BIBLIOTHECA
SCRIPTORUM GRAECORUM
ET ROMANORUM
TEUBNERIANA

FLAVIUS IOSEPHUS

OPERA OMNIA

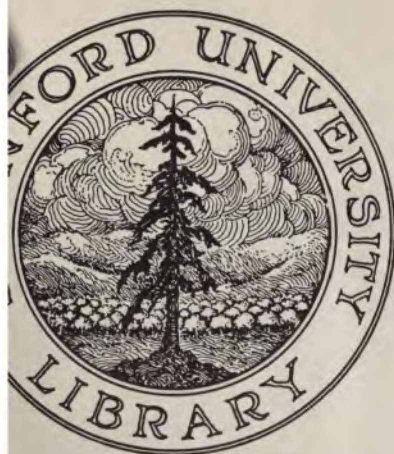
EDIDIT

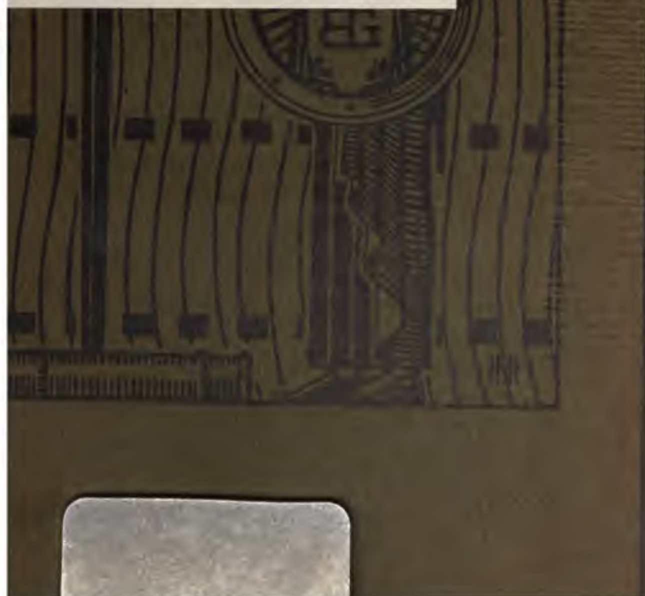
S. A. NABER

III.

LIPSIAE
IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI

FORD UNIVERSITY
LIBRARY

FLAVII IOSEPHI

OPERA OMNIA.

POST IMMANUELEM BEKKERUM

RECOGNOVIT

SAMUEL ADRIANUS NABER.

VOLUMEN TERTIUM.

LIPSIAE

IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.

MDCCCXCII.

LIPSIAE: TYPIS B. G. TEUBNERI.

Praefatio.

Codices, quorum in recensenda altera parte Iosephi Antiquitatum imprimis ratio habenda est, sunt qui sequuntur:

Codex Palatinus Gr. Nr. 14 bibliothecae Vaticanae saeculo nono vel decimo scriptus. Continet Archaeol. XI § 9 — Vit. § 427, sed desunt tres libri, XVIII, XIX et XX et plures praeterea insunt lacunae (*P*).

Codex Laurentianus plut. 69 cod. 20 saeculo fere XIV scriptus. Continet Archaeologiae quindecim libros priores (*F*).

Codex bibliothecae Leidensis F 13, saeculi fere XI vel XII. Continet Archaeologiae tertiam pentada (*L*).

Codex Ambrosianus F 128 saeculi fere XI. Continet Archaeologiae alteram partem cum Vita, sed multae paginae exciderunt (*A*).

Codex Mediceus bibliothecae Laurentianae plut. 69 cod. 10 saeculi fere XV. Pars vetustior continet Archaeol. XII § 199 — finem (*M*).

Codex Vaticanus Gr. Nr. 147 saeculi fere XIV. Continet Archaeol. quindecim libros priores (*V*).

Codex Vaticanus Gr. Nr. 984 exaratus anno 1354. Continet epitomen decem priorum librorum, reliquos Archaeologiae libros integros et bellum Iudaicum (W).

Denique codex Regius bibliothecae Parisinae maximae inter Gr. Nr. 1423 praeter bellum Iudaicum Iosephi Vitam continet (*R*).

Est Niesii in praefatione Vol. III accurata disputatio de horum codicum pretio ac fide, cuius haec summa est p. LII: 'Maximi aestimandus est Palatinus, cui plerumque FV vel FLV se adiungunt; sed ne alterum quidem genus AMW vel LAMW spernendum est; deinde FV vel FLV, nisi accedit P, minoris sunt auctoritatis longeque superantur ab AMW vel LAMW et cum horum et antiquissimus et optimus sit Ambrosianus, hunc post Palatinum secundum dignitatis locum obtinere merito dixeris; qui in libris XVIII—XX ubi deficit P, omnium optimus habendus est.'

Quod scribit Niesius duas esse quasi codicum familias, quarum altera comprehendat libros PFV, altera libros AMW, cum L medium quendam inter utramque locum obtineat, id probo et vere observatum esse concedo, sed mihi cum docto editore non convenit de pretio Palatini codicis, qui, quod ipse Niesius demonstravit, negligenter exaratus est et vitiis scatet. Itaque nollem tantum tribuisset huic libro, ut saepe absurdas vel certe parum probabiles lectiones in textu repraesentaret, cum id quod verum est aut certe proximum vero, in variarum lectionum farragine delitescat, veluti, nam nonnihil metuo ne hoc temere dixisse videar, XI § 11, 79, 132, 140, 143, 145, 221, 230, 290, 316, 334, 341. XII § 9, 68, 95, 299, 396. XIII § 14, 142, 169, 190, 198, 213, 220, 225, 231, 249, 277, 287, 290, 294, 295, 302, 312,

354, 397, 408, 420. XIV § 10, 15, 74, 85, 97, 121, 169, 280, 329, 351, 388, 390, 418, 425, 469. XV § 104, 119, 161, 164, 186, 208, 210, 212, 213, 214, 216, 233, 237, 243, 252, 291, 292, 325, 333, 347, 356, alibi. Equidem multo pressius secutus sum vestigia codicis Ambrosiani et reliquorum librorum, qui stirpis eiusdem sunt itemque Epitomen longe pluris facio quam Niesius videtur fecisse. Etenim perpetuo metuit ne librariorum conjecturas pro vera Iosephi manu amplectatur atque sic frugibus repertis mirifice delectatur glandibus Palatinis. Sed neque in brevi praefatione intricata quaestio solvi poterit ac nolim praeterea doctissimo viro molestus esse, cuius collationibus nisi uti potuissem, opus immensi ambitus numquam recepissem. Curavi tamen variis lectionibus enotatis, ut lectores ipsi diiudicare possent, utra ratio probanda esset. Ceterum impeditus ac perplexus sermo, quo Iosephus inde ab altera parte libri XV per tres deinceps continuos libros utitur, facit ut in ea utique operis parte saepe incertus haeream quid recipiam abiiciamve.

Altera Archaeologiae pars longe negligentius scripta est quam libri superiores neque hiatus Iosephus perrexit sedulo vitare. Vulgares tamen *κράσεις* et elisiones adhibendae fuerunt; cuius rei est ludicrum indicium, quod ipsi Niesio debeo. Legitur in Latina versione XVIII § 85: *hos enim pervertit vir quidam mentiri pro nihilo iudicans,* Cafedon *nomine, qui omnem plebem suasionibus artificiosis induxerat ut in montem Garizin omnes occurrerent.* Nostin illum Cafedonem? Non arbitror; sed salva res est: confer

modo Graecum textum: *συστρέφει γὰρ αὐτοὺς ἀνὴρ ἐν ὀλίγῳ τὸ ψεῦδος θέμενος καὶ ἐφ' ἡδονῇ πληθύος τεχνάζων τὰ πάντα, κελεύων ἐπὶ τὸ Γαριζὶν ὄρος αὐτῷ συνελθεῖν.* Agnoscis vitii originem simulque apparet Iosephum dedisse non *καὶ ἐφ' ἡδονῇ*, sed *κἀφ' ἡδονῇ*. Hanc rationem ubique secutus sum; volui id certe, nam aequus lector, uti spero, veniam dabit, si quaedam me fugerint.

Praeter ea subsidia de quibus dixi in praefatione primi voluminis, Herwerdenus mecum communicavit quae repetita Iosephi lectio ei suggesserat, ut meo arbitratu uterer. Magnas gratias habeo amicissimo viro itemque Durievio, qui ex bibliotheca Leidensi mihi commodavit exemplar editionis Bekkerianae, in cuius marginibus Cobetus magnum observationum numerum appinxerat. Excerpsi emendationes maxime insignes easque quae ad decem priores libros pertinent, ad calcem quarti voluminis adscripturus sum.

Amstelodami, m. Aprili 1892.

S. A. N.

Adnotatio Critica.

Archaeol. Libri Undecimi § 2 ἃ τότ' Nr., ταῦτ' vlg. — § 6 προυφήτευσεν· προεῖπεν E. — § 7 αὐτός WE, αὐτόν rell. — § 17 ὅπως ἡ Π.· ὅπως θ' ἡ Π. Ns. — § 18 τριακόσιοι Nr., τετρακόσιοι vlg. — § 20 ἄλλους· τοὺς ἄλλους W. — § 20 ἐκεῖ PWE, εὐθύς rell. — § 22 παῖδες· δοῦλοι LA. — § 22 οἰκοδομοῦσι· ἀνοικοδομοῦσι Nr., coll. § 28 et 92. — § 25 ἀποκλείεται· *claudetur* Lat., ἀποκλείσεται Ns. — § 26 τῷ γραμματεῖ· τῷ inser. Herw. — § 33 τοπάρχους Df., τοπάρχας vlg. — § 33 ἀπό inser. Hw. Cob. coll. § 216 et 272. — § 34 βραχύ· βραχύ τι Nr. — § 35 ἀληθέστερον καὶ συνετώτερον· superlativos habent WE. — § 35 βυσσίνην· βύσσινον P, cf. § 331. XII § 117. — § 35 κληθήσεται· καὶ περίοπτος διὰ δόξαν ἔσται add. P. — § 37 τόπῳ add. LAV. — § 39 παρρησίαν (ἴσην τῇ) τοῦ ἐλευθέρου supplet Herw. — § 40 καθεστηκότων· καθεστώτων W. — § 43 ἰσχυροτάτην Ns., τὴν ἰσχυροτάτην vlg. — § 45 ἐπὶ τοὺς ἐχθρούς W., πρὸς ἐχθρούς PFLV, ἐπ' ἐχθρούς A. — § 45 ὄρη· ἔθνη Herw. — § 46 ἀλλά om. FWE, γῆν δ' Ns. — § 47 ἔπειθ' FV, ἔπειτα PW, ἔτι A, ἔτι θ' Ns. — § 47 γρηγορούντων· ἐγρηγορότων W. — § 52 καὶ μητέρας acc. ex LAV. — § 52 καρτεροῦμεν· ἀξιοῦμεν καὶ καρτεροῦμεν LA. — § 53 περιτιθείσης· ἐπιτιθείσης E. — § 54 εἴ ποτε· ὁπότε LA. — ὁ βασιλεὺς (καὶ ὁ οἶνος) supplet Herw. — § 56 παρέχει· ὑπάρχει LAW. — § 57 ἔχει E, ἔχοι rell. — § 57 κληθήσει· κεκλήσῃ PW. — § 61 αὐτούς· αὐτοῖς P. — § 64 ἐκ WE, ἀπό rell. — § 67 πατρίων φυλῶν· πατριῶν Ns. — § 67 ψαλλόμενοι· συμψαλλόμενοι LAW. — § 68 πατριᾶς· πατρίδος AW. — § 69 ὑπέρ Huds. coll. IX 188, περὶ vlg. — § 69 μυ-

ριάδες· τέσσαρες τετρακόσιοι Ern. — § 70 τῶν Ἰσρ.· ἀπὸ τῶν Ἰσρ. LAO. — § 72 ἑπτακισχιλίων· μυριάδες ἑπτακισχίλιοι LA, μυριάδες ἑπτὰ καὶ χίλιοι τριακόσιοι Hw. — § 74 μετῳκίσθησαν Nr., κατῳκίσθησαν vlg. — § 78 ἐργαζομένων Cocc., εἰσαγομένων vlg., *operantibus* Lat. — § 78 τὰ πρὸς τροφὴν τῶν εἰσαγομένων (gen. pret.) τοῖς τε Σιδωνίοις (καὶ Τυρίοις coll. 1 Esdr. V 53), ᾗ δὴ καὶ κοῦφον ἦν Hw. — § 79 συνείχετο· συνήγετο Cocc., ἠπείγετο Nr., sed cf. § 171. — § 79 δευτέρου· δωδεκάτου Petitus. — § 81 καὶ τῆς ἀξίας· ἐκ τῆς ἀξίας Nr. — § 82 κατηφεῖς ἦσαν LA, κατήφουν rell. — § 82 ἢ οἷς Df., οἷς vlg., ἐπ' ἐλάττοσιν οἷς ἀπελάμβανεν Hw. — § 85 ὑπερχόμεθα Nr., ὑπερευχόμεθα vlg. — § 87 εἰ βούλονται, ὃ καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις πρὸς αὐτοὺς ἀφικνουμένοις Herw. — § 92 ἀνοικοδομηθῆναι Nr., οἰκοδομηθῆναι vlg., *reaedificaretur* Lat. — § 94 καταψευσαμένους· κατεψευσμένους WE. — § 99 εὐξέστων ed. princ., cf. § 13, βία τε ξέστων P, διά τε ξεστῶν FLAV, ἀξέστων W, *ex tribus parietibus lapideis lapide polito* Lat. — § 104 ἐπάρχῳ Huds., ἱππάρχῃ vlg. — § 107 προτέρων· πρότερον P. — § 108 ἔστησαν P, ἀνέστησαν rell. cf. Ns. Praef. Vol. III p. XXI. — § 109 ἁγνεύσαντες WE, ἁγνεύοντες rell. — § 110 αὐτούς· αὐτοὺς ποθῶν PFV, ποθοῦντας L, αὐτοὺς τὸ θεῖον ποθοῦντας πάλαι Hw. — § 111 ἀρχιερεῖς· ἱερεῖς WE. — § 112 εἴκοσι Ern., τριάκοντα vlg. cf. X 143. — § 112 προσαγορευόμενοι· λεγόμενοι A. — § 112 πλέον· πλείοσιν WE. — § 115 ἐπάρχους Huds., ἱππάρχας vlg., ὑπάρχους Gutschm. cf. § 104, 117 et 168. — § 115 αὐτοῖς· αὐτούς FLA. — § 117 ἐπιστολὴν· ἐπιστολάς A. — § 118 συνδούλοις· συμβούλοις Nr. — § 119 γαζοφυλακίου· ζευγηλατείου E. — § 119 καὶ ὑπὲρ VE, μηδ' ὑπὲρ rell. — § 121 λαοῦ· θεοῦ P. — § 122 ἀφ' PAV, ὑφ' LWE. — § 123 ἐμαυτοῦ· ἐμῆς LA. — § 124 vel ἐπισκέψει (εἰ) — ἀκολούθως (ἔχει), vel ἐπισκέψει (καὶ) — ἀκολ. ἀπενέγκ. Hw. coll. 1 Esdr. VII 14 et 3 Esdr. VIII 12. — § 124 ἀνενέγκωσι Ns., ἀπενέγκωσι vlg. — § 125 ἀργύριον καὶ χρυσίον ὅσον· ἄργυρος καὶ χρυσὸς ὅσος WE, deinde ὠνομασμένος et τοῦτον πάντα. — § 126 δεδομένα· διδόμενα Cob. — § 127 κόρων· ἐν ἄλλοις κορύκων A. — § 129 τοὺς ἐπισταμένους WE, τοῖς ἐπισταμένοις PFLAV, cf. 3 Esdr. VIII 23. — § 131 ἔπεμψε· ἀπέστειλε A.

— § 132 ὑπερηγάπησαν· ὑπερήσθησαν E, ὑπερηγάσθησαν Lowth. — § 132 πᾶς· πλεῖστος Herw. — § 133 ὑπηκόους· ὑπακοούσας PFV. — § 136 ἕλκοντα AWE, ἔχοντα PFL, om. V. — § 140 παραβεβήκασι et λελύκασι trsp. Herw. — § 141 ὁ θεός inser. Huds. — § 141 ἐσπάραξε Exc. Peiresc., ἐσπάρασσε PAW, δὲ σπαράσσων FLV. — § 144 καὶ τοὺς — ἀναγκάσαντα om. PFV. § 144 τοὺς τοιούτους Exc. Peiresc., τούτους vlg. — § 144 ὄν· εἶναι ed. princ. — § 145 συνοικισαμένους Nr., ἐνοικισαμένους vlg. — 147 λαβών· ἀναλαβών AWE. — § 148 Χασλεύς Huds., Τεβέθος ed. princ., Ξένιος codd. cf. XII 248 et 319, ubi hic mensis Ἐξελέους vocari videtur, Ns. — § 150 ἐξ ὧν Df., ἐξ οὗ vlg. — § 151 τοῦ (πρώτου) μηνὸς τοῦ ἐχομένου (ἐνιαυτοῦ) Hw. — § 161 κακῶς τὴν πόλιν ἐργαζομένων Herw. — § 165 πορευθέντι· ἀπελθόντι AW. — § 168 δείξας· θαρρήσας Cocc. — § 171 ὥς γε· ἕως γε Ns. — § 173 ταύτης Nr., αὐτοῖς codd., αὐτῆς ed. princ. — § 176 ὑπέμενεν· ἐπέμενεν E. — § 176 τῆς ταλαιπωρίας Herw., καὶ τῆς ταλαιπωρίας vlg. — § 176 οὐκέτ' αὐτοῦ· οὐκ ἔσθ' ὅστις Ns. — § 177 παραζωννυμένους Nr., περιζωννυμένους vlg. — § 177 ὡπλισμένοις Nr., ὡπλισμένοι vlg. — § 179 τοσούτῳ γάρ· τούτῳ γὰρ τῷ PFV. — § 180 κατοικοῦντα FLV, κατοικημένα P, κατῳκισμένα AW. — § 182 γεωργοῦντα· ὑπουργοῦντα P. — § 184 Ἀσύηρον Gutschm., Κῦρον vlg. — § 186 ἑστιᾷ P, εἱστιᾶτο E, εἱστία rell. — § 188 ὡς καὶ παρά· ὡς δὴ παρά Herw. — § 188 ὅν Cob., ὅ vlg. — § 188 συνεχῶς· συντεταχῶς PF. — § 193 ἀλλὰ καί E, ἀλλά vlg. — § 194 πάντων E, ἁπάντων vlg. — § 197 πολλῶν· add. παρθένων E. — § 199 τὴν χάριν· διὰ τὴν χάριν Cocc. — § 200 ἀλειμμάτων· ἀλιμμάτων P. — § 200 καὶ (πᾶσαι δὲ) τούτων supplet Herw. — § 201 ταῖς παρθένοις Ns., τὰς παρθένους vlg. — § 202 γάμους P. γάμον rell. — § 203 εἰσελθούσῃ· εἰσελθούσης LAW, ἐλθούσης E, § 206 ὅτε Df., ὅταν vlg. — § 207 Βαρνάβαζον· Φαρνάβαζον Huds. — § 207 τῶν εὐνούχων Βαρνάβαζος tr. E. — § 208 γεγονότι· αὐτοῦ γεγονότι LA. — § 210 τὸν ἄνθρωπον Bk., ἄνθρωπον vlg. — § 211 ὅτι καί· ὅτι Herw. — § 213 εὐεργεσίαν· ἐλευθερίαν P. — § 214 ὁπόταν Herw., ὅπου ἄν vlg. — § 216 ἅπαντα (τὸν χρόνον) supplet Herw. — § 218 πεισθέντας· ὑπαχθέντας LAW. — § 220 ἀπώλειαν· καὶ παντελῆ ἐξολόθρευσιν add. V.

— § 220 τῇ Σούσῃ· τοῖς Σούσοις Huds. — § 221 ἐνδύς LAWE, ἐνδυσάμενος PFV. — § 223 ἀποδύεσθαι Nr., ἀποδύσασθαι vlg. itidem § 256. — § 224 ἐώνητο· ἠτείτω P, ὠνεῖτο rell., *comparaverat* Lat., ὠνήσατο ed. princ. — § 225 περί E, καὶ περὶ rell. — § 228 πορευθέντα E, πορευθέντι rell. — § 228 ὑπισχνεῖτο· ὑπισχνεῖται E. — § 229 σὺν αὐτοῖς· αὐτός E. — § 229 ὑπεριδεῖν· περιιδεῖν Herw. — § 230 εἰδέναι PFV, εἶναι rell. — § 232 τάχιον· προτέρας V, cf. Cobet. Collect. crit. p. 74. — § 233 κατασκευάσοντας· κατασκευάσοντος A, κατασκευάσαντος P, κατασκευάσαντας FW, κατασκευάσαντα V. — § 234 κεχυμένον· ἐκκεχυμένον LAW. — § 234 ἐπικειμένῃ· περικειμένῃ E. — § 236 διὰ ταῦτα LAW, δι' αὐτά rell. — § 236 τοῖς — οὖσιν· τῇ παρὰ πλευρὸν ἰούσῃ E, *super ancillas quae prope latera eius erant* Lat., ταῖς παρὰ πλευρὰν οὔσαις Huds. — § 237 τῇ γυναικί· τὴν γυναῖκα LAW. — § 238 ὑπολαβών· ἀναλαβών P. — § 239 νόμον· φόβον Nr. — § 240 ἀναζωπυρήσασα· ἀναζωπυρηθεῖσα Cocc. — § 241 καὶ μετ'· ὑπό E. — § 242 αὐτή Nr., αὐτήν vlg. — § 243 ἀνεβάλετο Ns., ἀνεβάλλετο vlg. — § 244 μόνος E., μόνον vlg. — § 245 πρὸς αὐτόν· ἔσω E. — § 245 δειπνήσειε· συνδειπνήσειε E. — § 245 ὡς κληθείη E, κληθείη vlg. — § 249 μνημονεύων Nr., μηνύων vlg. om. Lat. — § 250 μεταβαίνοντος· μεταβάντος E. — § 251 ἐληλύθει· εἰσεληλύθει LAW. — § 251 δεησόμενος· δεηθησόμενος E. — § 254 φίλων· σου φίλων WE. — § 256 συνεχύθη· συνεχέθη W, συνεσχέθη Ns. — § 256 περιαυχένιον· κλοιὸν W, στρεπτὸν E, cf. § 255. — § 257 ἐπεγγελᾷς· ἐπιγελᾷς FLAVE, ἐγγελᾷς W. — § 258 ᾧ Hw., ὃν codd., τῷ ὃν E. — § 259 διηγεῖτο· διηγεῖται FE. — § 264 γεγενημένα· γενόμενα E. — § 265 ἐπί τε· ἔπειτ' ἐπί LAW. — § 267 ἐξ ἐκείνου· ἐπ' ἐκείνου LAWE. — § 268 ποιήσαντος· ποιησαμένου LA. — § 268 γνῶναι suspectum Ns. καὶ γνῶναι Huds. — § 268 πρῶτον· πρώτου Herw. — (αὖθις) δεῖται Herw. coll. § 264. — § 274 τῶν οὐκ ἐξ ὧν· ὧν οὐ Lowth. τὸν ἐξ ὧν οὐ recte Herw., quem sequi debueram. — § 277 νῦν Ns., μὲν οὖν VW, μὲν rell. — § 279 ὑπὸ Ἀμάνου γραμμάτων om. PF. — § 281 ἀφεῖναι· ἐφεῖναι Ns. — § 281 ἡμέρᾳ acc. ex E. — § 282 ἔστω LAW, ἔστι rell., ἔσται Ns. — § 283 παρασκευάσθωσαν πάντως· παρασκευάζεσθε πάντες E. — § 284

προῆλθεν· περιῆλθεν E. — § 285 εἶχεν LAW, ἐπεῖχεν rell. — § 285 τὴν αἰδῶ· τὰ αἰδοῖα E. — § 287 βασιλικοὶ Bk., βασιλεῖς καὶ οἱ vlg. — § 289 ἐν τῇ πόλει om. P., cf. Ns. Praef. Vol. III p. XXI. — § 289 αὐτοῦ· αὐτῇ AE, αὐτούς W, (ἐξ) αὐτοῦ Herw. — § 290 βουλόμενος· δυνάμενος P. — § 293 ἔγραψε· ἔταξε Nr. — § 293 ζῶσιν om. L., cf. Ns. Praef. Vol. III p. XXVII. — § 295 Φουραίους Grotius, φρουρέας P, φρουραίας FLAVE, *conservatores* Lat. — § 296 αὐτόν E, αὐτούς vlg. — § 297 ἄλλου om. PAW, *alterius* Lat., λαοῦ FLVE, Ἄχου Scaliger. — § 299 δρᾶσαι κατ' ἀδελφοῦ τὸν Ἰωάννην vlg. post τὸ δεινότερον transp. κατ' ἀδελφοῦ Nr. — § 299 ἐν τῷ ἱερῷ· ἐν τῷ ναῷ E. — § 300 διὰ ταύτην Herw., δι' αὐτήν vlg. — § 301 οὐκ ἐγώ· οὐ κἀγώ E. — § 301 ἀνῃρηκότος P (sec. man.) LE, ἀνῃρημένου rell., *perempto* Lat. — § 301 ἐπ' ἔτεσιν E, ἔτεσιν vlg. — § 305 ἐν ἄλλοις· ἄλλοις Cob. — § 306 γυναικὶ supplet Herw. — § 307 γενήσεσθαι AW, γενέσθαι rell. — § 309 τῷ λαῷ συναγανακτοῦντος· ἐν τῷ λαῷ ἀγανακτοῦντος E. — § 309 στέρεσθαι· εἴργεσθαι E. — § 310 παρέξειν· αὐτῷ παρέξειν E. — § 310 ὅμοιον ὄντα τῷ· κρείττονα τοῦ PE. — § 311 τῶν κατά· κατά LAW. — § 311 παρέμενε· κατέμενε παρά AWE. — § 315 τελέσειν· τελεῖν V. — § 317 ταῦτ' αὐτῷ Nr., τούτῳ vlg., αὐτῷ Cocc. — § 318 ἀποκριναμένου· ἀποκρινομένου A. — § 322 προσδεξαμένου E, προσδεξαμένους P, προσδεξάμενος FLAW, προσδεξάμενοι V. — § 326 ἀγωνίᾳ· ἀγῶνι PAE. — § 328 παρηγγέλθη Df., παρηγγέλη vlg. — § 330 Χουθαίων Schotanus, Χαλδαίων vlg. — § 330 ὅσα — ἐπιτρέψειν· ὅσα πρὸς βασιλέως ὀργὴν ἀκολουθεῖν εἰκὸς ἐπιτρέπειν LAW. — § 331 ἐπεγέγραπτο E., ἐγέγραπτο vlg., ἐγγέγραπτο Cocc. — § 331 πρῶτον E, πρῶτος vlg. — § 335 προχωρήσειν· χωρήσειν A. — § 336 εἰς E, ἐπί vlg. — § 337 ἐδηλοῦτο E, ἐδήλου vlg. — § 337 αὐτὸς — σημαινόμενος· αὐτὸν εἶναι τὸν σημαινόμενον AW. — § 338 ποιήσειν· ποιεῖν LAW. — § 341 ἔχειν acc. ex V. — § 343 παρέξειν LA, ἰδεῖν P, ἥξειν FVE, ἕξειν W, *qui revertens ad ipsos se venire promisit* Lat. — § 344 ad nomin. Ἑβραῖοι cf. *Mnemos.* 1885 p. 392. — § 344 δόξαντα· δέοντα E. — § 346 ἐκβεβλῆσθαι· ἐγκεκλῆσθαι WE, ἐκκεκλῆσθαι V, *culpari* Lat.

Libri Duodecimi § 1 τῶν acc. ex E. — § 2 πολλούς·

πλείους Ns. — § 2 ἐκεῖ FLV, κεῖθι PLA, ἐκεῖθεν E. — § 3 ἀποβάλλειν· ἀποβαλεῖν E. — § 3 Σωτῆρος· τοῦ Σωτῆρος Ns. — § 4 ἦρχεν· ἦρξεν E. — § 6 ὑπερεῖδον· περιεῖδον Ns. — § 6 γενομένην· ἀγομένην LAW. — § 8 ποιήσας· ποιησάμενος E. — § 9 δὲ καί Cocc., δ' οὐδέ vlg. — § 9 ἑκουσίως om. PE. — § 9 προκαλουμένης Nr., προσκαλουμένης vlg. — § 11 καὶ ἐν om. ELat. — § 12 ἄξιον ὂν ἢ ἴδοι A, ἄξιον ὂν P, ἄξιον ἢ ἴδοι FLE, ἄξιον ὂν ἤδοι W, ἄξιον ἢ ἰδύ V, ἄξιον ἢ ἡδύ ed. princ. — παρέχειν· παρέξειν vlg. — § 14 μεταβαλλόμενα· μὴ μεταβαλλόμενα Ns. — § 15 ἀπηχεῖν cf. Ns. Praef. Vol. III p. XXVII. — § 17 Ἀρισταῖος· se ipsum vocat Ἀριστέαν. — § 22 ἐτύμως· ἑτοίμως vlg. — § 22 νοήσαντες FVE, θέντες rell. — § 22 τοῖς — πεποιημένοις ed. princ., τοὺς — πεποιημένους codd. — § 22 ἀπολελοιπόσιν· ἀπειληφόσιν FV, ἀπειλήφοιεν Hw. — § 24 ἀπολυθησομένων· ἀπολυσομένων E. — § 25 ἑκατόν om. Arist. cf. *Mnemos.* 1885 p. 268. — § 26 ἀπολύσειν· ἀπολύειν E. — § 27 προστάγματος· γράμματος E. — § 27 ἔγνωσαν· ἔγνω W, suspectum Ns. — § 31 ἀπογραφάς Huds., προγραφάς codd. — § 32 προστάγματος· γράμματος A. — § 32 διαφόρων FV cum Aristea, φόρων PLAW. — § 33 προγράψαι· προσγράψαι PAVW. — § 34 τούτοις inser. Huds. — § 34 ᾠκονομεῖτο Bk., perfectum vlg. — § 35 εὐθέως ποιήσειν· εἶναι εὐθέως V, ποιῆσαι vel ποιεῖν Ns. — § 36 τῆς βιβλιοθήκης· τῶν βιβλιοθηκῶν E. — § 37 ἔδει Davisius, ἔχει vlg. — § 39 πραγμάτων· γραμμάτων A. — § 39 συναγάγωμεν· συναγάγοιμεν ἂν Ns. — § 40 ἀργυρίου — πεντήκοντα acc. ex Aristea, cf. Ns. Praef. Vol. III p. XVII. — § 41 οὗπερ· ὑπὲρ οὗ PLAW. — § 45 τὰ στρατιωτικά VE, τὸ στρατιωτικόν vlg. — § 45 μισθοφορίαις· μισθοφοραῖς P. — § 45 χωρία καί acc. ex AWE. — § 46 τὴν ἀρχήν· τὴν ἀρχὴν οὖν LAWE. — § 47 εἶναι — ἱκανῶν· καὶ τὴν τῆς αὐλῆς πίστιν εἶναι δυναμένων P, καὶ τῆς ἐμῆς αὐλῆς πιστῶν εἶναι δυναμένων FLAV, γρ. τῆς ἐμῆς αὐλῆς ὡς πιστῶν εἶναι δυναμένων A, τῆς περὶ τὴν αὐλὴν πίστεως ἀξίους Arist., τινὰς δὲ τῶν περὶ ἡμᾶς πιστῶν καὶ τῆς ἐμῆς αὐλῆς εἶναι δυναμένους, ταύτης ἠξίωκα τῆς τιμῆς Hw. — § 49 πρεσβυτέρους· add. πέμψαι FLVE. — § 50 θυσιῶν· χάριν θυσιῶν E. — § 51 ἐνῆν· ἔνι Ns. — § 53 τάλαντα (ἀργυρίου) ἑκατόν mavult Nr. — § 56

ἀπό· ἐκ E. — § 58 ἐπιβλέπων· *transmittebat* Lat., cf. § 84. — § 61 ἀνακεῖσθαι· ἀρκεῖσθαι FLV. — § 62 μὲν οὐκ· μὲν οὖν οὐκ P. — § 64 μερῶν· μέτρων W. — § 65 ἐκτυπώσεως· ἐντυπώσεως PAW. — § 65 ὡς· ὡς εἰ P. — § 65 ἐγκεκλιμένον· ἐκκεκλιμένον P, κεκλεισμένον FV, ἐγκεκλεισμένον LAW, *inclusa* Lat. — § 65 διατύπωσιν FV cum Aristea, ἀποτύπωσιν rell. — § 67 ὑπ' ὄψιν FLV, πρὸς ὄψιν rell. — § 68 ἀποκρίμνασθαι P, ἀποκρέμασθαι vlg. cf. ad III 171 et cf. *Mnem.* 1881 p. 70. — § 69 ἐπ' ἀμφότερον· ὡς ἐπ' ἀμφότερον V. — § 69 μηδέ· μετά LAW. — § 69 ἐναλλαττόμενος· ἀναματτόμενος PW. — § 70 κατακλεῖσιν· κατακλείσεσιν FLAVW. — § 72 ἤλεκτρον· ἤλεκτρος A. — § 72 ἐνετετύπωτο· ἐκτετύπωτο PAW. — § 74 πᾶν ἔλασμα· παρέλασμα Arist. — § 75 πνεῦμα· ἄνω V. — § 75 ἐπ' ἄκρον· ἐπάνω FLV. — § 79 ἐπ' αὐτῇ· ἐπ' αὐτῆς FLV. — § 80 ἀσπίδια· ἀσπίδι LAW. — § 80 περιεστέφετο· περιεστρέφετο FV, περιέστεπτο Ns., περιεστεφάνωτο Cob. — § 81 ἀμφορέας· μετρητάς Arist. — § 83 ἀπηρτίζετο· ἀπειργάζετο F. — § 86 ὑπέθετο Ns., ἐπέθετο PAW, ἐπύθετο FLV. — § 87 πρεσβυτέροις ed. pr., πρεσβύταις vlg. — § 92 τοῖς ἐπὶ τῆς τάξεως· τοῖς ἐπιτεταγμένοις Herw. — § 94 τεταγμένος· ἐπιτεταγμένος F. — § 94 δίαιταν· ἑστίαν P, ἑστίασιν Ns. — § 95 ὅσαι οὐ· negatio acc. ex FV, ὅσοι Nr. — § 95 ἣν τούτων· ἥν τις τούτων Herw. — § 95 ἔχον· ἔχοντες codd., *corrupti extraneis* Lat. — § 96 συνεπόρισε Cocc., συνέστρωσε PFV, συνεστόρεσε LAW. — § 96 ἀνὰ χεῖρα, *ad dexteram suam* Lat. — § 97 Ἐλισσαῖον· Ἐλεάζαρον Arist. — § 99 φυσικούς· πολιτικούς Arist. — § 99 ἐκείνων· δὲ ἐκείνων FV. — § 100 εἶναι μαθεῖν· μαθεῖν LW, μαθεῖν ἐστίν Hw. — § 100 διὰ ταῦτα· καὶ εἰς μνήμην διὰ ταῦτα κατέλειπεν P. — § 101 εἰκός· εἰκότως Herw. — § 101 ἐπιζητοῦντες· ἔτι ζητοῦντες PAE. — § 102 κατάλυσιν· ἤδη παρεῖναι supplet Hw. — § 103 χῶμα τῆς θαλάσσης πρὸς τὴν νῆσον· unc. sunt Nr. — § 103 χῶμα· χωρίον LAW. — § 103 τὴν γέφυραν Arist., πρὸς τὴν γέφυραν vlg. — § 104 ἕνι· ἐνῆν E. — § 108 τούς LW, καὶ τούς rell. — § 108 εὑρετήν· εὐεργέτην PFL. — § 108 ἠξίωσάν τε· ἀξιώσαντες PLAW. — § 108 πάντες· στάντες Arist. suspectum Ns. — § 110 καὶ ἐπὶ τούτῳ om. E. — § 110 μάλιστα δέ E, μάλιστα ὡς δέ PAW, ἥσθη δὲ μάλιστα

FLV. — § 110 ποιητῶν· ποιητικῶν E. — § 111 ἐπιχειρ- τες· ἐγχειρήσαντες PW. — § 112 εἰς· ἐπὶ FLV. — § πλείοσιν· an πλέον? Nr. — § 115 δώρων· δωρεῶν FLV § 117 καὶ πορφύραν· πορφυρᾶς FV. — § 118 τοὺς τοιούτ- τοιούτους FV. — § 119 ἀπέφηνε· ἀπέδειξε V. — § 120 τι- τίμησιν AWE. — § 120 ἀργύριον· ἐκέλευσεν add. PAW. § 123 ἀλλὰ καί· ἅμα γὰρ καὶ P. — § 124 τιμωρίαν· εἰς τι- ρίαν E. — § 124 οὐκ εἶναι δίκαιον· οὐκ ἐδικαίουν P, οὐ δίκαι- FLVE. — § 125 τούτῳ· τούτοις Ns. — § 125 υἱωνός· υἱός V — § 125 μετέχωσιν E, μετέλθωσιν codd. — § 128 πολέμου· πόλεμον FLV. — § 128 νῦν· γοῦν FLV, om. PAW. — § 13- Φιλοπάτορα Huds., Εὐπάτορα codd. — § 130 καταπονουμένη- Nr., καὶ πονουμένης vlg. — § 130 ῥοπῆς Ns., τροπῆς vlg. — § 133 πάσῃ· πᾶσαν PFV. — § 135 προδιελθών· περιελθὼν P. — § 136 διὰ — ἐπιφάνειαν· περὶ τῆς γενομένης — ἐπιφανείας PAW. — § 136 ὕστερον A, ἕτερον rell. — § 139 αὐτοί· ἡμεῖς FLV. — § 139 πολέμους· ἀνθρώπους FV. — § 140 τιμήν om. V. — § 140 ἱεράς· ἱερᾶς P. — § 140 ἐξ Grotius inser. — § 141 κἂν — δέῃ· κἂν — δέοι P, κἂν εἰ — δέοι vlg. — § 141 ἀνοικοδομῆσαι Nr., οἰκοδομῆσαι vlg. — § 141 ἄλλων ἐθνῶν· ἀλλοεθνῶν Ns. — § 141 εἰσπρασσομένου A, πρασσομένου rell. — § 142 στεφανίτου FV, στεφανιτικοῦ rell. — § 142 ἄλλων· ἁλῶν Ns. — § 145 ἐξὸν εἶναι FLV, ἐξεῖναι rell. — § 145 οἷς Df., οἷς ἂν vlg. — § 146 λαγῶν P, λαγωῶν rell. — § 149 ἐπισκευῇ· κατασκευῇ Herw. — § 150 τούτους Haverk., τούτου AW, τοῦ rell. — § 150 ὑποσχόμενος· ὑποσχομένου LW, ὑποσχόμενον Cocc., ὑποσχομένους Ns., qui lacunam statuit post μεταγαγεῖν. — § 150 χρήσεσθαι Nr., χρῆσθαι vlg. — § 152 καρπούς· ἄρτους PAW. — § 153 μαρτύρια om. FV, cf. Ns. Praef. Vol. III p. XXVI. — § 154 Ἰουδαίας· Ἰδουμαίας P. — § 157 ἐξεδέξατο· ἐδέξατο FLVE. — § 158 Εὐεργέτην — Φιλοπάτορος om. FVELat. cf. Ns. Praef. Vol. III p. XXVI. — § 160 καὶ δικαιοσύνῃ FLVE, δικαιοσύνης PAW. — § 161 περιστῆσαι· περιστήσειν V, παραστῆσαι E. — § 162 ἔχοι· ἔχει WE. — § 162 συνεβούλευσεν· συνεβούλευεν E. — § 162 χρημάτων· πραγμάτων FLV. — § 163 Πτολεμαῖον· Εὐεργέτην Πτολεμαῖον PAW, cf. Ns. Praef. Vol. III p. XXVII. — § 164 περὶ αὐτῶν· περὶ

αὐτόν L. — § 164 ἀπό· ὑπό FL. — § 165 ἀπό· ἐκ PAW. — § 167 περὶ suspectum Ns. — § 168 ἐσθῆτας· ἐσθῆτα E. — § 169 τοὺς ἄρχοντας· ἄρχοντας FVE. — § 171 ἀπήγγειλεν· ἀπήγγειλα E, *nunciavi* Lat. — § 172 καὶ ἀναβῆναι· καὶ δὴ ἀναβῆναι P. — § 172 αἰτιάσασθαι· αἰτιᾶσθαι P. — § 173 ἐνδιαιτᾶσθαι V, διαιτᾶσθαι rell. — § 176 ἀναπέμψειν· ἐκπέμψειν FLV. — § 176 συνεπιπράσκετο· συνεπίπρασκεν PAWE. — § 177 δοῦναι acc. ex FLV. — § 177 ἀγαθούς τε καὶ καλούς· καλοὺς κἀγαθούς A. — § 180 ἰδίας· οἰκείας V. — § 180 στρατιωτῶν FLE, στρατιώτας rell. — § 180 δισχιλίους· χιλίους FLV. — § 182 παράδειγμα· παραδείγματα E. — § 182 χαλεπόν om. E. — § 184 ποιήσας· ποιησάμενος Ern. — § 184 κατεχρήσατο· κατεχρῆτο PE. — § 185 ὑπό· τῶν ὑπό Lowth. — § 186 Σολυμίου· Σολύμου E, *Solini* Lat. — § 187 πληρῶσαι PLV, ἐκπλῆσαι AWE, πλῆσαι P. — § 188 ἀσμένως· ἀσμένος E. — § 188 ἠράσθη FV, ἤρα rell. — § 190 νεώτερος· ὁ νεώτερος W, om. E. — § 190 σύνεσιν· φρόνησιν E. — § 190 ὄντα — δυνάμενον om. Lat. — § 192 ἱμάντας om. E, recte Herw. — § 194 τοῦτον τὸν τρόπον· τούτῳ τῷ τρόπῳ E. — § 196 γεγενῆσθαι· γεγέννητο E. — § 196 ἑορτάζοντες· ἑορτάσοντες Hw. Herw. — § 197 βαδίσαι· βαδίζειν E. — § 198 πορεύσεσθαι· πορεύεσθαι codd. — § 198 σωφροσύνῃ· φρονήσει V. — § 200 δέκα· ὡς δέκα Herw. — § 203 ἐπέδωκε E, ἀπέδωκε vlg. — § 203 βραχεῖ· βραχύ FM. — § 203 πᾶς· ὡς Ns. — § 203 πονῶν· ὡς πονῶν vlg. — § 203 δωρεάν· δῶρα E. — § 206 αὐτῷ· αὐτοῖς Huds. — § 206 τὸν — θυσίας· *communes epulas prius attingere* Lat.; difficilis ea paragraphus est; πρὶν ἄν· ὁ πατὴρ supplet Hw.; τὸν γεννηθέντα· τὸν εἰς Ἱεροσόλυμα παραγενηθέντα Bk.; τὸν γενεθλιάζοντα Herw. — § 206 αὐτός· αὐτόν PFV. — § 206 περιμένων· περιμένοντα P, περὶ μὲν οὖν τά F, περὶ μὲν οὖν τοῦ τά V, περὶ μενω W. — § 209 ἑνός· ἕνα E. — § 211 μερῶν· μοιρῶν Nr. — § 212 ἀπεδέδεικτο· ἀνεδέδεκτο FMW, ἐπεδέδεκτο E. — § 212 τῷ βασιλεῖ· τοῦ βασιλέως Ns. — § 213 οὗτοι· οὑτοιΐ Cob. — § 213 ἐπιβλέπων· εἰπών PAW, ἀποβλέψας L et mg. A, ἰδών E, *dicens* Lat. — § 214 ἀποδεχόμενος· ἀποδεχομένους FMLVLat. — 215 γενεθλίῳ· γενεσίῳ PAW. — § 216 τοιαύτην· τοσαύτην F. — § 217 τάλαντα E, ταλάντων rell.

— § 217 πλέον· πλεῖον V, πλείω E, πλειόνων rell. — § 217 τῶν εἴκοσιν E, εἴκοσιν vlg. — § 219 ἀγασάμενος· ἀσπασάμενος FMV. — § 221 καὶ διαφθεροῦντες· ὡς διαφθεροῦντες Nr. — § 223 Φιλοπάτωρ· Usser. Df., Σωτήρ vlg. — § 225 ἐπιστολάς· ἐπιστολήν E. — § 227 ἕξομεν· ἔχομεν FV. — § 228 παρά V, ὑπό rell. — § 229 διέγνω FV, ἔγνω rell. — § 231 προέχον· προσέχον P, *sinistram extensionem* Lat. — § 231 πλῆθος· πλήθη Cocc. — § 232 εἰσδῦναι· εἰσιέναι FLV, εἰσδύνειν WE. — § 237 αὐτοῦ· αὐτοῦ Ἰησοῦ PAMW. — § 237 παιδίου V, παιδὸς rell. — § 239 ἐκ τῆς· τῆς E. — § 240 καταπονούμενοι Nr., καὶ πονούμενοι vlg. — § 241 ἄλλων ἐθνῶν· ἀλλοεθνῶν FLV, fortasse recte Ns. — § 243 οὖν· δέ E. — § 243 ἐκπεριελθών· περιελθών FVE. — § 246 ὑποστρέψας· τοίνυν add. E, *reversus ergo* Lat. — § 248 Χασλεύ· Ἐξελέους multi codd. item § 319. — § 250 θυμιαστήρια Grotius coll. 1 Maccab. I 23, θυσιαστήρια vlg. — § 250 κόκκου· κοκκίνου LAMW. — § 251 προσέφερον· ἐπέφερον E. — § 253 δ' αὐτούς· δὲ καὶ αὐτούς E. — § 253 δ' ἐν· τε ἐν Ns. — § 253 προσέταξεν· om. PFV. — § 255 ὑποφέροντες· ὑπομένοντες PAMW. — § 256 περιέτεμνον· περιέτεμον Ns. — § 256 ἀπαρτῶντες· ἀναρτῶντες E. — § 256 εὑρέθη PME, εὑρεθείη FLV. — § 258 ὑπόμνημα· ὑπόμνησις F, ὑπομνήματα LAMW. — § 259 αὐχμοὺς τῆς χώρας· συχνοὺς τῆς χώρας λοιμούς FLV, αὐχμούς E, *crebras provinciae pestilentias* Lat. — § 259 ἐπ' αὐτοῦ· ἐπ' αὐτῷ E. — § 260 ταῖς ὁμοίαις αἰτίαις· τὰς ὁμοίας αἰτίας Ern. — § 260 περιάπτουσιν· προσάπτουσιν PAMWE. — § 262 ἐπέδωκαν· ἀπέδωκαν Herw. — § 263 ἠξιώκασι· ἠξιώκεισαν E. — § 264 ἔτει· ἑκατοστῷ inser. Huds. — § 264 Ἑκατομβαιῶνος· add. codd. Ὑρκανίου. Hecatombaeon suspectus, Hyrcanius aliunde ignotus, Ns. — § 265 ἐφημερίας· ἐφημερίδος PFVE. — § 267 ἀδόξως FV, ἀφόβως P, ἀσεβῶς rell., *sine gloria* Lat., cf. Ns. Praef. Vol. III p. XXVI. — § 268 τε διά· διά τε Ns. — § 269 εὐαρέστησιν· εὐεργέτησιν FLV. — § 270 καθά· καθώς E. — § 272 πολλοί· ἄλλοι πολλοί Ns. Praef. Vol. III p. XXVI. — § 274 κατέφλεξαν· κατέσφαξαν FLV. — § 274 αὐτῇ· αὐτῷ FLV. — § 278 καὶ σαββάτοις· καὶ ἐν σαββάτοις LA. — § 278 ἐξαμαρτόντας· ἐξαμαρτάνοντας P. — § 279 παρατίθεμαι· παρατίθημι PAMW. — § 279

κακούς· κακίους Nr. — § 281 ἐμοῦ V, ἐμοὺς ἐμμεῖναι rell. — § 282 ὑμῶν Huds., ἡμῶν vlg. — § 283 πρὸς ὅ· πρὸς ἃ E. — § 283 τοῦτ'· ταῦτα E. — § 284 ἔχετε Nr., ἕξετε vlg. — § 286 ἐκαθάρισεν· ἐκαθάρευσεν PAM, ἐκαθαρίευσεν W. — § 289 προελθών Ns., προσελθών codd. — § 292 εἰς FLV, ὡς E, ὡσεί rell. — § 295 παρ' αὐτῷ· lacunam notat Ns. — § 295 διέποντα Huds., διήκοντα vlg., καὶ (παραδοὺς αὐτῷ) τὰ μέχρι — Εὐφρ. διήκοντα ποταμοῦ supplet Hw. — § 297 τὰς ἄνω σατραπείας· τοὺς ἄνω σατράπας vlg., *superiores provincias* Lat. — § 298 ἐν FV, ἐπί rell. — § 299 ληφθησομένους· συλληφθησομένους FV. — § 302 καταλέλειπται V, καταλείπεται rell. — § 302 ὑπέρ· ὑπ' FLV. — § 303 κειμένων· κείμενον vel παρακείμενον Bk. — § 303 ἔσχατα Cob., αἴσχιστα vlg. — § 304 κατασκευάσειν Ns., κατασκευάσαι PAMW, κατασκευάζειν FLV. — § 307 περιπεφραγμένους FL, πεφραγμένους rell. — § 307 ἰδίους E, Ἰουδαίους codd. — § 308 ἐπιπεσών FV, ἐμπεσών rell. — 308. ἀπροσδοκήτως· ἀπροσδοκήτοις PAW. — § 312 ὡς fortasse del. Ns. — § 313 Ἰουδαίαν· Ἰδουμαίαν AMW, cf. 1 Maccab. IV 29. — § 314 ἐπ' αὐτὸν ἔσεσθαι PAMW, ἐπ' αὐτῷ γενέσθαι FLV. — § 315 εἶχεν Nr., ἰσχύν PFV, ἰσχυράν LAMW. — § 316 καθαρίσαι· καθᾶραι E. — § 318 παραπετάσματα· ἐμπετάσματα PFV, ἐκπετάσματα LAMWE, περιπετάσματα ed. princ. — § 324 τοῖς μετ' αὐτοῦ· τοὺς μετ' αὐτοῦ LWE. — § 327 ἐγκρατῆ γενόμενα· κρατήσειν οἰόμενα LAME. — § 328 υἱοῖς· τοῖς καί supplet Ns. cf. Praef. Vol. III p. XXXI. — § 328 ἐπολιόρκει· ἐξεπολιόρκει Herw. — § 330 ἀναστραφέντα FV, ἀναστρέφοντα LAMW, ἀνεστροφότα P. — § 331 ἀλλογενῶν FV, ἄλλων ἐθνῶν rell. — § 333 ὑπολοίπων· ἐπιλοίπων E. — § 334 πάλιν· acc. ex P. — § 336 καταβαλών unc. sunt Bk. — § 339 εὐψυχίας Nr., εὐτυχίας vlg. — § 342 τοὺς στρατιώτας· τοῖς στρατιώταις P. — § 343 ἐμπίπτει· ἐπιπίπτει P. — § 345 ἐπαναγαγεῖν· ἐπανάγειν AW. — § 346 ἐπεφράκεσαν Df., ἐμπεφράκεσαν vlg. — § 346 ἀπετέμνοντο· ἀπετέμοντο PAMW. — § 347 ὁδόν· δίοδον Herw. — § 349 ὑμνῳδοῦντες· ὑμνοῦντες PAMW. — § 349 τὰς — παιδιάς· τοὺς — παιᾶνας AMW. — § 349 ἄγοντες· ᾄδοντες M. — § 350 τούς· τοῖς V. — § 350 αὐτούς· αὐτοῖς PFAM. — § 351 διώκονται acc. ex FLV. —

§ 353 τοὺς Ἰδουμαίους· σὺν τοῖς Ἰουδαίοις P, τοὺς Ἰουδαίους L, τοῖς ἀλλοφύλοις AMW. — § 353 ἀλλόφυλον· ἀλλοφύλων ed. pr. — § 354 ἐν· παρ' V. — § 355 ἐπὶ τούτῳ· ὑπὸ τούτων PFLV. — § 355 αὐτήν FL, αὐτῇ rell. — § 356 τοῖς Ἰουδαίοις· τοὺς Ἰουδαίους L. — § 357 αὐξανομένων FLV, αὐξανόντων rell. — § 358 ὥστε με VW, ὥστε vlg. — § 358 ὅς· ὡς P. — § 359 καταστρέψαι· καταστρέψασθαι PLAMW. — § 359 διαφέρομαι· διαφέρομεν ed. pr. — § 359 τοῖς τήν Bk., τὴν vlg. — § 359 παρὰ τήν ed. pr., ἢ ταύτην AM, ταύτην rell., οὐ τήν Ns. — § 359 νομίζουσιν ed. pr., νομιζόντων codd. — § 362 πολλά· suppl. κακά, Cob. Herw. — § 363 καρτερῶς· παντελῶς F. — § 364 ὁμοίως ἀσεβῶν Nr., ὁμοίων καὶ ἀσεβῶν vlg. — § 364 ὑπερορᾶσθαι· περιορᾶσθαι Herw. — § 364 καταλύσαντας· καταλείψαντας FLV. — § 364 ταύτης ἀντιποιουμένους AM, ταύτην ποιουμένους rell. — § 367 περικαθίσας· παρακαθίσας E. — § 371 συμπροῆσαν· συμπροῆσαν P, συμπροήεσαν AMW, συμπαρῆσαν FLV, προήεσαν E. — § 371 ὑψηλούς· καὶ ἰσχυρούς add. AMW. — § 371 ψιλούς Nr., φίλους vlg. — § 371 αὐτῆς· αὐτοῦ WE. — 373 νομίζων· νομίσας E. — § 375 πολεμήσων· πολεμῆσον Scaliger. — § 376 δεινόν VE, κακόν rell. — § 377 πρός· καθ' E. — § 378 γεγεωργημένης· γεωργουμένης E. — § 378 ἡμῖν· ἦν ἡμῖν PFLV. — § 379 καὶ om. ELat., seclusit Bk. — § 380 αὐτῷ· αὐτοῖς ed. pr. — § 380 πολυχρονιωτάτη· χρονιωτάτη PFV. — § 380 αὐτούς Herw., αὐτοῖς vlg. — § 381 νῦν om. FV. — § 382 λαβόντες· καὶ λαβόντες AMWE. — § 383 ἀνέστρεψεν· ὑπέστρεψεν E. — § 385 κληθείς· ἐπικληθείς LAMW. — § 386 εὑρών AMW, ὁρῶν rell. — § 387 ἀφίεσθαι· ἀφεῖσθαι Bk. — § 388 ἀξιώσας delet Herw. — § 392 ἀπεκτόνασι AM, ἀπεκτείνασιν PF, ἀπεκτάγκασι L, ἀπεκτονήκασι WE, ἀπέκτειναν V. — § 393 χρηστόν· an χείριστον? Herw. — § 396 αὐτοί· αὐτούς P. — § 396 ἐκ τῆς· τῆς Ns. — § 396 ἀπέστρεψε ed. pr., ἐπέστρεψε P, ἐπέτρεψε PLAVWE, ἀπέτρεψε M, *remorari fecit* Lat. — § 400 ἀλλ' ἡττώμενον· ἀλλὰ κατὰ πολὺ λειπόμενον AMW. — § 401 δοίη Df., δῷ vlg. — § 402 ὑπέλαβεν· ὑπελάμβανεν E. — § 405 ἰδίους· Ἰουδαίους PFLVE. — § 405 αὐτὸν Df., τὸν Ἰούδαν vlg. — § 406 ἔτι· ἐπεί PFLV. — § 406 ὑπαντήσαντες LAM, ἀπαντήσαντες rell.

— § 406 αὐτούς· αὐτοῖς Huds. — § 406 παραδοίη Df., παραδῷ PFV, παραδώη rell. — § 408 εἰς χιλίους AMW, χιλίους E, δισχιλίους rell., *mille* Lat., τρισχίλιοι Macc. — § 410 τόν· ὡς τόν AM. — § 410 τὰς πανοπλίας· τὴν πανοπλίαν AMWE. — § 410 ταῖς σάλπιγξι· τῇ σάλπιγγι AMW. — § 413 ἀρχαίων· ἁγίων MVE. — § 415 τοῖς Ἰουδαίοις· τοὺς Ἰουδαίους PFL. — § 416 διαλεχθεῖσι· διαλεχθεῖσα PFLVE. — § 417 δόγμα — Ἰουδαίων· cf. Ns. Praef. Vol. III p. XXVII. — § 418 γιγνέσθω· γενέσθω F, γενέσθαι V, γίγνεσθαι AMW. — § 419 cf. Mendelss. Sett. p. 96. — § 422 χίλιοι· τρισχίλιοι Maccab. — § 423 καὶ προτρεπόμενός γε· προτρεπόμενός τε Ns. — § 425 ἤ· μᾶλλον ἤ Ns. — § 426 προεστήσατο FLV, προέστησεν rell. — § 427 προϊέναι Bk., προσιέναι vlg. — § 429 ἐκυκλώσαντο· ἐκύκλωσαν E. — § 430 οὐ· μή E. — § 433 μεγαλότολμον Ns. Cob., μεγαλοπόλεμον vlg.

Libri tertii decimi § 2 πάλιν AMW, παρ' V, πᾶν PFL. — § 2 ἔτι om. WE. — § 3 τό· τῷ Ns. — § 4 παρέδοσαν· παρεδίδοσαν AMWE. — § 5 οἰκτρῶς· πικρῶς PFLV. — § 5 ἁπάντων AMVWE, ἐκείνων P, ἁπάντων ἐκείνων F. — § 5 κακῶς om. PFL. — § 7 ὃ δέ· ὅ Ns. — § 10 ἀποσκευήν· ἐπισκευήν F, παρασκευήν P. — § 10 πρὸς om. LAMWE. — § 11 κτείνουσι — Ἰωάννην· αὐτόν τε κτείνουσι E. — § 12 οὐ· μή E. — § 12 ἐν ἐκείνῃ AMW, ἐκείνῃ rell. — § 13 φυγεῖν AMVW, φεύγειν F, φυγήν PL. — § 14 ἐπιδιαβάντων· ἀντιδιαβάντων P. — § 15 δισχιλίους· χίλιοι Maccab. — § 18 γάμον· γάμους LV, γάμοις F. — § 21 τούτοις acc. ex P. — § 23 ἐπιπεσόντας· ἐπιπεσόντες PF. — § 25 ἐξ acc. ex AME. — § 28 μὲν· μὲν εἴασε AMWE. — § 28 καταλείπει om. AMWE. — § 30 τῆς πολιορκίας· παρὰ τὴν πολιορκίαν LAMW. — § 31 τελευτήσας· τελέσας FLV. — § 33 ἐπὶ τήν AM, ἔτι τήν W, ἔτι κατ' rell. — § 33 καὶ τούς· τούς LAMWE. — § 33 ἰδίους· οἰκείους P. — 35 Ἀλέξανδρον om. PFVELat., cf. Ns. Praef. Vol. III p. XXVIII. — § 35 ἔνδοθεν· ἔνδον P. — § 35 στρατιωτῶν delet Herw. uti et § 227. — § 36 τετραπύργιόν· τετράπυργόν Cocc. — § 38 κατασκευάζειν· προκατασκευάζειν PFLV. — § 41 ἕκαστα Cob., ἕκαστον vlg. — § 41 ἀσφαλέστερα· ἀσφαλέστερον AMWE. — § 43 καὶ εἰδὼς καί AMW, καὶ εἰδὼς L,

καί rell. — § 44 ἄλλο τι Df., ἄλλοτε vlg. — § 44 χρησιμώτερον· ἢ add. Df. — § 45 τὴν πίστιν E, πίστιν vlg. — § 46 ἀρχιερατικήν· ἱερατικήν P. — § 47 φιλανθρωπεύσαιτο E, ἐφιλανθρωπεύσατο rell. — § 48 ἐμμένειν E, ἐπιμένειν rell. cf. Ns. Praef. Vol. III p. XXXVI. — § 49 ὑμῖν Df., ὑμῶν vlg. — § 49 ἐτελεῖτε· ἐπετελεῖτε PFV. — § 50 τοῦτο Huds., τούτους vlg., τούτου E. — § 54 προσκειμένοις ex Maccab. Bk., προκειμένοις codd. — § 54 Ἰουδαῖος del. Hw. — § 54. τῇ ex Maccab. Grotius, ἐν τῇ codd. — § 54 ὑποτάττεσθαι· ἐπιτάσσεσθαι Grotius. — § 55 χρημάτων· ἀναθημάτων F. — § 55 ἱερεῦσι· ἱερεῦσι καί LAMWE. — § 57 ἀνιστᾶν πάντα· ἀνιστάντας FV. — § 59 ἡττᾶται· ἥττητο E. — § 60 εἰσελαύνει· ἐλαύνει P. — § 62 ἄλλοις· συντάγμασιν ἡμῶν add. P. — § 64 ἐβούλετο· ἐβουλεύετο PFL. — § 64 πλέον· πλείοσιν AMWE. — § 65 ἄλλους· κάλλους F, καλούς V. — § 67 γυναικὸς· βασιλίσσης V. — § 69 ἀντέγραψαν Huds., ἀντέγραψεν codd. — § 70 παράκλησιν· ἐπιστολήν PFLV. — § 70 Λεόντων πόλει PE, λεοντοπόλει vlg. — § 70 καθιδρυθησόμενον· καθιδρυσόμενον PVW. — § 70 ἱερῶν· ἀνιέρων AMWE. — § 73 θρησκεύσοντας· futur. est Ns. — § 74 οἰκοδομηθέν acc. ex LAMWE. — § 75 οὖν E, γοῦν AMW, τε rell. — § 76 ποιήσεσθαι Df., ποιήσασθαι vlg. — § 77 ὑπέρ· περί PFLV. — § 78 οὐδ'· οὐδέν LW. — § 81 αὐτός· αὐτόν F. — § 84 ἰδίαν PLV, οἰκείαν rell. — § 84 ἐφεῖσθαι· ἐφίεσθαι PFV. — § 88 Δάον· Τάον PV, ὄντα F cum Maccab., cf. Ns. Praef. Vol. III p. XXIV, *taum* Lat. — § 89 ἀνδρειότατον· ἀνδρικώτατον PFLV, ἀνδρειότερον Herw. — § 90 ἀγωνίσασθαι· ἀμύνασθαι PFLV. — § 92 πολιορκίαν αὐτῶν· τὸ πολιορκεῖν αὐτούς AMW. — § 92 ὀκτακισχιλίους· τετρακισχιλίους E. — § 92 ἀναχωρῶν· ὑπαναχωρῶν LAMWE. — § 92 καταφρονῶν· μέγα φρονῶν AM. — § 93 τὸν πολέμιον· τὸν πόλεμον LAMW, τὸ κατ' Ἀπολλώνιον F, τὸν Ἀπολλώνιον V. — § 94 παρεκελεύσατο· παρεσκευάσατο PE. — § 94 ἐναντίον· αὐτόν AM, ἀντίον PFV, αὐτόν L, ἐν αὐτόν W, ἑαυτόν E. — § 95 ὑποδέχεσθαι Herw., ἀποδέχεσθαι vlg. — § 95 συμπεφραγμένοις PE, συμπεφραγμέναις rell. — § 95 συνηνωμένοις PE, συνηνωμένως rell. — § 98 σκορπισθῆναι· συγχυθῆναι P, διασκορπισθῆναι V. — § 101 προῆλθον Huds., προσῆλθον codd. —

§ 101 ἔλαβεν· ἐκεῖθεν add. PFV. — § 104 κατηγοροῦντες· κατηγόρουν τε V. — § 105 ἡσύχασεν· ἡσύχαζεν Huds. — § 106 διεφθάρη· ἄν add. E. — § 107 ὑπ'· πρός VW. — § 107 ὑποσχεῖν· ὑπέχειν LAMW. — § 108 γυναικείᾳ· γυναικίῳ P. — § 110 γυναῖκα· εἰς γυναῖκα PFV. — § 110 ὑπισχνούμενος om. V. — § 110 τοῖς πεπρεσβευμένοις om. E. — § 111 ἐκ τῆς LE, τῆς rell. — § 111 ἧκεν· ἦλθεν P. — § 114 ἀλλοτρίων· λαμπρῶν PFV, cf. Ns. Praef. Vol. III p. XXIV. — § 114 λογίσασθαι· συλλογίσασθαι AMW. — § 115 αὐτὸς εὐεργετηθεὶς V, αὐτὸν εὐεργετηθέντα rell. — § 115 διωμολόγει E, διωμολογήσατο rell. — § 115 ἐγχειροῦντα· ἐγχειροῦντι AMW. — § 116 ἐδεδώκει· ἐξέδωκε E. — § 116 ἐτρέψαντο· ἔτρεψαν E. — § 117 καταβαλεῖν· ἀποβαλεῖν V. — § 118 Ζάβηλος· Ζάβδηλος Grotius. — § 118 ἀνενεγκών· ἀνανενευκώς PFLV. — § 119 ἐπιλεγόμενος· λεγόμενος VW. — § 120 *Νικάτωρ* Huds., *Νικάνωρ* vlg. itidem § 213. — § 120 τὸ — στρατιωτικόν· τὰ — στρατεύματα P. — § 120 ἐκλαθόμενος· ἐπιλαθόμενος E. — § 120 πονηρίαν LAMW, πεῖραν PFVE. — § 121 προσβαλών om. WE. — § 124 βεβαίως· βεβαίαν PFLV. — § 124 ἐπί· παρά PFVE. — § 125 παρακαλοῦντος· παρακαλέσαντος PFV. — § 125 *Περαίας* cf. § 50, *Ἰόππης* codd. — § 126 ἐγράψαμεν V, ἔγραψα rell. — § 127 τῆς· ἀντὶ τῆς LAMW. — § 128 ἔτι· νῦν AMW. — § 128 παραβιασθήσεται ed. pr., παραβαθήσεται M, παραβεβασθήσεται LA, παραβιβασθήσεται rell., *extorqueatur* Lat. — § 128 ἐπιόντα FVW, ἅπαντα P, ἔπειτα LAM. — § 129 ξενολογηθεῖσιν· ξενολογοῦσιν PFV. — § 129 ἐκ· ἀπό AMWE. — § 132 προσλιπαρήσαντος· ἐκλιπαρήσαντος M. — § 132 ἐκνικᾶται· νικᾶται P, ἐκνικᾷ F, *vincitur* Lat. — § 133 ὑπεξελεῖν Huds., ἐξελθεῖν PFE, ἐξελεῖν LAMW, ἐπεξελθεῖν V, *capere* Lat. — § 133 ἅπασι — φρουρίοις PFV, ἁπάσῃ τῇ χώρᾳ φρουρούς, *qui per totam provinciam custodes erant* Lat. — § 134 ἀσχολεῖν V, εὐσχολεῖν rell. — § 138 δέ· γάρ P. — § 138 τοὺς Ἀντιοχεῖς· αὐτούς E. — § 142 τοὺς Ἰουδαίους· τοῖς Ἰουδαίοις P. — § 142 ταῖς — ὠφελείαις· τὰς — ὠφελείας PLE. — § 142 αἰτιωτάτοις· αἰτίοις VE. — § 143 ἐπί Nr., ἀπό vlg. — § 144 ἔτι om. PFV. — § 145 *Κιλικίαν· Σελεύκειαν* Nussbaum. — § 145 ἐποιεῖτο· ἐποιήσατο AMW. — § 145 ἐβεβαίου· ἐβεβαιοῦτο PE. — § 146

τῶν πρώτων· τὸν πρῶτον P, πρῶτον LAMW, cf. § 85. — § 146 αὐτοῦ· αὐτόν L. — § 146 φίλων VE, φίλον rell. — § 146 Κλίμακος Huds., κλίματος vlg. cf. Ns. Praef. Vol. III p. XVII. — § 148 ἐπί· εἰς PFLV. — § 149 ἀπαντησάντων· ὑπαντησάντων FV. — § 150 ὁμολογῆσαι· ὁμολογήσειν PFVE. — § 150 τὸν Δημήτριον ἐγκαταλιπόντες aut post ἔγνωσαν aut post προσχωρῆσαι collocanda esse putat Hw. — § 151 τούτῳ ἀφέντες παραμένειν ἐκεῖνον θεραπεύειν Hw. — § 151 ἀπό· ὑπό M, ἐκ E. — § 151 περιμένειν Bk., παραμένειν vlg. — § 154 προελθεῖν· προσελθόντων PFLV, προσελθεῖν E. — § 154 μεταξύ· πλησίον PFLV. — § 154 Γαλιλαίαν ὡς σύμμαχον· τῶν Γαλιλαίων συμμαχίαν AMWE. — § 155 τοὺς — αὐτοῦ· τῆς γὰρ Γαλιλαίας ὄντας αὐτούς PFWE. — § 156 μηχανήματα Huds., μηχανήματος PFLV, καὶ μηχανήματα AMWE. — § 157 ἐγκαθίστησιν Herw., καθίστησιν vlg. — § 158 αὐτῇ· αὐτῷ V. — § 161 οἱ τολμηρῶς· τολμηρῶς δέ PFV. — § 163 cf. Mendelss. Sctt. p. 102. — § 163 δισχιλίους· τρισχιλίους Maccab. — § 164 αὐτοῦ· αὐτοῖς PFLW. — § 164 ἐπέστειλεν· ἐπέστρεψεν E. — § 164 ἀναστρέφουσι· ὑποστρέφουσι E. — § 165 πρότερον· πρότερα E. — § 165 ἀναστρέφοντες· ἀναστραφέντες E. — § 165 ἀπέδοσαν· ἐπέδοσαν E. — § 167 ἡμῖν πρὸς ὑμᾶς· ὑμῖν πρὸς ἡμᾶς P. — § 167 πεπεῖσθαι· πεπιστεῦσθαι PFL. — § 168 ἀναπολησθείσης· ἀναπληρωθείσης LAMW. — § 169 πλεονεξίαν· περίστασιν PLV, περιστασίαν F, *avaritiam* Lat. — § 172 ἑαυτοῖς· ἡμῖν αὐτοῖς LAMWE. — § 172 καὶ μή· ἢ μή Lowth. — § 172 ἀπαντᾷ· ἀπαντᾶν AM. — § 173 κεῖσθαι P, τίθενται rell., cf. Ns. Praef. Vol. III p. XXI. — § 173 γιγνομένους· γενομένους PE. — § 174 γεγενημένην· γενομένην AMWE. — § 175 νυκτὸς οἷ· οἷ νυκτός Hw. — § 175 οἷ αὐτῷ· οἷ αὐτοῖς P. — § 177 μεμαθηκότα· ἐγνωκότα PFLV. — § 178 φυγήν· φυγεῖν FLME. — § 178 ἄν om. P. — § 178 ὑπολαμβάνωσιν· ὑπολάβοιεν P, ὑπολάβωσιν L. — § 179 Ναβαταίους· Ζαβεδαίους vel Ζαβαδέους Maccab. — § 180 τὰ φρούρια· φρουρίοις PFLV. — § 180 ὀχυρά· ὀχυρώτατα FAM. — § 180 ἧκεν· ἦλθεν AMWE. — § 180 βούλεσθαι E, βουλευομένους AMW, βουλομένους PFLV. — § 181 ἐπισκευάσαι FL, ἐπικατασκευάσαι P, ἐπικατασκευάσασθαι AMWE, cf. Ns. Praef. Vol. III p. XXVII. — § 181 ὑψηλοῖς· ἰσχυροῖς P.

— § 182 ἀγοράν· πόλιν PFLV. — § 182 ἰσχυρότερα· ὀχυρώτερα P. — § 184 διαβάς· καταβάς PFL, ἀναβάς Ns. — § 186 καταστρέψαιτο· καταστρέψοιτο LAMW. — § 186 δεδηλώκαμεν AMW, δεδήλωται rell. — § 188 ὑπέλαβεν· ὑπελάμβανεν P. — § 189 γνούς· ἰδών AMWE. — § 190 ὑπ'· ἐπ' AMW. — § 193 οὗτοι· αὐτοί PFV. — § 193 πεμφθέντες· ἀπελθόντες F. — § 193 ἑτοίμως ἔχοντας AM, ἑτοίμους rell. — § 196 τοὺς Ἰουδαίους· τοῖς Ἰουδαίοις M et corr. A. — § 196 συναγαγών· συλλέγων AMW. — § 196 τοὺς ἐν αὐτῇ· τοῖς ἐν αὐτῇ AW. — § 198 ὅσα· τό PFV. — § 198 ἄνδρες om. PFV. — § 198 ἐτολμήσαμεν E, add. ὡς LAMW, ὡς ἐτολμήσαμεν PFV, πάντες ἐτολμήσαμεν Hw. — § 198 οὐκ E, οὐκέτ' rell. — § 198 γενομένους· δεδογμένου AMW, δεδομένου E. — § 198 ἡγησαμένου Bk., ἡγησαμένους PFLV, om. AMWE, fortasse recte Ns. Nr. — § 200 ὑμῶν· ἡμῶν E. — § 201 πρὸς — ἐλπίδας· πρὸς τὴν ἀγαθὴν ἐλπίδα Herw. — § 201 κελεύσει FV, κελεῦσαι P, κελεύσειε LAMW, κελεύει E. — § 202 ὑψηλοῖς E, ὑψηλοτάτοις codd. — § 204 καθεστῶτα V, καθεσταμένον vlg. — § 205 αὐτός· αὐτῷ PF. — § 205 παρά· περί E. — § 206 εἶναι· add. ἔγνω AM, ἔχει V. — § 206 ἔπεμψε· ἐξέπεμψε PFV. — § 207 Ἄδωρα Huds. ex Maccab., δῶρα vlg. — § 208 χιὼν διά PE, add. τῆς rell. — § 208 ὁδεύειν FLV, πεζεύειν PAMW. — § 210 Βασκά· Βασκαμᾶ Maccab. — § 210 ἐποιήσατο· ἐποίησεν AMW. — § 211 ἀνεξεσμένου· ἀπεξεσμένου vel ἐξεσμένου Herw. — 212 γένους· ἔθνους Hw., Scaliger supplet τὰ πάντα ὀκτωκαίδεκα. — § 214 γράμμασιν· συγγράμμασιν E. — § 214 ἀπό Nr., ἐπί vlg. — § 214 ἐθνάρχου· ἐπάρχου AMWE. — § 214 ἐχθρῶν· ἐθνῶν Lmg. Amg. M. — § 215 Γαζαρά· Γάζαν Maccab. — § 215 ᾧ· ὃ P, οὗ E. — § 216 φρουρῶν· φρουράρχων V. — § 217 καθῃρημένων· ἀνῃρημένον LVW, ἀνῃρημένων· ἐν ἄλλῳ γρ. κατηριπωμένων AM. — § 218 σχαζόμενος Nr. coll. Liv. Epit. LV: *medici eum dum secant occiderunt*, χειριζόμενος vlg. — § 219 αὐτούς Herw., αὐτοῖς vlg. — § 219 ἀποστάσεως· ἀποστασίας V, στάσεως E. — § 220 δοθησομένης· δοθείσης P. — § 220 ἀπεδύετο Nr., ἀπεδύσατο vlg. — § 221 ἐποίει· ἐποιεῖτο FLV. — § 222 ἐνδιδόντων P, ἐκδιδόντων LAMWE, διδόντων FV, *volentibus aperire* Lat. — § 224 τροφήν· τροφάς E. —

§ 226 *καίτοι* AM, *καὶ* rell., *καίπερ* Ns. — § 226 *λαβών· ἀναλαβών* AMW. — § 227 *τούτων* LAMW, *τούτους* rell., *τόποις* Ns. — § 227 cf. Mendelss. Sctt. p. 109. — § 229 *τοῖς ὄχλοις· περὶ τοὺς ὄχλους* AM. — § 230 *πρῶτα· πρῶτα ταῖς* Ns. — § 230 *παραστησάμενος* PF, *παραιτησάμενος* rell. — § 231 *ἀνάγων· ἀναγαγών* P. — § 232 *ἑλεῖν· ἔχειν* PF. — § 232 *πολέμιος· Πτολεμαῖος* AM. — § 236 cf. Mendelss. Sctt. p. 127. — § 237 *ἐμπολιορκουμένων* P, *ἔνδον πολιορκουμένων* LAM, *ἔνδων πολιορκουμένων* W, *πολιορκουμένων* E. — § 239 *αἰσθομένων* Cocc., *αἰσθομένους* codd., *αἰσθομένοις* Huds., *αἰσθομένους δ' εἰ καταμάθοιεν* Hw. — § 239 *εὐμαρῶς* AMW, *εὐχερῶς* rell. — § 241 *πλανώμενοι καὶ προαναλούμενοι· κακούμενοι* P, *πλανώμενοι* E. — § 241 *τῷ λιμῷ* V, *ταῖς βασάνοις* rell. — § 241 *ἐνστάσης* Ns., *ἐπιστάσης* vlg. — § 242 *εὐσεβείᾳ· αἰδοῖ* E. — § 243 *τῶν βωμῶν* Ns., *τὸν βωμόν* vlg. — § 245 *ἀπωσάμενος τὴν συμβουλήν· οὐκ ἀπωσάμενος τὴν ἐπιστολήν* Ns. — § 245 *ἄλλους* Huds., *ἀλλήλους* vlg. — § 246 *Ἰουδαίας· παραχωρήσαντας* supplet Hw., cf. Mendelss. Sctt. p. 128. — § 246 *φρουράν τε· φρουρὰν δέ* Ns. — § 247 *ὑπέμενον· ὑπομενεῖν* Ns. — § 247 *ἐφικνούμενοι· ἐπιμιγνύμενοι* AME. — § 247 *καθεῖλε· καθεῖλον* Ns. — § 249 *ἀπό* Cocc., *ὑπό* vlg. — § 251 *Ἰνδάτην· σινδάτην* PFV, *indatim* Lat., *Σίνδαν τινά* Syncellus p. 553. — § 253 *ἐν ἄλλοις δεδήλωται· ἐν ἄλλοις ἡμῶν δεδήλωται συγγράμμασιν* P cf. § 61. — § 255 *ὃ παρῴκει* Nr., *ὃ περιοικεῖ* P, *ὅπερ οἰκεῖ* F, *ὅπερ ᾤκει* rell. — § 257 *χρῆσθαι· χρήσασθαι* P. — § 258 *ὁ χρόνος* Herw., *χρόνος* vlg. — § 258 *Ἰουδαίους· Ἰουδαίοις* Huds. — § 260 cf. Mendelss. Sctt. p. 130 et 143. — § 260 *Κομιτίῳ* Brissonius, *κόππω* P, *κόμπω* F, *κομπίω* LAMVW, *campo* Lat., *πομπίω* Exc. Peiresc. — § 260 *Μεντινᾶ· Μενηνία* Manutius, *Τρομεντίνα* Ritschl. — § 260 *Γναίου* Ns. Cob., *Πεναίου* vlg., *γαΐου* ed. princ. — § 262 *λεηλατηθέντα* Nr., *ψηφισθέντα* PAMWE, *ψηλαφηθέντα* FLV. — § 265 *γραμμάτων· πραγμάτων* AMW. — § 265 *βουλεύσεσθαι* fut. Hudsoni est. — § 265 *γενήσεσθαι· γενέσθαι* Exc. Peiresc. — § 273 *παρεῖχεν· προσεῖχεν* Ns. Cob. — § 273 *κατά· κατά τε* Ns. — § 275 *χώραν· σχολήν* FLV. — § 276 *ἀπό* suspectum Ns. — § 277 *πέμψαντας· πέμψαντες* PFLAW. — § 277 *τόν· πρὸς τόν* AMWE. —

§ 278 οὐ τολμῶν· μὴ τολμῶν E. — § 280 προσενεχθείς· ἀποκρινάμενος PFV, συμβαλών E. — § 281 ἐπίκλυστον· ἐπικλύσιμον E. — § 282 ὁ ἀρχιερεύς delet Nr. — § 285 ἐν ἄλλοις· πρόσθεν AMW, cf. Ns. Praef. Vol. III p. XXVIII. — § 287 συγκατελθόντες· ἡμῖν add. FLV. — § 287 λεγόμενοι· γενόμενοι P. — § 288 τε αὐτοῦ καὶ τῶν υἱῶν acc. ex LAMW. — § 289 οἱ — φιλοσοφοῦσιν scholium videtur Herw. — § 293 οἲ τήν· οἵ τινες E. — § 294 πεισθήσεσθαι· πειραθήσεσθαι PFL. — § 294 τιμησαμένων· καταδικασαμένων: ψηφισαμένων mg. AM. Latetne τιμωρησαμένων? Nr. — § 296 Σαδδουκαίων· add. ἐποίησεν PLAMW, ποιῆσαι FV, om. E. — § 297 πολλά· add. ed. princ. — § 299 μοι Bk., μου vlg. — § 299 μετ' αὐτήν· μετὰ ταῦτα E. — § 299 ἐνί· τρισί Bell. Iud.; cf. XX § 240. — § 300 ὑπέβησαν· ὑπερέβησαν PFL. — § 301 περιτίθεται Ns. Cob., ἐπιτίθεται vlg., cf. § 369. — § 301 ὀγδοήκοντα· ἑβδομήκοντα Bell. Iud. — § 302 τοσαύτης· τοσούτου Cob. — § 302 διαφθεῖραι LVE, διαφθείρειν F, διέφθειρεν PAMW. — § 305 περί· πρός PFLV. — § 306 εἶχε E, ἔχειν codd. — § 306 μέλλει E, μέλλοι codd. — § 306 λογιζόμενος Cocc., λογιζομένου FV, λογιζόμενον rell. — § 307 τούτων ἀκούων καί AMW, τούτοις ἄκων rell. — § 307 ἀόπλου E, ἀνόπλου codd. — § 307 μηδένα PFV, μηδενός rell. — § 309 καλούμενον· λεγόμενον P. — § 311 διαψευσάμενον τἀληθές· διεψευσμένον τἀληθοῦς Hw. Herw. — § 312 παριόντα· περιόντα PFV. — § 312 ὁρᾷ E, ὁρᾷ καί codd. — 312 περὶ acc. ex P. — § 312 ἀπέχοντος E, add. νῦν codd. — § 312 τοῦ πλέον ἠνυσμένου VE, τὸ πλέον ἠνυσμένον rell. — § 312 ψεῦδος· ψευδές ed. princ. — § 314 δαιμονίαν· δαιμόνιον PLV. — § 315 ἐπετείνετο· ἐπεγίνετο P, ἐπέτεινε τοῦ AME. — § 317 ἐπισπένδεις E, ἐπισπένδω codd. — § 318 ἐκέχρητο· ἐχρῆτο E. — § 319 ἥττων· κρείττων FL. — § 320 Σαλώμη· Σαλίνα PF, cf. Ns. Praef. Vol. III p. XXIV. — § 320 μετριότητα· μετριότητι Ns. — § 321 μηδέποτε· μηκέτι P. — § 325 ἀλλήλους· γρ. ἀλλήλοις A et e corr. M. — § 326 παρῆν om. Lat., recte Ns. quem cf. Praef. Vol. III p. XVII. — § 329 ἄλλους αὐτῷ· ἅμα αὐτῶν F. — § 329 πρός· τὰ πρός LAMWE. — § 330 ἔπεισεν· ἐποίησεν PFL, *persuasit* Lat. — § 330 δεσπότῃ· δεσπόταις E. — § 330 ἔχειν· ἕξειν Herw. — § 331 ἐκ·

ἐκ ex ἐν corr. F. — § 331 ἀποφυγήν Gutschmidt, ἀποφυγεῖν vlg. — § 332 τὴν πορείαν· τὸν πόρον PFL. — § 336 διαπεμπόμενον· διαπεμψάμενον P. — § 337 συγγραφεῖς· συγγραφῆς W. — § 338 Ἀλεξάνδρῳ· Ἀλέξανδρον E. — § 339 προμαχομένους· μαχομένους E. — § 344 γοῦν· γάρ E. — § 344 διαφυγεῖν Ns., διαφεύγειν vlg. — § 345 ἀπέρχεσθαι Nr., ἀπάρχεσθαι vlg. — § 347 ἐχρήσαντο· ἐχρήσατο Gutschmidt. — § 348 φοβοῦντα Nr., ποθοῦντα vlg. — § 348 ἀρχήν acc. ex F. — § 349 αὐτῆς om. PF. — § 350 ἡ Κλεοπάτρα delet Hw. — § 350 αὐτή Hw., αὐτῆς vlg. — § 351 δή· γάρ AMW, δέ Ns. — § 352 ἐκ· ἀπό PV. — § 353 προσελθόντος· περιελθόντος P. — § 353 ἄξιον· ἄξιος E. — § 353 ἦν· καὶ ἀξιοῦντος ἐπαρήγειν add. E. — § 353 πεπονθότος· πεπονθότι E. — § 353 εὐποροῦντος· εὐποροῦντι E. — § 353 Ἰουδαίῳ Nr., Ἰουδαίων vlg. — § 354 καταστήσει· κατασκευάζει PL, κατασκευάσει E. — § 355 παραινέσαντος· παρακαλέσαντος V. — § 357 ἐπιθαλαττίοις FV, θαλαττίοις rell. — § 357 μετωνόμασε· προσηγόρευσε P. — § 359 οἰκετῶν· *civium* Lat., οἰκείων Herw. — § 359 παρέχοντες· παρασχόντες P. — § 360 εὐψυχίαν· προθυμίαν PFL. — § 360 σύμμαχος· ἐπαγγειλάμενος add. FLAMW, cf. Ns. praef. Vol. III p. XXI. — § 362 τραπόμενοι VE, τρεπόμενοι rell. — § 363 αὐτῶν· ἐξ αὐτῶν P. — § 363 αὐτούς VE, αὐτά P, αὐτῶν rell. — § 364 συμφυγόντες· συμφυγόντων E. — § 366 πατρός· add. αὐτοῦ E. — § 367 Ἀντίοχος Petavius, Ἀντίοχος καὶ Ἀντίοχος P, Ἀντίοχος καὶ Ἀντωνῖνος rell. — § 367 παραγενηθείς — ἐξήλασεν Huds., παραγενηθέντες εἰς Ἄραδον καὶ περιθέμενοι διάδημα πολεμοῦσι τῷ Σελεύκῳ καὶ κρατήσαντες ἐξήλασαν codd. — § 368 Μοψουεστιέων E, Μοψεατῶν Ns., coll. Steph. Byz. — § 370 τέταρτον· τρίτον P. — § 370 Ἄκαιρον· Εὔκαιρον ed. princ. — § 371 Σαμηνῶν P, γαλιηνῶν LAMWE, γαλιλαίων F, γαλαδηνῶν V, cf. Ns. praef. Vol. III p. XXI. — § 372 θύειν· θύσειν E. — § 373 ἐξ αἰχμαλώτων, *de captiva* Lat. — § 374 τῶν· τήν PF, τῆς Ns. — § 374 κατήρειπε· κατερίπει P, κατέρριπεν W, κατέρριπτε rell. — § 374 καί· μέν Ns. — § 375 Γαλααδίτιδος· Ἰουδάνιδος P, κατὰ τὴν Γαυλάνην Bell. Iud., Γαυλανίδος Ns. — § 376 ἢ inser. Herw. — § 376 τὸ ὀφεῖλον· τί βούλονται P, τί δεῖ E. — § 376 Ἄκαιρον cf. § 370. — § 377 τοὺς ἐπικαλε-

σαμένους· αὐτοὺς ἐπικαλουμένους E. — § 377 diversus est copiarum numerus Bell. Iud. — § 380 ἀπήγαγεν· ἀνήγαγεν P. — § 381 ὅπερ· μέν P. — § 382 ἀγόντων· ἀγαγόντων P. — § 382 εἰς τόν· εἰς acc. ex V. — § 383 παρά FV, ὑπό rell. — § 384 Ζίζον· Ἄζιζον Ns. — § 384 ἔπαρχον E, ὕπαρχον codd. — § 385 εἴσω· εἰς ὅ PV. — § 385 τοξεύμασι E, καὶ τῇ δίψῃ add. codd. — § 385 ἠνάγκασαν· τῇ δίψῃ add. E. — § 385 ὅσους· οὓς P. — § 388 φύλαξ· add. codd. καί· μετά Huds., μετὰ καί Hw. — § 388 δωρούμενος· μὴ δωρούμενος AM. — § 389 ἐξορμήσαντα γὰρ αὐτόν· ἐξορμήσαντος γὰρ αὐτοῦ P. — § 390 μεταπύργια· μεσοπύργια FVE, cf. Lob. Phryn. p. 194. — § 390 πεντήκοντα· ἑξήκοντα PV. — § 391 διαφθείρεται E, φθείρεται codd. — § 393 Δῖον Huds., Δίαν codd., Πέλλαν Bell. Iud. Αίαν Syncellus p. 559. — § 393 Ἔσσαν· Γεράσαν Bell. Iud. — § 393 ἀμαχεί· μάχῃ FLAVW, *pugnando* Lat., διὰ μάχης Bell. Iud.; sed lege δίχα μάχης. — § 396 ὅλην Ἰδουμαίαν om. ed. princ. cum W. — § 396 Γαυλανῖτιδα FLAMVW, γαύλαν γαυλανῖτιδα P, Γαυλανίτιδας Tuch. — § 396 Γάβαλα· Γάμαλα Tuch. — § 396 Λέμβα· Λίββα vocatur XIV 18. — § 397 Ὀρώνας Τελίθωνα· ex corruptis codicum vestigiis Ὀρωναιμ Ἀγαλαιν Θωνα Ns. duce Tuchio. — § 397 οὐχ om. P. — § 397 μεταβαλεῖσθαι P, μεταβαλέσθαι rell. — § 397 αἳ ἦσαν κατεστραμμέναι· ἦσαν κατεστραμμένοι P. — § 399 ὑπογράφοντα· ὑποτρέφοντα E. — § 399 δυσμενῶς· δυσμενείας Hw. — § 400 πείθεσθαι· πιθέσθαι Ns. — § 401 ἀπὸ νίκης E, ἀπὸ νικήσει P, ἂν νικήσῃ rell. — § 401 λαμπρᾶς Nr., λαμπρῶς vlg. — § 401 δὲ πολύ· γὰρ πολύ E. — § 401 φιλίως Ern., φίλους vlg. — § 403 πρωτεύοντας ed. pr. στρατιώτας codd., πρώτους E, στασιώτας Ns. — § 403 προσφέρειν· βουλήσονται add. P. — § 404 ἑνὸς δέοντα· ἓν καί P. — § 406 ἀπόλοιτο· ἀπώλλυτο E. — § 407 μέντοι· γε acc. ex P. — § 408 ἀποδείκνυσιν· ἀπεδείκνυεν P. — § 408 ἐπιτρέπει· ἐπέτρεπεν P. — § 408 καὶ εἰ· εἰ P, κεἰ Ns. — § 408 πατρίαν· πατρῴαν codd., τῶν πατέρων E. — § 409 καὶ γάρ· καὶ γὰρ καί E. — § 410 ὡς· ὅπως P. — § 411 ἄλλους· ἄλλον P. — § 411 τὰ βασίλεια E, τὸ βασίλειον codd. — § 411 δυσανασχετῶν· δυσανασχετοῦντι Herw. — § 412 ἄχρι τοῦ παντός om. AM. — § 412 τρέψαι· στρέψαι V. — § 412

τὸν κίνδυνον· τοὺς κινδύνους E. — § 412 κόπτεσθαι· κατακόπτεσθαι Herw. — § 413 ἔλεγόν τε Df., ἔλεγόν τε ὡς vlg. — § 413 μετιέναι ed. pr. μετεῖναι codd. — § 413 ἀπιστίαν acc. ex P, cf. Ns. Praef. Vol. III p. XXII. — § 414 ὑποξενολογήσαιεν Nr., ἀποξενολογήσαιεν· de ea correctione ad Theophrastum dixi *Mnem.* 1892 p. 336. — § 415 βιοτεύοντας· lacunam Bk. indicavit. — § 416 σχοίη· ἔχοι PV, ἔχει E. — § 417 ἐν ἀκμῇ· ἕνεκα μή FLVW. — § 417 πράξεις· πράξει Ns. — § 417 ἐπίστευσεν· ἐπέτρεψεν P. — § 418 Πτολεμαίου· πολεμίου E. — § 419 στρατοῦ — τριάκοντα P, στρατιωτῶν μυριάσι τριάκοντα E, μυριάσι στρατιωτῶν πεντήκοντα rell., *cum trecentis milibus armatorum* Lat. cf. Ns. Praef. Vol. III p. XXII. — § 420 κατῆρχεν V, κατέχειν P, κατ' εἰρήνην rell. om. ἢ καί· ἀντεῖχεν Ns. — § 420 συνετύγχανον οὖν αὐτῷ· νῦν ἐτύγχανεν P, ἀποκλεῖσαι Τιγράνην· (οἱ δ' οὖν πρέσβεις Τιγράνῃ) συνετύγχανον supplet Herw. — § 421 πορθήσαντα· πορθήσοντα E. — § 423 τότε πολύ Herw., πολύ vlg., *tunc vero magis* Lat. — § 425 ὑπήγετο FVE, ἠπείγετο rell. — § 426 μάλιστα δ' ἔδεισαν V, ἐδεδείεσαν δέ P, μάλιστα δὲ δείσαντες rell. — § 426 παρῴνησαν· παρηνόμησαν L. — § 427 συχνὰ συνανηνέχθη· συχνὰ ἀνήχθη P, συνανηνέχθη FVW, συνήχθη L, συχνὰ ἀνηνέχθη AM, συχνὰ συνήχθη E. — § 427 δή acc. ex P. — § 427 προσῳκειωμένων Hw., ᾠκειωμένων AM, προσδοκωμένων rell., προῳκειωμένων Herw. — § 429 γαζοφυλακίοις· γαζοφυλακείοις F. — § 430 τοῖς V, ταῖς rell. cf. XIV § 31. — § 430 ἀεὶ πταιόντων· ἀεὶ πνεόντων F, ἐν αὐτῇ παρόντων LAM, εἰσπταιόντων Nr. — § 432 προθεῖσα· προσθεῖσα P. — § 432 προκηδομένων Df., προσηγεμόνων P, προηγεμόνων FLW, προηγουμένων V, προσκηδομένων AM. — § 433 εἰρήνῃ· καὶ ἀταραξίᾳ add. P. — § 433 ἔρχομαι — βίβλῳ acc. ex P.

Libri quarti decimi § 1 προμηθούμενοι· προθυμούμενοι PF. — § 2 δεῖ μέν P, δίιμεν rell., *oportet* Lat. — § 2 ἀπαγγελίας P, ἐπαγγελίας rell. — § 3 στοχάζεσθαι· add. δεῖ FLAMVW. — § 3 μηδέν· καὶ FLAMVW. — § 3 προτιμῶντας PF, om. rell. — § 4 παραλαβόντος — βασιλείαν P, ἀρξαμένου τοίνυν τῆς ἀρχιερωσύνης rell. cf. Ns. Praef. Vol. III p. XXIV. — § 5 καθεῖρχθαι· κατεῖρχθαι vlg., κρατεῖσθαι LAMW. — § 7 ἐπὶ τοῖς om. E, ἐπὶ τούτοις Huds. — § 7 τυγχάνων add. P. — § 8

εὐπορῶν· εὐπόρει P. — § 9 γεγενημένῳ· γενομένῳ vlg. — § 12 ἕξοντα· ἕξοντι vel ἕξοντος vlg. — § 15 ὃ δέ — Ἀραβία· *igitur cum haec audisset Hyrcanus arbitratus prodesse sibi ad finitimam Iudaeae Arabiam discedere* Lat. — § 15 ἔλεγε συμφέρον εἶναι· συμφέρειν ἦν P. — § 18 Haec urbium nomina miris modis corrupta sunt, cf. XIII § 396. — § 19 ἱππέων P, ἱπποτῶν rell. — § 21 Ἰουδαίων· Ἰδουμαίων P. — § 22 Ὀνίαν δέ τινα ὄνομα δίκαιον ὄντα καὶ θεοφιλῆ — κρύψαντα ἑαυτὸν — ἀναχθέντα εἰς τὸ στρατόπεδον PE. — § 22 ἰσχυράν om. VE. — § 22 συστασιαστῶν· στρατιωτῶν LAMW, συστασιωτῶν E. — § 22 θῇ· ἐπιθῆται FV. — § 24 νῦν ἑστῶτες· συνεστῶτες P. — § 24 ἐπακοῦσαι FV, ὑπακοῦσαι P, ἐπακούσης LAMW, ὑπακούσης E. — § 27 εἰς τόν· τόν P. — § 27 τὴν θυσίαν· τὰς θυσίας P, θυσίαν E. — § 28 δίκην· δίκην αὐτῶν vlg. — § 28 εἰσπράξασθαι· εἰσπρᾶξαι E. — § 28 ὡς· ὥστε E. — § 30 ἑκατέρῳ V. om. E, ἑκατέροις rell. — § 30 τετρακόσια· τριακόσια Bell. Iud. cf. § 37. — § 31 τοῖς VE, ταῖς rell. cf. XIII § 430. — § 33 περί PE, ἐπί rell. — § 34 ἀπό P, ἐκ rell. item § 35. — § 36 Ἀλεξάνδρου· Ἀριστοβούλου E, cf. Praef. Ns. Vol. III p. XXXVI. — § 39 κατεπόνησεν Df., κατενόησεν vlg. — § 39 ἐλάττονος· ἔλαττον E, quod placet Ns. — § 39 ἡμαρτημένων Huds., ἁμαρτημάτων vlg. — § 40 Πέλλης FLAMV, πέλλεις W, ἄλλης P, cf. Ns. Praef. Vol. III p. XXII. — § 41 δοῦλοι γένοιντο V, δοῦλον γένοιτο rell. — § 43 λέγοντι· λέγοντες ed. princ. — § 44 προσαγορεύεσθαι δ' αὐτόν· προσαγ. δ' αὐτό Ns. — § 46 ἕκαστα· καλῶς add. LAMW. — § 46 ἴδῃ· εἰδῇ Ns. — § 46 ἐκέλευσεν· ἔδοξεν E, ἐκέλευεν Gutschmid. — § 46 διακλεισθῇ Ns., διακλεισθείη vlg. — § 47 Δῖον· Δεῖλον P, Δήλιον FLAMW, *delon* Lat., cf. Bell. Iud. — § 48 ἐπικουρίαν PFV, ἐπικουρικά A, ἐπικουρικάς LMW. — § 48 τοῖς ἄλλοις acc. ex V. — § 49 Ἀριστοβούλου· εἰς ὃ Ἀριστοβούλου FLAMVW; παραγίνεται excidisse putat Hw., εἴσω Ἀριστοβούλου Gutschmid. — § 51 διά inser. Gutschmid. — § 53 καθ' ὁδόν om. PLat. — § 56 στρατιωτῶν· στασιωτῶν Ns. — § 58 ἔκοψεν om. PELat., cf. Bell. Iud. — § 58 εὐτρεπιζόμενοι· ηὐτρέπιζον E. — § 60 προεκαλεῖτο E, προσεκαλεῖτο codd. — § 60 ἔωθεν P, ἔσωθεν rell. — § 61 δή P, διῆγε rell., *in qua valle Pompeius cum aggerem in circuitu silvam*

incidentibus Romanis imponeret Lat. — § 61 ταλαιπώρως AM, ταλαιπωρούμενος PW, ταλαιπωρούμενον FLV, ταλαιπωρουμένοις E prob. Hw. Herw. — § 64 ἅς· ἃ P. — § 65 ἐντεῦθεν· κἀντεῦθεν Gutschmid. — § 65 παριέντων· πανόντων P. — § 66 τρίτον· τέταρτον Scaliger. — § 67 φονευομένων· πεφονευμένων Ns. — § 71 μυρίους· δισμυρίους LAMW. — § 72 ἀρωμάτων· ἀργυρωμάτων LAMWE. — § 73 ναοπόλοις· ἀνόπλοις P. — § 73 συμπολεμεῖν· πολεμεῖν P. — § 73 πρεπόντων· πρεπουσῶν PF. — § 75 κατασκαφεῖσαν· καταστραφεῖσαν P. — § 78 τιμή om. AM. — § 79 τὴν κοίλην FLAMVWLat., τήν τε κοίλην ἄλλην P, τήν τε κοίλην καὶ τὴν ἄλλην Ns. coll. supra § 40 et Philon. leg. ad Gaium § 36. — § 79 εἰς om. P. — § 79 συναπεκομίζετο PE, συνεπεκομίζετο FAMW, συνεπικομίζετο L, συνεκομίζετο V. — § 80 δυσεμβολωτάτην· δυσάλωτον P. — § 81 ὑπάρχουσαν P, ὑποῦσαν rell. — § 82 ἀλλ' delet Gutschmid. — § 82 ὅπερ καθεῖλε P, ὃ περιεῖλε E, ὅπερ εἷλε rell. — § 85 ἐλάττους· ἔλαττον P. — § 86 οὕς· οὗ Gutschmid. — § 87 ἕως Ns., ὡς vlg. — § 87 ὅσαις γε· ὅσαις P. — § 89 κρατύνοντος P, κρατύναντος rell. — § 90 κατήγαγεν L, κατῆγεν rell. — § 92 ἀνατειχίζειν· ἀνακτίζειν P. — § 93 κατά· κατά τε Ns. — § 93 ἀεί acc. ex P. — § 94 ἀπόρους ὄντας· melius abest Ns. — § 95 γενναίως om. FLAMVLat. — § 95 καί· καίπερ AM. — § 95 διασκεδασθέντες E, σκεδασθέντες codd. — § 97 ἀφῆκεν Cob., ἀνῆκεν vlg. — § 97 ὑποσχέσθαι· ὑπεσχῆσθαι P. — § 98 ὑποστρέψαντα V, ὑποστρέψαντι vlg. — § 99 ἐπ' Ἀρχέλαον Huds., ἐφ' Ὑρκανόν vlg., ἐπ' Αἴγυπτον alii; ὑπὲρ Ὑρκανοῦ Hw., ἀφ' Ὑρκανοῦ Gutschmid, cf. Ns. praef. Vol. III p. XVII. — § 99 καὶ τούς· καὶ τότε τούς Hw. — § 100 ὅσους· ὅσοις Ns. — § 101 τοιαῦτα τά Gutschmid, τοιαῦτα vlg. — § 101 πεῖσαι om. P. — § 104 στρατηγίαν· στρατίαν P, στρατείαν V. — § 105 τοῦ ναοῦ· τὸν ναόν VE. — § 106 ὁλοσφυρήλατον· ὁλοσφύρητον PE. — § 106 ἰσχύει L, ἴσχει rell. cf. Ns. praef. Vol. III p. XXVII. — § 106 ὄνομα· τοὔνομα E. — § 107 ἐκκρεμαμένων· κεκραμένων P. — § 107 τοῦ ναοῦ· τῶν ἐν τῷ ναῷ E. — § 109 ἀψόμενος· ἀψάμενος PLE. — § 112 εἰς Κῶ om. P. — § 112 καὶ τὰ (δημόσια) τῶν Ἰουδαίων (ὄντα περὶ) ὀκτακόσια τάλαντα supplet Hw. — § 113 ἐκ Μιθριδάτου· Μιθριδάτου P. — § 114 στάσιν· lacu-

nam statuit Ns. — § 114 ὡς αὐτῶν Hw., ὧν add. FLAMVW. — § 116 τὴν — Κυρηναίαν· τῆς τε Αἰγύπτου τὴν Κυρηναίαν Ns. — § 116 τυχοῦσαν· τυχούσας Gutschmid. — § 117 χωρίς· χώρα Gutschmid, χωρὶς δέ Bk., χωρὶς καί vlg. — § 118 θέσθαι Bk., ἔσεσθαι vlg. — § 118 ἀρχῇ suspectum Ns. — § 121 ὄν· ῳ PE. — § 121 Ἰδουμαίοις· Ἰουδαίων οἷς P. — § 121 παρ' ὧν AVWE, παρών PFLM. Corrupta haec uti plurima alia. — § 122 ἀναστρατευσάμενος PF, ἀναστρατοπεδευσάμενος rell. — § 126 ὑπό· ἐν E. — § 129 ὁ υἱὸς αὐτοῦ AMWLat., ὁ οὐαίμου P, ὁ υἱὸς αὐτοῦ καὶ θολομαῖος ὁ σοέμου FL, ὁ Σοαίμου Ns. — § 130 πρῶτος om. PV. — § 130 εἶχε· εἴχετο Cob. — § 131 Ἰουδαῖοι· Αἰγύπτιοι add. FLAMWE. — § 131 χώραν spurium Ns. — § 131 τὰ αὐτῶν· τὰ αὐτοῦ Hw. — § 132 ἑώρων· ἐθεώρουν E. — § 133 ἐπεὶ δ' εἰς τὸ καλούμενον Δέλτα παρεληλύθει Herw. — § 134 τρέπει FLAMW, τρέπεται E, προτρέπει PV. — § 134 Αἰγυπτίους suspectum Herw. — § 135 ἐκάλει· ἀνεκάλει Ns. — § 138 στρατείας Df., στρατιᾶς vlg. item § 139. — § 138 μαρτυρεῖ δέ μου· μαρτυρεῖ δὲ τούτῳ Herw. — § 140 τύχην· τελευτήν P. — § 140 δ' ἐπί· τε ἐπί Ns. — § 141 γενομένην· γεγενημένην PV. — § 141 στρατηγήμασι· στρατεύμασι PVE. Excidit Caesaris mentio aliaque, Ns. — § 142 ἀνάρπαστον· ἀνάσπαστον PA. — § 142 εὔνουν ὑπάρξαντα· τοῦτον ὑπερβάντα P. — § 142 κολασθέντα P, κρατηθέντα rell. — § 142 ὑπὸ τοῦ E, τοῦ rell. — § 145 ἐν τῷ τῆς Ὁμονοίας ναῷ· cf. Mommsen. Herm. IX p. 281, cui contradicunt Ritschl. Mus. Rhen. XXX p. 428. Mendelss. Sctt. p. 112. — § 146 Ἀλέξανδρος· Ἀντίπατρος Ritschl., qui haec refert ad annum 139; cf. XIII § 169 et 1 Maccab. XII 16. Mus. Rhen. XXX p. 419 sqq. — § 147 μηδέν· μηδένα FL. — § 148 οὖν θέσθαι AMW, δὲ συνθέσθαι FL, οὖν om. P. — § 148 Πανέμου· Πανήμου Ahrens. — § 149 καὶ αὐτός acc. ex P. — § 149 ἔχον· περιέχοντα P, περιέχον Ns. — § 149 τοῖς στρατηγοῖς om. P, del. Ns. Herm. XI p. 482. — § 150 ἑνδεκάτῃ bis scr. Df. — § 150 γενομένης· ἀγομένης P. — § 150 Ἐρχιεύς Corsini, ἀρχιερεύς vlg. — § 150 ἔδοξε inser. Boeckh. — § 150 cf. Mendelss. Sctt. p. 117. — § 151 πρόφασιν om. P, cf. Ns. Praef. Vol. III p. XXII. — § 152 δεδόχθαι· δέδοκται P. — § 152 Θεοδοσίου· Διονυσίου P. — § 153 τραγῳ-

δῶν τῶν καινῶν ἀγομένων· τραγῳδῶν καινῶν ἀγῶνι Cob. — § 153 Παναθηναίοις καὶ Ἐλευσινίοις Lowth., Παναθηναίων καὶ Ἐλευσινίων vlg. — § 153 καὶ ἐν· ἐν mavult Ns. — § 154 ζηλώσῃ· inser. πᾶς Hw. — § 154 ἐκ τῶν V, τῶν rell., ἕκαστος τῶν Gutschmid. — § 155 Ἀθηναίων· supplet πέντε Cob. — § 157 εὐδαιμονίᾳ· εὐδίᾳ P, cf. Ns. Praef. Vol. III p. XXII. — § 158 πεντεκαίδεκα Casaub., πέντε καὶ εἴκοσι vlg. — § 158 μόνον· μόνα P. — § 160 ἐκαθάρισεν Exc. Peiresc. Bk., ἐκαθάρευσεν vlg. — § 164 ἰδίαν· ἰδίᾳ Ns., κατ' ἰδίαν Herw. — § 165 ἀλλὰ καὶ σφόδρα ἔχαιρεν om. PE, cf. Ns. Praef. Vol. III p. XXII. — § 165 ἡσυχάσεις Huds., ἡσυχάζεις vlg. — § 167 τοὺς σὺν αὐτῷ· πολλοὺς σὺν αὐτῷ PFE. — § 169 συμφέρειν· ἀσφαλίσασθαι, τοῦτον τὸν τρόπον add. P, quo recepto mox Ns. ἥει pro εἴη. — § 170 ἐκ τῆς δίκης et ἐκ τοῦ συνεδρίου spuria visa Herw. — § 172 ὑπ' αὐτῆς· ἀπαρχῆς Hw. — § 172 σχήματι· ἐν σχήματι Cob. Herw. — § 174 ἴστε μέντοι (ναὶ μὰ) τὸν θεόν vel ἴστε μέντοι τὸν θεὸν (μαρτύρομαι τὸν) μέγαν supplet Herw. — § 174 ποτέ· τε P. — § 177 ἐκ· ἀπό E. — § 181 ὁρμήν· ὀργήν Hw. — § 181 παρασχόντος αὐτόν· παρασχόντος αὐτῷ P. — § 183 ἄδικον PV cum B. I., ἄδηλον FLAMW. — § 184 ἀποχρῆν· ἀποχρῆναι F. — § 187 μὴ καὶ ταῦτα F, μηκέτι ταῦτα LAM, μηκέτ' αὐτά PVW. — § 190 cf. Mendelss. Sctt. p. 193. — § 192 ἐνεδέξατο· ἐπεδείξατο P. — § 197 Ἀσκάλωνι καί· καί del. Mommsen. — § 199 καὶ τοῖς νομίμοις om. P. — § 200 πέμπτον· δεύτερον Ritschl. cf. Mus. Rhen. XXIX p. 344. Mendelss. Sctt. p. 197. — § 201 κόρον· κόρους Lowth. — § 202 αὐτοκράτωρ· δικτάτωρ add. Ns. — § 202 δεύτερον· τέταρτον Ns. — § 204 ἄρχων· μήτ' ἀντάρχων add. P. — § 204 ἐνιστῇ· ἀνιστάς P, ἀνιστᾶ rell. — § 204 ἑξῇ· ἐξιῇ Mendelssohn. — § 205 ἢ ἐπρίαντο καὶ διακατέσχον καὶ ἐνεμήθησαν PAW. — § 206 ἔχειν add. V, cf. Ns. Herm. XI p. 485. — § 206 παρά — ἐξαγωγίου· *a possessoribus terrae vel a portu tributa consequi* Lat. — § 208 ἐπί del. Viereck. Quid prodest? — § 209 ἐν — καρποῦσθαι· *et in Lydia loca vel terras quas pro hospitalitate reges Syriae vel Foenicae per donationem Romanorum possederunt* Lat. — § 210 ὅταν om. P. — § 210 ἀποδίδοσθαι Huds., ἀποδιδῶσιν vlg. — § 211 cf. Mendelss. Sctt. p. 203. — § 213 cf. Mendelss. Sctt.

p. 213. — § 213 Ἰούλιος· Ἰούνιος Petitus, Οὐίβιος Gutschmid. P. Servilium Vatiam intelligit Mendelssohn. — § 215 καὶ ὕπατος· ὕπατος Mendelssohn. — § 216 ἑστιᾶσθαι· ἵστασθαι AMW. — § 217 παρ' add. P. — § 217 ἐποίησαν· ἐποιήσαντο E. — § 219 cf. Mendelss. Sctt. p. 203 et p. 237. — § 219 καὶ ἐκ τῶν πρώτων· κηρώματι πρώτῳ Viereck. cf. Willems., de Senat. p. 248 sq. — § 220 τῇ πρώτῃ PV, fortasse spurium Ns. — § 220 Σέρουιος Gronovius, Σερουίνιος vlg. — § 220 παπίνιος· Σολπίκιος Mendelssohn. — § 220 Κόιντος· Serv. Sulpicius dicebatur Rufus; itaque sec. Mendelssohn. aliud quid latet. — § 220 Τιδήτιος· Τίτιος Mendelssohn. — § 220 Ἀπουλῖνος· Ἀππουλήιος Mendelssohn. — § 220 Ἀκύλιος Gronovius, Σέλλιος P, Ἀσέλλιος AM, Σασέλλιος FL, Γέλλιος Ns. — § 220 Ἐρούκιος· Ῥώσκιος Mendelssohn. — § 220 Σέριος AM, Σέρριος rell., Σέργιος vel Σήστιος Mendelssohn. — § 225 cf. Mendelss. Sctt. p. 247. — § 226 κατ' αὐτούς· κατὰ τούτους P, καθ' αὐτούς Cocc. — § 228 Ὀκτωβρίων· Κουιντιλίων § 234 et 237. — § 229 Ἄμπιος Borghesi, Ἄππιος vlg. — § 229 Βάλβος Borghesi, Βάλγος PLA. — § 229 Ῥαίσιος· Καίσιος P, Ῥάσιος AM, Ῥαίκιος Mendelssohn. — § 229 Πομπήιος· Πήιος § 238. — § 229 Βράκχος FLA, Βράκκος P, Βρόκχος § 238. — § 229 Κλούσιος· Καλούσιος vel Καλουΐσιος Ns. — § 229 Σέντιος· Σερουίλιος P, Τεύτιος § 239, Τέττιος Ns. cum F. Lacunam Gronovius indicavit. — § 230 ἀντιστρατήγου Ern., ἀρχιστρατήγου codd. — § 232 ἡμᾶς Ns., ὑμᾶς vlg. — § 233 cf. Mendelss. Sctt. p. 153. — § 234 sq. cf. Mendelss. Sctt. p. 168. — § 234 δώδεκα P, δεκατριῶν FLAM, item § 237. cf. Ritschl. Mus. Rhen. XXIX p. 344. — § 234 Κουιντιλίων· Ὀκτωβρίων LAM, utrumque habet F, cf. § 237 et Ns. Praef. Vol. III p. XXII. — § 236 Σπουρίου· Gronovius, Σπιρίου P, Πουρίου FLAM. — § 236 καὶ Ποπλίου· Ποπλίου P. — § 237 Ἰουδαίους· ποιήσῃ add. FLAM. — § 237 ἀπέλυσε Huds., ἀπολύσαι P, ἀπέλυσα FLAM. — § 238 sq. cf. ad § 229. — § 240 ἐξήνεγκεν· ἐξέθετο P. — § 241 Λαοδικέων· Λαυδικέων P. — § 241 Ῥαβιλίῳ· Ῥαβελλίῳ P, Ῥαβιλλίῳ FAM, Ῥεβίλῳ Ritschl., Ῥαβηρίῳ Homollius, Ποπλίῳ Σερουιλίῳ Ποπλίου υἱῷ ἀνθυπάτῳ Mendelssohn. — § 241 ἐδήλους Ns., ἐδήλου vlg. — § 242 σε· γε AM. — § 242 ταῦτα om. P. — § 244 Γάλβας· Οὐατίας

Bergmannus. — § 244 δήμῳ· καὶ δήμῳ AM. — § 245 τεθεικέναι· εὐθυνκέναι P, προτεθεικέναι Hw. — § 246 ἀκούσας· διακούσας P. — § 247 cf. Ritschl. Mus. Rhen. XXIX p. 343. Mendelss. Sctt. p. 130, 144 et 217. — § 249 Ἀντιόχου· Δημητρίου Ritschl., cf. XIII § 259. — § 249 ὅπως· ὁπόσα Gutschmid. — § 249 cf. Mendelss. Mus. Rhen. XXXII p. 258. — § 253 ἐψηφισάμεθα· ἐφυλαξάμεθα P. — § 254 αἴτιον· αἰτίαν L, ἀεὶ αἴτιον Ns. — § 256 lacunam indicavit Gronovius. — § 258 τῷδε· ὅδε Huds. — § 259 πόλει· ἀπ' ἀρχῆς add. P. — § 259 ὑπό AM, παρά PFL. — § 260 συνάγωνται· add. καὶ πολιτεύωνται PFLV. — § 260 μὴ διαδικαζώμεθα· διαδικάζονται P, cf. Ns. Praef. Vol. III p. XXII. — § 260 ἐπιτελοῖεν AM, ἐπιτελῶσι PFL, ἐπιτελοῦσιν Ns. — § 261 εἶναι acc. ex P. — § 262 cf. Mendelss. Sctt. p. 253. — § 263 Μάρκῳ — υἱῷ· Μάρκῳ Ἰουνίῳ Μάρκου υἱοῦ Bergmannus, Μάρκῳ Ἰουνίῳ Καιπίωνι vel Μάρκῳ Ἰουνίῳ Μάρκου υἱῷ Καιπίωνι Ritschl. — § 265 συγγραφήν· γραφήν P. — § 267 ὃς οὐχί· ὡς οὐχί Ns. et πιστεῦσαι cum P. — § 269 εὐεργετήθησαν P, εὐεργετηθείησαν rell. — § 270 ἕξ· ἑπτά Bell. Iud. — § 272 εἰσπραττόμενος· πραττόμενος P. — § 273 ἑκατέρῳ· (τὰ μὲν) ἑκατέρῳ Hw. — § 273 τὰ δὲ Μαλίχῳ V, τὰ μὲν Μαλίχῳ rell. Latet corruptela, Ns. — § 276 ἰδίων· Ἰουδαίων PFL. — § 276 ἐπέσχε· ἐπεῖχε Ns. — § 277 ἔσεσθαι· εἶναι P. — § 277 ἔλαθε· ἐλάνθανε E. — § 278 μέντοι ed. pr., δέ codd. — § 278 ἐβάλετο P, ἔβαλλε FLA, ἔβαλε MV. — § 279 τὰ κατά E, κατά codd. — § 279 ὡς PE, ὥστε rell. — § 280 ἔλαθε· ἦν P. — 281 τοῦτο Hw., τότε vlg. — § 283 στρατιᾶς· τῆς στρατιᾶς E. — § 284 διέλυσε V, διέλυε P, διελύετο FLAM. — § 285 προβέβληται· προυβέβληντο E. — § 286 ἀγγέλων· ἀγνειῶν Ns. — § 290 ἀποστῆσαι — καθέξων Nr., ἀποστήσας — καθέξειν vlg. — § 291 κατανοῆσαι P, κατανοήσας rell. — 294 ἐν ὅπλοις· ἔνοπλος PE. — § 295 δι' αὐτοῦ· βίᾳ τοῦ E. — § 298 δωρεάς· δῶρα E. — § 300 ἐγεγάμβρευτο P, ἐγγεγαμβρεύετο F, ἐγεγαμβρεύετο L, ἐπεγαμβρεύετο AME. — § 300 δύο· τριῶν E. — § 301 ἐπ' Ἰταλίας Aldrich., ἐπὶ Γαλλίας vlg. — § 301 αἱ πανταχόθεν· πανταχόθεν Hw. — § 304 τὸ ἔθνος· τὸ ἡμέτερον add. codd. — § 306 cf. Mendelss. Sctt. p. 256. — § 306 καὶ τῷ P, τῶν V, om. rell. — § 306 ἔθνει acc. ex P. —

§ 308 *οἰκειότατα· οἰκειότητα* LAMW. — § 308 *ἥγημαι·* exciderunt non pauca, Ns. — § 309 *ὁσίων* Nr., *πόλεων* vlg. — § 309 *ἱερῶν* AMW, *ἡρῴων* PFLV, *templis* Lat. — § 309 *ἐποιήσαντο· ἐποίησαν* AMW. — § 309 *ἀνομημάτων· ἁμαρτημάτων* P. — § 310 *θεομάχους· θεημάχους* P, *θεομαχούσας* Gutschmid. — § 310 *συνεκρότουν·* lacunam notarat Df., *καὶ* seclusit Bk. — § 310 *ἐγχειρήμασι· κρίμασι* P. — § 311 *ἀπολαύειν· ἀπολαύσειν* P. — § 312 *ὥσπερ οὖν· ὡς παρόν* Gutschmid. — § 312 *ἀναφέρει* Df., *ἀναφέρειν* vlg., *ἀναφέρεται* ed. princ. — § 312 *φροντίσω· προσθήσω* P. — § 312 *συμφερόντων· διαφερόντων* V. — § 313 *φιλανθρώποις* Mendelssohn., *φιλανθρώπως* vlg. — § 313 *εἶναι· τεθῆναι* P. — § 314 cf. Mendelss. Sctt. p. 259. — § 314 *ὑπαντησάντων* Df., *ἐμφανισάντων* vlg. — § 315 *περὶ* Huds., *ὑπέρ* vlg. — § 315 *χάριτος· χάριτας* Gutschmid. — § 315 *ἀποδοῦναι· ἀποδοθῆναι* P. — § 319 cf. Mendelss. Sctt. p. 262. — § 319 *δημοσίους· δημοσίας* PF. — § 319 *τῷ τόπῳ* Gutschmid. — § 319 *δύνηται· δυνήσεται* ed. pr. — § 321 *σώματα· Ἰουδαίων* add. P. — § 321 *ἀφεθήτω· ἀφαιρεθῆναι* E. — § 322 *ἐπεξελθεῖν* P, *ὑπεξελθεῖν* rell. — § 323 *γενησόμενα· γεγενημένα* Gutschmid. — § 324 *δεινοτάτους· δυνατωτάτους* ME. — § 325 *γενόμενος· γεγενημένος* P. — § 326 *γράμματα·* quaedam desunt, Ns. — 326 *ἀντιστασιωτῶν· ἀντιστασιαστῶν* PV, *στασιωτῶν* rell. — § 327 *ἐκεῖ δόξαντι ἀφικέσθαι* om. E. — § 328 *ἵδρυτο· ἵδρυντο* E. — § 328 *αὐτῷ* Lowth., *αὐτοῖς* vlg. — § 329 *ἐνίους· πλείους* PVE. — § 329 *περιδεεῖς* om. P. — § 330 *δυνάμενον· δυνάμενος* Ns. — § 333 *κατά· περί* E. — § 334 *ἐκ δὲ τῶν* seqq.; corrupta haec sunt Ns., cf. Bell. Iud. I 13. 2. — § 334 *καὶ* (*οὐ πολλῶν*) *τινῶν* supplet Hw. — § 334 *Δρυμοί· Δρυμῶν* E. — § 335 *οἴκοις· τοὺς οἴκους* E. — § 339 *τε* om. E. — § 339 *φευγόντων· πεφευγότων* M. — § 339 *αὐτόθι· αὐτόθεν* E. — § 341 *συνθείς· συντιθείς* PVW. — § 342 *δ' οὖν* P, *οὖν* M, *γοῦν* rell. — § 342 *διακοσίους· πεντακοσίους* E. — § 342 *πόλεων* AMW, *πολεμίων* rell. — § 342 *ἐφεστῶτες* AMWE, *ὑφεστῶτες* PFLV, *ἀφεστῶτες* Bell. Iud. — § 343 *δ' Ἐκδίππων* Ns. Nr. cf. Bell. Iud., *δὲ μετὰ ἱππέων* vlg. — § 346 *παρ' αὐτοῦ· παρ' αὐτῶν* E. cf. Bell. Iud. — § 346 *πίστει· πίστιν* PAMW, *πίστεις* E. — § 348 *κακίζοντας* Ns., *κακίζοντα*

vlg. — § 349 γνούς· supplet οὐδέν Herw. — § 349 δυνατοῖς· δυνατωτάτοις PFVLE. — § 351 ἀντιστασιωτῶν· στασιωτῶν V. — § 351 ἠκηκόει· ἀκηκόει P. — § 352 ἐπελθούσης· καταλαβούσης M. — § 352 παρά· ἀπό P. — § 353 ἄξεσθαι PLAM, ἄγεσθαι FV, αὔξεσθαι W, ἕξεσθαι E. — § 354 γυναίων· γυναικῶν AMW. — § 355 μόνῃ· μόνην rell. — § 356 μικροῦ δ'· ἐκεῖνος δὲ μικροῦ E. — § 356 τὸ φοβεῖσθαι E, διὰ τὸ φοβεῖσθαι rell. — § 356 πταῖσμα· πρᾶγμα E. — § 357 ὑπεριδεῖν· περιιδεῖν Herw. — § 358 τῇ χειρί om. P. — § 359 ἑξήκοντα PE, ἕξ rell. cf. Bell. Iud. — § 360 ἐν ᾧ — ἐκράτησε del. Ern. — § 360 Ἡρωδίαν· Ἡρώδειον Bell. Iud. — § 361 Ἰδουμαίας· Ἰουδαίας vlg. — § 361 ἑπομένου· ἐπαγομένου P. — § 362 καταθέμενος· καθεζόμενος P. — § 364 προκεκομίσθαι· προκομισθῆναι P, προεκκομισθῆναι Ns. — § 364 τἀνδρός· τοῦ Ἀντιπάτρου Hw. coll. § 372. — § 364 Ἰδουμαίαν· Ἰουδαίαν vlg. — § 365 μέν· μὲν οὖν E. — § 366 παραρπάσαν Nr., παραστάν V, παραστάς rell. — § 367 πικρότατον· οἰκτρότατον V, δεινότατον E. — § 367 προσαράξας· προσράξας FLAMW. — § 369 εὐθύμως· εὔθυμος Ns. — § 369 τὸν ἐκδικῆσαι· τὸν ἀδελφὸν ἐκδικῆσαι E. — § 369 ἐκδικῆσαι PE, ἐκδικήσοντα rell. — § 370 Μάλχον· Μάλιχον P. — § 370 ὧν τε Ns., ὅτε vlg. — § 370 χρημάτων E, χρήματα codd. — § 371 καταβαλῶν Nr., καταβαλών vlg. — § 371 παρέξων· παρασχών P, παρασχήσων Herw. — § 373 οὐδέν PE, μηδέν rell. — § 374 αὐτόθι suspectum Ns. — § 374 οὐ πολλούς· πολλούς PV. — § 376 δονουμένων· δηλουμένων vlg. — § 377 Σαππίνας FAMV, Σαππῖνος P, Σαππίνιος Bell. Iud. et Antiq. XVI § 257. — § 378 αὐτήν· Fortasse spurium Ns. — § 379 πρῶτον· πρῶτα LAMW. — § 380 εἶτα διακινδυνεύειν· corruptelam notavit Ns. coll. Bell. Iud. — § 380 αὐτῷ· λίποι Herw. — § 382 ὅτε om. AMW. — § 384 συναγαγόντος Hw., συναγαγόντες vlg. — § 386 εἰς ἑαυτόν FLAMVW, πρὸς αὐτόν P, ἑαυτῷ Ern. — § 387 ἀλλά Ern., ἀλλὰ διὰ τό vlg. — § 387 Ἀριστοβούλῳ· Ἀλεξάνδρῳ vlg. — § 388 τοῦτον — δηλώσομεν· haec collocanda cum Lat. post Ὑρκανοῦ, Herw. — § 390 σπανίζοντας FLAW, σπανίζοντος rell. — § 390 ἠκηκόει· ἀκηκόει P. — § 393 τόλμημα· λῆμμα PE, *pecuniarum acceptio* Lat. — § 393 ἐπαμυνεῖν· futur. Df. est. — § 394 Δελλίου Usserius, δελαίου P,

βδελλίου FLAM, βδελίου V. — § 395 προϊόντι E, προσιόντι codd. — § 395 παῖαν ἑκάστην P. — § 396 ὡρμηκότι δ' αὐτῷ ed. pr., ὡρμηκότα δ' αὐτόν vlg. — § 398 βεβαίῳ· βεβαίους Herw. — § 400 ἐπαναλαβών· παραλαβών E. — § 400 συνείπετο V, συνήπτετο P, συνῆπτο FAMW, συνῆπτε Bell. Iud. — § 402 ἐκθεόντων· ἐξιόντων P. — 402 περί· ἐπί E. — § 404 εἶναί γε ed. pr., εἶναί τε codd. — § 407 προπεμψάντων· προτρεψάντων P. — § 408 τοὺς στρατιώτας· τοῖς στρατιώταις E. — § 410 γενεαῖς· τέκνοις M. — § 410 ἐπιτυχόντες P, ἐπιτυγχάνοντες rell. — § 413 ἄλλους om. P. — § 414 ἐγνωκώς· ἐπεγνωκώς P. — § 417 κατ' ἄλλας· ἄλλους κατ' ἄλλας Bk., κατ' ἄλλας ἄλλους Ns. — § 418 τῶν ἀναγκαίων om. P. — § 419 ἀνατειχίζειν· ἅμα τειχίζειν PLat. — § 422 ἐμπεριεχόμενα· ἐμπεριεχομένας Herw. — § 422 ἐφώλευον· ἐφέδρευον LAM, ἐνεφώλευον E. — § 424 μέντοι· μέντοι γε P, μὲν δὴ Bk. — § 426 εἰσελθών· αὖθις εἰσελθών Herw. — § 427 ἐπέσχε νὺξ ἐπελθοῦσα Lowth., ἐπέσχεν ἐπεξελθοῦσιν P, ὑπέσχεν ὑπεξελθοῦσι rell. — § 427 ἐπικηρυκευσάμενοι Cocc., ἐπικηρυκευσαμένου vlg. — § 428 πήγμασι P, πλέγμασι rell. — § 431 ἱππεῦσιν· ἱππεῦσι μέν Herw. — § 432 στρατηγόν· στρατίαν P, στρατείαν E. — § 433 ἀποστάντων· ἀποστατῶν E. — § 434 πταισάντων PV, τραπέντων rell. — § 436 ἑαυτόν FLV, αὐτόν rell. — § 436 τούτους· πάντας E. — § 437 αὐτός Bk., αὐτόν ed. pr., ἑαυτῷ E, αὐτῷ codd. — § 438 εἰ δ' οὕτως· εἰ δὲ καὶ οὕτως Herw. — § 438 σφίσι· φησιν P. — § 439 δέ· γάρ PE. — § 440 πρός Df., καὶ πρός vlg. — § 440 τολμῶσιν Df., τολμῶντας vlg. — § 441 τῶν Σαμοσάτων· aliquid excidit, Ns. — § 441 δρυμώνων· δρυμῶν PV, cf. § 443. — § 442 τῇ περί· τῶν περί E. — § 444 ἐπιτιθεμένων· ἐπιθεμένων P. — § 444 ἐκβολῆς· ἐκδρομῆς E, εἰσβολῆς Ns. — § 444 τὴν ὁδόν Ns., ὁδόν vlg. — § 444 ἐκάλουν P, ἀπεκάλουν FLVWE, ἐπεκάλουν AM. — § 446 ὡς εἶδεν del. Ern. — § 446 τε ὡς FV, τε vel δέ rell. — § 447 Συρίαν inser. Huds. coll. Bell. Iud. I 17. 2. — § 448 ἀπερχόμενος· ἀνερχόμενος ed. pr. — § 448 σῖτον αὐτῶν· αὐτῶν del. Herw. cum LLat. — § 449 ἐπιτιθεμένων Huds., ἐπιθεμένων vlg. — § 449 ἕξ corruptum, Ns. — § 451 μέντοι om. E. — § 453 ὑπήντων· ἀπήντων P. — § 453 ἕωθεν om. PELat. — § 456 ἀπ' ἄκρων· ἐξ ἄκρων E. — § 457 τινί· πολλῇ P. — § 457 ἐγκατα-

ληφθέντας· ἐγκαταλιπόντας P, καταλειφθέντας E, ἐγκαταλειφθέντας rell. — § 458 περί Ns., ἐπί codd. — § 458 Κάνας· Ἰσάνας vlg., Κανᾶ Bell. Iud. I 17. 6. — § 458 ἄλλης add. P. — § 458 ἐπέκειτο V, εἵπετο rell. — § 459 πολλῶν· τινων PF. — § 459 ἀθρόων· ἀθρόως Ern. — § 460 κατά· τῶν κατά Ns. — § 460 ἐκτός Lowth., ἐντός vlg. — § 461 εἰργασμένον Ns., εἰργασμένη vlg. — § 463 ἦσαν καὶ om. AMW. — § 463 ἐπεξέρχεται· ὑπεξέρχεται P, διεξέρχεται Herw. — § 463 θυρῶν· θυρίδων E. — § 464 γεγενημένος· γενόμενος E. — § 466 ὡς· ᾧ vel καθ' ὃ Ns. — § 468 στρατηγός· στρατός PE. — § 468 ἦλθε — στρατηγός del. Herw. — § 470 ἔθνους· πλήθους PE. — § 470 κατειληθέντες P, καταλειφθέντες FMVE, καταληφθέντες LA, καταληφθέντος W. — § 470 πολλά τε· πολλοί τε Ns. — § 470 καὶ πολλά· πολλά Ns., cf. B. I. — § 470 εὐφημίᾳ· εὐθυμίᾳ E, cf. Ns. Praef. Vol. III p. XXXVI. — § 471 ἐκτός E, ἐντός codd. — § 473 συχνῶς· συνεχῶς Ns. — § 474 τὰς τόλμας om. E. — § 475 ἀντετείχιζον· ἀνετείχιζον E. — § 475 μεταλλεύουσι Huds., ἐν ταῖς μεταλλεύσεσιν vlg., *fodientibus* Lat. — § 477 ἐνδωσόντων· ἐνδωσειόντων Nr. — § 480 γυναικῶν suspectum Herw. — § 481 ἐκεροτόμησε Nr., ἐπεκρότησε vlg. — § 482 ἀλλοφύλων· ἀλλοτρίων LAMW, ἀλλοτρίων φυλῶν F, ἄλλων τριῶν φυλῶν V, ἀλλοτριοφύλων ed. pr. — § 484 κρίνοι· κρίνει PV. — § 488 ἀναθέμενος· ἀναθείς PE. — § 489 τι ἐξήμαρτε Cob., ἐξήμαρτε E, ὑπεξήμαρτε L, ἐπεξήμαρτε rell. — § 490 τοῦ Ἀσαμωναίου· τῶν ἀπ' Ἀσαμωναίου vel τοῦ Ἀσαμωναίου γένους Ns. — § 490 ἱερατικῆς· ἱερᾶς E. — § 491 Ἀσαμωναίων· Ἀσαμωναίου Ns.

Libri quinti decimi § 1 ἐκείνοις AMW, ἐκείνης PFV, ἐκείνη Ns. — § 2 ἰδιωτεύοντος E, ἰδιωτεύοντες vlg. — § 2 ἀπέλιπε W, ἐπέλιπε PAME, ἐπέλειπε FLV. — § 3 Σαμέας ELat., cf. XIV § 172, Πολλίων codd. — § 4 προύβη· ἀπέβη Cob. — § 6 καὶ τούς· οἳ τούς Ns. — § 6 ἤ τι κειμήλιον· ἢ εἴ τι κειμήλιον Hw. — § 8 τοῦ θριάμβου· θριάμβου P. — § 8 οὐδαμῶς· οὐδαμοῦ Gutschmid., οὐδ' ἄλλως Ns. — § 10 πρῶτον· πρὸ τοῦ Gutschmid. — § 10 μειώσειν· Gutschmid. supplet τι, Ns. μὲν τὴν ἀξίωσιν. — § 14 ἐπ' αὐτόν del. Hw. — § 16 προσέφερε· προσεφέρετο PFV. — § 17 ὀλίγως PFAV, ἀλόγως LMW. — § 18 δυνάμει· δυνάμεως ed. pr. — § 19 φιλανθρωπευόμενος

LAMW, φιλανθρωπευόμενον rell. — § 20 εὐλόγων· ἀλόγων Ns. — § 21 συμπεπεισμένος· πεπεισμένος PFV. — § 21 ἀφέντος FLW, ἀφιέντος V, ἐφέντος rell. — § 21 παντελῶς FV, παντοδαπῶς rell. — § 22 ὑποκαθίστατο· ἀποκαθίσταται E. — § 22 τινά· τῶν οἰκείων τινά LAMW. — § 25 ἠράσθη V, ἠγάσθη vlg. — § 26 ἀτευκτήσειν· ἀθετήσειν FV, ἀτυχήσειν Ern. — § 30 ἀναπλησθήσεται PF, ὑποπλησθήσεται V, ἐμπλησθήσεται rell. — § 31 οὖν acc. ex LAMW. — § 33 βούλεσθαι· βεβουλεῦσθαι LAMWE, βεβουλεῦσθαι μὲν ἐκείνῃ Hw. — § 35 ἀλλ' ὅπερ ἠξίου· ἀλλά E, ὅπερ ἠξίου ἀλλά Bk. — § 35 τῶν γυναικῶν LAMW, γυναικῶν rell. — § 35 χαρᾷ· ὑποχαρής LAMW, ὑπὸ χαρᾶς Hw. — § 36 ἄρχειν del. Hw. Herw. — § 36 ἐπιτίθεσθαι· ἐπιθέσθαι Ns. — § 37 οὖσαν· προσοῦσαν Ns. — § 38 καὶ σπουδαιότερον· καὶ suspectum Ns., deinde θᾶττον ἢ σπουδαιότερον Ns. — § 38 ἐν δεξιαῖς· ἐπὶ δεξιαῖς Ns. — § 41 Ἀριστόβουλος (ὅς) et τρίτος (ὅς) supplet Hw. — § 42 λάβοι V, λάβοιτο rell. — § 42 δεδοικέναι· δεδηλωκέναι LAMW. — § 43 ἐπ'· ἀπ' PF. — § 44 ἐπεφύετο PFV, ὑπεφύετο rell. — § 44 ὑποψίας· ὑπόπτου FV. — § 44 ἠναξιοπάθει Herw., ἀνηξιοπάθει vlg. — § 45 συνεχῶς· συνεχές P. — § 46 ἐνέβαλεν· ἐνέβαινεν PF. — § 47 προσπεσών· προπεσών P. — § 47 εἰδότι· add. πρὸς αὐτόν LAMW. — § 47 τῇ — εὐνοίᾳ· τῆς — εὐνοίας PFV. — § 48 χαλεπόν· χαλεπήν E. — § 48 βουλομένῳ Huds., βουλόμενον vlg. — § 48 ἄν add. LAM. — § 48 πρὸς αὐτόν· κατ' αὐτοῦ E. — § 48 διὰ τό inser. Nr. — § 48 αὐτοῖς· αὐτῇ Ns. — § 50 ἐνστάσης· ἐπεχούσης P, ἐχούσης FV. — § 50 εὐφροσύναις Cocc., εὐφροσύνας vlg. — § 51 πρὸς τὴν θρησκείαν· περὶ τὴν θρησκείαν LAMW. — § 51 κατὰ τὴν ἡλικίαν Cob., πρὸς τὴν ἡλικίαν vlg. — § 52 ἐν· ἢ ἐν Cocc., ἢ ὡς ἐν Herw. — § 53 προαίρεσιν· διάθεσιν V. — § 53 ἕτοιμος· οἷος Cob. — § 53 προέλκων — ἀλύοντες· *illiciebat ad affluentiam potionis paratus colludere vel juveniliter ad gratiam illius iocari et loco aestivo illic existente collecti simul exierunt refrigerium captantes* Lat. — § 53 πότον PLat., τόπον rell. — § 54 συνειλεγμένοι· ὑποβεβρεγμένοι Nr. — § 55 οἰκείων Nr., οἰκετῶν vlg. — § 55 παροοξῦναι· παροτρῦναι Nr. — § 55 ἐπέχοντος· ἐπισχόντος ed. pr., ἐπιόντος Ern. — § 56 τὰ πάντα· οὐ πάντα PFE, ἅπαντα V, οὐ τὰ πάντα Herw. — § 59 ἤθελεν

Hw. Cob., ἦλθεν vlg. — § 59 αὐτοχειρίᾳ· αὐτοχειρί PFV. — § 59 περιγράψασθαι Wesseling., παραγράψασθαι vlg. — § 59 ἐπέστη· ἐπέστησε PFAMV. — § 59 παρεκρότει· παρεκράτει LAMW, σώζειν inser. Herw. — § 60 ἀπεσκευάζετο· ἐπεσκευάζετο V. — § 60 δῆλον δ' ὡς· δῆλος δ' ἦν εἰς Huds., δηλῶν δ' εἰς Herw. — § 61 ἐπεδείξατο· ὑπερεδείξατο PFVE. — § 62 ἠπάτησε Nr., ἥττησε vlg. — § 63 παροξύνουσα om. PFV, ἐρεθίζουσα E. — § 64 ἀπολύσασθαι· ἀποδύσασθαι P, ἀπολογήσασθαι Zon. — § 65 κακοήθως V, καθώς PF, κακῶς rell. — § 65 θεῖον· itane? an πενθερόν? Nr. — § 65 Ἀντωνίου E, Ἀντωνίῳ codd. — § 66 ἀνελεῖν· ἀνελεῖν καθὼς τὰ περὶ τούτου ἀριδηλότερον ἐν τῷ τῆς ἁλώσεως πρώτῳ βιβλίῳ δεδηλώκαμεν V, in quo insequentia αὐτός usque ad ἐφύλαττεν § 87 omissa sunt. — § 66 σπουδάζοιτο· σπουδάζεται E. — § 67 προακηκοώς Nr., παρακηκοώς vlg. — § 68 συνεχῶς· συνεχές PFV. — § 68 εἰς συνεχεῖς E, συνεχεῖς codd. — § 69 γυναικείως· τῶν γυναικῶν E. — § 69 οὔτε Df., οὐδέ vlg. — § 69 διαζευχθῆναι· διεζεῦχθαι PFVE. — § 70 προλαμβάνουσα· προσλαμβάνουσα LAMW. — § 72 Ἰουλίου LAMWLat., υἱοῦ Ἰούδα PF, τούτου Ns. — § 75 ἧκεν· ἦλθεν E. — § 75 μὴ χαλεπῶς· χαλεπῶς P, τὸ χαλεπῶς ἔχον Ns. — § 75 πρός FM, εἰς vlg. — § 76 ἔλεγε om. PF. — § 77 συνθακῶν Huds., συνθηκῶν PLWE, συνθωκῶν FAM. — § 77 τούτων — εἰς· τούτων τυγχάνειν χαλεπῆς ὅμως εἰς E, ὅμως LAMWELat., ὅπως PF. — § 80 εὐθύς L, εὐθύ rell. — § 81 τὸ Μαριάμμη Bk., τῇ Μαριάμμῃ vlg. — § 82 δ' ἀεί· δέει LW. — § 82 προπετές· προπετῶς AM. — § 83 τῆς — φιλοστοργίας· τῇ — φιλοστοργίᾳ PFE. — § 83 περί suspectum Ns. — § 84 ἀνωμολόγει LAMW, ἀνωμολογεῖτο rell. — § 85 εἰ πάσχοις Cob., εἴ γε πάθοις E, εἰ πάσχοι codd. — § 85 συναπολέσαι Cob., συναπολέσθαι vlg. — § 86 προπεσόντος· προσπεσόντος vlg. — § 87 ἐγγενομένης· ἐγγεγενημένης LAMW. — § 87 ταύτην μὲν τὴν ὁρμήν· ταύτης μὲν τῆς ὁρμῆς AM. — § 87 ἐκράτησεν· ἐπέσχε E. — § 88 διδόναι· παρέχειν E. — § 89 ἐνέλιπε LAMWE, ἔλειπε PF. — § 89 ἱερῷ LAMWE, ναῷ V, om. PF. — § 90 εὐπορίαν· lacunam indicavit Df., συμφέρειν inser. Hw. — § 90 πολυτελεῖ· καὶ πολυτελεῖ P. — § 91 ἤπειγεν· ἐπῆγεν PFV. — § 93 τοσούτου· τοσοῦδε LAMWE. — § 96 προσόδους· Ἡρώδου

add. codd. om. Bk. cum ELat. — § 96 **βάλσαμον· ὀποβάλσαμον** Ns. — § 97 **ἡττᾶσθαι** PFV, **ἡττῆσθαι** rell. — § 98 **εἰ δι' ἀσέλγειαν — ἐγχειροίη·** *quod per luxuriam vellet illa ei insidias parare* Lat. — § 98 **ἐνεδρεύουσα** Bk., **συνεδρεύουσα** vlg. — § 99 **πιστῆς ἐσομένης· πεισθησομένης** P. — § 100 **κινδύνων· κίνδυνον** PFV. — § 100 **ἐγκείμενοι δέ· εἶτ' ἐγκείμενοι** Herw. — § 101 **στήσειε· στήσει** Exc. Peiresc. — § 101 **αὐτὸν αὐτῆς** ex Lat. ed. pr., **αὐτῆς** codd. — § 101 **καταγνώσει· διαγνώσει** LAMW. — § 102 **παρεκάλει· παρακαλοίη** Ern. — § 104 **μὲν οὖν** E, **δέ** codd. — § 104 **καταλαβὼν** V, **παραλαβὼν** E, **ἀναλαβὼν** PF, **λαβὼν** rell. — § 104 **καὶ σατράπαις** WE, **σατράπαις** rell. — § 107 **ἐπιδεξαμένου** P, **ἐπιδειξαμένου** FLAE, **ἐπιδειξάμενος** W, *cum — conduxisset* Lat. — § 108 **ἐπεξελευσόμενος· ἐπελευσόμενος** PFVW. — § 109 **εὐβοτουμένης· εὐβότου μενούσης** MW. — § 109 **ηὐξημένων** Bk., **εὐρημένων** vlg. — § 109 **ἐπιμελέστατα· ἐπιμελεστάταις** PFV. — § 111 **ἐμβαλῶν·** in V sequuntur haec: **εἴρηται δὲ τὰ περὶ τοῦ τοιούτου πολέμου καὶ τῆς νίκης Ἡρώδου ἐν ἑτέρᾳ ἡμῶν πραγματείᾳ σαφέστερον** omissis **καὶ παρασκευασθέντος** usque ad **ἀνδραγαθίαν** § 160. — § 112 **ἐν Κανά· ἐν καλῷ** PF, cf. Ns. praef. Vol. III p. XXV. — § 113 **ἐπιτρέψοντες** Nr., **ἐπιτρέψαντες** vlg. — § 113 **πολεμίοις** LAMW, **ἐναντίοις** rell. — § 115 **πρὸς ὀλίγον** Cob., **εἰς ὀλίγον** vlg. — § 115 **ἐγκλίναντες** Bk., **ἐκκλίνοντες** P, **ἐκκλίναντες** rell. — § 116 **ἀπαρασκεύως· ἀπαράσκευος** Ns. — § 116 **ἡττωμένων· ἡττημένων** E. — § 117 **ἀπροσδοκήτως· ἀπροσδόκητος** FLAM, **ἀπροσδοκήτοις** E. — § 117 **ὁμολογουμένως** Nr., **ὁμολογουμένους** vlg. — § 119 **οὐ** PF, **οὐδέ** vlg. — § 120 **ταῖς ἐπιδρομαῖς** om. M. — § 120 **ὀρῶν· ὅρων** P, *montes* Lat. — § 120 **τε** seclusit Bk. — § 121 **φθοράν· φόρον** P, **φόνον** FE. — § 122 **κατεβλάβη· ἐβλάβη** E. — § 124 **εἰρήνην ποιησόμενοι** om. L. — § 125 **ἐξεδέξατο· ἐδέξατο** E. — § 126 **χαλεπῷ** Df., **χαλεπῶς** vlg., **χαλεποῖς** Cocc. — § 126 **πρός** E, **εἰς** codd. — § 127 **ἀγνοῶ μέν· ἀγνοοῦμεν** PFLW. — § 127 **παρά** Nr., **περί** vlg. — § 128 **ἐμμείναιτε** Df., **ἐμμείνετε** P, **ἐμμένητε** FW, **ἐμμενεῖτε** L, **ἐμμενῆτε** AM. — § 129 **δεινόν** Nr., **δεινῶν** LAMW. — § 132 **μέν· μὲν γῇ** LAMW, Cleopatram dicit, Ns. — § 133 **μετὰ πολλῆς** om. P. — § 133 **τὴν ἀρχήν· τῆς ἀρχῆς** Ern. — § 134 ἀδι-

κεῖν FLAMW, *ἄδικον* P, *ἀδικοῦν* Ns. — § 135 *ἐπεξιόντων· ἐξιόντων* P, *ulcisci* Lat. — § 138 *ἐρεῖ τις* om. P. — § 141 *ἀσθενεστέροις· ἀσθενεστάτοις* PLW. — § 142 *καταπλήττει* mg. A, *καταπλήξεται* P, *καταπλήττεται* rell., *terrent* Lat., *κατέπληξε* Ns. — § 143 *παραιρησόμεθα· ὑπερβησόμεθα* F. — § 144 *μετεβάλετο· μετέβαλε* F. — § 145 *ἐστράτευσθε* Nr., *ἐστρατεύεσθε* vlg. — § 148 *δέοι· δέον* LAMW. — § 149 *ἐν — ἦσαν* E, *ἀκροβολισμοῖς* PF, *ἀκροβολισμός* LAMW. — § 149 *ἔπιπτον* om. PF. — § 149 *παρά·* om. LAMW. — § 150 *ἐλπίδας· ἐλπίδα* Ns. — § 150 *ἐγεγόνει* lacunam indicavit Df. — § 150 *ἐννοούμενος· ἕτοιμον* W, *ἐννοούμενον* rell. *καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ προάγων Ἡρώδης προυκαλεῖτο τοὺς πολεμίους εἰς μάχην, ὁρῶν δὲ καὶ τὸν στρατὸν αὐτῶν ὑπὸ δέους καταπεπληγμένον καὶ τὸν στρατηγὸν Ἔλθεμον πάντα μᾶλλον κτέ.* Ns. coll. Bell. Iud. I 19. 5. — § 150 *βουλομένην* Ern., *βουλόμενον* vlg. — § 152 *ἐγκλινάντων* Bk., *ἐκκλινάντων* vlg. — § 153 *συμφυγόν* Nr., *συμφυγεῖν* vlg. — § 154 *οἵ τε· οἱ δέ* Huds. — § 154 *τὸν χάρακα· τῷ χάρακι* PF. — § 154 *τοὺς φυγεῖν* Herw., *φυγεῖν* vlg. — § 155 *οὖν* om. L, cf. Ns. praef. Vol. III p. XXVII. — § 155 *πρός* PF, *παρά* rell. — § 155 *ὑφιστάμενοι· ὑφίστασθαι* LAMWLat. — § 156 *δεῖν· δή* LE, cf. Ns. praef. Vol. III p. XXVII. — § 157 *καὶ πέντε· πέντε* PFLE. — § 157 *εἰ καί· καὶ εἰ* PFE. — § 158 *τὸ ζῆν· τοῦ ζῆν* LW. — § 158 *αὐτῶν·* supplet *σὺν τοῖς* Herw. — § 158 *προτέρᾳ· προτεραίᾳ* LAMW. — § 158 *πεντακισχιλίους· ἑξακισχιλίους* E. — § 159 *ἀπέφηναν· ἀπεφήναντο* PFE. — § 160 *μέγα* om. P. — § 161 *καλῶς· κακῶς* F, *ἀσφαλῶς* E. — § 161 *ἐμπίπτει· ἐπιπίπτει* E. — § 162 *μενεῖν·* futur. Df. est. — § 163 *ἐχθρωδῶς* LAMW, *ἐχθρῶς* rell. — § 164 *ἀξιώτερον* E, *ἀξιολογώτερον* codd. — § 164 *ὑπό· διά* PFVE. — § 166 *αὖθις· εἰσαῦθις* Herw. — § 167 *ἀραβαρχίαν* PF, *ἀραβιαρχίαν* LAMW, *ἀραβίαν* VE. — § 167 *ἄγειν· ἔχειν* P. — § 168 *πέμπειν* AMW, *πέμψειν* rell., *πέμψαι* Df. — § 169 *ἀνῃρήκει·* unum ex interfectis ab Antonio fratrem Dosithei voluit dicere, Ns. — § 169 *πρότερον· πρότερος* LAMW; fortasse hic latet nomen fratris Dosithei, Ns. — § 170 *ἐπήγαγε· ἐνήγαγε* Ns. — § 171 *αὐτόν* om. V. — § 172 *δέξεσθαι* Df., *δέχεσθαι* vlg. — § 172 *Ἰουδαίων· Ἰουδαίους* E. — § 173 *διεχρήσατο* W, *διεχειρίσατο* rell. — § 174 *ἐπαγαγόντα· ἐπάγοντα*

PFVE. — § 175 μηδέν· μηδένα AM. — § 175 ἐνδόντα LAMW, ἐνδιδόντα rell. — § 176 τέτταρα· ζεύγη inser. Ns. — § 177 καταλογίζεται· λογίζεται E. — § 178 δ' ἑνός· δ' ἐντῷ PFV, δ' αὐτός Herw. — § 179 μήν Df., μέν vlg. — § 180 τετταράκοντα· κγ' Scaliger ad Eusebium. — § 181 τοιούτου τέλους Df., τέλους οὐκ ἀξίου vlg. — § 182 ἀγαγεῖν Nr., ἄγειν vlg. — § 182 τοιούτου τέλους· damn. Df. — § 184 αὐτοῦ ed. pr., αὐτόν vlg. — § 185 ταμίαν LAMW, ταμιαίαν P, ταμιέαν F, ταμέαν E; latet cognomen aut patris nomen, Ns. — § 186 διαχρήσασθαι Cob. coll. § 173, διαχειρίσασθαι E, μεταχειρίσασθαι vlg. — § 187 ταύτας — αὐτός· ταῦτα ἐντειλάμενος V. — § 187 ἐνέφηνε· ἐνέφαινε L. — § 188 ἱκεσίας FVE, ἱκεσίαν P, ἱκετείας LAMW. — § 188 ἀνυποτιμήτως· ἀνεπιτιμήτως Cocc. — § 190 ὧν fortasse spurium Ns. — § 191 ἀξιώτατον· δεξιώτατον PFV. — § 191 καὶ σώζεσθαι· κἂν σώζεσθαι Ns. — § 193 ἔσται· ἐνέσται PF. — § 194 παράπαν· παρ' αὐτῷ W, ἐν ἅπασι E. — § 195 Κόιντος Δίδιος Huds., καταιδιος PFV, καπίδιος LAMW, βεντίδιος aut καὶ βεντίδιος Bell. Iud., καὶ Δίδιος Ns. — § 197 Ἀλέξανδρον· Ἀλεξᾶν B. I. — § 198 οὖν· μὲν οὖν PFVE. — § 198 εἰσβαλεῖν· ἐμβαλεῖν LAMW. — § 199 ἀνδρῶσιν Huds., ἀνδράσιν vlg. — § 200 ἄνυδρον· ἀνυδρίαν PFV. — § 201 οὐδὲν εἰς LAMWE, οὐδενός PFV. — § 201 ὑπηρεσίας· ὑπουργίας LAMW. — § 203 ὕποπτον om. E. — § 203 ἔχοιεν· ἔχειν LAMW. — § 205 ἐπί· ὑπό PFV. — § 205 ὑποστρέψειν PF, ὑποστρέφειν LAMW, ἐπιστρέφειν V. — § 206 ἃς Df., αἷς vlg. — § 206 ἕξειν· ἕξειν εἰ P, ἐξεῖναι rell., ἐξιέναι Df. — § 206 βασιλευούσας· βασιλευσούσας Ns. — § 207 τὸ μηδέν Df., μηδὲν ὅτι vlg. — § 208 προσελκύσαντα M, προσεκλύσαντα rell. — § 208 διέδειξεν· ἔδειξεν E. — § 208 καθ' αὐτήν Df., κατ' αὐτήν vlg. — § 210 δυνατόν· δυνατή Cob. — § 210 ὥστ' Df., ὡς δ' LAMW, ὡς rell. — § 210 ἐπιταράττειν· ὑπετάραττεν LM, ἐπετάραττεν AW, ἐκταράττειν E. — § 212 μεταστήσασθαι· μεταστῆσαι E. — § 213 μικραῖς VE, μικρῶς rell. — § 214 μεταβάλλοντος LAMWE, μεταλαμβάνοντος PFV. — § 218 τοῖς οἰκείοις· ἐν τοῖς οἰκείοις W. — § 219 ἱκανῶς· ἀεί supplet Cob. — § 220 ἐπὶ τῇ LAMW, ἐπί rell. — § 221 ὑπεστρόφει PLVAM, ἐπεστρόφει M, ὑποστρέφει W. — § 222 σπουδάζοντος om. FVE.

— § 222 πατέρα· πάππον LE. — § 223 αἰσθανομένη Df., αἰσθομένη vlg. — § 224 ὅτι· lacunam indic. Df. — § 224 οὐδένα· οὐδέν PFV, οὐδέ Ns. — § 225 παρεσχῆσθαι· παρεσχηκέναι E. — § 225 καί τι — ὑπ'· τὸ φίλτρον ἔλεγεν εἶναι φάρμακον ὑπ' PFVELat., cf. Ns. praef. Vol. III p. XXVIII. — § 225 δεδομένον Herw., διδόμενον vlg. — § 225 διειληφότα· διειληφώς Herw. — § 226 εὐνοῦχον· οἰνοχόον E. — § 229 ἐσπουδασμένως E, ἐσπουδασμένην vlg. — § 229 ὀργιλώτερος· ὀργιλαίτερος F, ὀργιλέτερος P. — § 230 δέ· δ' ἔτι Ns. — § 230 ὑπεγίγνετο· ὑπεγένετο PFE, ἐπεγένετο V. — § 231 ταῖς· τοῖς LAMW. — § 231 ἐκποδών· εὐθὺς ἐκποδὼν Herw. — § 232 τυχεῖν PFE, τύχοι LAMVW. — § 235 ἀπέβλεπεν Ern., ἐπέβλεπεν PFVE, ἐπέτρεπεν LAMW. — § 237 ὑπερῇρεν Haverk., ὑπερῆγεν vlg. — § 238 ἀεὶ acc. ex LAMW. — § 239 ἐξενίκησεν· ἐξεκίνησεν vlg. — § 240 καὶ πρότερον ὡς Bk., ὡς καὶ πρότερον vlg. — § 241 πᾶν ὅ τι Nr. Herw., πᾶν εἴ τι vlg. — § 242 παρῃτεῖτο· παρηρεῖτο P. — § 242 ἤδη· ποτέ inser. Cob. — § 243 διά· τῶν κατά P. — § 244 αὐτόν· αὐτό P. — § 245 πῦσις Cob. Nr. Herw., πεῖσις vlg. — § 245 τέλος· τέως P. — § 245 ἀλλ' — ἦγεν *sed contraria inveniebantur, unde postea desperatione facta* Lat. — § 246 ἐπειχθείη· ἐπενεχθείη vlg. — § 248 δυνατόν· θεμιτόν M. — § 249 ἀντιλαμβάνεσθαι· ἀντιλαβέσθαι E. — § 251 οὐδέν· μηδέν E. — § 251 ἀναβαλλόμενος· ἀναβαλομένους Hw. Ns. — § 251 ἑτοιμοτέρως· ἑτοιμότερος F, ἑτοιμότερον E. — § 255 προσταττόμενον· προστεταγμένον FV. — § 255 τοῖς — μεταλαβοῦσιν· τοῖς Ἰουδαίων ἔθεσι τοὺς Ἰδουμαίους χρωμένους V. — § 257 περιαιρεθείη LAMW, παρεθείη V, παραιρεθείη P. — § 257 ἄρξειν Cob. Ns., ἄρξαι vlg. — § 257 μεῖζον· μεῖζόν τι Herw. — § 260 ἐπ' ἐξουσίας· ἀπ' ἐξουσίας P, ὑπ' ἐξουσίας L. — § 260 Βάβα· Σάββα P. — § 261 ἐνεποίησε· ἐποίησε PFVE. — § 261 ἐπεξελθεῖν· αὐτούς del. Df. — § 262 κακῶν· καὶ κακῶν LAMWE. — § 264 διεκβολὰς ἀναφράττειν· διαβολὰς ἀνεκφράττειν L, ἐπιβουλὰς ἀνατρέπειν PFVAM, διεκβολὰς ἀποφράττειν Herw. — § 265 διελύθη Cob., διεληλύθει vlg. — § 266 τούτων E, περὶ τούτων codd., περὶ τούτων ἐξαγγελθέντος Ns. — § 266 τυγχάνειν acc. ex E. — § 268 ἔθους· ἔθνους W. — § 268 χρήσεις — ἐπιδείξεις — παραδίδονται LAMW,

χρῆσις — ἐπίδειξις — παραδίδοται rell., *παραδέδοται* Bk. — § 269 *εὐδοξίᾳ· εὐδοξίαν* P, *εὐεξίαν* FV. — § 269 *τοῖς ἐπιτηδεύμασιν· τούτοις* vel *τοιούτοις ἐπιτηδεύμασιν* Ern. — § 275 *προδήλου· προχείρου* L. — § 275 *ἐθισμούς· θεσμούς* LAMW. — § 276 *τάς* del. Ern. — § 277 *ἀνθρώπων·* add. *ὁρᾶν* E. — § 278 *ποτέ* LAMW, *ποτ' ἔστιν ὅ* PFV, *ποτ' ἐστιν εἰ* E. — § 279 *διάχυσιν· διάλυσιν* PLE, *διάθεσιν* M. — § 280 *οὕτως* om. PFLE. — § 282 interpunctio et parentheses Hw. sunt. — § 282 *ὑποδύσεσθαι* Herw., *ὑποδύεσθαι* vlg. — § 282 *ὑποβαλόντες· ὑπολαβόντες* V. — § 283 *ἤκουεν· ἤκουσεν* Huds. — § 284 *προκαταστάντες* om. LWE. — § 284 *προθυμίας· προθεσμίας* FV. — § 286 *παρυφισταμένας* om. V. — § 288 *ἀνέδειξαν· ἐνέδειξαν μέν* AM, *ἐνδέδειξαν μέν* W, *ἐπεδείξαμεν* L. — § 288 *κρατούμενοι· κρατούμενα* L. — § 288 *ξίφη· ξιφίδια* E. — § 288 *δὲ πλέον· δ' ἅπαν* E. — § 289 *αὐτοῖς· αὐτούς* W. — § 291 *ἐπιδρομή* LAMW, *ἐπιμονή* PFLE. — § 291 *πλήθους· πάθους* P. — 291 *οὐ ῥᾴδιον· ὀρρωδεῖν* Ern. — § 291 *πλείονος· πάσης* P. — § 291 *καὶ διέγνω· καὶ δὴ ἔγνω* Ns. — § 291 *ἀπόστασιν· ἀποστασίαν* LE. — § 292 *ὑπ'· δι'* P. — § 294 *τῶν* inser. Ns. — § 295 *ἐπ'* LAMW, *ἀπ'* rell. — § 295 *εἰς τάς· εἰς* P. — § 295 *μηδ' εἰ· μηδ' εἴ τι* Ns. — § 296 *ὁπότε — καλῶν· dum munificentia ductus templum construeret, quod prius nec in novis civitatibus existebat: quod magis pro tutela sua construens in honorem Augusti Caesaris Sebastium appellavit* Lat. — § 298 *ἡμισταδίων· ἥμισυ σταδίων* FLAMW, *unius et semis stadii* Lat. — § 298 *ἐκόσμει· ἐκράτει κοσμῶν* V, *ἐκαρτέρει κοσμῶν* Ern. — § 299 *τοῦ θεοῦ μηνύσαντος· τοῦθ' ὑμνίσαντος* P. — § 300 *ἡ γῆ·* supplet *ὡς* Herw. — § 300 *ἀναβλαστάνειν· ἀνεβλάστανεν* Ns. — § 302 *ἀνείσης· ἀνιείσης* E. — § 303 *ἀφῃρημένῳ· ἀφῃρημένων* LAMW, fortasse recte Ns. — § 303 *πρὸς φιλοτιμίαν· εἰς φιλοτιμίας* E. — § 304 *πρᾶττον* Cob., *πράττειν* vlg. — § 305 *ὧν* om. PFVE. — § 305 *ἀποδίδοσθαι* VE, *ἀποδόσθαι* vlg. — § 306 *πάντως· πάντας* PFV, *ἐκ παντός* E, *παντός* Ns. — § 306 *ἀργυρίου καὶ χρυσίου· ἀργύρου καὶ χρυσοῦ* P. — § 307 *ἐπαρχίαν· ἀρχήν* PFVE. — § 307 *παρά* Cob., *ἀπό* vlg. — § 308 *προστιθείς· προτιθείς* LAMW. — § 308 *ὅσοις· οἷόν τε· ὅσοι οἷοί τε ἦσαν* E. — § 309 *ἐξέτασιν* mg. A, *ἔνταξιν* et *ἔκτασιν* rell. —

§ 309 *ἑτοίμας· ἑτοίμους* LAE et ex corr. M. — § 310 *ἐρίων· ἔργων* P. — § 311 *εὐστοχηθείσης· εὐθύς τε χυθείσης* PFV, *ἀστοχηθείσης* E. — § 312 *ὑποφανέντος· ἐπιφανέντος* V. — § 316 *δοκεῖ· ἐδόκει* FLAMW. — § 316 *ἐπιδειξάμενος· ἐπιδεικνύμενος* V. — § 316 *ὄχλους· πολλούς* PE. — § 317 *ἐπί* PE, *περί* rell. — § 318 *περιαλειμμάτων· περιαλιμμάτων* P, *ποικιλμάτων* Ern. — § 318 *ὡς — προσηγορίας· ut plures viros admiratione sui capere potuissent, secundum mensuram autem et appellationes eis imposuit* Lat. — § 318 *κατὰ τά· καὶ τά* AMW. — § 319 *τῶν γάμων· τῷ γάμῳ* P. — § 320 *νομιζομένην* P, *νομιζομένων* rell. — § 321 *ἐπ' ἐξουσίας* W, *ἀπ' ἐξουσίας* rell., *τῇ ἐξουσίᾳ* Ern. — § 321 *χρώμενον* P, *χρώμενος* rell. — § 321 *ἅπαν· ἄγαμον* Herw. — § 324 *σταδίους· στάδια* FLAMW. — § 324 *διακοσίας* AME, *διακοσίους* rell. — § 325 *οὗτος· οὕτως* AMW, *αὐτός* Ns. — § 325 *ἔχοντα* Huds., *ἔχουσα* vlg. — § 326 *τοὺς ὑπηκόους* E., *ὑπηκόους* codd. — § 326 *τὴν ἐπιμέλειαν δέ· ὧν* add. PE, *ὧν* Ns. — § 326 *τὴν ἐπιμέλειαν· ἐπιμελείᾳ* Ns. — § 327 *εὐπρεπῶς· εὐπρεπές* P. — § 328 *προχωρούντων* P, *προσχωρούντων* rell. — § 329 *ἀπηγορευμένον ἡμῖν ἀγάλματα* Herw. — § 329 *εἰς* Cob., *πρός* vlg. — § 329 *τὰς πόλεις· τὰ πέριξ* E. — § 330 *προφασιζόμενος* Nr., *χαριζόμενος* vlg. — § 333 *πόντου· πολίτου* P. — § 333 *μειλίχιον* om. P. — § 334 *καθίει* Huds., *καθεὶς* P, *καθιείς* rell. — § 334 *εἰς ὀργυιάς· ἐπ' ὀργυιάς* Ns. — § 335 *ὅσην· ὅσον ἦν* P. — § 335 *κυματωγαῖς* Cocc., *κυματώσαις* P, *ταῖς κυμαγωγαῖς* AW, *ταῖς κυμαγωγίαις* rell. — § 335 *προκυμία* PV, *προκυμάτια* FLAMW, *προθυμία* E. — § 335 *γοῦν· γάρ* E. — § 337 *θέλουσιν· εἰληθεροῦσιν* Nr. — § 338 *νεναγμένος* LE, *νενασμένος* P, *ἐναγμένος* F, *νεναμένος* V, *περιηγμένος* AMW. — § 339 *ἔχων ἀγάλματα· ἄγαλμά τε* P. — § 340 *ἐπείγηται· ἐπίγηται* P, *ἐπιγένηται* rell. — § 341 *ἐκ πέτρας* om. P. — § 341 *δωδεκετεῖ· δεκαετεῖ* Huds. coll. XVI § 136. — § 342 *ἐντευξομένους* E, *συντευξομένους* et *συνεντευξομένους* codd. — § 343 *ἐδέξατο· ἐξεδέξατο* P. — § 343 *ἔτι· προστίθησι* supplet Ns. — § 343 *αἰτίαν* WE, *παραλαβών* add. rell. — § 345 *ἀντέγραφεν· ἀντέγραψεν* Ns. — § 345 *προσνέμειν* FLAMVW, *προσένειμεν* PE. — § 346 *ὑπῆρχε* om. P. — § 347 *ἐξειργασμένα· ἐξειργασμένων* P. — § 347 *δύσοδος·* i. mg. *γρ. ἐν ἄλλοις καὶ*

δυσοδίαν ἔχουσα συνεχέσιν ἑλιγμοῖς A. — § 348 *κατ'* V, *καὶ κατ'* rell. — § 348 *χάριν· χώραν* vlg. — § 349 *ἀναστρέφει· ὑποστρέφει* E. — § 350 *ἀναστρέφει· ἀνέστρεφεν* PE. — § 353 *πραττόμενα* om. W. — § 354 *παρελθόντος* VE, *προσελθόντος* W, *προελθόντος* rell. — § 355 *διακινοῦντος αὐτούς* E, *διαβάλλοντος αὐτόν* rell. — § 355 *ὅρκους· ὅρκον* E. — § 355 *προσθήσειν·* improbat Ns. — § 356 *διαφέντος* FAMW, *διειέντος* P, *διαφέροντος* LW. — § 358 *οὐκέτι· οὐ* P. — § 358 *ῥοπήν· ὁρμήν* E. — § 359 *ὅθεν* E, *ἔνθεν* codd. — § 359 *οὐδὲν* Nr., *οὐδέ* vlg. — § 359 *ἀπέλυε· ἀπέλυσεν* W. — § 360 *αὐτόν· αὐτήν* P, lacunam notavit Ns. — § 361 *μετ'· μετά γε* Ns. — § 362 *τοσαύτης· τοιαύτης* V. — § 362 *αὐτοῦ· αὐτῆς* P. — § 363 *ἐπανῆκεν· ἐπανῆγεν* E. — § 364 *ἄφατον· ἄβατον* PW, *ἀμέτρητον* Bell. Iud. — § 364 *ἀφιέρωσε* ed. pr., *ἀφιέρου* codd. — § 365 *ἀφορίας· εὐφορίας* E. — § 365 *λόγοι δέ· λόγοι διά* Ns. — § 366 *ἐφειμένη* Bk., *ἐφιεμένη* PFVW, *ἀφιεμένη* L, *ἀφειμένη* AM. — § 366 *πολλοὶ δέ* Df., *πολλοί τε* vlg. — § 367 *τούτου τοῦ· τοῦ τοιούτου* P. — § 367 *λαμβάνοντα· λαβόντα* F. — § 367 *ἥν· ὡς* Ern., *ᾗ* Hw. Bk. — § 367 *ὑπέρ· ἔννοιαν περί* Cocc., *ἣν ἔχουσιν γνώμην ὑπέρ* Bk. — § 368 *πρός· εἰς* E. — § 371 *γένος δέ· γένος* LE. — § 374 *ἀπάρξεις* W, *ἀπάξεις* rell., *κατάξεις* vel *διάξεις* Ns. — § 375 *οἶμαι* Cob., *οἶδα* vlg. — § 377 *εὐτυχεῖν· διευτυχεῖν* E. — § 379 *τοιούτων* Cocc., *διὰ τοιούτων* vlg. — § 380 *κατασκευάσασθαι· κατασκευάσαι* W. — § 380 *ἀξιοπρεπέστερον* P, *ἀξιοπρεπέστατον* rell. — § 380 *περισημότατον· περισημότερον* vlg. — § 384 *ἐν* supplet Cob. — § 384 *ἧς* V, *ᾗ* PE, *ἥν* rell. — § 384 *ἐπιβάλλομαι· βούλομαι* V. — § 384 *παντός· πάντως* vel *πάντων* Bk. — § 385 *ἑξήκοντα· ἑπτά* Bk. — § 388 *ἐξέπληττε* V, *ἐξέπληξε* rell. — § 388 *ἐξαρκέσῃ· ἐξαρκέσοι* Ns. — § 389 *νεὼν ἤ* ed. pr., *νεὼν μή* codd. — § 390 *διδάξας· ἐπιτάξας* Montacutius. — § 391 *μήκει — ὑπέβη· longitudine centum cubitorum latitudine centum cubitorum altitudine centum viginti, qui viginti cubiti post tempus fundamentis desiccatis resederunt* Lat. Cf. Bell. Iud. V 5. 4 et Antiq. Iud. XX § 219 sq. Ns. — § 391 *ἐγνώκαμεν* Herw., *ἐγνώκειμεν* vlg. — § 392 *κραταιῶν· κρατερῶν* ed. pr. — § 394 *ταῖς εἰσόδοις· τῆς εἰσόδου* P. — § 394 *ἐνυφασμένοις* ed. pr., *ἐνυφασμένους* codd.

Ianuas autem introitus et superliminaria nec non et vela juxta templi magnitudinem vario ornatu decoravit et aureos flores ambientes columnas fecit Lat. — § 395 θριγκώμασιν Selden., τριχώμασιν vlg. — § 395 ἀπαιωρουμένους· ἀπηωρημένους V. — § 396 ἐδόκει· δοκεῖ P. — § 396 ἄμφω — τείχους· *porticus autem duae maximis parietibus fulciebantur* Lat. — § 396 μεγάλου· μετὰ τοῦ P. — § 398 ὁ πρῶτος· πρῶτος Hw. — § 398 βασιλεύσας FLV, βασιλεὺς rell. — § 398 τοῦ θεοῦ om. P. — § 398 ἀπετείχιξε μὲν Bk., ἀπετείχιξεν vlg. — § 398 κατὰ λίβα ταῖς PLW, ἡλιβάτοις et ἠλιβάτοις rell., *saxa vero ab africo exposita plumbo ligavit* Lat. — § 400 τῆς δ' — ἀπολαμβανούσης· *cumque ita factum opus continuaret usque ad summitatem collis perduxit et fossas circa murum positas complens planum super aequalemque confecit, quadriporticus vero in circuitu unaquaque porticu longitudinem stadii concludente* Lat. — § 400 ἐποίησε· fortasse spurium Ns. — § 402 πεπηγότα E, πεπηγμένα codd. — § 403 ἐτετείχιστο· ἐντετείχιστο E. — § 403 Ἀσαμωναίων· Ἀσαμωναίου Ns. — § 405 ἱερατικῆς acc. ex V. — § 407 ἐν Ῥώμῃ· ἐπὶ Ῥωμαίους E. — § 409 παρεδηλώθη· προεδηλώθη Huds. — § 409 δ' οὖν· γοῦν E. — § 411 ἐκτεῖναι· ἐκβῆναι mg. AM. — § 412 εἰσκύπτοι· ἐκκύπτοι AM. — § 413 στοῖχος L, τοῖχος rell. — § 413 ὡς τρεῖς Huds., εἰς τρεῖς vlg. — § 413 ὑπειλημένης Ns., ὑπειλημμένης FL, ἐπιλημμένης PA, ἐπειλημμένης MW. — § 416 βαθυξύλοις· ξύλοις P. — § 416 περιτετμημένου FV, περιδεδομημένου rell. — § 416 ἰδοῦσι Cocc., εἰδόσι vlg. — § 418 τριστοίχους· τριπτύχους E. — § 420 τῶν τριῶν· turbatus locus est, Huds. — § 420 ἐν ἔτεσιν E, ἔτεσιν codd. — § 421 (ἐνὶ) ἐνιαυτῷ Herw. — § 421 ἕξ· πεντε P. — § 421 τῇ προθυμίᾳ· τῆς προθυμίας P. — § 422 τριακοσίους· τριακοσίας FLAMV. — § 423 προθεσμίᾳ· προθυμίᾳ L. — § 423 τὴν (πρώτην) ἡμέραν Herw. — § 424 κατεσκευάσθη — φυλαττόμενος om. P.

Appendix.

Romanorum cum Iudaeis commercium publicum, sec. Mendelssohnium de Sctis Romanis in Iosephi Antiquitatibus p. 281.

Amicitia ab Iuda impetrata: v. 1 Macc. IX. 23 sq. Ios. XII § 414	594/160
Ionathae Romam legatio amicitiaeque confirmatio: v. 1 Maccab. XII 1 sq. Ios. XIII § 163	609/145 vel 610/144
Sctum de foedere cum Simone faciendo: v. 1 Maccab. XV. 16 sq. Ios. XIV § 143	615/139
Sctum I quo Antiochus VII Euergetes Sidetes Syriae rex Iudaeos vexare vetatur: v. Ios. XIII § 259 .	621/133
C. Fannii litterae commendaticiae: v. Ios. XIV § 233	621/133
Sctum II quo Antiochus Iudaeis erepta reddere iubetur: v. Ios. XIV § 247	621/133
Conquisitorum edictum de Iudaeis Ephesiacis militia liberandis: v. Ios. XIV § 236	705/49
L. Lentuli edictum consulare de Iudaeis Ephesiacis militia liberandis: v. Ios. XIV § 234.	705/49
L. Lentuli edictum consulare de omnibus Asiae Iudaeis militia liberandis Titique Ampii ad Ephesios epistula: v. Ios. XIV § 228	705/49
C. Fannii ad Coos epistula: v. Ios. XIV § 233 . .	705/49
L. Antonii proq. propr. ad Sardianos epistula: v. Ios. XIV § 235	705/49 (?)
Deliorum de Iudaeis decretum: v. Ios. XIV § 231 .	706/48
Primum Caesaris decretum in epistula ad Sidonios missa inclusum, quo Hyrcano II filiisque eius principatus pontificatusque redduntur: v. Ios. XIV § 190	707/47
Alterum Caesaris decretum quo Hyrcano murorum Hierosolymitanorum reficiendorum potestas data,	

ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΒΙΒΛΟΣ ΕΝΔΕΚΑΤΗ.

⟨1⟩ *Τῷ δὲ πρώτῳ τῆς Κύρου βασιλείας ἔτει (τοῦτο* 1
δ' ἦν ἑβδομηκοστὸν ἀφ' ἧς ἡμέρας μεταναστῆναι τὸν λαὸν ἡμῶν ἐκ τῆς οἰκείας εἰς Βαβυλῶνα συνέπεσεν) ἠλέησεν ὁ θεὸς τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ τὴν συμφορὰν ἐκείνων τῶν ταλαιπώρων, καθὼς προεῖπεν αὐτοῖς διὰ Ἱερεμίου τοῦ προφήτου πρὶν ἢ κατασκαφῆναι τὴν πόλιν, ⟨2⟩ *ὡς μετὰ τὸ δουλεῦσαι Ναβουχοδονοσόρῳ καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ, καὶ ταύτην ὑπομεῖναι τὴν δουλείαν ἐπ' ἔτη ἑβδομήκοντα, πάλιν αὐτοὺς εἰς τὴν πάτριον ἀποκαταστήσει γῆν, καὶ τὸν ναὸν οἰκοδομήσουσι, καὶ τῆς ἀρχαίας ἀπολαύσουσιν εὐδαιμονίας, ἃ τότ' αὐτοῖς παρέσχε·* ⟨3⟩ *παρορμήσας γὰρ τὴν Κύρου ψυχὴν ἐποίησεν αὐτὸν γράψαι κατὰ πᾶσαν τὴν Ἀσίαν ὅτι Κῦρος ὁ βασιλεὺς λέγει 'ἐπεί με ὁ θεὸς ὁ μέγιστος τῆς οἰκουμένης ἀπέδειξε βασιλέα, πείθομαι τοῦτον εἶναι ὃν τὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἔθνος προσκυνεῖ.* ⟨4⟩ *καὶ γὰρ τοὐμὸν προεῖπεν ὄνομα διὰ τῶν προφητῶν, καὶ ὅτι τὸν ναὸν αὐτοῦ οἰκοδομήσω ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ χώρᾳ.'* ⟨5⟩ *ταῦτα δ' ἔγνω Κῦρος ἀναγι-* 2
γνώσκων τὸ βιβλίον ὃ τῆς αὐτοῦ προφητείας ὁ Ἡσαΐας

§ 1 = 1 Esdr. I 1; 3 Esdr. II 1; cf. Ierem. XXV 12; XXIX 10.

κατέλιπε πρὸ ἐτῶν διακοσίων καὶ δέκα. οὗτος γὰρ ἐν ἀπορρήτῳ εἶπε ταῦτα λέγειν τὸν θεὸν ὅτι βούλομαι Κῦρον ἐγὼ πολλῶν ἐθνῶν καὶ μεγάλων ἀποδείξας βασιλέα, πέμψαι μου τὸν λαὸν εἰς τὴν ἰδίαν γῆν καὶ οἰκοδομῆσαί μου τὸν ναόν. ⟨6⟩ *ταῦτ' Ἡσαΐας προυφήτευσεν ἔμπροσθεν ἢ κατασκαφῆναι τὸν ναὸν ἔτεσιν ἑκατὸν καὶ τετταράκοντα. ταῦτ' οὖν ἀναγνόντα τὸν Κῦρον καὶ θαυμάσαντα τὸ θεῖον ὁρμή τις ἔλαβε καὶ φιλοτιμία ποιῆσαι τὰ γεγραμμένα· καὶ καλέσας τοὺς ἐπιφανεστάτους τῶν ἐν Βαβυλῶνι Ἰουδαίων συγχωρεῖν αὐτοῖς ἔφη βαδίζειν εἰς τὴν αὐτῶν πατρίδα, καὶ ἀναστῆσαι τὴν πόλιν Ἱεροσόλυμα καὶ τὸν τοῦ θεοῦ ναόν·* ⟨7⟩ *ἔσεσθαι γὰρ αὐτοῖς καὶ τοῦτον σύμμαχον, αὐτός τε γράψειν τοῖς γειτονεύουσιν ἐκείνῃ τῇ χώρᾳ τῶν ἰδίων ἡγεμόνων καὶ σατραπῶν, ἵνα συμβάλωνται χρυσὸν αὐτοῖς καὶ ἄργυρον εἰς τὴν οἰκοδομίαν τοῦ ναοῦ, καὶ πρὸς τούτοις θρέμματα πρὸς τὰς θυσίας.*

3 ⟨8⟩ *ταῦτα Κύρου καταγγείλαντος τοῖς Ἰσραηλίταις, ἐξώρμησαν οἱ τῶν δύο φυλῶν ἄρχοντες τῆς Ἰούδα καὶ τῆς Βενιαμίτιδος, οἵ τε Λευῖται καὶ ἱερεῖς εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα. πολλοὶ γὰρ κατέμειναν ἐν τῇ Βαβυλῶνι, τὰ κτήματα καταλιπεῖν οὐ θέλοντες.* ⟨9⟩ *καὶ παραγενομένοις αὐτοῖς οἱ τοῦ βασιλέως φίλοι πάντες ἐβοήθουν καὶ συνεισέφερον εἰς τὴν τοῦ ναοῦ κατασκευὴν οἳ μὲν χρυσὸν οἳ δ' ἄργυρον οἳ δὲ βοσκημάτων πλῆθος σὺν ἵπποις· καὶ τάς τ' εὐχὰς ἀπεδίδοσαν τῷ θεῷ καὶ τὰς νομιζομένας κατὰ τὸ παλαιὸν θυσίας ἐπετέλουν, ὥσπερ ἀνακτιζομένης αὐτοῖς τῆς πόλεως καὶ ἀναβιούσης τῆς ἀρχαίας περὶ τὴν θρησκείαν συν-*

§ 6 cf. Ies. XLIV 28; XLV 13. | § 8 = 1 Esdr. I 5; 3 Esdr. II 8.

ηθείας. ⟨10⟩ ἀπέπεμψε δ' αὐτοῖς Κῦρος καὶ τὰ σκεύη τοῦ θεοῦ, ἃ συλήσας τὸν ναὸν Ναβουχοδονόσορος εἰς τὴν Βαβυλῶνα ἐκόμισε. ⟨11⟩ παρέδωκε δὲ ταῦτα φέρειν Μιθριδάτῃ τῷ γαζοφύλακι αὐτοῦ, προστάξας δοῦναι αὐτὰ Ἀβασσάρῳ, ὅπως φυλάττῃ μέχρι τῆς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ, τελεσθέντος δ' αὐτοῦ παραδῷ τοῖς ἱερεῦσι καὶ ἄρχουσι τοῦ πλήθους, εἰς τὸν ναὸν ἀποδοθησόμενα. ⟨12⟩ πέμπει δὲ καὶ ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς ἐν Συρίᾳ σατράπας Κῦρος τάδε λέγουσαν.

'βασιλεὺς Κῦρος Σισίνῃ καὶ Σαραβασάνῃ χαίρειν. Ἰουδαίων τῶν ἐν τῇ ἐμῇ χώρᾳ κατοικούντων ἐπέτρεψα τοῖς βουλομένοις εἰς τὴν ἰδίαν ἀπελθοῦσι πατρίδα τήν τε πόλιν ἀνακτίσαι καὶ τὸν ναὸν οἰκοδομῆσαι τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις τοῦ θεοῦ, ἐπὶ ταὐτοῦ τόπου ἐφ' οὗ καὶ πρότερον. ⟨13⟩ κατέπεμψα δέ μου καὶ τὸν γαζοφύλακα Μιθριδάτην καὶ Ζοροβάβηλον τὸν ἄρχοντα τῶν Ἰουδαίων, ἵνα θεμελίους βάλωνται τοῦ ναοῦ καὶ οἰκοδομήσωσιν αὐτόν, ὕψος μὲν ἑξήκοντα πήχεων, τῶν δ' αὐτῶν καὶ τὸ εὖρος, λίθου μὲν ξεστοῦ τρεῖς ποιησάμενοι δόμους καὶ ἕνα ξύλινον ἐγχώριον, ὁμοίως δὲ καὶ θυσιαστήριον ἐφ' οὗ θύσουσι τῷ θεῷ. ⟨14⟩ τὴν δ' εἰς ταῦτα δαπάνην ἐκ τῶν ἐμαυτοῦ γενέσθαι βούλομαι. καὶ τὰ σκεύη δέ, ἃ ἐσύλησεν ἐκ τοῦ ναοῦ Ναβουχοδονόσορος ὁ βασιλεύς, ἔπεμψα παραδοὺς Μιθριδάτῃ τῷ γαζοφύλακι καὶ Ζοροβαβήλῳ τῷ ἄρχοντι τῶν Ἰουδαίων, ἵνα διακομίσωσιν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ ἀποκαταστήσωσιν εἰς τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ. ⟨15⟩ ὁ δ' ἀριθμὸς αὐτῶν ἐστὶ τοσοῦτος, ψυκτῆρες χρυσοῖ πεντήκοντα, ἀργυροῖ πεντακόσιοι, Θηρίκλεια χρυσᾶ τετταράκοντα, ἀργυρᾶ πεντακόσια, κάδοι χρυσοῖ πεντή-

§ 12 = 1 Esdr. I 8; 3 Esdr. II 2.

κοντα, ἀργυροῖ πεντακόσιοι, σπονδεῖα χρυσᾶ τριάκοντα, ἀργυρᾶ τριακόσια, φιάλαι χρυσαῖ τριάκοντα, ἀργυραῖ δισχίλιαι τετρακόσιαι, σκεύη τ' ἄλλα μεγάλα χίλια. ⟨16⟩ συγχωρῶ δ' αὐτοῖς καὶ τὴν ἐκ προγόνων εἰθισμένην τιμήν, κτηνῶν καὶ οἴνου καὶ ἐλαίου δραχμὰς εἴκοσι μυριάδας πεντακισχιλίας καὶ πεντακοσίας, καὶ εἰς σεμίδαλιν πυρῶν ἀρτάβας δισμυρίας πεντακοσίας. κελεύω δὲ τὴν τούτων χορηγίαν ἐκ τῶν τῆς Σαμαρείας γίγνεσθαι φόρων. ⟨17⟩ ἐποίσουσι δὲ τὰ ἱερεῖα ταῦτα κατὰ τοὺς Μωυσέος νόμους οἱ ἱερεῖς ἐν Ἱεροσολύμοις, καὶ προσφέροντες εὔξονται τῷ θεῷ περὶ σωτηρίας τε τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ γένους αὐτοῦ, ὅπως ἡ Περσῶν βασιλεία διαμείνῃ. τοὺς δὲ παρακούσαντας τούτων καὶ ἀκυρώσαντας ἀνασταυρωθῆναι βούλομαι καὶ τὰς οὐσίας αὐτῶν εἶναι βασιλικάς.'

⟨18⟩ καὶ ἡ μὲν ἐπιστολὴ ταῦτ' ἐδήλου, τῶν δ' ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας συνελθόντων εἰς Ἱεροσόλυμα μυριάδες ἦσαν τέτταρες καὶ δισχίλιοι τριακόσιοι καὶ ἑξήκοντα.

2 ⟨19⟩ βαλλομένων δὲ τοὺς θεμελίους τοῦ ναοῦ καὶ περὶ τὴν οἰκοδομίαν αὐτοῦ λίαν ἐσπουδακότων, τὰ πέριξ ἔθνη, καὶ μάλιστα τὸ Χουθαίων, οὓς ἐκ τῆς Περσίδος καὶ Μηδικῆς ἀγαγὼν Σαλμανασάρης ὁ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεὺς κατῴκισεν ἐν Σαμαρείᾳ, ὅτε τὸν τῶν Ἰσραηλιτῶν λαὸν ἀνάστατον ἐποίησε, παρεκάλουν τοὺς σατράπας καὶ τοὺς ἐπιμελομένους ἐμποδίζειν τοὺς Ἰουδαίους πρός τε τὴν τῆς πόλεως ἀνάστασιν καὶ τὴν τοῦ ναοῦ κατασκευήν. ⟨20⟩ οἳ δὲ καὶ χρήμασι διαφθαρέντες ὑπ' αὐτῶν ἀπημπόλησαν τοῖς Χουθαίοις τὸ περὶ τοὺς Ἰουδαίους ἀμελὲς καὶ ῥᾴθυμον τῆς οἰκοδο-

§ 18 = Nehem. VII 66. § 19 = Nehem. IV 5.

μίας· Κύρῳ γὰρ περί τ' ἄλλους ἀσχοληθέντι πολέμους ἄγνοια τούτων ἦν, καὶ στρατευσαμένῳ ἐπὶ Μασσαγέτας ἐκεῖ συνέβη τελευτῆσαι τὸν βίον. ⟨21⟩ *Καμβύσου δὲ τοῦ Κύρου παιδὸς τὴν βασιλείαν παραλαβόντος, οἱ ἐν Συρίᾳ καὶ Φοινίκῃ καὶ Ἀμμανίτιδι καὶ Μωαβίτιδι καὶ Σαμαρείᾳ γράφουσιν ἐπιστολὴν Καμβύσῃ δηλοῦσαν τάδε.* ⟨22⟩ *'δέσποτα, οἱ παῖδές σου, Ῥάθυμος ὁ πάντα τὰ πραττόμενα γράφων καὶ Σεμέλιος ὁ γραμματεὺς καὶ οἱ τῆς βουλῆς τῆς ἐν Συρίᾳ καὶ Φοινίκῃ κριταί. γιγνώσκειν σε δεῖ, βασιλεῦ, ὅτι Ἰουδαῖοι οἱ εἰς Βαβυλῶνα ἀναχθέντες ἐληλύθασιν εἰς τὴν ἡμετέραν, καὶ τήν τε πόλιν τὴν ἀποστάτιν καὶ πονηρὰν οἰκοδομοῦσι καὶ τὰς ἀγορὰς αὐτῆς, καὶ ἐπισκευάζουσι τὰ τείχη καὶ τὸν ναὸν ἀνεγείρουσιν.* ⟨23⟩ *ἴσθι μέντοι γε τούτων γενομένων οὔτε φόρους αὐτοὺς τελεῖν ὑπομενοῦντας οὔτε ὑπακούειν ἐθελήσοντας, ἀλλὰ καὶ βασιλεῦσιν ἀντιστήσονται καὶ ἄρχειν μᾶλλον ἢ ὑπακούειν ἐθελήσουσιν.* ⟨24⟩ *ἐνεργουμένων οὖν τῶν περὶ τὸν ναὸν καὶ σπουδαζομένων καλῶς ἔχειν ἔδοξεν ἡμῖν γράψαι σοι, βασιλεῦ, καὶ μὴ περιιδεῖν, ὅπως ἐπισκέψει τὰ τῶν πατέρων σου βιβλία· εὑρήσεις γὰρ ἐν αὐτοῖς ἀποστάτας καὶ τῶν βασιλέων ἐχθροὺς Ἰουδαίους καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν, ἣ διὰ τοῦτο καὶ νῦν ἠρημώθη.* ⟨25⟩ *ἔδοξε δ' ἡμῖν καὶ τοῦτό σοι δηλῶσαι, ἀγνοούμενον ἴσως, ὅτι τῆς πόλεως οὕτω συνοικισθείσης καὶ τὸν κύκλον τῶν τειχῶν ἀπολαβούσης ἀποκλείεταί σοι ἡ ὁδὸς ἡ ἐπὶ Κοίλην Συρίαν καὶ Φοινίκην.'*

⟨26⟩ *ἀναγνοὺς δ' ὁ Καμβύσης τὴν ἐπιστολήν, καὶ* 2
φύσει πονηρὸς ὤν, κινεῖται πρὸς τὰ δεδηλωμένα, καὶ

§ 21 = 1 Esdr. IV 6; 3 Esdr. II 16.

γράφει τάδε λέγων. ‘βασιλεὺς Καμβύσης Ῥαθύμῳ τῷ γράφοντι τὰ προσπίπτοντα καὶ Βελσέμῳ καὶ Σεμελίῳ (τῷ) γραμματεῖ καὶ τοῖς λοιποῖς τοῖς συντασσομένοις καὶ οἰκοῦσιν ἐν Σαμαρείᾳ καὶ Φοινίκῃ τάδε λέγει. ⟨27⟩ ἀναγνοὺς τὰ πεμφθέντα μοι παρ’ ὑμῶν γράμματα, ἐκέλευσα ἐπισκέψασθαι τὰ τῶν προγόνων μου βιβλία, καὶ ηὑρέθη ἡ πόλις ἐχθρὰ βασιλεῦσιν ἀεὶ γεγενημένη, καὶ στάσεις καὶ πολέμους οἱ ἐνοικοῦντες πραγματευσάμενοι· καὶ βασιλεῖς αὐτῶν ἔγνωμεν δυνατοὺς καὶ βιαίους, φορολογήσαντας Κοίλην Συρίαν καὶ Φοινίκην. ⟨28⟩ ἐγὼ τοίνυν προσέταξα μὴ συγχωρεῖν τοῖς Ἰουδαίοις ἀνοικοδομεῖν τὴν πόλιν, μὴ ἐπὶ πλέον αὐξηθῇ τὰ τῆς κακίας αὐτῶν, ᾗ χρώμενοι πρὸς τοὺς βασιλεῖς διατετελέκασι.’ ⟨29⟩ τούτων ἀναγνωσθέντων τῶν γραμμάτων, ὁ Ῥάθυμος καὶ Σεμέλιος ὁ γραμματεὺς καὶ οἱ τούτοις συντεταγμένοι παραχρῆμα ἐπιπηδήσαντες ἵπποις ἔσπευσαν εἰς Ἱεροσόλυμα, πλῆθος ἐπαγόμενοι πολύ, καὶ διεκώλυσαν οἰκοδομεῖν τοὺς Ἰουδαίους τὴν πόλιν καὶ τὸν ναόν. ⟨30⟩ καὶ ταῦτα μὲν ἐπεσχέθη τἄργα μέχρι τοῦ δευτέρου ἔτους τῆς Δαρείου βασιλείας τῶν Περσῶν ἐπ’ ἄλλ’ ἔτη ἐννέα· Καμβύσης γὰρ ἓξ ἔτη βασιλεύσας καὶ καταστρεψάμενος ἐν τούτοις τὴν Αἴγυπτον, ὑποστρέψας ἐτελεύτησεν ἐν Δαμασκῷ.

3 ⟨31⟩ μετὰ δὲ τὴν τῶν Μάγων ἀναίρεσιν, οἳ μετὰ τὸν Καμβύσου θάνατον τὴν Περσῶν ἀρχὴν ἐνιαυτῷ κατέσχον, οἱ λεγόμενοι ἑπτὰ οἶκοι τῶν Περσῶν τὸν Ὑστάσπου παῖδα Δαρεῖον ἀπέδειξαν βασιλέα. οὗτος ἰδιώτης ὢν ηὔξατο τῷ θεῷ, εἰ γένοιτο βασιλεύς, πάντα τὰ σκεύη τοῦ θεοῦ, ὅσ’ ἦν ἔτι ἐν Βαβυλῶνι, πέμψειν εἰς τὸν ναὸν τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις. ⟨32⟩ ἔτυχε δὲ

§ 31 = 1 Esdr. V 1; 3 Esdr. III 1.

κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἀφικόμενος πρὸς Δαρεῖον ἐξ Ἱεροσολύμων Ζοροβάβηλος, ὃς τῶν αἰχμαλώτων Ἰουδαίων ἡγεμὼν ἀπεδέδεικτο· πάλαι γὰρ ἦν αὐτῷ φιλία πρὸς τὸν βασιλέα, δι' ἣν καὶ σωματοφυλακεῖν αὐτὸν μετ' ἄλλων δύο κριθεὶς ἄξιος ἀπέλαυεν ἧς ἤλπισε
τιμῆς. ⟨33⟩ τῷ δὲ πρώτῳ τῆς βασιλείας ἔτει Δαρεῖος 2
ὑποδέχεται λαμπρῶς καὶ μετὰ πολλῆς παρασκευῆς τούς τε περὶ αὐτὸν καὶ τοὺς οἴκοι γεγονότας καὶ τοὺς τῶν Μήδων ἡγεμόνας καὶ σατράπας τῶν Περσῶν καὶ τοπάρχους ⟨ἀπὸ⟩ τῆς Ἰνδικῆς ἄχρι τῆς Αἰθιοπίας, καὶ τοὺς στρατηγοὺς τῶν ἑκατὸν εἴκοσι καὶ ἑπτὰ σατραπειῶν. ⟨34⟩ ἐπεὶ δὲ κατευωχηθέντες ἄχρι κόρου καὶ πλησμονῆς ἀνέλυσαν κοιμηθησόμενοι παρ' αὐτοῖς ἕκαστος, Δαρεῖος ὁ βασιλεὺς ἐλθὼν ἐπὶ τὴν κοίτην, καὶ βραχὺ τῆς νυκτὸς ἀναπαυσάμενος, ἔξυπνος γίνεται, καὶ μηκέτι κατακοιμηθῆναι δυνάμενος εἰς ὁμιλίαν τρέπεται μετὰ τῶν τριῶν σωματοφυλάκων. ⟨35⟩ καὶ τῷ λόγον ἐροῦντι περὶ ὧν αὐτὸς ἀνακρίνειν μέλλει τὸν ἀληθέστερον καὶ συνετώτερον, τούτῳ γέρας δώσειν ὑπισχνεῖται νικητήριον, πορφύραν ἐνδύεσθαι καὶ ἐν ἐκπώμασι χρυσοῖς πίνειν καὶ ἐπὶ χρυσίου καθεύδειν, καὶ ἅρμα χρυσοχάλινον καὶ κίδαριν βυσσίνην καὶ περιαυχένιον χρυσοῦν καὶ μετ' αὐτὸν ἕξειν προεδρίαν διὰ τὴν σοφίαν, καί 'συγγενής μου' ἔφη 'κληθήσεται.' ⟨36⟩ ταύτας ἐπαγγειλάμενος αὐτοῖς παρέξειν τὰς δωρεὰς ἐρωτᾷ μὲν τὸν πρῶτον εἰ ὁ οἶνος ὑπερισχύει, τὸν δεύτερον δ' εἰ οἱ βασιλεῖς, τὸν τρίτον δ' εἰ αἱ γυναῖκες, ἢ τούτων μᾶλλον ἡ ἀλήθεια. ταῦτα προθεὶς αὐτοῖς ζητεῖν ἡσύχασεν. ⟨37⟩ ὄρθρου δὲ μεταπεμψάμενος τοὺς μεγιστᾶνας καὶ σατράπας καὶ

§ 33 = 3 Esdr. III 1.

τοπάρχους τῆς Περσίδος καὶ Μηδικῆς, καὶ καθίσας ἐν ᾧ χρηματίζειν εἰώθει τόπῳ, τῶν σωματοφυλάκων ἕκαστον ἐκέλευσε πάντων ἀκουόντων ἀποφαίνεσθαι τὸ δοκοῦν αὐτῷ περὶ τῶν προκειμένων.

3 ⟨38⟩ καὶ ὁ πρῶτος ἤρξατο λέγειν τὴν τοῦ οἴνου δύναμιν, οὕτως αὐτὴν ἐμφανίζων. 'ἄνδρες' γὰρ εἶπεν, 'ἐγὼ τὴν ἰσχὺν τοῦ οἴνου τεκμαιρόμενος πάνθ' ὑπερβάλλουσαν εὑρίσκω τούτῳ τῷ τρόπῳ. ⟨39⟩ σφάλλει τε γὰρ τῶν πινόντων αὐτὸν καὶ ἀπατᾷ τὴν διάνοιαν, καὶ τὴν τοῦ βασιλέως τῇ τοῦ ὀρφανοῦ καὶ δεομένου κηδεμόνος ὁμοίαν τίθησι, καὶ τὴν τοῦ δούλου διεγείρει πρὸς παρρησίαν τοῦ ἐλευθέρου, ἥ τε τοῦ πένητος ὁμοία γίνεται τῇ τοῦ πλουσίου. ⟨40⟩ μεταποιεῖ γὰρ καὶ μεταγεννᾷ τὰς ψυχὰς ἐν αὐταῖς ἐγγενόμενος, καὶ τῶν μὲν ἐν συμφορᾷ καθεστηκότων σβέννυσι τὸ λυποῦν, τοὺς δ' ἀλλότρια χρέα λαβόντας εἰς λήθην ἄγει, καὶ ποιεῖ δοκεῖν αὐτοὺς ἁπάντων πλουσιωτάτους, ὡς μηδὲν μὲν μικρὸν φθέγγεσθαι, ταλάντων δὲ μεμνῆσθαι καὶ τῶν τοῖς εὐδαίμοσι προσηκόντων ὀνομάτων. ⟨41⟩ ἔτι γε μὴν στρατηγῶν καὶ βασιλέων ἀναισθήτους ἀπεργάζεται, καὶ φίλων καὶ συνήθων ἐξαιρεῖ μνήμην· ὁπλίζει γὰρ τοὺς ἀνθρώπους καὶ κατὰ τῶν φιλτάτων, καὶ δοκεῖν ποιεῖ πάντων ἀλλοτριωτάτους. ⟨42⟩ καὶ ὅταν νήψαντες τύχωσι καὶ καταλίπῃ διὰ τῆς νυκτὸς αὐτοὺς ὁ οἶνος κοιμωμένους, ἀνίστανται μηδὲν ὧν ἔπραξαν παρὰ τὴν μέθην εἰδότες. τούτοις ἐγὼ τεκμαιρόμενος εὑρίσκω τὸν οἶνον ὑπερκρατοῦντα πάντων καὶ βιαιότατον.'

4 ⟨43⟩ ὡς δ' ὁ πρῶτος ἀποφηνάμενος περὶ τῆς ἰσχύος τοῦ οἴνου τὰ προειρημένα ἐπαύσατο, ὁ μετ' αὐτὸν

§ 38 = 3 Esdr. III 18. § 43 = 3 Esdr. IV 1.

ἤρξατο λέγειν περὶ τῆς τοῦ βασιλέως δυνάμεως, ταύτην ἀποδεικνὺς ἰσχυροτάτην καὶ πλέον τῶν ἄλλων δυναμένην, ὅσα βίαν ἔχειν ἢ σύνεσιν δοκεῖ. τὸν δὲ τρόπον τῆς ἀποδείξεως ἐντεῦθεν ἐλάμβανεν. ⟨44⟩ ἁπάντων μὲν εἶπεν ἀνθρώπους περικρατεῖν, οἳ καὶ τὴν γῆν καταναγκάζουσι καὶ τὴν θάλατταν εἶναι χρησίμην αὐτοῖς πρὸς ἃ θέλουσι, ʽτούτων δʼ ἄρχουσιν οἱ βασιλεῖς καὶ τὴν ἐξουσίαν ἔχουσιν· οἱ δὲ τοῦ κρατίστου καὶ ἰσχυροτάτου ζῴου δεσπόζοντες, ἀνυπέρβλητοι τὴν δύναμιν οὗτοι καὶ τὴν ἰσχὺν εἰκότως ἂν εἶεν. ⟨45⟩ ἀμέλει πολέμους ἐπιτάττοντες καὶ κινδύνους τοῖς ἀρχομένοις ἀκούονται, καὶ πέμποντες αὐτοὺς ἐπὶ τοὺς ἐχθροὺς καταπειθεῖς διὰ τὴν ἰσχὺν τὴν αὐτῶν ἔχουσι· καὶ ὄρη μὲν κατεργάζεσθαι καὶ τείχη κατασπᾶν καὶ πύργους κελεύουσι. καὶ κτείνεσθαι δʼ οἱ κελευσθέντες καὶ κτείνειν ὑπομένουσιν, ἵνα μὴ τὰ τοῦ βασιλέως δόξωσι παραβαίνειν προστάγματα. νικήσαντες δὲ τὴν ὠφέλειαν τὴν ἐκ τοῦ πολέμου τῷ βασιλεῖ κομίζουσι. ⟨46⟩ καὶ οἱ μὴ στρατευόμενοι δέ, ἀλλὰ γῆν ἐργαζόμενοι καὶ ἀροῦντες, ὅταν πονήσαντες καὶ πᾶσαν τὴν τῶν ἔργων ταλαιπωρίαν ὑπομείναντες θερίσωσι καὶ τοὺς καρποὺς συνέλωσι, τοὺς φόρους τῷ βασιλεῖ κομίζουσιν. ⟨47⟩ ὅ δʼ ἂν οὗτος εἴπῃ καὶ κελεύσῃ, τοῦτʼ ἐξ ἀνάγκης οὐδὲν ὑπερβαλλομένων γίγνεται. ἔπειθʼ ὃ μὲν τρυφῆς ἁπάσης καὶ ἡδονῆς ἀναπιμπλάμενος καθεύδει, φυλάττεται δʼ ὑπὸ γρηγορούντων καὶ ὡσανεὶ δεδεμένων ὑπὸ τοῦ φόβου· ⟨48⟩ καταλιπεῖν γὰρ οὐδεὶς τολμᾷ κοιμώμενον, οὐδὲ τῶν ἰδίων ἀναχωρήσας ποιεῖσθαι πρόνοιαν, ἀλλʼ ἓν ἔργον ἡγούμενος ἀναγκαῖον τὸ φυλάττειν τὸν βασιλέα, τούτῳ προσμένει. πῶς οὖν οὐκ ἂν ὁ βασιλεὺς δόξειε τὴν πάντων

ἰσχὺν ὑπερβάλλειν, ᾧ τοσοῦτον πλῆθος πείθεται κελεύοντι;'

⟨49⟩ σιωπήσαντος δὲ καὶ τούτου, περὶ τῆς τῶν γυναικῶν καὶ τῆς ἀληθείας ὁ τρίτος Ζοροβάβηλος διδάσκειν αὐτοὺς ἤρξατο, λέγων οὕτως. 'ἰσχυρὸς μὲν καὶ ὁ οἶνος καὶ ὁ βασιλεύς, ᾧ πάντες ὑπακούουσιν, ἀλλὰ κρείττους τὴν δύναμιν τούτων αἱ γυναῖκες· ⟨50⟩ τόν τε γὰρ βασιλέα γυνὴ παρήγαγεν εἰς τὸ φῶς, καὶ τοὺς φυτεύσαντας τὰς ἀμπέλους, αἳ ποιοῦσι τὸν οἶνον, γυναῖκές εἰσιν αἱ τίκτουσαί τε καὶ τρέφουσαι. καθ' ὅλου δ' οὐδέν ἐστιν ὃ μὴ παρὰ τούτων ἔχομεν. καὶ γὰρ τὰς ἐσθῆτας αὗται ὑφαίνουσιν ἡμῖν, καὶ τὰ κατ' οἶκον διὰ ταύτας ἐπιμελείας καὶ φυλακῆς ἀξιοῦται, ⟨51⟩ καὶ οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἀποζευχθῆναι γυναικῶν, ἀλλὰ χρυσὸν πολὺν κτησάμενοι καὶ ἄργυρον καὶ ἄλλο τι τῶν πολυτελῶν καὶ σπουδῆς ἀξίων, ὅταν ἴδωμεν εὔμορφον γυναῖκα, πάντ' ἐκεῖν' ἀφέντες τῷ εἴδει τῆς ὀραθείσης προσκεχήναμεν, καὶ ὑπομένομεν παραχωρῆσαι τῶν ὄντων ἡμῖν, ἵνα τοῦ κάλλους ἀπολαύσωμεν καὶ μεταλάβωμεν. ⟨52⟩ ἐγκαταλείπομεν δὲ καὶ πατέρας καὶ μητέρας καὶ τὴν θρεψαμένην γῆν, καὶ τῶν φιλτάτων λήθην πολλάκις ἔχομεν διὰ τὰς γυναῖκας, καὶ τὰς ψυχὰς ἀφιέναι μετ' αὐτῶν καρτεροῦμεν. οὕτω δ' ἂν μάλιστα τὴν ἰσχὺν τῶν γυναικῶν κατανοήσαιτε. ⟨53⟩ οὐχὶ πονοῦντες καὶ πᾶσαν ταλαιπωρίαν ὑπομένοντες καὶ διὰ γῆς καὶ διὰ θαλάττης, ὅταν ἡμῖν περιγένηταί τινα ἐκ τῶν πόνων, ταῦτα φέροντες ὡς δεσποίναις ταῖς γυναιξὶ δίδομεν; ⟨54⟩ καὶ τὸν βασιλέα δὲ τὸν τοσούτων κύριον εἶδόν ποτε ὑπὸ τῆς Ῥαβεζάκου τοῦ Θαυμασίου παιδὸς Ἀπάμης, παλλακῆς δ'

§ 49 = 3 Esdr. IV 13.

αὐτοῦ, ῥαπιζόμενον, καὶ τὸ διάδημα ἀφαιρουμένης καὶ
τῇ ἰδίᾳ κεφαλῇ περιτιθείσης ἀνεχόμενον, καὶ μειδιώσης
μὲν μειδιῶντα ὀργιζομένης δὲ σκυθρωπάζοντα, καὶ τῇ
τῶν παθῶν μεταβολῇ κολακεύοντα τὴν γυναῖκα, καὶ
διαλλάττοντα αὐτὴν ἐκ τοῦ σφόδρα ταπεινὸν αὐτὸν
ποιεῖν, εἴ ποτε δυσχεραίνουσαν ἔβλεπεν.'

⟨55⟩ εἰς ἀλλήλους δ' ἀφορώντων τῶν σατραπῶν 6
καὶ ἡγεμόνων περὶ τῆς ἀληθείας ἤρξατο λέγειν, 'ἀπέ-
δειξα μέν' εἰπών 'ὅσον ἰσχύουσιν αἱ γυναῖκες· ἀσθε-
νέστεραι δ' ὅμως καὶ αὗται καὶ ὁ βασιλεὺς τῆς
ἀληθείας ὑπάρχουσιν. εἰ γάρ ἐστιν ἡ γῆ μεγίστη καὶ
ὑψηλὸς ὁ οὐρανὸς καὶ ταχὺς ὁ ἥλιος, ταῦτα δὲ πάντα
κινεῖται κατὰ βούλησιν τοῦ θεοῦ, ἀληθινὸς δ' ἐστὶν
οὗτος καὶ δίκαιος, ἀπὸ τῆς αὐτῆς αἰτίας δεῖ καὶ τὴν
ἀλήθειαν ἰσχυροτάτην ἡγεῖσθαι, καὶ μηδὲν πρὸς αὐτὴν
τὸ ἄδικον δυνάμενον. ⟨56⟩ ἔτι γε μὴν τὰ μὲν ἄλλα
θνητὰ καὶ ὠκύμορα εἶναι συμβέβηκε τῶν ἰσχὺν ἐχόν-
των, ἀθάνατον δ' ἡ ἀλήθεια χρῆμα καὶ ἀίδιον. παρέ-
χει δ' ἡμῖν οὐ κάλλος χρόνῳ μαραινόμενον, οὐδὲ
περιουσίαν ἀφαιρετὴν ὑπὸ τύχης, ἀλλὰ τὰ δίκαια καὶ
τὰ νόμιμα, διακρίνουσα ἀπ' αὐτῶν τὰ ἄδικα καὶ ἀπε-
λέγχουσα.'

⟨57⟩ καὶ καταπαύει μὲν ὁ Ζοροβάβηλος τὸν περὶ 7
τῆς ἀληθείας λόγον, ἐπιβοήσαντος δὲ τοῦ πλήθους ὡς
ἄριστ' εἰπόντος καὶ ὅτι τἀληθὲς ἰσχὺν ἄτρεπτον καὶ
ἀγήρω μόνον ἔχει, προσέταξεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς αἰτή-
σασθαί τι πάρεξ ὧν αὐτὸς ἦν ὑπεσχημένος· δώσειν
γὰρ ὄντι σοφῷ καὶ τῶν ἄλλων μᾶλλον φανέντι συ-
νετῷ. 'συγκαθεσθήσει δέ μοι' φησι, 'καὶ κληθήσει συγ-
γενὴς ἐμός.' ⟨58⟩ ταῦτ' εἰπόντος, ὑπέμνησεν αὐτὸν

§ 55 = 3 Esdr. IV 33.

τῆς εὐχῆς ἧς ἐποιήσατο, εἰ λάβοι τὴν βασιλείαν· αὕτη δ' ἦν ἀνοικοδομῆσαι μὲν Ἱεροσόλυμα, κατασκευάσαι δ' ἐν αὐτοῖς τὸν τοῦ θεοῦ ναόν, ἀποκαταστῆσαι δὲ καὶ τὰ σκεύη, ὅσα συλήσας Ναβουχοδονόσορος εἰς Βαβυλῶνα ἐκόμισε. 'καὶ τοῦτο' ἔφη 'τοὐμὸν αἴτημά ἐστιν, ὅ μοι νῦν ἐπιτρέπεις αἰτήσασθαι κριθέντι σοφῷ καὶ συνετῷ.'

8 ⟨59⟩ ἡσθεὶς ἐπὶ τούτοις ὁ βασιλεύς, ἀναστὰς κατεφίλησέ τ' αὐτὸν καὶ τοῖς τοπάρχοις καὶ σατράπαις γράφει, κελεύων προπέμψαι τὸν Ζοροβάβηλον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μέλλοντας ἐπὶ τὴν οἰκοδομίαν ἐξιέναι τοῦ ναοῦ. ⟨60⟩ ἐπέστειλε δὲ καὶ τοῖς ἐν Συρίῃ καὶ Φοινίκῃ ξύλα κέδρινα κατακομίζειν ἐκ τοῦ Λιβάνου τεμόντας εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ συγκατασκευάζειν αὐτῷ τὴν πόλιν. καὶ πάντας ἔγραψεν ἐλευθέρους εἶναι τοὺς εἰς τὴν Ἰουδαίαν τῶν αἰχμαλώτων ἀπελθόντας, ⟨61⟩ καὶ τοὺς αὐτοῦ ἐπιτρόπους καὶ σατράπας ἐκώλυσεν ἐπιτάττειν τοῖς Ἰουδαίοις τὰς βασιλικὰς χρείας· ἀνῆκέ τε πᾶσαν ἣν ἂν κατασχεῖν δυνηθῶσι τῆς χώρας ἀτελῆ φόρων αὐτοὺς νέμεσθαι. προσέταξε δὲ καὶ τοὺς Ἰδουμαίους καὶ Σαμαρείτας καὶ τοὺς ἐκ τῆς Κοίλης Συρίας ἀφεῖναι τὰς κώμας ἃς τῶν Ἰουδαίων κατεῖχον, καὶ προσέτι τάλαντα πεντήκοντα εἰς τὴν οἰκοδομίαν τοῦ ἱεροῦ δοθῆναι ⟨62⟩ θύειν τ' αὐτοὺς τὰς νενομισμένας θυσίας. ἐπέτρεψε δὲ καὶ τὴν χορηγίαν ἅπασαν, καὶ τὴν ἱερὰν στολὴν ᾗ θεραπεύουσι τὸν θεὸν ὅ τ' ἀρχιερεὺς καὶ οἱ ἱερεῖς, ἐκ τῶν ἰδίων γίγνεσθαι, καὶ τοῖς Λευίταις τὰ ὄργανα οἷς ὑμνοῦσι τὸν θεόν, ⟨63⟩ καὶ τοῖς φύλαξι τῆς πόλεως καὶ τοῦ ναοῦ προσέταξε κλήρους γῆς δοθῆναι, καὶ καθ' ἕκαστον ἔτος ὡρισμέ-

§ 59 = 3 Esdr. IV 42.

νον τι πρὸς τὴν τοῦ βίου χρείαν ἀργύριον, πέμψαι δὲ καὶ τὰ σκεύη. καὶ πάνθ' ὅσα Κῦρος πρὸ αὐτοῦ ἠβουλήθη περὶ τῆς τῶν Ἰουδαίων ἀποκαταστάσεως, ταῦτα καὶ Δαρεῖος διετάξατο.

⟨64⟩ τυχὼν οὖν τούτων παρὰ τοῦ βασιλέως ὁ Ζο- 9
ροβάβηλος, ἐξελθὼν ἐκ τῶν βασιλείων καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν εὐχαριστεῖν ἤρξατο τῷ θεῷ τῆς σοφίας καὶ τῆς ἐπ' αὐτῇ νίκης, ἣν Δαρείου παρόντος ἔλαβεν· οὐ γὰρ ἂν τούτων ἀξιωθῆναι, 'μὴ σοῦ' φησί, 'δέσποτα, τυχὼν εὐμενοῦς.' ⟨65⟩ ταῦτ' οὖν περὶ τῶν παρόντων εὐχαριστήσας τῷ θεῷ, καὶ πρὸς τὰ μέλλοντα δεηθεὶς αὐτὸν παρέχειν ὅμοιον, ἧκεν εἰς Βαβυλῶνα καὶ τοῖς ὁμοφύλοις εὐηγγελίσατο τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως. ⟨66⟩ οἳ δ' ἀκούσαντες εὐχαριστοῦσι μὲν τῷ θεῷ πάλιν αὐτοῖς ἀποδιδόντι τὴν πάτριον γῆν, εἰς δὲ πότον καὶ κώμους τραπέντες ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ διήγαγον εὐωχούμενοι καὶ τὴν ἀνάκτησιν καὶ παλιγγενεσίαν τῆς πατρίδος ἑορτάζοντες. ⟨67⟩ ἔπειτα τοὺς ἀναβησομένους εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα ἡγεμόνας ἐκ τῶν πατρίων φυλῶν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις καὶ ὑποζυγίοις ἐπελέξαντο, οἳ Δαρείου συμπέμψαντος ἕως τῶν Ἱεροσολύμων ὥδευον μετὰ χαρᾶς καὶ τρυφῆς, ψαλλόμενοι καὶ καταυλούμενοι καὶ περιψοφούμενοι τοῖς κυμβάλοις. προύπεμψε δ' αὐτοὺς καὶ τὸ ὑπολειπόμενον τῶν Ἰουδαίων πλῆθος μετὰ παιδιᾶς.

⟨68⟩ καὶ οἳ μὲν οὕτως ἀπῆσαν ἐξ ἑκάστης πατριᾶς 10
ἀριθμὸς ὄντες ὡρισμένος· ἐμοὶ δ' οὐκ ἔδοξε τὰ τῶν πατριῶν καταλέγειν ὀνόματα, ἵνα μὴ τὴν τῶν ἀναγιγνωσκόντων διάνοιαν τῆς συναφῆς τῶν πραγμάτων ἀποσπάσας δυσπαρακολούθητον αὐτοῖς ποιήσω τὴν διή-

§ 64 = 3 Esdr. IV 58.

γησιν. ⟨69⟩ τὸ δὲ κεφάλαιον τῶν ἀπερχομένων ὑπὲρ ἔτη δώδεκα τὴν ἡλικίαν γεγονότων ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς καὶ Βενιαμίτιδος ἦν μυριάδες τετρακόσιαι ἑξήκοντα δύο καὶ ὀκτακισχίλιοι, Λευῖται δὲ τέτταρες καὶ ἑβδομήκοντα· γυναικῶν δ᾿ ἀναμὶξ καὶ νηπίων σώματα ἦν τετρακισμύρια ἑπτακόσια τετταράκοντα δύο. ⟨70⟩ πάρεξ δὲ τούτων Λευῖται μὲν ἦσαν ὑμνῳδοὶ ἑκατὸν εἴκοσι καὶ ὀκτώ, πυλωροὶ δ᾿ ἑκατὸν καὶ δέκα, δοῦλοι δ᾿ ἱεροὶ τριακόσιοι ἐνενήκοντα δύο. ἄλλοι τε πρὸς τούτοις, λέγοντες μὲν εἶναι τῶν Ἰσραηλιτῶν, οὐ δυνάμενοι δ᾿ ἐπιδεῖξαι τὸ γένος αὐτῶν, ἑξακόσιοι ἑξήκοντα δύο. ⟨71⟩ ἐξεβλήθησαν δέ τινες καὶ τῶν ἱερέων ἐκ τῆς τιμῆς, ἠγμένοι γυναῖκας ὧν οὔτ᾿ αὐτοὶ τὸ γένος εἶχον εἰπεῖν οὔτ᾿ ἐν ταῖς γενεαλογίαις τῶν Λευιτῶν καὶ ἱερέων ηὑρέθησαν· ἦσαν δ᾿ ὡς πεντακόσιοι καὶ εἴκοσι καὶ πέντε. ⟨72⟩ τὸ δὲ τῶν θεραπόντων πλῆθος εἵπετο τοῖς ἀναβαίνουσιν εἰς Ἱεροσόλυμα ἑπτακισχιλίων τριακοσίων τριάκοντα ἑπτά, ψάλται δὲ καὶ ψάλτριαι διακόσιοι τετταράκοντα πέντε, κάμηλοι τετρακόσιαι τριάκοντα πέντε, ὑποζύγια δὲ πεντακισχίλια πεντακόσια εἴκοσι πέντε. ⟨73⟩ ἡγεμὼν δὲ τῆς κατηριθμημένης πληθύος ἦν ὁ Σαλαθιήλου παῖς Ζοροβάβηλος ἐκ τῶν υἱωνῶν τοῦ Δαυίδου, γεγονὼς ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς, καὶ Ἰησοῦς υἱὸς Ἰωσεδέκου τοῦ ἀρχιερέως. πρὸς τούτοις δὲ καὶ ὁ Μαρδοχαῖος καὶ Σερεβαῖος ἐκ τοῦ πλήθους κεκριμένοι ἄρχοντες ἦσαν, οἳ καὶ συνεβάλοντο μνᾶς μὲν χρυσοῦ ἑκατόν, ἀργύρου δὲ πεντακισχιλίας. ⟨74⟩ οὕτω μὲν οὖν οἵ θ᾿ ἱερεῖς καὶ οἱ Λευῖται καὶ μέρος τι τοῦ παντὸς λαοῦ τῶν Ἰουδαίων, ὅσον ἦν ἐν τῇ Βαβυλῶνι, μετῳκίσθησαν εἰς τὰ Ἱε-

§ 72 = 3 Esdr. V 42.

ροσόλυμα· τὸ δ' ἄλλο πλῆθος εἰς τὰς ἰδίας ἀνεχώρησεν πατρίδας.

⟨75⟩ ἑβδόμῳ δὲ μηνὶ τῆς ἀπὸ Βαβυλῶνος αὐτῶν 4
ἐξόδου περιπέμψαντες ὅ τ' ἀρχιερεὺς Ἰησοῦς καὶ ὁ Ζοροβάβηλος ἄρχων τοὺς ἀπὸ τῆς χώρας συνήγαγον εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα πανδημεί, μηδὲν προθυμίας ἀπολιπόντες, ⟨76⟩ καὶ κατεσκεύασαν θυσιαστήριον ἐφ' οὗ καὶ πρότερον ἦν ᾠκοδομημένον τόπου, ὅπως τὰς νομίμους ἀναφέρωσι θυσίας ἐπ' αὐτοῦ τῷ θεῷ κατὰ τοὺς Μωυσέος νόμους. ταῦτα δὲ ποιοῦντες οὐκ ἦσαν ἐν ἡδονῇ τοῖς προσχώροις ἔθνεσι, πάντων αὐτοῖς ἀπεχθανομένων. ⟨77⟩ ἤγαγον δὲ καὶ τὴν σκηνοπηγίαν κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρόν, ὡς ὁ νομοθέτης περὶ αὐτῆς διετάξατο, καὶ προσφορὰς μετὰ ταῦτα καὶ τοὺς καλουμένους ἐνδελεχισμοὺς καὶ τὰς θυσίας τῶν σαββάτων καὶ πασῶν τῶν ἁγίων ἑορτῶν, οἵ τε πεποιημένοι τὰς εὐχὰς ἀπεδίδοσαν, θύοντες ἀπὸ νουμηνίας τοῦ ἑβδόμου μηνός. ⟨78⟩ ἤρξαντο δὲ καὶ τῆς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ, πολλὰ τοῖς τε λατόμοις καὶ τέκτοσι χρήματα δόντες καὶ τὰ πρὸς τροφὴν τῶν ἐργαζομένων. τοῖς τε Σιδωνίοις ἡδὺ καὶ κοῦφον ἦν τά τε κέδρινα κατάγουσιν ἐκ τοῦ Λιβάνου ξύλα, δήσασιν αὐτὰ καὶ σχεδίαν πηξαμένοις, εἰς τὸν τῆς Ἰόπης κομίζειν λιμένα. τοῦτο γὰρ πρῶτον μὲν Κῦρος ἐκέλευσε, τότε δὲ Δαρείου γράψαντος ἐγένετο.

⟨79⟩ ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς εἰς Ἱεροσόλυμα καθό- 2
δου, τῶν Ἰουδαίων μηνὶ δευτέρῳ παραγενομένων, συνείχετο ἡ τοῦ ναοῦ κατασκευή, καὶ τοὺς θεμελίους ἐγείραντες τῇ νουμηνίᾳ τοῦ δευτέρου μηνὸς τοῦ δευτέρου ἔτους ἐπῳκοδόμουν, προστησάμενοι τῶν ἔργων

§ 75 = 3 Esdr. V 47.

Λευιτῶν τε τοὺς εἰκοστὸν ἔτος ἤδη γεγονότας, καὶ Ἰησοῦν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ καὶ τοὺς ἀδελφούς, καὶ Ζωδμίηλον τὸν ἀδελφὸν Ἰούδα τοῦ Ἀμιναδάβου καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ. ⟨80⟩ *καὶ ὁ μὲν ναός, πάσῃ χρησαμένων σπουδῇ τῶν τὴν ἐπιμέλειαν ἐγκεχειρισμένων, θᾶττον ἢ προσεδόκησεν ἄν τις ἔλαβε τέλος· ἀπαρτισθέντος δὲ τοῦ ἱεροῦ, μετὰ σαλπίγγων οἱ ἱερεῖς ταῖς συνήθεσι στολαῖς κεκοσμημένοι, καὶ οἱ Λευῖται καὶ οἱ Ἀσάφου παῖδες, ἀναστάντες ὕμνουν τὸν θεόν, ὡς τὴν εἰς αὐτὸν εὐλογίαν Δαυίδης κατέδειξε πρῶτος.* ⟨81⟩ *οἱ δ' ἱερεῖς καὶ Λευῖται καὶ τῶν πατριῶν οἱ πρεσβύτεροι, τὸν πρότερον ναὸν ταῖς μνήμαις ἀναπολοῦντες μέγιστόν τε καὶ πολυτελέστατον, καὶ τὸν γεγενημένον ὁρῶντες ὑπὸ πτωχείας ἐνδεέστερον τοῦ πάλαι κατασκευαζόμενον, ὅσον εἶεν τῆς ἀρχαίας εὐδαιμονίας ὑποβεβηκότες ἐκ τῆς ἀξίας τοῦ ναοῦ λογιζόμενοι, κατηφεῖς ἦσαν καὶ τῆς ἐπὶ τούτῳ λύπης κρατεῖν οὐ δυνάμενοι μέχρι θρήνων καὶ δακρύων προήγοντο.* ⟨82⟩ *ὁ δὲ λαὸς ἠγάπα τοῖς παροῦσι καὶ τῷ μόνον οἰκοδομῆσαι τὸ ἱερόν, τοῦ πρότερον ὄντος οὐδένα λόγον ποιούμενος οὐδ' ἀνάμνησιν, οὐδὲ πρὸς τὴν σύγκρισιν ἐκείνου βασανίζων αὐτὸν ὡς ἐπ' ἐλάττοσιν ἢ οἷς ὑπελάμβανεν.* ⟨83⟩ *ὑπερεφώνει δὲ τὸν τῶν σαλπίγγων ἦχον καὶ τὴν τοῦ πλήθους χαρὰν ἡ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἱερέων, ἐφ' οἷς ἐδόκουν ἐλαττοῦσθαι τὸν ναὸν τοῦ κατασκαφέντος, οἰμωγή.*

3 ⟨84⟩ *τῆς δὲ βοῆς τῶν σαλπίγγων ἀκούσαντες οἱ Σαμαρεῖται (ἐτύγχανον γὰρ ἀπεχθανόμενοι τῇ τε Ἰούδα φυλῇ καὶ τῇ Βενιαμίτιδι) συνέδραμον, τὴν αἰτίαν τοῦ θορύβου μαθεῖν θέλοντες. γνόντες δὲ τοὺς αἰχμαλω-*

§ 84 = 3 Esdr. V 66.

τισθέντας εἰς Βαβυλῶνα τῶν Ἰουδαίων ἀνακτίζοντας τὸ ἱερόν, προσίασι τῷ Ζοροβαβήλῳ καὶ Ἰησοῦ καὶ τοῖς ἡγουμένοις τῶν πατριῶν, ἀξιοῦντες αὐτοῖς ἐπιτραπῆναι συγκατασκευάσαι τὸν ναὸν καὶ κοινωνῆσαι τῆς οἰκοδομίας· ⟨85⟩ 'σεβόμεθα γὰρ οὐκ ἔλαττον ἐκείνων τὸν θεόν' ἔφασκον, 'καὶ τοῦτον ὑπερχόμεθα καὶ τῆς θρησκείας ἐσμὲν ἐπιθυμηταί, ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἀφ' οὗ Σαλμανασάρης ὁ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεὺς ἐκ τῆς Χουθίας ἡμᾶς μετήγαγε καὶ Μηδίας ἐνθάδε.' ⟨86⟩ τούτους αὐτῶν ποιησαμένων τοὺς λόγους, Ζοροβάβηλος καὶ Ἰησοῦς ὁ ἀρχιερεὺς καὶ οἱ τῶν πατριῶν ἡγεμόνες τῶν Ἰσραηλιτῶν πρὸς αὐτοὺς ἔφασαν τῆς μὲν οἰκοδομίας αὐτοῖς ἀδύνατον εἶναι κοινωνεῖν, αὐτῶν προσταχθέντων κατασκευάσαι τὸν ναόν, πρότερον μὲν ὑπὸ Κύρου νῦν δ' ὑπὸ Δαρείου, ⟨87⟩ προσκυνεῖν δ' αὐτοῖς ἐφιέναι, καὶ τοῦτο μόνον εἶναι κοινόν, εἰ βούλονται, πρὸς αὐτοὺς καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις, ἀφικνουμένοις εἰς τὸ ἱερὸν σέβειν τὸν θεόν.

⟨88⟩ ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ Χουθαῖοι (τὴν γὰρ προσ- 4
ηγορίαν οἱ Σαμαρεῖται ταύτην ἔχουσιν) ἠγανάκτησαν, καὶ πείθουσι τὰ ἐν Συρίᾳ ἔθνη τῶν σατραπῶν δεηθῆναι τὸν αὐτὸν τρόπον ὅνπερ ἐπὶ Κύρου πρότερον, εἶτ' ἐπὶ Καμβύσου μετ' αὐτόν, ἐπισχεῖν τὴν τοῦ ναοῦ κατασκευήν, καὶ σπουδάζουσι περὶ αὐτὴν τοῖς Ἰουδαίοις ἀναβολὴν καὶ τριβὴν πραγματεύσασθαι. ⟨89⟩ κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον ἀναβάντων εἰς Ἱεροσόλυμα Σισίνου τοῦ τῆς Συρίας καὶ Φοινίκης ἐπάρχου καὶ Σαραβαζάνου μετὰ καὶ τινῶν ἑτέρων, καὶ τοὺς ἡγεμόνας τῶν Ἰουδαίων ἐρομένων τίνος αὐτοῖς συγχωρήσαντος οὕτως οἰκοδομοῦσι τὸν ναὸν ὡς φρούριον

§ 88 = 3 Esdr. VI 3.

αὐτὸν εἶναι μᾶλλον ἢ ἱερόν, καὶ τί δήποτε τὰς στοὰς καὶ τὰ τείχη περιβεβλήκασι τῇ πόλει σφόδρ' ὀχυρά, ⟨90⟩ Ζοροβάβηλος καὶ ὁ ἀρχιερεὺς Ἰησοῦς δούλους μὲν αὐτοὺς ἔφασαν εἶναι τοῦ μεγίστου θεοῦ, τὸν δὲ ναὸν τοῦτον αὐτῷ κατασκευασθέντα ὑπὸ βασιλέως αὐτῶν εὐδαίμονος καὶ πάντας ὑπερβάλλοντος ἀρετῇ πολὺν διαμεῖναι χρόνον· ⟨91⟩ 'ἐπεὶ δέ, τῶν πατέρων ἀσεβησάντων εἰς τὸν θεόν, Ναβουχοδονόσορος ὁ Βαβυλωνίων καὶ Χαλδαίων βασιλεύς, ἑλὼν τὴν πόλιν κατὰ κράτος, αὐτήν τε καθεῖλε καὶ τὸν ναὸν συλήσας ἐνέπρησε καὶ τὸν λαὸν μετῴκισεν αἰχμάλωτον, μεταγαγὼν εἰς Βαβυλῶνα, ⟨92⟩ Κῦρος ὁ μετ' αὐτὸν τῆς Βαβυλωνίας καὶ Περσίδος βασιλεύσας ἔγραψεν ἀνοικοδομηθῆναι τὸν ναόν, καὶ πάνθ' ὅσα μετήνεγκεν ἐξ αὐτοῦ Ναβουχοδονόσορος ἀναθήματα καὶ σκεύη, Ζοροβαβήλῳ παραδοὺς καὶ Μιθριδάτῃ τῷ γαζοφύλακι προσέταξε κομίσαι εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ πάλιν εἰς τὸν ἴδιον ἀποκαταστῆσαι ναὸν οἰκοδομηθέντα. ⟨93⟩ τοῦτο γὰρ ἐπέστειλεν ἐν τάχει γενέσθαι, Ἀβάσσαρον κελεύσας ἀναβάντα εἰς Ἱεροσόλυμα τῆς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ ποιήσασθαι πρόνοιαν· ὃς μετὰ τὸ λαβεῖν τὰ παρὰ Κύρου γράμματα παραγενόμενος εὐθὺς τοὺς θεμελίους κατεβάλετο. κἀξ ἐκείνου τοῦ χρόνου κατασκευαζόμενος μέχρι καὶ τοῦ δεῦρο διὰ τὴν τῶν ἐχθρῶν κακοήθειάν ἐστιν ἀτελής. ⟨94⟩ εἰ τοίνυν βούλεσθε καὶ δοκιμάζετε, γράψατε ταῦτα Δαρείῳ, ὅπως ἐπισκεψάμενος τὰ τῶν βασιλέων ὑπομνήματα, εὕρῃ μηδὲν ἡμᾶς ὧν λέγομεν καταψευσαμένους.'

5 ⟨95⟩ ταῦτ' εἰπόντων τοῦ τε Ζοροβαβήλου καὶ τοῦ ἀρχιερέως, ὁ Σισίνης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τὴν μὲν οἰκο-

§ 95 = 3 Esdr. VI 6.

δομίαν ἐπισχεῖν οὐ διέγνωσαν, ἕως ἂν ταῦτα δηλωθῇ τῷ βασιλεῖ Δαρείῳ, παραχρῆμα δ' αὐτῷ περὶ τούτων ἔγραψαν. ⟨96⟩ τῶν δὲ Ἰουδαίων κατεπτηχότων καὶ δεδιότων μὴ μεταδόξῃ τῷ βασιλεῖ περὶ τῆς τῶν Ἱεροσολύμων καὶ τοῦ ναοῦ κατασκευῆς, ὄντες κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον δύο προφῆται παρ' αὐτοῖς Ἀγγαῖος καὶ Ζαχαρίας θαρρεῖν αὐτοὺς παρώρμων, καὶ μηδὲν ἐκ τῶν Περσῶν ὑφορᾶσθαι δύσκολον, ὡς τοῦ θεοῦ ταῦτα προλέγοντος αὐτοῖς. πιστεύοντες δὲ τοῖς προφήταις ἐντεταμένως εἴχοντο τῆς οἰκοδομίας, μηδεμίαν ἡμέραν ἀνιέμενοι.

⟨97⟩ Δαρεῖος δέ, τῶν Σαμαρειτῶν αὐτῷ γραψάν- 6
των καὶ κατηγορούντων διὰ τῆς ἐπιστολῆς τῶν Ἰουδαίων ὡς τήν τε πόλιν ὀχυροῦσι καὶ τὸν ναὸν φρουρίῳ προσεοικότα μᾶλλον ἢ ἱερῷ κατασκευάζουσι, λεγόντων δὲ μὴ συνοίσειν αὐτῷ τὰ γιγνόμενα, καὶ προσέτι τὰς ἐπιστολὰς ἐπιδεικνύντων τὰς Καμβύσου δι' ὧν ἐκώλυσεν ἐκεῖνος οἰκοδομεῖν τὸν ναόν, ⟨98⟩ μαθὼν παρ' αὐτῶν οὐκ ἀσφαλῆ τοῖς πράγμασιν αὐτοῦ τὴν τῶν Ἱεροσολύμων ἀποκατάστασιν ἔσεσθαι, ἐπεὶ καὶ τὰ παρὰ τοῦ Σισίνου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ κομισθέντα ἀνέγνω γράμματα, προσέταξεν ἐν τοῖς βασιλικοῖς ὑπομνήμασι ζητηθῆναι τὰ περὶ τούτων· ⟨99⟩ καὶ ηὑρέθη ἐν Ἐκβατάνοις, τῇ βάρει τῇ ἐν Μηδίᾳ, βιβλίον, ἐν ᾧ τάδε ἦν ἀναγεγραμμένα. 'ἐν τῷ πρώτῳ τῆς βασιλείας ἔτει Κῦρος ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε τὸν ναὸν οἰκοδομηθῆναι τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις καὶ τὸ θυσιαστήριον, ὕψος μὲν πήχεων ἑξήκοντα, εὖρος δὲ τῶν αὐτῶν, διὰ δόμων λιθίνων εὐξέστων τριῶν καὶ ξυλίνου δόμου ἑνὸς ἐγχωρίου· ⟨100⟩ καὶ τὴν εἰς ταῦτα δαπάνην ἐκ τῶν τοῦ βασιλέως γενέσθαι διετάξατο. προσέταξε δὲ καὶ τὰ

σκεύη, ἃ συλήσας Ναβουχοδονόσορος εἰς Βαβυλῶνα ἐκόμισεν, ἀποδοθῆναι τοῖς Ἱεροσολυμίταις· ⟨101⟩ τὴν δ' ἐπιμέλειαν τούτων εἶναι Ἀβασσάρου τοῦ ἐπάρχου καὶ τῆς Συρίας τε καὶ Φοινίκης ἡγεμόνος καὶ τῶν ἑταίρων αὐτοῦ, ὅπως αὐτοὶ μὲν ἀφέξονται τοῦ τόπου, τοῖς δὲ δούλοις τοῦ θεοῦ, Ἰουδαίοις καὶ ἡγεμόσιν αὐτῶν, ἐπιτρέψουσιν οἰκοδομῆσαι τὸν ναόν. ⟨102⟩ καὶ συλλαβέσθαι δὲ πρὸς τοὖργον διετάξατο, κἀκ τοῦ φόρου τῆς χώρας ἧς ἐπετρόπευον τελεῖν τοῖς Ἰουδαίοις εἰς θυσίας λόγον ταύρους καὶ κριοὺς καὶ ἄρνας καὶ ἐρίφους καὶ σεμίδαλιν καὶ ἔλαιον καὶ οἶνον, καὶ τἆλλα ὅσ' ἂν οἱ ἱερεῖς ὑπαγορεύσωσιν, εὔχωνται δ' ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τοῦ βασιλέως καὶ Περσῶν. ⟨103⟩ τοὺς δὲ παραβάντας τι τῶν ἐπεσταλμένων συλληφθέντας ἐκέλευσεν ἀνασταυρωθῆναι, καὶ τὴν οὐσίαν αὐτῶν εἰς τὴν βασιλικὴν καταταγῆναι κτῆσιν. καὶ κατηύξατο πρὸς τούτοις τῷ θεῷ, ὅπως εἴ τις ἐπιχειρήσειε διακωλῦσαι τὴν οἰκοδομίαν τοῦ ναοῦ, βαλὼν αὐτὸν ὁ θεὸς ἐπίσχῃ τῆς ἀδικίας.'

7 ⟨104⟩ ταῦθ' εὑρὼν ἐν τοῖς ὑπομνήμασι τοῖς Κύρου Δαρεῖος ἀντιγράφει τῷ Σισίνῃ καὶ τοῖς ἑταίροις αὐτοῦ τάδε λέγων. 'βασιλεὺς Δαρεῖος Σισίνῃ τῷ ἐπάρχῳ καὶ Σαραβαζάνῃ καὶ τοῖς ἑταίροις αὐτῶν χαίρειν. τὸ ἀντίγραφον ὑμῖν τῆς ἐπιστολῆς ἧς ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν εὗρον τοῖς Κύρου ἀπέσταλκα, καὶ βούλομαι γίγνεσθαι πάντα καθὼς ἐν αὐτῇ περιέχει. ἔρρωσθε.' ⟨105⟩ μαθόντες οὖν ἐκ τῆς ἐπιστολῆς ὁ Σισίνης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τὴν τοῦ βασιλέως προαίρεσιν, ταύτῃ τὰ λοιπὰ ἀκόλουθα ποιεῖν διέγνωσαν. ἐπεστάτουν οὖν τῶν ἱερῶν ἔργων, συλλαμβανόμενοι τοῖς πρεσβυτέροις τῶν Ἰου-

§ 101 = 3 Esdr. VI 27.

δαίων καὶ τῶν γερόντων τοῖς ἄρχουσι. ⟨106⟩ καὶ ἠνύετο κατὰ πολλὴν σπουδὴν ἡ κατασκευὴ τοῦ ναοῦ, προφητευόντων Ἀγγαίου καὶ Ζαχαρίου, κατὰ πρόσταγμα τοῦ θεοῦ καὶ μετὰ βουλήσεως τῆς Κύρου τε καὶ Δαρείου τῶν βασιλέων. ᾠκοδομήθη δ' ἐν ἔτεσιν ἑπτά. ⟨107⟩ τοῦ δ' ἐνάτου τῆς Δαρείου βασιλείας ἔτους εἰκάδι καὶ τρίτῃ μηνὸς δωδεκάτου, ὃς καλεῖται παρὰ μὲν ἡμῖν Ἄδαρ παρὰ δὲ Μακεδόσι Δύστρος, προσφέρουσι θυσίας οἵ θ' ἱερεῖς καὶ Λευῖται καὶ τὸ ἄλλο τῶν Ἰσραηλιτῶν πλῆθος, ἀνανεωτικὰς τῶν προτέρων ἀγαθῶν μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ τοῦ τὸ ἱερὸν ἀνακαινισθὲν ἀπειληφέναι, ταύρους ἑκατόν, κριοὺς διακοσίους, ἄρνας τετρακοσίους, χιμάρους δώδεκα κατὰ φυλήν (τοσαῦται γάρ εἰσιν αἱ τῶν Ἰσραηλιτῶν φυλαί), ὑπὲρ ὧν ἥμαρτεν ἑκάστη. ⟨108⟩ ἔστησάν τε κατὰ τοὺς Μωυσέος νόμους οἵ θ' ἱερεῖς καὶ οἱ Λευῖται θυρωροὺς ἐφ' ἑκάστου πυλῶνος· ᾠκοδομήκεσαν γὰρ οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ τὰς ἐν κύκλῳ τοῦ ναοῦ στοὰς τοῦ ἔνδοθεν ἱεροῦ.

⟨109⟩ ἐνστάσης δὲ τῆς τῶν ἀζύμων ἑορτῆς, μηνὶ 8
τῷ πρώτῳ, κατὰ μὲν Μακεδόνας Ξανθικῷ λεγομένῳ κατὰ δ' ἡμᾶς Νισάν, συνερρύη πᾶς ὁ λαὸς ἐκ τῶν κωμῶν εἰς τὴν πόλιν. καὶ τὴν ἑορτὴν ἤγαγον ἁγνεύσαντες μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων τῷ πατρίῳ νόμῳ, ⟨110⟩ καὶ τὴν Πάσχα προσαγορευομένην θυσίαν τῇ τετάρτῃ καὶ δεκάτῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἐπιτελέσαντες κατευωχήθησαν ἐφ' ἡμέρας ἑπτά, μηδεμιᾶς φειδόμενοι πολυτελείας, ἀλλὰ καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις ἐπιφέροντες τῷ θεῷ καὶ χαριστηρίους θυσίας ἱερουργοῦντες, ἀνθ' ὧν αὐτοὺς τὸ θεῖον πάλιν εἰς τὴν πάτριον γῆν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ νόμους ἤγαγε, καὶ τὴν τοῦ Περσῶν

§ 106 = 3 Esdr. VII 3; 1 Esdr. VI 14.

βασιλέως διάνοιαν εὐμενῆ κατέστησεν αὐτοῖς. ⟨111⟩ καὶ οἳ μὲν ὑπὲρ τούτων ἐπιδαψιλευόμενοι ταῖς θυσίαις καὶ τῇ περὶ τὸν θεὸν φιλοτιμίᾳ κατῴκησαν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις, πολιτείᾳ χρώμενοι ἀριστοκρατικῇ μετ' ὀλιγαρχίας· οἱ γὰρ ἀρχιερεῖς προεστήκεσαν τῶν πραγμάτων, ἄχρι τοὺς Ἀσαμωναίου συνέβη βασιλεύειν ἐκγόνους. ⟨112⟩ πρὸ μὲν γὰρ τῆς αἰχμαλωσίας καὶ τῆς ἀναστάσεως ἐβασιλεύοντο ἀπὸ Σαούλου πρῶτον ἀρξάμενοι καὶ Δαυίδου, ἐπ' ἔτη πεντακόσια εἴκοσι δύο, μῆνας ἕξ, ἡμέρας δέκα· πρὸ δὲ τῶν βασιλέων τούτων ἄρχοντες αὐτοὺς διεῖπον οἱ προσαγορευόμενοι κριταὶ καὶ μόναρχοι, καὶ τοῦτον πολιτευόμενοι τὸν τρόπον ἔτεσι πλέον ἢ πεντακοσίοις διῆγον μετὰ Μωυσῆν ἀποθανόντα καὶ Ἰησοῦν τὸν στρατηγόν.

9 *⟨113⟩ καὶ τὰ μὲν περὶ τῶν ἀνασωθέντων ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας Ἰουδαίων ἐν τοῖς Κύρου καὶ Δαρείου χρόνοις ἐν τούτοις ὑπῆρχεν· ⟨114⟩ οἱ δὲ Σαμαρεῖται ἀπεχθῶς πρὸς αὐτοὺς καὶ βασκάνως διακείμενοι πολλὰ κακὰ τοὺς Ἰουδαίους εἰργάσαντο, πλούτῳ τε πεποιθότες καὶ συγγένειαν προσποιούμενοι τῶν Περσῶν, ἐπειδήπερ ἐκεῖθεν ἦσαν. ⟨115⟩ ὅσα τε γὰρ ἐκελεύσθησαν ἐκ τῶν φόρων ὑπὸ τοῦ βασιλέως εἰς τὰς θυσίας τελεῖν τοῖς Ἰουδαίοις, παρέχειν οὐκ ἤθελον, τούς τ' ἐπάρχους σπουδάζοντας αὐτοῖς πρὸς τοῦτο καὶ συνεργοῦντας εἶχον, ἄλλα θ' ὅσα βλάπτειν ἢ δι' ἑαυτῶν ἢ δι' ἑτέρων ἠδύναντο τοὺς Ἰουδαίους οὐκ ἀπώκνουν. ⟨116⟩ ἔδοξεν οὖν πρεσβευσαμένοις τοῖς Ἱεροσολυμίταις πρὸς τὸν βασιλέα Δαρεῖον κατηγορῆσαι τῶν Σαμαρειτῶν. καὶ πρεσβεύουσι Ζοροβάβηλος καὶ ἄλλοι τῶν ἀρχόντων τέτταρες. ⟨117⟩ ὡς δὲ τὰ ἐγκλήματα καὶ τὰς αἰτίας, ἃς κατὰ τῶν Σαμαρειτῶν ἐπέφερον, ἔγνω παρὰ τῶν*

πρέσβεων ὁ βασιλεύς, δοὺς αὐτοῖς ἐπιστολὴν κομίζειν πρὸς τοὺς ἐπάρχους τῆς Σαμαρείας καὶ τὴν βουλὴν ἀπέπεμψε. τὰ δὲ γεγραμμένα ἦν τοιάδε. ⟨118⟩ *'βασιλεὺς Δαρεῖος Ταγγανᾷ καὶ Σαμβαβᾷ τοῖς ἐπάρχοις Σαμαρειτῶν, Σαδράκῃ καὶ Βοβήλωνι καὶ τοῖς λοιποῖς συνδούλοις αὐτῶν τοῖς ἐν Σαμαρείᾳ. Ζοροβάβηλος καὶ Ἀνανίας καὶ Μαρδοχαῖος, Ἰουδαίων πρεσβευταί, ᾐτιῶντο ὑμᾶς ὡς ἐνοχλοῦντας αὐτοῖς πρὸς τὴν οἰκοδομίαν τοῦ ναοῦ καὶ μὴ χορηγοῦντας ἃ προσέταξα ὑμῖν εἰς τὰς θυσίας τελεῖν αὐτοῖς ἀναλώματα.* ⟨119⟩ *βούλομαι οὖν ὑμᾶς ἀναγνόντας τὴν ἐπιστολὴν χορηγεῖν αὐτοῖς ἐκ τοῦ βασιλικοῦ γαζοφυλακείου τῶν φόρων τῆς Σαμαρείας πάνθ' ὅσα πρὸς τὰς θυσίας αὐτοῖς ἐστὶ χρήσιμα, καθὼς οἱ ἱερεῖς ἀξιοῦσιν, ἵνα μὴ διαλείπωσι καθ' ἡμέραν θύοντες καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ Περσῶν εὐχόμενοι τῷ θεῷ.'*

⟨120⟩ *καὶ ἡ μὲν ἐπιστολὴ ταῦτα περιεῖχεν, Δαρείου* 5
δὲ τελευτήσαντος παραλαβὼν τὴν βασιλείαν Ξέρξης ὁ παῖς αὐτοῦ ἐκληρονόμησεν αὐτοῦ καὶ τὴν πρὸς θεὸν εὐσέβειάν τε καὶ τιμήν· ἅπαντα γὰρ ἀκολούθως τῷ πατρὶ τὰ πρὸς τὴν θρησκείαν ἐποίησε, καὶ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους ἔσχε φιλοτιμότατα. ⟨121⟩ *κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν ἀρχιερεὺς ἦν Ἰησοῦ παῖς, Ἰωάκειμος ὄνομα. ὑπῆρχε δὲ κἀν Βαβυλῶνι δίκαιος ἀνὴρ καὶ δόξης ἀπολαύων ἀγαθῆς παρὰ τῷ πλήθει, πρῶτος ἱερεὺς τοῦ λαοῦ, καλούμενος Ἔσδρας, ὃς τῶν Μωυσέος νόμων ἱκανῶς ἔμπειρος ὢν γίγνεται φίλος τῷ βασιλεῖ Ξέρξῃ.* ⟨122⟩ *γνοὺς δ' ἀναβῆναι εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ ἐπαγαγέσθαι τινὰς τῶν ἐν Βαβυλῶνι τυγχανόντων Ἰουδαίων, παρεκάλεσε τὸν βασιλέα δοῦναι αὐτῷ πρὸς τοὺς*

§ 120 = 3 Esdr. VIII 1.

σατράπας τῆς Συρίας ἐπιστολήν, ἀφ' ἧς αὐτοῖς γνωρισθήσεται τίς εἴη. ⟨123⟩ *ὁ δὲ βασιλεὺς γράφει πρὸς τοὺς σατράπας ἐπιστολὴν τοιάνδε. ʽβασιλεὺς βασιλέων Ξέρξης Ἔσδρᾳ ἱερεῖ καὶ ἀναγνώστῃ τοῦ θείου νόμου χαίρειν. τῆς ἐμαυτοῦ φιλανθρωπίας ἔργον εἶναι νομίσας τὸ τοὺς βουλομένους τῶν ἐκ τοῦ Ἰουδαίων ἔθνους καὶ ἱερέων καὶ Λευιτῶν ὄντων ἐν τῇ ἡμετέρᾳ βασιλείᾳ συναπαίρειν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, τοῦτο προσέταξα.* ⟨124⟩ *καὶ ὁ βουλόμενος ἀπίτω, καθάπερ ἔδοξε κἀμοὶ καὶ τοῖς ἑπτά μου συμβούλοις, ὅπως τὰ κατὰ τὴν Ἰουδαίαν ἐπισκέψωνται τῷ νόμῳ τοῦ θεοῦ ἀκολούθως, καὶ ἀνενέγκωσι δῶρα τῷ Ἰσραηλιτῶν θεῷ, ἅπερ ηὐξάμην ἐγώ τε καὶ οἱ φίλοι·* ⟨125⟩ *καὶ ἀργύριον καὶ χρυσίον ὅσον ἂν εὑρεθῇ ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Βαβυλωνίων ὠνομασμένον τῷ θεῷ, τοῦτο πᾶν εἰς Ἱεροσόλυμα κομισθῆναι τῷ θεῷ εἰς τὰς θυσίας. πάντα θ' ὅσα βούλει ἐξ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ κατασκευάσαι, ποιεῖν ἐξέστω σοι μετὰ τῶν ἀδελφῶν.* ⟨126⟩ *καὶ τὰ δεδομένα σοι ἱερὰ σκεύη ἀναθήσεις, καὶ ὅσων ἂν ἐπίνοιαν λάβῃς, καὶ ταῦτα προσεξεργάσει, τὴν εἰς αὐτὰ δαπάνην ἐκ τοῦ βασιλικοῦ ποιούμενος γαζοφυλακείου.* ⟨127⟩ *ἔγραψα δὲ καὶ τοῖς γαζοφύλαξι τῆς Συρίας καὶ τῆς Φοινίκης, ἵνα τῶν ὑπὸ Ἔσδρα τοῦ ἱερέως καὶ ἀναγνώστου τῶν τοῦ θεοῦ νόμων ἐπισταλέντων ἐπιμεληθῶσιν. ὅπως δὲ μηδεμίαν ὀργὴν ἐπ' ἐμὲ λάβῃ τὸ θεῖον ἢ τοὺς ἐμοὺς ἐκγόνους, πάντ' ἀξιῶ καὶ μέχρι τοῦ πυροῦ κόρων ἑκατὸν ἐπιτελεῖσθαι τῷ θεῷ κατὰ τὸν νόμον.* ⟨128⟩ *καὶ ὑμῖν δὲ λέγω ὅπως τοῖς ἱερεῦσι καὶ Λευίταις καὶ ἱεροψάλταις καὶ θυρωροῖς καὶ ἱεροδούλοις καὶ γραμματεῦσι τοῦ ἱεροῦ μήτε φόρους ἐπιτάξητε μήτ' ἄλλο*

§ 123 = 3 Esdr. VIII 10.

μηδὲν ἐπίβουλον ἢ φορτικὸν εἰς αὐτοὺς γένηται. ⟨129⟩ καὶ σὺ δέ, Ἔσδρα, κατὰ τὴν τοῦ θεοῦ σοφίαν ἀπόδειξον κριτάς, ὅπως δικάσωσιν ἐν Συρίᾳ καὶ Φοινίκῃ πάσῃ, τοὺς ἐπισταμένους σου τὸν νόμον, καὶ τοῖς ἀγνοοῦσι παρέξεις αὐτὸν μαθεῖν, ⟨130⟩ ἵν᾽ ἄν τις τῶν ὁμοεθνῶν σου παραβαίνῃ τὸν τοῦ θεοῦ νόμον ἢ τὸν βασιλικόν, ὑπόσχῃ τιμωρίαν ὡς οὐ κατ᾽ ἄγνοιαν αὐτὸν παραβαίνων, ἀλλ᾽ ὡς ἐπιστάμενος μέν, τολμηρῶς δὲ παρακούων καὶ καταφρονῶν. κολασθήσονται δ᾽ ἢ θανάτῳ ἢ ζημίᾳ χρηματικῇ. ἔρρωσο.᾽

⟨131⟩ λαβὼν δὲ Ἔσδρας ταύτην τὴν ἐπιστολὴν 2
ὑπερήσθη καὶ τῷ θεῷ προσκυνεῖν ἤρξατο, τῆς τοῦ βασιλέως πρὸς αὐτὸν χρηστότητος ἐκεῖνον αἴτιον ὁμολογῶν γεγενῆσθαι, καὶ διὰ τοῦτο τὴν πᾶσαν αὐτῷ χάριν ἔλεγεν εἰδέναι. ἀναγνοὺς δ᾽ ἐν Βαβυλῶνι τὴν ἐπιστολὴν τοῖς αὐτόθι παροῦσιν Ἰουδαίοις αὐτὴν μὲν κατέσχε, τὸ δ᾽ ἀντίγραφον αὐτῆς πρὸς ἅπαντας ἔπεμψε τοὺς ὁμοεθνεῖς τοὺς κατὰ τὴν Μηδίαν ὄντας. ⟨132⟩ μαθόντες δ᾽ οὗτοι τοῦ βασιλέως καὶ τὴν πρὸς τὸν θεὸν εὐσέβειαν καὶ τὴν πρὸς τὸν Ἔσδραν εὔνοιαν, ἅπαντες μὲν ὑπερηγάπησαν, πολλοὶ δ᾽ αὐτῶν καὶ τὰς κτήσεις ἀναλαβόντες ἦλθον εἰς Βαβυλῶνα, ποθοῦντες τὴν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα κάθοδον. ὁ δὲ πᾶς λαὸς τῶν Ἰσραηλιτῶν κατὰ χώραν ἔμεινε. ⟨133⟩ διὸ καὶ δύο φυλὰς εἶναι συμβέβηκεν ἐπί τε τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Εὐρώπης Ῥωμαίοις ὑπηκόους· αἱ δὲ δέκα φυλαὶ πέραν εἰσὶν Εὐφράτου ἕως δεῦρο, μυριάδες ἄπειροι καὶ ἀριθμῷ γνωρισθῆναι μὴ δυνάμεναι. ⟨134⟩ πρὸς δὲ Ἔσδραν ἀφικνοῦνται ἱερέων καὶ Λευιτῶν καὶ θυρωρῶν καὶ ἱεροψαλτῶν καὶ ἱεροδούλων πολλοὶ τὸν ἀριθμόν. συνα-

§ 131 = 3 Esdr. VIII 28.

γαγὼν δὲ τοὺς ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας εἰς τὸ πέραν τοῦ Εὐφράτου καὶ τρεῖς ἐπιδιατρίψας ἐκεῖ ἡμέρας, νηστείαν αὐτοῖς παρήγγειλεν, ὅπως εὐχὰς ποιήσονται τῷ θεῷ περὶ τῆς αὐτῶν σωτηρίας καὶ τοῦ μηδὲν κατὰ τὴν ὁδὸν παθεῖν ἄτοπον ἢ πρὸς τῶν πολεμίων ἢ τινος ἄλλου δυσκόλου προσπεσόντος αὐτοῖς· ⟨135⟩ φθάσας γὰρ ὁ Ἔσδρας εἰπεῖν τῷ βασιλεῖ ὅτι διασώσει αὐτοὺς ὁ θεός, οὐ κατηξίωσεν ἱππεῖς αὐτὸν αἰτῆσαι τοὺς προπέμψοντας· ποιησάμενοι δὲ τὰς εὐχάς, ἄραντες ἀπὸ τοῦ Εὐφράτου τῇ δωδεκάτῃ τοῦ πρώτου μηνὸς τοῦ ἑβδόμου ἔτους τῆς Ξέρξου βασιλείας, παρεγένοντο εἰς Ἱεροσόλυμα μηνὶ πέμπτῳ ταὐτοῦ ἔτους. ⟨136⟩ καὶ παραχρῆμα τοῖς γαζοφύλαξιν ὁ Ἔσδρας, οὖσιν ἐκ τοῦ τῶν ἱερέων γένους, παρέστησε τὰ ἱερὰ χρήματα, ἀργυρίου τάλαντα ἑξακόσια πεντήκοντα, σκεύη ἀργυρᾶ ταλάντων ἑκατόν, χρυσᾶ σκεύη ταλάντων εἴκοσι, χαλκᾶ σκεύη χρυσοῦ κρείττονα σταθμὸν ἕλκοντα ταλάντων δώδεκα· ταῦτα γὰρ ἐδωρήσατο ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ σύμβουλοι αὐτοῦ καὶ πάντες οἱ ἐν Βαβυλῶνι μένοντες Ἰσραηλῖται. ⟨137⟩ παραδοὺς δὲ ταῦτα τοῖς ἱερεῦσιν ὁ Ἔσδρας ἀπέδωκε τῷ θεῷ τὰς ἐκ τῶν ὁλοκαυτώσεων νενομισμένας γίγνεσθαι θυσίας, ταύρους δώδεκα ὑπὲρ κοινῆς τοῦ λαοῦ σωτηρίας, κριοὺς ἐνενήκοντα καὶ ἄρνας ἑβδομήκοντα δύο, ἐρίφους εἰς παραίτησιν τῶν ἡμαρτημένων δώδεκα. ⟨138⟩ τοῖς δὲ τοῦ βασιλέως οἰκονόμοις καὶ τοῖς ἐπάρχοις τῆς Κοίλης Συρίας καὶ Φοινίκης τὰ γράμματα τοῦ βασιλέως ἀπέδωκεν. οἳ δὲ τὸ προσταχθὲν ὑπ' αὐτοῦ ποιεῖν ἀνάγκην ἔχοντες ἐτίμησάν τε τὸ ἔθνος καὶ πρὸς πᾶσαν αὐτῷ χρείαν συνήργησαν.

3 *⟨139⟩ ταῦτα μὲν οὖν καὶ αὐτὸς ἐβουλεύσατο Ἔσδρας,*

§ 137 = 3 Esdr. VIII 66.

προυχώρησε δ' αὐτῷ, κρίναντος αὐτὸν ἄξιον, οἶμαι, τοῦ θεοῦ τῶν βουληθέντων διὰ χρηστότητα καὶ δικαιοσύνην. ⟨140⟩ χρόνῳ δ' ὕστερον προσελθόντων αὐτῷ τινῶν καὶ κατηγορούντων ὥς τινες τοῦ πλήθους καὶ τῶν ἱερέων καὶ Λευιτῶν παραβεβήκασι τὴν πολιτείαν καὶ λελύκασι τοὺς πατρίους νόμους, ἀλλοεθνεῖς ἠγμένοι γυναῖκας, καὶ τὸ ἱερατικὸν γένος συγκεχύκασι, ⟨141⟩ δεομένων δὲ βοηθῆσαι τοῖς νόμοις, μὴ κοινὴν ἐπὶ πάντας ὀργὴν λαβὼν ὁ θεὸς πάλιν αὐτοὺς εἰς συμφορὰς ἐμβάλῃ, διέρρηξε μὲν εὐθὺς ὑπὸ λύπης τὴν ἐσθῆτα, καὶ τὴν κεφαλὴν ἐσπάραξε τὰ γένεια ὑβρίζων καὶ ἐπὶ τὴν γῆν αὑτὸν ἔρριψεν ἐπὶ τῷ τὴν αἰτίαν ταύτην λαβεῖν τοὺς πρώτους τοῦ λαοῦ, ⟨142⟩ λογιζόμενος δ' ὅτι, ἐὰν ἐκβαλεῖν αὐτοὺς τὰς γυναῖκας καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν προστάξῃ τέκνα, οὐκ ἀκουσθήσεται, διέμενεν ἐπὶ τῆς γῆς κείμενος. συνέτρεχον δὲ πρὸς αὐτὸν οἱ μέτριοι πάντες, κλαίοντες καὶ αὐτοὶ καὶ τῆς ἐπὶ τῷ γεγενημένῳ λύπης συμμεταλαμβάνοντες. ⟨143⟩ ἀναστὰς δ' ἀπὸ τῆς γῆς ὁ Ἔσδρας καὶ τὰς χεῖρας ἀνατείνας εἰς τὸν οὐρανὸν αἰσχύνεσθαι μὲν ἔλεγεν εἰς αὐτὸν ἀναβλέψαι διὰ τὰ ἡμαρτημένα τῷ λαῷ, ὃς τῆς μνήμης ἐξέβαλε τὰ τοῖς πατράσιν ἡμῶν διὰ τὴν ἀσέβειαν αὐτῶν συμπεσόντα, ⟨144⟩ παρεκάλει δὲ τὸν θεὸν σπέρμα τι καὶ λείψανον ἐκ τῆς τότε συμφορᾶς αὐτῶν καὶ αἰχμαλωσίας περισώσαντα καὶ πάλιν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ τὴν οἰκείαν γῆν ἀποκαταστήσαντα, καὶ τοὺς Περσῶν βασιλέας ἀναγκάσαντα λαβεῖν οἶκτον αὐτῶν, συγγνωμονῆσαι καὶ τοῖς νῦν ἡμαρτημένοις, ἄξια μὲν θανάτου πεποιηκόσιν, ὃν δ' ἐπὶ τῇ τοῦ θεοῦ χρηστότητι καὶ τοὺς τοιούτους ἀφεῖναι τῆς κολάσεως.

§ 140 = 3 Esdr. VIII 69; 1 Esdr. IX 1.

4 ⟨145⟩ *καὶ ὃ μὲν ἐπαύσατο τῶν εὐχῶν· θρηνούντων δὲ πάντων ὅσοι πρὸς αὐτὸν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις συνῆλθον, Ἀχώνιός τις ὄνομα, πρῶτος τῶν Ἱεροσολυμιτῶν, προσελθὼν αὐτοὺς μὲν ἁμαρτεῖν ἔλεγεν ἀλλοεθνεῖς συνοικισαμένους γυναῖκας, ἔπειθε δ' αὐτὸν ἐξορκίσαι πάντας ἐκβαλεῖν αὐτὰς καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν γεγεννημένα, κολασθήσεσθαι δὲ τοὺς οὐχ ὑπακούσαντας τῷ νόμῳ.* ⟨146⟩ *πεισθεὶς οὖν τούτοις Ἔσδρας ἐποίησεν ὀμόσαι τοὺς φυλάρχους τῶν ἱερέων καὶ τῶν Λευιτῶν καὶ Ἰσραηλιτῶν ἀποπέμψασθαι τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα κατὰ τὴν Ἀχωνίου συμβουλίαν.* ⟨147⟩ *λαβὼν δὲ τοὺς ὅρκους εὐθὺς ὥρμησεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ εἰς τὸ παστοφόριον τὸ Ἰωάννου τοῦ Ἐλιασίβου, καὶ μηδενὸς ὅλως διὰ τὴν λύπην γευσάμενος ἐκείνην τὴν ἡμέραν διήγαγεν αὐτόθι.* ⟨148⟩ *γενομένου δὲ κηρύγματος ὥστε πάντας τοὺς ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας συνελθεῖν εἰς Ἱεροσόλυμα, ὡς τῶν ἐν δυσὶν ἢ τρισὶν ἡμέραις οὐκ ἀπαντησάντων ἀπαλλοτριωθησομένων τοῦ πλήθους καὶ τῆς οὐσίας αὐτῶν κατὰ τὴν τῶν πρεσβυτέρων κρίσιν ἀφιερωθησομένης, συνῆλθον οἱ ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς καὶ Βενιαμίτιδος ἐν τρισὶν ἡμέραις, εἰκάδι τοῦ ἐνάτου μηνός, ὃς κατὰ μὲν Ἑβραίους Χασλεὺς κατὰ δὲ Μακεδόνας Ἀπελλαῖος καλεῖται.* ⟨149⟩ *καθισάντων δ' ἐν τῷ ὑπαίθρῳ τοῦ ἱεροῦ, παρόντων ἅμα καὶ τῶν πρεσβυτέρων, καὶ ὑπὸ τοῦ κρύους ἀηδῶς διακειμένων, ἀναστὰς Ἔσδρας ᾐτιᾶτο ἐκείνους, λέγων παρανομῆσαι γήμαντας οὐκ ἐξ ὁμοφύλων· νῦν μέντοι γε ποιήσειν αὐτοὺς τῷ μὲν θεῷ κεχαρισμένα, συμφέροντα δ' αὐτοῖς ἀποπεμψαμένους τὰς γυναῖκας.* ⟨150⟩ *οἱ δὲ ποιήσειν μὲν τοῦτο πάντες ἐξεβόησαν, τὸ δὲ πλῆθος εἶναι πολὺ*

§ 150 = 3 Esdr. IX 5.

καὶ τὴν ὥραν τοῦ ἔτους χειμέριον καὶ τὸ ἔργον οὐ μιᾶς οὐδὲ δευτέρας ὑπάρχειν ἡμέρας· 'ἀλλ' οἵ τε ἡγεμόνες τούτοις καὶ οἱ συνοικοῦντες ταῖς ἀλλοφύλοις παραγιγνέσθωσαν λαβόντες χρόνον καὶ πρεσβυτέρους, ἐξ ὧν ἂν θελήσωσι τόπου, τοὺς συνεπισκεψομένους τὸ τῶν γεγαμηκότων πλῆθος.' <151> καὶ τοῦτο δόξαν αὐτοῖς, ἀρξάμενοι τῇ νουμηνίᾳ τοῦ δεκάτου μηνὸς ἀναζητεῖν τοὺς συνοικοῦντας ταῖς ἀλλοεθνέσιν ηὗρον, ἕως τῆς τοῦ μηνὸς τοῦ ἐχομένου νουμηνίας ποιησάμενοι τὴν ἔρευναν, πολλοὺς ἔκ τε τῶν τοῦ Ἰησοῦ ἐγγόνων τοῦ ἀρχιερέως καὶ τῶν ἱερέων καὶ Λευιτῶν καὶ τῶν Ἰσραηλιτῶν, <152> οἳ καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν γεγεννημένα, τῆς τῶν νόμων φυλακῆς ἢ τῶν πρὸς αὐτὰ φίλτρων ποιούμενοι πλείονα λόγον, εὐθὺς ἐξέβαλον, καὶ θυσίας ἐξευμενίζοντες τὸν θεὸν ἐπήνεγκαν, κριοὺς καταθύσαντες αὐτῷ. τὰ δ' ὀνόματα αὐτῶν λέγειν οὐκ ἔδοξεν ἡμῖν ἀναγκαῖον εἶναι.

<153> τὸ μὲν οὖν ἁμάρτημα τὸ περὶ τοὺς γάμους τῶν προειρημένων οὕτως ἐπανορθώσας Ἔσδρας ἐκαθάριξε τὴν περὶ ταῦτα συνήθειαν, ὥστ' αὐτὴν τοῦ λοιποῦ μόνιμον εἶναι· <154> τῷ δ' ἑβδόμῳ μηνὶ τὴν σκηνο- 5
πηγίαν ἑορτάζοντες, καὶ σχεδὸν παντὸς τοῦ λαοῦ συνεληλυθότος ἐπ' αὐτήν, ἀνελθόντες εἰς τὸ ἀνειμένον τοῦ ναοῦ πρὸς τὴν πύλην τὴν ἐπὶ τὴν ἀνατολὴν ἀποβλέπουσαν, ἐδεήθησαν τοῦ Ἔσδρα τοὺς νόμους αὐτοῖς ἀναγνῶναι τοὺς Μωυσέος. <155> ὃ δὲ μέσος τοῦ πλήθους σταθεὶς ἀνέγνω, καὶ τοῦτ' ἐποίησεν ἀπ' ἀρχομένης ἡμέρας ἕως μεσημβρίας. οἳ δ' ἀκούσαντες ἀναγιγνωσκομένων τῶν νόμων δίκαιοι μὲν πρὸς τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον ἐδιδάσκοντο εἶναι, περὶ δὲ τῶν παρῳχημένων ἐδυσφόρουν, καὶ μέχρι τοῦ δακρύειν προήχθησαν,

ἐνθυμούμενοι πρὸς αὑτοὺς ὅτι μηδὲν ἂν τῶν πεπειραμένων κακῶν ἔπαθον, εἰ τὸν νόμον διεφύλαττον. ⟨156⟩ ὁ δ' Ἔσδρας οὕτως ὁρῶν αὐτοὺς ἔχοντας ἐκέλευσεν ἀπιέναι πρὸς αὑτοὺς καὶ μὴ δακρύειν· εἶναι γὰρ ἑορτὴν καὶ μὴ δεῖν ἐν αὐτῇ κλαίειν· οὐ γὰρ ἐξεῖναι· προυτρέπετο δὲ μᾶλλον πρὸς εὐωχίαν ὁρμήσαντας ποιεῖν τὰ πρόσφορα τῇ ἑορτῇ καὶ κεχαρισμένα, καὶ τὴν μετάνοιαν καὶ λύπην τὴν ἐπὶ τοῖς ἔμπροσθεν ἐξημαρτημένοις ἀσφάλειάν θ' ἕξειν καὶ φυλακὴν τοῦ μηδὲν ὅμοιον συμπεσεῖν. ⟨157⟩ οἳ δέ, ταῦτ' Ἔσδρα παραινοῦντος, ἑορτάζειν ἤρξαντο, καὶ τοῦτο ποιοῦντες ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ ἐν ταῖς σκηναῖς ἀνεχώρησαν εἰς τὰ οἰκεῖα μεθ' ὕμνων τοῦ θεοῦ, τῆς ἐπανορθώσεως τῶν περὶ τὸ πολίτευμα παρανομηθέντων Ἔσδρᾳ χάριν εἰδότες. ⟨158⟩ ᾧ συνέβη μετὰ τὴν παρὰ τῷ λαῷ δόξαν γηραιῷ τελευτῆσαι τὸν βίον καὶ ταφῆναι μετὰ πολλῆς φιλοτιμίας ἐν Ἱεροσολύμοις. ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ Ἰωακίμου τοῦ ἀρχιερέως ἀποθανόντος, παῖς αὐτοῦ Ἐλιάσιβος τὴν ἀρχιερωσύνην διεδέξατο.

6 ⟨159⟩ τῶν δ' αἰχμαλωτισθέντων τις Ἰουδαίων, οἰνοχόος τοῦ βασιλέως Ξέρξου, Νεεμίας ὄνομα, περιπατῶν πρὸ τῆς μητροπόλεως τῶν Περσῶν Σούσων, ξένων τινῶν ἀπὸ μακρᾶς ὁδοιπορίας εἰς τὴν πόλιν εἰσιόντων ἐπακούσας ἑβραϊστὶ πρὸς ἀλλήλους ὁμιλούντων, προσελθὼν αὐτοῖς ἐπυνθάνετο πόθεν εἶεν παραγενόμενοι. ⟨160⟩ ἀποκριναμένων δ' ἥκειν ἐκ τῆς Ἰουδαίας, πῶς αὐτῶν ἔχει τὸ πλῆθος καὶ ἡ μητρόπολις Ἱεροσόλυμα πάλιν ἤρξατο πυνθάνεσθαι. ⟨161⟩ κακῶς δ' ἔχειν εἰπόντων, καθῃρῆσθαι γὰρ εἰς ἔδαφος τὰ τείχη καὶ τὰ πέριξ ἔθνη πολλὰ διατιθέναι κακὰ τοὺς

§ 156 = 3 Esdr. IX 53. § 159 = Nehem. I 1.

Ἰουδαίους, ἡμέρας μὲν κατατρεχόντων τὴν χώραν καὶ διαρπαζόντων, τῆς δὲ νυκτὸς κακῶς ἀπεργαζομένων, ὡς πολλοὺς ἐκ τῆς χώρας καὶ ἐξ αὐτῶν Ἱεροσολύμων αἰχμαλώτους ἀπῆχθαι καὶ τὰς ὁδοὺς πλήρεις εὑρίσκεσθαι καθ' ἡμέραν νεκρῶν, ⟨162⟩ ἐδάκρυσεν ὁ Νεεμίας ἐλεήσας τῆς συμφορᾶς τοὺς ὁμοφύλους, καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανόν 'ἄχρι τίνος' εἶπεν, 'ὦ δέσποτα, περιόψει ταῦτα πάσχον τὸ ἔθνος ἡμῶν, οὕτως ἅρπαγμα πάντων καὶ λάφυρον γενόμενον.' ⟨163⟩ διατρίβοντος δ' αὐτοῦ πρὸς τῇ πύλῃ καὶ ταῦτ' ἀποδυρομένου, προσελθών τις ἤγγειλεν αὐτῷ μέλλειν ἤδη κατακλίνεσθαι τὸν βασιλέα. ὃ δ' εὐθὺς ὡς εἶχε, μηδ' ἀπολουσάμενος, διακονήσων ἔσπευσε τῷ βασιλεῖ τὴν ἐπὶ τοῦ πότου διακονίαν. ⟨164⟩ ὡς δὲ μετὰ τὸ δεῖπνον ὁ βασιλεὺς διεχύθη καὶ ἡδίων αὐτοῦ γενόμενος ἀπέβλεψεν εἰς τὸν Νεεμίαν, κατεσκυθρωπακότα θεασάμενος, διὰ τί κατηφὴς εἴη ἀνέκρινεν. ⟨165⟩ ὃ δὲ τοῦ θεοῦ δεηθεὶς χάριν τινὰ καὶ πειθὼ παρασχεῖν αὐτῷ λέγοντι, 'πῶς' φησίν, 'ὦ βασιλεῦ, δύναμαί σοι μὴ βλέπεσθαι τοιοῦτος, μηδὲ τὴν ψυχὴν ἀλγεῖν, ὅπου τῆς πατρίδος μου Ἱεροσολύμων, ἐν ᾗ τάφοι καὶ μνήματα προγόνων τῶν ἐμῶν εἰσίν, ἀκούω βεβλῆσθαι κατὰ τῆς γῆς τὰ τείχη, καὶ τὰς πύλας ἐμπεπρησμένας αὐτῆς; ἀλλὰ χάρισαί μοι πορευθέντι τὸ τεῖχος ἀνεγεῖραι καὶ τοῦ ἱεροῦ τὸ λεῖπον προσοικοδομῆσαι.' ⟨166⟩ ὁ δὲ βασιλεὺς διδόναι τ' αὐτῷ τὴν δωρεὰν κατένευσε καὶ πρὸς τοὺς σατράπας κομίσαι γράμματα, ὅπως τιμῆς τ' αὐτὸν ἀξιώσωσι καὶ πᾶσαν παράσχωσι χορηγίαν εἰς ἅπερ βούλεται. 'πέπαυσο δή' φησι 'λυπούμενος, καὶ χαίρων ἡμῖν τοῦ λοιποῦ διακόνει.' ⟨167⟩ ὁ μὲν οὖν

§ 162 = Nehem. II 1.

Νεεμίας προσκυνήσας τῷ θεῷ, καὶ τῷ βασιλεῖ τῆς ὑποσχέσεως εὐχαριστήσας, τὸ κατηφὲς τοῦ προσώπου καὶ συγκεχυμένον ἀπεκάθηρε τῇ τῶν ἐπηγγελμένων ἡδονῇ· καλέσας δ' αὐτὸν τῇ ἐπιούσῃ δίδωσιν αὐτῷ πρὸς Ἀδαῖον ἐπιστολὴν κομίσαι τὸν τῆς Συρίας καὶ Φοινίκης καὶ Σαμαρείας ἔπαρχον, ἐν ᾗ περί τε τῆς τιμῆς τοῦ Νεεμίου καὶ τῆς χορηγίας τῆς εἰς τὴν οἰκοδομίαν ἐπεστάλκει.

7 ⟨168⟩ *γενόμενος οὖν ἐν Βαβυλῶνι καὶ πολλοὺς τῶν ὁμοφύλων ἐθελοντὰς ἀκολουθοῦντας αὐτῷ παραλαβών, ἧκεν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα πέμπτον καὶ εἰκοστὸν ἔτος ἤδη βασιλεύοντος Ξέρξου, καὶ δείξας τῷ θεῷ τὰς ἐπιστολὰς ἀποδίδωσι τῷ Ἀδαίῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπάρχοις, καὶ συγκαλέσας πάντα τὸν λαὸν εἰς Ἱεροσόλυμα, στὰς ἐν μέσῳ τῷ ἱερῷ τοιούτους ἐποιήσατο πρὸς αὐτοὺς λόγους.* ⟨169⟩ *'ἄνδρες Ἰουδαῖοι, τὸν μὲν θεὸν ἴστε μνήμῃ τῶν πατέρων Ἀβράμου καὶ Ἰσάκου καὶ Ἰακώβου παραμένοντα, καὶ διὰ τῆς ἐκείνων δικαιοσύνης οὐκ ἐγκαταλείποντα τὴν ὑπὲρ ἡμῶν πρόνοιαν. ἀμέλει συνήργησέ μοι παρὰ τοῦ βασιλέως λαβεῖν ἐξουσίαν ὅπως ἡμῶν τὸ τεῖχος ἀναστήσω καὶ τὸ λείψανον τοῦ ἱεροῦ τελειώσω.* ⟨170⟩ *βούλομαι δ' ὑμᾶς τὴν τῶν γειτονευόντων ἡμῖν ἐθνῶν δυσμένειαν σαφῶς εἰδότας, καὶ ὅτι πρὸς τὴν οἰκοδομίαν, εἰ μάθοιεν ἡμᾶς περὶ ταύτην φιλοτιμουμένους, ἐνστήσονται καὶ πολλὰ πραγματεύσονται πρὸς αὐτὴν ἡμῖν ἐμπόδια,* ⟨171⟩ *θαρρεῖν μὲν τῷ θεῷ πρῶτον ὡς καὶ πρὸς τὴν ἐκείνων ἀπέχθειαν στησομένους, μήτε δ' ἡμέρας μήτε νυκτὸς αὐτοὺς ἀνιέναι τῆς οἰκοδομίας, ἀλλὰ πάσῃ σπουδῇ χρωμένους συνέχειν τοὖργον, ὥς γε καιρὸς τούτου*

§ 168 = Nehem. II 9.

ἴδιος ἐστί.' ⟨172⟩ ταῦτ' εἰπὼν ἐκέλευσεν εὐθὺς τοὺς ἄρχοντας μετρῆσαι τὸ τεῖχος καὶ διανεῖμαι τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ τῷ λαῷ κατὰ κώμας τε καὶ πόλεις, κατὰ τὸ ἑκάστοις δυνατόν. ὑποσχόμενος δὲ καὶ αὐτὸς μετὰ τῶν οἰκετῶν συλλήψεσθαι πρὸς τὴν οἰκοδομίαν διέλυσε τὴν ἐκκλησίαν. ⟨173⟩ καὶ οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς τοὔργον παρεσκευάζοντο. ἐκλήθησαν δὲ τοὔνομα ἐξ ἧς ἡμέρας ἀνέβησαν ἐκ Βαβυλῶνος, ἀπὸ τῆς Ἰούδα φυλῆς, ἧς πρώτης ἐλθούσης εἰς ἐκείνους τοὺς τόπους αὐτοί τε καὶ ἡ χώρα τῆς προσηγορίας ταύτης μετέλαβον.

⟨174⟩ ἀκούσαντες δὲ τὴν τῶν τειχῶν οἰκοδομίαν 8
σπευδομένην Ἀμμανῖται καὶ Μωαβῖται καὶ Σαμαρεῖται καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ Κοίλῃ Συρίᾳ νεμόμενοι χαλεπῶς ἔφερον, καὶ διετέλουν ἐπιβουλὰς αὐτοῖς συντιθέντες, τὴν προαίρεσιν αὐτῶν ἐμποδίζοντες, πολλούς τε τῶν Ἰουδαίων ἀπέκτειναν, καὶ αὐτὸν ἐζήτουν τὸν Νεεμίαν διαφθεῖραι, μισθούμενοί τινας τῶν ἀλλοφύλων ἵν' αὐτὸν ἀνέλωσιν. ⟨175⟩ εἰς φόβον δὲ καὶ ταραχὴν αὐτοὺς ἐνέβαλλον, καὶ φήμας αὐτοῖς διέσπειρον ὡς πολλῶν ἐπιστρατεύειν αὐτοῖς μελλόντων ἐθνῶν· ὑφ' ὧν ἐκταραττόμενοι μικροῦ τῆς οἰκοδομίας ἀπέστησαν. ⟨176⟩ τὸν δὲ Νεεμίαν οὐδὲν τούτων ἐξέστησε τῆς σπουδῆς τῆς περὶ τοὔργον, ἀλλὰ στῖφός τι φυλακῆς ἕνεκα τοῦ σώματος περιβαλλόμενος ἀτρύτως ὑπέμενεν, ὑπὸ τῆς περὶ τοὔργον ἐπιθυμίας ἀναισθητῶν τῆς ταλαιπωρίας. οὕτω τε συντεταμένως καὶ προνοητικῶς αὐτοῦ τῆς σωτηρίας εἶχεν, οὐχὶ φοβούμενος τὸν θάνατον, ἀλλὰ πεπεισμένος ὅτι μετὰ τὴν αὐτοῦ τελευτὴν οὐκέτ' αὐτοῦ τοῖς πολίταις ἀναστήσεται τὰ τείχη· ⟨177⟩ ἐκέλευσε δ' ἑξῆς τοὺς οἰκοδομοῦντας ὅπλα

§ 174 = Nehem. II 19, IV 1.

παραζωννυμένους ἐργάζεσθαι. καὶ ὁ μὲν οἰκοδόμος μάχαιραν εἶχε καὶ ὁ τὴν ὕλην παρακομίζων, θυρεοὺς δ' ἔγγιστ' αὐτῶν ἐκέλευσε κεῖσθαι, καὶ σαλπιγκτὰς ἀπὸ πεντακοσίων ἔστησε ποδῶν, προστάξας, ἂν ἐπιφανῶσιν οἱ πολέμιοι, τοῦτο σημῆναι τῷ λαῷ, ἵν' ὡπλισμένοις μάχωνται καὶ μὴ γυμνοῖς αὐτοῖς ἐπιπέσωσιν. ⟨178⟩ αὐτὸς δὲ νύκτωρ περιήρχετο τῆς πόλεως τὸν κύκλον, οὐδὲν κάμνων οὔτε τοῖς ἔργοις οὔτε τῇ διαίτῃ καὶ τοῖς ὕπνοις· οὐδενὶ γὰρ τούτων πρὸς ἡδονὴν ἀλλὰ πρὸς ἀνάγκην ἐχρῆτο. ⟨179⟩ καὶ ταύτην ὑπέμεινε τὴν ταλαιπωρίαν ἐπ' ἔτη δύο καὶ μῆνας τέτταρας· ἐν τοσούτῳ γὰρ χρόνῳ τοῖς Ἱεροσολύμοις ἀνῳκοδομήθη τὸ τεῖχος ὀγδόῳ καὶ εἰκοστῷ τῆς Ξέρξου βασιλείας ἔτει, μηνὶ ἐνάτῳ. ⟨180⟩ τέλος δὲ τῶν τειχῶν λαβόντων, Νεεμίας καὶ τὸ πλῆθος ἔθυσαν τῷ θεῷ ὑπὲρ τῆς τούτων οἰκοδομίας, καὶ διῆγον ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ εὐωχούμενοι. τὰ μὲν οὖν ἔθνη τὰ ἐν τῇ Συρίᾳ κατοικοῦντα τῆς τῶν τειχῶν οἰκοδομίας πέρας ἔχειν ἀκουσθείσης ἐδυσφόρει· ⟨181⟩ Νεεμίας δὲ τὴν πόλιν ὁρῶν ὀλιγανθρωπουμένην τοὺς ἱερεῖς καὶ Λευίτας παρεκάλεσε τὴν χώραν ἐκλιπόντας μετελθεῖν εἰς τὴν πόλιν καὶ μένειν ἐν αὐτῇ, κατασκευάσας τὰς οἰκίας αὐτοῖς ἐκ τῶν ἰδίων ἀναλωμάτων· ⟨182⟩ τόν τε γεωργοῦντα λαὸν τὰς δεκάτας τῶν καρπῶν ἐκέλευσε φέρειν εἰς Ἱεροσόλυμα, ἵνα τρέφεσθαι διηνεκῶς ἔχοντες οἱ ἱερεῖς καὶ Λευῖται μὴ καταλίπωσι τὴν θρησκείαν. καὶ οἱ μὲν ἡδέως ὑπήκουσαν οἷς ὁ Νεεμίας διετάξατο· πολυανθρωποτέραν δὲ τὴν τῶν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν οὕτω συνέβη γενέσθαι. ⟨183⟩ πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα καλὰ καὶ ἐπαίνων ἄξια φιλοτιμησάμενος ὁ Νεεμίας ἐτελεύτησεν εἰς γῆρας

§ 177 = Nehem. IV 16.

ἀφικόμενος. ἀνὴρ δ' ἐγένετο χρηστὸς τὴν φύσιν καὶ δίκαιος, καὶ περὶ τοὺς ὁμοεθνεῖς φιλοτιμότατος, μνημεῖον αἰώνιον αὐτῷ καταλιπὼν τὰ τῶν Ἱεροσολύμων τείχη.

⟨184⟩ ταῦτα μὲν οὖν ἐπὶ Ξέρξου βασιλέως ἐγένετο, 6
τελευτήσαντος δὲ Ξέρξου τὴν βασιλείαν εἰς τὸν υἱὸν Ἀσύηρον, ὃν Ἀρταξέρξην Ἕλληνες καλοῦσι, συνέβη μεταβῆναι. τούτου τὴν Περσῶν ἔχοντος ἡγεμονίαν ἐκινδύνευσε τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος ἅπαν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἀπολέσθαι. τὴν δ' αἰτίαν μετ' οὐ πολὺ δηλώσομεν· ⟨185⟩ πρέπει γὰρ τὰ τοῦ βασιλέως διηγεῖσθαι πρῶτον· ἔπειθ' ὡς ἔγημεν Ἰουδαίαν γυναῖκα, τοῦ γένους οὖσαν τοῦ βασιλικοῦ, ἣν καὶ σῶσαι τὸ ἔθνος ἡμῶν λέγουσι. ⟨186⟩ παραλαβὼν γὰρ τὴν βασιλείαν ὁ Ἀρταξέρξης καὶ καταστήσας ἀπ' Ἰνδίας ἄχρι Αἰθιοπίας τῶν σατραπειῶν ἑκατὸν καὶ εἰκοσιεπτὰ οὐσῶν ἄρχοντας, τῷ τρίτῳ τῆς βασιλείας ἔτει τούς τε φίλους καὶ τὰ Περσῶν ἔθνη καὶ τοὺς ἡγεμόνας αὐτῶν ὑποδεξάμενος ἑστιᾷ πολυτελῶς, οἷον εἰκὸς παρὰ βασιλεῖ τοῦ πλούτου παρασκευαζομένῳ τὴν ἐπίδειξιν ποιήσασθαι, ἐφ' ἡμέρας ἑκατὸν ὀγδοήκοντα. ⟨187⟩ ἔπειτα τὰ ἔθνη καὶ τοὺς πρεσβευτὰς αὐτῶν ἐν Σούσοις ἐφ' ἡμέρας κατευώχησεν ἑπτά. τὸ δὲ συμπόσιον ἦν αὐτοῖς τὸν τρόπον τοῦτον γεγενημένον· σκήνωμα πηξάμενος ἐκ χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν κιόνων ὕφη λινᾶ καὶ πορφυρᾶ κατ' αὐτῶν διεπέτασεν, ὥστε πολλὰς μυριάδας κατακλίνεσθαι· ⟨188⟩ διηκονοῦντο δ' ἐκπώμασι χρυσοῖς καὶ τοῖς διὰ λίθου πολυτελοῦς εἰς τέρψιν ἅμα καὶ θέαν πεποιημένοις. προσέταξε δὲ καὶ τοῖς διακόνοις μὴ βιάζεσθαι πίνειν τὸ ποτὸν αὐτοῖς συνεχῶς

§ 184 = Esther I 1.

προσφέροντας, ὡς καὶ παρὰ Πέρσαις γίγνεται, ἀλλ' ἐπιτρέπειν αὐτοῖς καὶ πρὸς ὃν βούλεται τῶν κατακειμένων ἕκαστος φιλοφρονεῖσθαι. ⟨189⟩ διαπέμψας δὲ καὶ κατὰ τὴν χώραν παρήγγειλεν ἀνεῖσθαι τῶν ἔργων ἀφιεμένους, καὶ ἑορτάζειν ὑπὲρ τῆς βασιλείας αὐτοῦ πολλαῖς ἡμέραις. ⟨190⟩ ὁμοίως τε τῶν γυναικῶν ἡ βασίλισσα Οὐάστη συνήγαγε συμπόσιον ἐν τοῖς βασιλείοις· ἣν ἐπιδεῖξαι βουλόμενος τοῖς ἑστιωμένοις ὁ βασιλεύς, πέμψας ἐκέλευσεν αὐτὴν εἰς τὸ συμπόσιον ἥκειν, κάλλει τὰς γυναῖκας ἁπάσας ὑπερβάλλουσαν. ⟨191⟩ ἡ δὲ φυλακῇ τῶν παρὰ Πέρσαις νόμων, οἳ τοῖς ἀλλοτρίοις βλέπεσθαι τὰς γυναῖκας ἀπηγορεύκασιν, οὐκ ἐπορεύετο πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ πολλάκις τοὺς εὐνούχους ἀποστέλλοντος πρὸς αὐτήν, οὐδὲν ἧττον ἐνέμεινε παραιτουμένη τὴν ἄφιξιν, ⟨192⟩ ὡς εἰς ὀργὴν παροξυνθέντα τὸν βασιλέα λῦσαι μὲν τὸ συμπόσιον, ἀναστάντα δὲ καὶ τοὺς ἑπτὰ τῶν Περσῶν, οἳ τὴν τῶν νόμων ἐξήγησιν ἔχουσι παρ' αὐτοῖς, καλέσαντα κατηγορεῖν τῆς γυναικὸς καὶ λέγειν ὡς ὑβρισθείη πρὸς αὐτῆς· κληθεῖσα γὰρ πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ συμπόσιον ὑπήκουσεν οὐδ' ἅπαξ. ⟨193⟩ προσέταξεν οὖν δηλοῦν τίνα κατ' αὐτῆς νόμον ὁρίζουσιν. ἑνὸς δ' ἐξ αὐτῶν, Μουχαίου ὄνομα, εἰπόντος οὐκ αὐτῷ μόνῳ ταύτην γεγονέναι τὴν ὕβριν, ἀλλὰ καὶ πᾶσι Πέρσαις, οἷς κινδυνεύεται καταφρονουμένοις ὑπὸ τῶν γυναικῶν αἴσχιστα διαγεγονέναι τὸν βίον ⟨194⟩ ('οὐδεμία γὰρ τοῦ συνοικοῦντος ἀνδρὸς αἰδῶ ποιήσεται, παράδειγμα τὴν τῆς βασιλίσσης ὑπερηφανίαν πρὸς σὲ τὸν κρατοῦντα πάντων ἔχουσα'), παρακελευομένου τε τὴν οὕτως ἐνυβρίζουσαν αὐτῷ ζημιῶσαι μεγάλην ζημίαν, καὶ

§ 189 = Esther I 9.

τοῦτο ποιήσαντα διαγγεῖλαι τοῖς ἔθνεσι τὰ περὶ τῆς βασιλίσσης κεκυρωμένα, ἔδοξε τὴν Οὐάστην ἐκβαλεῖν καὶ δοῦναι τὴν ἐκείνης τιμὴν ἑτέρᾳ γυναικί.

⟨195⟩ *διακείμενος δ' ὁ βασιλεὺς πρὸς αὐτὴν ἐρω-* 2
τικῶς καὶ μὴ φέρων τὴν διάζευξιν, καταλλαγῆναι μὲν αὐτῇ διὰ τὸν νόμον οὐκ ἠδύνατο, λυπούμενος δ' ὡς ἐπ' ἀδυνάτοις οἷς ἤθελε διετέλει. βλέποντες δ' αὐτὸν οὕτως ἔχοντα χαλεπῶς οἱ φίλοι συνεβούλευον τὴν μὲν τῆς γυναικὸς μνήμην καὶ τὸν ἔρωτα μηδὲν ὠφελούμενον ἐκβάλλειν, ⟨196⟩ *ζητῆσαι δὲ περιπέμψαντα καθ' ὅλην τὴν οἰκουμένην παρθένους εὐπρεπεῖς, ὧν τὴν προκριθεῖσαν ἔχειν γυναῖκα· σβέννυσθαι γὰρ τὸ πρὸς τὴν προτέραν φιλόστοργον ἑτέρας ἐπεισαγωγῇ, καὶ τὸ πρὸς ἐκείνην εὔνουν ἀποσπώμενον κατὰ μικρὸν γίγνεσθαι τῆς συνούσης.* ⟨197⟩ *πεισθεὶς δὲ τῇ συμβουλίᾳ ταύτῃ προσέταξέ τισιν ἐπιλεξαμένους τὰς εὐδοκιμούσας ἐπ' εὐμορφίᾳ τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ παρθένων ἀγαγεῖν πρὸς αὐτόν.* ⟨198⟩ *συναχθεισῶν δὲ πολλῶν ηὑρέθη τις ἐν Βαβυλῶνι κόρη, τῶν γονέων ἀμφοτέρων ὀρφανή, παρὰ τῷ θείῳ Μαρδοχαίῳ (τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομ' αὐτῷ) τρεφομένη. οὗτος δ' ἦν ἐκ τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς, τῶν δὲ πρώτων παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις.* ⟨199⟩ *πασῶν δὲ τὴν Ἐσθῆρα συνέβαινε (τοῦτο γὰρ ἦν αὐτῇ τοὔνομα) τῷ κάλλει διαφέρειν καὶ τὴν χάριν τοῦ προσώπου τὰς ὄψεις τῶν θεωμένων μᾶλλον ἐπάγεσθαι.* ⟨200⟩ *παραδοθεῖσα δ' αὕτη τινὶ τῶν εὐνούχων εἰς ἐπιμέλειαν πάσης ἐτύγχανε προνοίας, ἀρωμάτων ἀφθονίᾳ καὶ πολυτελείᾳ τῶν ἀλειμμάτων, ὧν χρῄζει τὰ σώματα, καταρδομένη. καὶ τούτων ἀπέλαυον ἐπὶ μῆνας ἓξ τετρακόσιαι τὸν ἀριθμὸν οὖσαι.*

§ 195 = Esther II 1.

⟨201⟩ ὅτε δ' ἐνόμιζεν ἀποχρώντως τῷ προειρημένῳ χρόνῳ τὴν ἐπιμέλειαν ἔχειν ταῖς παρθένοις καὶ τοῦ βαδίζειν αὐτὰς ἐπὶ κοίτην βασιλέως ἀξίας ἤδη γεγονέναι, καθ' ἑκάστην ἡμέραν μίαν ἔπεμπε τῷ βασιλεῖ συνεσομένην. ὃ δὲ πλησιάζων εὐθὺς ἀπέπεμπε πρὸς τὸν εὐνοῦχον. ⟨202⟩ ἀφικομένης δὲ τῆς Ἐσθῆρος πρὸς αὐτόν, ἡσθεὶς αὐτῇ καὶ πεσὼν τῆς κόρης εἰς ἔρωτα νομίμως αὐτὴν ἄγεται γυναῖκα, καὶ γάμους αὐτῇ ποιεῖται τῷ δωδεκάτῳ μηνὶ ἑβδόμου ἔτους τῆς αὐτοῦ βασιλείας, Ἀδάρῳ καλουμένῳ. ⟨203⟩ διέπεμψε δὲ τοὺς ἀγγάρους καλουμένους εἰς πᾶν ἔθνος, ἑορτάζειν αὐτοῖς τοὺς γάμους παραγγέλλων· αὐτὸς δὲ Πέρσας καὶ τοὺς πρώτους τῶν ἐθνῶν εἱστία ἐπὶ μῆνα ὅλον ὑπὲρ τῶν γάμων αὐτοῦ. εἰσελθούσῃ δ' εἰς τὸ βασίλειον περιτίθησιν αὐτῇ τὸ διάδημα. καὶ συνῴκησεν οὕτως Ἐσθήρ, μὴ ποιήσασα φανερὸν αὐτῷ τὸ ἔθνος ἐξ οὗπερ εἴη τυγχάνουσα. ⟨204⟩ μεταβὰς δὲ καὶ ὁ θεῖος αὐτῆς ἐκ τῆς Βαβυλῶνος εἰς Σοῦσα τῆς Περσίδος αὐτόθι διῆγεν, ἑκάστης ἡμέρας πρὸς τοῖς βασιλείοις διατρίβων καὶ πυνθανόμενος περὶ τῆς κόρης τίνα διάγει τρόπον· ἔστεργε γὰρ αὐτὴν ὡς αὐτοῦ θυγατέρα.

⟨205⟩ ἔθηκε δὲ καὶ νόμον ὁ βασιλεὺς ὥστε μηδένα
3 τῶν ἰδίων αὐτῷ προσιέναι μὴ κληθέντα, ὁπηνίκα ἐπὶ τοῦ θρόνου καθέζοιτο. περιεστήκεσαν δὲ τὸν θρόνον αὐτοῦ πελέκεις ἔχοντες ἄνθρωποι πρὸς τὸ κολάζειν τοὺς προσιόντας ἀκλήτους τῷ θρόνῳ. ⟨206⟩ καθῆστο μέντοι λύγον χρυσῆν ἔχων αὐτὸς ὁ βασιλεύς, ἥν, ὅτε τινὰ σῴζειν ἤθελε τῶν ἀκλήτως προσιόντων, ἐξέτεινε πρὸς αὐτόν. ὃ δ' ἁπτόμενος αὐτῆς ἀκίνδυνος ἦν.

4 ⟨207⟩ καὶ περὶ μὲν τούτων ἀρκούντως ἡμῖν δεδήλωται· χρόνῳ δ' ὕστερον ἐπιβουλευσάντων τῷ βασιλεῖ

Βαγαθώου καὶ Θεοδέστου, Βαρνάβαζος τῶν εὐνούχων οἰκέτης τοῦ ἑτέρου, τὸ γένος ὢν Ἰουδαῖος, συνεὶς τὴν ἐπιβουλὴν τῷ θείῳ κατεμήνυσε τῆς γυναικὸς τοῦ βασιλέως. Μαρδοχαῖος δὲ διὰ τῆς Ἐσθῆρος φανεροὺς ἐποίησε τῷ βασιλεῖ τοὺς ἐπιβουλεύοντας. ⟨208⟩ *ταραχθεὶς δ' ὁ βασιλεὺς τἀληθὲς ἐξηῦρε, καὶ τοὺς μὲν εὐνούχους ἀνεσταύρωσε, τῷ δὲ Μαρδοχαίῳ τότε μὲν οὐδὲν παρέσχεν ὡς αἰτίῳ τῆς σωτηρίας γεγονότι, μόνον δὲ αὐτοῦ τοὔνομα τοῖς τὰ ὑπομνήματα συγγραφομένοις ἐκέλευσε σημειώσασθαι, καὶ προσμένειν αὐτὸν τοῖς βασιλείοις, ὄντα φίλον ἀναγκαιότατον τῷ βασιλεῖ.*

⟨209⟩ *Ἀμάνην δὲ Ἀμαδάθου μὲν υἱόν, τὸ γένος* 5
δὲ Ἀμαληκίτην, εἰσιόντα πρὸς τὸν βασιλέα προσεκύνουν οἵ τε ξένοι καὶ Πέρσαι, ταύτην αὐτῷ τὴν τιμὴν παρ' αὐτῶν Ἀρταξέρξου κελεύοντος γενέσθαι. ⟨210⟩ *Μαρδοχαίου δὲ διὰ σοφίαν καὶ τὸν οἴκοθεν αὐτοῦ νόμον οὐ προσκυνοῦντος τὸν ἄνθρωπον, παραφυλάξας ὁ Ἀμάνης ἐπυνθάνετο πόθεν εἴη. μαθὼν δ' αὐτὸν ὄντα Ἰουδαῖον ἠγανάκτησε, καὶ πρὸς ἑαυτὸν εἶπεν ὡς οἱ μὲν ἐλεύθεροι Πέρσαι προσκυνοῦσιν αὐτόν, οὗτος δὲ δοῦλος ὢν οὐκ ἀξιοῖ τοῦτο ποιεῖν.* ⟨211⟩ *καὶ τιμωρήσασθαι θελήσας τὸν Μαρδοχαῖον αὐτὸν μὲν αἰτήσασθαι πρὸς κόλασιν παρὰ τοῦ βασιλέως μικρὸν ἡγήσατο, τὸ δ' ἔθνος αὐτοῦ διέγνω πᾶν ἀφανίσαι· καὶ γὰρ φύσει τοῖς Ἰουδαίοις ἀπηχθάνετο, ὅτι καὶ τὸ γένος τῶν Ἀμαληκιτῶν, ἐξ ὧν ἦν αὐτός, ὑπ' αὐτῶν διέφθαρτο.* ⟨212⟩ *προσελθὼν οὖν τῷ βασιλεῖ κατηγόρει λέγων ἔθνος εἶναί τι πονηρόν, διεσπάρθαι δὲ τοῦτο κατὰ τῆς ὑπ' αὐτοῦ βασιλευομένης οἰκουμένης, ἄμικτον, ἀσύμφυλον, οὔτε θρησκείαν τὴν αὐτὴν τοῖς*

207 = Esther II 22.

ἄλλοις ἔχον οὔτε νόμοις χρώμενον ὁμοίοις, ʽἐχθρὸν δὲ καὶ τοῖς ἔθεσι καὶ τοῖς ἐπιτηδεύμασι τῷ σῷ λαῷ καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις. ⟨213⟩ τοῦτο τὸ ἔθνος, εἴ τινα θέλεις τοῖς ὑπηκόοις εὐεργεσίαν καταθέσθαι, κελεύσεις πρόρριζον ἀπολέσαι, μηδέ τι αὐτοῦ λείψανον καταλιπεῖν, μήτ᾽ εἰς δουλείαν τινῶν φυλαχθέντων μήτ᾽ αἰχμαλωσίαν.᾽ ⟨214⟩ ἵνα μέντοι μὴ ζημιωθῇ τοὺς φόρους τοὺς παρ᾽ αὐτῶν γιγνομένους, ἐκ τῆς ἰδίας οὐσίας αὐτὸς ἐπηγγείλατο μυριάδας δώσειν ταλάντων ἀργυρίου τέτταρας, ὁπόταν κελεύσῃ. ταῦτα δὲ τὰ χρήματα παρέχειν ἡδέως ἔλεγεν, ἵν᾽ ἀπὸ τούτων εἰρηνευθῇ τῶν κακῶν ἡ βασιλεία.

6 ⟨215⟩ ταῦτα τοῦ Ἀμάνου ἀξιώσαντος ὁ βασιλεὺς καὶ τὸ ἀργύριον αὐτῷ χαρίζεται καὶ τοὺς ἀνθρώπους, ὥστε ποιεῖν αὐτοὺς ὅ τι βούλεται. τυχὼν δ᾽ ὧν ἐπεθύμει Ἀμάνης, παραχρῆμα πέμπει διάταγμα ὡς τοῦ βασιλέως εἰς ἅπαντα τὰ ἔθνη, περιέχον τοῦτον τὸν τρόπον. ⟨216⟩ ʽβασιλεὺς μέγας Ἀρταξέρξης τοῖς ἀπ᾽ Ἰνδικῆς μέχρι τῆς Αἰθιοπίας ἑπτὰ καὶ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν σατραπειῶν ἄρχουσι τάδε γράφει. πολλῶν ἐθνῶν ἄρξας, καὶ πάσης ἧς ἐβουλήθην κρατήσας οἰκουμένης, καὶ μηδὲν ὑπὸ τῆς ἐξουσίας ὑπερήφανον μηδὲ σκαιὸν εἰς τοὺς ἀρχομένους ἀναγκασθεὶς ἁμαρτεῖν, ἀλλ᾽ ἐπιεικῆ καὶ πρᾶον ἐμαυτὸν παρασχών, καὶ προνοησάμενος εἰρήνης καὶ εὐνομίας αὐτοῖς, ἐζήτουν πῶς εἰς ἅπαντα τούτων ἀπολαύειν αὐτοῖς γένοιτο, ⟨217⟩ τοῦ δὲ διὰ σωφροσύνην καὶ δικαιοσύνην παρ᾽ ἐμοὶ τὴν πρώτην μοῖραν δόξης καὶ τιμῆς ἔχοντος, καὶ μετ᾽ ἐμὲ δευτέρου διὰ πίστιν καὶ βέβαιον εὔνοιαν, Ἀμάνου, κηδεμονικῶς ὑποδείξαντός μοι παντάπασιν ἀνθρώποις ἀναμεμῖχθαι

§ 215 = Esther III 8.

δυσμενὲς ἔθνος καὶ τοῖς νόμοις ἀλλόκοτον καὶ τοῖς βασιλεῦσιν ἀνυπότακτον καὶ παρηλλαγμένον τοῖς ἔθεσι καὶ τὴν μοναρχίαν μισοῦν καὶ δύσνουν τοῖς ἡμετέροις πράγμασι, ⟨218⟩ *κελεύω τοὺς δηλουμένους ὑπὸ τοῦ δευτέρου μου πατρὸς Ἀμάνου πάντας σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἀπολέσαι, μηδεμίαν φειδὼ ποιησαμένους, μηδ' ἐλέῳ πλέον ἢ τοῖς ἐπεσταλμένοις πεισθέντας παρακοῦσαι τῶν γεγραμμένων.* ⟨219⟩ *καὶ τοῦτο γενέσθαι βούλομαι τῇ τετάρτῃ καὶ δεκάτῃ τοῦ δωδεκάτου μηνὸς τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους, ὅπως οἱ πανταχόθεν ἡμῖν πολέμιοι μιᾷ ἡμέρᾳ διαφθαρέντες τοῦ λοιποῦ μετ' εἰρήνης ἡμῖν τὸν βίον διάγειν παρέχωσι.'* ⟨220⟩ *τούτου κομισθέντος τοῦ προστάγματος εἰς τὰς πόλεις καὶ τὴν χώραν, ἕτοιμοι πάντες ἐπὶ τὴν τῶν Ἰουδαίων ἀπώλειαν εἰς τὴν προειρημένην ἡμέραν ἐγίγνοντο. ἐσπεύδετο δὲ τοῦτο καὶ ἐν τῇ Σούσῃ. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς καὶ ὁ Ἀμάνης πρὸς εὐωχίαις καὶ πότοις ἦσαν, ἐν ταραχῇ δ' ἦν ἡ πόλις.*

⟨221⟩ *ὁ δὲ Μαρδοχαῖος μαθὼν τὸ γενόμενον,* 7
περιρρηξάμενος τὴν ἐσθῆτα καὶ σάκον ἐνδὺς καὶ καταχεάμενος σποδιάν, διὰ τῆς πόλεως ἐφέρετο βοῶν ὅτι μηδὲν ἀδικῆσαν ἔθνος ἀναιρεῖται. καὶ τοῦτο λέγων ἕως τῶν βασιλείων ἦλθεν καὶ πρὸς αὐτοῖς ἔστη· οὐ γὰρ ἐξῆν εἰσελθεῖν αὐτῷ τοιοῦτον περικειμένῳ σχῆμα. ⟨222⟩ *τὸ δ' αὐτὸ καὶ πάντες ἐποίησαν οἱ ἐν ταῖς πόλεσιν Ἰουδαῖοι ἐν αἷς τὰ περὶ τούτων προυτέθη γράμματα, θρηνοῦντες καὶ τὰς κατηγγελμένας αὐτοῖς συμφορὰς ὀδυρόμενοι. ὡς δ' ἀπήγγειλάν τινες τῇ βασιλίσσῃ τὸν Μαρδοχαῖον ἐν οὕτως οἰκτρῷ σχήματι πρὸ τῆς αὐλῆς ἑστῶτα, ταραχθεῖσα πρὸς τὴν ἀκοὴν*

§ 218 = Esther III 13.

ἐξέπεμψε τοὺς μεταμφιάσοντας αὐτόν. οὐ πεισθέντος δ' ἀποδύεσθαι τὸν σάκον ⟨223⟩ (οὐ γὰρ ἐφ' ᾧ τοῦτον ἀναγκασθείη λαβεῖν δεινῷ, πεπαῦσθαι τοῦτο), προσκαλεσαμένη τὸν εὐνοῦχον Ἀχράθεον (καὶ γὰρ ἐτύγχανεν αὐτῇ παρών) ἀπέστειλε πρὸς Μαρδοχαῖον γνωσόμενον τίνος συμβεβηκότος αὐτῷ σκυθρωποῦ πενθεῖ καὶ τὸ σχῆμα τοῦτο περικείμενος οὐδ' αὐτῆς παρακαλούσης ἀπέθετο. ⟨224⟩ ὁ δὲ Μαρδοχαῖος ἐπέδειξε τῷ εὐνούχῳ τὴν αἰτίαν, τό τε γράμμα τὸ κατὰ τῶν Ἰουδαίων εἰς ἅπασαν τὴν ὑπὸ τῷ βασιλεῖ χώραν διαπεμφθὲν καὶ τὴν τῶν χρημάτων ὑπόσχεσιν, ᾗ τὴν ἀπώλειαν τοῦ ἔθνους ἐώνητο παρὰ τοῦ βασιλέως Ἀμάνης. ⟨225⟩ δοὺς δ' αὐτῷ καὶ τὸ ἀντίγραφον τῶν ἐν Σούσοις προτεθέντων κομίσαι τῇ Ἐσθῆρι, περὶ τούτων δεηθῆναι τοῦ βασιλέως ἐνετέλλετο, καὶ σωτηρίας ἕνεκα τοῦ ἔθνους μὴ ἀδοξῆσαι λαβεῖν σχῆμα ταπεινόν, ᾧ παραιτήσεται τοὺς Ἰουδαίους κινδυνεύοντας ἀπολέσθαι· τὸν γὰρ τὴν δευτέραν ἔχοντα τῷ βασιλεῖ τιμὴν Ἀμάνην, κατηγορήσαντα τῶν Ἰουδαίων, παρωξυγκέναι κατ' αὐτῶν τὸν βασιλέα. ⟨226⟩ ταῦτα γνοῦσα πέμπει πάλιν πρὸς τὸν Μαρδοχαῖον δηλοῦσα ὅτι μήτε κληθείη πρὸς τοῦ βασιλέως καὶ ὁ εἰσερχόμενος παρ' αὐτὸν ἄκλητος ἀποθνήσκει, πλὴν εἰ μή τινα σώζειν βουλόμενος προτείνειεν τὴν χρυσῆν ῥάβδον· ᾧ γὰρ τοῦτο ποιήσειεν ὁ βασιλεὺς ἀκλήτῳ πρὸς αὐτὸν εἰσελθόντι, οὗτος οὐκ ἀποθνήσκει μόνος, ἀλλὰ συγγνώμης τυχὼν σώζεται. ⟨227⟩ Μαρδοχαῖος δέ, τούτους κομίσαντος αὐτῷ τοῦ εὐνούχου παρὰ τῆς Ἐσθῆρος τοὺς λόγους, ἀπαγγέλλειν ἐκέλευσεν αὐτῇ μὴ τὴν ἰδίαν οὕτω σκοπεῖν σωτηρίαν, ἀλλὰ τὴν κοινὴν τοῦ ἔθνους· εἰ γὰρ ἀμελήσειε τούτου νῦν,

§ 223 = Esther IV 5.

ἔσεσθαι μὲν αὐτῷ βοήθειαν παρὰ τοῦ θεοῦ πάντως, αὐτὴν δὲ καὶ τὸν πατρῷον οἶκον αὐτῆς ὑπὸ τῶν ὀλιγωρηθέντων διαφθαρήσεσθαι. ⟨228⟩ *ἡ δὲ Ἐσθὴρ ἐπέστειλε μὲν τῷ Μαρδοχαίῳ τὸν αὐτὸν πέμψασα διάκονον εἰς Σοῦσα πορευθέντα τοὺς ἐκεῖ Ἰουδαίους εἰς ἐκκλησίαν συναγαγεῖν, καὶ νηστεῦσαι πάντων ἀποσχομένους ὑπὲρ αὐτῆς ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας· τὸ δ' αὐτὸ ποιήσασα μετὰ τῶν θεραπαινίδων τότε προσελεύσεσθαι τῷ βασιλεῖ παρὰ τὸν νόμον ὑπισχνεῖτο, κἂν ἀποθανεῖν δέῃ, τοῦθ' ὑπομενεῖν.*

⟨229⟩ *καὶ Μαρδοχαῖος μὲν κατὰ τὰς τῆς Ἐσθῆρος* 8
ἐντολὰς τόν τε λαὸν ἐποίησε νηστεῦσαι, καὶ τὸν θεὸν σὺν αὐτοῖς ἱκέτευσε μηδὲ νῦν ὑπεριδεῖν αὐτοῦ τὸ ἔθνος ἀπολλύμενον, ἀλλ' ὡς καὶ πρότερον αὐτοῦ πολλάκις προυνόησε καὶ ἁμαρτόντι συνέγνω, καὶ νῦν αὐτὸ ῥύσασθαι τῆς κατηγγελμένης ἀπωλείας. ⟨230⟩ *οὐδὲ γὰρ ἁμαρτόν τι κινδυνεύειν ἀκλεῶς ἀποθανεῖν, ἀλλ' αὐτὸν γὰρ εἰδέναι τὴν αἰτίαν τῆς Ἀμάνου ὀργῆς, ὅτι μὴ προσεκύνησα, μηδ' ἣν σοί, δέσποτα, φησί, τιμὴν παρεῖχον, ταύτην ἐκείνῳ παρασχεῖν ὑπέμενον, ὀργισθεὶς ταῦτα κατὰ τῶν μὴ παραβαινόντων τοὺς σοὺς νόμους ἐμηχανήσατο.* ⟨231⟩ *τὰς δ' αὐτὰς ἠφίει καὶ τὸ πλῆθος φωνάς, παρακαλοῦν προνοῆσαι τὸν θεὸν τῆς σωτηρίας αὐτῶν, καὶ τοὺς ἐν ἁπάσῃ γῇ Ἰσραηλίτας ἐξελέσθαι τῆς μελλούσης συμφορᾶς· καὶ γὰρ πρὸ ὀφθαλμῶν αὐτὴν εἶχον ἤδη καὶ προσεδόκων.* ⟨232⟩ *καὶ Ἐσθὴρ δ' ἱκέτευε τὸν θεὸν τῷ πατρίῳ νόμῳ, ῥίψασα κατὰ τῆς γῆς ἑαυτήν, καὶ πενθικὴν ἐσθῆτα περιθεμένη καὶ τροφῇ καὶ ποτῷ καὶ τοῖς ἡδέσιν ἀποταξαμένη τρισὶν ἡμέραις, ᾔτει τὸν θεὸν ἐλεηθῆναι μὲν αὐτήν,*

229 = Esther IV 17.

δόξαι δ' ὀφθεῖσαν τῷ βασιλεῖ πιθανὴν μὲν τοὺς λόγους παρακαλοῦσαν, τὸ δὲ εἶδος εὐπρεπεστέραν τῆς τάχιον οὖσαν, ⟨233⟩ ἵν' ἀμφοτέροις καὶ πρὸς τὴν παραίτησιν τῆς ὀργῆς, εἴ τι παροξυνθείη πρὸς αὐτὴν ὁ βασιλεύς, χρήσαιτο, καὶ πρὸς τὴν συνηγορίαν τῶν ὁμοεθνῶν ἐν τοῖς ἐσχάτοις σαλευόντων, μῖσός τε γενέσθαι τῷ βασιλεῖ πρὸς τοὺς ἐχθροὺς τῶν Ἰουδαίων, καὶ τὴν ἀπώλειαν αὐτοῖς τὴν μέλλουσαν, ἐὰν ὀλιγωρηθῶσιν ὑπ' αὐτοῦ, κατασκευάσοντας.

9 ⟨234⟩ ταῦθ' ἱκετεύουσα τὸν θεὸν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἀποδύεται μὲν τὴν ἐσθῆτα ἐκείνην καὶ τὸ σχῆμα μεταβάλλει, κοσμησαμένη δ' ὡς ἐχρῆν τὴν βασίλισσαν, σὺν δυσὶ θεραπαίναις, ὧν ἡ μὲν ἐπερειδομένην αὐτὴν κούφως ἔφερεν, ἡ δὲ ἑπομένη τὸ βαθὺ τοῦ ἐνδύματος καὶ μέχρι τῆς γῆς κεχυμένον ἄκροις ἀπῃώρει τοῖς δακτύλοις, ἥκει πρὸς τὸν βασιλέα, μεστὴ μὲν τὸ πρόσωπον ἐρυθήματος, προσηνὲς δὲ καὶ σεμνὸν ἐπικειμένη τὸ κάλλος. ⟨235⟩ εἰσῄει δὲ πρὸς αὐτὸν μετὰ δέους. ὡς δὲ κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ καθεζομένου ἐπὶ τοῦ θρόνου γίγνεται, τὸν βασιλικὸν περικειμένου κόσμον, ὃς ἦν ἐκ ποικίλης μὲν ἐσθῆτος, χρυσοῦ δὲ καὶ λίθου πολυτελοῦς, ⟨236⟩ φοβερώτερον καὶ διὰ ταῦτα μᾶλλον θεασαμένη, καί τι κἀκείνου προσιδόντος αὐτὴν ἀπηνέστερον καὶ διακεκαυμένῳ ὑπὸ τῆς ὀργῆς τῷ προσώπῳ, πάρεσις εὐθὺς αὐτὴν ὑπὸ δέους λαμβάνει, καὶ τοῖς παρὰ πλευρὰν οὖσιν ἀχανὴς ἐπέπεσεν. ⟨237⟩ ὁ δὲ βασιλεύς, κατὰ βούλησιν, οἶμαι, τοῦ θεοῦ, τὴν διάνοιαν μετέβαλε, καὶ δείσας περὶ τῇ γυναικὶ μὴ καὶ πάθῃ τι τῶν χειρόνων ὑπὸ τοῦ φόβου, ⟨238⟩ ἀνεπήδησεν ἀπὸ τοῦ θρόνου, καὶ ταῖς ἀγκάλαις αὐτὴν ὑπο-

§ 234 = Esther V 1.

λαβὼν ἀνεκτᾶτο, κατασπαζόμενός τε καὶ προσομιλῶν ἡδέως καὶ θαρρεῖν παρακαλῶν καὶ μηδὲν ὑποπτεύειν σκυθρωπόν, ὅτι πρὸς αὐτὸν ἄκλητος ἔλθοι· τὸν γὰρ νόμον τοῦτον πρὸς τοὺς ὑπηκόους κεῖσθαι, τὴν δ' ὁμοίως αὐτῷ βασιλεύουσαν πᾶσαν ἔχειν ἄδειαν. ⟨239⟩ ταῦτα λέγων τὸ σκῆπτρον αὐτῆς ἐνετίθει τῇ χειρὶ καὶ τὴν ῥάβδον ἐξέτεινεν ἐπὶ τὸν αὐχένα αὐτῆς διὰ τὸν νόμον, εὐλαβείας αὐτὴν ἀπολύων. ⟨240⟩ ἡ δ' ὑπὸ τούτων ἀναζωπυρήσασα 'δέσποτα' εἶπεν, 'οὐκ ἔχω σοι τὸ αἰφνίδιον τοῦ συμβεβηκότος μοι ῥᾳδίως εἰπεῖν· ὡς γὰρ εἶδόν σε μέγαν καὶ καλὸν καὶ φοβερόν, εὐθὺς ὑπεχώρει μοι τὸ πνεῦμα καὶ κατελειπόμην ὑπὸ τῆς ψυχῆς.' ⟨241⟩ μόλις δ' αὐτῆς καὶ ταῦτα φθεγγομένης καὶ μετ' ἀσθενείας, αὐτόν τ' ἀγωνία καὶ ταραχὴ κατελάμβανε, καὶ τὴν Ἐσθῆρα εὐψυχεῖν καὶ τὰ κρείττω προσδοκᾶν παρεθάρρυνεν, ὡς αὐτοῦ καὶ τὰ ἡμίση τῆς βασιλείας, εἰ δέοιτο τούτων, παραχωρήσοντος αὐτῇ. ⟨242⟩ ἡ δὲ Ἐσθὴρ ἐφ' ἑστίασιν αὐτὸν μετὰ Ἀμάνου τοῦ φίλου πρὸς αὐτὴν ἐλθεῖν ἠξίωσε· παρεσκευακέναι γὰρ αὐτῇ δεῖπνον ἔλεγεν. ὡς δ' ἐπένευσε καὶ παρῆσαν, μεταξὺ πίνων τὴν Ἐσθῆρα ἐκέλευσεν αὐτῷ δηλοῦν τί βούλεται· ⟨243⟩ μηδενὸς γὰρ ἀτυχήσειν, μηδ' ἂν τὸ μέρος τῆς βασιλείας ἐθελήσῃ λαβεῖν. ἡ δ' εἰς τὴν ἐπιοῦσαν ἀνεβάλετο φράζειν αὐτῷ τὴν αὑτῆς βούλησιν, εἰ πάλιν ἔλθοι πρὸς αὐτὴν μετὰ Ἀμάνου πρὸς ἑστίασιν.

⟨244⟩ τοῦ δὲ βασιλέως ὑποσχομένου, ὁ Ἀμάνης 10
ἐξῆλθε περιχαρὴς ἐπὶ τῷ μόνος ἠξιῶσθαι συνδειπνεῖν τῷ βασιλεῖ παρὰ τῇ Ἐσθῆρι καὶ ὅτι μηδεὶς ἄλλος τοσαύτης τυγχάνει παρὰ τοῖς βασιλεῦσι τιμῆς. ἰδὼν δ'

239 = Esther V 2.

ἐν τῇ αὐλῇ Μαρδοχαῖον ὑπερηγανάκτησεν· οὐδὲν γὰρ αὐτῷ παρ' αὐτοῦ θεασαμένου πρὸς τιμὴν ἐγένετο. ⟨245⟩ καὶ παρελθὼν πρὸς αὐτὸν τὴν γυναῖκα Ζάραξαν ἐκάλεσε καὶ τοὺς φίλους· ὧν παρόντων διηγεῖται τὴν τιμήν, ἧς οὐ παρὰ τοῦ βασιλέως ἀπολαύοι μόνον ἀλλὰ καὶ παρὰ τῆς βασιλίσσης· καὶ γὰρ τήμερον ὡς δειπνήσειε παρ' αὐτῇ μόνος σὺν τῷ βασιλεῖ, καὶ ὡς κληθείη πάλιν εἰς τὴν ἐπιοῦσαν. ⟨246⟩ ἔλεγέ τε μὴ ἀρέσκεσθαι Μαρδοχαῖον ὁρῶντα ἐν τῇ αὐλῇ τὸν Ἰουδαῖον. τῆς δὲ γυναικὸς αὐτοῦ Ζαράζας εἰπούσης κελεῦσαι ξύλον κοπῆναι πήχεων πεντήκοντα, καὶ πρῷ παρὰ τοῦ βασιλέως αἰτησάμενον ἀνασταυρῶσαι τὸν Μαρδοχαῖον, ἐπαινέσας τὴν γνώμην προσέταξε τοῖς οἰκέταις ξύλον ἑτοιμασαμένους στῆσαι τοῦτ' ἐν τῇ αὐλῇ πρὸς τιμωρίαν Μαρδοχαίου. καὶ τοῦτο μὲν ἦν ἕτοιμον, ⟨247⟩ ὁ δὲ θεὸς κατεγέλα τῆς Ἀμάνου πονηρᾶς ἐλπίδος, καὶ τὸ συμβησόμενον εἰδὼς ἐτέρπετο τῷ γενησομένῳ. τοῦ γὰρ βασιλέως διὰ τῆς νυκτὸς ἐκείνης ἀφαιρεῖται τὸν ὕπνον. ⟨248⟩ ὃ δ' οὐ βουλόμενος ἀργῶς ἀπολέσαι τὴν ἀγρυπνίαν, ἀλλ' εἴς τι τῶν τῇ βασιλείᾳ διαφερόντων αὐτὴν ἀναλῶσαι, τὸν γραμματέα κομίσαντα καὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων τὰ ὑπομνήματα καὶ τῶν ἰδίων πράξεων ἀναγιγνώσκειν αὐτῷ προσέταξεν. ⟨249⟩ κομίσαντος δὲ καὶ ἀναγιγνώσκοντος ηὑρέθη τις δι' ἀριστείαν ἔν τινι γέρας εἰληφὼς χώραν, ἧς καὶ τὸ οὔνομα ἐγέγραπτο· ἕτερον δὲ διὰ πίστιν δωρεᾶς τετυχηκότα μνημονεύων, ἦλθε καὶ ἐπὶ Βαγαθῶον καὶ Θεοδέστην τοὺς ἐπιβουλεύσαντας εὐνούχους τῷ βασιλεῖ, ὧν Μαρδοχαῖος μηνυτὴς ἦν γεγενημένος. ⟨250⟩ φράσαντος δὲ τοῦτο μόνον τοῦ γραμματέως καὶ μεταβαί-

§ 245 = Esther V 10.

νοντος ἐφ' ἑτέραν πρᾶξιν, ἐπέσχεν ὁ βασιλεὺς πυνθανόμενος εἰ μὴ ἔχει γέρας αὐτῷ δοθὲν ἀναγεγραμμένον. ὃ δ' ὡς ἔφη μηδὲν εἶναι, κελεύσας ἡσυχάζειν, τίς εἴη τῆς νυκτὸς ὥρα παρὰ τῶν ἐπὶ τούτῳ τεταγμένων ἐπυνθάνετο. ⟨251⟩ μαθὼν δ' ὡς ὄρθρος ἐστὶν ἤδη, προσέταξε τῶν φίλων ὃν ἂν πρὸ τῆς αὐλῆς εὕρωσιν ἤδη παρόντα, τοῦτον αὐτῷ δηλοῦν. ἔτυχε δ' ὥστε Ἀμάνην εὑρεθῆναι· θᾶττον γὰρ τῆς συνήθους ὥρας ἐληλύθει, περὶ τοῦ Μαρδοχαίου θανάτου δεησόμενος αὐτοῦ. ⟨252⟩ τῶν οὖν θεραπόντων εἰπόντων ὅτι Ἀμάνης εἴη πρὸ τῆς αὐλῆς, ἐκέλευσεν αὐτὸν εἰσκαλέσαι. εἰσελθόντος δέ, 'φίλον' εἶπεν 'εἰδὼς ἐμαυτῷ σὲ μόνον εὔνουν, συμβουλεῦσαί μοι παρακαλῶ πῶς ἂν τιμήσαιμί τινα στεργόμενον ὑπ' ἐμοῦ σφόδρα, τῆς ἐμαυτοῦ μεγαλοφροσύνης ἀξίως.' ⟨253⟩ ὁ δὲ Ἀμάνης λογισάμενος, ἣν ἂν δῷ γνώμην, ταύτην δώσειν ὑπὲρ αὑτοῦ (φιλεῖσθαι γὰρ αὐτὸς ὑπὸ τοῦ βασιλέως μόνος), ἣν ᾤετο ἀρίστην εἶναι, ταύτην φανερὰν ἐποίησεν. ⟨254⟩ εἶπε γάρ 'εἰ βούλοιο τὸν ἄνθρωπον, ὃν φὴς ἀγαπᾶν, δόξῃ περιβαλεῖν, ποίησον ἐφ' ἵππου βαδίζειν τὴν αὐτὴν ἐσθῆτα σοὶ φοροῦντα καὶ περιαυχένιον χρυσοῦν ἔχοντα, καὶ προάγοντα τῶν ἀναγκαίων φίλων ἕνα κηρύττειν δι' ὅλης τῆς πόλεως ὅτι ταύτης τυγχάνει τῆς τιμῆς ὃν ἂν ὁ βασιλεὺς τιμήσῃ.' ⟨255⟩ ὁ μὲν οὖν Ἀμάνης ταῦτα συνεβούλευσεν, οἰόμενος εἰς αὑτὸν ἥξειν τοῦτο τὸ γέρας· ὁ δὲ βασιλεὺς ἡσθεὶς τῇ παραινέσει, 'προελθών' φησί, '(ἔχεις γὰρ καὶ τὸν ἵππον καὶ τὴν στολὴν καὶ τὸν στρεπτόν) ἐπιζήτησον Μαρδοχαῖον τὸν Ἰουδαῖον, καὶ ταῦτ' ἐκείνῳ δοὺς κήρυττε προάγων αὐτοῦ τὸν ἵππον. σὺ γάρ' ἔφη 'μοι φίλος ἀναγκαῖος, καὶ

§ 251 = Esther VI 3.

ἴσθι διάκονος ὢν χρηστὸς σύμβουλος ἐγένου. ταῦτα δ' αὐτῷ παρ' ἡμῶν ἔσται σώσαντί μου τὴν ψυχήν.' ⟨256⟩ τούτων ἀκούσας παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα τὴν διάνοιαν συνεχύθη, καὶ πληγεὶς ὑπ' ἀμηχανίας ἔξεισιν ἄγων τὸν ἵππον καὶ τὴν πορφύραν καὶ τὸ χρυσοῦν περιαυχένιον. καὶ τὸν Μαρδοχαῖον εὑρὼν πρὸ τῆς αὐλῆς σάκον ἐνδεδυμένον, ἐκέλευσεν ἀποθέμενον ἐνδύεσθαι τὴν πορφύραν. ⟨257⟩ ὃ δ' οὐκ εἰδὼς τἀληθές, ἀλλὰ χλευάζεσθαι νομίζων, 'ὦ κάκιστε πάντων ἀνθρώπων' εἶπεν, 'οὕτως ἡμῶν ταῖς συμφοραῖς ἐπεγγελᾷς;' πεισθεὶς δ' ὡς ὁ βασιλεὺς αὐτῷ γέρας τοῦτ' εἴη δεδωκὼς ἀντὶ τῆς σωτηρίας, ἣν αὐτῷ παρέσχε τοὺς τότ' ἐπιβουλεύσαντας εὐνούχους ἐλέγξας, ἐνδύεται τὴν πορφύραν ἣν ὁ βασιλεὺς ἀεὶ φορῶν διετέλει, καὶ περιτίθεται τὸ περιαυχένιον, ⟨258⟩ καὶ ἐπιβὰς ἐπὶ τὸν ἵππον ἐν κύκλῳ περιῄει τὴν πόλιν, Ἀμάνου προάγοντος καὶ κηρύττοντος ὅτι ταῦτ' ἔσται παρὰ τοῦ βασιλέως ᾧ ἂν στέρξῃ καὶ τιμῆς ἄξιον δοκιμάσῃ. ⟨259⟩ ἐπεὶ δ' ἐκπεριῆλθον τὴν πόλιν, ὁ μὲν Μαρδοχαῖος εἴσεισι πρὸς τὸν βασιλέα, Ἀμάνης δ' ὑπ' αἰσχύνης πρὸς αὐτὸν παραγίγνεται, καὶ μετὰ δακρύων τῇ γυναικὶ καὶ τοῖς φίλοις τὰ συμβεβηκότα διηγεῖτο. οἳ δ' οὐκέτ' ἀμύνασθαι τὸν Μαρδοχαῖον ἔλεγον δυνήσεσθαι· τὸν γὰρ θεὸν εἶναι σὺν αὐτῷ.

11 *⟨260⟩ ταῦτα δὲ τούτων ἔτι πρὸς ἀλλήλους ὁμιλούντων, ἧκον οἱ τῆς Ἐσθῆρος εὐνοῦχοι τὸν Ἀμάνην ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἐπισπεύδοντες. ⟨261⟩ Σαβουχάδας τε τῶν εὐνούχων εἷς, ἰδὼν τὸν σταυρὸν ἐν τῇ Ἀμάνου οἰκίᾳ πεπηγότα, ὃν ἐπὶ Μαρδοχαῖον παρεσκευάκεσαν, καὶ πυθόμενος παρά τινος τῶν οἰκετῶν ἐπὶ τίνα τοῦτον*

§ 260 = Esther VI 14.

εἴησαν ἑτοιμασάμενοι, γνοὺς ὡς ἐπὶ τὸν τῆς βασιλίσσης θεῖον (τὸν γὰρ Ἀμάνην μέλλειν αὐτὸν αἰτεῖσθαι παρὰ τοῦ βασιλέως πρὸς τιμωρίαν), τότε μὲν ἡσυχίαν ἦγεν· ⟨262⟩ ὡς δ' ὁ βασιλεύς, μετὰ τοῦ Ἀμάνου εὐωχηθείς, ἠξίου τὴν βασίλισσαν λέγειν αὐτῷ τίνος βούλεται παρ' αὐτοῦ δωρεᾶς ἐπιτυχεῖν, ὡς ληψομένην οὗπερ ἂν ἐπιθυμίαν ἔχῃ, τὸν τοῦ λαοῦ κίνδυνον ἀπωδύρετο καὶ πρὸς ἀπώλειαν ἔλεγε μετὰ τοῦ ἔθνους ἐκδεδόσθαι, διὸ καὶ ποιεῖσθαι περὶ τούτων τοὺς λόγους· ⟨263⟩ οὐ γὰρ ἂν ἠνωχληκέναι αὐτῷ, εἰ πρὸς δουλείαν πικρὰν ἐκέλευσεν αὐτοὺς ἀπεμποληθῆναι (μέτριον γὰρ τοῦτο τὸ κακόν). παρεκάλει τε τούτων ἀπαλλαγῆναι. ⟨264⟩ ἐρωτήσαντος δὲ τοῦ βασιλέως ὑπὸ τίνος εἴη ταῦτα γεγενημένα, κατηγόρει τὸ λοιπὸν ἤδη φανερῶς τοῦ Ἀμάνου, καὶ τοῦτον ὄντα πονηρὸν ἐπ' αὐτοὺς κατεσκευακέναι τὴν ἐπιβουλὴν ἤλεγχε. ⟨265⟩ ταραχθέντος δὲ πρὸς τοῦτο τοῦ βασιλέως καὶ ἀναπηδήσαντος εἰς τοὺς κήπους ἐκ τοῦ συμποσίου, τῆς Ἐσθῆρος ὁ Ἀμάνης ἤρξατο δεῖσθαι καὶ παρακαλεῖν συγγνῶναι τῶν ἡμαρτημένων· συνῆκε γὰρ αὐτὸς ἐν κακοῖς ὤν. ἐπί τε τῆς κλίνης αὐτοῦ πεσόντος καὶ τὴν βασίλισσαν παρακαλοῦντος, ἐπεισελθὼν ὁ βασιλεὺς καὶ πρὸς τὴν ὄψιν ἔτι μᾶλλον παροξυνθεὶς εἶπεν 'ὦ κάκιστε πάντων ἀνθρώπων, καὶ βιάζεσθαί μου τὴν γυναῖκα ἐπιχειρεῖς;' ⟨266⟩ Ἀμάνου δὲ πρὸς τοῦτο καταπλαγέντος καὶ μηδὲν ἔτι φθέγξασθαι δυνηθέντος, καὶ Σαβουχάδας ὁ εὐνοῦχος παρελθὼν κατηγόρει τοῦ Ἀμάνου, ὡς εὕροι σταυρὸν ἐπὶ τῆς οἰκίας αὐτοῦ παρεσκευασμένον ἐπὶ Μαρδοχαῖον· τοῦτο γὰρ αὐτῷ πυνθανομένῳ τὸν οἰκέτην εἰπεῖν, ὅτε καλέσων αὐτὸν ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἔλθοι πρὸς αὐτόν· εἶναι δὲ τὸν σταυρὸν ἔλεγε πεντήκοντα πήχεων τὸ ὕψος.

⟨267⟩ ὁ δὲ βασιλεὺς ἀκούσας οὐκ ἄλλῃ τιμωρίᾳ περιβαλεῖν ἔκρινε τὸν Ἀμάνην ἢ τῇ κατὰ Μαρδοχαίου νενοημένῃ, καὶ κελεύει παραχρῆμα αὐτὸν ἐξ ἐκείνου τοῦ σταυροῦ ἀνακρεμασθέντα ἀποθανεῖν. ⟨268⟩ ὅθεν ἐπέρχεταί μοι τὸ θεῖον θαυμάζειν καὶ τὴν σοφίαν αὐτοῦ καὶ δικαιοσύνην καταμανθάνειν, μὴ μόνον τὴν Ἀμάνου κολάσαντος πονηρίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν κατ' ἄλλου μεμηχανημένην τιμωρίαν, ταύτην ἐκείνου ποιήσαντος εἶναι, καὶ τοῖς ἄλλοις μαθεῖν οὕτω καὶ γνῶναι παρεσχηκότος ὡς ἃ καθ' ἑτέρου τις παρεσκεύασε, ταῦτα λανθάνει καθ' ἑαυτοῦ πρῶτον ἑτοιμασάμενος.

12 ⟨269⟩ Ἀμάνης μὲν οὖν ἀμετρήτῳ τῇ παρὰ τοῦ βασιλέως χρώμενος τιμῇ τοῦτον διεφθάρη τὸν τρόπον· τὴν δ' οὐσίαν αὐτοῦ ἐχαρίσατο τῇ βασιλίσσῃ. Μαρδοχαῖον δὲ προσκαλεσάμενος (καὶ γὰρ ἐδήλωσεν αὐτῷ τὴν πρὸς αὐτὸν συγγένειαν Ἐσθήρ), ὃν ἔδωκεν Ἀμάνῃ δακτύλιον, τοῦτον Μαρδοχαίῳ δίδωσι, ⟨270⟩ δωρεῖται δὲ καὶ ἡ βασίλισσα Μαρδοχαίῳ τὴν Ἀμάνου κτῆσιν, καὶ δεῖται τοῦ βασιλέως ἀπαλλάξαι τοῦ περὶ τῆς ζωῆς φόβου τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος, δηλοῦσα τὰ γραφέντα κατὰ πᾶσαν τὴν χώραν ὑπὸ Ἀμάνου τοῦ Ἀμαδάθου· τῆς γὰρ πατρίδος αὐτῆς διαφθαρείσης καὶ τῶν ὁμοφύλων ἀπολομένων οὐκ ἂν ὑπομένειν τὸν βίον. ⟨271⟩ ὁ δὲ βασιλεὺς ὑπέσχετο μηδὲν ἄχαρι αὐτῇ μηδ' οἷς ἐσπούδακεν ἐναντίον ἔσεσθαι· γράφειν δ' ἃ βούλεται προσέταξε περὶ τῶν Ἰουδαίων ἐκείνην ἐκ τοῦ βασιλέως ὀνόματος, καὶ σημηναμένην αὐτοῦ τῇ σφραγῖδι πέμπειν εἰς πᾶσαν τὴν βασιλείαν· τοὺς γὰρ ἀναγνωσομένους τὰς ὑπὸ τοῦ βασιλικοῦ σημαντῆρος ἠσφαλισμένας ἐπιστολὰς οὐδὲν περὶ τῶν ἐγγεγραμμένων ἐναντιώσεσθαι.

267 = Esther VII 10.

⟨272⟩ μεταπεμφθέντας οὖν τοὺς βασιλικοὺς γραμματεῖς ἐκέλευσε γράψαι τοῖς ἔθνεσιν ὑπὲρ τῶν Ἰουδαίων, τοῖς τ᾿ οἰκονόμοις καὶ ἄρχουσιν, ἀπ᾿ Ἰνδικῆς μέχρι τῆς Αἰθιοπίας, ἑκατὸν καὶ εἰκοσιεπτὰ σατραπειῶν ἡγουμένοις. τὰ δὲ γραφέντα τοῦτον εἶχε τὸν τρόπον. ⟨273⟩ ʽβασιλεὺς μέγας Ἀρταξέρξης τοῖς ἄρχουσι καὶ τὰ ἡμέτερα φρονοῦσι χαίρειν. πολλοὶ διὰ μέγεθος εὐεργεσίας καὶ τιμῆς, ἣν δι᾿ ὑπερβολὴν τῆς χρηστότητος τῶν παρεχόντων ἐκαρποῦντο, οὐκ εἰς τοὺς ὑποδεεστέρους μόνον ἐξυβρίζουσιν, ⟨274⟩ ἀλλ᾿ οὐδ᾿ αὐτοὺς ἀδικεῖν ὤκνησαν τοὺς εὐεργετοῦντας, τὸ εὐχάριστον ἐξ ἀνθρώπων ἀναιροῦντες, καὶ δι᾿ ἀπειροκαλίαν τῶν οὐκ ἐξ ὧν προσεδόκησαν ἀγαθῶν κόρον εἰς τοὺς αἰτίους ἀφέντες, λήσεσθαι τὸ θεῖον ἐπὶ τούτοις νομίζουσι καὶ τὴν ἐξ αὐτοῦ διαφεύξεσθαι δίκην. ⟨275⟩ ἔνιοι δ᾿ ἐκ τούτων προστασίαν πραγμάτων ἐπιτραπέντες παρὰ τῶν φίλων καὶ μῖσος ἴδιον ἔχοντες πρός τινας, παραλογισάμενοι τοὺς κρατοῦντας ψευδέσιν αἰτίαις καὶ διαβολαῖς ἔπεισαν κατὰ μηδὲν ἠδικηκότων ὀργὴν ἀναλαβεῖν, ὑφ᾿ ἧς ἐκινδύνευσαν ἀπολέσθαι. ⟨276⟩ τοῦτο δ᾿ οὐκ ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων οὐδ᾿ ἀκοῇ γνωρίμων ἡμῖν οὕτως ἰδεῖν ἔστιν ἔχον, ἀλλ᾿ ἐκ τῶν παρὰ τὰς ἡμετέρας ὄψεις τετολμημένων· ὡς διαβολαῖς μὲν καὶ κατηγορίαις μὴ προσέχειν ἔτι τοῦ λοιποῦ, μηδ᾿ οἷς ἕτεροι πείθειν ἐπιχειροῦσι, κρίνειν δ᾿ ὅσα τις αὐτὸς οἶδε πεπραγμένα, καὶ κολάζειν μὲν ἂν ᾖ τοιαῦτα, χαρίζεσθαι δ᾿ ἂν ἑτέρως ἔχῃ, τοῖς ἔργοις αὐτοῖς ἀλλὰ μὴ τοῖς λέγουσι προστιθέμενον. ⟨277⟩ ὡς νῦν Ἀμάνης Ἀμαδάθου μὲν παῖς, Ἀμαληκίτης δὲ τὸ γένος, ἀλλότριος ὢν τοῦ Περσῶν αἵματος, ἐπιξενωθεὶς ἡμῖν ἀπέλαυσε τῆς πρὸς ἅπαντας

273 = Esther VIII 13.

χρηστότητος, ἐπὶ τοσοῦτον ὡς πατέρα μου τὸ λοιπὸν προσαγορεύεσθαι καὶ προσκυνούμενον διατελεῖν καὶ μεθ' ἡμᾶς τὰ δεύτερα τῆς βασιλικῆς παρὰ πάντων τιμῆς ἀποφέρεσθαι, τὴν εὐτυχίαν οὐκ ἤνεγκεν, οὐδὲ σώφρονι λογισμῷ τὸ μέγεθος τῶν ἀγαθῶν ἐταμίευσεν, ⟨278⟩ ἀλλὰ τῆς βασιλείας ἐπεβούλευσέ με καὶ τῆς ψυχῆς, τὸν αἴτιον αὐτῷ τῆς ἐξουσίας ταύτης ἀφελέσθαι, τὸν εὐεργέτην μου καὶ σωτῆρα Μαρδοχαῖον καὶ τὴν κοινωνὸν ἡμῖν τοῦ τε βίου καὶ τῆς ἀρχῆς Ἐσθῆρα κακούργως καὶ μετ' ἀπάτης πρὸς ἀπώλειαν αἰτησάμενος· τούτῳ γάρ με τῷ τρόπῳ τῶν εὐνοούντων ἐρημώσας ἐβούλετο τὴν ἀρχὴν εἰς ἄλλους μεταβαλεῖν. ⟨279⟩ ἐγὼ δὲ τοὺς ὑπὸ τοῦ ἀλιτηρίου πρὸς ἀπώλειαν ἐκδοθέντας Ἰουδαίους οὐ πονηροὺς κατανοήσας, ἀλλὰ τὸν ἄριστον πολιτευομένους τρόπον, καὶ τῷ θεῷ προσανέχοντας ὃς ἐμοί τε καὶ τοῖς προγόνοις ἡμῶν τὴν βασιλείαν διεφύλαξεν, οὐ μόνον ἀπολύω τῆς ἐκ τῶν προαπεσταλμένων ὑπὸ Ἀμάνου γραμμάτων τιμωρίας, οἷς ποιήσετε καλῶς μὴ προσέχοντες, ⟨280⟩ ἀλλὰ καὶ τιμῆς αὐτοὺς ἁπάσης τυγχάνειν βούλομαι, καὶ τὸν ταῦτα κατ' αὐτῶν μηχανησάμενον πρὸ τῶν πυλῶν τῶν ἐν Σούσοις ἀνεσταύρωσα μετὰ τῆς γενεᾶς, τοῦ πάντ' ἐφορῶντος θεοῦ ταύτην αὐτῷ τὴν δίκην ἐπιβαλόντος. ⟨281⟩ κελεύω δ' ὑμᾶς, τὸ ἀντίγραφον τῆς ἐπιστολῆς ἐκθέντας εἰς ἅπασαν τὴν βασιλείαν, τοὺς Ἰουδαίους ἀφεῖναι τοῖς ἰδίοις νόμοις χρωμένους ζῆν μετ' εἰρήνης, καὶ βοηθεῖν αὐτοῖς ὅπως τοὺς ἐν οἷς ἠτύχησαν καιροῖς ἀδικήσαντας αὐτοὺς ἀμύνωνται, τῇ τρισκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ δωδεκάτου μηνός, ὅς ἐστιν Ἄδαρ, τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ· ⟨282⟩ ταύτην γὰρ αὐτοῖς ὁ θεὸς ἀντ' ὀλεθρίας σωτήριον πεποίηκεν. ἔστω δ' ἀγαθὴ μὲν τοῖς εὐνοοῦ-

σιν ἡμῖν, ὑπόμνησις δὲ τῆς τῶν ἐπιβουλευσάντων κολάσεως. ⟨283⟩ εἰδέναι μέντοι γε βούλομαι καὶ πόλιν καὶ πᾶν ἔθνος, ἐὰν τῶν γεγραμμένων τινὸς παρακούσῃ, ὅτι καὶ πυρὶ καὶ σιδήρῳ δαπανηθήσεται. τὰ μέντοι γεγραμμένα προτεθήτω καθ᾽ ὅλης τῆς ἡμῖν ὑπηκόου χώρας, καὶ παρασκευαζέσθωσαν πάντως εἰς τὴν προγεγραμμένην ἡμέραν, ἵνα τοὺς ἐχθροὺς μετέλθωσιν.᾽

⟨284⟩ οἱ μὲν οὖν ἱππεῖς οἱ τὰς ἐπιστολὰς διακο- 13
μίζοντες εὐθὺς ἐξορμήσαντες τὴν προκειμένην ὁδὸν ἤνυον· ὁ δὲ Μαρδοχαῖος ὡς ἀναλαβὼν τὴν βασιλικὴν στολὴν καὶ τὸν στέφανον τὸν χρυσοῦν καὶ τὸν στρεπτὸν περιθέμενος προῆλθεν, ἰδόντες αὐτὸν οὕτω τετιμημένον ὑπὸ τοῦ βασιλέως οἱ ἐν Σούσοις ὄντες Ἰουδαῖοι κοινὴν ὑπέλαβον τὴν εὐπραγίαν αὐτοῦ. ⟨285⟩ χαρὰ δὲ καὶ σωτήριον φέγγος, ἐκτιθεμένων τῶν τοῦ βασιλέως γραμμάτων, καὶ τοὺς κατὰ πόλιν τῶν Ἰουδαίων καὶ τοὺς κατὰ χώραν εἶχεν, ὡς πολλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν, διὰ τὸν ἐκ τῶν Ἰουδαίων φόβον περιτεμνόμενα τὴν αἰδῶ, τὸ ἀκίνδυνον αὐτοῖς ἐκ τούτου πραγματεύσασθαι. ⟨286⟩ καὶ γὰρ τοῦ δωδεκάτου μηνὸς τῇ τρισκαιδεκάτῃ, ὃς κατὰ μὲν Ἑβραίους Ἄδαρ καλεῖται κατὰ δὲ Μακεδόνας Δύστρος, οἱ κομίσαντες τὰ τοῦ βασιλέως γράμματα ἐδήλουν ὅπως καθ᾽ ἣν ἡμέραν αὐτοὶ κινδυνεύειν ἔμελλον, ἐν ταύτῃ τοὺς ἐχθροὺς ἀπολέσωσιν. ⟨287⟩ οἱ δ᾽ ἄρχοντες τῶν σατραπειῶν καὶ οἱ τύραννοι καὶ οἱ βασιλικοὶ γραμματεῖς εἶχον ἐν τιμῇ τοὺς Ἰουδαίους· ὁ γὰρ ἐκ Μαρδοχαίου φόβος ἠνάγκαζεν αὐτοὺς σωφρονεῖν. ⟨288⟩ τοῦ δὲ γράμματος τοῦ βασιλικοῦ διὰ πάσης τῆς ὑπ᾽ αὐτῷ χώρας γενομέ-

§ 284 = Esther IX 1.

νου, συνέπεσεν ὥστε καὶ τοὺς ἐν Σούσοις Ἰουδαίους ἀποκτεῖναι τῶν ἐχθρῶν περὶ πεντακοσίους. ⟨289⟩ τοῦ δὲ βασιλέως τὸν τῶν ἀπολωλότων ἐν τῇ πόλει δηλώσαντος ἀριθμὸν Ἐσθῆρι, καὶ περὶ τῶν ἐπὶ τῆς χώρας τί ποτ' εἴη γεγονὸς διαποροῦντος, καὶ εἴ τι πρὸς τούτοις ἔτ' αὐτοῦ γενέσθαι βούλεται πυνθανομένου (πραχθήσεσθαι γάρ), παρεκάλεσεν ἐπιτραπῆναι τοῖς Ἰουδαίοις καὶ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν οὕτω χρήσασθαι τοῖς ὑπολειπομένοις τῶν ἐχθρῶν καὶ τοὺς δέκα τοῦ Ἀμάνου παῖδας ἀνασταυρῶσαι. ⟨290⟩ καὶ τοῦτο μὲν προσέταξε τοῖς Ἰουδαίοις ὁ βασιλεύς, μηδὲν ἀντιλέγειν Ἐσθῆρι βουλόμενος· οἳ δὲ πάλιν συστραφέντες τῇ τετράδι καὶ δεκάτῃ τοῦ Δύστρου μηνὸς ἀπέκτειναν τῶν ἐναντίων ὡς τριακοσίους, καὶ οὐδενὸς τῶν ἐκείνοις ὑπαρχόντων ἥψαντο κτημάτων. ⟨291⟩ ἀπέθανον δὲ καὶ ὑπὸ τῶν ἐν τῇ χώρᾳ καὶ ταῖς ἄλλαις πόλεσιν Ἰουδαίων τῶν ἐχθρῶν αὐτοῖς ἑπτακισμύριοι καὶ πεντακισχίλιοι. καὶ τούτους μὲν ἀπέκτειναν τῇ τρισκαιδεκάτῃ τοῦ μηνός, τὴν δὲ ἐχομένην ἑορτάσιμον ἐποίησαν. ⟨292⟩ ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἐν τοῖς Σούσοις Ἰουδαῖοι τὴν τετράδα καὶ δεκάτην καὶ τὴν ἐχομένην τοῦ αὐτοῦ μηνὸς συναθροισθέντες εὐωχήθησαν. ὅθεν καὶ νῦν πάντες οἱ ἐν τῇ οἰκουμένῃ Ἰουδαῖοι τὰς ἡμέρας ταύτας ἑορτάζουσι, διαπεμπόμενοι μερίδας ἀλλήλοις. ⟨293⟩ ἔγραψε δὲ Μαρδοχαῖος τοῖς ἐν τῇ Ἀρταξέρξου βασιλείᾳ ζῶσιν Ἰουδαίοις ταύτας παραφυλάττειν τὰς ἡμέρας, καὶ ἑορτὴν ἄγειν αὐτὰς καὶ τοῖς ἐκγόνοις παραδοῦναι, τοῦ πρὸς πάντα διαμεῖναι τὸν χρόνον τὴν ἑορτὴν ἕνεκα καὶ μὴ λήθῃ παραπολέσθαι· ⟨294⟩ μελλήσαντας γὰρ αὐτοὺς ἐν ταύταις διαφθείρεσθαι ταῖς ἡμέραις ὑπὸ

§ 291 = Esther IX 16.

Ἀμάνου, δίκαια ποιήσειν εἰ διαφυγόντες μὲν τὸν κίνδυνον ἐν αὐταῖς, τοὺς δ' ἐχθροὺς τιμωρησάμενοι, παρατηρήσουσιν αὐτὰς εὐχαριστοῦντες τῷ θεῷ. ⟨295⟩ *διὰ ταῦτα μὲν οἱ Ἰουδαῖοι τὰς προειρημένας ἡμέρας ἑορτάζουσι, προσαγορεύσαντες αὐτὰς φουραίους· ὁ δὲ Μαρδοχαῖος μέγας τ' ἦν καὶ λαμπρὸς παρὰ τῷ βασιλεῖ, καὶ συνδιεῖπεν αὐτῷ τὴν ἀρχήν, ἀπολαύων ἅμα καὶ τῆς κοινωνίας τοῦ βίου τῇ βασιλίσσῃ.* ⟨296⟩ *ἦν δὲ καὶ τοῖς Ἰουδαίοις τὰ πράγματα δι' αὐτὸν ἀμείνω πάσης ἐλπίδος.*

⟨297⟩ *καὶ τὰ μὲν τούτοις βασιλεύοντος Ἀρταξέρ-* 7
ξου συμβάντα τοῦτον εἶχε τὸν τρόπον· ἀποθανόντος δὲ τοῦ ἀρχιερέως Ἐλιασίβου τὴν ἀρχιερωσύνην Ἰούδας ὁ παῖς αὐτοῦ διεδέξατο, τελευτήσαντος δὲ καὶ τούτου τὴν τιμὴν Ἰωάννης υἱὸς ὢν αὐτοῦ παρέλαβε, δι' ὃν καὶ Βαγώας ὁ στρατηγὸς τοῦ ἄλλου Ἀρταξέρξου τὸν ναὸν ἐμίανε, καὶ φόρους ἐπέταξε τοῖς Ἰουδαίοις, πρὶν ἢ τὰς καθημερινὰς ἐπιφέρειν θυσίας ὑπὲρ ἀρνὸς ἑκάστου τελεῖν αὐτοὺς δημοσίᾳ δραχμὰς πεντήκοντα. τούτου δὲ τὴν αἰτίαν τοιαύτην συνέβη γενέσθαι. ⟨298⟩ *ἀδελφὸς ἦν τῷ Ἰωάννῃ Ἰησοῦς· τούτῳ φίλῳ τυγχάνοντι ὁ Βαγώας ὑπέσχετο τὴν ἀρχιερωσύνην παρέξειν.* ⟨299⟩ *ἀπὸ ταύτης οὖν τῆς πεποιθήσεως Ἰησοῦς ἐν τῷ ναῷ διενεχθεὶς τῷ Ἰωάννῃ παρώξυνε τὸν ἀδελφὸν ὥστ' αὐτὸν ἀνελεῖν διὰ τὴν ὀργήν. τηλικοῦτον δ' ἀσέβημα δρᾶσαι τὸν Ἰωάννην ἐν τῷ ἱερῷ δεινὸν ἦν, καὶ τὸ δεινότερον κατ' ἀδελφοῦ, ὡς μήτε παρ' Ἕλλησι μήτε παρὰ βαρβάροις ὠμὸν οὕτω καὶ ἀσεβὲς ἔργον γεγονέναι.* ⟨300⟩ *τὸ μέντοι θεῖον οὐκ ἠμέλησεν, ἀλλὰ καὶ ὁ λαὸς διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν ἐδουλώθη καὶ ὁ ναὸς ἐμιάνθη ὑπὸ Περσῶν. Βαγώας*

δ' ὁ στρατηγὸς Ἀρταξέρξου, γνοὺς ὅτι ὁ ἀρχιερεὺς τῶν Ἰουδαίων Ἰωάννης τὸν ἴδιον ἀδελφὸν Ἰησοῦν ἐν τῷ ἱερῷ ἐφόνευσεν, εὐθὺς ἐπιστὰς τοῖς Ἰουδαίοις μετὰ θυμοῦ ἤρξατο λέγειν 'ἐτολμήσατε ἐν τῷ ὑμετέρῳ ναῷ φόνον ἐργάσασθαι;' ⟨301⟩ πειρωμένου δ' αὐτοῦ εἰσελθεῖν εἰς τὸν ναὸν ἐκώλυον αὐτόν. ὃ δὲ πρὸς αὐτοὺς ἔφη 'πῶς οὐκ ἐγὼ καθαρώτερός εἰμι τοῦ ἀνῃρηκότος ἐν τῷ ναῷ;' καὶ τούτους ποιησάμενος τοὺς λόγους εἰς τὸν ναὸν εἰσέρχεται.

ταύτῃ μὲν οὖν χρησάμενος τῇ ἐπινοίᾳ Βαγώας τοὺς Ἰουδαίους ἐπ' ἔτεσιν ἑπτὰ ὑπὲρ τοῦ Ἰησοῦ τελευτῆς
2 μετῆλθεν· ⟨302⟩ καταστρέψαντος δὲ τοῦ Ἰωάννου τὸν βίον, διαδέχεται τὴν ἀρχιερωσύνην ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἰαδδοῦς. ἦν δὲ καὶ τούτῳ ἀδελφὸς Μανασσῆς ὄνομα, ᾧ Σαναβαλλέτης ὁ πεμφθεὶς εἰς Σαμάρειαν ὑπὸ Δαρείου τοῦ τελευταίου βασιλέως σατράπης, Χουθαῖος τὸ γένος, ἐξ ὧν καὶ οἱ Σαμαρεῖται εἰσίν, ⟨303⟩ εἰδὼς λαμπρὰν οὖσαν πόλιν τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ πολλὰ τοῖς Ἀσσυρίοις καὶ τοῖς ἐν τῇ Κοίλῃ Συρίᾳ κατοικοῦσι τοὺς ἐν αὐτῇ βασιλεῖς πράγματα παρασχόντας, ἀσμένως συνῴκισε τὴν αὑτοῦ θυγατέρα, Νικασὼ καλουμένην, οἰόμενος τὴν ἐπιγαμίαν ὅμηρον αὐτῷ γενήσεσθαι πρὸς τὴν ἀπὸ τοῦ τῶν Ἰουδαίων ἔθνους παντὸς εὔνοιαν.

8 ⟨304⟩ κατὰ τοῦτον δὴ τὸν καιρὸν καὶ Φίλιππος ὁ τῶν Μακεδόνων βασιλεὺς ἐν Αἰγαῖς ὑπὸ Παυσανίου τοῦ Κεράστου, ἐκ δὲ τοῦ τῶν Ὀρεστῶν γένους, δολοφονηθεὶς ἀπέθανε. ⟨305⟩ παραλαβὼν δ' ὁ παῖς αὐτοῦ τὴν βασιλείαν Ἀλέξανδρος καὶ διαβὰς τὸν Ἑλλήσποντον νικᾷ μὲν τοὺς Δαρείου στρατηγοὺς ἐπὶ Γρανίκῳ συμβαλὼν αὐτοῖς, ἐπελθὼν δὲ τὴν Λυδίαν καὶ τὴν Ἰωνίαν δουλωσάμενος καὶ τὴν Καρίαν ἐπιδραμὼν τοῖς

ἐν Παμφυλίᾳ τόποις ἐπέβαλε, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

⟨306⟩ οἱ δὲ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν πρεσβύτεροι δει- 2
νοπαθοῦντες ἐπὶ τῷ τὸν Ἰαδδοῦ τοῦ ἀρχιερέως ἀδελφὸν ἀλλοφύλῳ συνοικοῦντα (γυναικὶ) μετέχειν τῆς ἀρχιερωσύνης, ἐστασίαζον πρὸς αὐτόν· ⟨307⟩ ἡγοῦντο γὰρ τὸν τούτου γάμον ἐπιβάθραν τοῖς παρανομεῖν περὶ τὰς τῶν γυναικῶν συνοικήσεις βουλησομένοις γενήσεσθαι, καὶ τῆς πρὸς τοὺς ἀλλοφύλους αὐτοῖς κοινωνίας ἀρχὴν τοῦτ' ἔσεσθαι, ⟨308⟩ ὑπάρξαι μέντοι καὶ τῆς προτέρας αἰχμαλωσίας αὐτοῖς καὶ τῶν κακῶν αἴτιον τὸ περὶ τοὺς γάμους πλημμελῆσαί τινας καὶ ἀγαγέσθαι γυναῖκας οὐκ ἐπιχωρίας. ἐκέλευον οὖν τὸν Μανασσῆν διαζεύγνυσθαι τῆς γυναικός, ἢ μὴ προσιέναι τῷ θυσιαστηρίῳ. ⟨309⟩ τοῦ δ' ἀρχιερέως τῷ λαῷ συναγανακτοῦντος καὶ εἴργοντος τὸν ἀδελφὸν τοῦ βωμοῦ, παραγενόμενος ὁ Μανασσῆς πρὸς τὸν πενθερὸν Σαναβαλλέτην στέργειν μὲν ἔλεγεν αὐτοῦ τὴν θυγατέρα Νικασώ, τῆς μέντοι ἱερατικῆς τιμῆς, μεγίστης οὔσης ἐν τῷ ἔθνει καὶ τῷ γένει παραμενούσης, οὐ βούλεσθαι δι' αὐτὴν στέρεσθαι. ⟨310⟩ τοῦ δὲ Σαναβαλλέτου μὴ μόνον τηρήσειν αὐτῷ τὴν ἱερωσύνην ἀλλὰ καὶ τὴν ἀρχιερατικὴν παρέξειν δύναμιν καὶ τιμὴν ὑπισχνουμένου, καὶ πάντων ἀποδείξειν ὧν αὐτὸς ἐπῆρχε τόπων ἡγεμόνα, βουλόμενον συνοικεῖν αὐτοῦ τῇ θυγατρί, καὶ λέγοντος οἰκοδομήσειν ναὸν ὅμοιον ὄντα τῷ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐπὶ τοῦ Γαριζεὶν ὄρους, ὃ τῶν κατὰ τὴν Σαμάρειαν ὀρῶν ἐστὶν ὑψηλότατον, ⟨311⟩ καὶ ταῦτα ποιήσειν ἐπαγγελλομένου μετὰ τῆς Δαρείου γνώμης τοῦ βασιλέως, ἐπαρθεὶς ταῖς ὑποσχέσεσιν ὁ Μανασσῆς παρέμενε τῷ Σαναβαλλέτῃ, τὴν ἀρχιερωσύνην οἰόμενος

ἕξειν Δαρείου δόντος· καὶ γὰρ συνέβαινε τὸν Σαναβαλλέτην ἤδη πρεσβύτερον εἶναι. ⟨312⟩ *πολλῶν δ' ἱερέων καὶ Ἰσραηλιτῶν τοιούτοις γάμοις ἐμπεπλεγμένων, κατεῖχεν οὐ μικρὰ ταραχὴ τοὺς Ἱεροσολυμίτας· ἀφίσταντο γὰρ ἅπαντες πρὸς τὸν Μανασσῆν, τοῦ Σαναβαλλέτου χορηγοῦντος αὐτοῖς καὶ χρήματα καὶ χώραν εἰς γεωργίαν καὶ κατοίκησιν ἀπομερίζοντος, καὶ παντὶ τρόπῳ τῷ γαμβρῷ συμφιλοκαλοῦντος.*

3 ⟨313⟩ *κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν Δαρεῖος ἀκούσας ὅτι τὸν Ἑλλήσποντον διαβὰς Ἀλέξανδρος, καὶ τοὺς σατράπας αὐτοῦ τῇ κατὰ Γράνικον μάχῃ κρατήσας, προσωτέρω χωρεῖ, στρατιὰν ἱππικήν τε καὶ πεζὴν συνήθροιζεν, ἀπαντῆσαι διεγνωκὼς τοῖς Μακεδόσι πρὶν ἢ πᾶσαν αὐτοὺς ἐπιόντας καταστρέψασθαι τὴν Ἀσίαν.* ⟨314⟩ *περαιωσάμενος οὖν τὸν Εὐφράτην ποταμόν, καὶ τὸν Ταῦρον τὸ Κιλίκιον ὄρος ὑπερελθών, ἐν Ἰσσῷ τῆς Κιλικίας τοὺς πολεμίους, ὡς ἐκεῖ μαχεσόμενος αὐτοῖς, ἐξεδέχετο.* ⟨315⟩ *ἡσθεὶς δὲ τῇ Δαρείου καταβάσει ὁ Σαναβαλλέτης εὐθὺς ἔλεγε τῷ Μανασσῇ τὰς ὑποσχέσεις τελέσειν, ὡς ἂν Δαρεῖος κρατήσας τῶν πολεμίων ὑποστρέψῃ· πέπειστο γὰρ οὐκ αὐτὸς μόνος, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ, μηδ' εἰς χεῖρας τοῖς Πέρσαις ἥξειν τοὺς Μακεδόνας διὰ τὸ πλῆθος.* ⟨316⟩ *ἀπέβη δ' οὐχ ὡς προσεδόκων· συμβαλὼν γὰρ ὁ βασιλεὺς τοῖς Μακεδόσιν ἡττήθη, καὶ πολλὴν τῆς στρατιᾶς ἀπολέσας, ληφθέντων αἰχμαλώτων αὐτοῦ τῆς μητρὸς καὶ τῆς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων, ἔφυγεν εἰς Πέρσας.* ⟨317⟩ *Ἀλέξανδρος δ' εἰς Συρίαν παραγενόμενος Δαμασκὸν αἱρεῖ καὶ Σιδῶνος κρατήσας ἐπολιόρκει Τύρον, ἠξίου τ' ἀποστείλας*

§ 312 = *Nehem.* XIII 23.

γράμματα πρὸς τὸν τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερέα συμμαχίαν τ' αὐτῷ πέμπειν καὶ ἀγορὰν τῷ στρατεύματι παρασχεῖν, καὶ ὅσα Δαρείῳ πρότερον ἐτέλουν δῶρα ταῦτ' αὐτῷ διδόναι, τὴν Μακεδόνων φιλίαν ἑλομένους· οὐ γὰρ μετανοήσειν ἐπὶ τούτοις. <318> τοῦ δ' ἀρχιερέως ἀποκριναμένου τοῖς γραμματοφόροις ὡς ὅρκους εἴη Δαρείῳ δεδωκὼς μὴ βαστάξειν ὅπλα κατ' αὐτοῦ, καὶ τούτους ἕως ἂν ᾖ Δαρεῖος ἐν τοῖς ζῶσι μὴ παραβήσεσθαι φήσαντος, ἀκούσας Ἀλέξανδρος παρωξύνθη, <319> καὶ τὴν μὲν Τύρον οὐκ ἔκρινε καταλιπεῖν, ὅσον οὔπω μέλλουσαν αἱρεῖσθαι, παραστησάμενος δὲ ταύτην ἠπείλει στρατεύσειν ἐπὶ τὸν τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερέα καὶ διδάξειν πάντας δι' αὐτοῦ πρὸς τίνας δὴ αὐτοῖς φυλακτέον τοὺς ὅρκους. <320> ὅθεν πονικώτερον χρησάμενος τῇ πολιορκίᾳ λαμβάνει τὴν Τύρον· καταστησάμενος δὲ τὰ ἐν αὐτῇ ἐπὶ τὴν τῶν Γαζαίων πόλιν ἦλθε, καὶ τήν τε Γάζαν καὶ τὸν ἐν αὐτῇ φρούραρχον ὄνομα Βαβημήσην ἐπολιόρκει.

<321> νομίσας δὲ καιρὸν ἐπιτήδειον ἔχειν ὁ Σανα- 4
βαλλέτης τῆς ἐπιβολῆς, Δαρείου μὲν ἀπέγνω καὶ λαβὼν ὀκτακισχιλίους τῶν ἀρχομένων ὑπ' αὐτοῦ πρὸς Ἀλέξανδρον ἧκε, καὶ καταλαβὼν αὐτὸν ἀρχόμενον τῆς Τύρου πολιορκίας, ὧν τ' αὐτὸς ἄρχει τόπων ἔλεγεν αὐτῷ παραδιδόναι τούτους, καὶ δεσπότην αὐτὸν ἔχειν ἡδέως ἀντὶ Δαρείου τοῦ βασιλέως. <322> ἀσμένως δ' αὐτὸν προσδεξαμένου, θαρρῶν ἤδη περὶ τῶν προκειμένων ὁ Σαναβαλλέτης αὐτῷ λόγους προσέφερε, δηλῶν ὡς γαμβρὸν μὲν ἔχοι Μανασσῆν, τοῦ τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερέως Ἰαδδοῦ ἀδελφόν, πολλοὺς δὲ καὶ ἄλλους αὐτῷ συμπαρόντας τῶν ὁμοεθνῶν θέλειν ἱερὸν ἐν τοῖς ὑπ' ἐκείνῳ τόποις ἤδη κατασκευάσαι· <323>

τοῦτο δ' εἶναι καὶ τῷ βασιλεῖ συμφέρον, εἰς δύο διῃρῆσθαι τὴν τῶν Ἰουδαίων δύναμιν, ἵνα μὴ ὁμογνωμονοῦν τὸ ἔθνος μηδὲ συνεστώς, εἰ νεωτερίσειέ ποτε, χαλεπὸν ᾖ τοῖς βασιλεῦσι, καθὼς καὶ πρότερον τοῖς Ἀσσυρίων ἄρξασιν ἐγένετο. ⟨324⟩ συγχωρήσαντος δ' Ἀλεξάνδρου, πᾶσαν εἰσενεγκάμενος σπουδὴν ᾠκοδόμησεν ὁ Σαναβαλλέτης τὸν ναὸν καὶ ἱερέα τὸν Μανασσῆν κατέστησε, μέγιστον γέρας ἡγησάμενος τοῖς ἐκ τῆς θυγατρὸς γενησομένοις τοῦτ' ἔσεσθαι. ⟨325⟩ μηνῶν δ' ἑπτὰ τῇ Τύρου πολιορκίᾳ διεληλυθότων καὶ δύο τῇ Γάζης, ὁ μὲν Σαναβαλλέτης ἀπέθανεν, ὁ δ' Ἀλέξανδρος ἐξελὼν τὴν Γάζαν ἐπὶ τὴν τῶν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἀναβαίνειν ἐσπουδάκει. ⟨326⟩ ὁ δ' ἀρχιερεὺς Ἰαδδοῦς ταῦτ' ἀκούσας ἦν ἐν ἀγωνίᾳ καὶ δέει, πῶς ἀπαντήσει τοῖς Μακεδόσιν ἀμηχανῶν, ὀργιζομένου τοῦ βασιλέως ἐπὶ τῇ πρότερον ἀπειθείᾳ. παραγγείλας οὖν ἱκετείαν τῷ λαῷ, καὶ θυσίαν μετ' αὐτοῦ τῷ θεῷ προσφέρων, ἐδεῖτο ὑπερασπίσαι τοῦ ἔθνους καὶ τῶν ἐπερχομένων κινδύνων ἀπαλλάξαι. ⟨327⟩ κατακοιμηθέντι δὲ μετὰ τὴν θυσίαν ἐχρημάτισεν αὐτῷ κατὰ τοὺς ὕπνους ὁ θεὸς θαρρεῖν καὶ στεφανοῦντας τὴν πόλιν ἀνοίγειν τὰς πύλας, καὶ τοὺς μὲν ἄλλους λευκαῖς ἐσθῆσιν, αὐτὸν δὲ μετὰ τῶν ἱερέων ταῖς νομίμοις στολαῖς ποιεῖσθαι τὴν ὑπάντησιν, μηδὲν προσδοκῶντας πείσεσθαι δεινὸν προνοουμένου τοῦ θεοῦ. ⟨328⟩ διαναστὰς δ' ἐκ τοῦ ὕπνου ἔχαιρέ τε μεγάλως αὐτός, καὶ τὸ χρηματισθὲν αὐτῷ πᾶσι μηνύσας καὶ ποιήσας ὅσα κατὰ τοὺς ὕπνους αὐτῷ παρηγγέλθη, τὴν τοῦ βασιλέως παρουσίαν ἐξεδέχετο.

5 *⟨329⟩ πυθόμενός τ' αὐτὸν οὐ πόρρω τῆς πόλεως ὄντα, πρόεισι μετὰ τῶν ἱερέων καὶ τοῦ πολιτικοῦ πλή-*

θους, ἱεροπρεπῆ καὶ διαφέρουσαν τῶν ἄλλων ἐθνῶν ποιούμενος τὴν ὑπάντησιν, εἰς τόπον τινὰ Σαφὰ λεγόμενον· τὸ δ' ὄνομα τοῦτο μεταφερόμενον εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶτταν σκοπὴν σημαίνει· τά τε γὰρ Ἱεροσόλυμα καὶ τὸν ναὸν ἐκεῖθεν συνέβαινεν ἀφορᾶσθαι. ⟨330⟩ τῶν δὲ Φοινίκων καὶ τῶν ἀκολουθούντων Χουθαίων, ὅσα βασιλέως ὀργὴν εἰκὸς ἐπιτρέψειν αὐτοῖς, τήν τε πόλιν διαρπάσειν καὶ τὸν ἀρχιερέα μετ' αἰκίας ἀπολέσειν λογιζομένων, τἀναντία τούτων ἐγίγνετο. ⟨331⟩ ὁ γὰρ Ἀλέξανδρος ἔτι πόρρωθεν ἰδὼν τὸ μὲν πλῆθος ἐν ταῖς λευκαῖς ἐσθῆσι, τοὺς δ' ἱερεῖς προεστῶτας ἐν ταῖς βυσσίναις αὐτῶν, τὸν δ' ἀρχιερέα ἐν τῇ ὑακινθίνῳ καὶ διαχρύσῳ στολῇ, καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἔχοντα τὴν κίδαριν καὶ τὸ χρυσοῦν ἐπ' αὐτῆς ἔλασμα, ᾧ τὸ τοῦ θεοῦ ἐπεγέγραπτο ὄνομα, προσελθὼν μόνος προσεκύνησε τοὔνομα καὶ τὸν ἀρχιερέα πρῶτον ἠσπάσατο. ⟨332⟩ τῶν δὲ Ἰουδαίων πάντων ὁμοῦ μιᾷ φωνῇ τὸν Ἀλέξανδρον ἀσπασαμένων καὶ κυκλωσαμένων αὐτόν, οἱ μὲν τῆς Συρίας βασιλεῖς καὶ οἱ λοιποὶ τοῦτο ποιήσαντος κατεπλάγησαν, καὶ διεφθάρθαι τῷ βασιλεῖ τὴν διάνοιαν ὑπελάμβανον· ⟨333⟩ Παρμενίωνος δὲ μόνου προσελθόντος αὐτῷ, καὶ πυθομένου τί δή ποτε προσκυνούντων αὐτὸν ἁπάντων αὐτὸς προσκυνήσειε τὸν τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερέα, 'οὐ τοῦτον' εἶπε 'προσεκύνησα, τὸν δὲ θεὸν οὗ τῇ ἀρχιερωσύνῃ οὗτος τετίμηται· ⟨334⟩ τοῦτον γὰρ καὶ κατὰ τοὺς ὕπνους φησὶν εἶδον ἐν τῷ νῦν σχήματι, τῆς Μακεδονίας ἐν Δίῳ τυγχάνων, καὶ πρὸς ἐμαυτὸν διασκεπτομένῳ μοι πῶς ἂν κρατήσαιμι τῆς Ἀσίας παρεκελεύετο μὴ μέλλειν, ἀλλὰ θαρροῦντα διαβαίνειν· αὐτὸς γὰρ ἡγήσεσθαί μοι τῆς στρατείας καὶ τὴν Περσῶν παρα-

τοῦτο δ' εἶναι καὶ τῷ βασιλεῖ συμφέρον, εἰς δύο διῃρῆσθαι τὴν τῶν Ἰουδαίων δύναμιν, ἵνα μὴ ὁμογνωμονοῦν τὸ ἔθνος μηδὲ συνεστώς, εἰ νεωτερίσειέ ποτε, χαλεπὸν ᾖ τοῖς βασιλεῦσι, καθὼς καὶ πρότερον τοῖς Ἀσσυρίων ἄρξασιν ἐγένετο. ⟨324⟩ συγχωρήσαντος δ' Ἀλεξάνδρου, πᾶσαν εἰσενεγκάμενος σπουδὴν ᾠκοδόμησεν ὁ Σαναβαλλέτης τὸν ναὸν καὶ ἱερέα τὸν Μανασσῆν κατέστησε, μέγιστον γέρας ἡγησάμενος τοῖς ἐκ τῆς θυγατρὸς γενησομένοις τοῦτ' ἔσεσθαι. ⟨325⟩ μηνῶν δ' ἑπτὰ τῇ Τύρου πολιορκίᾳ διεληλυθότων καὶ δύο τῇ Γάζης, ὁ μὲν Σαναβαλλέτης ἀπέθανεν, ὁ δ' Ἀλέξανδρος ἐξελὼν τὴν Γάζαν ἐπὶ τὴν τῶν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἀναβαίνειν ἐσπουδάκει. ⟨326⟩ ὁ δ' ἀρχιερεὺς Ἰαδδοῦς ταῦτ' ἀκούσας ἦν ἐν ἀγωνίᾳ καὶ δέει, πῶς ἀπαντήσει τοῖς Μακεδόσιν ἀμηχανῶν, ὀργιζομένου τοῦ βασιλέως ἐπὶ τῇ πρότερον ἀπειθείᾳ. παραγγείλας οὖν ἱκετείαν τῷ λαῷ, καὶ θυσίαν μετ' αὐτοῦ τῷ θεῷ προσφέρων, ἐδεῖτο ὑπερασπίσαι τοῦ ἔθνους καὶ τῶν ἐπερχομένων κινδύνων ἀπαλλάξαι. ⟨327⟩ κατακοιμηθέντι δὲ μετὰ τὴν θυσίαν ἐχρημάτισεν αὐτῷ κατὰ τοὺς ὕπνους ὁ θεὸς θαρρεῖν καὶ στεφανοῦντας τὴν πόλιν ἀνοίγειν τὰς πύλας, καὶ τοὺς μὲν ἄλλους λευκαῖς ἐσθῆσιν, αὐτὸν δὲ μετὰ τῶν ἱερέων ταῖς νομίμοις στολαῖς ποιεῖσθαι τὴν ὑπάντησιν, μηδὲν προσδοκῶντας πείσεσθαι δεινὸν προνοουμένου τοῦ θεοῦ. ⟨328⟩ διαναστὰς δ' ἐκ τοῦ ὕπνου ἔχαιρέ τε μεγάλως αὐτός, καὶ τὸ χρηματισθὲν αὐτῷ πᾶσι μηνύσας καὶ ποιήσας ὅσα κατὰ τοὺς ὕπνους αὐτῷ παρηγγέλθη, τὴν τοῦ βασιλέως παρουσίαν ἐξεδέχετο.

⟨329⟩ πυθόμενός τ' αὐτὸν οὐ πόρρω τῆς πόλεως ὄντα, πρόεισι μετὰ τῶν ἱερέων καὶ τοῦ πολιτικοῦ πλή-

θους, ἱεροπρεπῆ καὶ διαφέρουσαν τῶν ἄλλων ἐθνῶν ποιούμενος τὴν ὑπάντησιν, εἰς τόπον τινὰ Σαφὰ λεγόμενον· τὸ δ' ὄνομα τοῦτο μεταφερόμενον εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶτταν σκοπὴν σημαίνει· τά τε γὰρ Ἱεροσόλυμα καὶ τὸν ναὸν ἐκεῖθεν συνέβαινεν ἀφορᾶσθαι. ⟨330⟩ τῶν δὲ Φοινίκων καὶ τῶν ἀκολουθούντων Χουθαίων, ὅσα βασιλέως ὀργὴν εἰκὸς ἐπιτρέψειν αὐτοῖς, τήν τε πόλιν διαρπάσειν καὶ τὸν ἀρχιερέα μετ' αἰκίας ἀπολέσειν λογιζομένων, τἀναντία τούτων ἐγίγνετο. ⟨331⟩ ὁ γὰρ Ἀλέξανδρος ἔτι πόρρωθεν ἰδὼν τὸ μὲν πλῆθος ἐν ταῖς λευκαῖς ἐσθῆσι, τοὺς δ' ἱερεῖς προεστῶτας ἐν ταῖς βυσσίναις αὐτῶν, τὸν δ' ἀρχιερέα ἐν τῇ ὑακινθίνῳ καὶ διαχρύσῳ στολῇ, καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἔχοντα τὴν κίδαριν καὶ τὸ χρυσοῦν ἐπ' αὐτῆς ἔλασμα, ᾧ τὸ τοῦ θεοῦ ἐπεγέγραπτο ὄνομα, προσελθὼν μόνος προσεκύνησε τοὔνομα καὶ τὸν ἀρχιερέα πρῶτον ἠσπάσατο. ⟨332⟩ τῶν δὲ Ἰουδαίων πάντων ὁμοῦ μιᾷ φωνῇ τὸν Ἀλέξανδρον ἀσπασαμένων καὶ κυκλωσαμένων αὐτόν, οἱ μὲν τῆς Συρίας βασιλεῖς καὶ οἱ λοιποὶ τοῦτο ποιήσαντος κατεπλάγησαν, καὶ διεφθάρθαι τῷ βασιλεῖ τὴν διάνοιαν ὑπελάμβανον· ⟨333⟩ Παρμενίωνος δὲ μόνου προσελθόντος αὐτῷ, καὶ πυθομένου τί δή ποτε προσκυνούντων αὐτὸν ἁπάντων αὐτὸς προσκυνήσειε τὸν τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερέα, 'οὐ τοῦτον' εἶπε 'προσεκύνησα, τὸν δὲ θεὸν οὗ τῇ ἀρχιερωσύνῃ οὗτος τετίμηται· ⟨334⟩ τοῦτον γὰρ καὶ κατὰ τοὺς ὕπνους φησὶν εἶδον ἐν τῷ νῦν σχήματι, τῆς Μακεδονίας ἐν Δίῳ τυγχάνων, καὶ πρὸς ἐμαυτὸν διασκεπτομένῳ μοι πῶς ἂν κρατήσαιμι τῆς Ἀσίας παρεκελεύετο μὴ μέλλειν, ἀλλὰ θαρροῦντα διαβαίνειν· αὐτὸς γὰρ ἡγήσεσθαί μοι τῆς στρατείας καὶ τὴν Περσῶν παρα-

δώσειν ἀρχήν. ⟨335⟩ *ὅθεν ἄλλον μὲν οὐδένα θεασάμενος ἐν τοιαύτῃ στολῇ, τοῦτον δὲ νῦν ἰδών, καὶ τῆς κατὰ τοὺς ὕπνους ἀναμνησθεὶς ὄψεώς τε καὶ παρακελεύσεως, νομίζω θείᾳ πομπῇ τὴν στρατείαν πεποιημένος Δαρεῖον νικήσειν καὶ τὴν Περσῶν καταλύσειν δύναμιν, καὶ πάνθ' ὅσα κατὰ νοῦν ἐστί μοι προχωρήσειν.'* ⟨336⟩ *ταῦτ' εἰπὼν πρὸς τὸν Παρμενίωνα, καὶ δεξιωσάμενος τὸν ἀρχιερέα, τῶν ἱερέων παραθεόντων εἰς τὴν πόλιν παραγίγνεται, καὶ ἀνελθὼν εἰς τὸ ἱερὸν θύει μὲν τῷ θεῷ κατὰ τὴν τοῦ ἀρχιερέως ὑφήγησιν, αὐτὸν δὲ τὸν ἀρχιερέα καὶ τοὺς ἱερεῖς ἀξιοπρεπῶς ἐτίμησε. δειχθείσης δ' αὐτῷ τῆς Δανιήλου βίβλου,* ⟨337⟩ *ἐν ᾗ τινὰ τῶν Ἑλλήνων καταλύσειν τὴν τῶν Περσῶν ἀρχὴν ἐδηλοῦτο, νομίσας αὐτὸς εἶναι ὁ σημαινόμενος, τότε μὲν ἡσθεὶς ἀπέλυσε τὸ πλῆθος, τῇ δ' ἐπιούσῃ προσκαλεσάμενος ἐκέλευσεν αὐτοὺς αἰτεῖσθαι δωρεὰς ἃς ἂν αὐτοὶ θέλωσι.* ⟨338⟩ *τοῦ δ' ἀρχιερέως αἰτησαμένου χρῆσθαι τοῖς πατρίοις νόμοις καὶ τὸ ἕβδομον ἔτος ἀνείσφορον εἶναι, συνεχώρησε πάντα. παρακαλεσάντων δ' αὐτῶν ἵνα καὶ τοὺς ἐν τῇ Βαβυλῶνι καὶ Μηδίᾳ Ἰουδαίους τοῖς ἰδίοις ἐπιτρέψῃ νόμοις χρῆσθαι, ἀσμένως ὑπέσχετο ποιήσειν ἅπερ ἀξιοῦσιν.* ⟨339⟩ *εἰπόντος δ' αὐτοῦ πρὸς τὸ πλῆθος, εἴ τινες αὐτῷ βούλονται συστρατεύειν τοῖς πατρίοις ἔθεσιν ἐμμένοντες καὶ κατὰ ταῦτα ζῶντες, ἑτοίμως ἔχειν ἐπάγεσθαι, πολλοὶ τὴν σὺν αὐτῷ στρατείαν ἠγάπησαν.*

6 ⟨340⟩ *ὁ μὲν οὖν Ἀλέξανδρος ταῦτα διοικησάμενος ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐξεστράτευσεν ἐπὶ τὰς ἐχομένας πόλεις· πάντων δ' αὐτὸν πρὸς οὓς ἀφίκοιτο φιλοφρόνως ἐκδεχομένων, Σαμαρεῖται, μητρόπολιν τότε τὴν Σίκιμαν ἔχοντες, κειμένην πρὸς τῷ Γαριζεὶν ὄρει*

καὶ κατῳκημένην ὑπὸ τῶν ἀποστατῶν τοῦ Ἰουδαίων ἔθνους, ἰδόντες ὅτι τοὺς Ἰουδαίους Ἀλέξανδρος οὕτω λαμπρῶς τετίμηκεν, ἔγνωσαν ἑαυτοὺς Ἰουδαίους ὁμολογεῖν. ⟨341⟩ εἰσὶ γὰρ οἱ Σαμαρεῖται τοιοῦτοι τὴν φύσιν, ὡς ἤδη που καὶ πρότερον δεδηλώκαμεν· ἐν μὲν ταῖς συμφοραῖς ὄντας τοὺς Ἰουδαίους ἀρνοῦνται συγγενεῖς ἔχειν, ὁμολογοῦντες τότε τὴν ἀλήθειαν· ὅταν δέ τι περὶ αὐτοὺς λαμπρὸν ἴδωσιν ἐκ τῆς τύχης, ἐξαίφνης ἐπιπηδῶσιν αὐτῶν τῇ κοινωνίᾳ, προσήκειν αὐτοῖς λέγοντες καὶ ἐκ τῶν Ἰωσήπου γενεαλογοῦντες αὐτοὺς ἐκγόνων Ἐφραΐμου καὶ Μανασσοῦ. ⟨342⟩ μετὰ λαμπρότητος οὖν, καὶ πολλὴν ἐνδεικνύμενοι τὴν περὶ αὐτὸν προθυμίαν, ἀπήντησαν τῷ βασιλεῖ, μικροῦ δεῖν ἐγγὺς τῶν Ἱεροσολύμων. ἐπαινέσαντος δ' αὐτοὺς Ἀλεξάνδρου, οἱ Σικιμῖται προσῆλθον αὐτῷ, προσπαραλαβόντες καὶ οὓς Σαναβαλλέτης πρὸς αὐτὸν στρατιώτας ἀπέστειλε, καὶ παρεκάλουν παραγενόμενον εἰς τὴν πόλιν αὐτῶν τιμῆσαι καὶ τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερόν. ⟨343⟩ ὃ δ' ἐκεῖνο μὲν αὖθις ὑποστρέφων παρέξειν ὑπέσχετο πρὸς αὐτούς· ἀξιούντων δ' ἀφιέναι τὸν φόρον αὐτοῖς τοῦ ἑβδομαδικοῦ ἔτους (οὐδὲ γὰρ αὐτοὺς σπείρειν ἐν αὐτῷ), τίνες ὄντες ταῦτα παρακαλοῦσιν ἐπυνθάνετο. ⟨344⟩ τῶν δ' εἰπόντων Ἑβραῖοι μὲν εἶναι, χρηματίζειν δ' οἱ ἐν Σικίμοις Σιδώνιοι, πάλιν αὐτοὺς ἐπηρώτησεν εἰ τυγχάνουσιν Ἰουδαῖοι· τῶν δ' οὐκ εἶναι φαμένων, 'ἀλλ' ἔγωγε' εἶπεν 'Ἰουδαίοις ταῦτ' ἔδωκα· ὑποστρέψας μέντοι γε καὶ διδαχθεὶς ὑφ' ὑμῶν ἀκριβέστερον ποιήσω τὰ δόξαντα.' ⟨345⟩ τοῖς μὲν οὖν Σικιμίταις οὕτως ἀπετάξατο, τοὺς δὲ τοῦ Σαναβαλλέτου στρατιώτας ἐκέλευσεν ἕπεσθαι εἰς Αἴγυπτον· ἐκεῖ γὰρ αὐτοῖς δώσειν κλήρους γῆς ὃ καὶ μετ' ὀλίγου

δώσειν ἀρχήν. ⟨335⟩ ὅθεν ἄλλον μὲν οὐδένα θεασάμενος ἐν τοιαύτῃ στολῇ, τοῦτον δὲ νῦν ἰδών, καὶ τῆς κατὰ τοὺς ὕπνους ἀναμνησθεὶς ὄψεώς τε καὶ παρακελεύσεως, νομίζω θείᾳ πομπῇ τὴν στρατείαν πεποιημένος Δαρεῖον νικήσειν καὶ τὴν Περσῶν καταλύσειν δύναμιν, καὶ πάνθ' ὅσα κατὰ νοῦν ἐστί μοι προχωρήσειν.' ⟨336⟩ ταῦτ' εἰπὼν πρὸς τὸν Παρμενίωνα, καὶ δεξιωσάμενος τὸν ἀρχιερέα, τῶν ἱερέων παραθεόντων εἰς τὴν πόλιν παραγίγνεται, καὶ ἀνελθὼν εἰς τὸ ἱερὸν θύει μὲν τῷ θεῷ κατὰ τὴν τοῦ ἀρχιερέως ὑφήγησιν, αὐτὸν δὲ τὸν ἀρχιερέα καὶ τοὺς ἱερεῖς ἀξιοπρεπῶς ἐτίμησε. δειχθείσης δ' αὐτῷ τῆς Δανιήλου βίβλου, ⟨337⟩ ἐν ᾗ τινὰ τῶν Ἑλλήνων καταλύσειν τὴν τῶν Περσῶν ἀρχὴν ἐδηλοῦτο, νομίσας αὐτὸς εἶναι ὁ σημαινόμενος, τότε μὲν ἡσθεὶς ἀπέλυσε τὸ πλῆθος, τῇ δ' ἐπιούσῃ προσκαλεσάμενος ἐκέλευσεν αὐτοὺς αἰτεῖσθαι δωρεὰς ἃς ἂν αὐτοὶ θέλωσι. ⟨338⟩ τοῦ δ' ἀρχιερέως αἰτησαμένου χρῆσθαι τοῖς πατρίοις νόμοις καὶ τὸ ἕβδομον ἔτος ἀνείσφορον εἶναι, συνεχώρησε πάντα. παρακαλεσάντων δ' αὐτῶν ἵνα καὶ τοὺς ἐν τῇ Βαβυλῶνι καὶ Μηδίᾳ Ἰουδαίους τοῖς ἰδίοις ἐπιτρέψῃ νόμοις χρῆσθαι, ἀσμένως ὑπέσχετο ποιήσειν ἅπερ ἀξιοῦσιν. ⟨339⟩ εἰπόντος δ' αὐτοῦ πρὸς τὸ πλῆθος, εἴ τινες αὐτῷ βούλονται συστρατεύειν τοῖς πατρίοις ἔθεσιν ἐμμένοντες καὶ κατὰ ταῦτα ζῶντες, ἑτοίμως ἔχειν ἐπάγεσθαι, πολλοὶ τὴν σὺν αὐτῷ στρατείαν ἠγάπησαν.

6 ⟨340⟩ ὁ μὲν οὖν Ἀλέξανδρος ταῦτα διοικησάμενος ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐξεστράτευσεν ἐπὶ τὰς ἐχομένας πόλεις· πάντων δ' αὐτὸν πρὸς οὓς ἀφίκοιτο φιλοφρόνως ἐνδεχομένων, Σαμαρεῖται, μητρόπολιν τότε τὴν Σίκιμα ἔχοντες, κειμένην πρὸς τῷ Γαριζεὶν ὄρει

καὶ κατῳκημένην ὑπὸ τῶν ἀποστατῶν τοῦ Ἰουδαίων ἔθνους, ἰδόντες ὅτι τοὺς Ἰουδαίους Ἀλέξανδρος οὕτω λαμπρῶς τετίμηκεν, ἔγνωσαν ἑαυτοὺς Ἰουδαίους ὁμολογεῖν. ⟨341⟩ εἰσὶ γὰρ οἱ Σαμαρεῖται τοιοῦτοι τὴν φύσιν, ὡς ἤδη που καὶ πρότερον δεδηλώκαμεν· ἐν μὲν ταῖς συμφοραῖς ὄντας τοὺς Ἰουδαίους ἀρνοῦνται συγγενεῖς ἔχειν, ὁμολογοῦντες τότε τὴν ἀλήθειαν· ὅταν δέ τι περὶ αὐτοὺς λαμπρὸν ἴδωσιν ἐκ τῆς τύχης, ἐξαίφνης ἐπιπηδῶσιν αὐτῶν τῇ κοινωνίᾳ, προσήκειν αὐτοῖς λέγοντες καὶ ἐκ τῶν Ἰωσήπου γενεαλογοῦντες αὐτοὺς ἐκγόνων Ἐφραΐμου καὶ Μανασσοῦ. ⟨342⟩ μετὰ λαμπρότητος οὖν, καὶ πολλὴν ἐνδεικνύμενοι τὴν περὶ αὐτὸν προθυμίαν, ἀπήντησαν τῷ βασιλεῖ, μικροῦ δεῖν ἐγγὺς τῶν Ἱεροσολύμων. ἐπαινέσαντος δ' αὐτοὺς Ἀλεξάνδρου, οἱ Σικιμῖται προσῆλθον αὐτῷ, προσπαραλαβόντες καὶ οὓς Σαναβαλλέτης πρὸς αὐτὸν στρατιώτας ἀπέστειλε, καὶ παρεκάλουν παραγενόμενον εἰς τὴν πόλιν αὐτῶν τιμῆσαι καὶ τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερόν. ⟨343⟩ ὁ δ' ἐκεῖνο μὲν αὖθις ὑποστρέφων παρέξειν ὑπέσχετο πρὸς αὐτούς· ἀξιούντων δ' ἀφιέναι τὸν φόρον αὐτοῖς τοῦ ἑβδομαδικοῦ ἔτους (οὐδὲ γὰρ αὐτοὺς σπείρειν ἐν αὐτῷ), τίνες ὄντες ταῦτα παρακαλοῦσιν ἐπυνθάνετο. ⟨344⟩ τῶν δ' εἰπόντων Ἑβραῖοι μὲν εἶναι, χρηματίζειν δ' οἱ ἐν Σικίμοις Σιδώνιοι, πάλιν αὐτοὺς ἐπηρώτησεν εἰ τυγχάνουσιν Ἰουδαῖοι· τῶν δ' οὐκ εἶναι φαμένων, 'ἀλλ' ἔγωγε' εἶπεν 'Ἰουδαίοις ταῦτ' ἔδωκα· ὑποστρέψας μέντοι γε καὶ διδαχθεὶς ὑφ' ὑμῶν ἀκριβέστερον ποιήσω τὰ δόξαντα.' ⟨345⟩ τοῖς μὲν οὖν Σικιμίταις οὕτως ἀπετάξατο, τοὺς δὲ τοῦ Σαναβαλλέτου στρατιώτας ἐκέλευσεν ἕπεσθαι εἰς Αἴγυπτον· ἐκεῖ γὰρ αὐτοῖς δώσειν κλήρους γῆς ὃ καὶ μετ' ὀλίγου

ἐποίησεν ἐν τῇ Θηβαΐδι, φρουρεῖν τὴν χώραν αὐτοῖς προστάξας.

7 ⟨346⟩ *τελευτήσαντος δ' Ἀλεξάνδρου ἡ μὲν ἀρχὴ εἰς τοὺς διαδόχους διεμερίσθη, τὸ δ' ἐπὶ τοῦ Γαριζεὶν ὄρους ἱερὸν ἔμενεν. εἰ δέ τις αἰτίαν ἔσχε παρὰ τοῖς Ἱεροσολυμίταις κοινοφαγίας ἢ τῆς ἐν τοῖς σαββάτοις παρανομίας ἤ τινος ἄλλου τοιούτου ἁμαρτήματος, παρὰ τοὺς Σικιμίτας ἔφευγε, λέγων ἀδίκως ἐκβεβλῆσθαι.* ⟨347⟩ *τετελευτήκει δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἤδη καὶ ὁ ἀρχιερεὺς Ἰαδδοῦς καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην Ὀνίας ὁ παῖς αὐτοῦ παρειλήφει. τὰ μὲν δὴ περὶ τοὺς Ἱεροσολυμίτας ἐν τούτοις ἐτύγχανεν ὄντα.*

ΒΙΒΛΟΣ ΔΩΔΕΚΑΤΗ.

⟨1⟩ Ἀλέξανδρος μὲν οὖν ὁ τῶν Μακεδόνων βασιλεὺς καταλύσας τὴν τῶν Περσῶν ἡγεμονίαν, καὶ τὰ κατὰ τὴν Ἰουδαίαν τὸν προειρημένον καταστησάμενος τρόπον, τελευτᾷ τὸν βίον· ⟨2⟩ μεταπεσούσης δ' εἰς πολλοὺς τῆς ἀρχῆς, Ἀντίγονος μὲν τῆς Ἀσίας ἐπικρατεῖ, Σέλευκος δὲ Βαβυλῶνος καὶ τῶν ἐκεῖ ἐθνῶν, Λυσίμαχος δὲ τὸν Ἑλλήσποντον διεῖπε, τὴν δὲ Μακεδονίαν εἶχε Κάσανδρος, Πτολεμαῖος δ' ὁ Λάγου τὴν Αἴγυπτον εἰλήφει. ⟨3⟩ στασιαζόντων δὲ τούτων καὶ πρὸς ἀλλήλους φιλοτιμουμένων ὑπὲρ τῆς ἰδίας ἀρχῆς, πολέμους τε συνεχεῖς καὶ μακροὺς συνέβαινε γίγνεσθαι, καὶ τὰς πόλεις κακοπαθεῖν καὶ πολλοὺς ἐν τοῖς ἀγῶσιν ἀποβάλλειν τῶν οἰκητόρων, ὡς καὶ τὴν Συρίαν ἅπασαν ὑπὸ Πτολεμαίου τοῦ Λάγου, Σωτῆρος τότε χρηματίζοντος, τἀναντία παθεῖν αὐτοῦ τῇ ἐπικλήσει. ⟨4⟩ κατέσχε δ' οὗτος καὶ τὰ Ἱεροσόλυμα δόλῳ καὶ ἀπάτῃ χρησάμενος· εἰσελθὼν γὰρ σαββάτοις εἰς τὴν πόλιν ὡς θύσων, μήτε τῶν Ἰουδαίων αὐτὸν ἀμυνομένων (οὐδὲν γὰρ ὑπενόουν πολέμιον) καὶ διὰ τὸ ἀνύποπτον καὶ τὴν ἡμέραν ἐν ἀργίᾳ καὶ ῥᾳθυμίᾳ τυγχανόντων, ἀπόνως ἐγκρατὴς γίγνεται τῆς πόλεως καὶ πικρῶς ἦρχεν αὐτῆς. ⟨5⟩ μαρτυρεῖ δὲ τῷ λόγῳ τούτῳ καὶ Ἀγαθαρχίδης ὁ Κνίδιος ὁ τὰς τῶν διαδόχων πράξεις συγγραψάμενος, ὀνειδίζων ἡμῖν δεισιδαιμονίαν ὡς δι' αὐτὴν ἀποβαλοῦσι τὴν ἐλευθερίαν, λέγων οὕτως·

⟨6⟩ ‛ἔστιν ἔθνος Ἰουδαίων λεγόμενον, οἳ πόλιν ὀχυρὰν καὶ μεγάλην ἔχοντες Ἱεροσόλυμα ταύτην ὑπερεῖδον ὑπὸ Πτολεμαίῳ γενομένην, ὅπλα λαβεῖν οὐ θελήσαντες, ἀλλὰ διὰ τὴν ἄκαιρον δεισιδαιμονίαν χαλεπὸν ὑπέμειναν ἔχειν δεσπότην.᾽ ⟨7⟩ Ἀγαθαρχίδης μὲν οὖν ταῦτα περὶ τοῦ ἔθνους ἡμῶν ἀπεφήνατο· ὁ δὲ Πτολεμαῖος πολλοὺς αἰχμαλώτους λαβὼν ἀπό τε τῆς ὀρεινῆς Ἰουδαίας καὶ τῶν περὶ τὰ Ἱεροσόλυμα τόπων καὶ τῆς Σαμαρείτιδος καὶ τῶν ἐν τῷ ὄρει τῷ Γαριζείν, κατῴκισεν ἅπαντας εἰς Αἴγυπτον ἀγαγών. ⟨8⟩ ἐπεγνωκὼς δὲ τοὺς ἀπὸ τῶν Ἱεροσολύμων περί τε τὴν τῶν ὅρκων φυλακὴν καὶ τὰς πίστεις βεβαιοτάτους ὑπάρχοντας ἐξ ὧν ἀπεκρίναντο Ἀλεξάνδρῳ πρεσβευσαμένῳ πρὸς αὐτοὺς μετὰ τὸ κρατῆσαι Δαρείου τῇ μάχῃ, πολλοὺς αὐτῶν εἰς τὰ φρούρια καταλοχίσας καὶ τοῖς Μακεδόσιν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ποιήσας ἰσοπολίτας, ὅρκους ἔλαβε παρ᾽ αὐτῶν ὅπως τοῖς ἐκγόνοις τοῦ παραθεμένου τὴν πίστιν διαφυλάξουσιν. ⟨9⟩ οὐκ ὀλίγοι δὲ καὶ τῶν ἄλλων Ἰουδαίων ἑκουσίως εἰς τὴν Αἴγυπτον παρεγένοντο, τῆς τ᾽ ἀρετῆς τῶν τόπων αὐτοὺς καὶ τῆς τοῦ Πτολεμαίου φιλοτιμίας προκαλουμένης. ⟨10⟩ στάσεις μέντοι γε τοῖς ἐκγόνοις αὐτῶν πρὸς τοὺς Σαμαρείτας, τὴν πάτριον ἀγωγὴν τῶν ἐθῶν ἀποσώζειν προαιρουμένοις, ἐγίγνοντο, καὶ πρὸς ἀλλήλους ἐπολέμουν, τῶν μὲν Ἱεροσολυμιτῶν τὸ παρ᾽ αὐτοῖς ἱερὸν ἅγιον εἶναι λεγόντων καὶ τὰς θυσίας ἐκεῖ πέμπειν ἀξιούντων, τῶν δὲ Σαμαρειτῶν εἰς τὸ Γαριζεὶν ὄρος κελευόντων.

2 ⟨11⟩ βασιλεύσαντος δ᾽ Ἀλεξάνδρου ἔτη δώδεκα καὶ μετ᾽ αὐτὸν Πτολεμαίου τοῦ Σωτῆρος τετταράκοντα καὶ

§ 6 cf. c. Apion. I § 209. § 7 = Aristeae p. 13 et 15.

ἕν, ἔπειτα τὴν βασιλείαν τῆς Αἰγύπτου παραλαβὼν ὁ Φιλάδελφος, καὶ κατασχὼν αὐτὴν ἐπ᾽ ἔτη ἑνὸς δέοντα τετταράκοντα, τόν τε νόμον ἡρμήνευσε καὶ τοὺς δουλεύοντας ἐν Αἰγύπτῳ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν ἀπέλυσε τῆς δουλείας, ὄντας περὶ δώδεκα μυριάδας, ἐξ αἰτίας τοιαύτης. ⟨12⟩ Δημήτριος ὁ Φαληρεύς, ὃς ἦν ἐπὶ τῶν βιβλιοθηκῶν τοῦ βασιλέως, σπουδάζων εἰ δυνατὸν εἴη πάντα τὰ κατὰ τὴν οἰκουμένην συναγαγεῖν βιβλία, καὶ συνωνούμενος εἴ τί που μόνον ἀκούσειε σπουδῆς ἄξιον ὂν ἢ ἴδοι, τῇ τοῦ βασιλέως προαιρέσει (μάλιστα γὰρ περὶ τὴν συλλογὴν τῶν βιβλίων εἶχε φιλοκάλως) συνηγωνίζετο. ⟨13⟩ ἐρομένου δ᾽ αὐτόν ποτε τοῦ Πτολεμαίου πόσας ἤδη μυριάδας ἔχοι συνειλεγμένας βιβλίων, τῶν μὲν ὑπαρχόντων εἶπεν εἶναι περὶ εἴκοσιν, ὀλίγου δὲ χρόνου εἰς πεντήκοντα συναθροίσειν. ⟨14⟩ μεμηνῦσθαι δ᾽ ἔλεγεν αὐτῷ πολλὰ εἶναι καὶ παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις τῶν παρ᾽ αὐτοῖς νομίμων συγγράμματα σπουδῆς ἄξια καὶ τῆς βασιλέως βιβλιοθήκης, ἃ τοῖς ἐκείνων χαρακτῆρσι καὶ τῇ διαλέκτῳ γεγραμμένα πόνον αὐτοῖς οὐκ ὀλίγον παρέχειν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν μεταβαλλόμενα γλῶτταν· ⟨15⟩ δοκεῖ μὲν γὰρ εἶναι τῇ ἰδιότητι τῶν Σύρων γραμμάτων ἐμφερὴς ὁ χαρακτὴρ αὐτῶν, καὶ τὴν φωνὴν ὁμοίαν αὐτοῖς ἀπηχεῖν, ἰδιότροπον δ᾽ αὐτὴν εἶναι συμβέβηκεν· οὐδὲν οὖν ἔλεγε κωλύειν καὶ ταῦτα μεταβαλόντα (δύνασθαι γὰρ τῆς εἰς ταῦτα χορηγίας εὐποροῦντα) ἔχειν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ καὶ τὰ παρ᾽ ἐκείνοις. ⟨16⟩ δόξας οὖν ὁ βασιλεὺς ἄριστα τὸν Δημήτριον φιλοτιμούμενον περὶ τὸ πλῆθος αὐτῷ τῶν βιβλίων ὑποτίθεσθαι, γράφει τῷ τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερεῖ ταῦτα γίγνεσθαι.

§ 12 = Aristeae p. 14.

⟨6⟩ ‘ἔστιν ἔθνος Ἰουδαίων λεγόμενον, οἳ πόλιν ὀχυρὰν καὶ μεγάλην ἔχοντες Ἱεροσόλυμα ταύτην ὑπερεῖδον ὑπὸ Πτολεμαίῳ γενομένην, ὅπλα λαβεῖν οὐ θελήσαντες, ἀλλὰ διὰ τὴν ἄκαιρον δεισιδαιμονίαν χαλεπὸν ὑπέμειναν ἔχειν δεσπότην.’ ⟨7⟩ Ἀγαθαρχίδης μὲν οὖν ταῦτα περὶ τοῦ ἔθνους ἡμῶν ἀπεφήνατο· ὁ δὲ Πτολεμαῖος πολλοὺς αἰχμαλώτους λαβὼν ἀπό τε τῆς ὀρεινῆς Ἰουδαίας καὶ τῶν περὶ τὰ Ἱεροσόλυμα τόπων καὶ τῆς Σαμαρείτιδος καὶ τῶν ἐν τῷ ὄρει τῷ Γαριζείν, κατῴκισεν ἅπαντας εἰς Αἴγυπτον ἀγαγών. ⟨8⟩ ἐπεγνωκὼς δὲ τοὺς ἀπὸ τῶν Ἱεροσολύμων περί τε τὴν τῶν ὅρκων φυλακὴν καὶ τὰς πίστεις βεβαιοτάτους ὑπάρχοντας ἐξ ὧν ἀπεκρίναντο Ἀλεξάνδρῳ πρεσβευσαμένῳ πρὸς αὐτοὺς μετὰ τὸ κρατῆσαι Δαρείου τῇ μάχῃ, πολλοὺς αὐτῶν εἰς τὰ φρούρια καταλοχίσας καὶ τοῖς Μακεδόσιν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ποιήσας ἰσοπολίτας, ὅρκους ἔλαβε παρ’ αὐτῶν ὅπως τοῖς ἐκγόνοις τοῦ παραθεμένου τὴν πίστιν διαφυλάξουσιν. ⟨9⟩ οὐκ ὀλίγοι δὲ καὶ τῶν ἄλλων Ἰουδαίων ἑκουσίως εἰς τὴν Αἴγυπτον παρεγένοντο, τῆς τ’ ἀρετῆς τῶν τόπων αὐτοὺς καὶ τῆς τοῦ Πτολεμαίου φιλοτιμίας προκαλουμένης. ⟨10⟩ στάσεις μέντοι γε τοῖς ἐκγόνοις αὐτῶν πρὸς τοὺς Σαμαρείτας, τὴν πάτριον ἀγωγὴν τῶν ἐθῶν ἀποσώζειν προαιρουμένοις, ἐγίγνοντο, καὶ πρὸς ἀλλήλους ἐπολέμουν, τῶν μὲν Ἱεροσολυμιτῶν τὸ παρ’ αὐτοῖς ἱερὸν ἅγιον εἶναι λεγόντων καὶ τὰς θυσίας ἐκεῖ πέμπειν ἀξιούντων, τῶν δὲ Σαμαρειτῶν εἰς τὸ Γαριζεὶν ὄρος κελευόντων.

2 ⟨11⟩ βασιλεύσαντος δ’ Ἀλεξάνδρου ἔτη δώδεκα καὶ μετ’ αὐτὸν Πτολεμαίου τοῦ Σωτῆρος τετταράκοντα καὶ

§ 6 cf. c. Apion. I § 209. § 7 = Aristeae p. 13 et 15.

ἕν, ἔπειτα τὴν βασιλείαν τῆς Αἰγύπτου παραλαβὼν ὁ Φιλάδελφος, καὶ κατασχὼν αὐτὴν ἐπ' ἔτη ἑνὸς δέοντα τετταράκοντα, τόν τε νόμον ἡρμήνευσε καὶ τοὺς δουλεύοντας ἐν Αἰγύπτῳ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν ἀπέλυσε τῆς δουλείας, ὄντας περὶ δώδεκα μυριάδας, ἐξ αἰτίας τοιαύτης. ⟨12⟩ Δημήτριος ὁ Φαληρεύς, ὃς ἦν ἐπὶ τῶν βιβλιοθηκῶν τοῦ βασιλέως, σπουδάζων εἰ δυνατὸν εἴη πάντα τὰ κατὰ τὴν οἰκουμένην συναγαγεῖν βιβλία, καὶ συνωνούμενος εἴ τί που μόνον ἀκούσειε σπουδῆς ἄξιον ὂν ἢ ἴδοι, τῇ τοῦ βασιλέως προαιρέσει (μάλιστα γὰρ περὶ τὴν συλλογὴν τῶν βιβλίων εἶχε φιλοκάλως) συνηγωνίζετο. ⟨13⟩ ἐρομένου δ' αὐτόν ποτε τοῦ Πτολεμαίου πόσας ἤδη μυριάδας ἔχοι συνειλεγμένας βιβλίων, τῶν μὲν ὑπαρχόντων εἶπεν εἶναι περὶ εἴκοσιν, ὀλίγου δὲ χρόνου εἰς πεντήκοντα συναθροίσειν. ⟨14⟩ μεμηνῦσθαι δ' ἔλεγεν αὐτῷ πολλὰ εἶναι καὶ παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις τῶν παρ' αὐτοῖς νομίμων συγγράμματα σπουδῆς ἄξια καὶ τῆς βασιλέως βιβλιοθήκης, ἃ τοῖς ἐκείνων χαρακτῆρσι καὶ τῇ διαλέκτῳ γεγραμμένα πόνον αὐτοῖς οὐκ ὀλίγον παρέχειν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν μεταβαλλόμενα γλῶτταν· ⟨15⟩ δοκεῖ μὲν γὰρ εἶναι τῇ ἰδιότητι τῶν Σύρων γραμμάτων ἐμφερὴς ὁ χαρακτὴρ αὐτῶν, καὶ τὴν φωνὴν ὁμοίαν αὐτοῖς ἀπηχεῖν, ἰδιότροπον δ' αὐτὴν εἶναι συμβέβηκεν· οὐδὲν οὖν ἔλεγε κωλύειν καὶ ταῦτα μεταβαλόντα (δύνασθαι γὰρ τῆς εἰς ταῦτα χορηγίας εὐποροῦντα) ἔχειν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ καὶ τὰ παρ' ἐκείνοις. ⟨16⟩ δόξας οὖν ὁ βασιλεὺς ἄριστα τὸν Δημήτριον φιλοτιμούμενον περὶ τὸ πλῆθος αὐτῷ τῶν βιβλίων ὑποτίθεσθαι, γράφει τῷ τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερεῖ ταῦτα γίγνεσθαι.

§ 12 = Aristeae p. 14.

2 ⟨17⟩ *Ἀρισταῖος δέ τις, φίλος ὢν ἐν τοῖς μάλιστα τῷ βασιλεῖ καὶ σπουδαζόμενος ὑπ' αὐτοῦ διὰ μετριότητα, πολλάκις μὲν καὶ πρότερον ἔγνω παρακαλέσαι τὸν βασιλέα ὅπως ἀπολύσει τοὺς αἰχμαλώτους Ἰουδαίους, ὅσοι κατὰ τὴν βασιλείαν ἦσαν αὐτοῦ,* ⟨18⟩ *καιρὸν δ' ἐπιτήδειον εἶναι τοῦτον δοκιμάσας τῆς δεήσεως, πρώτοις περὶ τούτου διαλέγεται τοῖς ἄρχουσι τῶν σωματοφυλάκων, Σωσιβίῳ τῷ Ταραντίνῳ καὶ Ἀνδρέᾳ, συναγωνίσασθαι περὶ ὧν ἐντυγχάνειν μέλλει τῷ βασιλεῖ παρακαλῶν αὐτούς.* ⟨19⟩ *προσλαβὼν οὖν καὶ τὴν τῶν προειρημένων γνώμην ὁ Ἀρισταῖος, προσελθὼν τῷ βασιλεῖ λόγους πρὸς αὐτὸν τοιούτους ἐποιήσατο.* ⟨20⟩ *'οὐ χρὴ ἀπατωμένους ἡμᾶς, ὦ βασιλεῦ, περιορᾶν, ἀλλὰ τἀληθὲς ἀπελέγχειν. τοὺς γὰρ τῶν Ἰουδαίων νόμους οὐ μεταγράψαι μόνον ἀλλὰ καὶ μεθερμηνεῦσαι διεγνωκότες εἰς τὸ σοὶ κεχαρισμένον, τίνι καὶ λόγῳ χρώμενοι τοῦτο πράξαιμεν ἄν, πολλῶν Ἰουδαίων ἐν τῇ σῇ βασιλείᾳ δουλευόντων;* ⟨21⟩ *οὕς, τῇ σαυτοῦ μεγαλοψυχίᾳ καὶ χρηστότητι ποιῶν ἀκολούθως, ἀπόλυσον τῆς ταλαιπωρίας, τὴν βασιλείαν σου διέποντος τοῦ θεμένου τοὺς νόμους αὐτοῖς θεοῦ, καθὼς ἐμοὶ πολυπραγμονήσαντι μαθεῖν ὑπῆρξε.* ⟨22⟩ *τὸν γὰρ ἅπαντα συστησάμενον θεὸν καὶ οὗτοι καὶ ἡμεῖς σεβόμεθα, Ζῆνα καλοῦντες αὐτὸν ἐτύμως, ἀπὸ τοῦ σύμπασιν ἐμφύειν τὸ ζῆν τὴν ἐπίκλησιν αὐτοῦ νοήσαντες. ὅθεν εἰς τιμὴν τοῦ θεοῦ τοῖς ἐξαίρετον τὴν εἰς αὐτὸν θρησκείαν πεποιημένοις ἀπόδος τοῖς τὴν πατρίδα καὶ τὸν ἐν αὐτῇ βίον ἀπολελοιπόσιν.* ⟨23⟩ *ἴσθι μέντοι γε, ὦ βασιλεῦ, ὡς οὔτε γένει προσήκων αὐτοῖς οὔθ' ὁμόφυλος ὢν ταῦτα περὶ αὐτῶν ἀξιῶ. πάντων δ'*

§ 17 = Aristeae p. 15.

ἀνθρώπων δημιουργημάτων ὄντων τοῦ θεοῦ, καὶ δὴ γιγνώσκων αὐτὸν ἡδόμενον τοῖς εὖ ποιοῦσιν, ἐπὶ τοῦτο καὶ σὲ παρακαλῶ.'

⟨24⟩ ταῦτ' εἰπόντος τοῦ Ἀρισταίου, ἀναβλέψας εἰς 3
αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ἱλαρῷ καὶ γεγηθότι τῷ προσώπῳ 'πόσας' εἶπεν 'ὑπολαμβάνεις τῶν ἀπολυθησομένων ἔσεσθαι μυριάδας;' ὑποτυχόντος δὲ Ἀνδρέου (παρειστήκει γάρ) καὶ φήσαντος ὀλίγῳ πλείονας ἔσεσθαι τῶν ἕνδεκα μυριάδων, 'ἦ μικρὰν ἄρα ἡμᾶς' εἶπεν, 'Ἀρισταῖε, δωρεὰν αἰτεῖς.' ⟨25⟩ Σωσιβίου δὲ καὶ τῶν παρόντων φησάντων ὡς ἄξιον αὐτὸν δεῖ τῆς αὐτοῦ μεγαλοψυχίας τῷ παρεσχηκότι τὴν βασιλείαν θεῷ χαριστήριον ποιήσασθαι, διαχυθεὶς ὑπ' αὐτῶν ἐκέλευσεν, ὅταν τοῖς στρατιώταις ἀποδιδῶσι τὸ μισθοφορικόν, καὶ ὑπὲρ ἑκάστου τῶν παρ' αὐτοῖς αἰχμαλώτων καταβαλεῖν δραχμὰς ἑκατὸν εἴκοσι. ⟨26⟩ καὶ περὶ ὧν ἠξίουν προθεῖναι γράμματα ὑπέσχετο μεγαλοπρεπῶς τ' ἔχοντα καὶ τὴν Ἀρισταίου προαίρεσιν βεβαιοῦντα, καὶ πρὸ ταύτης τὴν τοῦ θεοῦ βούλησιν, καθ' ἣν οὐ μόνον τοὺς ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἀχθέντας αὐτοῦ καὶ τῆς ἐκείνου στρατιᾶς ἀπολύσειν ἔλεγεν, ἀλλὰ καὶ τοὺς προϋπάρχοντας ἐν τῇ βασιλείᾳ, καὶ εἴ τινες αὖθις ἐπεισήχθησαν. ⟨27⟩ πλειόνων δ' ἢ τετρακοσίων ταλάντων τὰ τῆς ἀπολυτρώσεως γενήσεσθαι φαμένων, ταῦτά τε συνεχώρει, καὶ τὸ ἀντίγραφον τοῦ προστάγματος εἰς δήλωσιν τῆς τοῦ βασιλέως μεγαλοφροσύνης ἔγνωσαν διαφυλάξαι. ἦν δὲ τοιοῦτο.

⟨28⟩ 'ὅσοι τῶν συστρατευσαμένων ἡμῶν τῷ πατρὶ τήν τε Συρίαν καὶ Φοινίκην ἐπέδραμον καὶ τὴν Ἰουδαίαν καταστρεψάμενοι σώματα λαβόντες αἰχμάλωτα

§ 24 = Aristeae p. 16.

διεκόμισαν εἴς τε τὰς πόλεις ἡμῶν καὶ τὴν χώραν καὶ ταῦτα ἀπημπόλησαν, τούς τε πρὸ αὐτῶν ὄντας ἐν τῇ ἐμῇ βασιλείᾳ καὶ εἴ τινες νῦν ἐπεισήχθησαν, τούτους ἀπολυέτωσαν οἱ παρ' αὐτοῖς ἔχοντες, ὑπὲρ ἑκάστου σώματος λαμβάνοντες δραχμὰς ἑκατὸν εἴκοσι, οἱ μὲν στρατιῶται μετὰ καὶ τῶν ὀψωνίων, οἱ δὲ λοιποὶ ἀπὸ τῆς βασιλικῆς τραπέζης κομιζόμενοι τὰ λύτρα. ⟨29⟩ νομίζω γὰρ αὐτοὺς καὶ παρὰ τὴν τοῦ πατρὸς προαίρεσιν καὶ παρὰ τὸ δέον ᾐχμαλωτίσθαι, τὴν δὲ χώραν αὐτῶν διὰ τὴν στρατιωτικὴν αὐθάδειαν κεκακῶσθαι, καὶ διὰ τὴν εἰς Αἴγυπτον αὐτῶν μεταγωγὴν πολλὴν ὠφέλειαν ἐκ τούτου τοῖς στρατιώταις γεγονέναι. ⟨30⟩ τὸ δίκαιον οὖν σκοπῶν καὶ τοὺς καταδεδυναστευμένους παρὰ τὸ προσῆκον ἐλεῶν, ἀπολύειν κελεύω τοὺς ἐν ταῖς οἰκετείαις ὄντας Ἰουδαίους, τὸ προγεγραμμένον κομιζομένους ὑπὲρ αὐτῶν κεφάλαιον τοὺς κεκτημένους, καὶ μηδένα περὶ τούτων κακουργεῖν, ἀλλ' ὑπακούειν τοῖς προστεταγμένοις. ⟨31⟩ βούλομαι δὲ τὰς ἀπογραφὰς ἀφ' ἧς ἐξεπέμφθησαν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ποιεῖσθαι πρὸς τοὺς ἐπ' αὐτῶν ὑπάρχοντας, παραδεικνύντας εὐθὺς καὶ τὰ σώματα· τοῦτο γὰρ καὶ τοῖς ἐμαυτοῦ πράγμασιν ἡγοῦμαι συμφέρειν. προσαγγελλέτω δὲ τοὺς ἀπειθήσαντας ὁ βουλόμενος, ὧν τὰς οὐσίας εἰς τὴν βασιλικὴν κτῆσιν ἀνενεχθῆναι βούλομαι.'

⟨32⟩ τούτου δὲ τοῦ προστάγματος ἀναγνωσθέντος τῷ βασιλεῖ, καὶ τὰ μὲν ἄλλ' εὖ ἔχοντος, μόνου δὲ λείποντος τοῦ περὶ τῶν πρότερον καὶ τῶν αὖθις εἰσηγμένων Ἰουδαίων μὴ διεστάλθαι, προσέθηκεν αὐτὸς μεγαλοφρόνως καὶ τὸ περὶ τούτων φιλάνθρωπον, καὶ τὴν τῶν διαφόρων δόσιν οὖσαν ἀθρόαν ἐκέλευσε τοῖς ὑπηρέταις τῶν πραγμάτων ἀπομερίσαι καὶ τοῖς βασι-

λικοῖς τραπεζίταις. ⟨33⟩ γενομένου δὲ τούτου, ταχέως ἐν ἑπτὰ ταῖς πάσαις ἡμέραις τέλος εἰλήφει τὰ δοχθέντα τῷ βασιλεῖ. τάλαντα δ' ὑπὲρ ἑξήκοντα καὶ τετρακόσια τῶν λύτρων ἐγένετο· καὶ γὰρ ὑπὲρ τῶν νηπίων εἰσέπραττον οἱ δεσπόται τὰς εἴκοσι καὶ ἑκατὸν δραχμάς, ὡς τοῦ βασιλέως καὶ ὑπὲρ τούτων διδόναι κελεύσαντος ἐν τῷ προγράψαι ὑπὲρ ἑκάστου σώματος λαμβάνειν τὸ προειρημένον.

⟨34⟩ ἐπειδὴ δὲ ταῦτ' ἐγένετο κατὰ τὴν τοῦ βασι- 3
λέως βούλησιν μεγαλοπρεπῶς, ἐκέλευσε τὸν Δημήτριον ἐκδοῦναι καὶ τὸ περὶ τῆς τῶν Ἰουδαϊκῶν βιβλίων ἀναγραφῆς δόγμα· οὐδὲν γὰρ εἰκῇ τοῖς βασιλεῦσι τούτοις ᾠκονομεῖτο, πάντα δὲ μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας ἐπράττετο. ⟨35⟩ διὸ καὶ τὸ τῆς ἐκδόσεως ἀντίγραφον καὶ τὸ τῶν ἐπιστολῶν κατατέτακται, καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀπεσταλμένων ἀναθημάτων, καὶ τὸ ἐφ' ἑκάστου κατασκευασθέν, ὡς ἀκριβεστάτην εἶναι τὴν τοῦ τεχνίτου τοῖς ὁρῶσι μεγαλουργίαν, καὶ διὰ τὴν τῶν κατασκευασμάτων ἐξοχὴν τὸν ἑκάστου δημιουργὸν εὐθέως ποιῆσειν γνώριμον. τῆς μέντοι γ' ἐκδόσεως τὸ ἀντίγραφον ὑπῆρχε τοιοῦτον.

⟨36⟩ 'βασιλεῖ μεγάλῳ παρὰ Δημητρίου. προστάξαντός σου, ὦ βασιλεῦ, περί τε τῶν ἔτι λειπόντων εἰς ἀναπλήρωσιν τῆς βιβλιοθήκης συγγραμμάτων, ὅπως συναχθῇ, καὶ περὶ τῶν διαπεπτωκότων, ὅπως τῆς δεούσης ἐπιμελείας τύχῃ, πάσῃ κεχρημένος περὶ ταῦτα σπουδῇ δηλῶ σοι τὰ τῆς τῶν Ἰουδαίων νομοθεσίας βιβλία λείπειν ἡμῖν σὺν ἑτέροις. χαρακτῆρσι γὰρ Ἑβραϊκοῖς γεγραμμένα καὶ φωνῇ τῇ ἐθνικῇ ἐστιν ἡμῖν ἀσαφῆ. ⟨37⟩ συμβέβηκε δ' αὐτὰ καὶ ἀμελέστερον ἢ

§ 34 = Aristeae p. 18.

ἔδει σεσημάνθαι διὰ τὸ βασιλικῆς οὔπω τετυχηκέναι προνοίας. ἔστι δ' ἀναγκαῖον εἶναι καὶ ταῦτα παρὰ σοὶ διηκριβωμένα· φιλοσοφωτέραν γὰρ καὶ ἀκέραιον τὴν νομοθεσίαν εἶναι συμβέβηκεν ὡς ἂν οὖσαν θεοῦ. ⟨38⟩ διὸ καὶ τοὺς ποιητὰς αὐτῆς καὶ τοὺς συγγραφεῖς τῶν ἱστοριῶν οὐκ ἐπιμνησθῆναί φησιν Ἑκαταῖος ὁ Ἀβδηρίτης, οὐδὲ τῶν κατ' αὐτὴν πολιτευσαμένων ἀνδρῶν, ὡς ἁγνῆς οὔσης καὶ μὴ δέον αὐτὴν βεβήλοις στόμασι διασαφεῖσθαι. ⟨39⟩ ἐὰν οὖν σοι δοκῇ, βασιλεῦ, γράψεις τῷ τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερεῖ ὅπως ἀποστείλῃ τῶν πρεσβυτέρων ἓξ ἀφ' ἑκάστης φυλῆς τοὺς ἐμπειροτάτους τῶν νόμων, παρ' ὧν τὸ τῶν βιβλίων σαφὲς καὶ σύμφωνον ἐκμαθόντες, καὶ τὸ κατὰ τὴν ἑρμηνείαν ἀκριβὲς λαβόντες τῶν πραγμάτων, ἀξίως ταῦτα τῆς σῆς προαιρέσεως συναγάγωμεν.'

4 *⟨40⟩ τοιαύτης οὖν τῆς ἐκδόσεως γενομένης, ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσεν Ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ τῶν Ἰουδαίων γραφῆναι περὶ τούτων, ἅμα καὶ τὴν ἄφεσιν τῶν δουλευόντων παρ' αὐτοῖς Ἰουδαίων δηλοῦντας αὐτῷ. καὶ πρὸς κατασκευὴν δὲ κρατήρων καὶ φιαλῶν καὶ σπονδείων ἔπεμψε χρυσοῦ μὲν ὁλκῆς τάλαντα πεντήκοντα, (ἀργυρίου δὲ τάλαντα ἑβδομήκοντα), λίθων δὲ πολυτελῶν ἀσυλλόγιστόν τι πλῆθος· ⟨41⟩ προσέταξε δὲ καὶ τοὺς φύλακας τῶν κιβωτῶν, ἐν αἷς ἐτύγχανον οἱ λίθοι, τὴν ἐκλογὴν τοῖς τεχνίταις αὐτῶν, οὗπερ ἂν ἐθελήσωσιν εἴδους, ἐπιτρέπειν. διετάξατο δὲ καὶ νομίσματος εἰς θυσίας καὶ τὰς λοιπὰς χρείας πρὸς ἑκατὸν τάλαντα τῷ ἱερῷ δοθῆναι. ⟨42⟩ διηγήσομαι δὲ τὰ κατασκευάσματα καὶ τὸν τρόπον τῆς δημιουργίας αὐτῶν μετὰ τὸ προεκθέσθαι τὸ ἀντίγραφον τῆς ἐπιστολῆς τῆς γραφείσης Ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ, ταύτην λαβόντι τὴν*

τιμὴν ἐξ αἰτίας τοιαύτης. ⟨43⟩ τελευτήσαντος Ὀνίου τοῦ ἀρχιερέως ὁ παῖς αὐτοῦ Σίμων γίγνεται διάδοχος, ὁ καὶ δίκαιος ἐπικληθεὶς διά τε τὸ πρὸς τὸν θεὸν εὐσεβὲς καὶ τὸ πρὸς τοὺς ὁμοφύλους εὔνουν. ⟨44⟩ ἀποθανόντος δὲ τούτου καὶ νήπιον υἱὸν καταλιπόντος τὸν κληθέντα Ὀνίαν, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἐλεάζαρος, περὶ οὗ τὸν λόγον ποιούμεθα, τὴν ἀρχιερωσύνην παρέλαβεν· ᾧ γράφει Πτολεμαῖος τοῦτον τὸν τρόπον.

⟨45⟩ 'βασιλεὺς Πτολεμαῖος Ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ χαίρειν. πολλῶν ἐν τῇ ἐμῇ βασιλείᾳ κατῳκισμένων Ἰουδαίων, οὓς αἰχμαλωτισθέντας ὑπὸ Περσῶν, ὅτ' ἐκράτουν, ὁ ἐμὸς πατὴρ ἐτίμησε, καὶ τοὺς μὲν εἰς τὰ στρατιωτικὰ κατέταξεν ἐπὶ μείζοσι μισθοφορίαις, τισὶ δὲ γενομένοις ἐν Αἰγύπτῳ σὺν αὐτῷ τὰ φρούρια καὶ χωρία καὶ τὴν τούτων φυλακὴν παρέθετο, ἵνα τοῖς Αἰγυπτίοις ὦσι φοβεροί, ⟨46⟩ τὴν ἀρχὴν ἐγὼ παραλαβὼν πᾶσι μὲν φιλανθρώπως ἐχρησάμην, μάλιστα δὲ τοῖς σοῖς πολίταις, ὧν ὑπὲρ δέκα μὲν μυριάδας αἰχμαλώτων δουλευόντων ἀπέλυσα, τοῖς δεσπόταις αὐτῶν ἐκ τῶν ἐμῶν λύτρα καταβαλών, ⟨47⟩ τοὺς δ' ἀκμάζοντας ταῖς ἡλικίαις εἰς τὸν στρατιωτικὸν κατάλογον κατέταξα, τινὰς δὲ τῶν περὶ ἡμᾶς εἶναι δυναμένων καὶ περὶ τὴν τῆς αὐλῆς πίστιν ἱκανῶν ταύτης ἠξίωκα, νομίζων ἡδὺ τῷ θεῷ τῆς ὑπὲρ ἐμοῦ προνοίας ἀνάθημα τοῦτο καὶ μέγιστον ἀναθήσειν. ⟨48⟩ βουλόμενος δὲ καὶ τούτοις χαρίζεσθαι καὶ πᾶσι τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην Ἰουδαίοις, τὸν νόμον ὑμῶν ἔγνων μεθερμηνεῦσαι καὶ γράμμασιν Ἑλληνικοῖς ἐκ τῶν Ἑβραϊκῶν μεταγραφέντα κεῖσθαι ἐν τῇ ἐμῇ βιβλιοθήκῃ. ⟨49⟩ καλῶς οὖν ποιήσεις ἐπιλεξάμενος ἄνδρας ἀγαθοὺς ἐξ

§ 45 = Aristeae p. 20.

ἀφ' ἑκάστης φυλῆς, ἤδη πρεσβυτέρους, οἳ καὶ διὰ τὸν χρόνον ἐμπείρως ἔχουσι τῶν νόμων καὶ δυνήσονται τὴν ἑρμηνείαν αὐτῶν ἀκριβῆ ποιήσασθαι· νομίζω γὰρ τούτων ἐπιτελεσθέντων ἡμῖν μεγίστην δόξαν περιγενήσεσθαι. ⟨50⟩ ἀπέσταλκα δέ σοι περὶ τούτων διαλεξομένους Ἀνδρέαν τὸν ἀρχισωματοφύλακα καὶ Ἀρισταῖον, ἐμοὶ τιμιωτάτους· δι' ὧν καὶ ἀπαρχὰς ἀναθημάτων εἰς τὸ ἱερὸν καὶ θυσιῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀπέσταλκα, τάλαντα ἀργυρίου ἑκατόν. καὶ σὺ δ' ἡμῖν ἐπιστέλλων περὶ ὧν ἂν ἐθέλῃς ποιήσεις κεχαρισμένα.'

⟨51⟩ τῆς οὖν ἐπιστολῆς τοῦ βασιλέως κομισθείσης πρὸς τὸν Ἐλεάζαρον, ἀντιγράφει πρὸς αὐτὴν ὡς ἐνῆν μάλιστα φιλοτίμως. 'ἀρχιερεὺς Ἐλεάζαρος βασιλεῖ Πτολεμαίῳ χαίρειν. ἐρρωμένων σοῦ τε καὶ τῆς βασιλίσσης Ἀρσινόης καὶ τῶν τέκνων καλῶς ἡμῖν ἔχει πάντα. ⟨52⟩ τὴν δ' ἐπιστολὴν λαβόντες μεγάλως ἥσθημεν ἐπὶ τῇ προαιρέσει σου, καὶ συναθροίσαντες τὸ πλῆθος ἀνέγνωμεν αὐτήν, ἐμφανίζοντες αὐτῷ ἣν ἔχεις πρὸς τὸν θεὸν εὐσέβειαν. ⟨53⟩ ἐπεδείξαμεν δ' αὐτῷ καὶ τὰς φιάλας ἃς ἔπεμψας χρυσᾶς εἴκοσι καὶ ἀργυρᾶς τριάκοντα καὶ κρατῆρας πέντε καὶ τράπεζαν εἰς ἀνάθεσιν, ἅ τ' εἰς θυσίαν καὶ εἰς ἐπισκευὴν ὧν ἂν δέηται τὸ ἱερόν, τάλαντα ἑκατόν, ἅπερ ἐκόμισαν Ἀνδρέας καὶ Ἀρισταῖος οἱ τιμιώτατοί σου τῶν φίλων, ἄνδρες ἀγαθοὶ καὶ παιδείᾳ διαφέροντες καὶ τῆς σῆς ἀρετῆς ἄξιοι. ⟨54⟩ ἴσθι δ' ἡμᾶς τό σοι συμφέρον, κἂν ᾖ τι παρὰ φύσιν, ὑπομενοῦντας· ἀμείβεσθαι γὰρ ἡμᾶς δεῖ τὰς σὰς εὐεργεσίας, πολυμερῶς εἰς τοὺς ἡμετέρους πολίτας κατατεθείσας. ⟨55⟩ εὐθὺς οὖν ὑπὲρ σοῦ καὶ τῆς ἀδελφῆς σου καὶ τῶν τέκνων καὶ φίλων προσηγάγομεν

§ 51 = Aristeae p. 22.

θυσίας, καὶ τὸ πλῆθος εὐχὰς ἐποιήσατο γενέσθαι σοι τὰ κατὰ νοῦν καὶ φυλαχθῆναί σου τὴν βασιλείαν ἐν εἰρήνῃ, τήν τε τοῦ νόμου μεταγραφὴν ἐπὶ συμφέροντι τῷ σῷ λαβεῖν ὃ προαιρεῖ τέλος. ⟨56⟩ ἐπελεξάμην δὲ καὶ πρεσβυτέρους ἄνδρας ἓξ ἀπὸ φυλῆς ἑκάστης, οὓς πεπόμφαμεν ἔχοντας τὸν νόμον. ἔσται δὲ τῆς σῆς εὐσεβείας καὶ δικαιοσύνης τὸ μεταγραφέντα τὸν νόμον εἰς ἡμᾶς ἀποπέμψαι μετ' ἀσφαλείας τῶν κομιζόντων. ἔρρωσο.'

⟨57⟩ ταῦτα μὲν ὁ ἀρχιερεὺς ἀντέγραψεν, ἐμοὶ δ' 6 οὐκ ἀναγκαῖον ἔδοξεν εἶναι τὰ ὀνόματα τῶν ἑβδομήκοντα πρεσβυτέρων, οἳ τὸν νόμον ἐκόμιζον ὑπὸ Ἐλεαζάρου πεμφθέντες, δηλοῦν· ἦν γὰρ ταῦθ' ὑπογεγραμμένα ἐν τῇ ἐπιστολῇ. ⟨58⟩ τὴν μέντοι γε τῶν ἀναθημάτων πολυτέλειαν καὶ κατασκευήν, ἣν ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς τῷ θεῷ, οὐκ ἀνεπιτήδειον ἡγησάμην διελθεῖν, ὅπως ἅπασιν ἡ τοῦ βασιλέως περὶ τὸν θεὸν φιλοτιμία φανερὰ γένηται. ἄφθονον γὰρ τὴν εἰς ταῦτα δαπάνην χορηγῶν ὁ βασιλεύς, καὶ παρὼν ἀεὶ τοῖς τεχνίταις καὶ τὰ ἔργα ἐπιβλέπων, οὐδὲν ἀμελῶς οὐδὲ ῥᾳθύμως εἴα γίγνεσθαι τῶν κατασκευασμάτων. ⟨59⟩ ὧν ἑκάστου, ὡς οἷόν τε, τὴν πολυτέλειαν διηγήσομαι, τῆς μὲν ἱστορίας ἴσως οὐκ ἀπαιτούσης τὴν ἀπαγγελίαν, τὸ δὲ τοῦ βασιλέως φιλόκαλον καὶ μεγαλόφρον οὕτω συστήσειν τοῖς ἐντευξομένοις ὑπολαμβάνων.

⟨60⟩ πρῶτον δὲ τὰ περὶ τῆς τραπέζης ἐκθήσομαι. 7 εἶχε μὲν οὖν δι' ἐννοίας ὁ βασιλεὺς ὑπερμεγεθέστατον τοῖς μέτροις ἀπεργάσασθαι τὸ κατασκεύασμα, προσέταξε δὲ μαθεῖν τὸ μέγεθος τῆς ἀνακειμένης ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις τραπέζης, πόσον τ' ἐστι καὶ εἰ δύναται

§ 60 = Aristeae p. 24.

μεῖζον τούτου κατασκευασθῆναι. ⟨61⟩ μαθὼν δὲ καὶ τὴν οὖσαν ἡλίκη τις ἦν, καὶ ὅτι ταύτης οὐδὲν κωλύει μείζονα γενέσθαι, φήσας καὶ πενταπλασίονα τῆς ὑπαρχούσης τῷ μεγέθει βούλεσθαι κατασκευάσαι, φοβεῖσθαι δὲ μὴ πρὸς τὰς λειτουργίας ἄχρηστος διὰ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ μεγέθους γένηται (βούλεσθαι γὰρ οὐκ ἀνακεῖσθαι μόνον εἰς θέαν τἀναθήματα, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς λειτουργίας εὔχρηστα), ⟨62⟩ καὶ διὰ τοῦτο λογισάμενος σύμμετρον κατεσκευάσθαι τὴν προτέραν τράπεζαν, ἀλλ' οὐ διὰ σπάνιν τοῦ χρυσοῦ, τῷ μεγέθει μὲν οὐκ ἔγνω τὴν προϋπάρχουσαν ὑπερβαλεῖν, τῇ δὲ ποικιλίᾳ καὶ τῷ κάλλει τῆς ὕλης ἀξιολογωτέραν κατασκευάσαι. ⟨63⟩ δεινὸς δ' ὢν συνιδεῖν πραγμάτων παντοδαπῶν φύσιν καὶ λαβεῖν ἐπίνοιαν ἔργων καινῶν καὶ παραδόξων, καὶ ὅσ' ἦν ἄγραφα τὴν εὕρεσιν αὐτὸς παρέχων διὰ τὴν σύνεσιν καὶ ὑποδεικνὺς τοῖς τεχνίταις, ἐκέλευσε ταῦτα κατασκευάζεσθαι, καὶ τὰ ἀναγεγραμμένα πρὸς τὴν ἀκρίβειαν αὐτῶν ἀποβλέποντας ὁμοίως ἐπιτελεῖν.

8 ⟨64⟩ ὑποστησάμενοι τοίνυν ποιήσασθαι τὴν τράπεζαν δύο μὲν καὶ ἡμίσους πήχεων τὸ μῆκος, ἑνὸς δὲ τὸ εὖρος, τὸ δ' ὕψος ἑνὸς καὶ ἡμίσους, κατεσκεύαζον ἐκ χρυσοῦ τὴν ὅλην καταβολὴν τοῦ ἔργου ποιούμενοι. τὴν μὲν οὖν στεφάνην παλαιστιαίαν εἰργάσαντο, τὰ δὲ κυμάτια στρεπτά, τὴν ἀναγλυφὴν ἔχοντα σχοινοειδῆ, τῇ τορείᾳ θαυμαστῶς ἐκ τῶν τριῶν μερῶν μεμιμημένην· ⟨65⟩ τριγώνων γὰρ ὄντων αὐτῶν ἑκάστη γωνία τὴν αὐτὴν τῆς ἐκτυπώσεως εἶχε διάθεσιν, ὡς στρεφομένων αὐτῶν μίαν καὶ μὴ διάφορον τὴν ἰδέαν αὐτοῖς συμπεριφέρεσθαι. τῆς δὲ στεφάνης τὸ μὲν ὑπὸ τὴν τράπεζαν ἐγκεκλιμένον ὡραίαν εἶχε τὴν διατύπωσιν,

τὸ δ' ἔξωθεν περιηγμένον ἔτι μᾶλλον τῷ κάλλει τῆς ἐργασίας ἦν ἐκπεπονημένον, ὡς ὑπ' ὄψιν καὶ θεωρίαν ἐρχόμενον. ⟨66⟩ διὸ καὶ τὴν μὲν ὑπεροχὴν ἀμφοτέρων τῶν μερῶν ὀξεῖαν συνέβαινε γίγνεσθαι, καὶ μηδεμίαν γωνίαν, τριῶν οὐσῶν ὡς προειρήκαμεν, περὶ τὴν μεταγωγὴν τῆς τραπέζης ἐλάττονα βλέπεσθαι. ἐνδιέκειντο δὲ ταῖς σχοινίσι τῆς τορείας λίθοι πολυτελεῖς παράλληλοι, περόναις χρυσαῖς διὰ τρημάτων κατειλημμένοι. ⟨67⟩ τὰ δ' ἐκ πλαγίου τῆς στεφάνης καὶ ὑπ' ὄψιν ἀνατείνοντα ᾠῶν ἐκ λίθου καλλίστου πεποιημένων θέσει κατεκεκόσμητο, ῥάβδοις τὴν ἀναγλυφὴν ἐοικότων πυκναῖς, αἳ περὶ τὸν κύκλον τῆς τραπέζης εἵληντο. ⟨68⟩ ὑπὸ δὲ τὴν τῶν ᾠῶν διατύπωσιν στέφανον περιήγαγον οἱ τεχνῖται, παντοίου καρποῦ φύσιν ἐντετορευμένον, ὡς ἀποκρίμνασθαί τε βότρυς καὶ στάχυς ἀναστῆναι καὶ ῥόας ἀποκεκλεῖσθαι. τοὺς δὲ λίθους εἰς πᾶν γένος τῶν προειρημένων καρπῶν, ὡς ἑκάστου τὴν οἰκείαν ἐντετυπῶσθαι χρόαν, ἐξεργασάμενοι συνέδησαν τῷ χρυσῷ περὶ ὅλην τὴν τράπεζαν. ⟨69⟩ ὑπὸ δὲ τὸν στέφανον ὁμοίως ἡ τῶν ᾠῶν διάθεσις ἐπεποίητο καὶ ἡ τῆς ῥαβδώσεως ἀναγλυφή, τῆς τραπέζης ἐπ' ἀμφότερον μέρος ἔχειν τὴν αὐτὴν τῆς ποικιλίας τῶν ἔργων καὶ γλαφυρότητος θέαν κατεσκευασμένης, ὡς καὶ τὴν τῶν κυμάτων θέσιν καὶ τὴν τῆς στεφάνης, μηδὲ τῆς τραπέζης ἐφ' ἕτερον μέρος ἐναλλαττομένης γίγνεσθαι διάφορον, τὴν δ' αὐτὴν ἄχρι καὶ τῶν ποδῶν ὄψιν τῆς ἐπιτεχνήσεως διατετάσθαι. ⟨70⟩ ἔλασμα γὰρ χρυσοῦ τὸ πλάτος τεττάρων δακτύλων ποιήσαντες καθ' ὅλου τοῦ τῆς τραπέζης πλάτους, εἰς τοῦτο τοὺς πόδας αὐτῆς ἐνέθεσαν, ἔπειτα περόναις καὶ

§ 66 = *Aristeae* p. 25.

κατακλεῖσιν αὐτοὺς ἐνέσφιγγον τῇ τραπέζῃ κατὰ τὴν στεφάνην, ἵνα τὴν θέαν τῆς καινουργίας καὶ πολυτελείας, ἐφ' ᾧ τις ἂν στήσῃ τὴν τράπεζαν μέρει, παρέχωσι τὴν αὐτήν. ⟨71⟩ ἐπὶ δὲ τῆς τραπέζης μαίανδρον ἐξέγλυψαν, λίθους αὐτῷ κατὰ μέσον ἀξιολόγους, ὥσπερ ἀστέρας, ποικίλης ἰδέας ἐνθέντες, τόν τ' ἄνθρακα καὶ τὸν σμάραγδον, ἥδιστον προσαυγάζοντας αὐτῶν ἑκάτερον τοῖς ὁρῶσι, τῶν τ' ἄλλων γενῶν ὅσοι περισπούδαστοι καὶ ζηλωτοὶ πᾶσι διὰ τὴν πολυτέλειαν τῆς φύσεως ὑπάρχουσι. ⟨72⟩ μετὰ δὲ τὸν μαίανδρον πλέγμα τι σχοινοειδὲς περιῆκτο, ῥόμβῳ τὴν κατὰ μέσον ὄψιν ἐμφερές, ἐφ' οὗ κρύσταλλός τε λίθος καὶ ἤλεκτρον ἐνετετύπωτο, τῇ παραλλήλῳ τῆς ἰδέας γειτνιάσει ψυχαγωγίαν θαυμαστὴν παρέχον τοῖς βλέπουσι. ⟨73⟩ τῶν δὲ ποδῶν ἦσαν αἱ κεφαλίδες εἰς κρίνα μεμιμημέναι τὰς ἐκφύσεις τῶν πετάλων ὑπὸ τὴν τράπεζαν ἀνακλωμένων, εἰς ὀρθὸν δὲ τὴν βλάστησιν ἔνδοθεν παρεχόντων ὁρᾶν. ⟨74⟩ ἡ δὲ βάσις αὐτοῖς ἦν ἐξ ἄνθρακος λίθου παλαιστιαία πεποιημένη, σχῆμα κρηπῖδος ἀποτελοῦσα, τὸ δὲ πλάτος ὀκτὼ δακτύλων ἔχουσα, καθ' οὗ τὸ πᾶν ἔλασμα τῶν ποδῶν ἐρήρειστο. ⟨75⟩ ἀνέγλυψαν δὲ λεπτομερεῖ καὶ φιλοπονωτάτῃ τορείᾳ τῶν ποδῶν ἕκαστον, κισσὸν αὐτοῖς καὶ κλήματ' ἀμπέλων σὺν βότρυσιν ἐκφύσαντες, ὡς εἰκάσαι μηδὲν ἀποδεῖν τῆς ἀληθείας· καὶ γὰρ πρὸς τὸ πνεῦμα, διὰ λεπτότητα καὶ τὴν ἐπ' ἄκρον αὐτῶν ἔκτασιν, κινούμενα φαντασίαν τῶν κατὰ φύσιν μᾶλλον ἢ τέχνης μιμημάτων παρεῖχεν. ⟨76⟩ ἐκαινούργησαν δ' ὥστε τρίπτυχον οἱονεὶ τὸ σχῆμα τῆς ὅλης κατασκευάσαι τραπέζης, τῆς ἁρμονίας πρὸς ἄλληλα τῶν μερῶν οὕτω συνδεδεμένης

§ 71 = Aristeae p. 26.

ὡς ἀόρατον εἶναι καὶ μηδ' ἐπινοεῖσθαι τὰς συμβολάς. ἥμισυ δὲ πήχεως οὐκ ἔλαττον τῇ τραπέζῃ τὸ πάχος συνέβαινεν εἶναι.

⟨77⟩ τὸ μὲν οὖν ἀνάθημα τοῦτο κατὰ πολλὴν τοῦ 9
βασιλέως φιλοτιμίαν τοιοῦτο τῇ τε πολυτελείᾳ τῆς ὕλης καὶ τῇ ποικιλίᾳ τῆς καλλονῆς καὶ τῇ μιμήσει τῇ κατὰ τὴν τορείαν τῶν τεχνιτῶν συνετελέσθη, σπουδάσαντος, εἰ καὶ μὴ τῷ μεγέθει τῆς προανακειμένης τῷ θεῷ τραπέζης ἔμελλεν ἔσεσθαι διάφορος, τῇ μέντοι γε τέχνῃ καὶ τῇ καινουργίᾳ καὶ τῇ λαμπρότητι τῆς κατασκευῆς πολὺ κρείττονα καὶ περίβλεπτον ἀπεργάσασθαι· ⟨78⟩ τῶν δὲ κρατήρων χρυσοῖ μὲν ἦσαν δύο, φολιδωτὴν δ' εἶχον ἀπὸ τῆς βάσεως μέχρι τοῦ διαζώματος τὴν τορείαν, λίθων ταῖς σπείραις ποικίλων ἐνδεδεμένων. ⟨79⟩ εἶτα ἐπ' αὐτῇ μαίανδρος πηχυαῖος τὸ ὕψος ἐξείργαστο κατὰ σύνθεσιν λίθων παντοίων τὴν ἰδέαν. κατ' αὐτοῦ δὲ ῥάβδωσις ἀνέγλυπτο, καθ' ἧς πλέγμα ῥομβωτὸν δικτύοις ἐμφερὲς ἕως τοῦ χείλους ἀνείλκυστο. ⟨80⟩ τὰ δὲ μέσα λίθων ἀσπίδια τετραδακτύλων ἀνεπλήρου τὸ κάλλος. περιεστέφετο δὲ τὰ χείλη τοῦ κρατῆρος κρίνων σμίλαξι καὶ ἀνθεμίσι καὶ βοτρύων σχοινίαις εἰς κύκλον περιηγμέναις. ⟨81⟩ τοὺς μὲν οὖν χρυσοῦς κρατῆρας, δύο χωροῦντας ἑκάτερον ἀμφορέας, τοῦτον κατεσκεύασαν τὸν τρόπον· οἱ δ' ἀργυροῖ τῶν ἐσόπτρων τὴν λαμπρότητα πολὺ διαυγέστεροι γεγόνεσαν, ὡς τρανοτέρας διὰ τούτων τὰς τῶν προσφερομένων ὄψεις ὁρᾶσθαι. ⟨82⟩ προσκατεσκεύασε δὲ τούτοις ὁ βασιλεὺς καὶ φιάλας τριάκοντα, ὧν ὅσα χρυσὸς ἦν ἀλλὰ μὴ λίθῳ πολυτελεῖ διείληπτο, σμίλαξι κισσοῦ καὶ πετάλοις ἀμπέλων ἐσκίαστο φιλοτέχνως ἐντε-

§ 77 = Aristeae p. 27.

τορευμένων. <83> ταῦτα δ' ἐγίγνετο μὲν καὶ διὰ τὴν ἐμπειρίαν τῶν ἐργαζομένων, θαυμασίων ὄντων περὶ τὴν τέχνην, πολὺ δὲ μᾶλλον ὑπὸ τῆς τοῦ βασιλέως σπουδῆς καὶ φιλοτιμίας διαφερόντως ἀπηρτίζετο. <84> οὐ γὰρ τῆς χορηγίας τὸ ἄφθονον καὶ μεγαλόψυχον τοῖς τεχνίταις παρεῖχε μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ χρηματίζειν τοῖς δημοσίοις πράγμασιν ἀπειρηκὼς αὐτὸς τοῖς κατασκευάζουσι παρῆν καὶ τὴν ὅλην ἐργασίαν ἐπέβλεπεν. αἴτιον δ' ἦν τοῦτο τῆς τῶν τεχνιτῶν ἐπιμελείας, οἳ πρὸς τὸν βασιλέα καὶ τὴν τούτου σπουδὴν ἀποβλέποντες φιλοπονώτερον τοῖς ἔργοις προσελιπάρουν.

10 <85> ταῦτα μὲν τὰ πεμφθέντα εἰς Ἱεροσόλυμα ὑπὸ Πτολεμαίου ἀναθήματα· ὁ δ' ἀρχιερεὺς Ἐλεάζαρος ἀναθεὶς αὐτὰ καὶ τιμήσας τοὺς κομίσαντας, καὶ δῶρα δοὺς τῷ βασιλεῖ κομίζειν, ἀπέλυσε πρὸς τὸν βασιλέα. <86> παραγενομένων δ' εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, ἀκούσας Πτολεμαῖος τὴν παρουσίαν αὐτῶν καὶ τοὺς ἑβδομήκοντα τῶν πρεσβυτέρων ἐληλυθότας, εὐθὺς μεταπέμπεται τὸν Ἀνδρέαν καὶ τὸν Ἀρισταῖον τοὺς πρέσβεις. οἳ δ' ἀφικόμενοι τάς τ' ἐπιστολάς, ἃς ἐκόμιζον αὐτῷ παρὰ τοῦ ἀρχιερέως, ἀπέδοσαν, καὶ ὅσα φράζειν ἀπὸ λόγων ὑπέθετο, ταῦτ' ἐδήλωσαν. <87> σπεύδων δ' ἐντυχεῖν τοῖς ἀπὸ τῶν Ἱεροσολύμων ἥκουσι πρεσβυτέροις ἐπὶ τὴν ἑρμηνείαν τῶν νόμων, τοὺς μὲν ἄλλους, οὓς χρειῶν ἕνεκα παρεῖναι συνέβαινεν, ἐκέλευσεν ἀπολῦσαι, παράδοξον τοῦτο ποιῶν καὶ παρὰ τὸ ἔθος· <88> οἱ μὲν γὰρ ὑπὸ τοιούτων αἰτιῶν ἀχθέντες διὰ πέμπτης ἡμέρας αὐτῷ προσῆσαν, οἱ δὲ πρεσβεύοντες διὰ μηνός. τότε τοίνυν ἀπολύσας ἐκείνους τοὺς πεμφθέντας ὑπὸ Ἐλεαζάρου περιέμενεν. <89> ὡς δὲ

§ 85 = Aristeae p. 28.

παρῆλθον μετὰ καὶ τῶν δώρων οἱ γέροντες ἃ τῷ βασιλεῖ κομίσαι ὁ ἀρχιερεὺς αὐτοῖς ἔδωκε, καὶ τῶν διφθερῶν αἷς ἐγγεγραμμένους εἶχον τοὺς νόμους χρυσοῖς γράμμασιν, ἐπηρώτησεν αὐτοὺς περὶ τῶν βιβλίων. ⟨90⟩ ὡς δ' ἀποκαλύψαντες τῶν ἐνειλημάτων ἐπέδειξαν αὐτῷ, θαυμάσας ὁ βασιλεὺς τῆς ἰσχνότητος τοὺς ὑμένας καὶ τῆς συμβολῆς τὸ ἀνεπίγνωστον (οὕτω γὰρ ἥρμοστο), καὶ τοῦτο ποιήσας χρόνῳ πλείονι, χάριν εἶπεν ἔχειν αὐτοῖς τ' ἐλθοῦσι καὶ μείζονα τῷ πέμψαντι, πρὸ δὲ πάντων τῷ θεῷ οὗ τοὺς νόμους εἶναι συμβέβηκεν. ⟨91⟩ ἐκβοησάντων δ' ὑφ' ἓν καὶ τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν συμπαρόντων γίγνεσθαι τἀγαθὰ τῷ βασιλεῖ, δι' ὑπερβολὴν ἡδονῆς εἰς δάκρυα προύπεσε, φύσει τῆς μεγάλης χαρᾶς πασχούσης καὶ τὰ τῶν λυπηρῶν σύμβολα. ⟨92⟩ κελεύσας δὲ τὰ βιβλία δοῦναι τοῖς ἐπὶ τῆς τάξεως, τότε τοὺς ἄνδρας ἠσπάσατο, δίκαιον εἰπὼν εἶναι πρῶτον περὶ ὧν αὐτοὺς μετεπέμψατο ποιησάμενον τοὺς λόγους, ἔπειτα κἀκείνους προσειπεῖν. τὴν μέντοι γ' ἡμέραν καθ' ἣν ἦλθον πρὸς αὐτόν, ἐπιφανῆ ποιήσειν καὶ κατὰ πᾶν ἔτος ἐπίσημον εἰς ὅλον τὸν τῆς ζωῆς χρόνον ἐπηγγέλλετο· ⟨93⟩ ἔτυχε γὰρ ἡ αὐτὴ εἶναι τῆς παρουσίας αὐτοῖς καὶ τῆς νίκης ἣν Ἀντίγονον ναυμαχῶν ἐνίκησε. συνεστιαθῆναί θ' αὐτῷ αὐτοὺς ἐκέλευσε, καὶ καταλύσεις αὐτοῖς προσέταξε δοθῆναι τὰς καλλίστας πρὸς τῇ ἄκρᾳ. ⟨94⟩ ὁ δ' ἐπὶ 11
τῆς τῶν ξένων ἀποδοχῆς τεταγμένος Νικάνωρ Δωρόθεον καλέσας, ὃς εἶχε τὴν περὶ τούτων πρόνοιαν, ἐκέλευσεν ἑτοιμάζειν ἑκάστῳ τὰ δέοντα πρὸς τὴν δίαιταν. διετέτακτο δὲ τοῦτον ὑπὸ τοῦ βασιλέως τὸν τρόπον· ⟨95⟩ κατὰ γὰρ πόλιν ἑκάστην, ὅσοι οὐ τοῖς

§ 90 = Aristeae p. 44.

αὐτοῖς χρῶνται περὶ τὴν δίαιταν, ἣν τούτων ἐπιμελόμενος, καὶ κατὰ τὸ τῶν ἀφικνουμένων πρὸς αὐτὸν ἔθος πάντ᾽ αὐτοῖς παρεσκευάζετο, ἵνα τῷ συνήθει τρόπῳ τῆς διαίτης εὐωχούμενοι μᾶλλον ἥδωνται καὶ πρὸς μηδὲν ὡς ἀλλοτρίως ἔχον δυσχεραίνωσιν. ὃ δὴ καὶ περὶ τούτους ἐγένετο, Δωροθέου διὰ τὴν περὶ τὸν βίον ἀκρίβειαν ἐπὶ τούτοις καθεστῶτος. ⟨96⟩ συνεπόρισε δὲ πάντα δι᾽ αὐτοῦ τὰ πρὸς τὰς τοιαύτας ὑποδοχάς, καὶ διμερῆ τὴν κλισίαν ἐποίησεν, οὕτω προστάξαντος τοῦ βασιλέως· τοὺς μὲν γὰρ ἡμίσεις ἐκέλευσεν ἀνὰ χεῖρα κατακλιθῆναι, τοὺς δὲ λοιποὺς μετὰ τὴν αὐτοῦ κλισίαν, οὐδὲν ἀπολιπὼν τῆς εἰς τοὺς ἄνδρας τιμῆς. ⟨97⟩ ἐπεὶ δ᾽ οὕτω κατεκλίθησαν, ἐκέλευσε τὸν Δωρόθεον, οἷς ἔθεσι χρώμενοι διατελοῦσι πάντες οἱ ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας πρὸς αὐτὸν ἀφιγμένοι, κατὰ ταῦθ᾽ ὑπηρετεῖν. διὸ καὶ τοὺς ἱεροκήρυκας καὶ θύτας καὶ τοὺς ἄλλους οἳ τὰς κατευχὰς ἐποιοῦντο παρῃτήσατο, τῶν δὲ παραγενομένων ἕνα, Ἐλισσαῖον ὄνομα, ὄντα ἱερέα παρεκάλεσεν ὁ βασιλεὺς ποιήσασθαι κατευχάς. ⟨98⟩ ὃ δὲ στὰς εἰς μέσον ηὔχετο τῷ βασιλεῖ τἀγαθὰ καὶ τοῖς ἀρχομένοις ὑπ᾽ αὐτοῦ. εἶτα κρότος ἐξ ἁπάντων μετὰ χαρᾶς καὶ βοῆς ἤρθη, καὶ παυσάμενοι πρὸς εὐωχίαν καὶ τὴν ἀπόλαυσιν τῶν παρεσκευασμένων ἐτράπησαν. ⟨99⟩ διαλιπὼν δ᾽ ὁ βασιλεὺς ἐφ᾽ ὅσον ἔδοξεν ἀποχρῶντα καιρὸν εἶναι, φιλοσοφεῖν ἤρξατο, καὶ ἕκαστον αὐτῶν λόγους ἐπηρώτα φυσικούς, καὶ πρὸς τὴν τῶν ζητουμένων θεωρίαν ἀκριβῶς ἐκείνων περὶ παντὸς οὑτινοσοῦν, ὃ λέγειν αὐτοῖς προβληθείη, διασαφούντων, ⟨100⟩ ἡδόμενος τοιοῦτον ἐφ᾽ ἡμέρας δώδεκα τὸ συμπόσιον ἐποιήσατο, ὡς τῷ βου-

§ 96 = Aristeae p. 45.

λομένῳ τὰ κατὰ μέρος γνῶναι τῶν ἐν τῷ συμποσίῳ ζητηθέντων εἶναι μαθεῖν ἀναγνόντι τὸ Ἀρισταίου βιβλίον, ὃ συνέγραψε διὰ ταῦτα. ⟨101⟩ θαυμάζοντος 12
δ' αὐτοὺς οὐ μόνον τοῦ βασιλέως, ἀλλὰ καὶ Μενεδήμου τοῦ φιλοσόφου προνοίᾳ διοικεῖσθαι πάντα φήσαντος, καὶ διὰ τοῦτ' εἰκὸς καὶ τοῦ λόγου δύναμιν καὶ κάλλος ηὑρῆσθαι, παύονται μὲν περὶ τούτων ἐπιζητοῦντες, ⟨102⟩ γεγενῆσθαι δ' αὐτῷ τὰ μέγιστα τῶν ἀγαθῶν ὁ βασιλεὺς ἔλεγεν ἤδη παρόντων αὐτῶν· ὠφελῆσθαι γὰρ παρ' αὐτῶν μεμαθηκότα πῶς δεῖ βασιλεύειν. κελεύει τ' αὐτοῖς ἀνὰ τρία δοθῆναι τάλαντα καὶ τοὺς ἀποκαταστήσοντας ἐπὶ τὴν κατάλυσιν.

⟨103⟩ διελθουσῶν δὲ τριῶν ἡμερῶν παραλαβὼν αὐτοὺς ὁ Δημήτριος, καὶ διελθὼν τὸ Ἑπταστάδιον [χῶμα τῆς θαλάττης πρὸς τὴν νῆσον], καὶ διαβὰς τὴν γέφυραν, προελθὼν ἐπὶ τὰ βόρεια μέρη συνέδριον ἐποιήσατο ἐν τῷ παρὰ τὴν ἠόνα κατεσκευασμένῳ οἴκῳ, πρὸς διάσκεψιν πραγμάτων ἠρεμίας καλῶς ἔχοντι. ἀγαγὼν οὖν αὐτοὺς ἐκεῖ παρεκάλει πάντων, ὧν δεηθεῖεν εἰς τὴν ἑρμηνείαν τοῦ νόμου, παρόντων ἀκωλύτως ἐπιτελεῖν τὸ ἔργον. ⟨104⟩ οἳ δ' ὡς ἔνι μάλιστα φιλοτίμως καὶ φιλοπόνως τὴν ἑρμηνείαν ἀκριβῆ ποιούμενοι μέχρι μὲν ὥρας ἐνάτης πρὸς τοῦτο διετέλουν ὄντες, ⟨105⟩ ἔπειτ' ἐπὶ τὴν τοῦ σώματος ἀπηλλάττοντο θεραπείαν, ἀφθόνως αὐτοῖς τῶν πρὸς τὴν δίαιταν χορηγουμένων, καὶ προσέτι τοῦ Δωροθέου πολλὰ καὶ τῶν παρασκευαζομένων τῷ βασιλεῖ (προσέταξε γάρ) αὐτοῖς παρέχοντος. ⟨106⟩ πρῷ δὲ πρὸς τὴν αὐλὴν παραγιγνόμενοι καὶ τὸν Πτολεμαῖον ἀσπαζόμενοι πάλιν ἐπὶ τὸν αὐτὸν ἀπῆσαν τόπον, καὶ τῇ θαλάττῃ τὰς χεῖρας

§ 103 = Aristeae p. 66.

ἀπονιπτόμενοι καὶ καθαίροντες ἑαυτοὺς οὕτως ἐπὶ τὴν τῶν νόμων ἑρμηνείαν ἐτρέποντο. ⟨107⟩ μεταγραφέντος δὲ τοῦ νόμου καὶ τοῦ κατὰ τὴν ἑρμηνείαν ἔργου τέλος ἐν ἡμέραις ἑβδομήκοντα καὶ δυσὶ λαβόντος, συναγαγὼν ὁ Δημήτριος τοὺς Ἰουδαίους ἅπαντας εἰς τὸν τόπον ἔνθα καὶ μετεβλήθησαν οἱ νόμοι, παρόντων καὶ τῶν ἑρμηνέων ἀνέγνω τούτους. ⟨108⟩ τὸ δὲ πλῆθος ἀπεδέξατο μὲν τοὺς διασαφήσαντας πρεσβυτέρους τὸν νόμον, ἐπήνεσαν δὲ καὶ τὸν Δημήτριον τῆς ἐπινοίας ὡς μεγάλων ἀγαθῶν αὐτοῖς εὑρετὴν γεγενημένον, παρεκάλεσάν τε δοῦναι καὶ τοῖς ἡγουμένοις αὐτῶν ἀναγνῶναι τὸν νόμον. ἠξίωσάν τε πάντες, ὅ θ' ἱερεὺς καὶ τῶν ἑρμηνέων οἱ πρεσβύτεροι καὶ τοῦ πολιτεύματος οἱ προεστηκότες, ἐπεὶ καλῶς τὰ τῆς ἑρμηνείας ἀπήρτισται, καὶ διαμεῖναι ταῦθ' ὡς ἔχει καὶ μὴ μετακινεῖν αὐτά. ⟨109⟩ ἁπάντων δ' αὐτῶν ἐπαινεσάντων τὴν γνώμην, ἐκέλευσαν, εἴ τις ἢ περιττόν τι προσγεγραμμένον ὁρᾷ τῷ νόμῳ ἢ λεῖπον, πάλιν ἐπισκοποῦντα τοῦτο καὶ ποιοῦντα φανερὸν διορθοῦν, σωφρόνως τοῦτο πράττοντες, ἵνα τὸ κριθὲν ἅπαξ ἔχειν καλῶς εἰς ἀεὶ διαμένῃ.

13 ⟨110⟩ ἐχάρη μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς καὶ ἐπὶ τούτῳ τὴν αὑτοῦ προαίρεσιν εἰς τὸ χρήσιμον ὁρῶν τετελειωμένην, μάλιστα δὲ τῶν νόμων ἀναγνωσθέντων αὐτῷ καὶ τὴν διάνοιαν καὶ τὴν σοφίαν ἐξεπλάγη τοῦ νομοθέτου. καὶ πρὸς τὸν Δημήτριον ἤρξατο ποιεῖσθαι λόγους, πῶς οὕτω θαυμαστῆς οὔσης τῆς νομοθεσίας οὐδεὶς οὔτε τῶν ἱστορικῶν αὐτῆς οὔτε τῶν ποιητῶν ἐπεμνήσθη. ⟨111⟩ ὁ δὲ Δημήτριος μηδένα τολμῆσαι τῆς τῶν νόμων τούτων ἀναγραφῆς ἅψασθαι διὰ τὸ

§ 110 = Aristeae p. 68.

θείαν αὐτὴν εἶναι καὶ σεμνὴν ἔφασκε, καὶ ὅτι βλαβεῖεν ἤδη τινὲς τούτοις ἐπιχειρήσαντες ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ⟨112⟩ δηλῶν ὡς Θεόπομπος βουληθεὶς ἱστορῆσαι περὶ τούτων ἐταράχθη τὴν διάνοιαν πλείοσιν ἢ τριάκονθ' ἡμέραις, καὶ παρὰ τὰς ἀνέσεις ἐξιλάσκετο τὸν θεόν, ἐντεῦθεν αὐτῷ γενέσθαι τὴν παραφροσύνην ὑπονοῶν· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὄναρ εἶδεν ὅτι τοῦτ' αὐτῷ συμβαίη περιεργαζομένῳ τὰ θεῖα καὶ ταῦτ' ἐκφέρειν εἰς κοινοὺς ἀνθρώπους θελήσαντι, καὶ ἀποσχόμενος κατέστη τὴν διάνοιαν. ⟨113⟩ ἐδήλου δὲ καὶ περὶ Θεοδέκτου τοῦ τῶν τραγῳδιῶν ποιητοῦ ἀναφέρεσθαι ὅτι βουληθεὶς ἔν τινι δράματι τῶν ἐν τῇ ἱερᾷ βίβλῳ γεγραμμένων μνησθῆναι τὰς ὄψεις γλαυκωθείη, καὶ συνιδὼν τὴν αἰτίαν ἀπαλλαγείη τοῦ πάθους, ἐξευμενισάμενος τὸν θεόν.

⟨114⟩ παραλαβὼν δὲ ταῦτα ὁ βασιλεὺς παρὰ τοῦ 14
Δημητρίου, καθὼς προείρηται, προσκυνήσας αὐτοῖς, ἐκέλευσε πολλὴν ποιεῖσθαι τῶν βιβλίων τὴν ἐπιμέλειαν, ἵνα διαμείνῃ ταῦτα καθαρῶς, τούς θ' ἑρμηνεύσαντας παρεκάλεσε συνεχῶς πρὸς αὐτὸν ἐκ τῆς Ἰουδαίας παραγίγνεσθαι· ⟨115⟩ τοῦτο γὰρ αὐτοῖς καὶ πρὸς τιμὴν τὴν παρ' αὐτοῦ καὶ πρὸς τὰς ἀπὸ τῶν δώρων ὠφελείας λυσιτελήσειν. νῦν μὲν γὰρ εἶναι δίκαιον αὐτοὺς ἐκπέμπειν ἔλεγεν, ἑκουσίως δὲ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντας τεύξεσθαι πάντων ὧν ἥ τ' αὐτῶν ἐστι σοφία δικαία τυχεῖν καὶ ἡ ἐκείνου μεγαλοφροσύνη παρασχεῖν ἱκανή. ⟨116⟩ τότε μὲν οὖν ἐξέπεμψεν αὐτούς, δοὺς ἑκάστῳ στολὰς ἀρίστας τρεῖς καὶ χρυσοῦ τάλαντα δύο καὶ κυλίκιον ταλάντου καὶ τὴν τοῦ συμποσίου στρωμνήν. καὶ ταῦτα μὲν ἐκείνοις ἔχειν ἐδωρήσατο, ⟨117⟩ τῷ δ' ἀρχιερεῖ Ἐλεαζάρῳ δι' αὐτῶν

ἔπεμψε κλίνας ἀργυρόποδας δέκα καὶ τὴν ἀκόλουθον αὐτῶν ἐπισκευὴν καὶ κυλίκιον ταλάντων τριάκοντα, πρὸς τούτοις δὲ καὶ στολὰς δέκα καὶ πορφύραν καὶ στέφανον διαπρεπῆ καὶ βυσσίνης ὀθόνης ἱστοὺς ἑκατόν, ἔτι γε μὴν φιάλας καὶ τρύβλια καὶ σπονδεῖα καὶ κρατῆρας χρυσοῦς πρὸς ἀνάθεσιν δύο. ⟨118⟩ παρεκάλεσε δ' αὐτὸν καὶ διὰ τῶν ἐπιστολῶν ὅπως, εἴ ποτε τῶν ἀνδρῶν τούτων θελήσειάν τινες πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν, ἐπιτρέψῃ, περὶ πολλοῦ ποιούμενος τὴν μετὰ τῶν ἐν παιδείᾳ τυγχανόντων συνουσίαν, καὶ τὸν πλοῦτον εἰς τοὺς τοιούτους ἡδέως ἔχων κατατίθεσθαι.

3 ⟨119⟩ καὶ τὰ μὲν εἰς δόξαν καὶ τιμὴν Ἰουδαίοις τοιαῦτα παρὰ Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου συνέβη γενέσθαι, ἔτυχον δὲ καὶ τῆς παρὰ τῶν βασιλέων τῆς Ἀσίας τιμῆς, ἐπειδὴ συνεστράτευσαν αὐτοῖς. καὶ γὰρ Σέλευκος ὁ Νικάτωρ ἐν αἷς ἔκτισε πόλεσιν ἐν τῇ Ἀσίᾳ καὶ τῇ κάτω Συρίᾳ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ μητροπόλει Ἀντιοχείᾳ πολιτείας αὐτοὺς ἠξίωσε, καὶ τοῖς ἐνοικισθεῖσιν ἰσοτίμους ἀπέφηνε Μακεδόσι καὶ Ἕλλησιν, ὡς τὴν πολιτείαν ταύτην ἔτι καὶ νῦν διαμένειν. ⟨120⟩ τεκμήριον δὲ τούτου· τὸ τοὺς Ἰουδαίους μὴ βουλομένους ἀλλοφύλῳ ἐλαίῳ χρῆσασθαι λαμβάνειν ὡρισμένον τι παρὰ τῶν γυμνασιάρχων εἰς ἐλαίου τιμὴν ἀργύριον· ὃ τοῦ δήμου τῶν Ἀντιοχέων ἐν τῷ νῦν πολέμῳ λῦσαι προαιρουμένου, Μουκιανὸς ἡγεμὼν ὢν τότε τῆς Συρίας ἐτήρησε. ⟨121⟩ καὶ μετὰ ταῦτα κρατήσαντος Οὐεσπασιανοῦ καὶ Τίτου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τῆς οἰκουμένης, δεηθέντες οἱ Ἀλεξανδρεῖς καὶ Ἀντιοχεῖς ἵνα τὰ δίκαια τῆς πολιτείας μηκέτι μένῃ τοῖς Ἰουδαίοις, οὐκ ἐπέτυχον. ⟨122⟩ ἐξ οὗ τις ἂν κατανοήσειεν τὴν Ῥωμαίων ἐπιείκειαν καὶ μεγαλοφροσύνην, μάλιστα δὲ τὴν

Οὐεσπασιανοῦ καὶ Τίτου, ὅτι καίτοι πολλὰ πονήσαντες ἐν τῷ πρὸς Ἰουδαίους πολέμῳ, καὶ πικρῶς πρὸς αὐτοὺς ἔχοντες ὅτι μὴ παρέδοσαν τὰ ὅπλα αὐτοῖς, ⟨123⟩ μέχρι δ' ἐσχάτου πολεμοῦντες ὑπέμειναν, οὐδενὸς αὐτοὺς τῶν ὑπαρχόντων κατὰ τὴν προειρημένην πολιτείαν ἀφείλοντο, ἀλλὰ καὶ τῆς πρότερον ὀργῆς καὶ τῆς τῶν Ἀλεξανδρέων καὶ Ἀντιοχέων δήμων μεγίστων ὄντων παρακλήσεως ἐκράτησαν, ⟨124⟩ ὥστε μηδὲν μήθ' ὑπὸ τῆς πρὸς τούτους χάριτος μήθ' ὑπὸ τῆς πρὸς τοὺς πολεμηθέντας μισοπονηρίας ἐνδοῦναι πρὸς τὸ λῦσαί τι τῶν ἀρχαίων τοῖς Ἰουδαίοις φιλανθρώπων, ἀλλὰ τοὺς ἀνταραμένους αὐτοῖς ὅπλα καὶ χωρήσαντας διὰ μάχης δεδωκέναι τιμωρίαν φήσαντες, τοὺς οὐδὲν ἐξαμαρτόντας οὐκ εἶναι δίκαιον ἀποστερεῖν τῶν ὑπαρχόντων.

⟨125⟩ ὅμοιον δέ τι τούτῳ καὶ Μᾶρκον Ἀγρίππαν 2
φρονήσαντα περὶ τῶν Ἰουδαίων οἴδαμεν. τῶν γὰρ Ἰώνων κινηθέντων ἐπ' αὐτούς, καὶ δεομένων τοῦ Ἀγρίππα ἵνα τῆς πολιτείας ἣν αὐτοῖς ἔδωκεν Ἀντίοχος ὁ Σελεύκου υἱωνός, ὁ παρὰ τοῖς Ἕλλησι Θεὸς λεγόμενος, μόνοι μετέχωσιν, ⟨126⟩ ἀξιούντων δ', εἰ συγγενεῖς εἰσὶν αὐτοῖς Ἰουδαῖοι, σέβεσθαι τοὺς ἰδίους αὐτῶν θεούς, καὶ δίκης περὶ τούτων συστάσης, ἐνίκησαν Ἰουδαῖοι τοῖς αὑτῶν ἔθεσι χρῆσθαι, συνηγορήσαντος αὐτοῖς Νικολάου τοῦ Δαμασκηνοῦ· ὁ γὰρ Ἀγρίππας ἀπεφήνατο μηδὲν αὐτῷ καινίζειν ἐξεῖναι. ⟨127⟩ τὸ δ' ἀκριβὲς εἴ τις βούλεται καταμαθεῖν, ἀναγνώτω τῶν Νικολάου ἱστοριῶν τὴν ἑκατοστὴν καὶ εἰκοστὴν τρίτην καὶ τετάρτην. περὶ μὲν οὖν τῶν ὑπ' Ἀγρίππα κριθέντων οὐκ ἔστιν ἴσως θαυμάζειν (οὐ γὰρ ἐπολέμει τότε Ῥωμαίοις τὸ ἡμέτερον ἔθνος),

⟨128⟩ *Οὐεσπασιανοῦ δ' ἄν τις καὶ Τίτου τὴν μεγαλοφροσύνην εἰκότως ἐκπλαγείη, μετὰ πολέμους καὶ τηλικούτους ἀγῶνας, οὓς ἔσχον πρὸς ἡμᾶς, μετριοπαθησάντων. ἐπανάξω δὲ τὸν λόγον ὅθεν νῦν ἐπὶ ταῦτ' ἐξέβην.*

3 ⟨129⟩ *τοὺς γὰρ Ἰουδαίους ἐπ' Ἀντιόχου τοῦ μεγάλου βασιλεύοντος τῆς Ἀσίας ἔτυχεν αὐτούς τε πολλὰ ταλαιπωρῆσαι τῆς γῆς αὐτῶν κακουμένης καὶ τοὺς τὴν Κοίλην Συρίαν νεμομένους.* ⟨130⟩ *πολεμοῦντος γὰρ αὐτοῦ πρὸς τὸν Φιλοπάτορα Πτολεμαῖον καὶ πρὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ Πτολεμαῖον τὸν ἐπικληθέντα Ἐπιφανῆ, κακοπαθεῖν συνέβαινεν αὐτοῖς καὶ νικῶντος καὶ πταίοντος ταὐτὰ πάσχειν, ὥστ' οὐδὲν ἀπέλειπον χειμαζομένης νεὼς καταπονουμένης ἑκατέρωθεν ὑπὸ τοῦ κλύδωνος, μεταξὺ τῆς εὐπραγίας τῆς Ἀντιόχου καὶ τῆς ἐπὶ θάτερον αὐτοῦ ῥοπῆς τῶν πραγμάτων κείμενοι.* ⟨131⟩ *νικήσας μέντοι τὸν Πτολεμαῖον ὁ Ἀντίοχος τὴν Ἰουδαίαν προσάγεται. τελευτήσαντος δὲ τοῦ Φιλοπάτορος ὁ παῖς αὐτοῦ μεγάλην ἐξέπεμψε δύναμιν καὶ στρατηγὸν Σκόπαν ἐπὶ τοὺς ἐν τῇ Κοίλῃ Συρίᾳ, ὃς πολλάς τ' αὐτῶν πόλεις ἔλαβε καὶ τὸ ἡμέτερον ἔθνος· πολεμούμενον γὰρ αὐτῷ προσέθετο.* ⟨132⟩ *μετ' οὐ πολὺ δὲ τὸν Σκόπαν Ἀντίοχος νικᾷ συμβαλὼν αὐτῷ πρὸς ταῖς πηγαῖς τοῦ Ἰορδάνου, καὶ πολλὴν αὐτοῦ τῆς στρατιᾶς διέφθειρεν.* ⟨133⟩ *ὕστερον δ' Ἀντιόχου χειρωσαμένου τὰς ἐν τῇ Κοίλῃ Συρίᾳ πόλεις, ἃς ὁ Σκόπας κατεσχήκει, καὶ τὴν Σαμάρειαν, ἑκουσίως αὐτῷ προσέθεντο οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ τῇ πόλει δεξάμενοι πάσῃ αὐτοῦ τῇ στρατιᾷ καὶ τοῖς ἐλέφασιν ἀφθονίαν παρέσχον, καὶ τοὺς ὑπὸ Σκόπα καταλειφθέντας ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν Ἱεροσολύμων φρουροὺς πολιορκοῦντι προ-*

θύμως συνεμάχησαν. ⟨134⟩ ὁ οὖν Ἀντίοχος δίκαιον ἡγησάμενος τὴν τῶν Ἰουδαίων πρὸς αὐτὸν σπουδὴν καὶ φιλοτιμίαν ἀμείψασθαι, γράφει τοῖς τε στρατηγοῖς αὐτοῦ καὶ τοῖς φίλοις, μαρτυρῶν τοῖς Ἰουδαίοις ὑπὲρ ὧν εὖ πρὸς αὐτῶν πάθοι, καὶ τὰς δωρεὰς ἃς ὑπὲρ τούτων διέγνω παρασχεῖν αὐτοῖς ἐμφανίζων. ⟨135⟩ παραθήσομαι δὲ τὰς ἐπιστολὰς τὰς τοῖς στρατηγοῖς περὶ αὐτῶν γραφείσας, προδιελθὼν ὡς μαρτυρεῖ τούτοις ἡμῶν τοῖς λόγοις Πολύβιος ὁ Μεγαλοπολίτης. ἐν γὰρ τῇ ἑκκαιδεκάτῃ τῶν ἱστοριῶν αὐτοῦ φησὶν οὕτως 'ὁ δὲ τοῦ Πτολεμαίου στρατηγὸς Σκόπας ὁρμήσας εἰς τοὺς ἄνω τόπους κατεστρέψατο ἐν τῷ χειμῶνι τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος.' ⟨136⟩ λέγει δ' ἐν τῇ αὐτῇ βίβλῳ ὡς τοῦ Σκόπα νικηθέντος ὑπ' Ἀντιόχου 'τὴν μὲν Βαταναίαν καὶ Σαμάρειαν καὶ Ἄβιλα καὶ Γάδαρα παρέλαβεν Ἀντίοχος, μετ' ὀλίγον δὲ προσεχώρησαν αὐτῷ καὶ τῶν Ἰουδαίων οἱ περὶ τὸ ἱερὸν τὸ προσαγορευόμενον Ἱεροσόλυμα κατοικοῦντες· ὑπὲρ οὗ καὶ πλείω λέγειν ἔχοντες, καὶ μάλιστα διὰ τὴν περὶ τὸ ἱερὸν ἐπιφάνειαν, εἰς ὕστερον καιρὸν ὑπερθησόμεθα τὴν διήγησιν.' ⟨137⟩ καὶ Πολύβιος μὲν ταῦτα ἱστόρηκεν· ἡμεῖς δ' ἐπανάξομεν τὸν λόγον ἐπὶ τὴν διήγησιν, παραθέμενοι πρῶτον τὰς ἐπιστολὰς τοῦ βασιλέως Ἀντιόχου.

⟨138⟩ 'βασιλεὺς Ἀντίοχος Πτολεμαίῳ χαίρειν. τῶν Ἰουδαίων καὶ παραυτίκα μέν, ἡνίκα τῆς χώρας ἐπέβημεν αὐτῶν, ἐπιδειξαμένων τὸ πρὸς ἡμᾶς φιλότιμον, καὶ παραγενομένους δ' εἰς τὴν πόλιν λαμπρῶς ἐκδεξαμένων καὶ μετὰ μὲν τῆς γερουσίας ἀπαντησάντων, ἄφθονον δὲ τὴν χορηγίαν τοῖς στρατιώταις καὶ τοῖς ἐλέφασι παρεσχημένων, συνεξελόντων δὲ καὶ τοὺς ἐν

τῇ ἄκρᾳ φρουροὺς τῶν Αἰγυπτίων, ⟨139⟩ ἠξιώσαμεν καὶ αὐτοὶ τούτων αὐτοὺς ἀμείψασθαι καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ἀναλαβεῖν κατεφθαρμένην ὑπὸ τῶν περὶ τοὺς πολέμους συμπεσόντων, καὶ συνοικίσαι τῶν διεσπαρμένων εἰς αὐτὴν πάλιν συνελθόντων. ⟨140⟩ πρῶτον δ' αὐτοῖς ἐκρίναμεν διὰ τὴν εὐσέβειαν παρασχεῖν τὴν εἰς τὰς θυσίας σύνταξιν κτηνῶν τε θυσίμων καὶ οἴνου καὶ ἐλαίου καὶ λιβάνου, ἀργυρίου τιμὴν μυριάδας δύο, καὶ σεμιδάλεως ἀρτάβας ἱερὰς ἓξ κατὰ τὸν ἐπιχώριον νόμον, πυρῶν μεδίμνους χιλίους τετρακοσίους καὶ ἑξήκοντα, καὶ ἁλῶν μεδίμνους τριακοσίους ἑβδομήκοντα πέντε. ⟨141⟩ τελεῖσθαι δ' αὐτοῖς ταῦτα βούλομαι καθὼς ἐπέσταλκα, καὶ τὸ περὶ τὸ ἱερὸν ἀπαρτισθῆναι ἔργον, τάς τε στοὰς κἄν τι ἕτερον ἀνοικοδομῆσαι δέῃ. ἡ δὲ τῶν ξύλων ὕλη κατακομιζέσθω ἐξ αὐτῆς τε τῆς Ἰουδαίας καὶ ἐκ τῶν ἄλλων ἐθνῶν καὶ ἐκ τοῦ Λιβάνου μηδενὸς εἰσπραττομένου τέλους· ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐν οἷς ἂν ἐπιφανεστέραν γίγνεσθαι τὴν τοῦ ἱεροῦ ἐπισκευὴν δέῃ. ⟨142⟩ πολιτευέσθωσαν δὲ πάντες οἱ ἐκ τοῦ ἔθνους κατὰ τοὺς πατρίους νόμους· ἀπολυέσθω δ' ἡ γερουσία καὶ οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς τοῦ ἱεροῦ καὶ οἱ ἱεροψάλται ὧν ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς τελοῦσι καὶ τοῦ στεφανίτου φόρου καὶ τοῦ περὶ τῶν ἄλλων. ⟨143⟩ ἵνα δὲ θᾶττον ἡ πόλις κατοικισθῇ, δίδωμι τοῖς τε νῦν κατοικοῦσι καὶ κατελευσομένοις ἕως τοῦ Ὑπερβερεταίου μηνὸς ἀτελέσιν εἶναι μέχρι τριῶν ἐτῶν. ⟨144⟩ ἀπολύομεν δὲ καὶ εἰς τὸ λοιπὸν αὐτοὺς τοῦ τρίτου μέρους τῶν φόρων, ὥστ' αὐτῶν ἐπανορθωθῆναι τὴν βλάβην. καὶ ὅσοι ἐκ τῆς πόλεως ἁρπαγέντες δουλεύουσιν, αὐτούς τε τούτους καὶ τοὺς ὑπ' αὐτῶν γεννηθέντας ἐλευθέ-

ρους ἀφίεμεν, καὶ τὰς οὐσίας αὐτοῖς ἀποδίδοσθαι κελεύομεν.'

⟨145⟩ ἡ μὲν οὖν ἐπιστολὴ ταῦτα περιεῖχε, σεμνύ- 4
νων δὲ καὶ τὸ ἱερόν, πρόγραμμα κατὰ πᾶσαν τὴν βασιλείαν ἐξέθηκε περιέχον τάδε, μηδενὶ ἐξὸν εἶναι ἀλλοφύλῳ εἰς τὸν περίβολον εἰσιέναι τοῦ ἱεροῦ τὸν ἀπηγορευμένον τοῖς Ἰουδαίοις, εἰ μὴ οἷς ἁγνισθεῖσίν ἐστιν ἔθιμον κατὰ τὸν πάτριον νόμον. ⟨146⟩ μηδ' εἰς τὴν πόλιν εἰσφερέσθω ἵππεια κρέα μηδ' ἡμιόνεια μηδ' ἀγρίων ὄνων καὶ ἡμέρων, παρδάλεών τε καὶ ἀλωπέκων καὶ λαγῶν, καὶ καθόλου δὲ πάντων τῶν ἀπηγορευμένων ζῴων τοῖς Ἰουδαίοις. μηδὲ τὰς δορὰς εἰσφέρειν ἐξεῖναι, ἀλλὰ μηδὲ τρέφειν τι τούτων ἐν τῇ πόλει, μόνοις δὲ τοῖς προγονικοῖς θύμασιν, ἀφ' ὧν καὶ τῷ θεῷ δεῖ καλλιερεῖν, ἐπιτετράφθαι χρῆσθαι. ὁ δὲ τούτων τι παραβὰς ἀποτινύτω τοῖς ἱερεῦσιν ἀργυρίου δραχμὰς τρισχιλίας.

⟨147⟩ ἔγραψε δὲ μαρτυρῶν ἡμῖν εὐσέβειάν τε καὶ πίστιν, ἡνίκα νεωτερίζοντα τὰ κατὰ τὴν Φρυγίαν καὶ Λυδίαν ἐπύθετο, καθ' ὃν ἦν καιρὸν ἐν ταῖς ἄνω σατραπείαις, κελεύων Ζεῦξιν τὸν αὑτοῦ στρατηγὸν καὶ ἐν τοῖς μάλιστα φίλον πέμψαι τινὰς τῶν ἡμετέρων ἐκ Βαβυλῶνος εἰς Φρυγίαν. γράφει δ' οὕτως.

⟨148⟩ 'βασιλεὺς Ἀντίοχος Ζεύξιδι τῷ πατρὶ χαίρειν. εἰ ἔρρωσαι, εὖ ἂν ἔχοι, ὑγιαίνω δὲ καὶ αὐτός. ⟨149⟩ πυνθανόμενος τοὺς ἐν Λυδίᾳ καὶ Φρυγίᾳ νεωτερίζοντας, μεγάλης ἐπιστροφῆς ἡγησάμην τοῦτό μοι δεῖσθαι. καὶ βουλευσαμένῳ μοι μετὰ τῶν φίλων τί δεῖ ποιεῖν, ἔδοξεν εἰς τὰ φρούρια καὶ τοὺς ἀναγκαιοτάτους τόπους τῶν ἀπὸ τῆς Μεσοποταμίας καὶ Βαβυλωνίας Ἰουδαίων οἴκους δισχιλίους σὺν ἐπισκευῇ μετα-

γαγεῖν· ⟨150⟩ πέπεισμαι γὰρ εὔνους αὐτοὺς ἔσεσθαι τῶν ἡμετέρων φύλακας διὰ τὴν πρὸς τὸν θεὸν αὐτῶν εὐσέβειαν, καὶ μαρτυρουμένους δ' αὐτοὺς ὑπὸ τῶν προγόνων εἰς πίστιν οἶδα καὶ προθυμίαν εἰς ἃ παρακαλοῦνται. βούλομαι τοίνυν, καίπερ ἐργώδους ὄντος, τούτους μεταγαγεῖν, ὑποσχόμενος νόμοις αὐτοὺς χρήσεσθαι τοῖς ἰδίοις. ⟨151⟩ ὅταν δ' αὐτοὺς ἀγάγῃς εἰς τοὺς προειρημένους τόπους, εἴς τ' οἰκοδομίας οἰκιῶν δώσεις αὐτοῖς τόπον ἑκάστῳ καὶ χώραν εἰς γεωργίαν καὶ φυτείαν ἀμπέλων, καὶ ἀτελεῖς τῶν ἐκ τῆς γῆς καρπῶν ἀνήσεις ἐπ' ἔτη δέκα. ⟨152⟩ μετρείσθωσαν δὲ καὶ ἄχρι ἂν τοὺς παρὰ τῆς γῆς καρποὺς λαμβάνωσι, σῖτον εἰς τὰς τῶν θεραπόντων διατροφάς· διδόσθω δὲ καὶ τοῖς εἰς τὰς χρείας ὑπηρετοῦσι τὸ αὔταρκες, ἵνα τῆς παρ' ἡμῶν τυγχάνοντες φιλανθρωπίας προθυμοτέρους παρέχωσιν αὐτοὺς περὶ τὰ ἡμέτερα. ⟨153⟩ πρόνοιαν δὲ ποιοῦ καὶ τοῦ ἔθνους κατὰ τὸ δυνατόν, ὅπως ὑπὸ μηδενὸς ἐνοχλῆται.'

⟨154⟩ περὶ μὲν οὖν τῆς Ἀντιόχου φιλίας τοῦ μεγάλου πρὸς τοὺς Ἰουδαίους ταῦτα ἡμῖν ἀποχρώντως
4 *εἰρήσθω μαρτύρια· μετὰ δὲ ταῦτα φιλίαν καὶ σπονδὰς πρὸς τὸν Πτολεμαῖον Ἀντίοχος ἐποιήσατο, καὶ δίδωσιν αὐτῷ τὴν θυγατέρα Κλεοπάτραν πρὸς γάμον, παραχωρήσας αὐτῷ τῆς Κοίλης Συρίας καὶ Σαμαρείας καὶ Ἰουδαίας καὶ Φοινίκης φερνῆς ὀνόματι. ⟨155⟩ καὶ διαιρεθέντων εἰς ἀμφοτέρους τοὺς βασιλεῖς τῶν φόρων, τὰς ἰδίας ἕκαστοι τῶν ἐπισήμων ἐωνοῦντο πατρίδας φορολογεῖν, καὶ συναθροίζοντες τὸ προστεταγμένον κεφάλαιον τοῖς βασιλεῦσιν ἐτέλουν. ⟨156⟩ ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ Σαμαρεῖς εὖ πράττοντες πολλὰ τοὺς Ἰουδαίους ἐκάκωσαν, τήν τε χώραν αὐτῶν τεμόντες καὶ*

τὰ σώματα διαρπάσαντες. ἐγένετο δὲ ταῦτα ἐπ' ἀρχιερέως Ὀνίου· ⟨157⟩ τελευτήσαντος γὰρ Ἐλεαζάρου τὴν ἀρχιερωσύνην ὁ θεῖος αὐτοῦ Μανασσῆς παρέλαβε, μεθ' ὃν καταστρέψαντα τὸν βίον Ὀνίας τὴν τιμὴν ἐξεδέξατο, Σίμωνος υἱὸς ὢν τοῦ δικαίου κληθέντος, Σίμων δ' ἦν ἀδελφὸς Ἐλεαζάρου, καθὼς προεῖπον. ⟨158⟩ οὗτος ὁ Ὀνίας βραχὺς ἦν τὴν διάνοιαν καὶ χρημάτων ἥττων, καὶ διὰ τοῦτο τὸν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ φόρον, ὃν τοῖς βασιλεῦσιν οἱ πατέρες αὐτοῦ ἐτέλουν ἐκ τῶν ἰδίων, τάλαντα εἴκοσιν ἀργυρίου, μὴ δοὺς εἰς ὀργὴν ἐκίνησε τὸν βασιλέα Πτολεμαῖον [Εὐεργέτην, ὃς ἦν πατὴρ τοῦ Φιλοπάτορος]. ⟨159⟩ καὶ πέμψας εἰς Ἱεροσόλυμα πρεσβευτὴν ᾐτιᾶτο τὸν Ὀνίαν ὡς οὐκ ἀποδιδόντα τοὺς φόρους, καὶ ἠπείλει κληρουχήσειν αὐτῶν τὴν γῆν οὐκ ἀπολαβών, καὶ πέμψειν τοὺς ἐνοικήσοντας στρατιώτας. ἀκούσαντες δὲ τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως οἱ Ἰουδαῖοι συνεχύθησαν· τὸν δὲ Ὀνίαν οὐδὲν τούτων ἐδυσώπει διὰ τὴν φιλοχρηματίαν.

⟨160⟩ Ἰώσηπος δέ τις, νέος μὲν ἔτι τὴν ἡλικίαν, 2
ἐπὶ σεμνότητι δὲ καὶ προνοίᾳ καὶ δικαιοσύνῃ δόξαν ἔχων παρὰ τοῖς Ἱεροσολυμίταις, Τωβίου μὲν πατρός, ἐκ δὲ τῆς Ὀνίου τοῦ ἀρχιερέως ἀδελφῆς γεγονώς, δηλωσάσης αὐτῷ τῆς μητρὸς τὴν τοῦ πρεσβευτοῦ παρουσίαν (ἔτυχε γὰρ αὐτὸς ἀποδημῶν εἰς Φιχόλαν κώμην ἐξ ἧς ὑπῆρχεν), ⟨161⟩ ἐλθὼν εἰς τὴν πόλιν ἐπέπληττε τῷ Ὀνίᾳ μὴ προνοουμένῳ τῆς ἀσφαλείας τῶν πολιτῶν, ἀλλ' εἰς κινδύνους τὸ ἔθνος βουλομένῳ περιστῆσαι διὰ τὴν τῶν χρημάτων ἀποστέρησιν, δι' ἃ καὶ τοῦ λαοῦ τὴν προστασίαν λαβεῖν αὐτὸν ἔλεγε καὶ τῆς ἀρχιερατικῆς τιμῆς ἐπιτυχεῖν· ⟨162⟩ εἰ δ' ἐρωτικῶς οὕτως ἔχοι τῶν χρημάτων ὡς δι' αὐτὰ καὶ τὴν πα-

τρίδα κινδυνεύουσαν ἰδεῖν ὑπομεῖναι καὶ πᾶν ὁτιοῦν παθόντας αὐτοῦ τοὺς πολίτας, συνεβούλευσεν ἀπελθόντα πρὸς τὸν βασιλέα δεηθῆναι αὐτοῦ ἢ πάντων αὐτῷ παραχωρῆσαι τῶν χρημάτων ἢ μέρους. ⟨163⟩ *τοῦ δὲ Ὀνίου μήτ' ἄρχειν ἐθέλειν ἀποκριναμένου, καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην δ', εἰ δυνατόν, ἑτοίμως ἔχειν ἀποθέσθαι λέγοντος, μήτ' ἀναβήσεσθαι πρὸς τὸν βασιλέα (μέλειν γὰρ οὐδὲν αὐτῷ περὶ τούτων), εἰ πρεσβεύειν αὐτῷ πρὸς τὸν Πτολεμαῖον συγχωρεῖ ὑπὲρ τοῦ ἔθνους ἐπηρώτησε.* ⟨164⟩ *φήσαντος δ' ἐπιτρέπειν, ἀναβὰς εἰς τὸ ἱερὸν ὁ Ἰώσηπος καὶ συγκαλέσας τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν, μηδὲν ταράττεσθαι μηδὲ φοβεῖσθαι παρῄνει διὰ τὴν Ὀνίου τοῦ θείου περὶ αὐτῶν ἀμέλειαν, ἀλλ' ἐν ἀδείᾳ τῶν ἀπὸ τῆς σκυθρωποτέρας ἐλπίδος διάνοιαν αὐτοὺς ἔχειν ἠξίου· πρεσβεύσειν γὰρ αὐτὸς ἐπηγγέλλετο πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ πείσειν αὐτὸν ὅτι μηδὲν ἀδικοῦσιν.* ⟨165⟩ *καὶ τὸ μὲν πλῆθος τούτων ἀκοῦσαν ηὐχαρίστει τῷ Ἰωσήπῳ, καταβὰς δ' αὐτὸς ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ξενίᾳ θ' ὑποδέχεται τὸν παρὰ τοῦ Πτολεμαίου πεπρεσβευκότα, καὶ δωρησάμενος αὐτὸν πολυτελέσι δωρεαῖς καὶ ἐπὶ πολλὰς ἑστιάσας φιλοτίμως ἡμέρας προὔπεμψε πρὸς τὸν βασιλέα, φράσας αὐτῷ καὶ αὐτὸς ἀκολουθήσειν.* ⟨166⟩ *καὶ γὰρ ἔτι μᾶλλον ἐγεγόνει πρόθυμος πρὸς τὴν ἄφιξιν τὴν παρὰ τὸν βασιλέα τοῦ πρεσβευτοῦ προτρεψαμένου καὶ παρορμήσαντος εἰς Αἴγυπτον ἐλθεῖν, καὶ πάντων ὧν ἂν δέηται παρὰ τοῦ Πτολεμαίου τυχεῖν αὐτὸν ποιήσειν ὑποσχομένου· τὸ γὰρ ἐλευθέριον αὐτοῦ καὶ τὸ σεμνὸν τοῦ ἤθους λίαν ἠγάπησεν.*

3 ⟨167⟩ *καὶ ὁ μὲν πρεσβευτὴς ἐλθὼν εἰς τὴν Αἴγυπτον ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ τὴν τοῦ Ὀνίου ἀγνωμοσύ-*

νην καὶ περὶ τῆς τοῦ Ἰωσήπου χρηστότητος ἐδήλου, καὶ ὅτι μέλλοι πρὸς αὐτὸν ἥξειν παραιτησόμενος τῶν ἁμαρτημάτων τὸ πλῆθος· εἶναι γὰρ αὐτοῦ προστάτην. ἀμέλει τοσαύτῃ [περὶ] τῶν ἐγκωμίων τοῦ νεανίσκου διετέλεσε χρώμενος περιουσίᾳ ὥστε καὶ τὸν βασιλέα καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ Κλεοπάτραν προδιέθηκεν οἰκείως ἔχειν πρὸς τὸν Ἰώσηπον οὔπω παρόντα. ⟨168⟩ ὁ δὲ Ἰώσηπος διαπέμψας πρὸς τοὺς φίλους εἰς Σαμάρειαν, καὶ δανεισάμενος ἀργύριον καὶ τὰ πρὸς τὴν ἀποδημίαν ἑτοιμασάμενος, ἐσθῆτάς τε καὶ ἐκπώματα καὶ ὑποζύγια, καὶ ταῦθ' ὡς περὶ δισμυρίας δραχμὰς παρασκευασάμενος, εἰς Ἀλεξάνδρειαν παρεγένετο. ⟨169⟩ ἔτυχε δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν πάντας ἀναβαίνειν τοὺς ἐκ τῶν πόλεων τῶν τῆς Συρίας καὶ Φοινίκης πρώτους καὶ τοὺς ἄρχοντας ἐπὶ τὴν τῶν τελῶν ὠνήν· κατ' ἔτος δὲ ταῦτα τοῖς δυνατοῖς τῶν ἐν ἑκάστῃ πόλει ἐπίπρασκεν ὁ βασιλεύς. ⟨170⟩ ὁρῶντες οὖν οὗτοι κατὰ τὴν ὁδὸν τὸν Ἰώσηπον ἐχλεύαζον ἐπὶ πενίᾳ καὶ λιτότητι. ὡς δ' εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἀφικόμενος ἐν Μέμφει τὸν βασιλέα Πτολεμαῖον ἤκουσεν ὄντα, ὑπαντησόμενος αὐτῷ ἀνέβαινεν. ⟨171⟩ καθεζομένου δὲ τοῦ βασιλέως ἐπ' ὀχήματος μετὰ τῆς γυναικὸς καὶ μετ' Ἀθηνίωνος τοῦ φίλου (οὗτος δ' ἦν ὁ πρεσβεύσας εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ παρὰ Ἰωσήπῳ ξενισθείς), θεασάμενος αὐτὸν ὁ Ἀθηνίων εὐθὺς ἐποίει τῷ βασιλεῖ γνώριμον, λέγων τοῦτον εἶναι περὶ οὗ παραγενόμενος ἐξ Ἱεροσολύμων ἀπήγγειλεν ὡς ἀγαθός τ' εἴη καὶ φιλότιμος νεανίσκος. ⟨172⟩ ὁ δὲ Πτολεμαῖος πρῶτός τ' αὐτὸν ἠσπάσατο καὶ ἀναβῆναι ἐπὶ τὸ ὄχημα παρεκάλεσε, καὶ καθεσθέντος περὶ τῶν Ὀνίᾳ πραττομένων ἤρξατο ἐγκαλεῖν. ὃ δέ 'συγγίγνωσκε' φησίν 'αὐτῷ διὰ τὸ γῆρας·

οὐ γὰρ λανθάνει σε πάντως ὅτι καὶ τοὺς πρεσβύτας καὶ τὰ νήπια τὴν αὐτὴν διάνοιαν ἔχειν συμβέβηκε. παρὰ δ' ἡμῶν ἔσται σοι τῶν νέων ἅπαντα, ὥστε μηδὲν αἰτιάσασθαι.' ⟨173⟩ *ἡσθεὶς δ' ἐπὶ τῇ χάριτι καὶ τῇ εὐτραπελίᾳ τοῦ νεανίσκου, μᾶλλον αὐτὸν ὡς ἤδη καὶ πεπειραμένος ἀγαπᾶν ἤρξατο, ὡς ἔν τε τοῖς βασιλείοις αὐτὸν κελεῦσαι ἐνδιαιτᾶσθαι καὶ καθ' ἡμέραν ἐπὶ τῆς ἑστιάσεως τῆς ἰδίας ἔχειν.* ⟨174⟩ *γενομένου δ' ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τοῦ βασιλέως ἰδόντες οἱ πρῶτοι τῆς Συρίας συγκαθεζόμενον αὐτῷ τὸν Ἰώσηπον ἀηδῶς ἔφερον.*

4 ⟨175⟩ *ἐνστάσης δὲ τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ἔμελλε τὰ τέλη πιπράσκεσθαι τῶν πόλεων, ἠγόραζον οἱ τοῖς ἀξιώμασιν ἐν ταῖς πατρίσι διαφέροντες. εἰς ὀκτακισχίλια δὲ τάλαντα συναθροιζομένων τῶν τῆς Κοίλης Συρίας τελῶν καὶ τῶν τῆς Φοινίκης καὶ Ἰουδαίας σὺν τῇ Σαμαρείᾳ,* ⟨176⟩ *προσελθὼν ὁ Ἰώσηπος τοὺς μὲν ὠνουμένους διέβαλλεν ὡς συνθεμένους ὀλίγην αὐτῷ τιμὴν ὑφίστασθαι τῶν τελῶν, αὐτὸς δὲ διπλασίονα δώσειν ὑπισχνεῖτο, καὶ τῶν ἁμαρτόντων εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ τὰς οὐσίας ἀναπέμψειν αὐτῷ· καὶ γὰρ ταῦτα τοῖς τέλεσι συνεπιπράσκετο.* ⟨177⟩ *τοῦ δὲ βασιλέως ἡδέως ἀκούσαντος, καὶ ὡς αὔξοντι τὴν πρόσοδον αὐτοῦ κατακυροῦν τὴν ὠνὴν τῶν τελῶν ἐκείνῳ φήσαντος, ἐρομένου δ' εἰ καὶ τοὺς ἐγγυησομένους αὐτὸν ἔχει δοῦναι, σφόδρ' ἀστείως ἀπεκρίνατο. 'δώσω' γὰρ εἶπεν 'ἀνθρώπους ἀγαθούς τε καὶ καλούς, οἷς οὐκ ἀπιστήσετε.'* ⟨178⟩ *λέγειν δὲ τούτους οἵ τινές εἰσιν εἰπόντος, 'αὐτόν' εἶπεν, 'ὦ βασιλεῦ, σέ τε καὶ τὴν γυναῖκα τὴν σὴν ὑπὲρ ἑκατέρου μέρους ἐγγυησομένους δίδωμί σοι.' γελάσας δ' ὁ Πτολεμαῖος συνεχώρησεν αὐτῷ δίχα τῶν ὁμολογούντων ἔχειν τὰ τέλη.* ⟨179⟩ *τοῦτο*

σφόδρα τοὺς ἀπὸ τῶν πόλεων εἰς τὴν Αἴγυπτον ἐλθόντας ἐλύπησεν ὡς παρευδοκιμηθέντας.

⟨180⟩ καὶ οἳ μὲν ἐπανῆκον εἰς τὰς ἰδίας ἕκαστοι πατρίδας μετ᾽ αἰσχύνης, ὁ δὲ Ἰώσηπος λαβὼν παρὰ τοῦ βασιλέως πεζῶν στρατιωτῶν δισχιλίους (ἠξίωσε γάρ τινα βοήθειαν λαβεῖν, ἵνα τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι καταφρονοῦντας ἔχοι βιάζεσθαι), καὶ δανεισάμενος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ παρὰ τῶν τοῦ βασιλέως φίλων τάλαντα πεντακόσια, εἰς Συρίαν ἐξώρμησε. ⟨181⟩ γενόμενος δ᾽ ἐν Ἀσκάλωνι καὶ τοὺς φόρους ἀπαιτῶν τοὺς Ἀσκαλωνίτας, ἐπεὶ μηδὲν ἐβούλοντο διδόναι ἀλλὰ καὶ προσύβριζον, συλλαβὼν αὐτῶν τοὺς πρωτεύοντας ὡς εἴκοσι ἀπέκτεινε, καὶ τὰς οὐσίας αὐτῶν εἰς χίλια τάλαντα ἀθροισθείσας ἔπεμψε τῷ βασιλεῖ, δηλῶν αὐτῷ καὶ τὰ γεγενημένα. ⟨182⟩ θαυμάσας δ᾽ αὐτὸν ὁ Πτολεμαῖος τοῦ φρονήματος καὶ τῶν πεπραγμένων ἐπαινέσας αὐτόν, ἐφίησιν αὐτῷ ποιεῖν ὅ τι βούλεται. τοῦτ᾽ ἀκούσαντες οἱ Σύροι κατεπλάγησαν, καὶ παράδειγμα τῆς ἀπειθείας χαλεπὸν ἔχοντες τοὺς τῶν Ἀσκαλωνιτῶν ἄνδρας ἀνῃρημένους, ἀνοίγοντες τὰς πύλας ἐδέχοντο προθύμως τὸν Ἰώσηπον καὶ τοὺς φόρους ἐτέλουν. ⟨183⟩ ἐπιχειρούντων δὲ καὶ Σκυθοπολιτῶν ὑβρίζειν αὐτὸν καὶ μὴ παρέχειν τοὺς φόρους αὐτῷ οὓς μηδὲν ἀμφισβητοῦντες ἐτέλουν, καὶ τούτων ἀποκτείνας τοὺς πρώτους τὰς οὐσίας αὐτῶν ἀπέστειλε τῷ βασιλεῖ. ⟨184⟩ συναγαγὼν δὲ πολλὰ χρήματα, καὶ κέρδη ποιήσας μεγάλα ἐκ τῆς ὠνῆς τῶν τελῶν, εἰς τὸ διαμεῖναι τὴν ὑπάρχουσαν αὐτῷ δύναμιν τοῖς οὖσι κατεχρήσατο, τὴν ἀφορμὴν αὐτῷ καὶ τὴν ὑπόθεσιν τῆς τότε εὐτυχίας τηρεῖν φρόνιμον ἡγούμενος ἐξ αὐτῶν ὧν αὐτὸς ἐκέκτητο. ⟨185⟩ πολλὰ γὰρ ὑπὸ χεῖρα τῷ βασιλεῖ καὶ

τῇ Κλεοπάτρᾳ δῶρα ἔπεμπε καὶ τοῖς φίλοις αὐτῶν καὶ πᾶσι τοῖς περὶ τὴν αὐλὴν δυνατοῖς, ὠνούμενος διὰ τούτων τὴν εὔνοιαν τὴν παρ' αὐτῶν.

6 ⟨186⟩ *ἀπέλαυσε δὲ ταύτης τῆς εὐτυχίας ἐπ' ἔτη εἴκοσι καὶ δύο, πατὴρ μὲν γενόμενος ἐκ μιᾶς γυναικὸς παίδων ἑπτά, ποιησάμενος δὲ καὶ ἐκ τῆς τἀδελφοῦ Σολυμίου θυγατρὸς ἕνα Ὑρκανὸν ὄνομα. γαμεῖ δὲ ταύτην ἐξ αἰτίας τοιαύτης.* ⟨187⟩ *σὺν τἀδελφῷ ποτὲ εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἐλθών, ἄγοντι καὶ τὴν θυγατέρα γάμων ὥραν ἔχουσαν ὅπως αὐτὴν συνοικίσῃ τινὶ τῶν ἐπ' ἀξιώματος Ἰουδαίων, καὶ δειπνῶν παρὰ τῷ βασιλεῖ, ὀρχηστρίδος εἰσελθούσης εἰς τὸ συμπόσιον εὐπρεποῦς ἐρασθεὶς τἀδελφῷ τοῦτο μηνύει, παρακαλῶν αὐτόν, ἐπεὶ καὶ νόμῳ κεκώλυται παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις ἀλλοφύλῳ πλησιάζειν γυναικί, συγκρύψαντα τὸ ἁμάρτημα καὶ διάκονον ἀγαθὸν γενόμενον παρασχεῖν αὐτῷ ὥστε πληρῶσαι τὴν ἐπιθυμίαν.* ⟨188⟩ *ὁ δ' ἀδελφὸς ἀσμένως δεξάμενος τὴν διακονίαν, κοσμήσας τὴν αὑτοῦ θυγατέρα νυκτὸς ἤγαγε πρὸς αὐτὸν καὶ συγκατεκοίμισεν. ὃ δ' ὑπὸ μέθης ἀγνοήσας τἀληθὲς συνέρχεται τῇ τἀδελφοῦ θυγατρί, καὶ τούτου γενομένου πολλάκις ἠράσθη σφοδρότερον. ἔφη δὲ καὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν ὡς κινδυνεύοι τὸ ζῆν ἐρῶν τῆς ὀρχηστρίδος, ἧς ἴσως οὐκ αὐτῷ παραχωρήσειν τὸν βασιλέα.* ⟨189⟩ *τοῦ δ' ἀδελφοῦ μηδὲν ἀγωνιᾶν παρακαλοῦντος, ἀπολαύειν δ' ἧς ἐρᾷ μετ' ἀδείας καὶ γυναῖκ' ἔχειν αὐτὴν φήσαντος, καὶ τἀληθὲς αὐτῷ φανερὸν ποιήσαντος, ὡς ἕλοιτο μᾶλλον τὴν ἰδίαν ὑβρίσαι θυγατέρα ἢ περιιδεῖν ἐκεῖνον ἐν αἰσχύνῃ γενόμενον, ἐπαινέσας αὐτὸν ὁ Ἰώσηπος τῆς φιλαδελφίας συνῴκησεν αὐτοῦ τῇ θυγατρὶ καὶ παῖδα ἐξ αὐτῆς ἐγέννησεν Ὑρκανόν, ὡς προειρήκαμεν.*

⟨190⟩ ἐπεὶ δ' ὢν τρισκαίδεκ' ἐτῶν οὗτος ὁ παῖς νεώτερος ἐπεδείκνυτο τὴν φυσικὴν ἀνδρείαν καὶ σύνεσιν, ὡς ζηλοτυπηθῆναι δεινῶς αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ὄντα πολὺ κρείττονα καὶ φθονηθῆναι δυνάμενον, ⟨191⟩ τοῦ δὲ Ἰωσήπου γνῶναι θελήσαντος τίς αὐτῷ τῶν υἱῶν πρὸς ἀρετὴν εὖ πέφυκε, καὶ καθ' ἕνα πέμψαντος πρὸς τοὺς παιδεύειν τότε δόξαν ἔχοντας, οἱ λοιποὶ μὲν ὑπὸ ῥαθυμίας καὶ τῆς πρὸς τὸ φιλεργεῖν μαλακίας ἀνόητοι καὶ ἀμαθεῖς ἐπανῆκον αὐτῷ. ⟨192⟩ μετὰ δ' ἐκείνους τὸν νεώτατον Ὑρκανόν, δοὺς αὐτῷ τριακόσια ζεύγη βοῶν, ἐξέπεμψεν ὁδὸν ἡμερῶν δύο εἰς τὴν ἔρημον, σπεροῦντα τὴν γῆν, ἀποκρύψας τοὺς ζευκτῆρας ἱμάντας. ⟨193⟩ ὃ δὲ γενόμενος ἐν τῷ τόπῳ καὶ τοὺς ἱμάντας οὐκ ἔχων, τῆς μὲν τῶν βοηλατῶν γνώμης κατηλόγησε, συμβουλευόντων πέμπειν πρὸς τὸν πατέρα κομιοῦντάς τινας τοὺς ἱμάντας, τὸν δὲ καιρὸν ἡγησάμενος μὴ δεῖν ἀπολλύναι περιμένοντα τοὺς ἀποσταλησομένους, ἐπενόησέ τι στρατηγικὸν καὶ τῆς ἡλικίας πρεσβύτερον. ⟨194⟩ κατασφάξας γὰρ δέκα ζεύγη, τὰ μὲν κρέα τοῖς ἐργάταις διένειμε, τεμὼν δὲ τὰς δορὰς αὐτῶν καὶ ποιήσας ἱμάντας ἐνέδησε τούτοις τὰ ζυγά, καὶ τοῦτον τὸν τρόπον σπείρας ἣν ὁ πατὴρ αὐτῷ προσέταξε γῆν ὑπέστρεψε πρὸς αὐτόν. ⟨195⟩ ἐλθόντα δ' ὁ πατὴρ ὑπερηγάπησε τοῦ φρονήματος, καὶ τὴν ὀξύτητα τῆς διανοίας καὶ τὸ ἐπ' αὐτῇ τολμηρὸν ἐπαινέσας, ὡς μόνον ὄντα γνήσιον ἔτι μᾶλλον ἔστεργε, ἀχθομένων τῶν ἀδελφῶν ἐπὶ τούτῳ.

⟨196⟩ ὡς δ' ἀπήγγειλέ τις αὐτῷ κατὰ τοῦτον τὸν 7
καιρὸν υἱὸν τῷ βασιλεῖ Πτολεμαίῳ γεγενῆσθαι, καὶ πάντες οἱ πρῶτοι τῆς Συρίας καὶ τῆς ὑπηκόου χώρας ἑορτάζοντες τὴν γενέσιον ἡμέραν τοῦ παιδίου μετὰ

μεγάλης παρασκευῆς εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἐξώρμων, αὐτὸς μὲν ὑπὸ γήρως κατείχετο, τῶν δ' υἱῶν ἀπεπειρᾶτο εἴ τις αὐτῶν βούλεται ἀπελθεῖν πρὸς τὸν βασιλέα. ⟨197⟩ τῶν δὲ πρεσβυτέρων παραιτησαμένων καὶ πρὸς τὰς τοιαύτας συνουσίας ἀγροικότερον ἔχειν φησάντων, τὸν δ' ἀδελφὸν Ὑρκανὸν πέμπειν συμβουλευσάντων, ἡδέως ἀκούσας καλεῖ τὸν Ὑρκανόν, καὶ εἰ δύναιτο πρὸς τὸν βασιλέα βαδίσαι καὶ εἰ πρόθυμός ἐστιν ἀνέκρινεν. ⟨198⟩ ἐπαγγειλαμένου δὲ πορεύσεσθαι, καὶ δεῖσθαι χρημάτων οὐ πολλῶν φήσαντος εἰς τὴν ὁδόν (ζήσεσθαι γὰρ ἐπιεικῶς, ὥστ' ἀρκέσειν αὐτῷ δραχμὰς μυρίας), ἥσθη τοῦ παιδὸς τῇ σωφροσύνῃ. ⟨199⟩ διαλιπὼν δ' ὀλίγον ὁ παῖς συνεβούλευσε τῷ πατρὶ δῶρα μὲν αὐτόθεν μὴ πέμπειν τῷ βασιλεῖ, δοῦναι δ' ἐπιστολὴν πρὸς τὸν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ οἰκονόμον, ὅπως αὐτῷ παρέχῃ πρὸς ὠνὴν ὧν ἂν εὕρῃ καλλίστων καὶ πολυτελῶν χρήματα. ⟨200⟩ ὁ δὲ νομίζων δέκα ταλάντων ἔσεσθαι τὴν εἰς τὰς δωρεὰς τῷ βασιλεῖ δαπάνην, καὶ τὸν υἱὸν ἐπαινέσας ὡς παραινοῦντα καλῶς, γράφει τῷ οἰκονόμῳ Ἀρίωνι, ὃς ἅπαντα τὰ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ χρήματα αὐτοῦ διῴκει, οὐκ ὄντα ἐλάττω τρισχιλίων ταλάντων· ⟨201⟩ ὁ γὰρ Ἰώσηπος τὰ ἀπὸ τῆς Συρίας χρήματα ἔπεμπεν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, καὶ τῆς προθεσμίας ἐνισταμένης, καθ' ἣν ἔδει τῷ βασιλεῖ τοὺς φόρους ἀπαριθμεῖν, ἔγραφε τῷ Ἀρίωνι τοῦτο ποιεῖν. ⟨202⟩ πρὸς οὖν τοῦτον ἀπαιτήσας τὸν πατέρα καὶ λαβὼν ἐπιστολὴν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν ὥρμησεν. ἐξελθόντος δ' αὐτοῦ γράφουσιν οἱ ἀδελφοὶ πᾶσι τοῖς τοῦ βασιλέως φίλοις ἵν' αὐτὸν διαφθείρω-
8 σιν. ⟨203⟩ ὡς δὲ παραγενόμενος εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἐπέδωκε τῷ Ἀρίωνι τὴν ἐπιστολήν, ἐπερωτή-

σαντος αὐτοῦ πόσα βούλεται τάλαντα λαβεῖν (ἤλπιζε δ' αὐτὸν αἰτήσειν δέκα ἢ βραχεῖ τούτων πλέον), εἰπόντος χιλίων χρῄζειν, ὀργισθεὶς ἐπέπληττεν αὐτῷ ὡς ἀσώτως ζῆν διεγνωκότι, καὶ πῶς ὁ πατὴρ αὐτοῦ συναγάγοι τὴν οὐσίαν, πονῶν καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις ἀντέχων, ἐδήλου, καὶ μιμητὴν αὐτὸν ἠξίου γενέσθαι τοῦ γεγεννηκότος· δώσειν δ' οὐδὲν πλέον ἔλεγε ταλάντων δέκα, καὶ ταῦτ' εἰς δωρεὰν τῷ βασιλεῖ. ⟨204⟩ παροξυνθεὶς δ' ὁ παῖς εἰς δεσμὰ τὸν Ἀρίωνα ἐνέβαλε. τῆς δὲ τοῦ Ἀρίωνος γυναικὸς τοῦτο δηλωσάσης τῇ Κλεοπάτρᾳ, καὶ δεηθείσης ὅπως ἐπιπλήξει τῷ παιδί (σφόδρα γὰρ ἦν ὁ Ἀρίων ἐν τιμῇ παρ' αὐτῇ), φανερὸν τῷ βασιλεῖ τοῦτο ἐποίησεν ἡ Κλεοπάτρα. ⟨205⟩ ὁ δὲ Πτολεμαῖος πέμψας πρὸς τὸν Ὑρκανὸν θαυμάζειν ἔλεγε πῶς ἀποσταλεὶς πρὸς αὐτὸν ὑπὸ τοῦ πατρὸς οὔτ' ὀφθείη αὐτῷ καὶ προσέτι δήσειε τὸν οἰκονόμον· ἐλθόντ' οὖν τὴν αἰτίαν αὐτῷ μηνύειν ἐκέλευσε. ⟨206⟩ τὸν δέ φασιν ἀποκρίνασθαι τῷ παρὰ τοῦ βασιλέως λέγειν αὐτῷ ὅτι νόμος ἐστὶ παρ' αὐτῷ κωλύων τὸν γεννηθέντα γεύσασθαι θυσίας, πρὶν ἂν εἰς τὸ ἱερὸν ἔλθῃ καὶ θύσῃ τῷ θεῷ. κατὰ δὴ τοῦτον τὸν λογισμὸν οὐδ' αὐτὸς ἐλθεῖν πρὸς αὐτόν, περιμένων δῶρα κομίσαι τοῦ πατρὸς εὐεργέτῃ γεγενημένῳ, ⟨207⟩ τὸν δὲ δοῦλον κολάσαι παρακούσαντα ὧν προσέταξε· διαφέρειν γὰρ οὐδὲν ἢ μικρὸν εἶναί τινα δεσπότην ἢ μέγαν. 'ἂν οὖν μὴ κολάζωμεν τοὺς τοιούτους, καὶ σὺ προσδόκα ὑπὸ τῶν ἀρχομένων καταφρονηθήσεσθαι.' ταῦτ' ἀκούσας ὁ Πτολεμαῖος εἰς γέλωτα ἐτράπη καὶ τὴν μεγαλοφροσύνην τοῦ παιδὸς ἐθαύμασε.

⟨208⟩ μαθὼν δ' ὁ Ἀρίων ὅτι τοῦτον ὁ βασιλεὺς διετέθη τὸν τρόπον καὶ ὅτι μηδεμία βοήθεια ἔστιν

αὐτῷ, δοὺς τὰ χίλια τάλαντα τῷ παιδὶ τῶν δεσμῶν ἀπελύθη, καὶ τρεῖς διαλιπὼν ἡμέρας ὁ Ὑρκανὸς ἠσπάσατο τοὺς βασιλέας. ⟨209⟩ οἳ δ' ἀσμένως αὐτὸν εἶδον καὶ φιλοφρόνως εἱστίασαν διὰ τὴν πρὸς τὸν πατέρα τιμήν. λάθρᾳ δὲ πρὸς τοὺς ἐμπόρους ἀπελθὼν ὠνεῖται παρ' αὐτῶν παῖδας μὲν ἑκατὸν γράμματα ἐπισταμένους καὶ ἀκμαιοτάτους, ἑνὸς ἕκαστον ταλάντου, ἑκατὸν δὲ παρθένους, τῆς αὐτῆς τιμῆς ἑκάστην. ⟨210⟩ κληθεὶς δ' ἐφ' ἑστίασιν πρὸς τὸν βασιλέα μετὰ τῶν πρώτων τῆς χώρας ὑποκατακλίνεται πάντων, καταφρονηθεὶς ὡς παῖς ἔτι τὴν ἡλικίαν ὑπὸ τῶν τοὺς τόπους κατὰ τὴν ἀξίαν διανεμόντων. ⟨211⟩ τῶν δὲ συγκατακειμένων πάντων τῶν μερῶν τὰ ὀστᾶ (ἀφῄρουν γὰρ αὐτοὶ τὰς σάρκας) σωρευόντων ἔμπροσθεν τοῦ Ὑρκανοῦ ὡς πληρῶσαι τὴν παρακειμένην αὐτῷ τράπεζαν, ⟨212⟩ Τρύφων, ὃς ἦν τοῦ βασιλέως ἄθυρμα καὶ πρὸς τὰ σκώμματα καὶ τοὺς ἐν τοῖς πότοις γέλωτας ἀπεδέδεικτο, παρακαλεσάντων αὐτὸν τῶν κατακειμένων τῇ τραπέζῃ παρεστὼς τῷ βασιλεῖ 'ὁρᾷς' εἶπεν, 'ὦ δέσποτα, τὰ παρακείμενα Ὑρκανῷ ὀστᾶ; ἐκ τούτου στόχασαι ὅτι καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ τὴν Συρίαν ἅπασαν περιέδυσεν ὡς οὗτος ταῦτα τῶν σαρκῶν ἐγύμνωσε.' ⟨213⟩ γελάσαντος δὲ πρὸς τὸν τοῦ Τρύφωνος λόγον τοῦ βασιλέως, καὶ ἐρομένου τὸν Ὑρκανὸν ὅ τι τοσαῦτα αὐτῷ παράκειται ὀστᾶ, 'εἰκότως' εἶπεν, 'ὦ δέσποτα·' τοὺς μὲν γὰρ κύνας τὰ ὀστᾶ σὺν τοῖς κρέασι κατεσθίειν ὥσπερ οὗτοι (πρὸς τοὺς κατακειμένους ἐπιβλέπων, ὅτι μηδὲν ἔμπροσθεν αὐτῶν ἔκειτο), 'οἱ δ' ἄνθρωποι τὸ κρέας ἐσθίουσι, τὰ δὲ ὀστᾶ ῥιπτοῦσιν, ὅπερ ἄνθρωπος ὢν κἀγὼ νῦν πεποίηκα.' ⟨214⟩ ὁ δὲ βασιλεὺς θαυμάσας τὴν ἀπόκρισιν αὐτοῦ σοφὴν οὕτω γενομένην, πάντας

ἐκέλευσεν ἀνακροτῆσαι, τῆς εὐτραπελίας ἀποδεχόμενος αὐτόν. ⟨215⟩ τῇ δ' ἐπιούσῃ πρὸς ἕκαστον τῶν τοῦ βασιλέως φίλων πορευόμενος καὶ τῶν περὶ τὴν αὐλὴν δυνατῶν τοὺς μὲν ἠσπάζετο, παρὰ δὲ τῶν οἰκετῶν ἐπυνθάνετο τί μέλλουσι διδόναι τῷ βασιλεῖ δῶρον ἐν τῇ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ γενεθλίῳ. ⟨216⟩ τῶν δὲ τοὺς μὲν ἀνὰ δέκα τάλαντα μέλλειν διδόναι φησάντων, τοὺς δ' ἐν ἀξίᾳ κατὰ τὸ μέγεθος τῆς οὐσίας ἕκαστον αὐτῶν, ὑπεκρίνετο λυπεῖσθαι διὰ τὸ μὴ δύνασθαι τοιαύτην προσενεγκεῖν δωρεάν· πλέον γὰρ πέντε ταλάντων οὐκ ἔχειν. οἱ δὲ θεράποντες ταῦτ' ἀκούσαντες ἀπήγγελλον τοῖς δεσπόταις. ⟨217⟩ χαιρόντων δ' αὐτῶν ὡς καταγνωσθησομένου τοῦ Ἰωσήπου καὶ προσκρούσοντος τῷ βασιλεῖ διὰ τὴν βραχύτητα τῆς δωρεᾶς, ἐνστάσης τῆς ἡμέρας οἱ μὲν ἄλλοι προσέφερον τῷ βασιλεῖ τάλαντα οἱ λίαν μεγαλοδωρεῖσθαι νομίζοντες οὐ πλέον τῶν εἴκοσιν, ὁ δὲ Ὑρκανὸς οὓς ἐωνήσατο παῖδας ἑκατὸν καὶ παρθένους τοσαύτας ἀνὰ τάλαντον ἑκάστῳ φέρειν δοὺς προσήγαγε, τοὺς μὲν τῷ βασιλεῖ τὰς δὲ τῇ Κλεοπάτρᾳ. ⟨218⟩ πάντων δὲ θαυμασάντων τὴν παρ' ἐλπίδα τῶν δώρων πολυτέλειαν καὶ τῶν βασιλέων αὐτῶν, καὶ τοῖς φίλοις ἔτι καὶ τοῖς περὶ τὴν θεραπείαν τοῦ βασιλέως οὖσι πολλῶν ἄξια ταλάντων δῶρα ἔδωκεν ὡς διαφυγεῖν τὸν ἐξ αὐτῶν κίνδυνον· τούτοις γὰρ ἐγεγράφεσαν αὐτοῦ οἱ ἀδελφοὶ διαχρήσασθαι τὸν Ὑρκανόν. ⟨219⟩ Πτολεμαῖος δὲ τὴν μεγαλοψυχίαν ἀγασάμενος τοῦ μειρακίου, προσέταττεν αὐτῷ δωρεὰν ἣν βούλεται λαμβάνειν. ὃ δ' οὐδὲν πλέον ἠξίωσεν αὐτῷ γενέσθαι παρ' αὐτοῦ ἢ γράψαι τῷ πατρὶ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς περὶ αὐτοῦ. ⟨220⟩ τιμήσας οὖν αὐτὸν φιλοτιμότατα καὶ δωρεὰς δοὺς λαμπράς, καὶ τῷ τε πατρὶ

γράψας καὶ τοῖς ἀδελφοῖς καὶ πᾶσι τοῖς ἡγεμόσιν αὐτοῦ καὶ ἐπιτρόποις, ἐξέπεμψεν. ⟨221⟩ ἀκούσαντες δ' οἱ ἀδελφοὶ τούτων τετυχηκότα τὸν Ὑρκανὸν παρὰ τοῦ βασιλέως καὶ μετὰ μεγάλης ἐπανερχόμενον τιμῆς, ἐξῆλθον ὑπαντησόμενοι καὶ διαφθεροῦντες αὐτόν, καὶ τοῦ πατρὸς εἰδότος· ὀργιζόμενος γὰρ αὐτῷ ἕνεκα τῶν εἰς τὰς δωρεὰς χρημάτων οὐκ ἐφρόντιζε τῆς σωτηρίας αὐτοῦ. τὴν ὀργὴν μέντοι τὴν πρὸς τὸν υἱὸν ὁ Ἰώσηπος ἀπεκρύπτετο, φοβούμενος τὸν βασιλέα. ⟨222⟩ συμβαλόντων δ' αὐτῷ τῶν ἀδελφῶν εἰς μάχην, ἄλλους τε τῶν σὺν αὐτοῖς πολλοὺς ἀπέκτεινε καὶ δύο τῶν ἀδελφῶν, οἱ δὲ λοιποὶ διεσώθησαν εἰς Ἱεροσόλυμα πρὸς τὸν πατέρα. παραγενόμενον δ' αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν ἐπεὶ μηδεὶς ἐδέχετο, δείσας ἀνεχώρησεν εἰς τὸ πέραν τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ, κἀκεῖ διέτριβε φορολογῶν τοὺς βαρβάρους.

10 ⟨223⟩ ἐβασίλευσε δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τῆς Ἀσίας Σέλευκος ὁ Φιλοπάτωρ ἐπικαλούμενος, υἱὸς ὢν Ἀντιόχου τοῦ μεγάλου. ⟨224⟩ τελευτᾷ δὲ καὶ ὁ τοῦ Ὑρκανοῦ πατὴρ Ἰώσηπος, ἀνὴρ ἀγαθὸς γενόμενος καὶ μεγαλόφρων καὶ τὸν τῶν Ἰουδαίων λαὸν ἐκ πτωχείας καὶ πραγμάτων ἀσθενῶν εἰς λαμπροτέρας ἀφορμὰς τοῦ βίου καταστήσας, εἴκοσιν ἔτη καὶ δύο τὰ τῆς Συρίας τέλη καὶ Φοινίκης καὶ Σαμαρείας κατασχών. ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ θεῖος αὐτοῦ Ὀνίας, τὴν ἀρχιερωσύνην Σίμωνι τῷ παιδὶ καταλιπών. ⟨225⟩ τελευτήσαντος δὲ καὶ τούτου, ὁ υἱὸς αὐτοῦ διάδοχος τῆς τιμῆς αὐτοῦ Ὀνίας γίνεται, πρὸς ὃν ὁ Λακεδαιμονίων βασιλεὺς Ἄρειος πρεσβείαν τ' ἔπεμψε καὶ ἐπιστολάς, ὧν τὸ ἀντίγραφόν ἐστι τοιοῦτον.

⟨226⟩ ʽβασιλεὺς Λακεδαιμονίων Ἄρειος Ὀνίᾳ χαί-

ρειν. ἐντυχόντες γραφῇ τινὶ ηὕρομεν ὡς ἐξ ἑνὸς εἶεν γένους Ἰουδαῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι καὶ ἐκ τῆς πρὸς Ἄβραμον οἰκειότητος. δίκαιον οὖν ἐστὶν ἀδελφοὺς ὑμᾶς ὄντας διαπέμπεσθαι πρὸς ἡμᾶς περὶ ὧν ἂν βούλησθε. ⟨227⟩ ποιήσομεν δὲ καὶ ἡμεῖς ταὐτό, καὶ τά θ' ὑμέτερα ἴδια νομιοῦμεν καὶ τὰ αὑτῶν κοινὰ πρὸς ὑμᾶς ἕξομεν. Δημοτέλης ὁ φέρων τὰ γράμματα διαπέμπει τὰς ἐπιστολάς. τὰ γεγραμμένα ἐστὶ τετράγωνα. ἡ σφραγίς ἐστιν ἀετὸς δράκοντος ἐπειλημμένος.'

⟨228⟩ ἡ μὲν οὖν ἐπιστολὴ ἡ πεμφθεῖσα παρὰ τοῦ 11
Λακεδαιμονίων βασιλέως τοῦτον περιεῖχε τὸν τρόπον, ἀποθανόντος δὲ Ἰωσήπου τὸν λαὸν συνέβη στασιάσαι διὰ τοὺς παῖδας αὐτοῦ· τῶν γὰρ πρεσβυτέρων πόλεμον ἐξενεγκαμένων πρὸς Ὑρκανόν, ὃς ἦν νεώτατος τῶν Ἰωσήπου τέκνων, διέστη τὸ πλῆθος, ⟨229⟩ καὶ οἱ μὲν πλείους τοῖς πρεσβυτέροις συνεμάχουν καὶ ὁ ἀρχιερεὺς Σίμων διὰ τὴν συγγένειαν. ὁ δὲ Ὑρκανὸς ἐπανελθεῖν μὲν οὐκέτι διέγνω εἰς Ἱεροσόλυμα, προσκαθίσας δὲ τοῖς πέραν τοῦ Ἰορδάνου συνεχῶς ἐπολέμει τοὺς Ἄραβας, ὡς πολλοὺς αὐτῶν καὶ ἀποκτεῖναι καὶ λαβεῖν αἰχμαλώτους. ⟨230⟩ ᾠκοδόμησε δὲ βᾶριν ἰσχυράν, ἐκ λίθου λευκοῦ κατασκευάσας ἅπασαν μέχρι καὶ τῆς στέγης, ἐγγλύψας ζῷα παμμεγεθέστατα. περιήγαγε δ' αὐτῇ εὔριπον μέγαν καὶ βαθύν· ⟨231⟩ ἐκ δὲ τῆς καταντικρὺ τοῦ ὄρους πέτρας, διατεμὼν αὐτῆς τὸ προέχον, σπήλαια πολλῶν σταδίων τὸ μῆκος κατεσκεύασεν, ἔπειτα οἴκους ἐν αὐτῇ, τοὺς μὲν εἰς συμπόσια τοὺς δ' εἰς ὕπνον καὶ δίαιταν, ἐποίησεν, ὑδάτων δὲ διαθεόντων πλῆθος, ἃ καὶ τέρψις ἦν καὶ κόσμος τῆς αὐλῆς, εἰσήγαγε. τὰ μέντοι στόμια τῶν σπηλαίων, ⟨232⟩ ὥστε ἕνα δι' αὐτῶν εἰσδῦναι καὶ μὴ πλείους,

βραχύτερα ἀνέῳξε· καὶ ταῦτ' ἐπίτηδες, ἀσφαλείας ἕνεκα τοῦ μὴ πολιορκηθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν κινδυνεῦσαι ληφθείς, κατεσκεύασε. ⟨233⟩ προσῳκοδόμησε δὲ καὶ αὐλὰς τῷ μεγέθει διαφερούσας, ἃς καὶ παραδείσοις ἐκόσμησε παμμήκεσι. καὶ τοιοῦτον ἀπεργασάμενος τὸν τόπον Τύρον ὠνόμασεν. οὗτος ὁ τόπος ἐστὶ μεταξὺ τῆς τε Ἀραβίας καὶ τῆς Ἰουδαίας, πέραν τοῦ Ἰορδάνου, οὐ πόρρω τῆς Ἐσσεβωνίτιδος. ⟨234⟩ ἦρξε δ' ἐκείνων τῶν μερῶν ἐπ' ἔτη ἑπτά, πάντα τὸν χρόνον ὃν Σέλευκος τῆς Συρίας ἐβασίλευεν. ἀποθανόντος γὰρ τούτου, μετ' αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς Ἀντίοχος ὁ κληθεὶς Ἐπιφανὴς τὴν βασιλείαν κατέσχε. ⟨235⟩ τελευτᾷ δὲ καὶ Πτολεμαῖος ὁ τῆς Αἰγύπτου βασιλεύς, καὶ αὐτὸς καλούμενος Ἐπιφανής, καταλιπὼν δύο παῖδας ἔτι βραχεῖς τὴν ἡλικίαν, ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερος Φιλομήτωρ ἐκαλεῖτο, Φύσκων δὲ ὁ νεώτερος. ⟨236⟩ Ὑρκανὸς δ' ὁρῶν μεγάλην δύναμιν ἔχοντα τὸν Ἀντίοχον, καὶ δείσας μὴ καὶ συλληφθεὶς ὑπ' αὐτοῦ κολασθῇ διὰ τὰ πρὸς τοὺς Ἄραβας αὐτῷ πεπραγμένα, τελευτᾷ τὸν βίον αὐτόχειρ αὐτοῦ γενόμενος· τὴν δ' οὐσίαν αὐτοῦ πᾶσαν Ἀντίοχος λαμβάνει.

5 ⟨237⟩ ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἀποθανόντος καὶ Ὀνίου τοῦ ἀρχιερέως, τἀδελφῷ αὐτοῦ τὴν ἀρχιερωσύνην Ἀντίοχος δίδωσιν· ὁ γὰρ παῖς ὃν Ὀνίας καταλελοίπει, νήπιος ἦν ἔτι. δηλώσομεν δὲ τὰ περὶ τοῦ παιδίου τούτου κατὰ χώραν ἕκαστα. ⟨238⟩ Ἰησοῦς δέ (οὗτος γὰρ ἦν ἀδελφὸς τοῦ Ὀνίου) τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφῃρέθη προσοργισθέντος αὐτῷ τοῦ βασιλέως καὶ δόντος αὐτὴν τῷ νεωτάτῳ αὐτοῦ ἀδελφῷ, Ὀνίᾳ τοὔνομα· Σίμωνι γὰρ οὗτοι τρεῖς ἐγένοντο παῖδες, καὶ εἰς τοὺς τρεῖς ἧκεν ἡ ἀρχιερωσύνη, καθὼς δεδηλώκαμεν. ⟨239⟩

ὁ μὲν οὖν Ἰησοῦς Ἰάσονα ἑαυτὸν μετωνόμασεν, ὁ δὲ Ὀνίας ἐκλήθη Μενέλαος. στασιάσαντος οὖν τοῦ προτέρου ἀρχιερέως Ἰησοῦ πρὸς τὸν μετὰ ταῦτα κατασταθέντα Μενέλαον, καὶ τοῦ πλήθους διανεμηθέντος εἰς ἑκατέρους, ἐκ τῆς Μενελάου μοίρας οἱ Τωβίου παῖδες ἐγένοντο· ⟨240⟩ τὸ δὲ πλέον τοῦ λαοῦ τῷ Ἰάσονι συνελάμβανεν, ὑφ' οὗ καταπονούμενοι ὅ τε Μενέλαος καὶ οἱ Τωβίου παῖδες πρὸς Ἀντίοχον ἀνεχώρησαν, δηλοῦντες αὐτῷ ὅτι βούλονται τοὺς πατρίους νόμους καταλιπόντες καὶ τὴν κατ' αὐτοὺς πολιτείαν ἕπεσθαι τοῖς βασιλικοῖς καὶ τὴν Ἑλληνικὴν πολιτείαν ἔχειν. ⟨241⟩ παρεκάλεσαν οὖν αὐτὸν ἐπιτρέψαι αὐτοῖς οἰκοδομῆσαι γυμνάσιον ἐν Ἱεροσολύμοις. συγχωρήσαντος δὲ καὶ τὴν τῶν αἰδοίων περιτομὴν ἐπεκάλυψαν, ὡς ἂν εἶεν καὶ τὰ περὶ τὴν ἀπόδυσιν Ἕλληνες, τά τ' ἄλλα πάνθ' ὅσ' ἦν αὐτοῖς πάτρια παρέντες, ἐμιμοῦντο τὰ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ἔργα.

⟨242⟩ Ἀντίοχος δέ, τῆς βασιλείας αὐτῷ χωρούσης 2
κατὰ τρόπον, ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον διέγνω στρατεύεσθαι, πόθον αὐτῆς λαβών, καὶ διὰ τὸ τῶν Πτολεμαίου παίδων καταφρονεῖν, ἀσθενῶν ἔτι τυγχανόντων καὶ μηδέπω πράγματα τηλικαῦτα διέπειν δυναμένων. ⟨243⟩ γενόμενος οὖν μετὰ πολλῆς δυνάμεως κατὰ τὸ Πηλούσιον καὶ δόλῳ τὸν Φιλομήτορα Πτολεμαῖον ἐκπεριελθὼν καταλαμβάνει τὴν Αἴγυπτον, καὶ γενόμενος ἐν τοῖς περὶ Μέμφιν τόποις καὶ κατασχὼν ταύτην ὥρμησεν ἐπὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν, ὡς πολιορκίᾳ παραστησόμενος αὐτὴν καὶ τὸν ἐκεῖ βασιλεύοντα χειρωσόμενος Πτολεμαῖον. ⟨244⟩ ἀπεκρούσθη δ' οὐ τῆς Ἀλεξανδρείας μόνον ἀλλὰ καὶ τῆς ὅλης Αἰγύπτου, Ῥωμαίων αὐτῷ

§ 240 = 1 Maccab. I 14.

παραγγειλάντων ἀπέχεσθαι τῆς χώρας, καθὼς ἤδη που καὶ πρότερον ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. ⟨245⟩ *διηγήσομαι δὲ κατὰ μέρος τὰ περὶ τοῦτον τὸν βασιλέα, ὡς τὴν Ἰουδαίαν ἐχειρώσατο καὶ τὸν ναόν· ἐν γὰρ τῇ πρώτῃ μου πραγματείᾳ κεφαλαιωδῶς αὐτῶν ἐπιμνησθεὶς ἀναγκαῖον ἡγησάμην νῦν εἰς τὴν ἐπ' ἀκριβὲς αὐτῶν ἐπανελθεῖν ὑφήγησιν.*

3 ⟨246⟩ *ὑποστρέψας ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου διὰ τὸ παρὰ Ῥωμαίων δέος ὁ βασιλεὺς Ἀντίοχος ἐπὶ τὴν τῶν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἐξεστράτευσε, καὶ γενόμενος ἐν αὐτῇ ἔτει ἑκατοστῷ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ τρίτῳ μετὰ τοὺς ἀπὸ Σελεύκου βασιλέας ἀμαχητὶ λαμβάνει τὴν πόλιν, ἀνοιξάντων αὐτῷ τὰς πύλας ὅσοι τῆς ἐκείνου προαιρέσεως ἦσαν.* ⟨247⟩ *ἐγκρατὴς δ' οὕτω τῶν Ἱεροσολύμων γενόμενος πολλοὺς ἀπέκτεινε τῶν τἀναντία φρονούντων, καὶ χρήματα πολλὰ συλήσας ὑπέστρεψεν εἰς Ἀντιόχειαν.*

4 ⟨248⟩ *συνέβη δὲ μετ' ἔτη δύο, τῷ ἑκατοστῷ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ πέμπτῳ ἔτει, μηνὸς πέμπτῃ καὶ εἰκάδι, ὃς καλεῖται κατὰ μὲν ἡμᾶς Χασλεὺ κατὰ δὲ Μακεδόνας Ἀπελλαῖος, ὀλυμπιάδι ἑκατοστῇ καὶ πεντηκοστῇ καὶ τρίτῃ, μετὰ πολλῆς δυνάμεως ἀναβῆναι τὸν βασιλέα εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ προσποιησάμενον εἰρήνην ἀπάτῃ περιγενέσθαι τῆς πόλεως.* ⟨249⟩ *ἐφείσατο δὴ τότ' οὐδὲ τῶν εἰσδεξαμένων αὐτὸν διὰ τὸν ἐν τῷ ναῷ πλοῦτον, ἀλλ' ὑπὸ πλεονεξίας (χρυσὸν γὰρ ἑώρα πολὺν ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τὸν ἄλλον τῶν ἀναθημάτων κόσμον πολυτελέστατον), ἵνα συλήσῃ τοῦτον, ὑπέμεινε τὰς πρὸς ἐκείνους αὐτῷ σπονδὰς παραβῆναι.* ⟨250⟩ *περιδύσας οὖν τὸν ναὸν ὡς καὶ τὰ σκεύη τοῦ θεοῦ*

§ 248 = 1 Maccab. I 22.

βαστάσαι, λυχνίας χρυσᾶς καὶ βωμὸν χρυσοῦν καὶ τράπεζαν καὶ τὰ θυμιαστήρια, καὶ μηδὲ τῶν καταπετασμάτων ἀποσχόμενος, ἅπερ ἦν ἐκ βύσσου καὶ κόκκου πεποιημένα, κενώσας καὶ τοὺς θησαυροὺς τοὺς ἀποκρύφους καὶ μηδὲν ὅλως ὑπολιπών, εἰς μέγα τοὺς Ἰουδαίους ἐπὶ τούτοις πένθος ἐνέβαλε. ⟨251⟩ καὶ γὰρ τὰς καθημερινὰς θυσίας, ἃς προσέφερον τῷ θεῷ κατὰ τὸν νόμον, ἐκώλυσεν αὐτοὺς προσφέρειν, καὶ διαρπάσας πᾶσαν τὴν πόλιν τοὺς μὲν ἀπέκτεινε, τοὺς δ' αἰχμαλώτους γυναιξὶν ἅμα καὶ τέκνοις ἔλαβεν, ὡς τῶν ζωγρηθέντων περὶ μυρίους γενέσθαι τὸ πλῆθος. ⟨252⟩ ἐνέπρησε δ' αὐτῆς τὰ κάλλιστα, καὶ καταβαλὼν τὰ τείχη τὴν ἐν τῇ κάτω πόλει ᾠκοδόμησεν ἄκραν· ἦν γὰρ ὑψηλὴ καὶ ὑπερκειμένη τὸ ἱερόν, καὶ διὰ τοῦτ' αὐτὴν ὀχυρώσας τείχεσιν ὑψηλοῖς καὶ πύργοις φρουρὰν Μακεδονικὴν ἐγκατέστησεν. ἔμενον δ' οὐδὲν ἧττον ἐν τῇ ἄκρᾳ καὶ τοῦ πλήθους οἱ ἀσεβεῖς καὶ πονηροὶ τὸν τρόπον, ὑφ' ὧν πολλὰ καὶ δεινὰ τοὺς πολίτας συνέβη παθεῖν. ⟨253⟩ ἐποικοδομήσας δὲ καὶ τῷ θυσιαστηρίῳ βωμὸν ὁ βασιλεὺς σῦς ἐπ' αὐτοῦ κατέσφαξε, θυσίαν οὐ νόμιμον οὐδὲ πάτριον τῇ τῶν Ἰουδαίων θρησκείᾳ ταύτην ἐπιτελῶν. ἠνάγκασε δ' αὐτοὺς ἀφεμένους τῆς περὶ τὸν αὐτῶν θεὸν θρησκείας τοὺς ὑπ' αὐτοῦ νομιζομένους σέβεσθαι, οἰκοδομήσαντας δ' ἐν ἑκάστῃ πόλει καὶ κώμῃ τεμένη αὐτῶν καὶ βωμοὺς καθιδρύσαντας θύειν ἐπ' αὐτοῖς σῦς καθ' ἡμέραν προσέταξεν. ⟨254⟩ ἐκέλευσε δὲ καὶ μὴ περιτέμνειν αὐτοὺς τὰ τέκνα, κόλασιν ἀπειλήσας εἴ τις παρὰ ταῦτα ποιῶν εὑρεθείη. κατέστησε δὲ καὶ ἐπισκόπους, οἳ προσαναγκάσουσιν αὐτοὺς τὰ ἐπεσταλμένα ποιεῖν. ⟨255⟩ καὶ πολλοὶ μὲν

§ 253 = 1 Maccab. I 50.

τῶν Ἰουδαίων, οἳ μὲν ἑκοντὶ οἳ δὲ καὶ δι᾽ εὐλάβειαν τῆς ἐπηγγελμένης τιμωρίας, κατηκολούθουν οἷς ὁ βασιλεὺς διετέτακτο· οἱ δὲ δοκιμώτατοι καὶ τὰς ψυχὰς εὐγενεῖς οὐκ ἐφρόντισαν αὐτοῦ, τῶν δὲ πατρίων ἐθῶν πλείονα λόγον ἔσχον ἢ τῆς τιμωρίας ἣν οὐ πειθομένοις ἠπείλησεν αὐτοῖς, καὶ διὰ τοῦτο κατὰ πᾶσαν ἡμέραν αἰκιζόμενοι καὶ πικρὰς βασάνους ὑποφέροντες ἀπέθνησκον. ⟨256⟩ καὶ γὰρ μαστιγούμενοι καὶ τὰ σώματα λυμαινόμενοι ζῶντες ἔτι καὶ ἐμπνέοντες ἀνεσταυροῦντο, τὰς δὲ γυναῖκας καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν, οὓς περιέτεμνον παρὰ τὴν τοῦ βασιλέως προαίρεσιν, ἀπῆγχον, ἐκ τῶν τραχήλων αὐτοὺς τῶν ἀνεσταυρωμένων γονέων ἀπαρτῶντες. ἠφανίζετο δ᾽ εἴ που βίβλος εὑρεθείη ἱερὰ καὶ νόμος, καὶ παρ᾽ οἷς εὑρέθη καὶ οὗτοι κακοὶ κακῶς ἀπώλλυντο.

5 ⟨257⟩ ταῦτα δὲ βλέποντες οἱ Σαμαρεῖται πάσχοντας τοὺς Ἰουδαίους οὐκέθ᾽ ὡμολόγουν ἑαυτοὺς εἶναι συγγενεῖς αὐτῶν, οὐδὲ τὸν ἐν Γαριζεὶν ναὸν τοῦ μεγίστου θεοῦ, τῇ φύσει ποιοῦντες ἀκόλουθα ἣν δεδηλώκαμεν, καὶ λέγοντες αὑτοὺς Μήδων ἀποίκους καὶ Περσῶν· καὶ γὰρ εἰσὶ τούτων ἄποικοι. ⟨258⟩ πέμψαντος οὖν πρὸς τὸν Ἀντίοχον πρέσβεις καὶ ἐπιστολὴν ἐδήλουν τὰ ὑπογεγραμμένα· ‛βασιλεῖ Ἀντιόχῳ Θεῷ Ἐπιφανεῖ ὑπόμνημα παρὰ τῶν ἐν Σικίμοις Σιδωνίων. ⟨259⟩ οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι διά τινας αὐχμοὺς τῆς χώρας παρακολουθήσαντες ἀρχαίᾳ τινὶ δεισιδαιμονίᾳ, ἔθος ἐποίησαν σέβειν τὴν παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις λεγομένην τῶν σαββάτων ἡμέραν, ἱδρυσάμενοι δ᾽ ἀνώνυμον ἐν τῷ Γαριζεὶν λεγομένῳ ὄρει ἱερὸν ἔθυον ἐπ᾽ αὐτοῦ τὰς καθηκούσας θυσίας. ⟨260⟩ σοῦ δὲ τοῖς Ἰουδαίοις τῆς πονηρίας αὐτῶν ἀξίως χρησαμένου, οἱ

τὰ βασιλικὰ διοικοῦντες, οἰόμενοι κατὰ συγγένειαν ἡμᾶς ταὐτὰ ποιεῖν ἐκείνοις, ταῖς ὁμοίαις αἰτίαις περιάπτουσιν, ὄντων ἡμῶν τὸ ἀνέκαθεν Σιδωνίων. καὶ τοῦτο φανερόν ἐστιν ἐκ τῶν πολιτικῶν ἀναγραφῶν. ⟨261⟩ ἀξιοῦμεν οὖν σε, τὸν εὐεργέτην καὶ σωτῆρα, προστάξαι Ἀπολλωνίῳ τῷ μεριδάρχῃ καὶ Νικάνορι τῷ τὰ βασιλικὰ πράττοντι μηδὲν ἡμῖν ἐνοχλεῖν, προσάπτουσι τὰς τῶν Ἰουδαίων αἰτίας, ἡμῶν καὶ τῷ γένει καὶ τοῖς ἔθεσιν ἀλλοτρίων ὑπαρχόντων· προσαγορευθῆναι δὲ τὸ ἀνώνυμον ἱερὸν Διὸς Ἑλληνίου. γενομένου γὰρ τούτου παυσόμεθα μὲν ἐνοχλούμενοι, τοῖς δ᾽ ἔργοις μετ᾽ ἀδείας προσανέχοντες μείζονάς σοι ποιήσομεν τὰς προσόδους.᾽ ⟨262⟩ ταῦτα τῶν Σαμαρειτῶν δεηθέντων, ἀντέπεμψεν αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς τοιάδε. ῾βασιλεὺς Ἀντίοχος Νικάνορι. οἱ ἐν Σικίμοις Σιδώνιοι ἐπέδωκαν τὸ κατακεχωρισμένον ὑπόμνημα. ⟨263⟩ ἐπεὶ οὖν συμβουλευομένοις ἡμῖν μετὰ τῶν φίλων παρέστησαν οἱ πεμφθέντες ὑπ᾽ αὐτῶν ὅτι μηδὲν τοῖς τῶν Ἰουδαίων ἐγκλήμασι προσήκουσιν, ἀλλὰ τοῖς Ἑλληνικοῖς ἔθεσιν αἱροῦνται χρώμενοι ζῆν, ἀπολύομέν τ᾽ αὐτοὺς τῶν αἰτιῶν, καὶ τὸ παρ᾽ αὐτοῖς ἱερόν, καθάπερ ἠξιώκασι, προσαγορευθήτω Διὸς Ἑλληνίου.᾽ ⟨264⟩ ταὐτὰ δὲ καὶ Ἀπολλωνίῳ τῷ μεριδάρχῃ ἐπέστειλεν ἔτει ἕκτῳ καὶ τετταρακοστῷ, μηνὸς Ἑκατομβαιῶνος ὀκτωκαιδεκάτῃ.

⟨265⟩ κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἦν τις οἰκῶν ἐν 6
Μωδεεῖ κώμῃ τῆς Ἰουδαίας ὄνομα Ματταθίας, υἱὸς Ἰωάννου τοῦ Συμεῶνος τοῦ Ἀσαμωναίου, ἱερεὺς ἐξ ἐφημερίας Ἰωάριβος, Ἱεροσολυμίτης. ⟨266⟩ ἦσαν δ᾽ αὐτῷ υἱοὶ πέντε, Ἰωάννης ὁ καλούμενος Γαδδῆς καὶ

§ 265 = 1 Maccab. II 1.

Σίμων ὁ κληθεὶς Ματθῆς καὶ Ἰούδας ὁ καλούμενος Μακκαβαῖος καὶ Ἐλεάζαρος ὁ κληθεὶς Αὐρὰν καὶ Ἰωνάθης ὁ κληθεὶς Ἀπφοῦς. ⟨267⟩ οὗτος οὖν ὁ Ματταθίας ἀπωδύρετο τοῖς τέκνοις τὴν κατάστασιν τῶν πραγμάτων καὶ τὴν τῆς πόλεως διαρπαγὴν καὶ τοῦ ναοῦ τὴν σύλησιν καὶ τοῦ πλήθους τὰς συμφοράς, ἔλεγέ τε κρεῖττον αὐτοῖς εἶναι ὑπὲρ τῶν πατρίων νόμων
2 *ἀποθανεῖν ἢ ζῆν οὕτως ἀδόξως. ⟨268⟩ ἐλθόντων δ' εἰς τὴν Μωδεεῖ κώμην τῶν ὑπὸ τοῦ βασιλέως καθεσταμένων ἐπὶ τῷ ποιεῖν ἀναγκάζειν τοὺς Ἰουδαίους ἃ διετέτακτο, καὶ θύειν τοὺς ἐκεῖ κελευόντων ὡς ὁ βασιλεὺς κελεύσειε, διὰ δὲ τὴν δόξαν τήν τε διὰ τἆλλα καὶ διὰ τὴν εὐπαιδίαν ἀξιούντων τὸν Ματταθίαν προκατάρχειν τῶν θυσιῶν ⟨269⟩ (κατακολουθήσειν γὰρ αὐτῷ καὶ τοὺς πολίτας, καὶ διὰ τοῦτο τιμήσεσθαι πρὸς τοῦ βασιλέως), ὁ Ματταθίας οὐκ ἔφασκε ποιήσειν, οὐδ' εἰ τἆλλα πάντα ἔθνη τοῖς Ἀντιόχου προστάγμασιν ἢ διὰ φόβον ἢ δι' εὐαρέστησιν ὑπακούοι, πεισθήσεσθαί ποτ' αὐτὸς μετὰ τῶν τέκνων τὴν πάτριον θρησκείαν καταλιπεῖν. ⟨270⟩ ὡς δὲ σιωπήσαντος αὐτοῦ προσελθών τις τῶν Ἰουδαίων εἰς μέσον ἔθυσε καθ' ἃ προσέταξεν Ἀντίοχος, θυμωθεὶς ὁ Ματταθίας ὥρμησεν ἐπ' αὐτὸν μετὰ τῶν παίδων ἐχόντων κοπίδας, καὶ αὐτόν τ' ἐκεῖνον διέφθειρε, καὶ τὸν στρατηγὸν τοῦ βασιλέως Ἀπελλῆν, ὃς ἐπηνάγκαζε, διεχρήσατο μετ' ὀλίγων στρατιωτῶν, καὶ τὸν βωμὸν καθελὼν ἀνέκραγεν ⟨271⟩ 'εἴ τις ζηλωτής ἐστι τῶν πατρίων ἐθῶν καὶ τῆς τοῦ θεοῦ θρησκείας, ἐπέσθω' φησίν 'ἐμοί.' καὶ ταῦτ' εἰπὼν μετὰ τῶν τέκνων εἰς τὴν ἔρημον ἐξώρμησε, καταλιπὼν ἅπασαν τὴν αὑτοῦ κτῆσιν ἐν τῇ κώμῃ. ⟨272⟩ τὸ δ' αὐτὸ καὶ πολλοὶ ποιήσαντες μετὰ τέκνων*

καὶ γυναικῶν ἔφυγον εἰς τὴν ἔρημον καὶ ἐν τοῖς σπηλαίοις διῆγον. ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ τοῦ βασιλέως στρατηγοί, καὶ τὴν δύναμιν ὅσην εἶναι συνέβαινεν ἐν τῇ ἀκροπόλει τῶν Ἱεροσολύμων ἀναλαβόντες, ἐδίωξαν εἰς τὴν ἔρημον τοὺς Ἰουδαίους, ⟨273⟩ *καὶ καταλαβόντες τὸ μὲν πρῶτον αὐτοὺς ἐπεχείρουν πείθειν μετανοήσαντας αἱρεῖσθαι τὰ συμφέροντα καὶ μὴ προσάγειν αὐτοῖς ἀνάγκην ὥστ' αὐτοῖς χρήσασθαι πολέμου νόμῳ,* ⟨274⟩ *μὴ προσδεχομένων δὲ τοὺς λόγους ἀλλὰ τἀναντία φρονούντων συμβάλλουσιν αὐτοῖς εἰς μάχην σαββάτων ἡμέρᾳ, καὶ ὡς εἶχον οὕτως ἐν τοῖς σπηλαίοις αὐτοὺς κατέφλεξαν, οὐδὲν ἀμυνομένους ἀλλ' οὐδὲ τὰς εἰσόδους ἐμφράξαντας. τοῦ δ' ἀμύνεσθαι διὰ τὴν ἡμέραν ἀπέσχοντο, μηδ' ἐν κακοῖς παραβῆναι τὴν τοῦ σαββάτου τιμὴν θελήσαντες· ἀργεῖν γὰρ ἡμῖν ἐν αὐτῇ νόμιμόν ἐστιν.* ⟨275⟩ *ἀπέθανον μὲν οὖν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἐμπνιγέντες τοῖς σπηλαίοις ὡς χίλιοι, πολλοὶ δὲ καὶ διασωθέντες τῷ Ματταθίᾳ προσέθεντο, κἀκεῖνον ἄρχοντα ἀπέδειξαν.* ⟨276⟩ *ὃ δὲ καὶ σαββάτοις αὐτοὺς ἐδίδασκε μάχεσθαι, λέγων ὡς εἰ μὴ ποιήσουσι τοῦτο, φυλαττόμενοι τὸ νόμιμον, ἑαυτοῖς ἔσονται πολέμιοι, τῶν μὲν ἐχθρῶν κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν αὐτοῖς προσβαλλόντων, αὐτῶν δ' οὐκ ἀμυνομένων, κωλύσειν τε μηδὲν οὕτως ἀμαχητὶ πάντας ἀπολέσθαι.* ⟨277⟩ *ταῦτ' εἰπὼν ἔπεισεν αὐτούς, καὶ ἄχρι δεῦρο μένει παρ' ἡμῖν καὶ σαββάτοις, εἴ ποτε δεήσει, μάχεσθαι.* ⟨278⟩ *ποιήσας οὖν δύναμιν πολλὴν περὶ αὐτὸν Ματταθίας τούς τε βωμοὺς καθεῖλε καὶ τοὺς ἐξαμαρτόντας ἀπέκτεινεν, ὅσους λαβεῖν ὑποχειρίους ἐδυνήθη (πολλοὶ γὰρ δι' εὐλάβειαν διεσπάρησαν εἰς τὰ πέριξ*

§ 272 = 1 Maccab. II 28.

ἔθνη)· τῶν τε παίδων τοὺς οὐ περιτετμημένους ἐκέλευσε περιτέμνεσθαι, τοὺς ἐπὶ τῷ κωλύειν καθεσταμένους ἐκβαλών.

3 ⟨279⟩ ἄρξας δ' ἐνιαυτὸν καὶ καταπεσὼν εἰς νόσον προσκαλεῖται τοὺς παῖδας, καὶ περιστησάμενος αὐτοὺς 'ἐγὼ μέν', εἶπεν, 'ὦ παῖδες, ἄπειμι τὴν εἱμαρμένην πορείαν, παρατίθεμαι δ' ὑμῖν τοὐμὸν φρόνημα καὶ παρακαλῶ μὴ γενέσθαι κακοὺς αὐτοῦ φύλακας, ⟨280⟩ ἀλλὰ μεμνημένους τῆς τοῦ φύσαντος ὑμᾶς καὶ θρεψαμένου προαιρέσεως ἔθη τε σώζειν τὰ πάτρια καὶ κινδυνεύουσαν οἴχεσθαι τὴν ἀρχαίαν πολιτείαν ἀνακτᾶσθαι, μὴ συμφερομένους τοῖς ἢ διὰ βούλησιν ἢ δι' ἀνάγκην προδιδοῦσιν αὐτήν, ⟨281⟩ ἀλλ' ἀξίους παῖδας ὄντας ἐμοῦ, καὶ βίας πάσης καὶ ἀνάγκης ἐπάνω γενέσθαι, τὰς ψυχὰς οὕτω παρεσκευασμένους ὥστ' ἀποθανεῖν ὑπὲρ τῶν νόμων, ἂν δέῃ, λογιζομένους τοῦθ' ὅτι τὸ θεῖον τοιούτους ὑμᾶς ὁρῶν οὐχ ὑπερόψεται, τῆς δ' ἀρετῆς ἀγασάμενον ἀποδώσει πάλιν ὑμῖν αὐτό, καὶ τὴν ἐλευθερίαν ἐν ᾗ ζήσεσθε μετ' ἀδείας τῶν ἰδίων ἀπολαύοντες ἐθῶν ἀποκαταστήσει. ⟨282⟩ θνητὰ μὲν γὰρ τὰ σώματα ἡμῶν καὶ ἐπίκηρα, τῇ δὲ τῶν ἔργων μνήμῃ τάξιν ἀθανασίας λαμβάνει· ἧς ἐρασθέντας ὑμᾶς βούλομαι διώκειν τὴν εὔκλειαν, καὶ τὰ μέγιστα ὑφισταμένους μὴ ὀκνεῖν ὑπὲρ αὐτῶν ἀπολιπεῖν τὸν βίον. ⟨283⟩ μάλιστα δ' ὑμῖν ὁμονοεῖν παραινῶ, καὶ πρὸς ὅ τις ὑμῶν πέφυκεν ἀμείνων θατέρου, πρὸς τοῦτ' εἴκοντας ἀλλήλοις οἰκείαις χρῆσθαι ταῖς ἀρεταῖς. καὶ Σίμωνα μὲν τὸν ἀδελφὸν συνέσει προύχοντα πατέρα ἡγεῖσθε, καὶ οἷς ἂν οὗτος συμβουλεύῃ πείθεσθε· ⟨284⟩ Μακκαβαῖον δὲ τῆς στρατιᾶς δι' ἀνδρείαν καὶ ἰσχὺν

§ 279 = 1 Maccab. II 49.

στρατηγὸν ἔχετε· τὸ γὰρ ἔθνος οὗτος ἐκδικήσει καὶ ἀμυνεῖται τοὺς πολεμίους. προσίεσθε δὲ καὶ τοὺς δικαίους καὶ θεοσεβεῖς, καὶ τὴν δύναμιν αὐτῶν αὔξετε.'

⟨285⟩ ταῦτα διαλεχθεὶς τοῖς παισί, καὶ τὸν θεὸν 4
εὐξάμενος σύμμαχον αὐτοῖς γενέσθαι καὶ τῷ λαῷ τὴν ἰδίαν ἀνασῶσαι πάλιν τοῦ βίου συνήθειαν, μετ' οὐ πολὺ τελευτᾷ. καὶ θάπτεται μὲν ἐν Μωδεεῖ, πένθος δ' ἐπ' αὐτῷ μέγα τοῦ λαοῦ παντὸς ποιησαμένου διεδέξατο τὴν προστασίαν τῶν πραγμάτων ὁ παῖς αὐτοῦ Ἰούδας ὁ καὶ Μακκαβαῖος, ἑκατοστῷ ἔτει καὶ τετταρακοστῷ ἕκτῳ. ⟨286⟩ συναραμένων δ' αὐτῷ προθύμως τῶν ἀδελφῶν καὶ τῶν ἄλλων τούς τε πολεμίους ἐξέβαλεν ἐκ τῆς χώρας, καὶ τοὺς παρανομήσαντας εἰς τὰ πάτρια τῶν ὁμοφύλων διεχρήσατο, καὶ ἐκαθάρισεν ἀπὸ παντὸς μιάσματος τὴν γῆν.

⟨287⟩ ταῦτ' ἀκούσας Ἀπολλώνιος ὁ τῆς Σαμαρείας 7
στρατηγός, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν ὥρμησεν ἐπὶ τὸν Ἰούδαν. ὃ δ' ἀπήντησεν αὐτῷ, καὶ συμβαλὼν κρατεῖ τῇ μάχῃ, καὶ πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινεν, ἐν οἷς καὶ τὸν στρατηγὸν Ἀπολλώνιον, οὗ καὶ τὴν μάχαιραν, ᾗ χρῆσθαι συνέβαινεν ἐκεῖνον, σκυλεύσας αὐτὸς εἶχε, πλείους δὲ τραυματίας ἐποίησε, καὶ πολλὴν λείαν ἐκ τοῦ στρατοπέδου λαβὼν τῶν πολεμίων ἀνεχώρησε. ⟨288⟩ Σήρων δ' ὁ τῆς Κοίλης Συρίας στρατηγός, ἀκούσας ὅτι πολλοὶ προσκεχωρήκασι τῷ Ἰούδᾳ καὶ δύναμιν ἤδη περιβέβληται πρὸς ἀγῶνας καὶ πολέμους ἀξιόλογον, ἐπ' αὐτὸν ἔγνω στρατεύσασθαι, προσήκειν ὑπολαμβάνων τοὺς εἰς τὰ τοῦ βασιλέως προστάγματα παρανομοῦντας πειρᾶσθαι κολάζειν. ⟨289⟩ συναγαγὼν οὖν δύναμιν ὅση παρῆν αὐτῷ, προσκαταλέξας δὲ καὶ

§ 285 = 1 Maccab. II 69.

τῶν Ἰουδαίων τοὺς φυγάδας καὶ ἀσεβεῖς, ἐπὶ τὸν Ἰούδαν παρεγίγνετο· προελθὼν δὲ ἄχρι Βαιθώρων κώμης τῆς Ἰουδαίας αὐτόθι στρατοπεδεύεται. ⟨290⟩ *ὁ δὲ Ἰούδας ἀπαντήσας αὐτῷ καὶ συμβαλεῖν προαιρούμενος, ἐπεὶ τοὺς στρατιώτας ἑώρα πρὸς τὴν μάχην διά τε τὴν ὀλιγότητα καὶ δι' ἀσιτίαν (νενηστεύκεσαν γὰρ) ὀκνοῦντας, παρεθάρρυνε λέγων οὐκ ἐν τῷ πλήθει τὸ νικᾶν εἶναι καὶ τῶν πολεμίων κρατεῖν, ἀλλ' ἐν τῷ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβεῖν,* ⟨291⟩ *καὶ τούτου σαφέστατον ἔχειν παράδειγμα τοὺς προγόνους, οἳ διὰ δικαιοσύνην καὶ τὸ περὶ τῶν ἰδίων νόμων καὶ τέκνων ἀγωνίζεσθαι πολλὰς πολλάκις ἥττησαν μυριάδας· τὸ γὰρ μηδὲν ἀδικεῖν ἰσχυρὰ δύναμις.* ⟨292⟩ *ταῦτ' εἰπὼν πείθει τοὺς σὺν αὐτῷ καταφρονήσαντας τοῦ πλήθους τῶν ἐναντίων ὁμόσε χωρῆσαι τῷ Σήρωνι, καὶ συμβαλὼν τρέπει τοὺς Σύρους· πεσόντος γὰρ τοῦ στρατηγοῦ πάντες φεύγειν ὥρμησαν ὡς ἐν τούτῳ τῆς σωτηρίας αὐτοῖς ἀποκειμένης. ἐπιδιώκων δ' ἄχρι τοῦ πεδίου κτείνει τῶν πολεμίων εἰς ὀκτακοσίους· οἱ δὲ λοιποὶ διεσώθησαν εἰς τὴν παραλίαν.*

⟨293⟩ *ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς Ἀντίοχος μεγάλως*
2 *ὠργίσθη τοῖς γεγενημένοις, καὶ πᾶσαν τὴν οἰκείαν δύναμιν ἀθροίσας καὶ πολλοὺς ἐκ τῶν νήσων μισθοφόρους παραλαβὼν ἡτοιμάζετο περὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔαρος εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐμβαλεῖν.* ⟨294⟩ *ἐπεὶ δὲ τὸ στρατιωτικὸν διανείμας ἑώρα τοὺς θησαυροὺς ἐπιλείποντας καὶ χρημάτων ἔνδειαν οὖσαν (οὔτε γὰρ οἱ φόροι πάντες ἐτελοῦντο διὰ τὰς τῶν ἐθνῶν στάσεις, μεγαλόψυχός τ' ὢν καὶ φιλόδωρος οὐκ ἤρκεῖτο τοῖς οὖσιν), ἔγνω πρῶτον εἰς τὴν Περσίδα πορευθεὶς τοὺς φόρους*

§ 290 = 1 Maccab. III 18.

τῆς χώρας συναγαγεῖν. ⟨295⟩ καταλιπὼν οὖν ἐπὶ τῶν
πραγμάτων Λυσίαν τινά, δόξαν ἔχοντα παρ' αὐτῷ καὶ
τὰ μέχρι τῶν Αἰγύπτου ὅρων καὶ τῆς κάτωθεν Ἀσίας
ἀπ' Εὐφράτου διέποντα ποταμοῦ καὶ μέρος τι τῆς
δυνάμεως καὶ τῶν ἐλεφάντων, ⟨296⟩ τρέφειν μὲν Ἀν-
τίοχον τὸν υἱὸν αὐτοῦ μετὰ πάσης φροντίδος ἐνετεί-
λατο, ἕως ἂν παραγένηται, καταστρεψάμενον δὲ τὴν
Ἰουδαίαν καὶ τοὺς οἰκοῦντας αὐτὴν ἐξανδραποδισά-
μενον ἀφανίσαι τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ τὸ γένος αὐτῶν
ἀπολέσαι. ⟨297⟩ καὶ ταῦτα μὲν ἐπιστείλας τῷ Λυσίᾳ
ὁ βασιλεὺς Ἀντίοχος ἐξήλασεν εἰς τὴν Περσίδα τῷ
ἑκατοστῷ καὶ τετταρακοστῷ καὶ ἑβδόμῳ ἔτει, καὶ πε-
ραιωσάμενος τὸν Εὐφράτην ἀνέβαινε πρὸς τὰς ἄνω
σατραπείας· ⟨298⟩ ὁ δὲ Λυσίας ἐπιλεξάμενος Πτολε- 3
μαῖον τὸν Δορυμένους καὶ Νικάνορα καὶ Γοργίαν,
ἄνδρας δυνατοὺς τῶν τοῦ βασιλέως φίλων, καὶ παρα-
δοὺς αὐτοῖς πεζῆς μὲν δυνάμεως μυριάδας τέτταρας
ἱππεῖς δ' ἑπτακισχιλίους, ἐξέπεμψεν ἐπὶ τὴν Ἰουδαίαν.
οἳ δ' ἄχρι Ἐμμαοῦς πόλεως ἐλθόντες ἐν τῇ πεδινῇ
καταστρατοπεδεύονται. ⟨299⟩ προσγίγνονται δ' αὐτοῖς
σύμμαχοι ἀπό τε Συρίας καὶ τῆς πέριξ χώρας καὶ
πολλοὶ τῶν πεφευγότων Ἰουδαίων, ἔτι γε μὴν καὶ τῶν
ἐμπόρων τινὲς ὡς ὠνησόμενοι τοὺς αἰχμαλωτισθησο-
μένους, πέδας μὲν κομίζοντες αἷς δήσουσι τοὺς ληφθη-
σομένους, ἄργυρον δὲ καὶ χρυσὸν τιμὴν αὐτῶν κατα-
θησόμενοι. ⟨300⟩ τὸ δὲ στρατόπεδον καὶ τὸ πλῆθος
τῶν ἐναντίων ὁ Ἰούδας κατανοήσας ἔπειθε τοὺς οἰκείους
στρατιώτας θαρρεῖν, καὶ παρεκελεύετο τὰς ἐλπίδας τῆς
νίκης ἔχοντας ἐν τῷ θεῷ τοῦτον ἱκετεύειν τῷ πατρίῳ
νόμῳ, σάκους περιθεμένους, καὶ τὸ σύνηθες αὐτῷ

§ 295 = 1 Maccab. III 34.

σχῆμα τῆς ἱκετείας παρὰ τοὺς μεγάλους κινδύνους ἐπιδείξαντας, τούτῳ δυσωπῆσαι παρασχεῖν αὐτοῖς τὸ κατὰ τῶν ἐχθρῶν κράτος. ⟨301⟩ διατάξας δὲ τὸν ἀρχαῖον αὐτοὺς τρόπον καὶ πάτριον κατὰ χιλιάρχους καὶ ταξιάρχους, καὶ τοὺς νεογάμους ἀπολύσας καὶ τοὺς τὰς κτήσεις νεωστὶ πεποιημένους, ὅπως μὴ διὰ τὴν τούτων ἀπόλαυσιν φιλοζωοῦντες ἀτολμότερον μάχωνται, καταστὰς τοιούτοις παρορμᾷ λόγοις πρὸς τὸν ἀγῶνα τοὺς αὑτοῦ στρατιώτας. ⟨302⟩ 'καιρὸς μὲν ὑμῖν οὐκ ἄλλος ἀναγκαιότερος τοῦ παρόντος, ὦ ἑταῖροι, εἰς εὐψυχίαν καὶ κινδύνων καταφρόνησιν καταλέλειπται. νῦν γὰρ ἔστιν ἀνδρείως ἀγωνισαμένοις τὴν ἐλευθερίαν ἀπολαβεῖν, ἣν καὶ δι' αὐτὴν ἅπασιν ἀγαπητὴν οὖσαν ἡμῖν ὑπὲρ ἐξουσίας τοῦ θρησκεύειν τὸ θεῖον ἔτι ποθεινοτέραν εἶναι συμβέβηκεν. ⟨303⟩ ὡς οὖν ἐν τῷ παρόντι κειμένων ὑμῖν ταύτην τ' ἀπολαβεῖν καὶ τὸν εὐδαίμονα καὶ μακάριον ἀνακτήσασθαι βίον (οὗτος δ' ἦν ὁ κατὰ τοὺς νόμους καὶ τὴν πάτριον συνήθειαν) ἢ τὰ ἔσχατα παθεῖν καὶ μηδὲ σπέρμα τοῦ γένους ὑμῶν ὑπολειφθῆναι κακῶν ἐν τῇ μάχῃ γενομένων, οὕτως ἀγωνίζεσθε. ⟨304⟩ τὸ μὲν οὖν ἀποθανεῖν καὶ μὴ πολεμοῦσιν ὑμῖν ὑπάρξειν ἡγούμενοι, τὸ δ' ὑπὲρ τηλικούτων ἐπάθλων, ἐλευθερίας πατρίδος νόμων εὐσεβείας, αἰώνιον τὴν εὔκλειαν κατασκευάσειν πεπιστευκότες· ἑτοιμάζεσθε τοιγαροῦν οὕτω τὰς ψυχὰς ηὐτρεπισμένοι ὡς αὔριον ἅμ' ἡμέρᾳ συμβαλοῦντες τοῖς πολεμίοις.'

4 ⟨305⟩ καὶ ὁ μὲν Ἰούδας ταῦτα παραθαρρύνων τὴν στρατιὰν ἔλεγε· τῶν δὲ πολεμίων πεμψάντων Γοργίαν μετὰ πεντακισχιλίων πεζῶν καὶ χιλίων ἱππέων, ὅπως

§ 301 = 1 Maccab. III 58.

διὰ τῆς νυκτὸς ἐπιπέσῃ τῷ Ἰούδᾳ, καὶ πρὸς τοῦτο ὁδηγοὺς ἔχοντος αὐτοῦ τινὰς τῶν πεφευγότων Ἰουδαίων, αἰσθόμενος ὁ τοῦ Ματταθίου παῖς ἔγνω καὶ αὐτὸς τοῖς ἐν τῇ παρεμβολῇ τῶν πολεμίων ἐπιπεσεῖν, καὶ ταῦτα διῃρημένης αὐτῶν τῆς δυνάμεως. ⟨306⟩ καθ' ὥραν οὖν δειπνοποιησάμενος, καὶ πολλὰ πυρὰ καταλιπὼν ἐπὶ τοῦ στρατοπέδου, δι' ὅλης ὥδευσε τῆς νυκτὸς ἐπὶ τοὺς ἐν Ἐμμαοῦς τῶν πολεμίων. οὐχ εὑρὼν δ' ἐν τῷ στρατοπέδῳ τοὺς ἐχθροὺς ὁ Γοργίας, ἀλλ' ὑπονοήσας ἀναχωρήσαντας αὐτοὺς ἐν τοῖς ὄρεσι κεκρύφθαι, πορευθεὶς ἔγνω ζητεῖν ὅπου ποτ' εἶεν. ⟨307⟩ περὶ δὲ τὸν ὄρθρον ἐπιφαίνεται τοῖς ἐν Ἐμμαοῦς πολεμίοις ὁ Ἰούδας μετὰ τρισχιλίων φαύλως ὡπλισμένων διὰ πενίαν, καὶ θεασάμενος τοὺς ἐχθροὺς ἄριστα περιπεφραγμένους καὶ μετ' ἐμπειρίας πολλῆς ἐστρατοπεδευμένους, προτρεψάμενος τοὺς ἰδίους ὡς καὶ γυμνοῖς τοῖς σώμασι μάχεσθαι δεῖ καὶ τὸ θεῖον ἤδη που καὶ τοῖς οὕτως ἔχουσι τὸ κατὰ τῶν πλειόνων καὶ ὡπλισμένων κράτος ἔδωκεν, ἀγασάμενον αὐτοὺς τῆς εὐψυχίας, ἐκέλευσε σημῆναι τοὺς σαλπιγκτάς. ⟨308⟩ εἶτ' ἐπιπεσὼν ἀπροσδοκήτως τοῖς πολεμίοις, καὶ ἐκπλήξας αὐτῶν τὴν διάνοιαν καὶ ταράξας, πολλοὺς μὲν ἀπέκτεινεν ἀνθισταμένους, τοὺς δὲ λοιποὺς διώκων ἦλθεν ἄχρι Γαδάρων καὶ τῶν πεδίων τῆς Ἰδουμαίας καὶ Ἀζώτου καὶ Ἰαμνείας. ἔπεσον δ' αὐτῶν ὡς περὶ τρισχιλίους. ⟨309⟩ Ἰούδας δὲ τῶν μὲν σκύλων παρεκελεύετο μὴ ἐπιθυμεῖν τοὺς αὐτοῦ στρατιώτας· ἔτι γὰρ αὐτοῖς ἀγῶνά τινα καὶ μάχην εἶναι πρὸς Γοργίαν καὶ τὴν σὺν αὐτῷ δύναμιν· κρατήσαντας δὲ καὶ τούτων, τότε σκυλεύσειν ἐπ' ἀδείας ἔλεγε, τοῦτο μόνον ἔχοντας

§ 306 = 1 Maccab. IV 6.

καὶ μηδὲν ἕτερον ἐκδεχομένους. ⟨310⟩ ἔτι δ' αὐτοῦ διαλεγομένου ταῦτα πρὸς τοὺς στρατιώτας, ὑπερκύψαντες οἱ τοῦ Γοργίου τὴν μὲν στρατιάν, ἣν ἐν τῇ παρεμβολῇ κατέλιπον, ὁρῶσι τετραμμένην, τὸ δὲ στρατόπεδον ἐμπεπρησμένον· ὁ γὰρ καπνὸς αὐτοῖς πόρρωθεν οὖσι τοῦ συμβεβηκότος δήλωσιν ἔφερεν. ⟨311⟩ ὡς οὖν ταῦθ' οὕτως ἔχοντα ἔμαθον οἱ σὺν Γοργίᾳ καὶ τοὺς μετὰ Ἰούδα πρὸς παράταξιν ἑτοίμους κατενόησαν, καὶ αὐτοὶ δείσαντες εἰς φυγὴν ἐτράπησαν. ⟨312⟩ ὁ δὲ Ἰούδας, ὡς ἀμαχητὶ τῶν μετὰ Γοργίου στρατιωτῶν ἡττημένων, ὑποστρέψας ἀνῃρεῖτο τὰ σκῦλα, πολὺν δὲ καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ πορφύραν καὶ ὑάκινθον λαβὼν εἰς τὴν οἰκείαν ὑπέστρεψε, χαίρων καὶ ὑμνῶν τὸν θεὸν ἐπὶ τοῖς κατωρθωμένοις· οὐ μικρὰ γὰρ αὐτοῖς ἡ νίκη πρὸς τὴν ἐλευθερίαν συνεβάλλετο.

5 ⟨313⟩ *Λυσίας* δὲ συγχυθεὶς ἐπὶ τῇ τῶν ἐκπεμφθέντων ἥττῃ, τῷ ἐχομένῳ ἔτει μυριάδας ἀνδρῶν ἐπιλέκτων συναθροίσας ἕξ, καὶ πεντακισχιλίους λαβὼν ἱππεῖς, ἐνέβαλεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν, καὶ ἀναβὰς εἰς τὴν ὀρεινὴν ἐν Βεθσούροις κώμῃ τῆς Ἰουδαίας ἐστρατοπεδεύσατο. ⟨314⟩ ἀπήντησε δὲ μετὰ μυρίων Ἰούδας, καὶ τὸ πλῆθος ἰδὼν τῶν πολεμίων σύμμαχον ἐπ' αὐτὸ ἔσεσθαι τὸν θεὸν εὐξάμενος, συμβαλὼν τοῖς προδρόμοις τῶν πολεμίων νικᾷ τούτους, καὶ φονεύσας αὐτῶν ὡς πεντακισχιλίους τοῖς λοιποῖς ἦν ἐπίφοβος. ⟨315⟩ ἀμέλει κατανοήσας ὁ Λυσίας τὸ φρόνημα τῶν Ἰουδαίων, ὡς ἕτοιμοί εἰσι τελευτᾶν εἰ μὴ ζήσουσιν ἐλεύθεροι, καὶ δείσας αὐτῶν τὴν ἀπόγνωσιν, ὡς εἶχεν, ἀναλαβὼν τὴν λοιπὴν δύναμιν ὑπέστρεψεν εἰς Ἀντιόχειαν, καὶ διέ-

§ 313 = 1 Maccab. IV 22.

τριβεν ἐκεῖ ξενολογῶν καὶ παρασκευαζόμενος μετὰ μείζονος στρατοῦ εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐμβαλεῖν.

⟨316⟩ τοσαυτάκις οὖν ἡττημένων ἤδη τῶν Ἀν- 6
τιόχου τοῦ βασιλέως στρατηγῶν, ὁ Ἰούδας ἐκκλησιάσας ἔλεγε μετὰ πολλὰς νίκας, ἃς ὁ θεὸς αὐτοῖς ἔδωκεν, ἀναβῆναι δεῖν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ τὸν ναὸν καθαρίσαι καὶ τὰς νενομισμένας θυσίας προσφέρειν. ⟨317⟩ ὡς δὲ παραγενόμενος μετὰ παντὸς τοῦ πλήθους εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ τὸν ναὸν ἔρημον ηὗρε καὶ καταπεπρησμένας τὰς πύλας καὶ φυτὰ διὰ τὴν ἐρημίαν αὐτόματα ἐν τῷ ἱερῷ ἀναβεβλαστηκότα, θρηνεῖν ἤρξατο μετὰ τῶν ἰδίων ἐπὶ τῇ ὄψει τοῦ ναοῦ συγχυθείς. ⟨318⟩ ἐπιλεξάμενος δέ τινας τῶν αὑτοῦ στρατιωτῶν προσέταξε τούτοις ἐκπολεμῆσαι τοὺς τὴν ἄκραν φυλάττοντας, ἄχρι αὐτὸς τὸν ναὸν ἁγνίσειε. καθήρας δ' ἐπιμελῶς αὐτὸν εἰσεκόμισε καινὰ σκεύη, λυχνίαν τράπεζαν βωμόν, ἐκ χρυσοῦ πεποιημένα, ἀπήρτησε δὲ καὶ τὰ παραπετάσματα τῶν θυρῶν, καὶ τὰς θύρας αὐτὰς ἐπέθηκε. καθελὼν δὲ καὶ τὸ θυσιαστήριον καινὸν ἐκ λίθων συμμίκτων ᾠκοδόμησεν, οὐ λελαξευμένων ὑπὸ σιδήρου. ⟨319⟩ πέμπτῃ δὲ καὶ εἰκάδι τοῦ Χασλεῦ μηνός, ὃν οἱ Μακεδόνες Ἀπελλαῖον καλοῦσιν, ἧψάν τε φῶτα ἐπὶ τῆς λυχνίας καὶ ἐθυμίασαν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, καὶ ἄρτους ἐπὶ τὴν τράπεζαν ἐπέθεσαν, καὶ ὡλοκαύτωσαν ἐπὶ τοῦ καινοῦ θυσιαστηρίου. ⟨320⟩ ἔτυχε δὲ ταῦτα κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην γίγνεσθαι καθ' ἣν καὶ μετέπεσεν αὐτῶν ἡ ἁγία θρησκεία εἰς βέβηλον καὶ κοινὴν συνήθειαν, μετ' ἔτη τρία. τὸν γὰρ ναὸν ἐρημωθέντα ὑπ' Ἀντιόχου διαμεῖναι τοιοῦτον ἔτεσι συνέβη τρισίν· ⟨321⟩ ἔτει γὰρ πέμπτῳ καὶ τετταρακοστῷ καὶ ἑκατο-

§ 316 = 1 Maccab. IV 36.

στῷ ταῦτα περὶ τὸν ναὸν ἐγένετο, πέμπτῃ καὶ εἰκάδι τοῦ Ἀπελλαίου μηνός, ὀλυμπιάδι ἑκατοστῇ καὶ πεντηκοστῇ καὶ τρίτῃ· ἀνενεώθη δὲ κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν πέμπτῃ καὶ εἰκοστῇ τοῦ Ἀπελλαίου μηνός, ὀγδόῳ καὶ τετταρακοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἔτει, ὀλυμπιάδι ἑκατοστῇ καὶ πεντηκοστῇ καὶ τετάρτῃ. ⟨322⟩ τὴν δ' ἐρήμωσιν τοῦ ναοῦ συνέβη γενέσθαι κατὰ τὴν Δανιήλου προφητείαν, πρὸ τετρακοσίων καὶ ὀκτὼ γενομένην ἐτῶν· ἐδήλωσε γὰρ ὅτι Μακεδόνες καταλύσουσιν αὐτόν.

7 ⟨323⟩ ἑώρταζε δὲ ὁ Ἰούδας μετὰ τῶν πολιτῶν τὴν ἀνάκτησιν τῆς περὶ τὸν ναὸν θυσίας ἐφ' ἡμέρας ὀκτώ, μηδὲν ἀπολιπὼν ἡδονῆς εἶδος, ἀλλὰ πολυτελέσι μὲν καὶ λαμπραῖς ταῖς θυσίαις κατευωχῶν αὐτούς, ὕμνοις δὲ καὶ ψαλμοῖς τὸν θεὸν μὲν τιμῶν αὐτοὺς δὲ τέρπων. ⟨324⟩ τοσαύτῃ δ' ἐχρήσαντο τῇ περὶ τὴν ἀνανέωσιν τῶν ἐθῶν ἡδονῇ, μετὰ χρόνον πολὺν ἀπροσδοκήτως ἐν ἐξουσίᾳ γενόμενοι τῆς θρησκείας, ὡς νόμον θεῖναι τοῖς μετ' αὐτοὺς ἑορτάζειν τὴν ἀνάκτησιν τῶν περὶ τὸν ναὸν ἐφ' ἡμέρας ὀκτώ. ⟨325⟩ καὶ ἐξ ἐκείνου μέχρι δεῦρο τὴν ἑορτὴν ἄγομεν καλοῦντες αὐτὴν φῶτα, ἐκ τοῦ παρ' ἐλπίδας, οἶμαι, ταύτην ἡμῖν φανῆναι τὴν ἐξουσίαν τὴν προσηγορίαν θέμενοι τῇ ἑορτῇ. ⟨326⟩ τειχίσας δ' ἐν κύκλῳ τὴν πόλιν, καὶ πρὸς τὰς ἐπιδρομὰς τῶν πολεμίων πύργους οἰκοδομησάμενος ὑψηλούς, φύλακας ἐν αὐτοῖς ἐγκατέστησε. καὶ τὴν Βεθσούραν δὲ πόλιν ὠχύρωσεν, ὅπως ἀντὶ φρουρίου αὐτῇ πρὸς τὰς ἀπὸ τῶν πολεμίων ἀνάγκας ἔχῃ χρῆσθαι.

8 ⟨327⟩ τούτων οὕτω γενομένων, τὰ πέριξ ἔθνη πρὸς τὴν ἀναζωπύρησιν καὶ τὴν ἰσχὺν τῶν Ἰουδαίων χαλε-

§ 327 = 1 Maccab. V 1.

πῶς διακείμενα πολλοὺς ἐπισυνιστάμενα διέφθειρεν, ἐνέδραις καὶ ἐπιβουλαῖς αὐτῶν ἐγκρατῆ γενόμενα. πρὸς τούτους πολέμους συνεχεῖς ἐκφέρων ὁ Ἰούδας ἐπέχειν αὐτοὺς τῆς καταδρομῆς, καὶ ὧν ἐποίουν κακῶν τοὺς Ἰουδαίους, ἐπειρᾶτο. ⟨328⟩ *καὶ τοῖς Ἡσαύου υἱοῖς Ἰδουμαίοις κατὰ τὴν Ἀκραβατηνὴν ἐπιπεσὼν πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτεινε καὶ ἐσκύλευσε· συγκλείσας δὲ καὶ τοὺς υἱοὺς τοῦ Βαάνου λοχῶντας τοὺς Ἰουδαίους, περικαθίσας ἐπολιόρκει, καὶ τούς τε πύργους αὐτῶν ἐνεπίμπρη καὶ τοὺς ἄνδρας διέφθειρεν.* ⟨329⟩ *ἔπειτ' ἐκεῖθεν ἐπὶ τοὺς Ἀμμανίτας ὁρμήσας, δύναμιν μεγάλην καὶ πολυάνθρωπον ἔχοντας, ἧς ἡγεῖτο Τιμόθεος, καὶ τούτους χειρωσάμενος τὴν Ἰαζωρὸν ἐξαιρεῖ πόλιν, καὶ τάς τε γυναῖκας αὐτῶν καὶ τὰ τέκνα λαβὼν αἰχμαλώτους καὶ τὴν πόλιν ἐμπρήσας εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀνέστρεψε.* ⟨330⟩ *μαθόντα δ' αὐτὸν τὰ γειτονεύοντα τῶν ἐθνῶν ἀναστραφέντα συναθροίζεται εἰς τὴν Γαλααδῖτιν ἐπὶ τοὺς ἐν τοῖς ὁρίοις αὐτῶν Ἰουδαίους. οἳ δὲ καταφυγόντες εἰς Δάθεμα τὸ φρούριον, πέμψαντες πρὸς Ἰούδαν ἐδήλουν αὐτῷ ὅτι λαβεῖν ἐσπούδακεν ὁ Τιμόθεος τὸ χωρίον εἰς ὃ συνεπεφεύγεσαν.* ⟨331⟩ *ἀναγιγνωσκομένων δὲ τῶν ἐπιστολῶν τούτων, κἀκ τῆς Γαλιλαίας ἄγγελοι παραγίγνονται σημαίνοντες ἐπισυνῆχθαι τοὺς ἐκ Πτολεμαΐδος καὶ Τύρου καὶ Σιδῶνος καὶ τῶν ἀλλογενῶν τῆς Γαλιλαίας.* ⟨332⟩ *πρὸς* 2
οὖν ἀμφοτέρας τὰς τῶν ἠγγελμένων χρείας σκεψάμενος ὁ Ἰούδας ὅ τι χρὴ ποιεῖν, Σίμωνα μὲν τὸν ἀδελφὸν προσέταξεν ὡς τρισχιλίους τῶν ἐπιλέκτων λαβόντα τοῖς ἐν Γαλιλαίᾳ βοηθὸν ἐξελθεῖν Ἰουδαίοις, ⟨333⟩ *αὐτὸς δὲ καὶ Ἰωνάθης ὁ ἕτερος ἀδελφὸς μετὰ στρατιωτῶν ὀκτακισχιλίων ὥρμησαν εἰς τὴν Γαλααδῖτιν.*

κατέλειπε δ' ἐπὶ τῶν ὑπολοίπων τῆς δυνάμεως Ἰώσηπόν τε τὸν τοῦ Ζαχαρίου καὶ Ἀζαρίαν, προστάξας αὐτοῖς φυλάττειν ἐπιμελῶς τὴν Ἰουδαίαν καὶ συνάπτειν πόλεμον πρὸς μηδένα, ἕως ἂν αὐτὸς ἐπανέλθῃ. ⟨334⟩ ὁ μὲν οὖν Σίμων παραγενόμενος εἰς τὴν Γαλιλαίαν καὶ συμβαλὼν τοῖς ἐχθροῖς εἰς φυγὴν αὐτοὺς ἔτρεψε, καὶ μέχρι τῶν πυλῶν τῆς Πτολεμαΐδος διώξας ἀπέκτεινεν αὐτῶν ὡς περὶ τρισχιλίους, καὶ τά τε σκῦλα λαβὼν τῶν ἀνῃρημένων καὶ τοὺς ᾐχμαλωτισμένους ὑπ' αὐτῶν Ἰουδαίους, καὶ τὴν ἀποσκευὴν αὐτῶν ἐπαγό-
3 μενος, εἰς τὴν οἰκείαν πάλιν ἀνέστρεψεν. ⟨335⟩ Ἰούδας δ' ὁ Μακκαβαῖος καὶ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἰωνάθης, διαβάντες τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν καὶ ὁδὸν ἀπ' αὐτοῦ τριῶν ἀνύσαντες ἡμερῶν, τοῖς Ναβαταίοις εἰρηνικῶς ὑπαντῶσι περιτυγχάνουσιν· ⟨336⟩ ὧν διηγησαμένων τὰ περὶ τοὺς ἐν τῇ Γαλααδίτιδι, ὡς πολλοὶ κακοπαθοῦσιν αὐτῶν ἐν τοῖς φρουρίοις ἀπειλημμένοι καὶ ταῖς πόλεσι τῆς Γαλααδίτιδος, καὶ παραινεσάντων αὐτῷ σπεύδειν ἐπὶ τοὺς ἀλλοφύλους καὶ ζητεῖν ἀπ' αὐτῶν σώζειν τοὺς ὁμοεθνεῖς, πεισθεὶς ὑπέστρεψεν εἰς τὴν ἔρημον, καὶ προσπεσὼν πρώτοις τοῖς τὴν Βοσορρὰν κατοικοῦσι καὶ λαβὼν αὐτήν, [καταβαλὼν] πᾶν τὸ ἄρρεν καὶ μάχεσθαι δυνάμενον διέφθειρε καὶ τὴν πόλιν ὑφῆψεν. ⟨337⟩ ἐπιγενομένης δὲ νυκτὸς οὐδ' οὕτως ἐπέσχεν, ἀλλ' ὁδεύσας δι' αὐτῆς ἐπὶ τὸ φρούριον ἔνθα τοὺς Ἰουδαίους ἐγκεκλεῖσθαι συνέβαινε, περικαθεζομένου τὸ χωρίον Τιμοθέου μετὰ τῆς δυνάμεως, ἕωθεν ἐπ' αὐτὸ παραγίγνεται. ⟨338⟩ καὶ καταλαβὼν ἤδη τοῖς τείχεσι προσβεβληκότας τοὺς πολεμίους, καὶ τοὺς μὲν κλίμακας ὥστ' ἀναβαίνειν ἐπ'

§ 333 = 1 Maccab. V 18.

αὐτὰ τοὺς δὲ μηχανήματα προσφέροντας, κελεύσας τὸν σαλπιγκτὴν σημῆναι, καὶ παρορμήσας τοὺς στρατιώτας ὑπὲρ ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν διακινδυνεῦσαι προθύμως, εἰς τρία διελὼν τὸν στρατὸν ἐπιπίπτει κατὰ νώτου τοῖς πολεμίοις. ⟨339⟩ οἱ δὲ περὶ τὸν Τιμόθεον αἰσθόμενοι ὅτι Μακκαβαῖος εἴη, πεῖραν ἤδη καὶ πρότερον αὐτοῦ τῆς ἀνδρείας καὶ τῆς ἐν τοῖς πολέμοις εὐψυχίας εἰληφότες εἰς φυγὴν τρέπονται. ἐφεπόμενος δὲ μετὰ τοῦ στρατεύματος ὁ Ἰούδας ἀναιρεῖ μὲν αὐτῶν εἰς ὀκτακισχιλίους, ⟨340⟩ ἀπονεύσας δ' εἰς Μάλλην πόλιν οὕτω λεγομένην τῶν ἀλλοφύλων λαμβάνει καὶ ταύτην, καὶ τοὺς μὲν ἄρρενας ἅπαντας ἀποκτείνει, τὴν δὲ πόλιν αὐτὴν ἐμπίμπρησιν. ἄρας δ' ἐκεῖθεν τήν τε Χάσφωμα καὶ Βοσὸρ καὶ πολλὰς ἄλλας πόλεις τῆς Γαλααδίτιδος καταστρέφεται.

⟨341⟩ χρόνῳ δ' ὕστερον οὐ πολλῷ Τιμόθεος 4
δύναμιν μεγάλην παρασκευασάμενος, καὶ συμμάχους ἄλλους τε παραλαβὼν καὶ Ἀράβων τινὰς μισθῷ πείσας αὐτῷ συστρατεύειν, ἧκεν ἄγων τὴν στρατιὰν πέραν τοῦ χειμάρρου Ῥαφῶν ἄντικρυς (πόλις δ' ἦν αὕτη), ⟨342⟩ καὶ παρεκελεύετο τοὺς στρατιώτας, εἰ συμβάλοιεν εἰς μάχην τοῖς Ἰουδαίοις, προθύμως ἀγωνίζεσθαι καὶ κωλύειν αὐτοὺς διαβαίνειν τὸν χείμαρρον· διαβάντων γὰρ ἧτταν αὐτοῖς προύλεγεν. ⟨343⟩ Ἰούδας δ' ἀκούσας παρεσκευάσθαι τὸν Τιμόθεον πρὸς μάχην, ἀναλαβὼν πᾶσαν τὴν οἰκείαν δύναμιν ἔσπευδεν ἐπὶ τὸν πολέμιον, καὶ περαιωσάμενος τὸν χείμαρρον ἐμπίπτει τοῖς ἐχθροῖς, καὶ τοὺς μὲν αὐτῶν ὑπαντιάζοντας ἀνῄρει, τοὺς δ' εἰς δέος ἐμβαλὼν ῥίψαντας τὰ ὅπλα φεύγειν ἠνάγκασε. ⟨344⟩ καὶ τινὲς μὲν αὐτῶν διέδρασαν, οἱ

§ 339 = 1 Maccab. V 34.

δ' εἰς τὸ καλούμενον ἐν Καρναΐν τέμενος συμφυγόντες ἤλπισαν τεύξεσθαι σωτηρίας. Ἰούδας δὲ τὴν πόλιν καταλαβόμενος αὐτούς τ' ἀπέκτεινε καὶ τὸ τέμενος ἐνέπρησε, ποικίλῃ χρησάμενος ἰδέᾳ τῆς ἀπωλείας τῶν πολεμίων.

5 ⟨345⟩ ταῦτα διαπραξάμενος καὶ συναγαγὼν τοὺς ἐν τῇ Γαλααδίτιδι Ἰουδαίους μετὰ τῶν τέκνων καὶ γυναικῶν καὶ τῆς ὑπαρχούσης αὐτοῖς ἀποσκευῆς, οἷός τ' ἦν εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐπαναγαγεῖν. ⟨346⟩ ὡς δ' ἧκεν ἐπί τινα πόλιν Ἔφρων ὄνομα, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ κειμένην, καὶ οὔτ' ἄλλην αὐτῷ τραπομένῳ βαδίζειν δυνατὸν ἦν οὔτ' ἀναστρέφειν ἤθελεν, πέμψας πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ παρεκάλει τὰς πύλας ἀνοίξαντας ἐπιτρέπειν αὐτῷ διὰ τῆς πόλεως ἀπελθεῖν· τάς τε γὰρ πύλας λίθοις ἐπεφράκεσαν καὶ τὴν διέξοδον ἀπετέμοντο. ⟨347⟩ μὴ πειθομένων δὲ τῶν Ἐφραίων, παρορμήσας τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ καὶ κυκλωσάμενος ἐπολιόρκει. καὶ δι' ἡμέρας καὶ νυκτὸς προσκαθίσας ἐξαιρεῖ τὴν πόλιν, καὶ πᾶν ὅσον ἄρρεν ἦν ἐν αὐτῇ κτείνας καὶ καταπρήσας ἅπασαν αὐτὴν ὁδὸν ἔσχε. τοσοῦτο δ' ἦν τὸ τῶν πεφονευμένων πλῆθος ὡς ἐπ' αὐτῶν βαδίζειν τῶν νεκρῶν. ⟨348⟩ διαβάντες δὲ τὸν Ἰορδάνην ἧκον εἰς τὸ μέγα πεδίον, οὗ κεῖται κατὰ πρόσωπον πόλις Βεθσάνη, καλουμένη πρὸς Ἑλλήνων Σκυθόπολις, ⟨349⟩ κἀκεῖθεν ὁρμηθέντες εἰς τὴν Ἰουδαίαν παρεγένοντο, ψάλλοντές τε καὶ ὑμνῳδοῦντες καὶ τὰς συνήθεις ἐν τοῖς ἐπινικίοις παιδιὰς ἄγοντες. ἔθυσαν δὲ χαριστηρίους θυσίας ὑπέρ τε τῶν κατωρθωμένων καὶ ὑπὲρ τῆς τοῦ στρατεύματος σωτηρίας· οὐδεὶς γὰρ ἐν τούτοις τοῖς πολέμοις τῶν Ἰουδαίων ἀπέθανεν.

§ 345 = 1 Maccab. V 45.

⟨350⟩ Ἰώσηπος δὲ ὁ Ζαχαρίου καὶ Ἀζαρίας, οὓς 6
κατέλιπε στρατηγοὺς Ἰούδας καθ' ὃν καιρὸν Σίμων μὲν ὑπῆρχεν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ πολεμῶν τοὺς ἐν τῇ Πτολεμαΐδι, αὐτὸς δ' ὁ Ἰούδας καὶ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἰωνάθης ἐν τῇ Γαλααδίτιδι, βουληθέντες καὶ αὐτοὶ δόξαν περιποιήσασθαι στρατηγῶν τὰ πολεμικὰ γενναίων, τὴν ὑπ' αὐτοὺς δύναμιν ἀναλαβόντες ἦλθον εἰς Ἰάμνειαν. ⟨351⟩ Γοργίου δὲ τοῦ τῆς Ἰαμνείας στρατηγοῦ ὑπαντήσαντος, συμβολῆς γενομένης δισχιλίους ἀποβάλλουσι τῆς στρατιᾶς, καὶ φεύγοντες ἄχρι τῶν τῆς Ἰουδαίας ὅρων διώκονται. ⟨352⟩ συνέβη δ' αὐτοῖς τὸ πταῖσμα τοῦτο παρακούσασιν ὧν αὐτοῖς Ἰούδας ἐπέστειλε, μὴ συμβαλεῖν εἰς μάχην μηδενὶ πρὸ τῆς ἐκείνου παρουσίας· πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις αὐτοῦ στρατηγήμασι καὶ τὸ κατὰ τοὺς περὶ τὸν Ἰώσηπον καὶ τὸν Ἀζαρίαν πταῖσμα θαυμάσειεν ἄν τις, ὃ συνῆκεν, εἰ παρακινήσουσί τι τῶν ἐπεσταλμένων αὐτοῖς, ἐσόμενον. ⟨353⟩ ὁ δὲ Ἰούδας καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ πολεμοῦντες τοὺς Ἰδουμαίους οὐκ ἀνίεσαν, ἀλλ' ἐνέκειντο πανταχόθεν αὐτοῖς, τήν τε Χεβρῶνα πόλιν καταλαβόμενοι, ὅσον ἦν ὀχυρὸν αὐτῆς καθεῖλον, καὶ τοὺς πύργους ἐμπρήσαντες ἐδῄουν τὴν ἀλλόφυλον χώραν καὶ Μάρισσαν πόλιν, εἴς τε Ἄζωτον ἐλθόντες καὶ λαβόντες αὐτὴν διήρπασαν. πολλὰ δὲ σκῦλα καὶ λείαν κομίζοντες εἰς τὴν Ἰουδαίαν ὑπέστρεψαν.

⟨354⟩ ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἐκεῖνον καὶ ὁ 9
βασιλεὺς Ἀντίοχος τὴν ἄνω χώραν ἐπερχόμενος ἀκούει πόλιν ἐν τῇ Περσίδι πλούτῳ διαφέρουσαν, Ἐλυμαΐδα τοὔνομα, καὶ πολυτελὲς ἱερὸν Ἀρτέμιδος ἐν αὐτῇ καὶ παντοδαπῶν ἀναθημάτων πλῆρες εἶναι, ἔτι γε μὴν

§ 350 = 1 Maccab. V 59.

ὅπλα καὶ θώρακας, ἃ καταλιπεῖν ἐπυνθάνετο τὸν υἱὸν τὸν Φιλίππου βασιλέα δὲ Μακεδόνων Ἀλέξανδρον. ⟨355⟩ κινηθεὶς οὖν ἐπὶ τούτῳ ὥρμησεν ἐπὶ τὴν Ἐλυμαΐδα, καὶ προσβαλὼν αὐτὴν ἐπολιόρκει. τῶν δ' ἐν αὐτῇ μὴ καταπλαγέντων τὴν ἔφοδον αὐτοῦ μηδὲ τὴν πολιορκίαν, ἀλλὰ καρτερῶς ἀντισχόντων, ἀποκρούεται τῆς ἐλπίδος· ἀπωσάμενοι γὰρ ἀπὸ τῆς πόλεως καὶ ἐπεξελθόντες ἐδίωξαν, ὥστ' αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς Βαβυλῶνα φεύγοντα καὶ πολλοὺς ἀποβαλόντα τῆς στρατιᾶς. ⟨356⟩ λυπουμένῳ δ' ἐπὶ τῇ διαμαρτίᾳ ταύτῃ προσαγγέλλουσί τινες καὶ τὴν τῶν στρατηγῶν ἧτταν οὓς πολεμήσοντας τοῖς Ἰουδαίοις κατελελοίπει, καὶ τὴν ἰσχὺν ἤδη τὴν τῶν Ἰουδαίων. ⟨357⟩ προσγενομένης οὖν καὶ τῆς περὶ τούτων φροντίδος τῇ προτέρᾳ, συγχυθεὶς ὑπ' ἀθυμίας εἰς νόσον κατέπεσεν, ἧς μηκυνομένης καὶ αὐξανομένων τῶν παθῶν, συνεὶς ὅτι μέλλει τελευτᾶν συγκαλεῖ τοὺς φίλους, καὶ τήν τε νόσον αὐτοῖς χαλεπὴν οὖσαν ἐμήνυε, καὶ τοῦθ', ὅτι ταῦτα πάσχει κακώσας τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος, παρεδήλου, συλήσας τε τὸν ναὸν καὶ τοῦ θεοῦ καταφρονήσας. καὶ ταῦτα λέγων ἐξέπνευσεν· ⟨358⟩ ὥστε με θαυμάζειν Πολύβιον τὸν Μεγαλοπολίτην, ὃς ἀγαθὸς ὢν ἀνὴρ ἀποθανεῖν λέγει τὸν Ἀντίοχον βουληθέντα τὸ τῆς ἐν Πέρσαις Ἀρτέμιδος ἱερὸν συλῆσαι. τὸ γὰρ μηκέτι ποιῆσαι τοὖργον βουλευσάμενον οὐκ ἔστι τιμωρίας ἄξιον. ⟨359⟩ εἰ δὲ διὰ τοῦτο Πολυβίῳ δοκεῖ καταστρέψαι τὸν βίον Ἀντίοχον οὕτω, πολὺ πιθανώτερον διὰ τὴν ἱεροσυλίαν τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις ναοῦ τελευτῆσαι τὸν βασιλέα. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτου οὐ διαφέρομαι τοῖς τὴν ὑπὸ τοῦ Μεγαλοπολίτου λεγομένην

§ 355 = 1 Maccab. VI 1.

αἰτίαν παρὰ τὴν ὑφ' ἡμῶν ἀληθῆ νομίζουσιν· ⟨360⟩
ὁ δ' Ἀντίοχος, πρὶν ἢ τελευτᾶν καλέσας Φίλιππον 2
ἕνα τῶν ἑταίρων, τῆς βασιλείας αὐτὸν ἐπίτροπον καθίστησι, καὶ δοὺς αὐτῷ τὸ διάδημα καὶ τὴν στολὴν
καὶ τὸν δακτύλιον, Ἀντιόχῳ τῷ παιδὶ αὐτοῦ ταῦτ' ἐκέλευσε κομίσαντα δοῦναι, δεηθεὶς προνοῆσαι τῆς ἀνατροφῆς αὐτοῦ καὶ τηρῆσαι τὴν βασιλείαν ἐκείνῳ. ⟨361⟩ ἀπέθανε δ' Ἀντίοχος ἐνάτῳ καὶ τετταρακοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἔτει. Λυσίας δ' αὐτοῦ τὸν θάνατον δηλώσας τῷ πλήθει, τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἀντίοχον (αὐτὸς γὰρ εἶχε τὴν ἐπιμέλειαν) ἀποδείκνυσι βασιλέα, καλέσας αὐτὸν Εὐπάτορα.

⟨362⟩ ἐν δὲ τούτῳ τῷ καιρῷ οἱ ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν 3
Ἱεροσολύμων φρουροὶ καὶ φυγάδες τῶν Ἰουδαίων πολλὰ τοὺς Ἰουδαίους εἰργάσαντο. τοὺς γὰρ ἀναβαίνοντας εἰς τὸ ἱερὸν θῦσαι βουλομένους ἐξαίφνης ἐκτρέχοντες οἱ φρουροὶ διέφθειραν· ἐπέκειτο γὰρ τῷ ἱερῷ ἡ ἄκρα. ⟨363⟩ τούτων οὖν συμβαινόντων αὐτοῖς Ἰούδας ἐξελεῖν διέγνω τὴν φρουράν, καὶ συναγαγὼν τὸν λαὸν ἅπαντα τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ καρτερῶς ἐπολιόρκει. ἔτος δ' ἦν τοῦτο τῆς ἀρχῆς τοῖς ἀπὸ Σελεύκου ἑκατοστὸν καὶ πεντηκοστόν. κατασκευάσας οὖν μηχανήματα καὶ χώματα ἐγείρας φιλοπόνως προσέκειτο τῇ τῆς ἄκρας αἱρέσει. ⟨364⟩ πολλοὶ δὲ τῶν ἐν αὐτῇ φυγάδων νύκτωρ ἐξελθόντες εἰς τὴν χώραν, καί τινας τῶν ὁμοίως ἀσεβῶν συναγαγόντες ἧκον πρὸς Ἀντίοχον τὸν βασιλέα οὐκ ἀξιοῦντες ἑαυτοὺς ὑπερορᾶσθαι δεινὰ πάσχοντας ὑπὸ τῶν ὁμοφύλων καὶ ταῦθ' ὑπομένοντας διὰ τὸν πατέρα αὐτοῦ, τὴν μὲν πάτριον αὐτῶν καταλύσαντας θρησκείαν, ἣν δὲ προσέταξε, ταύτης ἀντιποιουμένους.

§ 362 = 1 Maccab. VI 18.

<365> κινδυνεύειν οὖν ὑπὸ Ἰούδα καὶ τῶν σὺν αὐτῷ τὴν ἀκρόπολιν αἱρεθῆναι καὶ τοὺς φρουροὺς τοὺς ὑπὸ τοῦ βασιλέως κατασταθέντας, εἰ μή τις παρ' αὐτοῦ βοήθεια πεμφθείη. <366> ταῦτ' ἀκούσας ὁ παῖς Ἀντίοχος ὠργίσθη, καὶ τοὺς ἡγεμόνας καὶ φίλους μεταπεμψάμενος ἐκέλευσε μισθοφόρους συναγαγεῖν καὶ ἐκ τῆς βασιλείας τοὺς στρατεύσιμον ἡλικίαν ἔχοντας. καὶ συνήχθη στρατὸς πεζῶν μὲν ὡσεὶ δέκα μυριάδες, ἱππεῖς δὲ δισμύριοι, ἐλέφαντες δὲ δύο καὶ τριάκοντα.

4 <367> ταύτην οὖν ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν ἐξώρμησεν ἐκ τῆς Ἀντιοχείας μετὰ Λυσίου, πάσης τῆς στρατιᾶς ἔχοντος τὴν ἡγεμονίαν. καὶ παραγενόμενος εἰς τὴν Ἰδουμαίαν ἐκεῖθεν εἰς Βεθσούραν ἀναβαίνει πόλιν σφόδρ' ὀχυρὰν καὶ δυσάλωτον, καὶ περικαθίσας ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. <368> ἰσχυρῶς δ' ἀντεχόντων τῶν Βεθσουραίων καὶ τὴν παρασκευὴν αὐτοῦ τῶν μηχανημάτων ἐμπρησάντων (ἐπεξῆλθον γὰρ αὐτῷ) χρόνος ἐτρίβετο πολὺς περὶ τὴν πολιορκίαν. <369> Ἰούδας δὲ τὴν ἔφοδον τοῦ βασιλέως ἀκούσας ἀφίσταται μὲν τοῦ τὴν ἄκραν πολιορκεῖν, ἀπαντήσας δὲ τῷ βασιλεῖ βάλλεται στρατόπεδον ἐπὶ τῶν στενῶν, ἔν τινι τόπῳ Βεθζαχαρίᾳ λεγομένῳ, σταδίους ἀπέχοντι τῶν πολεμίων ἑβδομήκοντα. <370> ὁ δὲ βασιλεὺς ὁρμήσας ἀπὸ τῆς Βεθσούρας ἤγαγε τὴν δύναμιν ἐπὶ τὰ στενὰ καὶ τὸ τοῦ Ἰούδα στρατόπεδον, ἅμ' ἡμέρᾳ δὲ πρὸς μάχην διέταττε τὴν στρατιάν. <371> τοὺς μὲν οὖν ἐλέφαντας ἐποίησεν ἀλλήλοις ἕπεσθαι, διὰ τὴν στενοχωρίαν οὐ δυναμένων αὐτῶν ἐπὶ πλάτος τετάχθαι, εἰς δὲ κύκλον ἐλέφαντος ἑκάστου συμπροῆσαν πεζοὶ μὲν χίλιοι ἱππεῖς δὲ πεντακόσιοι· ἔφερον δ' οἱ ἐλέφαντες πύρ-

§ 367 = 1 Maccab. VI 32.

γους θ' ὑψηλοὺς καὶ τοξότας. τὴν δὲ λοιπὴν δύναμιν ἑκατέρωθεν ἐποίησεν ἀναβαίνειν ἐπὶ τὰ ὄρη, τοὺς ψιλοὺς αὐτῆς προτάξας. ⟨372⟩ κελεύσας δ' ἀλαλάξαι τὴν στρατιὰν προσβάλλει τοῖς πολεμίοις, γυμνώσας τάς τε χρυσᾶς καὶ χαλκᾶς ἀσπίδας, ὥστ' αὐγὴν ἀπ' αὐτῶν ἀφίεσθαι λαμπράν· συνεπήχει δὲ τὰ ὄρη κεκραγότων αὐτῶν. ταῦθ' ὁρῶν ὁ Ἰούδας οὐ κατεπλάγη, δεξάμενος δὲ γενναίως τοὺς πολεμίους τῶν προδρόμων περὶ ἑξακοσίους ἀναιρεῖ. ⟨373⟩ Ἐλεάζαρος δ' ἀδελφὸς αὐτοῦ, ὃν Αὐρὰν ἐκάλουν, ἰδὼν τὸν ὑψηλότατον τῶν ἐλεφάντων ὡπλισμένον θώραξι βασιλικοῖς, καὶ νομίζων ἐπ' αὐτοῦ τὸν βασιλέα εἶναι, παρεβάλετο σφόδρ' εὐκαρδίως ἐπ' αὐτὸν ὁρμήσας. καὶ πολλοὺς μὲν τῶν περὶ τὸν ἐλέφαντα κτείνας, τοὺς ἄλλους διεσκέδασεν, ὑποδὺς δ' ὑπὸ τὴν γαστέρα καὶ πλήξας ἀπέκτεινε τὸν ἐλέφαντα· ⟨374⟩ ὃ δ' ἐπικατενεχθεὶς τῷ Ἐλεαζάρῳ διαφθείρει τὸν ἄνδρα ὑπὸ τοῦ βάρους. καὶ οὗτος μὲν εὐψύχως πολλοὺς τῶν ἐχθρῶν ἀπολέσας τῷ τρόπῳ τούτῳ τὸν βίον κατέστρεψεν, ⟨375⟩ ὁ δὲ Ἰούδας ὁρῶν τὴν τῶν πολεμίων ἰσχὺν ἀνεχώρησεν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ πρὸς πολιορκίαν παρεσκευάζετο. Ἀντίοχος δὲ τὸ μέν τι τῆς στρατιᾶς εἰς Βεθσούραν ἔπεμψε, πολεμήσων αὐτήν, τῷ λοιπῷ δὲ τῆς δυνάμεως αὐτὸς ἧκεν ἐπὶ τὰ Ἱεροσόλυμα. ⟨376⟩ οἱ μὲν οὖν Βεθσουραῖοι τὴν ἰσχὺν καταπλαγέντες καὶ σπανίζοντα βλέποντες τὰ ἐπιτήδεια παραδιδόασιν ἑαυτούς, ὅρκους λαβόντες ὑπὲρ τοῦ μηδὲν πείσεσθαι δεινὸν ὑπὸ τοῦ βασιλέως· Ἀντίοχος δὲ λαβὼν τὴν πόλιν ἄλλο μὲν αὐτοὺς οὐδὲν διέθηκεν ἢ μόνον γυμνοὺς ἐξέβαλε, φρουρὰν δὲ κατέστησεν ἰδίαν ἐν τῇ πόλει. ⟨377⟩ πολλῷ

§ 372 = 1 Maccab. VI 39.

δὲ χρόνῳ τὸ ἱερὸν πολιορκῶν τὸ ἐν Ἱεροσολύμοις προσεκαθίζετο, καρτερῶς τῶν ἔνδοθεν ἀμυνομένων· πρὸς ἕκαστον γὰρ ὧν ὁ βασιλεὺς ἐπ' αὐτοὺς ἔστησε μηχάνημα, κἀκεῖνοι πάλιν ἀντεμηχανῶντο. <378> τροφὴ δ' αὐτοῖς ἐπελελοίπει, τοῦ μὲν ὄντος ἀπανηλωμένου καρποῦ, τῆς δὲ γῆς ἐκείνῳ τῷ ἔτει μὴ γεγεωργημένης, ἀλλὰ διὰ τὸ εἶναι τὸ ἕβδομον ἔτος, καθ' ὃ νόμος ἡμῖν ἀργὴν ἐᾶν τὴν χώραν, ἀσπόρου μεμενηκυίας. πολλοὶ τοιγαροῦν τῶν πολιορκουμένων ἀπεδίδρασκον διὰ τὴν τῶν ἀναγκαίων ἀπορίαν, ὡς ὀλίγους ἐν τῷ ἱερῷ καταλειφθῆναι.

6 <379> καὶ τοῖς μὲν πολιορκουμένοις ἐν τῷ ἱερῷ τοιαῦτα συνέβαινεν εἶναι τὰ πράγματα· Λυσίας δὲ ὁ στρατηγὸς καὶ ὁ βασιλεὺς Ἀντίοχος, ἐπειδὴ Φίλιππος αὐτοῖς ἀπὸ τῆς Περσίδος ἥκων ἐδηλώθη [καὶ] τὰ πράγματα εἰς ἑαυτὸν κατασκευάζειν, εἶχον μὲν ὥστε τὴν πολιορκίαν ἀφέντες ἐπὶ τὸν Φίλιππον ὁρμᾶν, οὐ μὴν τοῦτο ποιῆσαι φανερὸν τοῖς στρατιώταις καὶ τοῖς ἡγεμόσιν ἔγνωσαν, <380> ἀλλ' ἐκέλευσε τὸν Λυσίαν ὁ βασιλεὺς αὐτῷ τε καὶ τοῖς ἡγεμόσιν ἐν κοινῷ διαλεχθῆναι, μηδὲν μὲν τῶν περὶ τὸν Φίλιππον ἐμφανίζοντα, τὴν δὲ πολιορκίαν ὅτι πολυχρονιωτάτη γένοιτ' ἂν δηλοῦντα, καὶ τὴν ὀχυρότητα τοῦ χωρίου, καὶ ὅτι τὰ τῆς τροφῆς αὐτοὺς ἤδη ἐπελελοίπει, καὶ ὡς πολλὰ δεῖ καταστῆσαι τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ πραγμάτων, <381> καὶ ὡς δοκεῖ πολὺ κρεῖττον εἶναι σπονδὰς ποιησαμένους πρὸς τοὺς πολιορκουμένους καὶ φιλίαν πρὸς ὅλον αὐτῶν τὸ ἔθνος, ἐπιτρέψαντας αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς πατρίοις νόμοις ὧν ἀφαιρεθέντες νῦν ἐξεπολεμώθησαν, χωρεῖν ἐπὶ τὰ οἰκεῖα. ταῦτα τοῦ Λυσίου φήσαντος

§ 379 = 1 Maccab. VI 55.

ἠρέσθη τό τε στράτευμα καὶ οἱ ἡγεμόνες τῇ γνώμῃ. ⟨382⟩ καὶ πέμψας ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν Ἰούδαν καὶ 7
τοὺς σὺν αὐτῷ πολιορκουμένους εἰρήνην τ' ἐπηγγείλατο καὶ συγχωρεῖν τοῖς πατρίοις νόμοις χρωμένους ζῆν. οἳ δ' ἀσμένως δεξάμενοι τοὺς λόγους, λαβόντες ὅρκους τε καὶ πίστεις ἐξῆλθον ἐκ τοῦ ἱεροῦ. ⟨383⟩ εἰσελθὼν δ' Ἀντίοχος εἰς αὐτὸ καὶ θεασάμενος ὀχυρὸν οὕτω τὸ χωρίον παρέβη τοὺς ὅρκους, καὶ κελεύει τὴν δύναμιν περιστᾶσαν καθελεῖν τὸ τεῖχος εἰς ἔδαφος. καὶ ταῦτα ποιήσας ἀνέστρεψεν εἰς Ἀντιόχειαν, ἐπαγόμενος Ὀνίαν τὸν ἀρχιερέα, ὃς καὶ Μενέλαος ἐκαλεῖτο· ⟨384⟩ Λυσίας γὰρ συνεβούλευσε τῷ βασιλεῖ τὸν Μενέλαον ἀνελεῖν, εἰ βούλεται τοὺς Ἰουδαίους ἠρεμεῖν καὶ μηδὲν ἐνοχλεῖν αὐτῷ· τοῦτον γὰρ ἄρξαι τῶν κακῶν, πείσαντ' αὐτοῦ τὸν πατέρα τοὺς Ἰουδαίους ἀναγκάσαι τὴν πάτριον θρησκείαν καταλιπεῖν. ⟨385⟩ πέμψας οὖν τὸν Μενέλαον ὁ βασιλεὺς εἰς Βέροιαν τῆς Συρίας διέφθειρεν, ἀρχιερατεύσαντα μὲν ἔτη δέκα, πονηρὸν δὲ γενόμενον καὶ ἀσεβῆ, καὶ ἵν' αὐτὸς ἄρχῃ, τὸ ἔθνος ἀναγκάσαντα παραβῆναι τοὺς ἰδίους νόμους. ἀρχιερεὺς δ' ἐγένετο μετὰ τὸν τοῦ Μενελάου θάνατον Ἄλκιμος ὁ καὶ Ἰάκειμος κληθείς. ⟨386⟩ ὁ δὲ βασιλεὺς Ἀντίοχος εὑρὼν ἤδη τὸν Φίλιππον κρατοῦντα τῶν πραγμάτων ἐπολέμει πρὸς αὐτόν, καὶ λαβὼν αὐτὸν ὑποχείριον ἀπέκτεινεν. ⟨387⟩ ὁ δὲ τοῦ ἀρχιερέως υἱὸς Ὀνίας, ὃν προείπομεν ἔτι παῖδα τελευτήσαντος ἀφίεσθαι τοῦ πατρός, ἰδὼν ὅτι τὸν θεῖον αὐτοῦ Μενέλαον ὁ βασιλεὺς ἀνελὼν τὴν ἀρχιερωσύνην Ἀλκίμῳ δέδωκεν, οὐκ ἐκ τῆς τῶν ἀρχιερέων ὄντι γενεᾶς, ἀλλ' ὑπὸ Λυσίου πεισθεὶς μεταθεῖναι τὴν τιμὴν ἀπὸ ταύτης τῆς οἰκίας εἰς ἕτερον οἶκον, φεύγει πρὸς Πτολεμαῖον τὸν Αἰ-

γύπτου βασιλέα, ⟨388⟩ καὶ τιμῆς ἀξιωθεὶς ὑπό τ' αὐτοῦ καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Κλεοπάτρας λαμβάνει τόπον [ἀξιώσας] ἐν τῷ νομῷ τῷ Ἡλιοπολίτῃ, ἐν ᾧ καὶ ὅμοιον τῷ ἐν Ἱεροσολύμοις ᾠκοδόμησεν ἱερόν.

10 ⟨389⟩ περὶ τούτων μὲν οὖν εὐκαιρότερον ἡμῖν ἔσται διελθεῖν· ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν φυγὼν Δημήτριος ἀπὸ Ῥώμης ὁ Σελεύκου υἱός, καὶ καταλαβόμενος τῆς Συρίας Τρίπολιν, περιτίθησι μὲν ἑαυτῷ διάδημα, συναγαγὼν δέ τινας περὶ αὐτὸν μισθοφόρους εἰς τὴν βασιλείαν εἰσῆλθε, πάντων αὐτὸν ἡδέως προσδεχομένων καὶ παραδιδόντων αὐτούς· ⟨390⟩ συλλαβόντες δὲ καὶ Ἀντίοχον τὸν βασιλέα καὶ Λυσίαν ζῶντας ἀνάγουσιν αὐτῷ. καὶ οὗτοι μὲν κελεύσαντος παραχρῆμα Δημητρίου διεφθάρησαν, βασιλεύσαντος Ἀντιόχου ἔτη δύο, καθὼς ἤδη που καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται· ⟨391⟩ συστραφέντες δὲ πρὸς αὐτὸν πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων πονηροὶ καὶ φυγάδες, καὶ μετ' αὐτῶν Ἄλκιμος ὁ ἀρχιερεύς, κατηγόρουν τοῦ ἔθνους παντὸς καὶ τοῦ Ἰούδα καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, ⟨392⟩ λέγοντες ὡς τοὺς φίλους αὐτοῦ πάντας ἀπεκτόνασι, καὶ ὅσοι τἀκείνου φρονοῦντες καὶ περιμένοντες αὐτὸν ὑπῆρχον ἐν τῇ βασιλείᾳ τούτους ἀπολωλέκασιν, αὐτούς τε τῆς οἰκείας γῆς ἐκβαλόντες ἀλλοτρίας ἐπήλυδας πεποιήκασιν. ἠξίουν τε πέμψαντα τῶν ἰδίων τινὰ φίλων γνῶναι δι' αὐτοῦ τὰ ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Ἰούδαν τετολμη-
2 μένα. ⟨393⟩ ὁ δὲ Δημήτριος παροξυνθεὶς ἐκπέμπει Βακχίδην, φίλον Ἀντιόχου τοῦ Ἐπιφανοῦς βασιλέως, ἄνδρα χρηστὸν καὶ τὴν Μεσοποταμίαν ἅπασαν πεπιστευμένον, δοὺς αὐτῷ δύναμιν καὶ τὸν ἀρχιερέα παραθέμενος αὐτῷ Ἄλκιμον, ἐντειλάμενος ἀποκτεῖναι Ἰού-

§ 389 = 1 Maccab. VII 1.

δαν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. ⟨394⟩ ἐξορμήσας δ' ἀπὸ τῆς Ἀντιοχείας ὁ Βακχίδης μετὰ τῆς δυνάμεως καὶ παραγενόμενος εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ἔπεμψε πρὸς τὸν Ἰούδαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ περὶ φιλίας καὶ εἰρήνης διαλεγόμενος· δόλῳ γὰρ αὐτὸν ἐβούλετο λαβεῖν. ⟨395⟩ ὁ δ' οὐκ ἐπίστευσεν· ἑώρα γὰρ ὅτι μετὰ στρατιᾶς πάρεστι τοσαύτης μεθ' ὅσης ἐπὶ πόλεμόν τις, ἀλλ' οὐκ ἐπ' εἰρήνην ἔρχεται. τινὲς μέντοι γε τῶν ἐκ τοῦ δήμου προσέχοντες οἷς ὁ Βακχίδης ἐπεκηρυκεύσατο, καὶ νομίσαντες οὐδὲν αὐτοὺς ὑπ' Ἀλκίμου πείσεσθαι δεινὸν ὄντος ὁμοφύλου, πρὸς αὐτοὺς ἀνεχώρησαν, ⟨396⟩ καὶ λαβόντες ὅρκους παρ' ἀμφοτέρων μήτ' αὐτοί τι παθεῖν μήτε τοὺς ἐκ τῆς αὐτῆς ὄντας προαιρέσεως, ἐπίστευσαν αὐτοὺς ἐκείνοις. ὁ δὲ Βακχίδης ὀλιγωρήσας τῶν ὅρκων ἑξήκοντα μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, τοὺς δ' ἄλλους ὅσοι διενοοῦντο πρὸς αὐτὸν ἀναχωρεῖν ἀπέτρεψε, τοῖς πρώτοις τὴν πίστιν μὴ φυλάξας. ⟨397⟩ ἐπεὶ δ' ἐκ τῶν Ἱεροσολύμων ἀπελθὼν κατὰ κώμην Βηθζηθὼ λεγομένην ἐγένετο, πέμψας συλλαμβάνει πολλοὺς τῶν αὐτομολούντων καί τινας τοῦ λαοῦ, καὶ πάντας ἀποκτείνας προσέταξε τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ πᾶσιν ὑπακούειν Ἀλκίμῳ· καὶ μετὰ στρατιᾶς τινός, ἵν ἔχῃ τηρεῖν τὴν χώραν αὐτῷ, καταλιπὼν αὐτὸν εἰς Ἀντιόχειαν πρὸς τὸν βασιλέα Δημήτριον ὑπέστρεψεν.

⟨398⟩ Ἄλκιμος δὲ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ βουλόμενος 3
βεβαιώσασθαι, καὶ συνεὶς ὅτι κατασκευάσας εὔνουν τὸ πλῆθος ἀσφαλέστερον ἄρξει, χρηστοῖς ἅπαντας ὑπήγετο λόγοις, [καὶ] πρὸς ἡδονὴν ἑκάστῳ καὶ χάριν ὁμιλῶν. ταχὺ δὴ μάλα χεῖρα πολλὴν καὶ δύναμιν περιεβάλετο· ⟨399⟩ τούτων δ' ἦσαν οἱ πλείους ἐκ τῶν ἀσεβῶν καὶ πεφυγαδευμένων, οἷς ὑπηρέταις καὶ

στρατιώταις χρώμενος ἐπήρχετο τὴν χώραν, καὶ ὅσους
ἐν αὐτῇ τὰ Ἰούδα φρονοῦντας ηὕρισκεν ἐφόνευσεν.
⟨400⟩ ὁρῶν δὲ τὸν Ἄλκιμον ἤδη μέγαν ὁ Ἰούδας γε-
νόμενον καὶ πολλοὺς διεφθαρκότα τῶν ἀγαθῶν καὶ
ὁσίων τοῦ ἔθνους, καὶ αὐτὸς ἐπιπορευόμενος τὴν χώραν
διέφθειρε τοὺς ταῦτ᾽ ἐκείνῳ φρονοῦντας. βλέπων δ᾽
αὐτὸν ὁ Ἄλκιμος ἀντέχειν τῷ Ἰούδᾳ μὴ δυνάμενον
ἀλλ᾽ ἡττώμενον αὐτοῦ τῆς ἰσχύος, ἐπὶ τὴν παρὰ Δη-
μητρίου τοῦ βασιλέως συμμαχίαν ἔγνω τραπέσθαι.
⟨401⟩ παραγενόμενος οὖν εἰς Ἀντιόχειαν παρώξυνεν
αὐτὸν ἐπὶ τὸν Ἰούδαν, κατηγορῶν ὡς πολλὰ μὲν ὑπ᾽
αὐτοῦ πεπόνθοι κακά, πλείω δὲ γένοιτ᾽ ἄν, εἰ μὴ προ-
καταληφθείη καὶ δοίη δίκην, δυνάμεως ἰσχυρᾶς ἐπ᾽
4 αὐτὸν ἀποσταλείσης. ⟨402⟩ ὁ δὲ Δημήτριος τοῦτ
ἤδη καὶ τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ πράγμασιν ἐπισφαλὲς ἡγησά-
μενος εἶναι, τὸ περιιδεῖν Ἰούδαν ἐν ἰσχύι τοσαύτῃ
γενόμενον, ἐκπέμπει Νικάνορα τὸν εὐνούστατον αὐτῷ
καὶ πιστότατον τῶν φίλων (οὗτος γάρ ἐστιν ὁ καὶ
ἀπὸ τῆς Ῥωμαίων πόλεως αὐτῷ συμφυγών), καὶ δοὺς
δύναμιν ὅσην ἀρκέσειν ὑπέλαβεν αὐτῷ πρὸς τὸν Ἰούδαν,
ἐκέλευσε μηδεμίαν φειδὼ ποιεῖσθαι τοῦ ἔθνους. ⟨403⟩
ὁ δὲ Νικάνωρ παραγενόμενος εἰς Ἱεροσόλυμα πολεμεῖν
μὲν εὐθὺς οὐ διέγνω τῷ Ἰούδᾳ, δόλῳ δ᾽ ὑποχείριον
λαβεῖν κρίνας προσπέμπει λόγους εἰρηνικοὺς αὐτῷ,
μηδεμίαν μὲν ἀνάγκην εἶναι φάσκων πολεμεῖν καὶ
κινδυνεύειν, ὅρκους δ᾽ αὐτῷ διδόναι περὶ τοῦ μηδὲν
πείσεσθαι δεινόν· ἥκειν γὰρ μετὰ φίλων ἐπὶ τῷ
ποιῆσαι φανερὰν αὐτοῖς τὴν Δημητρίου τοῦ βασιλέως
διάνοιαν, ὡς περὶ τοῦ γένους αὐτῶν φρονεῖ. ⟨404⟩
ταῦτα διαπρεσβευσαμένου τοῦ Νικάνορος, ὁ Ἰούδας

§ 399 = 1 Maccab. VII 22.

καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ πεισθέντες καὶ μηδεμίαν ἀπάτην ὑποπτεύσαντες διδόασι πίστεις αὐτῷ καὶ δέχονται τὸν Νικάνορα μετὰ τῆς δυνάμεως. ὃ δ' ἀσπασάμενος τὸν Ἰούδαν, μεταξὺ προσομιλῶν δίδωσι τοῖς οἰκείοις τι σημεῖον ὅπως συλλάβωσι τὸν Ἰούδαν. ⟨405⟩ ὃ δὲ συνεὶς τὴν ἐπιβουλὴν ἐκπηδήσας πρὸς τοὺς ἰδίους συνέφυγε. φανερᾶς δὲ τῆς προαιρέσεως αὐτοῦ καὶ τῆς ἐνέδρας γενομένης, ὁ Νικάνωρ πολεμεῖν ἔκρινε τῷ Ἰούδᾳ· ὃ δὲ συγκροτήσας καὶ παρασκευασάμενος τὰ πρὸς τὴν μάχην, συμβαλὼν κατά τινα κώμην Καφαρσαλαμὰ καὶ νικήσας ἀναγκάζει αὐτὸν ἐπὶ τὴν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἄκραν φεύγειν.

⟨406⟩ ἔτι δ' αὐτῷ κατιόντι ἐκ τῆς ἄκρας εἰς τὸ ἱερὸν ὑπαντήσαντες τῶν ἱερέων τινὲς καὶ πρεσβυτέρων ἠσπάζοντο, καὶ τὰς θυσίας ἐπεδείκνυον ἃς ὑπὲρ τοῦ βασιλέως ἔλεγον προσφέρειν τῷ θεῷ, ὃ δὲ βλασφημήσας αὐτοὺς ἠπείλησεν, εἰ μὴ παραδοίη τὸν Ἰούδαν ὁ λαὸς αὐτῷ, καθαιρήσειν, ὅταν ἐπανέλθῃ, τὸν ναόν. ⟨407⟩ καὶ ὁ μὲν ταῦτ' ἀπειλήσας ἐξῆλθεν ἀπὸ τῶν Ἱεροσολύμων· οἱ δ' ἱερεῖς εἰς δάκρυα διὰ τὴν ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις λύπην προέπεσον, καὶ τὸν θεὸν ἱκέτευον ῥύσασθαι ἐκ τῶν πολεμίων αὐτούς. ⟨408⟩ ὁ δὲ Νικάνωρ ὡς ἐκ τῶν Ἱεροσολύμων ἐξελθὼν ἐγένετο κατά τινα κώμην Βεθωρὸν λεγομένην, αὐτόθι στρατοπεδεύεται, προσγενομένης αὐτῷ καὶ ἄλλης ἀπὸ Συρίας δυνάμεως. Ἰούδας δ' ἐν Ἀδασοῖς, ἑτέρᾳ κώμῃ σταδίους ἀπεχούσῃ τριάκοντα τῆς Βεθωροῦ, στρατοπεδεύεται εἰς χιλίους ἔχων τοὺς ἅπαντας. ⟨409⟩ οὓς παρορμήσας μὴ καταπλαγῆναι τὸ τῶν ἐναντίων πλῆθος, μηδὲ λογίζεσθαι πρὸς πόσους ἀγωνίζεσθαι μέλλουσιν, ἀλλὰ τίνες

§ 404 = 1 Maccab. VII 29.

ὄντες καὶ περὶ οἵων ἐπάθλων κινδυνεύουσιν ἐνθυμουμένους εὐψύχως ὁμόσε χωρῆσαι τοῖς πολεμίοις, ἐπὶ τὴν μάχην ἐξάγει· καὶ συμβαλὼν τῷ Νικάνορι καρτερᾶς τῆς μάχης γενομένης κρατεῖ τῶν ἐναντίων, καὶ πολλούς τ' αὐτῶν ἀπέκτεινε καὶ τελευταῖον αὐτὸς ὁ Νικάνωρ λαμπρῶς ἀγωνιζόμενος ἔπεσεν. ⟨410⟩ οὗ πεσόντος οὐδὲ τὸ στράτευμα ἔμεινεν, ἀλλὰ τὸν στρατηγὸν ἀπολέσαντες εἰς φυγὴν ἐτράπησαν, ῥίψαντες τὰς πανοπλίας. ἐπιδιώκων δ' ὁ Ἰούδας ἐφόνευσε, καὶ ταῖς σάλπιγξι ταῖς πέριξ κώμαις ἐσήμαινεν ὅτι νικῴη τοὺς πολεμίους. ⟨411⟩ οἱ δ' ἐν αὐταῖς ἀκούοντες ἐξεπήδων ὡπλισμένοι καὶ τοῖς φεύγουσιν ὑπαντῶντες ἔκτεινον αὐτούς, γενόμενοι κατὰ πρόσωπον, ὥστ' ἐκ τῆς μάχης ταύτης οὐδεὶς διέφυγεν, ὄντων αὐτῶν ἐνακισχιλίων. ⟨412⟩ τὴν δὲ νίκην συνέβη γενέσθαι ταύτην τῇ τρισκαιδεκάτῃ τοῦ μηνὸς τοῦ λεγομένου παρὰ μὲν Ἰουδαίοις Ἀδάρ, κατὰ δὲ Μακεδόνας Δύστρου. ἄγουσι δ' ἐν τούτῳ τὰ νικητήρια κατὰ πᾶν ἔτος, καὶ ἑορτὴν νομίζουσι τὴν ἡμέραν. ἐξ ἐκείνου μέντοι τοῦ χρόνου πρὸς ὀλίγον τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος τῶν πολέμων ἀναπαυσάμενον καὶ εἰρήνης ἀπολαῦον, ἔπειτα πάλιν εἰς ἀγῶνας καὶ κινδύνους κατέστη.

6 ⟨413⟩ τῷ δ' ἀρχιερεῖ τῷ Ἀλκίμῳ βουληθέντι καθελεῖν τὸ τεῖχος τοῦ ἁγίου, ὃν παλαιὸν καὶ κατεσκευασμένον ὑπὸ τῶν ἀρχαίων προφητῶν, πληγή τις αἰφνίδιος ἐκ τοῦ θεοῦ προσέπεσεν, ὑφ' ἧς ἄφωνός τ' ἐπὶ τὴν γῆν κατηνέχθη καὶ βασανισθεὶς ἐπὶ συχνὰς ἡμέρας ἀπέθανεν, ἀρχιερατεύσας ἔτη τέτταρα. ⟨414⟩ τελευτήσαντος δὲ τούτου τὴν ἀρχιερωσύνην ὁ λαὸς τῷ Ἰούδᾳ δίδωσιν, ὃς ἀκούσας περὶ τῆς Ῥωμαίων δυνάμεως, καὶ

§ 410 = 1 Maccab. VII 44.

ὅτι καταπεπολεμήκασι τήν τε Γαλατίαν καὶ τὴν Ἰβηρίαν καὶ Καρχηδόνα τῆς Λιβύης, καὶ πρὸς τούτοις τὴν Ἑλλάδα κεχείρωνται καὶ τοὺς βασιλεῖς Περσέα τε καὶ Φίλιππον καὶ τὸν μέγαν Ἀντίοχον, ἔγνω φιλίαν πρὸς αὐτοὺς ποιήσασθαι. ⟨415⟩ πέμψας οὖν εἰς τὴν Ῥώμην τῶν αὐτοῦ φίλων Εὐπόλεμον τὸν Ἰωάννου υἱὸν καὶ Ἰάσονα τὸν Ἐλεαζάρου, παρεκάλει δι' αὐτῶν συμμάχους εἶναι καὶ φίλους, καὶ Δημητρίῳ γράψαι ὅπως μὴ πολεμῇ τοῖς Ἰουδαίοις. ⟨416⟩ ἐλθόντας δ' εἰς τὴν Ῥώμην τοὺς παρὰ τοῦ Ἰούδα πρεσβευτὰς ἡ σύγκλητος δέχεται, καὶ διαλεχθεῖσι περὶ ὧν ἐπέμφθησαν τὴν συμμαχίαν ἐπινεύει. ποιήσασα δὲ περὶ τούτου δόγμα τὸ μὲν ἀντίγραφον εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀπέστειλεν, αὐτὸ δ' εἰς τὸ Καπετώλιον εἰς χαλκᾶς ἐγγράψαντες δέλτους ἀνέθεσαν. ⟨417⟩ ἦν δὲ τοιοῦτον. ‘δόγμα συγκλήτου περὶ συμμαχίας καὶ εὐνοίας τῆς πρὸς τὸ ἔθνος τῶν Ἰουδαίων. μηδένα τῶν ὑποτεταγμένων Ῥωμαίοις πολεμεῖν τῷ τῶν Ἰουδαίων ἔθνει, μηδὲ τοῖς πολεμοῦσι χορηγεῖν ἢ σῖτον ἢ πλοῖα ἢ χρήματα. ⟨418⟩ ἐὰν δ' ἐπίωσί τινες Ἰουδαίοις, βοηθεῖν Ῥωμαίους αὐτοῖς κατὰ τὸ δυνατόν, καὶ πάλιν, ἂν τῇ Ῥωμαίων ἐπίωσί τινες, Ἰουδαίους αὐτοῖς συμμαχεῖν. ἂν δέ τι πρὸς ταύτην τὴν συμμαχίαν θελήσῃ τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος ἢ προσθεῖναι ἢ ἀφελεῖν, τοῦτο κοινῇ γιγνέσθω γνώμῃ τοῦ δήμου τῶν Ῥωμαίων· ὃ δ' ἂν προστεθῇ, τοῦτ' εἶναι κύριον.’ ⟨419⟩ ἐγράφη δὲ τὸ δόγμα ὑπ' Εὐπολέμου τοῦ Ἰωάννου παιδὸς καὶ ὑπ' Ἰάσονος τοῦ Ἐλεαζάρου, ἐπ' ἀρχιερέως μὲν τοῦ ἔθνους Ἰούδα, στρατηγοῦ δὲ Σίμωνος τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ.

⟨420⟩ καὶ τὴν μὲν πρώτην Ῥωμαίοις πρὸς Ἰου- 11

§ 415 = 1 Maccab. VIII 17.

δαίους φιλίαν καὶ συμμαχίαν οὕτω συνέβη γενέσθαι· Δημήτριος δ' ἀπαγγελθείσης αὐτῷ τῆς Νικάνορος τελευτῆς καὶ τῆς ἀπωλείας τοῦ σὺν αὐτῷ στρατεύματος, πάλιν τὸν Βακχίδην μετὰ δυνάμεως εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐξέπεμψεν, ⟨421⟩ ὃς ἐκ τῆς Ἀντιοχείας ἐξορμήσας καὶ παραγενόμενος εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐν Ἀρβήλοις πόλει τῆς Γαλιλαίας στρατοπεδεύεται. καὶ τοὺς ἐν τοῖς ἐκεῖ σπηλαίοις ὄντας (πολλοὶ γὰρ εἰς αὐτὰ συμπεφεύγεσαν) ἐκπολιορκήσας καὶ λαβών, ἄρας ἐκεῖθεν ἐπὶ τὰ Ἱεροσόλυμα σπουδὴν ἐποιεῖτο. ⟨422⟩ μαθὼν δὲ τὸν Ἰούδαν ἔν τινι κώμῃ Βηθζηθὼ τοὔνομα κατεστρατοπεδευμένον, ἐπ' αὐτὸν ἠπείγετο μετὰ πεζῶν μὲν δισμυρίων ἱππέων δὲ δισχιλίων. τῷ Ἰούδᾳ δ' ἦσαν οἱ πάντες χίλιοι. οὗτοι τὸ τοῦ Βακχίδου πλῆθος θεωρήσαντες ἔδεισαν, καὶ τὴν παρεμβολὴν καταλιπόντες ἔφυγον πάντες πλὴν ὀκτακοσίων. ⟨423⟩ Ἰούδας δὲ καταλειφθεὶς ὑπὸ τῶν οἰκείων στρατιωτῶν, καὶ τῶν πολεμίων ἐγκειμένων καὶ μηδένα καιρὸν αὐτῷ πρὸς συλλογὴν τὴν δυνάμεως ἐπιτρεπόντων, οἷός τ' ἦν μετὰ τῶν ὀκτακοσίων συμβαλεῖν τοῖς μετὰ τοῦ Βακχίδου, καὶ προτρεπόμενός γε τούτους εὐψύχως ὑφίστασθαι τὸν κίνδυνον, παρεκάλει χωρεῖν ἐπὶ τὴν μάχην. ⟨424⟩ τῶν δὲ λεγόντων ὡς οὐκ εἰσὶ πρὸς τοσοῦτον μέγεθος στρατιᾶς ἀξιόμαχοι, συμβουλευόντων δὲ νῦν μὲν ἀναχωρεῖν καὶ σώζειν αὑτούς, αὖθις δὲ συναγαγόντα τοὺς ἰδίους τοῖς ἐχθροῖς συμβαλεῖν, ‘μὴ τοῦτ'’ εἶπεν ‘ἥλιος ἐπίδοι γιγνόμενον, ἵν' ἐγὼ τὰ νῶτά μου δείξω τοῖς πολεμίοις. ⟨425⟩ ἀλλ' εἰ καὶ τελευτὴν ὁ παρὼν μοι καιρὸς φέρει καὶ δεῖ πάντως ἀπολέσθαι μαχόμενον, στήσομαι γενναίως πᾶν ὑπομένων τὸ μέλλον ἢ τοῖς

§ 421 = 1 Maccab. IX 2.

ἤδη κατωρθωμένοις καὶ τῇ περὶ αὐτῶν δόξῃ προσβαλὼν τὴν ἐκ τῆς νῦν φυγῆς ὕβριν.' καὶ ὃ μὲν ταῦτα πρὸς τοὺς ὑπολειφθέντας, παρακαλῶν τοῦ κινδύνου καταφρονήσαντας ὁμόσε χωρῆσαι τοῖς πολεμίοις, ἔλεγεν· ⟨426⟩ ὁ δὲ Βακχίδης ἐξαγαγὼν ἐκ τοῦ στρατοπέδου τὴν δύναμιν πρὸς μάχην παρετάττετο, 2 καὶ τοὺς μὲν ἱππεῖς ἐξ ἑκατέρων τῶν κεράτων ἔταξε, τοὺς δὲ ψιλοὺς καὶ τοξότας προεστήσατο ἁπάσης τῆς φάλαγγος, αὐτὸς δ' ἦν ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ κέρως. ⟨427⟩ οὕτω δὲ συντάξας τὴν στρατιάν, ἐπεὶ προσέμιξε τῷ τῶν πολεμίων στρατοπέδῳ, σημῆναι τὸν σαλπιγκτὴν ἐκέλευσε καὶ τὴν στρατιὰν ἀλαλάξασαν προϊέναι. ⟨428⟩ τὸ δ' αὐτὸ ποιήσας ὁ Ἰούδας συμβάλλει τοῖς πολεμίοις, καὶ καρτερῶς ἀμφοτέρων ἀγωνιζομένων καὶ τῆς μάχης μέχρι δυσμῶν παρατεινομένης, ἰδὼν ὁ Ἰούδας τὸν Βακχίδην καὶ τὸ καρτερὸν ἐν τῷ δεξιῷ κέρατι τυγχάνον τῆς στρατιᾶς, παραλαβὼν τοὺς εὐψυχοτάτους ὥρμησεν ἐπ' ἐκεῖνο τὸ μέρος τῆς τάξεως, καὶ προσβαλὼν τοῖς ἐκεῖ διασπᾷ αὐτῶν τὴν φάλαγγα. ⟨429⟩ ὠσάμενος δ' εἰς μέσους εἰς φυγὴν αὐτοὺς ἐβιάσατο, καὶ διώκει μέχρι Ἀζᾶ ὄρους οὕτω λεγομένου. θεασάμενοι δὲ τὴν τροπὴν τὴν ἐν τῷ δεξιῷ κέρατι οἱ τὸ εὐώνυμον ἔχοντες ἐκυκλώσαντο τὸν Ἰούδαν διώκοντες, καὶ λαμβάνουσι μέσον αὐτὸν κατόπιν γενόμενοι. ⟨430⟩ ὃ δὲ φυγεῖν οὐ δυνάμενος ἀλλὰ περιεσχημένος ὑπὸ τῶν πολεμίων, στὰς ἐμάχετο μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ· πολλοὺς δὲ κτείνας τῶν ἀντιπάλων καὶ κατάκοπος γενόμενος καὶ αὐτὸς ἔπεσεν, ἐπὶ καλοῖς μὲν πρότερον γεγενημένοις, ἐφ' ὁμοίοις δέ, ὅτ' ἀπέθνησκε, τὴν ψυχὴν ἀφείς. ⟨431⟩ πεσόντος δὲ Ἰούδα, πρὸς μηδένα τὸ

§ 426 = 1 Maccab. IX 11.

λοιπὸν ἀφορᾶν ἔχοντες οἱ σὺν αὐτῷ, στρατηγοῦ δὲ τοιούτου στερηθέντες ἔφυγον. ⟨432⟩ λαβόντες δὲ τὸ σῶμα παρὰ τῶν πολεμίων ὑπόσπονδον Σίμων καὶ Ἰωνάθης ἀδελφοὶ τοῦ Ἰούδα, κομίσαντες εἰς τὴν Μοδεεῖ κώμην, ὅπου καὶ ὁ πατὴρ αὐτῶν ἐτέθαπτο, κηδεύουσι, πενθήσαντος ἐπὶ συχνὰς αὐτὸν τοῦ πλήθους ἡμέρας καὶ τιμήσαντος κοινῇ τοῖς νενομισμένοις. ⟨433⟩ καὶ τέλος μὲν τοιοῦτον κατέσχεν Ἰούδαν, ἄνδρα γενναῖον καὶ μεγαλότολμον γενόμενον, καὶ τῶν τοῦ πατρὸς ἐντολῶν Ματταθίου μνήμονα, καὶ πάνθ' ὑπὲρ τῆς τῶν πολιτῶν ἐλευθερίας καὶ δρᾶσαι καὶ παθεῖν ὑποστάντα. ⟨434⟩ τοιοῦτος οὖν τὴν ἀρετὴν ὑπάρξας μέγιστον αὐτοῦ κλέος καὶ μνημεῖον κατέλιπεν ἐλευθερώσας τὸ ἔθνος καὶ τῆς ὑπὸ Μακεδόσιν ἐξαρπάσας αὐτὸ δουλείας. καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην ἔτος τρίτον κατασχὼν ἀπέθανεν.

ΒΙΒΛΟΣ ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΗ.

⟨1⟩ *Τίνα μὲν οὖν τρόπον τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος* 1
καταδουλωσαμένων αὐτὸ τῶν Μακεδόνων, ἀνεκτήσατο τὴν ἐλευθερίαν, καὶ δι' ὅσων καὶ πηλίκων ἀγώνων ὁ στρατηγὸς αὐτῶν ἐλθὼν Ἰούδας ἀπέθανεν ὑπὲρ αὐτῶν μαχόμενος, ἐν τῇ πρὸ ταύτης βίβλῳ δεδηλώκαμεν· ⟨2⟩ *μετὰ δὲ τὴν τελευτὴν τὴν Ἰούδα πάλιν ὅσον ἦν ἔτι τῶν ἀσεβῶν καὶ παραβεβηκότων τὴν πάτριον πολιτείαν ἐπέφυ τοῖς Ἰουδαίοις καὶ πανταχόθεν αὐτοὺς ἀκμάζον ἐκάκου.* ⟨3⟩ *συνελάμβανε δὲ τῇ τούτων πονηρίᾳ καὶ λιμὸς τὴν χώραν καταλαβών, ὡς πολλοὺς διὰ τὴν σπάνιν τῶν ἀναγκαίων καὶ τὸ μὴ δύνασθαι τοῖς παρ' ἀμφοτέρων, ἀπό τε τοῦ λιμοῦ καὶ τῶν ἐχθρῶν, δεινοῖς ἀντέχειν αὐτομολῆσαι πρὸς τοὺς Μακεδόνας.* ⟨4⟩ *Βακχίδης δὲ τῶν Ἰουδαίων τοὺς ἀποστάντας τῆς πατρίου συνεθείας καὶ τὸν κοινὸν βίον προῃρημένους συναθροίσας, τούτοις ἐνεχείρισε τὴν τῆς χώρας ἐπιμέλειαν· οἳ καὶ συλλαμβάνοντες τοὺς Ἰούδα φίλους καὶ τἀκείνου φρονοῦντας τῷ Βακχίδῃ παρέδοσαν. ὁ δὲ βασανίζων πρῶτον αὐτοὺς καὶ πρὸς ἡδονὴν αἰκιζόμενος, ἔπειθ' οὕτω διέφθειρε.* ⟨5⟩ *ταύτης δὲ τῆς συμφορᾶς τοῖς Ἰουδαίοις τηλικαύτης γενομένης ἡλίκης οὐκ ἦσαν πεπειραμένοι μετὰ τὴν ἐκ Βαβυλῶνος ἐπάνοδον, οἱ περιλειφθέντες τῶν ἑταίρων τοῦ Ἰούδα βλέποντες ἀπολλύμενον οἰκτρῶς τὸ ἔθνος, προσελθόν-*

§ 2 = 1 Maccab. IX 23.

τες αὐτοῦ τἀδελφῷ Ἰωνάθῃ μιμεῖσθαι τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ καὶ τὴν ἐκείνου περὶ τῶν ὁμοφύλων πρόνοιαν ἠξίουν, ἀποθανόντος ὑπὲρ τῆς ἁπάντων ἐλευθερίας, καὶ μὴ περιορᾶν ἀπροστάτητον τὸ ἔθνος μηδ' ἐν οἷς κακῶς φθείρεται. ⟨6⟩ ὁ δ' Ἰωνάθης φήσας ἑτοίμως ἔχειν ἀποθνήσκειν ὑπὲρ αὐτῶν, καὶ νομισθεὶς κατὰ μηδὲν εἶναι χείρων τἀδελφοῦ, στρατηγὸς ἀποδείκνυται τῶν Ἰουδαίων.

2 ⟨7⟩ ὁ δὲ Βακχίδης ἀκούσας τοῦτο, καὶ φοβηθεὶς μὴ παράσχῃ πράγματα τῷ βασιλεῖ καὶ τοῖς Μακεδόσιν ὁ Ἰωνάθης ὡς καὶ πρότερον Ἰούδας, ἀποκτεῖναι δόλῳ τοῦτον ἐζήτει. ⟨8⟩ ταύτην δ' ἔχων τὴν προαίρεσιν οὐκ ἔλαθε τὸν Ἰωνάθην οὐδὲ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Σίμωνα· ἀλλὰ γὰρ μαθόντες οὗτοι καὶ παραλαβόντες τοὺς ἑταίρους ἅπαντας εἰς τὴν ἐρημίαν τὴν ἔγγιστα τῆς πόλεως τὸ τάχος ἔφυγον, καὶ παραγενόμενοι ἐπὶ τὸ ὕδωρ τὸ καλούμενον λάκκου Ἀσφὰρ αὐτόθι διῆγον. ⟨9⟩ ὁ δὲ Βακχίδης αἰσθόμενος αὐτοὺς ἀπηρκότας κἀν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ τυγχάνοντας, ὥρμησεν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως, καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου στρατοπεδευσάμενος ἀνελάμβανε τὴν δύναμιν. ⟨10⟩ Ἰωνάθης δὲ γνοὺς τὸν Βακχίδην ἐπ' αὐτὸν ἥκοντα, πέμπει τὸν ἀδελφὸν Ἰωάννην, τὸν καὶ Γαδδὶν λεγόμενον, πρὸς τοὺς Ναβαταίους Ἄραβας, ἵνα παρ' αὐτοῖς ἀπόθηται τὴν ἀποσκευὴν ἕως ἂν πολεμήσωσι πρὸς Βακχίδην· ἦσαν γὰρ φίλοι. ⟨11⟩ τὸν δὲ Ἰωάννην ἀπιόντα πρὸς τοὺς Ναβαταίους ἐνεδρεύσαντες ἐκ Μηδάβας πόλεως οἱ Ἀμαραίου παῖδες αὐτόν τε συλλαμβάνουσι καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, καὶ διαρπάσαντες ὅσ' ἐπεκομίζετο κτείνουσι καὶ τὸν Ἰωάννην καὶ τοὺς ἑταί-

§ 7 = 1 Maccab. IX 32.

ρους αὐτοῦ πάντας. δίκην μέντοι γε τούτων ὑπέσχον τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ τὴν ἀξίαν, ἣν μετ' οὐ πολὺ δηλώσομεν.

⟨12⟩ ὁ δὲ Βακχίδης γνοὺς τὸν Ἰωνάθην ἐν τοῖς 3 ἕλεσι τοῦ Ἰορδάνου κατεστρατοπεδευμένον, παραφυλάξας τὴν τῶν σαββάτων ἡμέραν ἐπ' αὐτὸν ἧκεν ὡς οὐ μαχούμενον ἐν ἐκείνῃ διὰ τὸν νόμον. ⟨13⟩ ὃ δὲ παρορμήσας τοὺς ἑταίρους καὶ περὶ τῶν ψυχῶν αὐτοῖς εἶναι τὸν κίνδυνον εἰπών, μέσοις ἀπειλημμένοις τοῦ τε ποταμοῦ καὶ τῶν πολεμίων, ὡς φυγεῖν οὐκ ἔχουσιν (οἳ μὲν γὰρ ἔμπροσθεν ἐπῆσαν, ὁ ποταμὸς δ' ἦν κατόπιν αὐτῶν), εὐξάμενος δὲ καὶ τῷ θεῷ νίκην αὐτοῖς παρασχεῖν, συνάπτει τοῖς πολεμίοις. ⟨14⟩ ὧν πολλοὺς καταβαλών, ἐπεὶ τολμηρῶς εἶδεν ἐπερχόμενον αὐτῷ τὸν Βακχίδην, ἐξέτεινε τὴν δεξιὰν ὡς πλήξων αὐτόν. τοῦ δὲ προϊδομένου καὶ τὴν πληγὴν ἐκκλίναντος, ἀποπηδήσας μετὰ τῶν ἑταίρων εἰς τὸν ποταμὸν διενήξατο, καὶ τοῦτον διασώζονται τὸν τρόπον εἰς τὸ πέραν τοῦ Ἰορδάνου, τῶν πολεμίων οὐκέτι τὸν ποταμὸν ἐπιδιαβάντων, ἀλλ' ὑποστρέψαντος εὐθὺς τοῦ Βακχίδου εἰς τὴν ἐν Ἱεροσολύμοις ἄκραν. ⟨15⟩ ἀπέβαλε δὲ τῆς στρατιᾶς ὡς περὶ δισχιλίους. πολλὰς δὲ τῆς Ἰουδαίας καταλαβόμενος πόλεις ὠχύρωσε, καὶ τὴν Ἱεριχοῦντα καὶ Ἐμμαοῦν καὶ Βεθωρὸν καὶ Βεθήλαν καὶ Θαμναθὰ καὶ Φαραθὼ καὶ Τοχόαν καὶ Γάζαρα. ⟨16⟩ καὶ πύργους ἐν ἑκάστῃ τῶν πόλεων οἰκοδομήσας, καὶ τείχη περιβαλὼν αὐταῖς καρτερὰ καὶ τῷ μεγέθει διαφέροντα, δύναμιν εἰς αὐτὰς κατέστησεν, ὅπως κακοῦν ἐκεῖθεν ὁρμώμενοι τοὺς Ἰουδαίους ἔχωσι· ⟨17⟩ μάλιστα δὲ τὴν ἐν Ἱεροσολύμοις ἄκραν ὠχύρωσε. λαβὼν δὲ καὶ τοὺς

§ 12 = 1 Maccab. IX 34.

τῶν πρώτων τῆς Ἰουδαίας παῖδας ὁμήρους, εἰς τὴν ἄκραν αὐτοὺς ἀπέκλεισε καὶ τούτων ἐφύλαττε τὸν τρόπον.

4 ⟨18⟩ ὑπὸ τὸν αὐτὸν δὲ καιρὸν παραγενόμενός τις πρὸς Ἰωνάθην καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Σίμωνα, τοὺς Ἀμαραίου παῖδας ἀπήγγειλεν αὐτοῖς γάμον ἐπιτελοῦντας καὶ τὴν νύμφην ἄγοντας ἀπὸ Γαβαθὰ πόλεως, θυγατέρα τινὸς οὖσαν τῶν ἐπιφανῶν παρὰ τοῖς Ἄραψι· μέλλειν δὲ γίνεσθαι παραπομπὴν τῆς κόρης λαμπρὰν καὶ πολυτελῆ. ⟨19⟩ οἱ δὲ περὶ τὸν Ἰωνάθην καὶ Σίμωνα καιρὸν ἐπιτηδειότατον εἰς τὴν ἐκδικίαν τἀδελφοῦ τοῦτον νομίσαντες αὐτοῖς παραφανῆναι, καὶ λήψεσθαι τὴν ὑπὲρ Ἰωάννου δίκην παρ' αὐτῶν ἐπὶ πολλῆς ἐξουσίας ὑπολαβόντες, ἐξώρμησαν εἰς Μηδάβαν καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἐν τῷ ὄρει λοχῶντες ἔμενον. ⟨20⟩ ὡς δ' εἶδον αὐτοὺς ἄγοντας τὴν παρθένον καὶ τὸν νυμφίον καὶ φίλων σὺν αὐτοῖς οἷον εἰκὸς ἐν γάμοις ὄχλον, ἀναπηδήσαντες ἐκ τῆς ἐνέδρας ἀπέκτειναν ἅπαντας, καὶ τὸν κόσμον καὶ τὴν ἄλλην ὅση τόθ' εἵπετο λείαν τοῖς ἀνθρώποις λαβόντες ὑπέστρεψαν. ⟨21⟩ καὶ τιμωρίαν μὲν ὑπὲρ Ἰωάννου τἀδελφοῦ παρὰ τῶν υἱῶν Ἀμαραίου τοιαύτην ἀπέλαβον· αὐτοί τε γὰρ οὗτοι καὶ οἱ συνεπόμενοι τούτοις φίλοι καὶ γυναῖκες αὐτῶν καὶ τέκνα διεφθάρησαν, ὄντες ὡς τετρακόσιοι.

5 ⟨22⟩ Σίμων μὲν οὖν καὶ Ἰωνάθης εἰς τὰ ἕλη τοῦ ποταμοῦ ὑποστρέψαντες αὐτόθι κατέμενον, Βακχίδης δὲ τὴν Ἰουδαίαν ἅπασαν φρουραῖς ἀσφαλισάμενος ὑπέστρεψε πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ τότε μὲν ἐπ' ἔτη δύο τὰ τῶν Ἰουδαίων ἠρέμησε πράγματα· ⟨23⟩ οἱ δὲ φυγάδες καὶ οἱ ἀσεβεῖς ὁρῶντες τὸν Ἰωνάθην καὶ τοὺς

§ 18 = 1 Maccab. IX 39.

σὺν αὐτῷ μετὰ πολλῆς ἀδείας ἐνδιατρίβοντας τῇ χώρᾳ διὰ τὴν εἰρήνην, πέμπουσι πρὸς Δημήτριον τὸν βασιλέα, παρακαλοῦντες ἀποστεῖλαι Βακχίδην ἐπὶ τὴν Ἰωνάθου σύλληψιν. ἐδήλουν γὰρ αὐτὴν ἀπόνως ἐσομένην, καὶ νυκτὶ μιᾷ μὴ προσδοκῶσιν αὐτοῖς ἐπιπεσόντας ἀποκτενεῖν ἅπαντας. ⟨24⟩ τοῦ δὲ βασιλέως ἐκπέμψαντος τὸν Βακχίδην, γενόμενος οὗτος ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ πᾶσιν ἔγραψε τοῖς φίλοις καὶ Ἰουδαίοις καὶ συμμάχοις συλλαβεῖν αὐτῷ τὸν Ἰωνάθην. ⟨25⟩ σπουδαζόντων δὲ πάντων καὶ μὴ δυναμένων κρατῆσαι τοῦ Ἰωνάθου (ἐφυλάττετο γὰρ σφόδρα τὴν ἐπιβουλὴν ᾐσθημένος), ὁ Βακχίδης ὀργισθεὶς τοῖς φυγάσιν ὡς ψευσαμένοις αὐτόν τε καὶ τὸν βασιλέα, πεντήκοντ' ἐξ αὐτῶν τοὺς ἡγουμένους συλλαβὼν ἀπέκτεινεν. ⟨26⟩ ὁ δὲ Ἰωνάθης σὺν τἀδελφῷ καὶ τοῖς ἑταίροις εἰς Βηθαλαγὰν ἀναχωρεῖ, κώμην οὖσαν ἐν τῇ ἐρήμῳ, φοβηθεὶς τὸν Βακχίδην· καὶ οἰκοδομήσας πύργους καὶ τείχη περιβαλόμενος αὐτὸν ἔσχεν ἀσφαλῶς πεφρουρημένον. ⟨27⟩ Βακχίδης δὲ ταῦτ' ἀκούσας τήν τε μεθ' ἑαυτοῦ στρατιὰν ἄγων καὶ τῶν Ἰουδαίων τοὺς συμμάχους παραλαβὼν ἐπὶ τὸν Ἰωνάθην ἧκε, καὶ προσβαλὼν αὐτοῦ τοῖς ὀχυρώμασιν ἐπὶ πολλὰς αὐτὸν ἡμέρας ἐπολιόρκει. ⟨28⟩ ὃ δὲ πρὸς τὴν σπουδὴν τῆς πολιορκίας οὐκ ἐνδίδωσιν, ἀλλὰ καρτερῶς ἀντιστὰς Σίμωνα μὲν τὸν ἀδελφὸν ἐν τῇ πόλει καταλείπει τῷ Βακχίδῃ πολεμήσοντα, λάθρᾳ δ' αὐτὸς εἰς τὴν χώραν ἐξελθών, καὶ συναγαγὼν χεῖρα πολλὴν παρὰ τῶν τὰ αὑτοῦ φρονούντων, νυκτὸς ἐπιπίπτει τῷ τοῦ Βακχίδου στρατοπέδῳ, καὶ συχνοὺς αὐτῶν διαφθείρας φανερὸς καὶ τἀδελφῷ Σίμωνι γίγνεται τοῖς ἐχθροῖς ἐπιπεσών·

§ 23 = 1 Maccab. IX 58.

⟨29⟩ καὶ γὰρ οὗτος αἰσθόμενος τοὺς πολεμίους ὑπ' αὐτοῦ κτεινομένους ἐπέξεισιν αὐτοῖς, καὶ τά τε μηχανήματα τὰ πρὸς τὴν πολιορκίαν ἐνέπρησε τῶν Μακεδόνων καὶ φόνον αὐτῶν ἱκανὸν εἰργάσατο. ⟨30⟩ θεασάμενος δ' αὐτὸν ὁ Βακχίδης ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἀπειλημμένον, καὶ τοὺς μὲν ἔμπροσθεν αὐτῷ τοὺς δ' ὄπισθεν προσκειμένους, εἰς ἀθυμίαν ἅμα καὶ ταραχὴν τῆς διανοίας ἐνέπεσε, τῷ παρ' ἐλπίδας ἀποβάντι τῆς πολιορκίας συγχυθείς. ⟨31⟩ τὸν μέντοι γ' ὑπὲρ τούτων θυμὸν εἰς τοὺς φυγάδας, οἳ μετεπέμψαντο παρὰ τοῦ βασιλέως αὐτόν, ἀπέσκηψεν ὡς ἐξηπατηκότας. ἐβούλετο δὲ τελευτήσας τὴν πολιορκίαν εὐπρεπῶς, εἰ δυνατόν, εἰς τὴν οἰκείαν ὑποστρέψαι.

6 ⟨32⟩ μαθὼν δ' αὐτοῦ τὴν διάνοιαν Ἰωνάθης πρεσβεύεται πρὸς αὐτὸν περὶ φιλίας καὶ συμμαχίας, ὅπως ἀποδῶσιν ἀλλήλοις οὓς εἰλήφασιν αἰχμαλώτους ἑκάτεροι. ⟨33⟩ νομίσας δὲ ταύτην εὐπρεπεστέραν ὁ Βακχίδης τὴν ἀναχώρησιν, σπένδεται πρὸς τὸν Ἰωνάθην φιλίαν, καὶ ὤμοσαν μὴ στρατεύσειν ἐπὶ τὴν ἀλλήλων. καὶ τούς τ' αἰχμαλώτους ἀποδοὺς καὶ τοὺς ἰδίους κομισάμενος ὑπέστρεψεν εἰς Ἀντιόχειαν πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ μετὰ ταύτην τὴν ἀναχώρησιν οὐκέτ' εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐνέβαλεν. ⟨34⟩ ὁ δὲ Ἰωνάθης ταύτης τῆς ἀδείας λαβόμενος, καὶ ποιούμενος ἐν Μαχμᾷ πόλει τὴν δίαιταν, αὐτόθι τοῖς ὄχλοις διεῖπε τὰ πράγματα, καὶ τοὺς πονηροὺς καὶ ἀσεβεῖς κολάζων ἐκάθηρεν οὕτως ἀπὸ τούτων τὸ ἔθνος.

2 ⟨35⟩ ἔτει δ' ἑξηκοστῷ καὶ ἑκατοστῷ τὸν Ἀντιόχου τοῦ Ἐπιφανοῦς υἱὸν Ἀλέξανδρον ἀναβάντα εἰς Συρίαν συνέβη καταλαβέσθαι Πτολεμαΐδα ἐκ προ-

§ 32 = 1 Maccab. IX 72.

δοσίας τῶν ἔνδοθεν στρατιωτῶν· ἀπεχθῶς γὰρ εἶχον πρὸς τὸν Δημήτριον διὰ τὴν ὑπερηφανίαν αὐτοῦ καὶ τὸ δυσέντευκτον. ⟨36⟩ ἀποκλείσας γὰρ αὑτὸν εἰς τετραπύργιόν τι βασίλειον, ὃ κατεσκεύασεν αὐτὸς οὐκ ἄπωθεν τῆς Ἀντιοχείας, οὐδένα προσίετο, ἀλλὰ καὶ περὶ τὰ πράγματα ῥᾴθυμος ἦν καὶ ὀλίγωρος· ὅθεν αὐτῷ καὶ μᾶλλον τὸ παρὰ τῶν ὑποτεταγμένων μῖσος ἐξήφθη, καθὼς ἤδη καὶ ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. ⟨37⟩ γενόμενον οὖν ἐν Πτολεμαΐδι τὸν Ἀλέξανδρον ἀκούσας ὁ Δημήτριος ἦγεν ἅπασαν ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν ἐπ' αὐτόν. ἔπεμψε δὲ καὶ πρὸς τὸν Ἰωνάθην πρέσβεις περὶ συμμαχίας καὶ εὐνοίας· φθάσαι γὰρ τὸν Ἀλέξανδρον διέγνω, μὴ προδιαλεχθεὶς ἐκεῖνος αὐτῷ σχῇ τὴν παρ' αὐτοῦ βοήθειαν. ⟨38⟩ τοῦτο δ' ἐποίει φοβηθεὶς μὴ μνησικακήσας ὁ Ἰωνάθης αὐτῷ τῆς ἔχθρας συνεπιθῆται. προσέταξεν οὖν αὐτῷ συναθροίζειν δύναμιν καὶ κατασκευάζειν ὅπλα, καὶ τοὺς ὁμήρους, οὓς τῶν Ἰουδαίων ἐνέκλεισε Βακχίδης ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν Ἱεροσολύμων, ἀπολαμβάνειν. ⟨39⟩ τοιούτων οὖν αὐτῷ τῶν παρὰ Δημητρίου προσπεσόντων, ὁ Ἰωνάθης παραγενόμενος εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα τὴν ἐπιστολὴν ἀνέγνω τοῦ βασιλέως, ἀκουόντων τοῦ τε λαοῦ καὶ τῶν φρουρούντων τὴν ἀκρόπολιν. ⟨40⟩ ἀναγνωσθέντων δὲ τούτων, οἱ ἀσεβεῖς καὶ οἱ φυγάδες οἱ ἐκ τῆς ἀκροπόλεως λίαν ἔδεισαν, ἐπιτετροφότος Ἰωνάθῃ τοῦ βασιλέως στρατιὰν συλλέγειν καὶ τοὺς ὁμήρους ἀπολαβεῖν. ὃ δὲ τοῖς γονεῦσιν ἑκάστῳ τὸν ἴδιον ἀπέδωκε. ⟨41⟩ καὶ οὕτω μὲν Ἰωνάθης ἐν Ἱεροσολύμοις τὴν μονὴν ἐποιεῖτο, καινίζων τὰ κατὰ τὴν πόλιν καὶ πρὸς τὴν αὑτοῦ βούλησιν κατασκευάζων ἕκαστα· ἐκέλευσε γὰρ οἰκοδομη-

§ 35 = 1 Maccab. X 1.

θῆναι καὶ τὰ τείχη τῆς πόλεως ἐκ λίθων τετραγώνων, ὡς ἂν ᾖ πρὸς τοὺς πολεμίους ἀσφαλέστερα. ⟨42⟩ ταῦτα δ' ὁρῶντες οἱ τῶν φρουρίων τῶν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φύλακες, ἐκλιπόντες αὐτὰ πάντες ἔφυγον εἰς Ἀντιόχειαν, πάρεξ τῶν ἐν Βεθσούρᾳ πόλει καὶ τῶν ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν Ἱεροσολύμων· οὗτοι γὰρ ἡ πλείων μοῖρα τῶν ἀσεβῶν Ἰουδαίων καὶ πεφευγότων ἦσαν, καὶ διὰ τοῦτο τὰς φρουρὰς οὐκ ἐγκατέλιπον.

2 ⟨43⟩ γνοὺς δ' Ἀλέξανδρος τάς θ' ὑποσχέσεις ἃς ἐποιήσατο Δημήτριος πρὸς Ἰωνάθην, καὶ εἰδὼς καὶ τὴν ἀνδρείαν αὐτοῦ καὶ ὁπόσα διέθηκε πολεμῶν τοὺς Μακεδόνας, καὶ πάλιν οἷα πεπονθὼς αὐτὸς εἴη ὑπὸ Δημητρίου καὶ Βακχίδου τοῦ Δημητρίου στρατηγοῦ, σύμμαχον οὐκ ἂν εὑρεῖν Ἰωνάθου ἀμείνω πρὸς τοὺς φίλους ἔλεγεν ἐν τῷ παρόντι καιρῷ, ὃς καὶ πρὸς τοὺς πολεμίους ἐστὶν ἀνδρεῖος καὶ μῖσος οἰκεῖον ἔχει πρὸς Δημήτριον, πολλὰ πεπονθὼς ὑπ' αὐτοῦ κακὰ καὶ πεποιηκώς. ⟨44⟩ 'εἰ τοιγαροῦν δοκεῖ φίλον ποιεῖσθαι αὐτὸν κατὰ Δημητρίου, νῦν ἐστὶν οὐκ ἄλλο τι χρησιμώτερον ἢ παρακαλεῖν αὐτὸν ἐπὶ τὴν συμμαχίαν.' δόξαν οὖν αὐτῷ καὶ τοῖς φίλοις πέμπειν πρὸς τὸν Ἰωνάθην, γράφει τοιαύτην ἐπιστολήν. ⟨45⟩ 'βασιλεὺς Ἀλέξανδρος Ἰωνάθῃ τἀδελφῷ χαίρειν. τὴν μὲν ἀνδρείαν σου καὶ τὴν πίστιν ἀκηκόαμεν πάλαι, καὶ διὰ τοῦτο πεπόμφαμεν πρός σε περὶ φιλίας καὶ συμμαχίας, χειροτονοῦμεν δέ σε σήμερον ἀρχιερέα τῶν Ἰουδαίων καὶ φίλον ἐμὸν καλεῖσθαι. ἀπέσταλκα δέ σοι καὶ δωρεάς, στολὴν πορφυρᾶν καὶ στέφανον χρυσοῦν, καὶ παρακαλῶ τιμηθέντα ὑφ' ἡμῶν ὅμοιον γενέσθαι περὶ ἡμᾶς.'

3 ⟨46⟩ δεξάμενος δὲ τὴν ἐπιστολὴν Ἰωνάθης ἐν-

δύεται μὲν τὴν ἀρχιερατικὴν στολήν, τῆς σκηνοπηγίας ἐνστάσης, μετ' ἔτη τέτταρα ἢ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἰούδαν ἀποθανεῖν (καὶ γὰρ οὐδὲ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἀρχιερεύς τις ἐγεγόνει), συνάγει δὲ δύναμιν πολλὴν καὶ πλῆθος ὅπλων ἐχάλκευε. ⟨47⟩ Δημήτριον δὲ ταῦτα σφόδρ' ἐλύπησε μαθόντα, καὶ τῆς βραδυτῆτος ἑαυτὸν ἐποίησεν αἰτιᾶσθαι, ὅτι μὴ προλαβὼν Ἀλέξανδρον αὐτὸς φιλανθρωπεύσαιτο τὸν Ἰωνάθην, ἀλλ' ἐκείνῳ καταλίποι καιρὸν εἰς τοῦτο. γράφει τοίνυν καὶ αὐτὸς ἐπιστολὴν τῷ Ἰωνάθῃ καὶ τῷ δήμῳ δηλοῦσαν τάδε. ⟨48⟩ 'βασιλεὺς Δημήτριος Ἰωνάθῃ καὶ τῷ ἔθνει τῶν Ἰουδαίων χαίρειν. ἐπειδὴ διετηρήσατε τὴν πρὸς ἡμᾶς φιλίαν καὶ πειράσασιν ὑμᾶς τοῖς ἐμοῖς ἐχθροῖς οὐ προσέθεσθε, καὶ ταύτην μὲν ὑμῶν ἐπαινῶ τὴν πίστιν, παρακαλῶ δὲ τοῖς αὐτοῖς ἐμμένειν, ἀποληψομένους ἀμοιβὰς παρ' ἡμῶν καὶ χάριτας. ⟨49⟩ τοὺς γὰρ πλείστους ὑμῖν ἀνήσω τῶν φόρων καὶ τῶν συντάξεων ἃς ἐτελεῖτε τοῖς πρὸ ἐμοῦ βασιλεῦσι κἀμοί, νῦν θ' ὑμῖν ἀφίημι τοὺς φόρους οὓς ἀεὶ παρείχετε. πρὸς τούτοις καὶ τὴν τιμὴν ὑμῖν χαρίζομαι τῶν ἁλῶν καὶ τῶν στεφάνων, οὓς προσεφέρετε ἡμῖν, καὶ ἀντὶ τῶν τρίτων τοῦ καρποῦ καὶ τοῦ ἡμίσους τοῦ ξυλίνου καρποῦ τὸ γιγνόμενον ἐμοὶ μέρος ὑμῖν ἀφίημι ἀπὸ τῆς σήμερον ἡμέρας. ⟨50⟩ καὶ ὑπὲρ κεφαλῆς ἑκάστης ὃ ἔδει μοι δίδοσθαι τῶν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ κατοικούντων καὶ τῶν τριῶν τοπαρχιῶν τῶν τῇ Ἰουδαίᾳ προσκειμένων, Σαμαρείας καὶ Γαλιλαίας καὶ Περαίας, τοῦτο παραχωρῶ ὑμῖν ἀπὸ τοῦ νῦν εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον. ⟨51⟩ καὶ τὴν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἱερὰν καὶ ἄσυλον εἶναι βούλομαι καὶ ἐλευθέραν ἕως τῶν ὅρων αὐτῆς

§ 46 = 1 Maccab. X 21.

θῆναι καὶ τὰ τείχη τῆς πόλεως ἐκ λίθων τετραγώνων, ὡς ἂν ᾖ πρὸς τοὺς πολεμίους ἀσφαλέστερα. ⟨42⟩ ταῦτα δ' ὁρῶντες οἱ τῶν φρουρίων τῶν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φύλακες, ἐκλιπόντες αὐτὰ πάντες ἔφυγον εἰς Ἀντιόχειαν, πάρεξ τῶν ἐν Βεθσούρᾳ πόλει καὶ τῶν ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν Ἱεροσολύμων· οὗτοι γὰρ ἡ πλείων μοῖρα τῶν ἀσεβῶν Ἰουδαίων καὶ πεφευγότων ἦσαν, καὶ διὰ τοῦτο τὰς φρουρὰς οὐκ ἐγκατέλιπον.

2 ⟨43⟩ γνοὺς δ' Ἀλέξανδρος τάς θ' ὑποσχέσεις ἃς ἐποιήσατο Δημήτριος πρὸς Ἰωνάθην, καὶ εἰδὼς καὶ τὴν ἀνδρείαν αὐτοῦ καὶ ὁπόσα διέθηκε πολεμῶν τοὺς Μακεδόνας, καὶ πάλιν οἷα πεπονθὼς αὐτὸς εἴη ὑπὸ Δημητρίου καὶ Βακχίδου τοῦ Δημητρίου στρατηγοῦ, σύμμαχον οὐκ ἂν εὑρεῖν Ἰωνάθου ἀμείνω πρὸς τοὺς φίλους ἔλεγεν ἐν τῷ παρόντι καιρῷ, ὃς καὶ πρὸς τοὺς πολεμίους ἐστὶν ἀνδρεῖος καὶ μῖσος οἰκεῖον ἔχει πρὸς Δημήτριον, πολλὰ πεπονθὼς ὑπ' αὐτοῦ κακὰ καὶ πεποιηκώς. ⟨44⟩ 'εἰ τοιγαροῦν δοκεῖ φίλον ποιεῖσθαι αὐτὸν κατὰ Δημητρίου, νῦν ἐστὶν οὐκ ἄλλο τι χρησιμώτερον ἢ παρακαλεῖν αὐτὸν ἐπὶ τὴν συμμαχίαν.' δόξαν οὖν αὐτῷ καὶ τοῖς φίλοις πέμπειν πρὸς τὸν Ἰωνάθην, γράφει τοιαύτην ἐπιστολήν. ⟨45⟩ 'βασιλεὺς Ἀλέξανδρος Ἰωνάθῃ τἀδελφῷ χαίρειν. τὴν μὲν ἀνδρείαν σου καὶ τὴν πίστιν ἀκηκόαμεν πάλαι, καὶ διὰ τοῦτο πεπόμφαμεν πρός σε περὶ φιλίας καὶ συμμαχίας, χειροτονοῦμεν δέ σε σήμερον ἀρχιερέα τῶν Ἰουδαίων καὶ φίλον ἐμὸν καλεῖσθαι. ἀπέσταλκα δέ σοι καὶ δωρεάς, στολὴν πορφυρᾶν καὶ στέφανον χρυσοῦν, καὶ παρακαλῶ τιμηθέντα ὑφ' ἡμῶν ὅμοιον γενέσθαι περὶ ἡμᾶς.'

3 ⟨46⟩ δεξάμενος δὲ τὴν ἐπιστολὴν Ἰωνάθης ἐν-

δύεται μὲν τὴν ἀρχιερατικὴν στολήν, τῆς σκηνοπηγίας ἐνστάσης, μετ' ἔτη τέτταρα ἢ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἰούδαν ἀποθανεῖν (καὶ γὰρ οὐδὲ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἀρχιερεύς τις ἐγεγόνει), συνάγει δὲ δύναμιν πολλὴν καὶ πλῆθος ὅπλων ἐχάλκευε. ⟨47⟩ Δημήτριον δὲ ταῦτα σφόδρ' ἐλύπησε μαθόντα, καὶ τῆς βραδυτῆτος ἑαυτὸν ἐποίησεν αἰτιᾶσθαι, ὅτι μὴ προλαβὼν Ἀλέξανδρον αὐτὸς φιλανθρωπεύσαιτο τὸν Ἰωνάθην, ἀλλ' ἐκείνῳ καταλίποι καιρὸν εἰς τοῦτο. γράφει τοίνυν καὶ αὐτὸς ἐπιστολὴν τῷ Ἰωνάθῃ καὶ τῷ δήμῳ δηλοῦσαν τάδε. ⟨48⟩ ʽβασιλεὺς Δημήτριος Ἰωνάθῃ καὶ τῷ ἔθνει τῶν Ἰουδαίων χαίρειν. ἐπειδὴ διετηρήσατε τὴν πρὸς ἡμᾶς φιλίαν καὶ πειράσασιν ὑμᾶς τοῖς ἐμοῖς ἐχθροῖς οὐ προσέθεσθε, καὶ ταύτην μὲν ὑμῶν ἐπαινῶ τὴν πίστιν, παρακαλῶ δὲ τοῖς αὐτοῖς ἐμμένειν, ἀποληψομένους ἀμοιβὰς παρ' ἡμῶν καὶ χάριτας. ⟨49⟩ τοὺς γὰρ πλείστους ὑμῖν ἀνήσω τῶν φόρων καὶ τῶν συντάξεων ἃς ἐτελεῖτε τοῖς πρὸ ἐμοῦ βασιλεῦσι κἀμοί, νῦν θ' ὑμῖν ἀφίημι τοὺς φόρους οὓς ἀεὶ παρείχετε. πρὸς τούτοις καὶ τὴν τιμὴν ὑμῖν χαρίζομαι τῶν ἁλῶν καὶ τῶν στεφάνων, οὓς προσεφέρετε ἡμῖν, καὶ ἀντὶ τῶν τρίτων τοῦ καρποῦ καὶ τοῦ ἡμίσους τοῦ ξυλίνου καρποῦ τὸ γιγνόμενον ἐμοὶ μέρος ὑμῖν ἀφίημι ἀπὸ τῆς σήμερον ἡμέρας. ⟨50⟩ καὶ ὑπὲρ κεφαλῆς ἑκάστης ὃ ἔδει μοι δίδοσθαι τῶν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ κατοικούντων καὶ τῶν τριῶν τοπαρχιῶν τῶν τῇ Ἰουδαίᾳ προσκειμένων, Σαμαρείας καὶ Γαλιλαίας καὶ Περαίας, τοῦτο παραχωρῶ ὑμῖν ἀπὸ τοῦ νῦν εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον. ⟨51⟩ καὶ τὴν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἱερὰν καὶ ἄσυλον εἶναι βούλομαι καὶ ἐλευθέραν ἕως τῶν ὅρων αὐτῆς

§ 46 = 1 Maccab. X 21.

ἀπὸ τῆς δεκάτης καὶ τῶν τελῶν. τὴν δ' ἄκραν ἐπιτρέπω τῷ ἀρχιερεῖ ὑμῶν Ἰωνάθῃ, οὓς δ' ἂν αὐτὸς δοκιμάσῃ πιστοὺς καὶ φίλους, τούτους ἐν αὐτῇ φρουροὺς καταστῆσαι, ἵνα φυλάττωσιν ἡμῖν αὐτήν. ⟨52⟩ καὶ Ἰουδαίων δὲ τοὺς αἰχμαλωτισθέντας καὶ δουλεύοντας ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἀφίημι ἐλευθέρους. κελεύω δὲ μηδ' ἀγγαρεύεσθαι τὰ τῶν Ἰουδαίων ὑποζύγια· τὰ δὲ σάββατα καὶ ἑορτὴ ἅπασα καὶ τρεῖς αἱ πρὸ τῆς ἑορτῆς ἡμέραι ἔστωσαν ἀτελεῖς. ⟨53⟩ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τοὺς ἐν τῇ ἐμῇ κατοικοῦντας Ἰουδαίους ἐλευθέρους καὶ ἀνεπηρεάστους ἀφίημι, καὶ τοῖς στρατεύεσθαι μετ' ἐμοῦ βουλομένοις ἐπιτρέπω, καὶ μέχρι τρισμυρίων ἐξέστω τοῦτο· τῶν δ' αὐτῶν, ὅποι ἂν ἀπίωσι, τεύξονται ὧν καὶ τὸ ἐμὸν στράτευμα μεταλαμβάνει. καταστήσω δ' αὐτῶν οὓς μὲν εἰς τὰ φρούρια, τινὰς δὲ καὶ περὶ τὴν φυλακὴν τοὐμοῦ σώματος, καὶ ἡγεμόνας δὲ ποιήσω τῶν περὶ τὴν ἐμὴν αὐλήν. ⟨54⟩ ἐπιτρέπω δὲ καὶ τοῖς πατρίοις χρῆσθαι νόμοις καὶ τούτους φυλάττειν, καὶ τοῖς τρισὶ τοῖς προσκειμένοις τῇ Ἰουδαίᾳ νομοῖς ὑποτάττεσθαι· βούλομαι καὶ τῷ ἀρχιερεῖ ἐπιμελὲς εἶναι, ἵνα μηδὲ εἷς Ἰουδαῖος ἄλλο ἔχῃ ἱερὸν προσκυνεῖν ἢ μόνον τὸ ἐν Ἱεροσολύμοις. ⟨55⟩ δίδωμι δ' ἐκ τῶν ἐμῶν εἰς τὴν δαπάνην τῶν θυσιῶν κατ' ἔτος μυριάδας πεντεκαίδεκα, τὰ δὲ περιττεύοντα τῶν χρημάτων ὑμέτερα εἶναι βούλομαι· τὰς δὲ μυρίας δραχμὰς ἃς ἐλάμβανον ἐκ τοῦ ἱεροῦ οἱ βασιλεῖς, ὑμῖν ἀφίημι διὰ τὸ προσήκειν αὐτὰς τοῖς ἱερεῦσι τοῖς λειτουργοῦσι τῷ ἱερῷ. ⟨56⟩ καὶ ὅσοι δ' ἂν φύγωσιν εἰς τὸ ἱερὸν τὸ ἐν Ἱεροσολύμοις καὶ εἰς τὰ ἀπ' αὐτοῦ χρηματίζοντα, ἢ βασιλικὰ ὀφείλοντες χρήματα ἢ δι'

§ 51 = 1 Maccab. X 30.

ἄλλην αἰτίαν, ἀπολελύσθωσαν αὐτοὶ καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῖς σῶα ἔστω. ⟨57⟩ ἐπιτρέπω δὲ καὶ ἀνακαινίζειν τὸ ἱερὸν καὶ οἰκοδομεῖν, τῆς εἰς ταῦτα δαπάνης ἐκ τῶν ἐμῶν γιγνομένης, καὶ τὰ τείχη δὲ συγχωρῶ τὰ τῆς πόλεως οἰκοδομεῖν καὶ πύργους ὑψηλοὺς ἐγείρειν, καὶ ταῦτ' ἐκ τῶν ἐμῶν ἀνιστᾶν πάντα. εἰ δέ τι καὶ φρούριόν ἐστιν ὃ συμφέρει τῇ Ἰουδαίων χώρᾳ ὀχυρὸν εἶναι, καὶ τοῦτ' ἐκ τῶν ἐμῶν κατασκευασθήτω.'

⟨58⟩ ταῦτα μὲν οὖν ὑπισχνούμενος καὶ χαριζόμε- 4
νος τοῖς Ἰουδαίοις ἔγραψε Δημήτριος· Ἀλέξανδρος δ' ὁ βασιλεὺς δύναμιν μεγάλην συναγαγὼν μισθοφόρων καὶ τῶν προσθεμένων ἐκ τῆς Συρίας αὐτῷ στρατιωτῶν ἐπὶ τὸν Δημήτριον ἐστράτευσε. ⟨59⟩ καὶ μάχης γενομένης τὸ μὲν εὐώνυμον κέρας τοῦ Δημητρίου τρέπεται τοὺς ἐναντίους εἰς φυγὴν καὶ ἐδίωξεν ἄχρι πολλοῦ, κτείνει τε συχνοὺς αὐτῶν καὶ διαρπάζει τὸ στρατόπεδον· τὸ δὲ δεξιόν, οὗ συνέβαινεν εἶναι τὸν Δημήτριον, ἡττᾶται. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἔφυγον, ⟨60⟩ Δημήτριος δὲ γενναίως μαχόμενος οὐκ ὀλίγους μὲν ἀναιρεῖ τῶν πολεμίων, διώκων δὲ τοὺς ἄλλους εἰσελαύνει τὸν ἵππον εἰς τέλμα βαθὺ καὶ δυσεκπόρευτον, ἔνθα συνέβη πεσόντος αὐτῷ τοῦ ἵππου μὴ δυνάμενον διαφυγεῖν ἀναιρεθῆναι. ⟨61⟩ τὸ γὰρ συμβεβηκὸς περὶ αὐτὸν ἰδόντες οἱ πολέμιοι ἀνέστρεψαν, καὶ κυκλωσάμενοι τὸν Δημήτριον πάντες ἐπ' αὐτὸν ἠκόντιζον· ὃ δὲ πεζὸς ὢν γενναίως ἀπεμάχετο, καὶ τελευταῖον τραύματα λαβὼν πολλὰ καὶ μηκέτ' ἀντέχειν δυνάμενος κατέπεσε.

⟨62⟩ καὶ τέλος μὲν τοιοῦτο τὸν Δημήτριον κατέλαβεν, ἔτη βασιλεύσαντα ἕνδεκα, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις

§ 58 = 1 Maccab. X 44.

3 δεδηλώκαμεν· ὁ δὲ Ὀνίου τοῦ ἀρχιερέως υἱός, ὁμώνυμος δ' ὢν τῷ πατρί, ὃς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ φυγὼν πρὸς τὸν βασιλέα Πτολεμαῖον τὸν ἐπικαλούμενον Φιλομήτορα διῆγεν, ὡς καὶ πρότερον εἰρήκαμεν, ἰδὼν τὴν Ἰουδαίαν κακουμένην ὑπὸ τῶν Μακεδόνων καὶ τῶν βασιλέων αὐτῶν, ⟨63⟩ βουλόμενος αὐτῷ μνήμην καὶ δόξαν αἰώνιον κατασκευάσαι, διέγνω πέμψας πρὸς Πτολεμαῖον τὸν βασιλέα καὶ τὴν βασίλισσαν Κλεοπάτραν αἰτήσασθαι παρ' αὐτῶν ἐξουσίαν, ὅπως οἰκοδομήσειε ναὸν ἐν Αἰγύπτῳ παραπλήσιον τῷ ἐν Ἱεροσολύμοις, καὶ Λευίτας καὶ ἱερεῖς ἐκ τοῦ ἰδίου γένους καταστήσειε. ⟨64⟩ τοῦτο δ' ἐβούλετο θαρρῶν μάλιστα τῷ προφήτῃ Ἠσαΐᾳ, ὃς ἔτεσιν ἔμπροσθεν ἑξακοσίων πλέον γεγονὼς προεῖπεν ὡς δεῖ πάντως ἐν Αἰγύπτῳ οἰκοδομηθῆναι ναὸν τῷ μεγίστῳ θεῷ ὑπ' ἀνδρὸς Ἰουδαίου. διὰ ταῦτα οὖν ἐπηρμένος ὁ Ὀνίας γράφει Πτολεμαίῳ καὶ Κλεοπάτρᾳ τοιαύτην ἐπιστολήν. ⟨65⟩ ʽπολλὰς καὶ μεγάλας ὑμῖν χρείας τετελεκὼς ἐν τοῖς κατὰ πόλεμον ἔργοις μετὰ τῆς τοῦ θεοῦ βοηθείας, καὶ γενόμενος ἔν τε τῇ Κοίλῃ Συρίᾳ καὶ Φοινίκῃ, καὶ εἰς Λεόντων δὲ πόλιν τὴν τοῦ Ἡλιοπολίτου σὺν τοῖς Ἰουδαίοις καὶ εἰς ἄλλους τόπους ἀφικόμενος τοῦ ἔθνους, ⟨66⟩ καὶ πλείστους εὑρὼν παρὰ τὸ καθῆκον ἔχοντας ἱερὰ καὶ διὰ τοῦτο δύσνους ἀλλήλοις, ὃ καὶ Αἰγυπτίοις συμβέβηκε διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἱερῶν καὶ τὸ περὶ τὰς θρησκείας οὐχ ὁμοδοξεῖν, ἐπιτηδειότατον τόπον εὑρὼν ἐν τῷ προσαγορευομένῳ τῆς ἀγρίας Βουβάστεως ὀχυρώματι, βρύοντα ποικίλης ὕλης καὶ τῶν ἱερῶν ζῴων μεστόν, ⟨67⟩ δέομαι συγχωρῆσαί μοι, τὸ ἀδέσποτον ἀνακαθήραντι ἱερὸν καὶ συμπεπτωκός, οἰκοδομῆσαι ναὸν τῷ μεγίστῳ θεῷ καθ' ὁμοίωσιν τοῦ

ἐν Ἱεροσολύμοις, τοῖς αὐτοῖς μέτροις, ὑπέρ τε σοῦ καὶ τῆς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων, ἵν᾽ ἔχωσιν οἱ τὴν Αἴγυπτον κατοικοῦντες Ἰουδαῖοι, εἰς αὐτὸ συνιόντες κατὰ τὴν πρὸς ἀλλήλους ὁμόνοιαν, ταῖς σαῖς ἐξυπηρετεῖν χρείαις. <68> καὶ γὰρ Ἠσαΐας ὁ προφήτης τοῦτο προεῖπεν· ἔσται θυσιαστήριον ἐν Αἰγύπτῳ κυρίῳ τῷ θεῷ· καὶ πολλὰ δὲ προυφήτευσεν ἄλλα τοιαῦτα διὰ τὸν τόπον.᾽

<69> καὶ ταῦτα μὲν ὁ Ὀνίας τῷ βασιλεῖ Πτολε- 2
μαίῳ γράφει, κατανοήσειε δ᾽ ἄν τις αὐτοῦ τὴν εὐσέβειαν καὶ Κλεοπάτρας τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ καὶ γυναικὸς ἐξ ἧς ἀντέγραψαν ἐπιστολῆς· τὴν γὰρ ἁμαρτίαν καὶ τὴν τοῦ νόμου παράβασιν εἰς τὴν Ὀνίου κεφαλὴν ἀνέθεσαν. ἀντέγραψαν γὰρ οὕτως. <70> ‘βασιλεὺς Πτολεμαῖος καὶ βασίλισσα Κλεοπάτρα Ὀνίᾳ χαίρειν. ἀνέγνωμέν σου τὴν παράκλησιν, ἀξιοῦντος ἐπιτραπῆναί σοι τὸ ἐν Λεόντων πόλει τοῦ Ἡλιοπολίτου ἱερὸν συμπεπτωκὸς ἀνακαθῆραι, προσαγορευόμενον δὲ τῆς ἀγρίας Βουβάστεως. διὸ καὶ θαυμάζομεν εἰ ἔσται τῷ θεῷ κεχαρισμένον τὸ καθιδρυθησόμενον ἱερὸν ἐν ἀσελγεῖ τόπῳ καὶ πλήρει ζῴων ἱερῶν. <71> ἐπεὶ δὲ σὺ φῂς Ἠσαΐαν τὸν προφήτην ἐκ πολλοῦ χρόνου τοῦτο προειρηκέναι, συγχωροῦμέν σοι, εἰ μέλλει τοῦτ᾽ ἔσεσθαι κατὰ τὸν νόμον, ὥστε μηδὲν ἡμᾶς δοκεῖν εἰς τὸν θεὸν ἐξημαρτηκέναι.᾽

<72> λαβὼν οὖν τὸν τόπον ὁ Ὀνίας κατεσκεύασεν 3
ἱερὸν καὶ βωμὸν τῷ θεῷ, ὅμοιον τῷ ἐν Ἱεροσολύμοις, μικρότερον δὲ καὶ πενιχρότερον. τὰ δὲ μέτρα αὐτοῦ καὶ τὰ σκεύη νῦν οὐκ ἔδοξέ μοι δηλοῦν· ἐν γὰρ τῇ ἑβδόμῃ μου βίβλῳ τῶν Ἰουδαϊκῶν πολέμων ἀναγέγραπται.

§ 68 cf. Ies. XIX 19. § 72 cf. Bell. Iud. VII 10. 3.

⟨73⟩ *ηὗρε δὲ Ὀνίας καὶ Ἰουδαίους τινὰς ὁμοίους αὑτῷ καὶ ἱερεῖς καὶ Λευίτας τοὺς ἐκεῖ θρησκεύσοντας.*

4 ⟨74⟩ *ἀλλὰ περὶ μὲν τοῦ ἱεροῦ τούτου ἀρκούντως ἡμῖν δεδήλωται· τοὺς δ' ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Ἰουδαίους καὶ Σαμαρεῖς, οἳ τὸ ἐν Γαριζεὶν ὄρει προσεκύνουν ἱερὸν οἰκοδομηθὲν κατὰ τοὺς Ἀλεξάνδρου χρόνους, συνέβη στασιάσαι πρὸς ἀλλήλους, καὶ περὶ τῶν ἱερῶν ἐπ' αὐτοῦ Πτολεμαίου διεκρίνοντο, τῶν μὲν Ἰουδαίων λεγόντων κατὰ τοὺς Μωυσέος νόμους ᾠκοδομῆσθαι τὸ ἐν Ἱεροσολύμοις, τῶν δὲ Σαμαρέων τὸ ἐν Γαριζείν.* ⟨75⟩ *παρεκάλεσαν οὖν σὺν τοῖς φίλοις καθίσαντα τὸν βασιλέα τοὺς περὶ τούτων ἀκοῦσαι λόγους καὶ τοὺς ἡττηθέντας θανάτῳ ζημιῶσαι. τὸν μὲν οὖν ὑπὲρ τῶν Σαμαρέων λόγον Σαββαῖος ἐποιήσατο καὶ Θεοδόσιος, τὸν δ' ὑπὲρ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν καὶ Ἰουδαίων Ἀνδρόνικος ὁ Μεσσαλάμου.* ⟨76⟩ *ὤμοσαν δὲ τὸν θεὸν καὶ τὸν βασιλέα ἦ μὴν ποιήσεσθαι τὰς ἀποδείξεις κατὰ τὸν νόμον, παρεκάλεσάν τε τὸν Πτολεμαῖον ὅπως ὃν ἂν λάβῃ παραβαίνοντα τοὺς ὅρκους ἀποκτείνῃ. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς πολλοὺς τῶν φίλων εἰς συμβουλίαν παραλαβὼν ἐκάθισεν ἀκουσόμενος τῶν λεγόντων,* ⟨77⟩ *οἱ δ' ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ τυγχάνοντες Ἰουδαῖοι σφόδρ' ἠγωνίων περὶ τῶν ἀνδρῶν οἷς ἀγανακτεῖν ὑπὲρ τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις ἱεροῦ συνέβαινε· χαλεπῶς γὰρ ἔφερον εἴ τοῦτό τινες καταλύσουσιν, οὕτως ἀρχαῖον καὶ διασημότατον τῶν κατὰ τὴν οἰκουμένην ὑπάρχον.* ⟨78⟩ *τοῦ δὲ Σαββαίου καὶ Θεοδοσίου συγχωρησάντων τῷ Ἀνδρονίκῳ πρώτῳ ποιήσασθαι τοὺς λόγους, ἤρξατο τῶν ἀποδείξεων ἀπό τε τοῦ νόμου καὶ τῶν διαδοχῶν τῶν ἀρχιερέων, ὡς ἕκαστος παρὰ πατρὸς τὴν τιμὴν ἐκδεξάμενος ἦρξε τοῦ ναοῦ, καὶ ὅτι πάντες οἱ τῆς*

Ἀσίας βασιλεῖς τὸ ἱερὸν ἐτίμησαν ἀναθήμασι καὶ λαμπροτάταις δωρεαῖς, τοῦ δ' ἐν Γαριζεὶν ὡς οὐδ' ὄντος οὐδεὶς λόγον οὐδ' ἐπιστροφὴν ἐποιήσατο. ⟨79⟩ ταῦτα λέγων Ἀνδρόνικος καὶ πολλὰ τούτοις ὅμοια, πείθει τὸν βασιλέα κρῖναι μὲν κατὰ τοὺς Μωυσέος νόμους οἰκοδομηθῆναι τὸ ἐν Ἱεροσολύμοις ἱερόν, ἀποκτεῖναι δὲ Σαββαῖον καὶ Θεοδόσιον.

⟨80⟩ καὶ τὰ μὲν γενόμενα τοῖς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Ἰουδαίοις κατὰ Πτολεμαῖον τὸν Φιλομήτορα ταῦτ' ἦν· Δημητρίου δ' ἀποθανόντος ἐν τῇ μάχῃ, καθὼς ἐπάνω 4
δεδηλώκαμεν, Ἀλέξανδρος τὴν τῆς Συρίας παραλαβὼν βασιλείαν γράφει τῷ Φιλομήτορι Πτολεμαίῳ μνηστευόμενος αὐτοῦ πρὸς γάμον τὴν θυγατέρα, δίκαιον εἶναι λέγων τῷ τὴν πατρῴαν ἀρχὴν κομισαμένῳ καὶ διὰ τὴν τοῦ θεοῦ πρόνοιαν εἰς αὐτὴν προαχθέντι καὶ κρατήσαντι Δημητρίου, καὶ μηδὲ τἆλλα ἐσομένῳ τῆς πρὸς αὐτὸν οἰκειότητος ἀναξίῳ, συνάψαι συγγένειαν. ⟨81⟩ Πτολεμαῖος δὲ προσδεξάμενος ἡδέως τὴν μνηστείαν ἀντιγράφει, χαίρειν τε λέγων ἐπὶ τῷ τὴν ἀρχὴν αὐτῷ πατρῴαν οὖσαν ἀπειληφέναι, καὶ τὴν θυγατέρα δώσειν ὑπισχνεῖται, συναντᾶν δ' αὐτῷ εἰς Πτολεμαΐδα τὴν θυγατέρα μέλλοντι ἄγειν ἐκέλευσεν· αὐτὸς γὰρ αὐτὴν μέχρι ταύτης παραπέμψειν ἀπ' Αἰγύπτου, κἀκεῖ συνοικίσειν αὐτῷ τὴν παῖδα. ⟨82⟩ καὶ Πτολεμαῖος μὲν ταῦτα γράψας παραγίγνεται μετὰ σπουδῆς εἰς Πτολεμαΐδα, Κλεοπάτραν ἄγων τὴν θυγατέρα, εὑρὼν δ' ἐκεῖ τὸν Ἀλέξανδρον, καθὼς ἐπέστειλε, προαπηντηκότα, δίδωσιν αὐτῷ τὴν παῖδα καὶ φερνήν, ἄργυρόν τε καὶ χρυσόν, ὅσον εἰκὸς ἦν δοῦναι βασιλέα. ⟨83⟩ τῶν δὲ 2
γάμων ἐπιτελουμένων Ἀλέξανδρος Ἰωνάθῃ τῷ ἀρχιερεῖ

§ 80 = 1 Maccab. X 51.

γράψας ἐκέλευσεν αὐτὸν ἥκειν εἰς Πτολεμαΐδα. παραγενόμενος δὲ πρὸς τοὺς βασιλέας καὶ δωρησάμενος αὐτοὺς λαμπρῶς, τῆς παρ' ἀμφοτέρων ἀπέλαυσε τιμῆς. ⟨84⟩ Ἀλέξανδρος δ' αὐτὸν ἠνάγκασεν ἀποδυσάμενον τὴν ἰδίαν ἐσθῆτα λαβεῖν πορφυρᾶν, καὶ συγκαθεσθῆναι ποιήσας αὐτὸν ἐπὶ τοῦ βήματος, προσέταξε τοὺς ἡγεμόνας εἰς μέσην μετ' αὐτοῦ προελθόντας τὴν πόλιν κηρῦξαι μηδενὶ λέγειν κατ' αὐτοῦ ἐφεῖσθαι, μηδὲ παρέχειν αὐτῷ πράγματα. ⟨85⟩ τοῦτο δὲ ποιησάντων τῶν ἡγεμόνων, δρῶντες τὴν παρὰ τοῦ βασιλέως κεκηρυγμένην τῷ Ἰωνάθῃ τιμὴν οἱ κατηγορεῖν παρεσκευασμένοι καὶ πρὸς αὐτὸν ἀπεχθῶς ἔχοντες ἀπέδρασαν, μὴ καὶ προσλάβωσί τι κακὸν δεδιότες. τοσαύτῃ δὲ σπουδῇ περὶ τὸν Ἰωνάθην ὁ βασιλεὺς Ἀλέξανδρος ἐχρῆτο ὥστ' αὐτὸν καὶ πρῶτον ἀναγράψαι τῶν φίλων.

3 ⟨86⟩ ἔτει δὲ πέμπτῳ καὶ ἑξηκοστῷ πρὸς τοῖς ἑκατὸν Δημήτριος ὁ Δημητρίου μετὰ πολλῶν μισθοφόρων, οὓς παρέσχεν αὐτῷ Λασθένης ὁ Κρής, ἄρας ἀπὸ Κρήτης κατέπλευσεν εἰς Κιλικίαν. ⟨87⟩ τοῦτ' Ἀλέξανδρον ἀκούσαντα εἰς ἀγωνίαν καὶ ταραχὴν ἐνέβαλε, καὶ παραχρῆμα ἐκ τῆς Φοινίκης εἰς Ἀντιόχειαν ἔσπευσεν, ἵνα τἀκεῖ, πρὶν ἢ Δημήτριον ἐλθεῖν, ἀσφαλῶς θῆται. ⟨88⟩ κατέλιπε δὲ τῆς Κοίλης Συρίας Ἀπολλώνιον τὸν Δάον ἡγεμόνα, ὃς μετὰ πολλῆς δυνάμεως εἰς Ἰάμνειαν ἐλθὼν ἔπεμψε πρὸς Ἰωνάθην τὸν ἀρχιερέα, λέγων ἄδικον εἶναι μόνον αὐτὸν ἐπ' ἀδείας ζῆν καὶ μετ' ἐξουσίας, οὐχ ὑποταττόμενον τῷ βασιλεῖ· τοῦτο δ' αὐτῷ παρὰ πάντων ὄνειδος φέρειν, ὅτι μὴ ὑποτάξειεν αὐτὸν τῷ βασιλεῖ. ⟨89⟩ 'μὴ τοίνυν σαυτὸν ἐν τοῖς ὄρεσι καθήμενος ἐξαπάτα, νομίζων ἰσχὺν

§ 86 = 1 Maccab. X 67.

ἔχειν, ἀλλ' εἰ θαρρεῖς τῇ σαυτοῦ δυνάμει, καταβὰς εἰς τὸ πεδίον τῇ ἡμετέρᾳ στρατιᾷ συγκρίθητι, καὶ τὸ τέλος τῆς νίκης ἐπιδείξει τὸν ἀνδρειότατον. ⟨90⟩ ἴσθι μέντοι γε τοὺς ἀρίστους ἐξ ἑκάστης πόλεως ἐμοὶ συστρατεύεσθαι· καὶ γὰρ δὴ τοὺς σοὺς προγόνους οἱ ἀεὶ νικῶντές εἰσιν οὗτοι. ποιήσει δὲ τὸν πρὸς ἡμᾶς ἀγῶνα ἐν τοιαύτῃ γῇ ἐν ᾗ λίθοις οὐκ ἔστιν ἀλλ' ὅπλοις ἀγωνίσασθαι, οὐδὲ τόπος εἰς ὃν ἡττώμενος φεύξει.'

⟨91⟩ παροξυνθεὶς δ' ἐπὶ τούτοις ὁ Ἰωνάθης μυ- 4
ρίους ἐπιλεξάμενος στρατιώτας ὥρμησεν ἐξ Ἱεροσολύμων, μετὰ καὶ Σίμωνος τἀδελφοῦ, καὶ γενόμενος ἐν Ἰόπῃ στρατοπεδεύεται τῆς πόλεως ἔξω, τῶν Ἰοπηνῶν ἀποκλεισάντων αὐτῷ τὰς πύλας· φρουρὰν γὰρ ἔνδον εἶχον ὑπ' Ἀπολλωνίου κατασταθεῖσαν. ⟨92⟩ τοῦ δὲ Ἰωνάθου πρὸς πολιορκίαν αὐτῶν παρασκευαζομένου, φοβηθέντες μὴ τὴν πόλιν αὐτῶν ἐξέλῃ κατὰ κράτος, ἀνοίγουσιν αὐτῷ τὰς πύλας. ὁ δὲ Ἀπολλώνιος ἀκούσας τὴν Ἰόπην ὑπὸ Ἰωνάθου κατειλημμένην, τρισχιλίους ἱππεῖς παραλαβὼν καὶ πεζοὺς ὀκτακισχιλίους εἰς Ἄζωτον ἦλθε, κἀκεῖθεν ἄρας ἠρέμα καὶ βάδην ἐποιεῖτο τὴν πορείαν· ἐλθὼν δ' εἰς τὴν Ἰόπην ὡς ἀναχωρῶν, ἕλκει τὸν Ἰωνάθην εἰς τὸ πεδίον, τῇ ἵππῳ καταφρονῶν καὶ τὰς τῆς νίκης ἐλπίδας ἔχων ἐν αὐτῇ. ⟨93⟩ προελθὼν δ' ὁ Ἰωνάθης ἐδίωκεν εἰς Ἄζωτον τὸν Ἀπολλώνιον. ὃ δ', ὡς ἐν τῷ πεδίῳ συνέβη γενέσθαι τὸν πολέμιον, ὑποστρέψας εἰς μάχην αὐτῷ συνέβαλε. ⟨94⟩ τοῦ δ' Ἀπολλωνίου χιλίους ἱππεῖς καθίσαντος εἰς ἐνέδραν ἔν τινι χειμάρρῳ, ὡς ἂν κατόπιν ἐπιφανεῖεν τοῖς πολεμίοις, αἰσθόμενος ὁ Ἰωνάθης οὐ κατεπλάγη, τάξας δὲ τὴν στρατιὰν ἐν πλινθίῳ κατ' ἀμφότερα τοὺς πολε-

§ 91 = 1 Maccab. X 76.

μίους ἀμύνεσθαι παρεκελεύσατο, καὶ κατὰ πρόσωπον καὶ κατόπισθεν ἐπελευσομένοις ἐναντίον ἀντιτάξας. ⟨95⟩ τῆς δὲ μάχης ἕως ἑσπέρας προβαινούσης, δοὺς Σίμωνι τἀδελφῷ μέρος τῆς δυνάμεως τοῦτον μὲν ἐκέλευσε συμβαλεῖν τῇ φάλαγγι τῶν ἐχθρῶν, αὐτὸς δὲ τοὺς σὺν αὐτῷ προσέταξε φραξαμένους τοῖς ὅπλοις ὑποδέχεσθαι τὰ βέλη τὰ παρὰ τῶν ἱππέων. καὶ οἳ μὲν ἐποίησαν τὸ κελευσθέν, ⟨96⟩ οἱ δὲ τῶν πολεμίων ἱππεῖς, ἐπ' αὐτοὺς ἀφέντες τὰ βέλη μέχρι καὶ ἐξεκενώθησαν, οὐδὲν αὐτοὺς ἔβλαπτον· οὐ γὰρ διικνεῖτο τῶν σωμάτων τὰ βαλλόμενα, συμπεφραγμένοις δὲ ταῖς ἀσπίσι καὶ συνηνωμένοις ὑπὸ πυκνότητος ἐπαφιέμενα ῥᾳδίως ἐκρατεῖτο καὶ ἀπράκτως ἐφέρετο. ⟨97⟩ ὡς δὲ παρείθησαν ἀπὸ πρῷ μέχρι δείλης ὀψίας ἀκοντίζοντες εἰς αὐτοὺς οἱ πολέμιοι, νοήσας Σίμων κεκμηκότας αὐτοὺς συμβάλλει τῇ φάλαγγι, καὶ προθυμίᾳ χρησαμένων πολλῇ τῶν στρατιωτῶν αὐτοῦ τρέπει τοὺς ἐχθροὺς εἰς φυγήν. ⟨98⟩ θεασάμενοι δὲ τοὺς πεζοὺς φεύγοντας οἱ ἱππεῖς οὐδ' αὐτοὶ μένουσιν, ἀλλὰ πάρετοι μὲν ὄντες αὐτοὶ διὰ τὸ μέχρι δείλης μάχεσθαι, τῆς δὲ παρὰ τῶν πεζῶν ἐλπίδος αὐτοῖς ἀπολωλυίας ἀκόσμως καὶ συγκεχυμένως ἔφευγον, ὡς διασχισθέντας αὐτοὺς διὰ παντὸς σκορπισθῆναι τοῦ πεδίου. ⟨99⟩ διώκων δ' αὐτοὺς Ἰωνάθης μέχρι τῆς Ἀζώτου καὶ πολλοὺς ἀναιρῶν, ἀπογνόντας τῆς σωτηρίας ἠνάγκασεν ἐπὶ τὸν τοῦ Δαγῶνος ναὸν καταφυγεῖν, ὃς ἦν ἐν Ἀζώτῳ. λαβὼν δ' ἐξ ἐπιδρομῆς Ἰωνάθης τὴν πόλιν αὐτήν τ' ἐνέπρησε καὶ τὰς περὶ αὐτὴν κώμας· ⟨100⟩ ἀπέσχετο δ' οὐδὲ τοῦ Δαγῶνος ἱεροῦ, ἀλλὰ καὶ τοῦτ' ἐνέπρησε καὶ τοὺς εἰς αὐτὸ συμφυγόντας διέφθειρε. τὸ δὲ πᾶν πλῆθος

§ 95 = 1 Maccab. X 81.

τῶν ἐν τῇ μάχῃ πεσόντων καὶ καταφλεγέντων ἐν τῷ ἱερῷ τῶν πολεμίων ἦσαν ὀκτακισχίλιοι. ⟨101⟩ κρατήσας οὖν τοσαύτης δυνάμεως, ἄρας ἀπὸ τῆς Ἀζώτου εἰς Ἀσκάλωνα παραγίγνεται, καὶ καταστρατοπεδεύσαντος ἔξω τῆς πόλεως αὐτοῦ προῆλθον εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ οἱ Ἀσκαλωνῖται, ξένια προσφέροντες αὐτῷ καὶ τιμῶντες. ὃ δ᾽ ἀποδεξάμενος αὐτοὺς τῆς προαιρέσεως ἀνέστρεψεν ἐκεῖθεν εἰς Ἱεροσόλυμα, πολλὴν ἐπαγόμενος λείαν, ἣν ἔλαβε νικήσας τοὺς πολεμίους. ⟨102⟩ Ἀλέξανδρος δ᾽ ἀκούσας ἡττημένον τὸν αὐτοῦ στρατηγὸν Ἀπολλώνιον προσεποιεῖτο χαίρειν, ὅτι παρὰ τὴν αὐτοῦ γνώμην συνέβαλεν Ἰωνάθῃ φίλῳ ὄντι καὶ συμμάχῳ· καὶ πέμπει πρὸς Ἰωνάθην μαρτυρῶν αὐτῷ καὶ γέρα καὶ τιμὰς διδούς, πόρπην χρυσῆν, ὡς ἔθος ἐστὶ δίδοσθαι τοῖς τῶν βασιλέων συγγενέσι, καὶ τὴν Ἀκκάρωνα καὶ τὴν τοπαρχίαν αὐτῆς εἰς κληρουχίαν ἐπιτρέπει.

⟨103⟩ ὑπὸ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν καὶ ὁ βασιλεὺς 5
Πτολεμαῖος ὁ Φιλομήτωρ ἐπικληθεὶς ναυτικὴν ἄγων δύναμιν καὶ πεζὴν εἰς Συρίαν ἧκε, συμμαχήσων Ἀλεξάνδρῳ· γαμβρὸς γὰρ ἦν αὐτοῦ. ⟨104⟩ καὶ πᾶσαι προθύμως αἱ πόλεις αὐτὸν Ἀλεξάνδρου κελεύσαντος ἐκδεχόμεναι παρέπεμπον ἕως Ἀζώτου πόλεως, ἔνθα πάντες κατεβόων αὐτοῦ περὶ τοῦ ἐμπεπρησμένου ἱεροῦ αὐτῶν Δαγῶνος, κατηγοροῦντες Ἰωνάθου τοῦτ᾽ ἀφανίσαντος καὶ τὴν χώραν πυρπολήσαντος καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀποκτείναντος. ⟨105⟩ καὶ Πτολεμαῖος μὲν ταῦτ᾽ ἀκούσας ἡσύχασεν, Ἰωνάθης δ᾽ εἰς Ἰόπην ἀπαντήσας Πτολεμαίῳ ξενίων τε λαμπρῶν παρ᾽ αὐτοῦ τυγχάνει καὶ τιμῆς ἁπάσης· ἔπειτα προπέμψας αὐτὸν

§ 103 = 1 Maccab. XI 1.

ἕως τοῦ Ἐλευθέρου καλουμένου ποταμοῦ πάλιν ὑπέστρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα.

6 ⟨106⟩ *γενόμενος δ' ἐν Πτολεμαΐδι παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν μικροῦ διεφθάρη Πτολεμαῖος, ἐπιβουλευθεὶς ὑπ' Ἀλεξάνδρου δι' Ἀμμωνίου, ὃς ἐτύγχανεν αὐτῷ φίλος ὤν.* ⟨107⟩ *φανερᾶς δὲ τῆς ἐπιβουλῆς γενομένης, Πτολεμαῖος γράφει τῷ Ἀλεξάνδρῳ πρὸς κόλασιν ἐξαιτῶν τὸν Ἀμμώνιον, ἐπιβουλευθῆναι λέγων ὑπ' αὐτοῦ, καὶ δίκην διὰ τοῦτ' αὐτὸν ἀξιῶν ὑποσχεῖν. οὐκ ἐκδιδόντος δὲ τοῦ Ἀλεξάνδρου, συνεὶς αὐτὸν ἐκεῖνον εἶναι τὸν ἐπιβουλεύσαντα χαλεπῶς πρὸς αὐτὸν διετέθη.* ⟨108⟩ *τοῖς δ' Ἀντιοχεῦσι καὶ πρότερον ἦν προσκεκρουκὼς Ἀλέξανδρος διὰ τὸν Ἀμμώνιον· πολλὰ γὰρ ὑπ' αὐτοῦ πεπόνθεσαν κακά. τιμωρίαν μέντοι τῶν τετολμημένων Ἀμμώνιος ὑπέσχε, κατασφαγεὶς αἰσχρῶς ὡς γυνή, κρύπτειν ἑαυτὸν σπουδάσας στολῇ γυναικείᾳ, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν.*

7 ⟨109⟩ *Πτολεμαῖος δὲ μεμψάμενος αὐτὸν τοῦ τε συνοικίσαι τὴν θυγατέρα Ἀλεξάνδρῳ τῆς τε συμμαχίας τῆς κατὰ Δημητρίου, διαλύεται τὴν πρὸς αὐτὸν συγγένειαν·* ⟨110⟩ *ἀποσπάσας γὰρ τὴν θυγατέρα, πέμπει πρὸς Δημήτριον εὐθὺς περὶ συμμαχίας καὶ φιλίας συντιθέμενος τήν τε θυγατέρα δώσειν αὐτῷ ὑπισχνούμενος γυναῖκα, καὶ καταστήσειν αὐτὸν εἰς τὴν πατρῴαν ἀρχήν. ὁ δὲ Δημήτριος ἡσθεὶς τοῖς πεπρεσβευμένοις δέχεταί τε τὴν συμμαχίαν καὶ τὸν γάμον.* ⟨111⟩ *ἓν δ' ἔτι Πτολεμαίῳ λοιπὸν ἀγώνισμα ὑπελείπετο, πεῖσαι τοὺς Ἀντιοχεῖς δέξασθαι Δημήτριον, ἀπεχθῶς πρὸς αὐτὸν διακειμένους ὑπὲρ ὧν ὁ πατὴρ αὐτοῦ Δημήτριος εἰς αὐτοὺς παρενόμησε. κατεπράξατο δὲ καὶ τοῦτο·* ⟨112⟩ *μισοῦντες γὰρ τὸν Ἀλέξανδρον οἱ Ἀν-*

τιοχεῖς διὰ τὸν Ἀμμώνιον, ὡς δεδηλώκαμεν, ῥᾳδίως αὐτὸν ἐκ τῆς Ἀντιοχείας ἐξέβαλον. καὶ ὃ μὲν ἐκπεσὼν τῆς Ἀντιοχείας ἧκεν εἰς Κιλικίαν· ⟨113⟩ ἐλθὼν δὲ πρὸς τοὺς Ἀντιοχεῖς Πτολεμαῖος βασιλεὺς ὑπ' αὐτῶν καὶ τῶν στρατευμάτων ἀναδείκνυται, καὶ ἀναγκασθεὶς δύο περιτίθεται διαδήματα, ἓν μὲν τὸ τῆς Ἀσίας, ἕτερον δὲ τὸ τῆς Αἰγύπτου. ⟨114⟩ χρηστὸς δ' ὢν φύσει καὶ δίκαιος καὶ τῶν ἀλλοτρίων οὐκ ἐφιέμενος, πρὸς δὲ τούτοις καὶ τὰ μέλλοντα λογίσασθαι συνετός, φείσασθαι τοῦ μὴ δόξαι εἶναι τοῖς Ῥωμαίοις ἐπίφθονος ἔκρινε, καὶ συναγαγὼν τοὺς Ἀντιοχεῖς εἰς ἐκκλησίαν πείθει δέξασθαι τὸν Δημήτριον αὐτούς, ⟨115⟩ λέγων οὐδενὸς μνησικακήσειν αὐτοῖς ὑπὲρ τοῦ πατρὸς αὐτὸς εὐεργετηθείς· διδάσκαλός τ' ἀγαθῶν αὐτῷ καὶ ἡγεμὼν ἔσεσθαι διωμολόγει, καὶ φαύλοις ἐγχειροῦντα πράγμασιν οὐκ ἐπιτρέψειν ὑπέσχετο· αὐτῷ δ' ἔφασκεν ἀρκεῖν τὴν τῆς Αἰγύπτου βασιλείαν. ταῦτ' εἰπὼν πείθει τοὺς Ἀντιοχεῖς δέξασθαι τὸν Δημήτριον.

⟨116⟩ τοῦ δ' Ἀλεξάνδρου σὺν στρατεύματι πολλῷ 8
καὶ μεγάλῃ παρασκευῇ ὁρμήσαντος ἐκ τῆς Κιλικίας εἰς τὴν Συρίαν, καὶ τὴν τῶν Ἀντιοχέων γῆν ἐμπρήσαντος καὶ διαρπάσαντος, ὁ Πτολεμαῖος ἐπ' αὐτὸν ἐξεστράτευσε μετὰ τοῦ γαμβροῦ Δημητρίου (ἤδη γὰρ αὐτῷ πρὸς γάμον ἐδεδώκει τὴν θυγατέρα), καὶ νικήσαντες εἰς φυγὴν ἐτρέψαντο τὸν Ἀλέξανδρον. οὗτος μὲν οὖν εἰς Ἀραβίαν φεύγει, ⟨117⟩ συνέβη δ' ἐν τῇ μάχῃ τὸν ἵππον τὸν Πτολμαίου φωνῆς ἀκούσαντα ἐλέφαντος ταραχθῆναι καὶ τὸν Πτολεμαῖον ἀποσεισάμενον καταβαλεῖν, τοὺς δὲ πολεμίους ἰδόντας ἐπ' αὐτὸν ὁρμῆσαι καὶ τραύματα πολλὰ δόντας αὐτῷ κατὰ τῆς κεφαλῆς

§ 112 = 1 Maccab. XI 10.

εἰς κίνδυνον τὸν περὶ θανάτου καταστῆσαι· τῶν γὰρ σωματοφυλάκων αὐτὸν ἐξαρπασάντων, χαλεπῶς οὕτως εἶχεν ὡς ἐφ' ἡμέρας τέτταρας μήτε συνεῖναί τι μήτε φθέγξασθαι δυνηθῆναι. ⟨118⟩ *τοῦ δ' Ἀλεξάνδρου τὴν κεφαλὴν ὁ τῶν Ἀράβων δυνάστης ἀποτεμὼν Ζάβηλος ἀπέστειλε Πτολεμαίῳ, ὃς τῇ πέμπτῃ τῶν ἡμερῶν ἀνενεγκὼν ἐκ τῶν τραυμάτων καὶ φρονήσας ἥδιστον ἄκουσμα καὶ θέαμα, τὴν Ἀλεξάνδρου τελευτὴν ἅμα καὶ τὴν κεφαλήν, ἀκούει καὶ θεᾶται.* ⟨119⟩ *καὶ μετ' οὐ πολὺ πλησθεὶς τῆς ἐπ' Ἀλεξάνδρῳ τεθνηκότι χαρᾶς καὶ αὐτὸς κατέστρεψε τὸν βίον. ἐβασίλευσε δὲ τῆς Ἀσίας Ἀλέξανδρος ὁ Βάλας ἐπιλεγόμενος ἔτη πέντε, καθὼς καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται.*

9 ⟨120⟩ *παραλαβὼν δὲ τὴν βασιλείαν Δημήτριος ὁ Νικάτωρ ἐπιλεγόμενος, ὑπὸ πονηρίας ἤρξατο διαφθείρειν τὸ τοῦ Πτολεμαίου στρατιωτικόν, τῆς τε πρὸς αὐτὸν συμμαχίας ἐκλαθόμενος, καὶ ὅτι πενθερὸς ἦν αὐτοῦ καὶ διὰ τὸν τῆς Κλεοπάτρας γάμον συγγενής. οἱ μὲν οὖν στρατιῶται φεύγουσιν αὐτοῦ τὴν πονηρίαν εἰς Ἀλεξάνδρειαν, τῶν δ' ἐλεφάντων Δημήτριος ἐγκρατὴς γίγνεται.* ⟨121⟩ *Ἰωνάθης δ' ὁ ἀρχιερεὺς ἐξ ἁπάσης τῆς Ἰουδαίας στρατιὰν συναγαγὼν προσβαλὼν ἐπολιόρκει τὴν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἄκραν, ἔχουσαν Μακεδονικὴν φρουρὰν καὶ τῶν ἀσεβῶν τινὰς καὶ τῶν πεφευγότων τὴν πάτριον συνήθειαν.* ⟨122⟩ *οὗτοι δὲ τὸ μὲν πρῶτον κατεφρόνουν ὧν Ἰωνάθης ἐμηχανᾶτο περὶ τὴν αἵρεσιν, πεπιστευκότες τῇ ὀχυρότητι τοῦ χωρίου· νυκτὸς δέ τινες τῶν ἐν αὐτῇ πονηρῶν ἐξελθόντες ἧκον πρὸς Δημήτριον καὶ τὴν πολιορκίαν αὐτῷ τῆς ἄκρας ἐμήνυον.* ⟨123⟩ *ὁ δὲ τοῖς ἠγγελμένοις παρο-*

§ 118 = 1 Maccab. XI 16.

ξυνθείς, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν ἧκεν ἐκ τῆς Ἀντιοχείας ἐπὶ τὸν Ἰωνάθην. γενόμενος δ' ἐν Πτολεμαΐδι γράφει κελεύων αὐτὸν σπεῦσαι πρὸς αὐτὸν εἰς Πτολεμαΐδα. ⟨124⟩ ὃ δὲ τὴν μὲν πολιορκίαν οὐκ ἔπαυσε, τοὺς δὲ πρεσβυτέρους τοῦ λαοῦ παραλαβὼν καὶ τοὺς ἱερεῖς, καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ ἐσθῆτα καὶ πλῆθος ξενίων κομίζων, ἧκε πρὸς τὸν Δημήτριον, καὶ τούτοις δωρησάμενος αὐτὸν θεραπεύει τὴν ὀργὴν τοῦ βασιλέως, καὶ τιμηθεὶς ὑπ' αὐτοῦ λαμβάνει βεβαίως ἔχειν τὴν ἀρχιερωσύνην, καθὼς καὶ ἐπὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων ἐκέκτητο. ⟨125⟩ κατηγορούντων δ' αὐτοῦ τῶν φυγάδων ὁ Δημήτριος οὐκ ἐπίστευσεν, ἀλλὰ καὶ παρακαλοῦντος αὐτὸν ὅπως ὑπὲρ τῆς Ἰουδαίας ἁπάσης καὶ τῶν τριῶν τοπαρχιῶν, Σαμαρείας καὶ Περαίας καὶ Γαλιλαίας, τριακόσια τελῇ τάλαντα, δίδωσι περὶ πάντων ἐπιστολὰς αἳ περιεῖχον τὸν τρόπον τοῦτον. ⟨126⟩ 'βασιλεὺς Δημήτριος Ἰωνάθῃ τἀδελφῷ καὶ τῷ Ἰουδαίων ἔθνει χαίρειν. τὸ ἀντίγραφον τῆς ἐπιστολῆς ἧς ἐγράψαμεν Λασθένει τῷ συγγενεῖ ἡμῶν ἀπεστάλκαμεν ὑμῖν, ἵν' εἰδῆτε. ⟨127⟩ 'βασιλεὺς Δημήτριος Λασθένει τῷ πατρὶ χαίρειν. τῷ Ἰουδαίων ἔθνει ὄντι φίλῳ καὶ τὰ δίκαια τὰ πρὸς ἡμᾶς φυλάττοντι τῆς εὐνοίας ἔκρινα χάριν παρασχεῖν, καὶ τοὺς τρεῖς νομούς, Ἀφερειμὰ καὶ Λύδδα καὶ Ῥαμαθά, οἳ τῇ Ἰουδαίᾳ προσετέθησαν ἀπὸ τῆς Σαμαρείτιδος, καὶ τὰ προσκυροῦντα τούτοις, ⟨128⟩ ἔτι θ' ὅσα παρὰ τῶν θυόντων ἐν Ἱεροσολύμοις ἐλάμβανον οἱ πρὸ ἐμοῦ βασιλεῖς καὶ ὅσα ἀπὸ τῶν καρπῶν τῆς γῆς καὶ τῶν φυτῶν, καὶ τἆλλα τὰ προσήκοντα ἡμῖν, καὶ τὰς λίμνας τῶν ἁλῶν καὶ τοὺς κομιζομένους ἡμῖν στεφάνους, ἀφίημι αὐτοῖς, καὶ οὐδὲν

§ 124 = 1 Maccab. XI 22.

παραβιασθήσεται τούτων ἀπὸ τοῦ νῦν οὐδ' εἰς τὸν ἐπιόντα χρόνον. φρόντισον οὖν ἵνα τούτων ἀντίγραφον γένηται καὶ δοθῇ Ἰωνάθῃ, καὶ ἐν ἐπισήμῳ τόπῳ τοῦ ἁγίου ἱεροῦ τεθῇ.'

⟨129⟩ *τὰ μὲν δὴ γραφέντα ταῦτ' ἦν, ὁρῶν δ' ὁ Δημήτριος εἰρήνην οὖσαν καὶ μηδένα κίνδυνον μηδὲ πολέμου φόβον ὑπάρχοντα, διέλυσε τὴν στρατιὰν καὶ τὸν μισθὸν αὐτῶν ἐμείωσε· καὶ μόνοις τοῦτον ἐχορήγει τοῖς ξενολογηθεῖσιν, οἳ συνανέβησαν ἐκ Κρήτης αὐτῷ καὶ ἐκ τῶν ἄλλων νήσων.* ⟨130⟩ *ἔχθρα τοιγαροῦν αὐτῷ καὶ μῖσος ἐκ τούτου γίγνεται παρὰ τῶν στρατιωτῶν, οἷς αὐτὸς μὲν οὐδὲν οὐκέτι παρεῖχεν, οἱ δὲ πρὸ αὐτοῦ βασιλεῖς καὶ ἐπ' εἰρήνης χορηγοῦντες αὐτοῖς ὁμοίως διετέλουν, ἵν' εὐνοοῦντας ἔχωσι καὶ ἐν τοῖς ὑπὲρ αὐτῶν ἀγῶσιν, εἰ δεήσειέ ποτε, προθύμους.*

5 ⟨131⟩ *ἀμέλει ταύτην νοήσας τὴν δύσνοιαν τῶν στρατιωτῶν πρὸς Δημήτριον Ἀλεξάνδρου τις στρατηγός, Ἀπαμεὺς τὸ γένος, Διόδοτος ὁ καὶ Τρύφων ἐπικληθείς, παραγίγνεται πρὸς Μάλχον τὸν Ἄραβα, ὃς ἔτρεφε τὸν Ἀλεξάνδρου υἱὸν Ἀντίοχον, καὶ δηλώσας αὐτῷ τὴν δυσμένειαν τὴν τῶν στρατευμάτων πρὸς τὸν Δημήτριον, ἔπειθεν αὐτῷ δοῦναι τὸν Ἀντίοχον· βασιλέα γὰρ αὐτὸν ποιήσειν καὶ τὴν ἀρχὴν αὐτῷ τὴν τοῦ πατρὸς ἀποκαταστήσειν.* ⟨132⟩ *ὃ δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἀντεῖχεν ὑπ' ἀπιστίας, ὕστερον δὲ πολλῷ χρόνῳ προσλιπαρήσαντος τοῦ Τρύφωνος ἐκνικᾶται τὴν προαίρεσιν εἰς ἃ Τρύφων παρεκάλει. καὶ τὰ μὲν περὶ τούτου*
2 *τἀνδρὸς ἐν τούτοις ὑπῆρχεν·* ⟨133⟩ *ὁ δ' ἀρχιερεὺς Ἰωνάθης ὑπεξελεῖν βουλόμενος τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν Ἱεροσολύμων καὶ τοὺς Ἰουδαίων φυγάδας καὶ ἀσεβεῖς*

§ 129 = 1 Maccab. XI 38.

καὶ τοὺς ἐν ἅπασι τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ φρουρίοις, πέμψας πρὸς Δημήτριον δῶρα καὶ πρεσβευτὰς παρεκάλει τοὺς ἐν τοῖς ὀχυρώμασι τῆς Ἰουδαίας ἐκβαλεῖν. ⟨134⟩ ὁ δ' οὐ ταῦτα μόνον αὐτῷ παρέξειν, ἀλλὰ καὶ μείζω τούτων ὑπισχνεῖται μετὰ τὸν ἐν χερσὶ πόλεμον· τούτῳ γὰρ νῦν ἀσχολεῖν. ἠξίου δ' αὐτὸν καὶ συμμαχίαν πέμψαι, δηλῶν ἀποστῆναι τὴν δύναμιν αὐτοῦ. καὶ Ἰωνάθης μὲν τρισχιλίους ἐπιλεξάμενος στρατιώτας ἔπεμψεν, ⟨135⟩ Ἀντιοχεῖς δὲ μισοῦντες τὸν Δημήτριον ὑπὲρ 3
ὧν πεπόνθεσαν ὑπ' αὐτοῦ κακῶς, ἀπεχθανόμενοι δ' αὐτῷ καὶ διὰ τὸν πατέρα Δημήτριον πόλλ' εἰς αὐτοὺς ἐξαμαρτόντα, καιρὸν ἐπετήρουν λαβεῖν καθ' ὃν ἐπίθοιντο αὐτῷ. ⟨136⟩ νοήσαντες δὲ συμμαχίαν παροῦσαν παρὰ Ἰωνάθου τῷ Δημητρίῳ, καὶ συμφρονήσαντες ὅτι πολλὴν ἀθροίσει δύναμιν εἰ μὴ φθάσαντες προκαταλάβοιεν αὐτόν, ἁρπάσαντες τὰ ὅπλα καὶ περιστάντες τοῖς βασιλείοις αὐτοῦ τρόπῳ πολιορκίας, καὶ τὰς ἐξόδους διαλαβόντες, ἐζήτουν χειρώσασθαι τὸν βασιλέα. ⟨137⟩ ὁ δὲ τὸν δῆμον ὁρῶν τὸν τῶν Ἀντιοχέων ἐκπεπολεμωμένον πρὸς αὐτὸν καὶ ἐν ὅπλοις ὄντα, παραλαβὼν τοὺς μισθοφόρους καὶ τοὺς πεμφθέντας ὑπὸ τοῦ Ἰωνάθου Ἰουδαίους συμβάλλει τοῖς Ἀντιοχεῦσι, καὶ βιασθεὶς ὑπ' αὐτῶν (πολλαὶ γὰρ ἦσαν μυριάδες) ἡττᾶται. ⟨138⟩ βλέποντες δὲ τοὺς Ἀντιοχεῖς κρατοῦντας οἱ Ἰουδαῖοι, ἐπὶ τὰς στέγας τῶν βασιλείων ἀναβάντες ἐκεῖθεν ἔβαλλον αὐτούς, καὶ τοῦ μὲν αὐτοί τι πάσχειν ὑπ' αὐτῶν ὄντες πορρωτάτω διὰ τὸ ὕψος, ποιοῦντες δ' αὐτοὺς κακῶς διὰ τὸ ἄνωθεν μάχεσθαι, τῶν σύνεγγυς αὐτοὺς οἰκιῶν ἀπεώσαντο. ⟨139⟩ καὶ ταύταις μὲν εὐθὺς πῦρ ἐνῆκαν, ἡ δὲ φλὸξ ἐφ' ὅλην

§ 134 = 1 Maccab. XI 41.

διατείνουσα τὴν πόλιν, πυκνῶν τῶν οἰκιῶν οὐσῶν καὶ τὰ πλεῖστα ἐκ ξύλων ᾠκοδομημένων, πᾶσαν αὐτὴν ἐνέμετο. ⟨140⟩ οἱ δ' Ἀντιοχεῖς μὴ δυνάμενοι βοηθῆσαι μηδὲ κρατῆσαι τοῦ πυρός, εἰς φυγὴν ἐτράπησαν. τῶν δὲ Ἰουδαίων ἀπὸ δώματος ἐπὶ δῶμα διαπηδώντων καὶ τοῦτον αὐτοὺς διωκόντων τὸν τρόπον, παράδοξον συνέβη γενέσθαι τὴν δίωξιν. ⟨141⟩ ὁ δὲ βασιλεὺς ὁρῶν τοὺς Ἀντιοχεῖς σῶσαι τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας ἐσπουδακότας καὶ διὰ τοῦτο μηκέτι μαχομένους, δι' ἄλλων αὐτοῖς ἐπιτίθεται στενωπῶν, καὶ συμβαλὼν πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινεν, ὡς ἀναγκασθῆναι ῥῖψαι τὰς πανοπλίας καὶ παραδοῦναι αὑτοὺς τῷ Δημητρίῳ, ⟨142⟩ συγγνοὺς δ' αὐτοῖς τῶν τετολμημένων καταπαύει τὴν στάσιν. δωρησάμενος δὲ τοὺς Ἰουδαίους ταῖς ἐκ τῶν σκύλων ὠφελείαις, καὶ ὡς αἰτιωτάτοις αὐτῷ τῆς νίκης γεγενημένοις εὐχαριστήσας, ἀπέπεμψεν εἰς Ἱεροσόλυμα πρὸς Ἰωνάθην, μαρτυρῶν αὐτῷ τῆς συμμαχίας. ⟨143⟩ ὕστερον δὲ πονηρὸς εἰς αὐτὸν ἐγένετο καὶ τὰς ὑποσχέσεις διεψεύσατο, καὶ πόλεμον ἠπείλησεν εἰ μὴ τοὺς φόρους αὐτῷ πάντας ἀποδώσει, οὓς ὤφειλε τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος ἐπὶ τῶν πρώτων βασιλέων. καὶ ταῦτ' ἐποίησεν ἄν, εἰ μὴ Τρύφων αὐτὸν ἐπέσχε καὶ τὴν ἐπὶ τὸν Ἰωνάθην αὐτοῦ παρασκευὴν ἀντιμετέσπασεν εἰς τὰς περὶ αὑτοῦ φροντίδας. ⟨144⟩ ὑποστρέψας γὰρ ἐκ τῆς Ἀραβίας εἰς τὴν Συρίαν μετὰ τοῦ παιδὸς Ἀντιόχου (μειράκιον δ' ἦν οὗτος ἔτι τὴν ἡλικίαν) περιτίθησιν αὐτῷ τὸ διάδημα, καὶ προσχωρήσαντος τοῦ στρατιωτικοῦ παντός, ὃ κατελελοίπει τὸν Δημήτριον διὰ τὸ μὴ τυγχάνειν μισθῶν, πόλεμον ἐκφέρει πρὸς τὸν Δημήτριον, καὶ συμβαλὼν αὐτῷ

§ 140 = 1 Maccab. XI 48.

κρατεῖ τῇ μάχῃ, καὶ τούς τ' ἐλέφαντας καὶ τὴν τῶν Ἀντιοχέων πόλιν λαμβάνει.

⟨145⟩ Δημήτριος μὲν οὖν ἡττηθεὶς ἀνεχώρησεν 4
εἰς Κιλικίαν· ὁ δὲ παῖς Ἀντίοχος πέμψας πρὸς Ἰωνάθην πρεσβευτὰς καὶ γράμματα φίλον τε καὶ σύμμαχον αὐτὸν ἐποιεῖτο, καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην ἐβεβαίου, καὶ τῶν τεττάρων παρεχώρει νομῶν οἳ τῇ χώρᾳ τῶν Ἰουδαίων προσετέθησαν· ⟨146⟩ ἔτι γε μὴν σκεύη χρυσᾶ καὶ ἐκπώματα καὶ πορφυρᾶν ἐσθῆτα, χρῆσθαι τούτοις ἐπιτρέπων, ἀπέστειλε· καὶ πόρπῃ δ' αὐτὸν δωρεῖται χρυσῇ, καὶ τῶν πρώτων αὐτοῦ καλεῖσθαι φίλων. τὸν ἀδελφὸν δ' αὐτοῦ Σίμωνα στρατηγὸν τῆς στρατιᾶς ἀπὸ Κλίμακος τῆς Τυρίων ἕως Αἰγύπτου καθίστησιν. ⟨147⟩ Ἰωνάθης δ' ἐπὶ τούτοις παρ' Ἀντιόχου γεγενημένοις εἰς αὐτὸν ἡσθείς, πέμψας πρὸς αὐτόν τε καὶ Τρύφωνα πρεσβευτάς, εἶναί τε φίλος ὡμολόγει καὶ σύμμαχος καὶ πολεμήσειν σὺν αὐτῷ πρὸς Δημήτριον, διδάσκων ὡς οὐδ' αὐτῷ χάριτας ἀποδοίη, πολλῶν παρ' αὐτοῦ χρηστῶν ἐν οἷς ἐδεῖτο τυχών, ἀλλὰ προσαδικήσειεν ἀνθ' ὧν εὖ πάθοι.

⟨148⟩ συγχωρήσαντος οὖν Ἀντιόχου δύναμιν αὐτῷ 5
συναγαγόντι πολλὴν ἔκ τε Συρίας καὶ Φοινίκης τοῖς Δημητρίου πολεμῆσαι στρατηγοῖς, εὐθὺς ὥρμησεν ἐπὶ τὰς πόλεις. αἳ δὲ λαμπρῶς μὲν αὐτὸν ἐξεδέξαντο, στρατιὰν δ' οὐκ ἔδοσαν. ⟨149⟩ παραγενόμενος δ' ἐκεῖθεν εἰς Ἀσκάλωνα πόλιν, καὶ τῶν Ἀσκαλωνιτῶν φιλοτίμως αὐτῷ μετὰ δώρων ἀπαντησάντων, αὐτούς τε τούτους παρεκάλει καὶ τῶν ἐν τῇ Κοίλῃ Συρίᾳ πόλεων ἑκάστην ἀποστᾶσαν Δημητρίου προσθέσθαι μὲν Ἀντιόχῳ, σὺν αὐτῷ δὲ πολεμούσας πειρᾶσθαι παρὰ

§ 148 = 1 Maccab. XI 60.

Δημητρίου δίκην λαμβάνειν ὧν ἁμάρτοι ποτ᾽ εἰς αὐτάς· εἶναι δ᾽ αὐταῖς βουλομέναις ταῦτα φρονεῖν πολλὰς αἰτίας. ⟨150⟩ *πείσας δ᾽ ὁμολογῆσαι πρὸς τὸν Ἀντίοχον συμμαχεῖν τὰς πόλεις, εἰς Γάζαν παρεγένετο, προσαξόμενος καὶ τὴν παρὰ τούτων εὔνοιαν Ἀντιόχῳ. πολὺ δ᾽ ηὗρε τῆς προσδοκίας τοὺς Γαζαίους ἀλλοτριώτερον ἔχοντας· ἀπέκλεισαν γὰρ αὐτῷ τὰς πύλας, καὶ τὸν Δημήτριον ἐγκαταλιπόντες οὐκ ἔγνωσαν Ἀντιόχῳ προσχωρῆσαι.* ⟨151⟩ *τοῦτο παρώξυνεν εἰς πολιορκίαν τὸν Ἰωνάθην καὶ τῆς χώρας τὴν κάκωσιν· μέρος γὰρ τῆς στρατιᾶς περικαθίσας τῇ Γάζῃ, τῷ λοιπῷ τὴν γῆν αὐτὸς ἐπιὼν διέφθειρε καὶ ἐνεπίμπρη. ταῦτα δὲ πάσχοντας αὐτοὺς ὁρῶντες οἱ Γαζαῖοι καὶ μηδεμίαν ἀπὸ Δημητρίου βοήθειαν αὐτοῖς γιγνομένην, ἀλλὰ τὸ μὲν λυποῦν ἤδη παρόν, τὸ δ᾽ ὠφελῆσον μακρὰν ἔτι καὶ ἄδηλον εἰ παραγένοιτο, σῶφρον ἔκριναν εἶναι τοῦτ᾽ ἀφέντες περιμένειν ἐκεῖνο θεραπεύειν.* ⟨152⟩ *πέμψαντες οὖν πρὸς τὸν Ἰωνάθην φιλίαν θ᾽ ὡμολόγουν καὶ συμμαχίαν· οἱ μὲν γὰρ ἄνθρωποι πρὸ πείρας τῶν δεινῶν οὐ συνιᾶσι τὸ συμφέρον, ἀλλ᾽ ὅταν ἔν τινι κακῷ γενόμενοι τύχωσι, τότε γνωσιμαχήσαντες ἃ μηδ᾽ ὅλως βλαβέντας ἄμεινον ἦν ποιεῖν, ταῦθ᾽ ὕστερον ζημιωθέντες αἱροῦνται.* ⟨153⟩ *ὁ δὲ συνθέμενος πρὸς αὐτοὺς φιλίαν καὶ λαβὼν ὁμήρους, τούτους μὲν ἀπέστειλεν εἰς Ἱεροσόλυμα, αὐτὸς δὲ τὴν χώραν ἅπασαν ἐπῆλθεν ἄχρι Δαμασκοῦ.*

6 ⟨154⟩ *τῶν δὲ Δημητρίου στρατηγῶν ἀκουσθέντων αὐτῷ προελθεῖν εἰς Κέδασαν πόλιν σὺν πολλῇ στρατιᾷ (μεταξὺ δ᾽ ἔστιν αὕτη τῆς τε Τυρίων γῆς καὶ τῆς Γαλιλαίας· ἀπάξειν γὰρ αὐτὸν ἐκ τῆς Συρίας ὑπέλαβον*

§ 154 = 1 Maccab. XI 63.

ἐπὶ τὴν Γαλιλαίαν ὡς σύμμαχον· τοὺς γὰρ Γαλιλαίους ὄντας αὐτοῦ οὐ περιόψεσθαι πολεμουμένους) ⟨155⟩ ὑπήντησεν αὐτοῖς, τὸν ἀδελφὸν Σίμωνα καταλιπὼν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, ὃς καὶ στρατὸν ἐκ τῆς χώρας συναγαγὼν ὡς ἐνῆν ἱκανώτατον, τὴν Βεθσούραν πολιορκῶν προσεκάθητο, χωρίον τῆς Ἰουδαίας ὀχυρώτατον· κατεῖχε γὰρ αὐτὸ φρουρὰ Δημητρίου. δεδήλωται δ' ἡμῖν τοῦτο καὶ πρότερον. ⟨156⟩ ὡς δὲ χώματα μὲν ἐγείραντος τοῦ Σίμωνος, μηχανήματα δ' ἱστάντος καὶ πολλῇ σπουδῇ χρωμένου περὶ τὴν τῆς Βεθσούρας πολιορκίαν ἔδεισαν οἱ φρουροὶ μὴ κατὰ κράτος ἐξαιρεθέντος τοῦ χωρίου διαφθαρῶσι, πέμψαντες πρὸς τὸν Σίμωνα ἠξίουν, ὅρκους λαβόντες ὥστε μηδὲν ὑπ' αὐτοῦ παθεῖν, καταλιπεῖν τὸ χωρίον καὶ πρὸς Δημήτριον ἀπελθεῖν. ⟨157⟩ ὁ δὲ δοὺς ταύτας αὐτοῖς τὰς πίστεις, ἐκβάλλει μὲν ἐκείνους ἐκ τῆς πόλεως, αὐτὸς δὲ φρουρὰν ἐγκαθίστησιν ἰδίαν.

⟨158⟩ Ἰωνάθης δ' ἄρας ἐκ τῆς Γαλιλαίας ἀπὸ τῶν 7
ὑδάτων τῶν Γεννησάρων λεγομένων (ἐκεῖ γὰρ ἐτύγχανεν ἐστρατοπεδευκώς) εἰς τὸ καλούμενον Ἀσὼρ πεδίον προῆλθεν, οὐκ εἰδὼς ὄντας ἐν αὐτῇ τοὺς πολεμίους. ⟨159⟩ μαθόντες δὲ πρὸ μιᾶς ἡμέρας οἱ τοῦ Δημητρίου μέλλειν Ἰωνάθην ἐπ' αὐτοὺς βαδίζειν, ἐνέδραν αὐτῷ καὶ τοὺς λοχήσοντας ἐν τῷ ὄρει καθίσαντες αὐτοὶ μετὰ τῆς στρατιᾶς ἀπήντων εἰς τὸ πεδίον. οὓς ἰδὼν ὁ Ἰωνάθης ἑτοίμους πρὸς μάχην, παρεσκευάζετο καὶ αὐτὸς τοὺς ἰδίους στρατιώτας πρὸς τὸν ἀγῶνα, ὡς ἠδύνατο. ⟨160⟩ τῶν δὲ εἰς τὴν ἐνέδραν ὑπὸ τῶν Δημητρίου στρατηγῶν κατασταθέντων κατὰ νώτου τοῖς Ἰουδαίοις γενομένων, δείσαντες μὴ μέσοι ληφθέντες

§ 158 = 1 Maccab. XI 67.

ἀπόλωνται φεύγειν ὥρμησαν· ⟨161⟩ καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες τὸν Ἰωνάθην κατέλιπον, ὀλίγοι δέ τινες, ὡς περὶ πεντήκοντα τὸν ἀριθμόν, ὑπέμειναν, καὶ Ματταθίας ὁ Ἀψαλώμου καὶ Ἰούδας ὁ Χαψαίου τῆς ἁπάσης δυνάμεως ἡγεμόνες ὄντες, οἳ τολμηρῶς τε καὶ μετ᾽ ἀπογνώσεως εἰς τοὺς πολεμίους ὠσάμενοι τῷ τε θράσει κατέπληξαν αὐτοὺς καὶ ταῖς χερσὶν ἀπέστρεψαν εἰς φυγήν. ⟨162⟩ οἱ δ᾽ ἀναχωρήσαντες τῶν Ἰωνάθου στρατιωτῶν ὡς εἶδον τοὺς πολεμίους τραπέντας, ἐπισυλλεγέντες ἐκ τῆς φυγῆς ὥρμησαν αὐτοὺς διώκειν, καὶ τοῦτ᾽ ἐποίησαν μέχρι Κεδασῶν, οὗ τὸ στρατόπεδον ἦν τῶν πολεμίων.

8 *⟨163⟩ κρατήσας οὖν Ἰωνάθης τῇ μάχῃ λαμπρῶς καὶ δισχιλίους τῶν ἐχθρῶν ἀποκτείνας ὑπέστρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα. ὁρῶν δ᾽ ὅτι πάντ᾽ αὐτῷ κατὰ νοῦν προνοίᾳ θεοῦ χωρεῖ, πρὸς Ῥωμαίους πρεσβευτὰς ἀπέστειλεν, ἀνανεώσασθαι βουλόμενος τὴν γενομένην τῷ ἔθνει πρὸς αὐτοὺς ἔμπροσθεν φιλίαν. ⟨164⟩ τοῖς δ᾽ αὐτοῦ πρεσβευταῖς ἐπέστειλεν ἀπὸ τῆς Ῥώμης ἀναστρέφουσι πρὸς τοὺς Σπαρτιάτας ἀφικέσθαι καὶ τὴν πρὸς αὐτοὺς ὑπομνῆσαι φιλίαν καὶ συγγένειαν. ⟨165⟩ οἳ δ᾽ ὡς ἦλθον εἰς τὴν Ῥώμην, παρελθόντες εἰς τὴν βουλὴν αὐτῶν καὶ τὰ παρὰ Ἰωνάθου τοῦ ἀρχιερέως εἰπόντες, ὡς πέμψειεν αὐτοὺς ἐπὶ τὴν τῆς συμμαχίας βεβαίωσιν, τῆς βουλῆς ἐπικυρωσάσης τὰ πρότερον αὐτῇ περὶ τῆς Ἰουδαίων φιλίας ἐγνωσμένα, καὶ δούσης ἐπιστολὰς πρὸς ἅπαντας τοὺς βασιλεῖς τῆς Ἀσίας καὶ Εὐρώπης καὶ τῶν πόλεων ἄρχοντας αὐτοῖς κομίζειν, ὅπως ἀσφαλοῦς τῆς εἰς τὴν οἰκείαν κομιδῆς δι᾽ αὐτῶν τύχωσιν, ἀναστρέφοντες εἰς τὴν Σπάρτην παρεγένοντο, καὶ τὰς*

§ 163 = 1 Maccab. XII 1.

ἐπιστολὰς ἃς ἔλαβον παρὰ Ἰωνάθου αὐτοῖς ἀπέδοσαν. τὸ δ' ἀντίγραφον ἦν τόδε.

⟨166⟩ 'ἀρχιερεὺς Ἰωνάθης τοῦ ἔθνους τῶν Ἰουδαίων καὶ ἡ γερουσία καὶ τὸ κοινὸν τῶν Ἰουδαίων Λακεδαιμονίων ἐφόροις καὶ γερουσίᾳ καὶ δήμῳ τοῖς ἀδελφοῖς χαίρειν. εἰ ἐρρωμένοις ὑμῖν καὶ τὰ κοινὰ καὶ τὰ ἴδια χωρεῖ κατὰ νοῦν, οὕτως ἂν ἔχοι ὡς βουλόμεθα· ἐρρώμεθα δὲ καὶ ἡμεῖς. ⟨167⟩ ἐπὶ τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις κομισθείσης Ὀνίᾳ τῷ γενομένῳ ἀρχιερεῖ παρ' ἡμῖν παρ' Ἀρείου τοῦ βασιλεύσαντος ὑμῶν ἐπιστολῆς διὰ Δημοτέλους περὶ τῆς ὑπαρχούσης ἡμῖν πρὸς ὑμᾶς συγγενείας, ἧς ὑποτέτακται τὸ ἀντίγραφον, τήν τ' ἐπιστολὴν ἐδεξάμεθα προθύμως καὶ τῷ Δημοτέλει καὶ τῷ Ἀρείῳ εὐνοϊκῶς διετέθημεν, οὐ δεόμενοι τῆς τοιαύτης ἀποδείξεως διὰ τὸ ἐκ τῶν ἱερῶν ἡμῶν πεπεῖσθαι γραμμάτων. ⟨168⟩ τὸ μὲν οὖν προκατάρχειν τῆς ἀναγνωρίσεως οὐκ ἐδοκιμάζομεν, μὴ καὶ προαρπάζειν δοκῶμεν τὴν παρ' ὑμῶν διδομένην δόξαν· πολλῶν δὲ χρόνων διαγεγενημένων ἀπὸ τῆς ἐξ ἀρχῆς ἀναπολησθείσης ἡμῖν οἰκειότητος, ἐν ταῖς ἱεραῖς καὶ ἐπωνύμοις ἡμέραις θυσίας τῷ θεῷ προσφέροντες καὶ ὑπὲρ τῆς ὑμετέρας σωτηρίας τε καὶ νίκης αὐτὸν παρακαλοῦμεν. ⟨169⟩ πολλῶν δ' ἡμᾶς πολέμων περιστάντων διὰ τὴν τῶν γειτνιώντων πλεονεξίαν, οὔθ' ὑμῖν οὔτ' ἄλλοις τῶν προσηκόντων ἡμῖν ἐνοχλεῖν ἐκρίναμεν. καταγωνισάμενοι δὲ τοὺς πολεμίους, πέμποντες πρὸς Ῥωμαίους Νουμήνιον τὸν Ἀντιόχου καὶ Ἀντίπατρον τὸν Ἰάσονος, τῶν ἀπὸ τῆς γερουσίας ὄντων παρ' ἡμῖν ἐν τιμῇ, ἐδώκαμεν αὐτοῖς καὶ πρὸς ὑμᾶς ἐπιστολάς, ὅπως ἀνανεώσωνται τὴν πρὸς ὑμᾶς ὑπάρχουσαν ἡμῖν φιλίαν. ⟨170⟩ καλῶς οὖν ποιήσετε καὶ αὐτοὶ γράφου-

τες ἡμῖν, καὶ περὶ ὧν ἂν δέησθε ἐπιστέλλοντες ὡς εἰς ἅπαντα προθυμησομένοις ὑπὲρ τῆς ὑμετέρας προαιρέσεως.'

οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι τούς τε πρεσβευτὰς φιλοφρόνως ὑπεδέξαντο, καὶ ψήφισμα ποιησάμενοι περὶ φιλίας καὶ συμμαχίας πρὸς αὐτοὺς ἀπέστειλαν.

9 ⟨171⟩ κατὰ δὲ τὸν χρόνον τοῦτον τρεῖς αἱρέσεις τῶν Ἰουδαίων ἦσαν, αἳ περὶ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων διαφόρως ὑπελάμβανον· ὧν ἡ μὲν Φαρισαίων ἐλέγετο, ἡ δὲ Σαδδουκαίων, ἡ τρίτη δὲ Ἐσσηνῶν. ⟨172⟩ οἱ μὲν οὖν Φαρισαῖοι τινὰ καὶ οὐ πάντα τῆς εἱμαρμένης εἶναι λέγουσιν ἔργον, τινὰ δ' ἐφ' ἑαυτοῖς ὑπάρχειν συμβαίνειν τε καὶ μὴ γίγνεσθαι. τὸ δὲ τῶν Ἐσσηνῶν γένος πάντων τὴν εἱμαρμένην κυρίαν ἀποφαίνεται, καὶ μηδὲν ὃ μὴ κατ' ἐκείνης ψῆφον ἀνθρώποις ἀπαντᾷ. ⟨173⟩ Σαδδουκαῖοι δὲ τὴν μὲν εἱμαρμένην ἀναιροῦσιν, οὐδὲν εἶναι ταύτην ἀξιοῦντες, οὐδὲ κατ' αὐτὴν τὰ ἀνθρώπινα τέλος λαμβάνειν, ἅπαντα δ' ἐφ' ἡμῖν αὐτοῖς κεῖσθαι, ὡς καὶ τῶν ἀγαθῶν αἰτίους ἡμᾶς αὐτοὺς γιγνομένους καὶ τὰ χείρω παρὰ τὴν ἡμετέραν ἀβουλίαν λαμβάνοντας.

⟨174⟩ ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἀκριβεστέραν πεποίημαι δήλωσιν ἐν τῇ δευτέρᾳ βίβλῳ τῆς Ἰουδαϊκῆς
10 πραγματείας· οἱ δὲ τοῦ Δημητρίου στρατηγοὶ τὴν γεγενημένην ἧτταν ἀναμαχέσασθαι βουλόμενοι, πλείω τῆς προτέρας δύναμιν συναγαγόντες ἦλθον ἐπὶ τὸν Ἰωνάθην. ὃ δ' ἐπιόντας πυθόμενος ὀξέως ὑπήντησεν αὐτοῖς εἰς τὴν Ἀμαθῖτιν· οὐ γὰρ ἔγνω σχολὴν αὐτοῖς παρασχεῖν ὥστ' εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐμβαλεῖν. ⟨175⟩ στρατοπεδευσάμενος δὲ τῶν πολεμίων ἄπωθεν σταδίοις

§ 170 = 1 Maccab. XII 20.

πεντήκοντα, πέμπει τοὺς κατοψομένους αὐτῶν τὴν παρεμβολὴν καὶ πῶς εἶεν ἐστρατοπεδευκότες. τῶν δὲ κατασκόπων πάντ' αὐτῷ φρασάντων καί τινας συλλαβόντων νυκτός, οἳ αὐτῷ μέλλειν ἐπιτίθεσθαι τοὺς πολεμίους ἐμήνυον, ⟨176⟩ προγνοὺς ἠσφαλίσατο, προφυλακάς τε ποιησάμενος ἔξω τοῦ στρατοπέδου καὶ τὴν δύναμιν δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ἐν τοῖς ὅπλοις ἔχων ἅπασαν, καὶ παρηγγελκὼς αὐτοῖς τὰς ψυχὰς ἐρρωμένοις εἶναι καὶ ταῖς διανοίαις οὕτως ἔχειν ὡς καὶ διὰ τῆς νυκτός, εἰ δεήσειε, μαχουμένους, ὥστε μὴ λαθεῖν αὐτῶν τὴν προαίρεσιν. ⟨177⟩ οἱ δὲ τοῦ Δημητρίου στρατηγοὶ πυθόμενοι τὸν Ἰωνάθην μεμαθηκότα οὐκέτι τὴν γνώμην ἦσαν ὑγιεῖς, ἀλλ' ἐτάραττεν αὐτοὺς τὸ καταφώρους τοῖς ἐχθροῖς γεγονέναι, μηδενὶ προσδοκῶντας αὐτῶν ἐπικρατήσειν ἑτέρῳ, τῆς ἐπιβουλῆς διημαρτημένης· ἐκ γὰρ τοῦ φανεροῦ διακινδυνεύοντες οὐκ ἐνόμιζον εἶναι τοῖς Ἰωνάθου ἀξιόμαχοι. ⟨178⟩ φυγὴν οὖν ἐβουλεύσαντο, καὶ πυρὰ καύσαντες πολλά, ὡς ἂν ὁρῶντες οἱ πολέμιοι μένειν αὐτοὺς ὑπολαμβάνωσιν, ἀνεχώρησαν. ὁ δὲ Ἰωνάθης ἕωθεν προσμίξας αὐτῶν τῷ στρατοπέδῳ καὶ καταλαβὼν ἔρημον αὐτό, συνεὶς ὅτι πεφεύγασιν, ἐδίωκεν. οὐ μέντοι φθάνει καταλαβεῖν· ⟨179⟩ ἤδη γὰρ τὸν Ἐλεύθερον διαβεβηκότες ποταμὸν ἦσαν ἐν ἀσφαλεῖ. ποιησάμενος οὖν ἐκεῖθεν τὴν ὑποστροφὴν πρὸς Ἀραβίαν, καὶ πολεμήσας τοὺς Ναβαταίους καὶ πολλὴν αὐτῶν λείαν ἀπελάσας καὶ λαβὼν αἰχμαλώτους, ἐλθὼν εἰς Δαμασκὸν ἐκεῖ πάντ' ἀπέδοτο. ⟨180⟩ ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ Σίμων ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν Ἰουδαίαν ἅπασαν ἐπελθὼν καὶ τὴν Παλαιστίνην ἕως Ἀσκάλωνος, ἠσφαλίσατο τὰ φρούρια, καὶ ποιήσας ταῦτα

§ 176 = 1 Maccab. XII 27.

καὶ τοῖς οἰκοδομήμασι καὶ ταῖς φυλακαῖς ὀχυρὰ ἧκεν εἰς Ἰόπην, καὶ καταλαβόμενος αὐτὴν εἰσήγαγε μεγάλην φρουράν· ἤκουσε γὰρ τοὺς Ἰοπηνοὺς βούλεσθαι τοῖς Δημητρίου στρατηγοῖς παραδοῦναι τὴν πόλιν.

11 ⟨181⟩ *ταῦτ' οὖν διοικησάμενοι ὅ τε Σίμων καὶ Ἰωνάθης ὑπέστρεψαν εἰς Ἱεροσόλυμα. συναγαγὼν δὲ τὸν λαὸν ἅπαντ' εἰς τὸ ἱερὸν Ἰωνάθης συνεβουλεύετο τά τε τῶν Ἱεροσολύμων ἐπισκευάσαι τείχη, καὶ τὸ καθῃρημένον τοῦ περὶ τὸ ἱερὸν περιβόλου πάλιν ἀναστῆσαι, καὶ πύργοις ὑψηλοῖς ἐξοχυρῶσαι τὰ περὶ αὐτό,* ⟨182⟩ *πρὸς τούτοις δὲ καὶ μέσον τῆς πόλεως ἄλλο τεῖχος ἀνοικοδομησαμένους ἀποφράξαι τοῖς ἐν τῇ ἄκρᾳ φρουροῖς τὴν ἀγοράν, καὶ τῆς εὐπορίας αὐτοὺς τῶν σιτίων τοῦτον ἀποκλεῖσαι τὸν τρόπον, ἔτι γε μὴν καὶ τὰ ἐν τῇ χώρᾳ φρούρια ποιῆσαι πολὺ τῆς ὑπαρχούσης αὐτοῖς ἀσφαλείας ἰσχυρότερα.* ⟨183⟩ *τῆς δὲ γνώμης δοκιμασθείσης καὶ τῷ πλήθει καλῶς ἔχειν, αὐτὸς μὲν τὰ κατὰ τὴν πόλιν ᾠκοδόμει, Σίμωνα δὲ τὰ κατὰ τὴν χώραν ἐξέπεμψεν ἀσφαλισόμενον.*

⟨184⟩ *ὁ δὲ Δημήτριος διαβὰς εἰς τὴν Μεσοποταμίαν ἧκε, ταύτην βουλόμενος καὶ τὴν Βαβυλῶνα κατασχεῖν καὶ τῶν ἄνω σατραπειῶν ἐγκρατὴς γενόμενος ἐντεῦθεν ποιεῖσθαι τὰς ὅλης τῆς βασιλείας ἀφορμάς.* ⟨185⟩ *καὶ γὰρ οἱ ταύτῃ κατοικοῦντες Ἕλληνες καὶ Μακεδόνες συνεχῶς ἐπρεσβεύοντο πρὸς αὐτόν, εἰ πρὸς αὐτοὺς ἀφίκοιτο, παραδώσειν μὲν αὐτοὺς ὑπισχνούμενοι, συγκαταπολεμήσειν δὲ Ἀρσάκην τὸν Πάρθων βασιλέα.* ⟨186⟩ *ταύταις ἐπαρθεὶς ταῖς ἐλπίσιν ὥρμησε πρὸς αὐτούς, εἰ καταστρέψαιτο τοὺς Πάρθους καὶ γένοιτ' αὐτῷ δύναμις, τὸν Τρύφωνα πολεμῆσαι διεγνω-*

§ 181 = 1 Maccab. XII 35.

κῶς καὶ τῆς Συρίας ἐκβαλεῖν. δεξαμένων δ' αὐτὸν προθύμως τῶν ἐν τῇ χώρᾳ, συναγαγὼν δύναμιν ἐπολέμησε πρὸς τὸν Ἀρσάκην, καὶ τὴν στρατιὰν ἅπασαν ἀποβαλὼν αὐτὸς ζῶν ἐλήφθη, καθὼς καὶ ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν.

⟨187⟩ *Τρύφων δ' ἐπειδὴ τὰ περὶ τὸν Δημήτριον* 6
ἔγνω τοιοῦτο λαβόντα τέλος, οὐκέτ' ἦν Ἀντιόχῳ βέβαιος, ἀλλ' ἐπεβούλευεν ὥστ' αὐτὸν ἀποκτείνας τὴν βασιλείαν αὐτὸς κατασχεῖν. ἐνεπόδιζέ γε μὴν αὐτοῦ τὴν προαίρεσιν ταύτην ὁ παρὰ Ἰωνάθου φόβος, φίλου τυγχάνοντος Ἀντιόχῳ. καὶ διὰ τοῦτ' ἐκποδὼν ποιήσασθαι τὸν Ἰωνάθην πρῶτον ἔγνω, καὶ τότε τοῖς περὶ τὸν Ἀντίοχον ἐγχειρεῖν. ⟨188⟩ *ἀπάτῃ δ' αὐτὸν καὶ δόλῳ κρίνας ἀνελεῖν, εἰς Βεθσάνην ἐκ τῆς Ἀντιοχείας παραγίγνεται, τὴν καλουμένην ὑφ' Ἑλλήνων Σκυθόπολιν, εἰς ἣν μετὰ τεττάρων αὐτῷ μυριάδων Ἰωνάθης ἀπήντησεν ἐπιλέκτου στρατοῦ· πολεμήσοντα γὰρ αὐτὸν ἥκειν ὑπέλαβεν.* ⟨189⟩ *ὁ δ' ἕτοιμον εἰς μάχην γνοὺς τὸν Ἰωνάθην ὑπέρχεται δώροις αὐτὸν καὶ φιλοφρονήσει, καὶ τοῖς ἡγεμόσιν αὐτοῦ πειθαρχεῖν Ἰωνάθῃ προσέταξε, τούτοις πιστώσασθαι βουλόμενος εὔνοιαν καὶ πᾶσαν ὑπόνοιαν ἐξελεῖν εἰς τὸ καταφρονήσαντα λαβεῖν ἀφύλακτον, οὐδὲν προορώμενον. τήν τε στρατιὰν συνεβούλευσεν ἀπολῦσαι·* ⟨190⟩ *καὶ γὰρ νῦν οὐ δεόντως αὐτὴν ἐπαγαγέσθαι, πολέμου μὲν οὐκ ὄντος, εἰρήνης δ' ἐχούσης τὰ πράγματα. κατασχόντα μέντοι γε περὶ αὐτὸν ὀλίγους εἰς Πτολεμαΐδα συνελθεῖν παρεκάλει· παραδώσειν γὰρ αὐτῷ τὴν πόλιν, τά τ' ἄλλα πάνθ' ὅσα κατὰ τὴν χώραν εἰσὶν ὀχυρώματα ποιήσειν ὑπ' αὐτῷ· καὶ γὰρ τούτων ἕνεκα παρεῖναι.* ⟨191⟩ *ὁ* 2

§ 187 = 1 Maccab. XII 39.

μὲν οὖν Ἰωνάθης οὐδὲν τούτων ὑπονοήσας, ἀλλ' ὑπ' εὐνοίας καὶ γνώμῃ ἀληθεῖ τὸν Τρύφωνα συμβουλεῦσαι ταῦτα πιστεύσας, τὴν μὲν στρατιὰν ἀπέλυσε, τρισχιλίους δὲ κατασχὼν μόνους τοὺς μὲν δισχιλίους ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ κατέλιπεν, αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν χιλίων ἧκεν εἰς Πτολεμαΐδα σὺν τῷ Τρύφωνι. ⟨192⟩ *τῶν δ' ἐν τῇ Πτολεμαΐδι κλεισάντων τὰς πύλας (τοῦτο γὰρ ἦν αὐτοῖς ὑπὸ Τρύφωνος προστεταγμένον) τὸν μὲν Ἰωνάθην ἐζώγρησε, τοὺς δὲ σὺν αὐτῷ πάντας ἀπέκτεινεν. ἔπεμψε δὲ καὶ ἐπὶ τοὺς ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ καταλειφθέντας δισχιλίους, ὅπως ἂν καὶ τούτους ἀπολέσωσιν.* ⟨193⟩ *ἀλλ' οὗτοι μὲν ὑπὸ φήμης τῶν περὶ τὸν Ἰωνάθην συμβεβηκότων ἔφθασαν, πρὶν ἢ τοὺς ὑπὸ τοῦ Τρύφωνος ἀπεσταλμένους ἀφικέσθαι, φραξάμενοι τοῖς ὅπλοις ἐκ τῆς χώρας ἀπελθεῖν· οἱ δ' ἐπ' αὐτοὺς πεμφθέντες ἰδόντες ἑτοίμως ἔχοντας ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἀγωνίζεσθαι, μηδὲν αὐτοῖς ἐνοχλήσαντες πρὸς τὸν Τρύφωνα ὑπέστρεψαν.*

3 ⟨194⟩ *οἱ δ' ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἀκούσαντες τὴν Ἰωνάθου σύλληψιν καὶ τὴν τῶν σὺν αὐτῷ στρατιωτῶν ἀπώλειαν, αὐτόν τ' ἐκεῖνον ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσιν ὠλοφύροντο καὶ δεινὴ τἀνδρὸς ἐπιζήτησις παρὰ πᾶσιν ἦν,* ⟨195⟩ *δέος τε μέγα καὶ κατὰ λόγον αὐτοῖς ἐμπεσὸν ἐλύπει, μὴ τῆς Ἰωνάθου ἀνδρείας ἅμα καὶ προνοίας ἀφῃρημένων τὰ πέριξ ἔθνη, χαλεπῶς ἔχοντα πρὸς αὐτοὺς καὶ διὰ Ἰωνάθην ἠρεμοῦντα, νῦν αὐτοῖς ἐπισυστῇ, καὶ πολεμοῦντες εἰς τοὺς περὶ τῶν ἐσχάτων κινδύνους ἀναγκάζωνται καθίστασθαι.* ⟨196⟩ *καὶ δὴ τοῦτ' αὐτοῖς ὡς ὑπενόουν συνέπεσε· τὸν γὰρ Ἰωνάθου ἀκούσαντες θάνατον οἱ ἐκ τῶν ἐθνῶν πολεμεῖν ἤρξαντο*

§ 192 = 1 Maccab. XII 46.

τοὺς Ἰουδαίους ὡς ἀποροῦντας ἡγεμόνος, αὐτὸς δ' ὁ Τρύφων δύναμιν συναγαγὼν γνώμην εἶχεν ἀναβὰς εἰς τὴν Ἰουδαίαν πολεμεῖν τοὺς ἐν αὐτῇ. ⟨197⟩ *Σίμων δ' ὁρῶν πρὸς ταῦτα τοὺς Ἱεροσολυμίτας καταπεπληγότας, βουλόμενος αὐτοὺς εἰς τὸ ὑποστῆναι προθύμως ἐπιόντα τὸν Τρύφωνα θαρραλεωτέρους ποιῆσαι τῷ λόγῳ, συγκαλέσας τὸν δῆμον εἰς τὸ ἱερὸν ἐντεῦθεν αὐτοὺς παρακαλεῖν ἤρξατο.* ⟨198⟩ *'ὅσα μὲν ὑπὲρ τῆς ὑμετέρας ἐλευθερίας, ἄνδρες ὁμόφυλοι, μετὰ τοῦ πατρὸς ἐγώ τε καὶ ἀδελφοί μου ἐτολμήσαμεν ἀσμένως ἀποθανεῖν, οὐκ ἀγνοεῖτε· παραδειγμάτων δὲ τοιούτων εὐποροῦντός μου, κἀκ τοῦ θνήσκειν ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ τῆς θρησκείας τοὺς ἐκ τῆς ἡμετέρας οἰκίας γενομένους ἡγησαμένου, φόβος οὐδεὶς ἔσται τηλικοῦτος ὃς ταύτην ἡμῶν τὴν διάνοιαν ἐκβαλεῖ τῆς ψυχῆς, ἀντεισάξει δ' εἰς αὐτὴν φιλοζῳΐαν καὶ δόξης καταφρόνησιν.* ⟨199⟩ *ὅθεν ὡς οὐκ ἀποροῦντες ἡγεμόνος οἵου τε καὶ πάσχειν ὑπὲρ ὑμῶν τὰ μέγιστα καὶ δρᾶν, ἕπεσθέ μοι προθύμως ἐφ' οὓς ἂν ἡγῶμαι· οὔτε γὰρ κρείττων ἐγὼ τῶν ἐμῶν ἀδελφῶν, ἵνα φείδωμαι τῆς ἐμαυτοῦ ψυχῆς, οὔτε χείρων, ἵν' ὃ κάλλιστον ἐκείνοις ἔδοξε, τὸ τελευτᾶν ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ τῆς τοῦ θεοῦ θρησκείας ὑμῶν, τοῦτ' ἐγὼ φύγω καὶ καταλίπω.* ⟨200⟩ *οἷς δέ με δεῖ γνήσιον ἀδελφὸν ἐκείνων φανῆναι, τούτοις ἐμαυτὸν ἐπιδείξω· θαρρῶ γὰρ ὡς καὶ δίκην ληψόμενος παρὰ τῶν πολεμίων, καὶ πάντας ὑμᾶς μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων τῆς ἐξ αὐτῶν ὕβρεως ῥυσόμενος, καὶ τὸ ἱερὸν ἀπόρθητον μετὰ τοῦ θεοῦ διαφυλάξων· τὰ γὰρ ἔθνη βλέπω καταφρονήσαντα ὑμῶν ὡς οὐκ ἐχόντων ἡγεμόνα πρὸς τὸ πολεμεῖν ὡρμηκέναι.'*

§ 197 = 1 Maccab. XIII 1.

4 ⟨201⟩ τούτους ποιησαμένου τοῦ Σίμωνος τοὺς λόγους ἀνεθάρρησε τὸ πλῆθος, καὶ ταῖς ψυχαῖς ἐνδεδωκὸς ὑπὸ δειλίας ἀνηγέρθη πρὸς τὰ ἀμείνω καὶ ἀγαθὰς ἐλπίδας, ὡς ἀθρόως πάντα τὸν λαὸν ἐκβοῆσαι τὸν Σίμωνα αὐτῶν ἡγεῖσθαι καὶ ἀντὶ Ἰούδα καὶ Ἰωνάθου τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ τὴν προστασίαν ἔχειν· ἔσεσθαι γὰρ πρὸς ὅ τι κελεύσει πειθηνίους. ⟨202⟩ συναθροίσας δὲ πᾶν εὐθὺς ὅσον ἦν τὸ πολεμικὸν τῆς οἰκείας ἰσχύος, ἔσπευδε τὰ τείχη τῆς πόλεως ἀνοικοδομῆσαι. καὶ πύργοις αὐτὴν ὑψηλοῖς τε καὶ καρτεροῖς ἀσφαλισάμενος ἀπέστειλε μὲν Ἰωνάθην τινὰ φίλον, Ἀψαλώμου παῖδα, μετὰ στρατιᾶς εἰς Ἰόπην, προστάξας αὐτῷ τοὺς οἰκήτορας ἐκβαλεῖν (ἐδεδίει γὰρ μὴ παραδῶσιν οὗτοι τὴν πόλιν τῷ Τρύφωνι), αὐτὸς δ' ὑπομείνας ἐφύλαττε τὰ Ἱεροσόλυμα.

5 ⟨203⟩ ὁ δὲ Τρύφων ἄρας ἐκ Πτολεμαΐδος μετὰ στρατιᾶς πολλῆς, εἰς τὴν Ἰουδαίαν παραγίγνεται τὸν Ἰωνάθην δέσμιον ἄγων. ἀπήντησε δ' αὐτῷ καὶ Σίμων μετὰ τῆς αὐτοῦ δυνάμεως εἰς Ἄδδιδα πόλιν, ἥτις ἐπ' ὄρους κειμένη τυγχάνει, ὑφ' ἧς ὑπόκειται τὰ τῆς Ἰουδαίας πεδία. ⟨204⟩ γνοὺς δ' ὁ Τρύφων ἡγεμόνα τὸν Σίμωνα ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων καθεστῶτα, ἔπεμψε πρὸς αὐτόν, καὶ τοῦτον ἀπάτῃ καὶ δόλῳ περιελθεῖν βουλόμενος, κελεύων αὐτόν, εἰ θέλει λυθῆναι τὸν ἀδελφὸν Ἰωνάθην, πέμψαι τάλαντα ἑκατὸν ἀργυρίου καὶ δύο τῶν παίδων τῶν Ἰωνάθου ὁμήρους, ὅπως μὴ ἀφεθεὶς ἀποστήσῃ τὴν Ἰουδαίαν τοῦ βασιλέως· ἄρτι γὰρ αὐτὸν διὰ τἀργύριον, ὃ τῷ βασιλεῖ χρησάμενος ὤφειλε, φυλάττεσθαι δεδεμένον. ⟨205⟩ ὁ δὲ Σίμων τὴν τέχνην τὴν τοῦ Τρύφωνος οὐκ ἠγνόησεν, ἀλλὰ

§ 203 = 1 Maccab. XIII 12.

συνεὶς ὅτι καὶ τἀργύριον ἀπολέσει δοὺς καὶ τὸν ἀδελφὸν οὐ λύσει, μετ' αὐτοῦ δὲ καὶ τοὺς παῖδας ἐκδώσει τῷ πολεμίῳ, φοβούμενος δὲ μὴ διαβληθῇ πρὸς τὸ πλῆθος ὡς αἴτιος αὐτὸς τἀδελφῷ θανάτου γενόμενος ὅτι μήτε τὰ χρήματα μήτε τοὺς υἱοὺς ἔδωκεν ὑπὲρ αὐτοῦ, συναγαγὼν τὴν στρατιὰν ἐδήλωσεν αὐτῇ τὰ παρὰ τοῦ Τρύφωνος, ⟨206⟩ *εἰπὼν ὅτι ταῦτα καὶ ἐνέδραν καὶ ἐπιβουλὴν ἔχει· ὅμως αἱρετώτερον εἶναι πέμψαι τὰ χρήματ' αὐτῷ καὶ τοὺς υἱοὺς ἢ τοῖς ὑπὸ Τρύφωνος προβαλλομένοις μὴ ὑπακούσαντα λαβεῖν αἰτίαν ὡς τὸν ἀδελφὸν σῶσαι μὴ θελήσας. καὶ Σίμων μὲν τούς τε Ἰωνάθου παῖδας ἔπεμψε καὶ τὰ χρήματα,* ⟨207⟩ *λαβὼν δ' ὁ Τρύφων οὐκ ἐτήρησε τὴν πίστιν οὐδ' ἀπέλυσεν Ἰωνάθην, ἀλλὰ τὴν στρατιὰν ἀναλαβὼν ἐκπεριῆλθε τὴν χώραν, καὶ διὰ τῆς Ἰδουμαίας ἀναβαίνειν διεγνώκει τὸ λοιπὸν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ παραγενόμενος ἧκεν εἰς Ἄδωρα πόλιν τῆς Ἰδουμαίας. ἀντιπαρῆγε δ' ὁ Σίμων μετὰ τῆς στρατιᾶς, ἀεὶ καταστρατοπεδευόμενος ἐξ ἐναντίας αὐτοῦ.*

⟨208⟩ *τῶν δ' ἐν τῇ ἄκρᾳ πεμψάντων πρὸς Τρύ-* 6
φωνα καὶ παρακαλούντων σπεῦσαι πρὸς αὐτοὺς καὶ τροφὰς αὐτοῖς πέμψαι, παρεσκεύασε τὴν ἵππον ὡς διὰ τῆς νυκτὸς ἐκείνης ἐν Ἱεροσολύμοις ἐσόμενος. ἀλλὰ χιὼν διὰ νυκτὸς πολλὴ πεσοῦσα, καὶ τάς θ' ὁδοὺς καλύψασα καὶ ἄπορον ἵπποις μάλιστα ὁδεύειν ὑπὸ βάθους τὴν πορείαν παρασχοῦσα, διεκώλυσεν αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς Ἱεροσόλυμα. ⟨209⟩ *διόπερ ἐκεῖθεν ἄρας ὁ Τρύφων εἰς τὴν Κοίλην ἀφικνεῖται Συρίαν, σπουδῇ τ' εἰς τὴν Γαλααδῖτιν ἐμβαλών, τόν τε Ἰωνάθην ἀποκτείνας αὐτόθι καὶ ταφῆναι κελεύσας, αὐτὸς εἰς*

§ 208 = 1 Maccab. XIII 21.

τὴν Ἀντιόχειαν ὑπέστρεψεν. ⟨210⟩ ὁ δὲ Σίμων πέμψας εἰς Βασκὰ πόλιν μετακομίζει τὰ τἀδελφοῦ ὀστᾶ, καὶ κηδεύει μὲν ταῦτα ἐν Μωδεεῖ τῇ πατρίδι, πένθος δ' ἐπ' αὐτῷ μέγα πᾶς ὁ λαὸς ἐποιήσατο. ⟨211⟩ Σίμων δὲ καὶ μνημεῖον μέγιστον ᾠκοδόμησε τῷ πατρὶ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ἐκ λίθου λευκοῦ καὶ ἀνεξεσμένου. εἰς πολὺ δ' αὐτὸ καὶ περίοπτον ἀναγαγὼν ὕψος στοὰς περὶ αὐτὸ βάλλεται, καὶ στύλους μονολίθους, θαυμαστὸν ἰδεῖν χρῆμα, ἀνίστησι· πρὸς τούτοις δὲ καὶ πυραμίδας ἑπτά, τοῖς τε γονεῦσι καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ἑκάστῳ μίαν, ᾠκοδόμησεν, εἰς ἔκπληξιν μεγέθους θ' ἕνεκα καὶ κάλλους πεποιημένας, αἳ καὶ μέχρι δεῦρο σώζονται. ⟨212⟩ καὶ περὶ μὲν τῆς Ἰωνάθου ταφῆς καὶ τῆς τῶν μνημείων οἰκοδομίας τοῖς οἰκείοις Σίμωνος τοσαύτην σπουδὴν οἴδαμεν γενομένην· ἀπέθανε δὲ Ἰωνάθης ἀρχιερατεύσας ἔτη τέτταρα, προστὰς τοῦ γένους. . .

7 ⟨213⟩ καὶ τὰ μὲν περὶ τῆς τούτου τελευτῆς ἐν τούτοις ἦν, Σίμων δὲ κατασταθεὶς ἀρχιερεὺς ὑπὸ τοῦ πλήθους, τῷ πρώτῳ τῆς ἀρχιερωσύνης ἔτει τῆς ὑπὸ Μακεδόσι δουλείας τὸν λαὸν ἠλευθέρωσεν, ὡς μηκέτι φόρους αὐτοῖς τελεῖν. ἡ δ' ἐλευθερία καὶ τὸ ἀνείσφορον Ἰουδαίοις μεθ' ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν ἔτη τῆς Ἀσσυρίων βασιλείας, ἐξ οὗ χρόνου Σέλευκος ὁ Νικάτωρ ἐπικληθεὶς κατέσχε Συρίαν, ὑπῆρξε. ⟨214⟩ τοσαύτη δ' ἦν ἡ τοῦ πλήθους περὶ τὸν Σίμωνα φιλοτιμία ὥστ' ἔν τε τοῖς πρὸς ἀλλήλους συμβολαίοις καὶ τοῖς δημοσίοις γράμμασιν ἀπὸ τοῦ πρώτου ἔτους γράφειν Σίμωνος τοῦ εὐεργέτου Ἰουδαίων καὶ ἐθνάρχου· ηὐτύχησαν γὰρ ἐπ' αὐτοῦ σφόδρα καὶ τῶν ἐχθρῶν

§ 213 = 1 Maccab. XIII 42.

τῶν περιοίκων ἐκράτησαν. ⟨215⟩ κατεστρέψατο γὰρ Σίμων Γάζαρά τε πόλιν καὶ Ἰόπην καὶ Ἰάμνειαν· ἐκπολιορκήσας δὲ καὶ τὴν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἄκραν εἰς ἔδαφος αὐτὴν καθεῖλεν, ὡς ἂν μὴ τοῖς ἐχθροῖς ὁρμητήριον ᾖ καταλαμβανομένοις αὐτὴν τοῦ κακῶς ποιεῖν ὡς καὶ τότε. καὶ τοῦτο ποιήσας, ἄριστον ἐδόκει καὶ συμφέρον εἶναι καὶ τὸ ὄρος, ἐφ' ᾧ τὴν ἄκραν εἶναι συνέβαινε, καθελεῖν, ὅπως ὑψηλότερον ᾖ τὸ ἱερόν. ⟨216⟩ καὶ δὴ τοῦτ' ἔπειθεν εἰς ἐκκλησίαν καλέσας τὸ πλῆθος ὑπ' αὐτοῦ γίγνεσθαι, ὧν τ' ἔπαθον ὑπὸ τῶν φρουρῶν καὶ τῶν φυγάδων Ἰουδαίων ὑπομιμνήσκων, ἅ τε πάθοιεν ἄν, εἰ πάλιν κατάσχοι τὴν βασιλείαν ἀλλόφυλος, φρουρᾶς ἐν αὐτῇ κατασταθείσης. ⟨217⟩ ταῦτα λέγων πείθει τὸ πλῆθος, παραινῶν αὐτῷ τὰ συμφέροντα. καὶ πάντες προσβαλόντες καθῄρουν τὸ ὄρος, καὶ μήθ' ἡμέρας μήτε νυκτὸς ἀπολυόμενοι τοῦ ἔργου τρισὶν αὐτὸ τοῖς πᾶσιν ἔτεσι κατήγαγον εἰς ἔδαφος καὶ πεδινὴν λειότητα, καὶ τὸ λοιπὸν ἐξεῖχεν ἁπάντων τὸ ἱερόν, τῆς ἄκρας καὶ τοῦ ὄρους, ἐφ' ᾧ ἦν, καθῃρημένων.

⟨218⟩ καὶ τὰ μὲν ἐπὶ Σίμωνος πραχθέντα τοῦτον 7
εἶχε τὸν τρόπον· μετ' οὐ πολὺ δὲ τῆς αἰχμαλωσίας τοῦ Δημητρίου, τὸν Ἀλεξάνδρου υἱὸν Ἀντίοχον, ὃς καὶ Θεὸς ἐπεκλήθη, Τρύφων διέφθειρεν ἐπιτροπεύων αὐτοῦ, τέτταρα βασιλεύσαντα ἔτη. καὶ τὸν μὲν ὡς σχαζόμενος ἀποθάνοι διήγγειλε, ⟨219⟩ τοὺς δὲ φίλους καὶ τοὺς οἰκειοτάτους διέπεμπε πρὸς τοὺς στρατιώτας, ἐπαγγελλόμενος αὐτοῖς χρήματα πολλὰ δώσειν εἰ βασιλέα χειροτονήσουσιν αὐτόν, Δημήτριον μὲν ὑπὸ τῶν Πάρθων αἰχμάλωτον γεγονέναι μηνύων, τὸν δ' ἀδελ-

§ 218 cf. Bell. Iud. I 2. 2.

φὸν αὐτοῦ Ἀντίοχον παρελθόντα εἰς τὴν ἀρχὴν πολλὰ ποιήσειν αὐτοὺς κακά, τῆς ἀποστάσεως ἀμυνόμενον. ⟨220⟩ οἱ δ' ἐλπίσαντες εὐπορίαν ἐκ τῆς Τρύφωνι δοθησομένης βασιλείας ἀποδεικνύουσιν αὐτὸν ἄρχοντα. γενόμενος δὲ τῶν πραγμάτων ἐγκρατὴς ὁ Τρύφων διέδειξε τὴν αὐτοῦ φύσιν οὖσαν πονηράν· ἰδιώτης μὲν γὰρ ὢν ἐθεράπευε τὸ πλῆθος καὶ μετριότητα ὑπεκρίνετο, δελεάζων αὐτὸ τούτοις εἰς ἅπερ ἐβούλετο, τὴν δὲ βασιλείαν λαβὼν ἀπεδύετο τὴν ὑπόκρισιν καὶ ὁ ἀληθὴς Τρύφων ἦν. ⟨221⟩ τοὺς οὖν ἐχθροὺς διὰ ταῦτ' ἐποίει κρείττονας. τὸ μὲν γὰρ στρατιωτικὸν αὐτὸν μισοῦν ἀφίστατο πρὸς Κλεοπάτραν τὴν Δημητρίου γυναῖκα, τότ' ἐν Σελευκείᾳ μετὰ τῶν τέκνων ἐγκεκλεισμένην· ⟨222⟩ ἁλωμένου δὲ καὶ Ἀντιόχου τοῦ Δημητρίου ἀδελφοῦ, ὃς ἐπεκαλεῖτο Σωτήρ, καὶ μηδεμιᾶς αὐτὸν πόλεως δεχομένης διὰ Τρύφωνα, πέμπει πρὸς αὐτὸν Κλεοπάτρα, καλοῦσα πρὸς αὐτὴν ἐπί τε γάμῳ καὶ βασιλείᾳ. ἐκάλει δὲ τὸν Ἀντίοχον ἐπὶ τούτοις ἅμα μὲν τῶν φίλων αὐτὴν ἀναπεισάντων, ἅμα δὲ καὶ τὴν πόλιν ἐνδιδόντων τινῶν ἐκ τῆς Σελευκείας τῷ Τρύφωνι δείσασα.

2 ⟨223⟩ γενόμενος δ' ἐν τῇ Σελευκείᾳ ὁ Ἀντίοχος, καὶ τῆς ἰσχύος αὐτῷ κατὰ πᾶσαν ἡμέραν αὐξανομένης ὥρμησε πολεμήσων τὸν Τρύφωνα, καὶ κρατήσας αὐτοῦ τῇ μάχῃ τῆς ἄνω Συρίας ἐξέβαλεν εἰς τὴν Φοινίκην, διώξας ἄχρι ταύτης, εἴς τε Δῶραν φρούριόν τι δυσάλωτον ἐπολιόρκει συμφυγόντα. πέμπει δὲ καὶ πρὸς Σίμωνα τὸν τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερέα περὶ φιλίας καὶ συμμαχίας πρέσβεις. ⟨224⟩ ὃ δὲ προσδέχεται προθύμως αὐτοῦ τὴν ἀξίωσιν, καὶ χρήματά τε πολλὰ καὶ τροφὴν τοῖς τὴν Δῶραν πολιορκοῦσι στρατιώταις, πέμ-

ψας πρὸς Ἀντίοχον, ἀφθόνως ἐχορήγησεν, ὡς τῶν
ἀναγκαιοτάτων αὐτὸν πρὸς ὀλίγον καιρὸν κριθῆναι
φίλων. ὁ μὲν γὰρ Τρύφων ἐκ τῆς Δώρας φυγὼν εἰς
Ἀπάμειαν καὶ ληφθεὶς ἐν αὐτῇ τῇ πολιορκίᾳ διεφθάρη,
βασιλεύσας ἔτη τρία· ⟨225⟩ *ὁ δ' Ἀντίοχος ὑπὸ πλεο-* 3
νεξίας καὶ φαυλότητος λήθην τῶν ἐκ Σίμωνος αὐτῷ
πρὸς τὰς χρείας ὑπηρετηθέντων ἐποιήσατο, καὶ δύνα-
μιν στρατιωτικὴν Κενδεβαίῳ τινὶ παραδοὺς τῶν φίλων
ἐπὶ τὴν τῆς Ἰουδαίας πόρθησιν καὶ τὴν Σίμωνος ἅλω-
σιν ἐξαπέστειλε. ⟨226⟩ *Σίμων δ' ἀκούσας τὴν ὑπ'*
Ἀντιόχου παρανομίαν, καίτοι πρεσβύτερος ὢν ἤδη,
ὅμως ὑπὸ τοῦ μὴ δικαίων τῶν παρ' Ἀντιόχου γιγνο-
μένων τυγχάνειν παρορμηθείς, καὶ τῆς ἡλικίας φρό-
νημα κρεῖττον λαβών, νεανικῶς ἐστρατήγει τοῦ πολέ-
μου. ⟨227⟩ *καὶ τοὺς μὲν υἱοὺς μετὰ τῶν μαχιμωτέρων*
προεκπέμπει στρατιωτῶν, αὐτὸς δὲ κατ' ἄλλο μέρος
προήει μετὰ τῆς δυνάμεως. καὶ πολλοὺς ἐν τοῖς φα-
ραγγώδεσι τῶν ὀρῶν τούτων εἰς ἐνέδραν καταστήσας
διαμαρτάνει μὲν οὐδεμιᾶς τῶν ἐπιχειρήσεων, κρατήσας
δὲ διὰ πάσης τῶν πολεμίων ἐν εἰρήνῃ τὸν λοιπὸν
διήγαγε χρόνον, ποιησάμενος καὶ αὐτὸς πρὸς Ῥωμαίους
συμμαχίαν.

⟨228⟩ *ἦρξε μὲν οὖν ὀκτὼ τὰ πάντα τῶν Ἰουδαίων* 4
ἔτη, τελευτᾷ δ' ἐξ ἐπιβουλῆς ἐν συμποσίῳ, Πτολε-
μαίου τοῦ γαμβροῦ ταύτην ἐπ' αὐτὸν συστησαμένου,
ὃς καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τοὺς δύο παῖδας συλ-
λαβὼν καὶ δεδεμένους ἔχων ἔπεμψε καὶ ἐπὶ Ἰωάννην
τὸν τρίτον (τούτῳ δὲ καὶ Ὑρκανὸς ἦν ὄνομα) τοὺς
αὐτὸν διαφθεροῦντας. ⟨229⟩ *αἰσθόμενος δὲ τοὺς ἐλ-*
θόντας ὁ νεανίσκος, διαφυγὼν τὸν ἐξ αὐτῶν κίνδυνον
εἰς τὴν πόλιν ἠπείγετο, θαρρῶν τῷ πλήθει διὰ τὰς

τοῦ πατρὸς εὐεργεσίας καὶ διὰ τὸ Πτολεμαίου τοῖς ὄχλοις μῖσος. σπουδάσαντα δὲ καὶ Πτολεμαῖον εἰσελθεῖν δι' ἄλλης πύλης ὁ δῆμος ἀπεώσατο, τὸν Ὑρκανὸν ἤδη προσδεδεγμένος.

8 ⟨230⟩ *καὶ ὃ μὲν εἰς ἕν τι τῶν ὑπὲρ Ἱεριχοῦντα ἐρυμάτων ἀνεχώρησε, Δαγὼν λεγόμενον· ἀπολαβὼν δὲ τὴν πάτριον ἀρχιερωσύνην Ὑρκανός, καὶ τὸν θεὸν πρῶτα θυσίαις παραστησάμενος, ἐπὶ τὸν Πτολεμαῖον ἐξεστράτευσε, καὶ προσβαλὼν τῷ χωρίῳ τοῖς μὲν ἄλλοις περιῆν αὐτοῦ, ἡττᾶτο δὲ μόνῳ τῷ πρὸς τὴν μητέρα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς οἴκτῳ.* ⟨231⟩ *τούτους γὰρ ὁ Πτολεμαῖος ἀνάγων ἐπὶ τὸ τεῖχος ἐξ ἀπόπτου ᾐκίζετο, καὶ κατακρημνίσειν οὐκ ἀφισταμένου τῆς πολιορκίας ἠπείλει. ὃ δ' ὅσον ἐνδοίη τῆς περὶ τὴν αἵρεσιν τοῦ χωρίου σπουδῆς τοσοῦτο χαρίζεσθαι τοῖς φιλτάτοις ἡγούμενος πρὸς τὸ μὴ κακῶς πάσχειν, ἐξέλυε τὸ πρόθυμον.* ⟨232⟩ *ἡ μέντοι μήτηρ ὀρέγουσα τὰς χεῖρας ἱκέτευε μὴ μαλακίζεσθαι δι' αὐτήν, ἀλλὰ πολὺ πλέον ὀργῇ χρώμενον ἑλεῖν σπουδάσαι τὸ χωρίον, καὶ τὸν ἐχθρὸν ὑφ' ἑαυτῷ ποιήσαντα τιμωρῆσαι τοῖς φιλτάτοις· ἡδὺν γὰρ αὐτῇ τὸν μετ' αἰκίας εἶναι θάνατον, εἰ δίκην ὑπόσχοι τῆς εἰς αὐτοὺς παρανομίας ὁ ταῦτα ποιῶν πολέμιος.* ⟨233⟩ *τὸν δ' Ὑρκανὸν ταῦτα μὲν λεγούσης τῆς μητρὸς ὁρμή τις ἐλάμβανε πρὸς τὴν αἵρεσιν τοῦ φρουρίου, ἡνίκα δ' αὐτὴν τυπτομένην ἴδοι καὶ σπαραττομένην, ἐξελύετο καὶ τῆς ἐπὶ τοῖς εἰς τὴν μητέρα πραττομένοις συμπαθείας ἥττων ἐγένετο.* ⟨234⟩ *ἑλκομένης δ' οὕτως εἰς χρόνον τῆς πολιορκίας ἐνίσταται τὸ ἔτος ἐκεῖνο καθ' ὃ συμβαίνει τοὺς Ἰουδαίους ἀργεῖν· κατὰ δ' ἑπτὰ ἔτη τοῦτο παρατηροῦσιν, ὡς ἐν ταῖς ἑβδομάσιν ἡμέραις.*

§ 230 = Bell. Iud. I 2. 3.

⟨235⟩ καὶ Πτολεμαῖος ὑπὸ ταύτης ἀνεθεὶς τῆς αἰτίας τοῦ πολέμου, ἀποκτείνει τοὺς ἀδελφοὺς τοῦ Ὑρκανοῦ καὶ τὴν μητέρα, καὶ τοῦτο δράσας πρὸς Ζήνωνα φεύγει τὸν ἐπικληθέντα Κοτυλᾶν, τυραννεύοντα τῆς Φιλαδελφέων πόλεως.

⟨236⟩ Ἀντίοχος δὲ χαλεπῶς ἔχων ἐφ' οἷς ὑπὸ Σί- 2
μωνος ἔπαθεν, εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐνέβαλε, τετάρτῳ μὲν ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ, πρώτῳ δὲ τῆς Ὑρκανοῦ ἀρχῆς, ὀλυμπιάδι ἑκατοστῇ καὶ ἑξηκοστῇ δευτέρᾳ. ⟨237⟩ δῃώσας δὲ τὴν χώραν, τὸν Ὑρκανὸν εἰς αὐτὴν ἐνέκλεισε τὴν πόλιν· ἣν ἑπτὰ στρατοπέδοις περιλαβὼν ἤνυε μὲν οὐδὲν ὅλως τὸ πρῶτον διά τε τὴν τῶν τειχῶν ὀχυρότητα καὶ δι' ἀρετὴν τῶν ἐμπολιορκουμένων, ἔτι γε μὴν ὕδατος ἀπορίαν, ἧς αὐτοὺς ἀπέλυσεν ὄμβρος κατενεχθεὶς πολὺς δυομένης πλειάδος. ⟨238⟩ κατὰ δὲ τὸ βόρειον μέρος τοῦ τείχους, καθ' ὃ συνέβαινεν αὐτὸ καὶ ἐπίπεδον εἶναι, πύργους ἀναστήσας ἑκατὸν τριωρόφους, ἀνεβίβασεν ἐπ' αὐτοὺς στρατιωτικὰ τάγματα· ⟨239⟩ καὶ προσβολὰς ὁσημέραι ποιησάμενος, τάφρον τε βαθεῖαν καὶ πολλὴν τὸ εὖρος καὶ διπλῆν τεμόμενος, ἀπετείχισε τοὺς ἐνοικοῦντας. οἳ δὲ πολλὰς ἐκδρομὰς ἀντεπινοοῦντες, εἰ μὲν ἀφυλάκτοις που προσπέσοιεν τοῖς πολεμίοις, πολλὰ ἔδρων αὐτούς, αἰσθομένων δ' ἀνεχώρουν εὐμαρῶς. ⟨240⟩ ἐπεὶ δὲ βλαβερὰν κατενόησεν Ὑρκανὸς τὴν πολυανθρωπίαν, ἀναλισκομένων τε τῶν ἐπιτηδείων τάχιον ὑπ' αὐτῆς, καὶ μηδενὸς οἷον εἰκὸς ἐκ πολυχειρίας ἔργου γιγνομένου, τὸ μὲν ἀχρεῖον αὐτῆς ἀποκρίνας ἐξέβαλεν, ὅσον δ' ἦν ἀκμαῖον καὶ μάχιμον, τοῦτο μόνον κατέσχεν. ⟨241⟩ Ἀντίοχος μὲν οὖν τοὺς ἀπολεχθέντας ἐξελθεῖν ἐκώλυεν, οἳ δ' ἐν τοῖς μεταξὺ τείχεσι πλανώμενοι καὶ προαναλούμενοι

τῷ λιμῷ ἀπέθνησκον οἰκτρῶς. ἐνστάσης γε μὴν τῆς σκηνοπηγίας ἑορτῆς, ἐλεοῦντες αὐτοὺς οἱ ἐντὸς πάλιν εἰσεδέξαντο. ⟨242⟩ πέμψαντος δ' Ὑρκανοῦ πρὸς Ἀντίοχον, καὶ σπονδὰς ἡμερῶν ἑπτὰ διὰ τὴν ἑορτὴν ἀξιώσαντος γενέσθαι, τῇ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ εἴκων σπένδεται, καὶ προσέτι θυσίαν εἰσέπεμψε μεγαλοπρεπῆ, ταύρους χρυσοκέρωτας καὶ μεστὰ παντοίων ἀρωμάτων ἐκπώματα χρυσᾶ τε καὶ ἀργυρᾶ. ⟨243⟩ καὶ τὴν μὲν θυσίαν δεξάμενοι παρὰ τῶν κομιζόντων οἱ πρὸς ταῖς πύλαις ὄντες ἄγουσιν εἰς τὸ ἱερόν, Ἀντίοχος δὲ τὴν στρατιὰν εἱστία, πλεῖστον Ἀντιόχου τοῦ Ἐπιφανοῦς διενέγκας, ὃς τὴν πόλιν ἑλὼν ὗς μὲν κατέθυεν ἐπὶ τῶν βωμῶν, τὸν νεὼν δὲ τῷ ζωμῷ τούτων περιέρραινε, συγχέας τὰ Ἰουδαίων νόμιμα καὶ τὴν πάτριον αὐτῶν εὐσέβειαν· ἐφ' οἷς ἐξεπολεμώθη τὸ ἔθνος καὶ ἀκαταλλάκτως εἶχε. ⟨244⟩ τοῦτον μέντοι τὸν Ἀντίοχον δι' ὑπερβολὴν τῆς θρησκείας Εὐσεβῆ πάντες ἐκάλεσαν.

3 ⟨245⟩ ἀποδεξάμενος δ' αὐτοῦ τὴν ἐπιείκειαν Ὑρκανός, καὶ μαθὼν τὴν περὶ τὸ θεῖον σπουδήν, ἐπρεσβεύσατο πρὸς αὐτόν, ἀξιῶν τὴν πάτριον αὐτοῖς πολιτείαν ἀποδοῦναι. ὃ δ' ἀπωσάμενος τὴν συμβουλὴν τῶν παραινούντων ἐξελεῖν τὸ ἔθνος διὰ τὴν πρὸς ἄλλους αὐτῶν τῆς διαίτης ἀμιξίαν, οὐκ ἐφρόντιζε· ⟨246⟩ πειθόμενος δὲ κατ' εὐσέβειαν πάντα ποιεῖν, τοῖς πρεσβευταῖς ἀπεκρίνατο παραδοῦναι μὲν τὰ ὅπλα τοὺς πολιορκουμένους, καὶ δασμὸν αὐτῷ τελεῖν Ἰόπης καὶ τῶν ἄλλων πόλεων τῶν πέριξ τῆς Ἰουδαίας, φρουράν τε δεξαμένους ἐπὶ τούτοις ἀπηλλάχθαι τοῦ πολέμου. ⟨247⟩ οἳ δὲ τἆλλα μὲν ὑπέμενον, τὴν δὲ φρουρὰν οὐχ ὡμολόγουν, διὰ τὴν ἀμιξίαν οὐκ ἐφικνούμενοι πρὸς ἄλλους. ἀντὶ μέντοι γε τῆς φρουρᾶς ὁμήρους

ἐδίδοσαν καὶ τάλαντα ἀργυρίου πεντακόσια· ὧν εὐθὺς τὰ τριακόσια καὶ τοὺς ὁμήρους προσδεξαμένου τοῦ βασιλέως ἔδοσαν, ἐν οἷς ἦν καὶ Ὑρκανοῦ ἀδελφός. καθεῖλε δὲ καὶ τὴν στεφάνην τῆς πόλεως.

⟨248⟩ ἐπὶ τούτοις μὲν οὖν Ἀντίοχος τὴν πολιορκίαν λύσας ἀνεχώρησεν· ⟨249⟩ Ὑρκανὸς δὲ τὸν Δαυί- 4
δου τάφον ἀνοίξας, ὃς πλούτῳ τοὺς πώποτε βασιλεῖς ὑπερέβαλλε, τρισχίλια μὲν ἀργυρίου τάλαντα ἐξεκόμισεν, ὁρμώμενος δ' ἀπὸ τούτων πρῶτος Ἰουδαίων ξενοτροφεῖν ἤρξατο. ⟨250⟩ γίγνεται δ' αὐτῷ καὶ πρὸς Ἀντίοχον φιλία καὶ συμμαχία· καὶ δεξάμενος αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν, ἀφθόνως πάντα τῇ στρατιᾷ καὶ φιλοτίμως παρέσχε. καὶ ποιουμένῳ τὴν ἐπὶ Πάρθους αὐτῷ στρατείαν συνεξώρμησεν Ὑρκανός. μάρτυς δὲ τούτων ἡμῖν ἐστι καὶ Νικόλαος ὁ Δαμασκηνός, οὕτως ἱστορῶν. ⟨251⟩ 'τρόπαιον δὲ στήσας Ἀντίοχος ἐπὶ τῷ Λύκῳ ποταμῷ, νικήσας Ἰνδάτην τὸν Πάρθων στρατηγόν, αὐτόθι ἔμεινεν ἡμέρας δύο, δεηθέντος Ὑρκανοῦ τοῦ Ἰουδαίου διά τινα ἑορτὴν πάτριον, ἐν ᾗ τοῖς Ἰουδαίοις οὐκ ἦν νόμιμον ἐξοδεύειν.' ⟨252⟩ καὶ ταῦτα μὲν οὐ ψεύδεται λέγων· ἐνέστη γὰρ ἡ πεντηκοστὴ ἑορτὴ μετὰ τὸ σάββατον, οὐκ ἔξεστι δ' ἡμῖν οὔτ' ἐν τοῖς σαββάτοις οὔτ' ἐν τῇ ἑορτῇ ὁδεύειν. ⟨253⟩ συμβαλὼν δὲ Ἀντίοχος Ἀρσάκῃ τῷ Πάρθῳ πολλήν τε τῆς στρατιᾶς ἀπέβαλε καὶ αὐτὸς ἀπόλλυται. τὴν δὲ τῶν Σύρων βασιλείαν ἀδελφὸς αὐτοῦ διαδέχεται Δημήτριος, Ἀρσάκου αὐτὸν ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας ἀπολύσαντος καθ' ὃν χρόνον Ἀντίοχος εἰς τὴν Παρθυηνὴν ἐνέβαλεν, ὡς καὶ πρότερον ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

⟨254⟩ Ὑρκανὸς δ' ἀκούσας τὸν Ἀντιόχου θάνατον 9

§ 248 = Bell. Iud. I 3. 5.

εὐθὺς ἐπὶ τὰς ἐν Συρίᾳ πόλεις ἐξεστράτευσεν, οἰόμενος αὐτὰς εὑρήσειν, ὅπερ ἦν, ἐρήμους τῶν μαχίμων καὶ ῥύεσθαι δυναμένων. ⟨255⟩ *Μηδάβαν μὲν οὖν, πολλὰ τῆς στρατιᾶς αὐτῷ ταλαιπωρηθείσης, ἕκτῳ μηνὶ εἷλεν· ἔπειτα καὶ Σαμεγὰν καὶ τὰ πλησίον εὐθὺς αἱρεῖ, Σίκιμά τε πρὸς τούτοις καὶ Γαριζείν* ⟨256⟩ *τό τε Χουθαίων γένος, ὃ παρῴκει τὸν εἰκασθέντα τῷ ἐν Ἱεροσολύμοις ἱερῷ ναόν, ὃν Ἀλέξανδρος ἐπέτρεψεν οἰκοδομῆσαι Σαναβαλλέτῃ τῷ στρατηγῷ διὰ τὸν γαμβρὸν Μανασσῆν τὸν Ἰάδδου τοῦ ἀρχιερέως ἀδελφόν, ὡς καὶ πρότερον δεδηλώκαμεν. συνέβη δὲ τὸν ναὸν τοῦτον ἔρημον γενέσθαι μετ' ἔτη διακόσια.* ⟨257⟩ *Ὑρκανὸς δὲ καὶ τῆς Ἰδουμαίας αἱρεῖ πόλεις Ἄδωρα καὶ Μάρισσαν, καὶ ἅπαντας τοὺς Ἰδουμαίους ὑποχειρίους ποιησάμενος ἐπέτρεψεν αὐτοῖς μένειν ἐν τῇ χώρᾳ, εἰ περιτέμνοιντο τὰ αἰδοῖα καὶ τοῖς Ἰουδαίων νομίμοις χρῆσθαι θέλοιεν.* ⟨258⟩ *οἱ δὲ πόθῳ τῆς πατρίου γῆς καὶ τὴν περιτομὴν καὶ τὴν ἄλλην τοῦ βίου δίαιταν ὑπέμειναν τὴν αὐτὴν Ἰουδαίοις ποιήσασθαι. κἀκεῖνος αὐτοῖς ὁ χρόνος ἦρχεν ὥστ' εἶναι τὸ λοιπὸν Ἰουδαίους.*

2 ⟨259⟩ *Ὑρκανὸς δ' ὁ ἀρχιερεὺς ἀνανεώσασθαι τὴν πρὸς Ῥωμαίους φιλίαν βουλόμενος πέμπει πρὸς αὐτοὺς πρεσβείαν. καὶ ἡ σύγκλητος δεξαμένη τὰ παρ' αὐτοῦ γράμματα, ποιεῖται πρὸς αὐτὸν φιλίαν τούτῳ τῷ τρόπῳ.* ⟨260⟩ *‛Φάννιος Μάρκου υἱὸς στρατηγὸς βουλὴν συνήγαγε πρὸ ὀκτὼ εἰδῶν Φεβρουαρίων ἐν Κομετίῳ, παρόντος Λουκίου Μαλλίου Λουκίου υἱοῦ Μεντινᾶ, καὶ Γαΐου Σεμπρωνίου Γναίου υἱοῦ Φαλερνᾶ, περὶ ὧν ἐπρέσβευσε Σίμων Δωσιθέου καὶ Ἀπολλώνιος Ἀλε-*

§ 256 = Bell. Iud. I 2. 6.

ξάνδρου καὶ *Διόδωρος* Ἰάσονος, ἄνδρες καλοὶ κἀγαθοί, πεμφθέντες ὑπὸ δήμου τοῦ Ἰουδαίων, ⟨261⟩ οἳ καὶ διελέχθησαν περὶ φιλίας τῆς ὑπαρχούσης τούτοις καὶ συμμαχίας πρὸς Ῥωμαίους καὶ τῶν δημοσίων πραγμάτων, ὅπως τε Ἰόπη καὶ λιμένες καὶ Γάζαρα καὶ Πηγαί, καὶ ὅσας πόλεις αὐτῶν ἄλλας καὶ χωρία πολεμῶν ἔλαβεν Ἀντίοχος παρὰ τὸ τῆς συγκλήτου δόγμα, ταῦτα ἀποκατασταθῇ, ⟨262⟩ ἵνα τε τοῖς στρατιώταις τοῖς βασιλικοῖς μὴ ἐξῇ διὰ τῆς χώρας τῆς αὐτῶν καὶ τῶν ὑπηκόων αὐτῶν διέρχεσθαι, καὶ ὅπως τὰ κατὰ τὸν πόλεμον ἐκεῖνον λεηλατηθέντα ὑπ' Ἀντιόχου παρὰ τὸ τῆς συγκλήτου δόγμα ἄκυρα γένηται, ⟨263⟩ ἵνα τε πρέσβεις πέμψαντες ἀποδοθῆναί τε αὐτοῖς ποιήσωσι τὰ ὑπ' Ἀντιόχου ἀφαιρεθέντα, καὶ τὴν χώραν διατιμήσωνται τὴν ἐν τῷ πολέμῳ διεφθαρμένην, ὅπως τ' αὐτοῖς πρός τε βασιλεῖς καὶ δήμους ἐλευθέρους γράμματα δῶσιν εἰς ἀσφάλειαν τῆς εἰς οἶκον ἐπανόδου. ⟨264⟩ ἔδοξεν οὖν περὶ τούτων ταῦτα, ἀνανεώσασθαι φιλίαν καὶ συμμαχίαν πρὸς ἄνδρας ἀγαθοὺς καὶ ὑπὸ δήμου πεμφθέντας ἀγαθοῦ καὶ φίλου.' ⟨265⟩ περὶ μέντοι τῶν γραμμάτων ἀπεκρίναντο βουλεύσεσθαι, ὅταν ἀπὸ τῶν ἰδίων ἡ σύγκλητος εὐσχολήσῃ, σπουδάσειν τε τοῦ λοιποῦ μηδὲν εἰς αὐτοὺς ἀδίκημα τοιοῦτο γενήσεσθαι, δοῦναί τ' αὐτοῖς τὸν στρατηγὸν Φάννιον χρήματα ἐκ τοῦ δημοσίου, ὅπως εἰς τὴν οἰκείαν ἐπανέλθοιεν. ⟨266⟩ Φάννιος μὲν οὖν οὕτως ἀποπέμπει τοὺς τῶν Ἰουδαίων πρέσβεις, χρήματα δοὺς αὐτοῖς ἐκ τοῦ δημοσίου, καὶ δόγμα συγκλήτου πρὸς τοὺς διαπέμψοντας καὶ ἀσφαλῆ παρεξομένους τὴν οἴκαδε παρουσίαν.

⟨267⟩ τὰ μὲν οὖν περὶ Ὑρκανὸν τὸν ἀρχιερέα ἐν 3
τούτοις ὑπῆρχε· *Δημητρίῳ* δὲ τῷ βασιλεῖ προθυμου-

μένῳ στρατεύειν ἐπὶ Ὑρκανὸν οὐκ ἐξεγένετο καιρὸς οὐδ' ἀφορμή, τῶν τε Σύρων καὶ τῶν στρατιωτῶν πρὸς αὐτὸν ἀπεχθανομένων (πονηρὸς γὰρ ἦν) καὶ πεμψάντων πρὸς Πτολεμαῖον τὸν Φύσκωνα ἐπικληθέντα πρέσβεις, ὅπως τινὰ τῶν ἐκ τοῦ Σελεύκου γένους παραδῷ αὐτοῖς ἀποληψόμενον τὴν βασιλείαν, ⟨268⟩ τοῦ δὲ Πτολεμαίου πέμψαντος Ἀλέξανδρον μετὰ στρατοῦ τὸν Ζεβινᾶν ἐπιλεγόμενον. καὶ μάχης πρὸς τὸν Δημήτριον γενομένης ὃ μὲν ἡττηθεὶς τῇ μάχῃ φεύγει πρὸς Κλεοπάτραν τὴν γυναῖκα εἰς Πτολεμαΐδα, καὶ μὴ δεξαμένης αὐτὸν τῆς γυναικὸς ἐκεῖθεν εἰς Τύρον ἀπελθὼν ἁλίσκεται, καὶ πολλὰ παθὼν ὑπὸ τῶν μισούντων ἀπέθανεν, ⟨269⟩ Ἀλέξανδρος δὲ τὴν βασιλείαν παραλαβὼν φιλίαν ποιεῖται πρὸς Ὑρκανὸν τὸν ἀρχιερέα, ἔπειτα πολεμήσαντος αὐτῷ τοῦ Δημητρίου παιδὸς Ἀντιόχου τοῦ Γρυποῦ ἐπικληθέντος ἡττηθεὶς τῇ μάχῃ διαφθείρεται.

10 ⟨270⟩ παραλαβὼν δὲ τὴν τῆς Συρίας βασιλείαν ὁ Ἀντίοχος ἐπὶ μὲν τὴν Ἰουδαίαν στρατεύειν εὐλαβὴς ἦν, τὸν ἀδελφὸν ἀκούων τὸν ὁμομήτριον (Ἀντίοχος δὲ κἀκεῖνος ἐκαλεῖτο) δύναμιν ἐπ' αὐτὸν ἀπὸ Κυζίκου συλλέγειν, ⟨271⟩ μένων δὲ κατὰ χώραν ἔγνω παρασκευάζειν αὐτὸν πρὸς τὴν ἔφοδον τὴν τἀδελφοῦ, ὃς Κυζικηνὸς μὲν ἐπεκλήθη διὰ τὸ τραφῆναι ἐν ταύτῃ τῇ πόλει, πατρὸς δ' ἦν Ἀντιόχου τοῦ Σωτῆρος ἐπικληθέντος, ὃς ἐν Πάρθοις ἀπέθανεν· οὗτος δ' ἀδελφὸς ἦν Δημητρίου τοῦ Γρυποῦ πατρός. συνέβη μέντοι μίαν τοῖς δυσὶν ἀδελφοῖς γῆμαι Κλεοπάτραν, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις ἱστορήκαμεν. ⟨272⟩ ὁ δὲ Κυζικηνὸς Ἀντίοχος παραγενόμενος εἰς τὴν Συρίαν πολλοῖς ἔτεσι πρὸς τὸν ἀδελφὸν πολεμῶν διετέλει. Ὑρκανὸς δὲ

πάντα τὸν χρόνον ἐκεῖνον ἐν εἰρήνῃ διῆγε. ⟨273⟩ *καὶ γὰρ αὐτὸς μετὰ τὴν Ἀντιόχου τελευτὴν τῶν Μακεδόνων ἀπέστη, καὶ οὔθ᾽ ὡς ὑπήκοος οὔθ᾽ ὡς φίλος αὐτοῖς οὐδὲν ἔτι παρεῖχεν, ἀλλ᾽ ἦν αὐτῷ τὰ πράγματα ἐν ἐπιδόσει πολλῇ καὶ ἀκμῇ κατὰ τοὺς Ἀλεξάνδρου τοῦ Ζεβινᾶ καιρούς, καὶ μάλιστ᾽ ἐπὶ τούτοις τοῖς ἀδελφοῖς· ὁ γὰρ πρὸς ἀλλήλους αὐτοῖς πόλεμος σχολὴν Ὑρκανῷ καρποῦσθαι τὴν Ἰουδαίαν ἐπ᾽ ἀδείας παρέσχεν, ὡς ἄπειρόν τι πλῆθος χρημάτων συναγαγεῖν.* ⟨274⟩ *τοῦ μέντοι γε Κυζικηνοῦ τὴν γῆν κακοῦντος φανερῶς καὶ αὐτὸς τὴν ἑαυτοῦ προαίρεσιν ἐπεδείκνυτο· καὶ τῶν ἀπ᾽ Αἰγύπτου συμμάχων ἔρημον ὁρῶν τὸν Ἀντίοχον, καὶ αὐτόν τε πράττοντα κακῶς καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τοῖς πρὸς ἀλλήλους ἀγῶσιν, ἀμφοτέρων κατεφρόνησεν.* ⟨275⟩ *καὶ στρατεύει μὲν ἐπὶ* 2
Σαμάρειαν πόλιν ὀχυρωτάτην, περὶ ἧς ὅτι καλεῖται νῦν Σεβαστὴ κτισθεῖσα ὑφ᾽ Ἡρώδου κατὰ χώραν δηλώσομεν, προσβαλὼν δ᾽ αὐτῇ φιλοπόνως ἐπολιόρκει, μισοπονηρῶν τοῖς Σαμαρεῦσιν ὑπὲρ ὧν Μαρισσηνούς, ἀποίκους ὄντας Ἰουδαίων καὶ συμμάχους, ἠδίκησαν, ὑπακούοντες τοῖς τῶν Σύρων βασιλεῦσι. ⟨276⟩ *περιβαλὼν οὖν τάφρον πανταχόθεν τῇ πόλει καὶ διπλοῦν τεῖχος ὡς ἀπὸ σταδίων ὀγδοήκοντα, τοὺς υἱοὺς ἐφίστησιν, Ἀντίγονον καὶ Ἀριστόβουλον. ὧν ἐγκειμένων εἰς τοῦτ᾽ ἀνάγκης ὑπὸ λιμοῦ προαχθῆναι τοὺς Σαμαρεῖς συνέπεσεν ὡς ἅψασθαι μὲν τῶν ἀήθων, ἐπικαλέσασθαι δὲ βοηθὸν Ἀντίοχον τὸν Κυζικηνόν·* ⟨277⟩ *ὃς ἑτοίμως ἐπὶ τὴν συμμαχίαν ἀφικόμενος ὑπὸ τῶν περὶ Ἀριστόβουλον ἡττᾶται, διωχθεὶς δ᾽ ἄχρι Σκυθοπόλεως ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν διέφυγεν. οἱ δ᾽ ἐπὶ τοὺς Σαμαρεῖς*

§ 275 = Bell. Iud. I 2. 7.

ὑποστρέψαντες συγκλείουσι πάλιν εἰς τὸ τεῖχος αὐτούς, ὡς καὶ δεύτερον ἐπικαλέσασθαι σύμμαχον πέμψαντας τὸν αὐτὸν Ἀντίοχον, ⟨278⟩ ὃς παρὰ Πτολεμαίου τοῦ Λαθούρου μεταπεμψάμενος ἄνδρας εἰς ἑξακισχιλίους, οὓς ἀκούσης τῆς μητρὸς ἐκεῖνος καὶ ὅσον οὔπω τῆς ἀρχῆς αὐτὸν ἐκβεβληκυίας ἐξαπέστειλε, τὸ μὲν πρῶτον ἐπιὼν ἐπόρθει τὴν Ὑρκανοῦ χώραν μετὰ τῶν Αἰγυπτίων λῃστρικῶς, μάχεσθαι μὲν αὐτῷ κατὰ πρόσωπον οὐ τολμῶν (οὐ γὰρ ἦν ἀξιόχρεως ἡ δύναμις αὐτοῦ), νομίζων δὲ τῇ κακώσει τῆς γῆς ἀναγκάσειν Ὑρκανὸν λῦσαι τὴν τῆς Σαμαρείας πολιορκίαν· ⟨279⟩ ἐπεὶ δὲ πολλοὺς τῶν στρατιωτῶν ἀπώλλυεν ἐνέδραις περιπίπτων, ἀπῆρεν εἰς Τρίπολιν, Καλλιμάνδρῳ καὶ Ἐπικράτει τὸν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους πόλεμον ἐπιτρέψας.
3 ⟨280⟩ Καλλίμανδρος μὲν οὖν θρασύτερον τοῖς πολεμίοις προσενεχθεὶς εἰς φυγὴν τραπόμενος παραχρῆμα διεφθάρη· Ἐπικράτης δ' ὑπὸ φιλοχρηματίας τήν τε Σκυθόπολιν καὶ τἆλλα πρὸς ταύτῃ χωρία προύδωκε φανερῶς τοῖς Ἰουδαίοις, τὴν δὲ Σαμαρείας πολιορκίαν διαλύειν οὐκ ἠδύνατο. ⟨281⟩ Ὑρκανὸς μὲν οὖν τὴν πόλιν ἑλὼν ἐνιαυτῷ πολιορκήσας οὐκ ἠρκέσθη μόνῳ τούτῳ, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν αὐτὴν ἠφάνισεν, ἐπίκλυστον τοῖς χειμάρροις ποιήσας· διασκάψας γὰρ αὐτὴν ὥστ' εἰς χαράδρας μεταπεσεῖν, τὰ σημεῖα τοῦ γενέσθαι ποτὲ πόλιν αὐτὴν ἀφείλετο.

⟨282⟩ παράδοξον δέ τι περὶ τοῦ ἀρχιερέως Ὑρκανοῦ λέγεται, τίνα τρόπον αὐτῷ τὸ θεῖον εἰς λόγους ἦλθε. φασὶ γὰρ ὅτι κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν καθ' ἣν οἱ παῖδες αὐτοῦ τῷ Κυζικηνῷ συνέβαλον, αὐτὸς ἐν τῷ ναῷ θυμιῶν μόνος ὢν ὁ ἀρχιερεὺς ἀκούσειε φωνῆς

§ 281 = Bell. Iud. I 2. 7.

ὡς οἱ παῖδες αὐτοῦ νενικήκασιν ἀρτίως τὸν Ἀντίοχον· ⟨283⟩ καὶ τοῦτο προελθὼν ἐκ τοῦ ναοῦ παντὶ τῷ πλήθει φανερὸν ἐποίησεν. καὶ συνέβη οὕτω γενέσθαι.

⟨284⟩ καὶ τὰ μὲν περὶ Ὑρκανὸν ἐν τούτοις ἦν, 4
κατὰ δὲ τοῦτον ἔτυχε τὸν καιρὸν μὴ μόνον τοὺς ἐν Ἱεροσολύμοις καὶ τῇ χώρᾳ Ἰουδαίους εὐπραγεῖν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ κατοικοῦντας καὶ ἐν Αἰγύπτῳ καὶ Κύπρῳ. ⟨285⟩ Κλεοπάτρα γὰρ ἡ βασίλισσα πρὸς τὸν υἱὸν στασιάζουσα Πτολεμαῖον τὸν Λάθουρον ἐπιλεγόμενον κατέστησεν ἡγεμόνας Χελκίαν καὶ Ἀνανίαν, υἱοὺς ὄντας Ὀνίου τοῦ οἰκοδομήσαντος τὸν ναὸν ἐν τῷ Ἡλιοπολίτῃ νομῷ πρὸς τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. ⟨286⟩ παραδοῦσα δὲ τούτοις ἡ Κλεοπάτρα τὴν στρατιὰν οὐδὲν δίχα τῆς τούτων γνώμης ἔπραττεν, ὡς μαρτυρεῖ καὶ Στράβων ἡμῖν ὁ Καππάδοξ, λέγων οὕτως. ⟨287⟩ ‘οἱ γὰρ πλείους, οἵ τε συγκατελθόντες καὶ οἱ ὕστερον ἐπιπεμπόμενοι παρὰ τῆς Κλεοπάτρας εἰς Κύπρον, μετεβάλλοντο παραχρῆμα πρὸς τὸν Πτολεμαῖον· μόνοι δ’ οἱ ἐκ τῆς Ὀνίου λεγόμενοι συνέμενον Ἰουδαῖοι, διὰ τὸ τοὺς πολίτας αὐτῶν εὐδοκιμεῖν μάλιστα παρὰ τῇ βασιλίσσῃ, Χελκίαν τε καὶ Ἀνανίαν.’

⟨288⟩ ταῦτα μὲν οὖν ὁ Στράβων φησίν, Ὑρκανῷ 5
δὲ φθόνον ἐκίνησεν παρὰ τῶν Ἰουδαίων ἥ τ’ αὐτοῦ καὶ τῶν υἱῶν εὐπραγία· μάλιστα δ’ οἱ Φαρισαῖοι κακῶς πρὸς αὐτὸν εἶχον, αἵρεσις ὄντες μία τῶν Ἰουδαίων, ὡς καὶ ἐν τοῖς ἐπάνω δεδηλώκαμεν. τοσαύτην δ’ ἔχουσι τὴν ἰσχὺν παρὰ τῷ πλήθει ὡς καὶ κατὰ βασιλέως τι λέγοντες καὶ κατ’ ἀρχιερέως εὐθὺς πιστεύεσθαι. ⟨289⟩ μαθητὴς δ’ αὐτῶν καὶ Ὑρκανὸς ἐγεγόνει,

§ 288 = Bell. Iud. I 2. 8.

καὶ σφόδρ' ὑπ' αὐτῶν ἠγαπᾶτο. καὶ δὴ καλέσας αὐτοὺς ἐφ' ἑστίασιν καὶ φιλοφρόνως ὑποδεξάμενος, ἐπεὶ σφόδρ' ἡδομένους ἑώρα, λέγειν ἤρξατο πρὸς αὐτοὺς ὡς ἴσασι μὲν αὐτὸν βουλόμενον εἶναι δίκαιον καὶ πάντα ποιοῦντα ἐξ ὧν ἀρέσειεν ἂν τῷ θεῷ καὶ αὐτοῖς (οἱ γὰρ Φαρισαῖοι φιλοσοφοῦσιν), ⟨290⟩ ἠξίου γε μήν, εἴ τι βλέπουσιν αὐτὸν ἁμαρτάνοντα καὶ τῆς ὁδοῦ τῆς δικαίας ἐκτρεπόμενον, εἰς αὐτὴν ἐπανάγειν καὶ ἐπανορθοῦν. τῶν δὲ μαρτυρησάντων αὐτῷ πᾶσαν ἀρετήν, ὃ μὲν ἥσθη τοῖς ἐπαίνοις· ⟨291⟩ εἷς δέ τις τῶν κατακειμένων Ἐλεάζαρος ὄνομα, κακοήθης ὢν φύσει καὶ στάσει χαίρων, 'ἐπεί' φησιν 'ἠξίωσας γνῶναι τὴν ἀλήθειαν, εἰ θέλεις εἶναι δίκαιος, τὴν ἀρχιερωσύνην ἀπόθου, καὶ μόνον ἀρκείτω σοι τὸ ἄρχειν τοῦ λαοῦ.' ⟨292⟩ τὴν δ' αἰτίαν αὐτοῦ πυθομένου δι' ἣν ἀπόθοιτο τὴν ἀρχιερωσύνην, 'ὅτι' φησιν 'ἀκούομεν παρὰ τῶν πρεσβυτέρων αἰχμάλωτόν σου γεγονέναι τὴν μητέρα βασιλεύοντος Ἀντιόχου τοῦ Ἐπιφανοῦς.' ψευδὴς δ' ὁ λόγος ἦν, καὶ πρὸς αὐτὸν Ὑρκανὸς παρωξύνθη, καὶ πάντες δ' οἱ Φαρισαῖοι σφοδρῶς ἠγανάκτη-
6 σαν. ⟨293⟩ τῶν δ' ἐκ τῆς Σαδδουκαίων αἱρέσεως, οἳ τὴν ἐναντίαν τοῖς Φαρισαίοις προαίρεσιν ἔχουσιν, Ἰωνάθης τις ἐν τοῖς μάλιστα φίλος ὢν Ὑρκανῷ, τῇ κοινῇ πάντων Φαρισαίων γνώμῃ ποιήσασθαι τὰς βλασφημίας τὸν Ἐλεάζαρον ἔλεγε, καὶ τοῦτ' ἔσεσθαι φανερὸν αὐτῷ πυθομένῳ παρ' ἐκείνων τίνος ἄξιός ἐστιν ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις κολάσεως. ⟨294⟩ τοῦ δ' Ὑρκανοῦ τοὺς Φαρισαίους ἐρομένου τίνος αὐτὸν ἄξιον ἡγοῦνται τιμωρίας (πεισθήσεσθαι γὰρ οὐ μετὰ τῆς ἐκείνων γνώμης γεγονέναι τὰς βλασφημίας, τιμησαμένων αὐτὸν τῷ μέτρῳ τῆς δίκης) πληγῶν ἔφασαν καὶ δεσμῶν. οὐ

γὰρ ἐδόκει λοιδορίας ἕνεκα θανάτῳ ζημιοῦν· ἄλλως τε καὶ φύσει πρὸς τὰς κολάσεις ἐπιεικῶς ἔχουσιν οἱ Φαρισαῖοι. ⟨295⟩ πρὸς τοῦτο λίαν ἐχαλέπηνε, καὶ πρὸς τὸ δοκοῦν ἐκείνοις ποιήσασθαι τὰς βλασφημίας τὸν ἄνθρωπον ἐνόμισε. μάλιστα δ' αὐτὸν ἐπιπαρώξυνεν Ἰωνάθης, ⟨296⟩ καὶ διέθηκεν οὕτως ὥστε τῇ Σαδδουκαίων προσθέσθαι μοίρᾳ, τῶν Φαρισαίων ἀποστάντα, καὶ τά θ' ὑπ' αὐτῶν κατασταθέντα νόμιμα τῷ δήμῳ καταλῦσαι καὶ τοὺς φυλάττοντας αὐτὰ κολάσαι. μῖσος οὖν ἐντεῦθεν αὐτῷ τε καὶ τοῖς υἱοῖς παρὰ τοῦ πλήθους ἐγένετο. ⟨297⟩ περὶ μέντοι τούτων αὖθις ἐροῦμεν· νῦν δὲ δηλῶσαι βούλομαι ὅτι νόμιμά πολλά τινα παρέδοσαν τῷ δήμῳ οἱ Φαρισαῖοι ἐκ πατέρων διαδοχῆς, ἅπερ οὐκ ἀναγέγραπται ἐν τοῖς Μωυσέος νόμοις, καὶ διὰ τοῦτο ταῦτα τὸ τῶν Σαδδουκαίων γένος ἐκβάλλει, λέγον ἐκεῖνα δεῖν ἡγεῖσθαι νόμιμα τὰ γεγραμμένα, τὰ δ' ἐκ παραδόσεως τῶν πατέρων μὴ τηρεῖν. ⟨298⟩ καὶ περὶ τούτων ζητήσεις αὐτοῖς καὶ διαφορὰς γενέσθαι συνέβαινε μεγάλας, τῶν μὲν Σαδδουκαίων τοὺς εὐπόρους μόνον πειθόντων, τὸ δὲ δημοτικὸν οὐχ ἑπόμενον αὐτοῖς ἐχόντων, τῶν δὲ Φαρισαίων τὸ πλῆθος σύμμαχον ἐχόντων.

7 ⟨299⟩ ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων τῶν δύο καὶ τῶν Ἐσσηνῶν ἐν τῇ δευτέρᾳ μοι τῶν Ἰουδαϊκῶν ἀκριβῶς δεδήλωται· Ὑρκανὸς δὲ παύσας τὴν στάσιν καὶ μετ' αὐτὴν βιώσας εὐδαιμόνως, καὶ τὴν ἀρχὴν διοικησάμενος τὸν ἄριστον τρόπον ἔτεσιν ἑνὶ καὶ τριάκοντα, τελευτᾷ καταλιπὼν υἱοὺς πέντε, τριῶν τῶν μεγίστων ἄξιος ὑπὸ τοῦ θεοῦ κριθείς, ἀρχῆς τοῦ ἔθνους καὶ τῆς ἀρχιερατικῆς τιμῆς καὶ προφητείας. ⟨300⟩ συνῆν

§ 299 cf. Bell. Iud. II 1, 7.

γὰρ αὐτῷ τὸ θεῖον, καὶ τὴν τῶν μελλόντων πρόγνωσιν παρεῖχεν αὐτῷ τ' εἰδέναι καὶ προλέγειν οὕτως ὥστε καὶ περὶ τῶν δύο τῶν πρεσβυτέρων αὐτοῦ παίδων ὅτι μὴ μενοῦσι τῶν πραγμάτων κύριοι προεῖπεν· ὧν τὴν καταστροφὴν εἰς τὸ μαθεῖν ὅσον τῆς τοῦ πατρὸς ὑπέβησαν εὐτυχίας ἄξιον ἀφηγήσασθαι.

11 ⟨301⟩ τελευτήσαντος γὰρ αὐτοῖς τοῦ πατρός, ὁ πρεσβύτατος Ἀριστόβουλος τὴν ἀρχὴν εἰς βασιλείαν μεταθεῖναι δόξας (ἔκρινεν γὰρ οὕτω) διάδημα πρῶτος περιτίθεται μετὰ τετρακοσίων ἀριθμὸν ἐτῶν καὶ ὀγδοήκοντα καὶ ἑνὸς καὶ μηνῶν τριῶν, ἀφ' οὗ τῆς ὑπὸ Βαβυλωνίοις δουλείας ἀπαλλαγεὶς ὁ λαὸς εἰς τὴν οἰκείαν ἐπανῆλθε. ⟨302⟩ στέργων δὲ τῶν ἀδελφῶν τὸν μετ' αὐτὸν Ἀντίγονον, τοῦτον μὲν τῶν ὁμοίων ἠξίου, τοὺς δ' ἄλλους εἶχεν ἐν δεσμοῖς. εἶρξε δὲ καὶ τὴν μητέρα περὶ τῆς ἀρχῆς αὐτῷ διενεχθεῖσαν (ἐκείνην γὰρ Ὑρκανὸς τῶν ὅλων κυρίαν κατελελοίπει), καὶ μέχρι τοσαύτης ὠμότητος προῆλθεν ὥστ' αὐτὴν καὶ λιμῷ διαφθεῖραι δεδεμένην. ⟨303⟩ προστίθησι δὲ τῇ μητρὶ καὶ τὸν ἀδελφὸν Ἀντίγονον, ὃν στέργειν ἐδόκει μάλιστα καὶ κοινωνὸν εἶχε τῆς βασιλείας, ἐκ διαβολῶν ἀπαλλοτριωθεὶς πρὸς αὐτόν, αἷς τὸ μὲν πρῶτον οὐκ ἐπίστευσε, τὰ μὲν ὑπὸ τοῦ φιλεῖν αὐτὸν οὐ προσέχων τοῖς λεγομένοις, τὰ δὲ καὶ φθονούμενον ἡγούμενος διαβάλλεσθαι· ⟨304⟩ τοῦ δ' Ἀντιγόνου ποτὲ λαμπρῶς ἀπὸ στρατείας ἐπανελθόντος, καὶ τῆς ἑορτῆς καθ' ἣν σκηνοπηγοῦσι τῷ θεῷ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἐνστάσης, ἔτυχε τὸν μὲν Ἀριστόβουλον εἰς νόσον καταπεσεῖν, τὸν δ' Ἀντίγονον ἐπιτελοῦντα τὴν ἑορτὴν ἀναβῆναι λαμπρῶς σφόδρα κεκοσμημένον μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν

§ 301 = Bell. Iud. I 3. 1.

ὁπλιτῶν εἰς τὸ ἱερόν, καὶ τὰ πλείω περὶ τῆς τἀδελφοῦ σωτηρίας εὔχεσθαι, ⟨305⟩ τοὺς δὲ πονηροὺς καὶ διαστῆσαι τὴν ὁμόνοιαν αὐτῶν ἐσπουδακότας, ἀφορμῇ χρησαμένους τῇ τε περὶ τὴν πομπὴν τοῦ Ἀντιγόνου φιλοτιμίᾳ καὶ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ κατωρθωμένοις, ἐλθεῖν πρὸς τὸν βασιλέα καὶ κακοήθως ἐπὶ τὸ μεῖζον ἐξαίρειν τὰ περὶ τὴν πομπὴν τὴν ἐν τῇ ἑορτῇ, ⟨306⟩ καὶ ὡς οὐ κατ' ἰδιώτην ἕκαστον ἦν τῶν γιγνομένων, ἀλλὰ φρονήματος ἔνδειξιν εἶχε βασιλικοῦ τὰ πραττόμενα, καὶ ὡς κτείνειν αὐτὸν μέλλει μετὰ στίφους ἐληλυθὼς καρτεροῦ, λογιζόμενος εὐήθως αὐτόν, βασιλεύειν ἐνόν, τιμῆς μεταλαμβάνοντα δοκεῖν μεγάλων τυγχάνειν. ⟨307⟩ Ἀριστόβουλος δὲ τούτων ἀκούων καὶ πειθόμε- 2
νος, καὶ τοῦ ἀνύποπτος εἶναι τἀδελφῷ προνοῶν καὶ τῆς ἀσφαλείας ἅμα φροντίζων, διίστησι τοὺς σωματοφύλακας ἔν τινι τῶν ὑπογείων ἀφωτίστῳ (κατέκειτο δ' ἐν τῇ Βάρει, μετονομασθείσῃ δ' Ἀντωνίᾳ), καὶ προσέταξεν ἀόπλου μὲν ἅπτεσθαι μηδένα, κτείνειν δὲ τὸν Ἀντίγονον, ἂν ὡπλισμένος πρὸς αὐτὸν εἰσίῃ. ⟨308⟩ πέμπει μέντοι πρὸς τὸν Ἀντίγονον αὐτὸς ἄοπλον αὐτὸν ἀξιῶν ἥκειν. ἡ δὲ βασίλισσα καὶ οἱ συνεπιβουλεύοντες αὐτῇ κατ' Ἀντιγόνου πείθουσι τὸν πεμφθέντα τἀναντία λέγειν, ὡς ἀδελφὸς ἀκούσας ὅτι κατασκευάσειεν ὅπλα καὶ κόσμον πολεμικόν, παραγενέσθαι πρὸς αὐτὸν παρακαλεῖ ὡπλισμένον, ὅπως ἴδοι τὴν κατασκευήν. ⟨309⟩ ὁ δ' Ἀντίγονος μηδὲν ὑπιδόμενος κακοῦργον, ἀλλὰ θαρρῶν τῇ παρὰ τἀδελφοῦ διαθέσει, ὡς εἶχεν ἐνδεδυμένος τὴν πανοπλίαν παρεγίγνετο πρὸς τὸν Ἀριστόβουλον, ἐπιδείξων αὐτῷ τὰ ὅπλα. γενόμενον δ' αὐτὸν κατὰ τὸν Στράτωνος καλούμενον πύργον,

§ 305 = Bell. Iud. I 3. 2.

οὗ συνέβαινεν ἀφώτιστον εἶναι σφόδρα τὴν πάροδον, ἀποκτείνουσιν οἱ σωματοφύλακες. ⟨310⟩ διέδειξέ γε μὴν ὁ τούτου θάνατος ὅτι μηδὲν μήτε φθόνου μήτε διαβολῆς ἰσχυρότερον, μηδ' ὅ τι μᾶλλον εὔνοιαν καὶ φυσικὴν οἰκειότητα διίστησιν ἢ ταῦτα τὰ πάθη. ⟨311⟩ μάλιστα δ' ἄν τις θαυμάσειε καὶ Ἰούδαν τινά, Ἐσσηνὸν μὲν τὸ γένος, οὐδέποτε δ' ἐν οἷς προεῖπε διαψευσάμενον τἀληθές. οὗτος γὰρ ἰδὼν τὸν Ἀντίγονον παριόντα τὸ ἱερόν, ἀνεβόησεν ἐν τοῖς ἑταίροις αὐτοῦ καὶ γνωρίμοις, οἳ διδασκαλίας ἕνεκα τοῦ προλέγειν τὰ μέλλοντα παρέμενον, ⟨312⟩ ὡς ἀποθανεῖν αὐτῷ καλὸν διεψευσμένῳ ζῶντος Ἀντιγόνου, ὃν σήμερον τεθνήξεσθαι προειπὼν ἐν τῷ καλουμένῳ Στράτωνος πύργῳ παριόντα ὁρᾷ, τοῦ μὲν χωρίου περὶ σταδίους ἀπέχοντος ἑξακοσίους, ὅπου φονευθήσεσθαι προεῖπεν αὐτόν, τῆς δ' ἡμέρας ἤδη τοῦ πλείονος ἠνυσμένου, ὥστ' αὐτῷ κινδυνεύειν τὸ μάντευμα ψεῦδος εἶναι. ⟨313⟩ ταῦτ' οὖν λέγοντος αὐτοῦ καὶ κατηφοῦντος, ἀγγέλλεται τεθνεὼς Ἀντίγονος ἐν τῷ ὑπογείῳ, ὃ καὶ αὐτὸ Στράτωνος πύργος ἐκαλεῖτο, ὁμωνύμως τῇ παραλίᾳ Καισαρείᾳ.

3 ⟨314⟩ τὸν μὲν οὖν μάντιν τοῦτο διετάραξεν· Ἀριστόβουλον δὲ τῆς ἀδελφοκτονίας εὐθὺς εἰσῆλθε μετάνοια καὶ νόσος ἐπ' αὐτῇ, τῆς διανοίας ὑπὸ τοῦ μύσους κεκακωμένης, ὡς διαφθαρέντων αὐτῷ ὑπ' ἀκράτου τῆς ὀδύνης τῶν ἐντὸς αἷμα ἀναφέρειν, ὃ τῶν διακονουμένων τις παίδων, κατὰ δαιμονίαν, οἶμαι, πρόνοιαν, εἰς τὸν αὐτὸν τόπον οὗ σφαγέντος Ἀντιγόνου σπίλους ἔτι τοῦ αἵματος ἐκείνου συνέβαινεν εἶναι, κομίζων ὀλισθὼν ἐξέχεε. ⟨315⟩ γενομένης δὲ βοῆς παρὰ τῶν ἰδόντων ὡς τοῦ παιδὸς ἐξεπίτηδες ἐκχέαντος ἐκεῖ τὸ

§ 311 = Bell. Iud. I 3. 5.

αἷμα, ἀκούσας Ἀριστόβουλος τὴν αἰτίαν ἐπύθετο, καὶ μὴ λεγόντων ἔτι μᾶλλον ἐπετείνετο μαθεῖν, φύσει τῶν ἀνθρώπων ὑπονοούντων ἐν τοῖς τοιούτοις εἶναι χείρονα τὰ σιγώμενα. <316> *ὡς δ' ἀπειλοῦντος καὶ βιαζομένου τοῖς φόβοις τἀληθὲς εἶπον, προχεῖται μὲν αὐτῷ πληγέντι τὴν διάνοιαν ὑπὸ τοῦ συνειδότος πολλὰ δάκρυα, βύθιον δ' ἀνοιμώξας 'οὐκ ἄρ'' εἶπε 'λήσειν ἐπ' ἀσεβέσιν οὕτω καὶ μιαροῖς τολμήμασι τὸν θεὸν ἔμελλον, ἀλλά με ταχεῖα ποινὴ συγγενοῦς φόνου μετελήλυθε.* <317> *καὶ μέχρι τίνος, ὦ σῶμα ἀναιδέστατον, ψυχὴν ὀφειλομένην ἀδελφοῦ καὶ μητρὸς καθέξεις δαίμοσι; τί δ' οὐκ ἀθρόαν αὐτὴν [ταύτην] ἀποδίδως, κατὰ μέρος δ' ἐπισπένδεις τοὐμὸν αἷμα τοῖς μιαιφονηθεῖσι;'* <318> *ταῦτ' εἰπὼν ἐπαποθνήσκει τοῖς λόγοις, βασιλεύσας ἐνιαυτόν, χρηματίσας μὲν φιλέλλην, πολλὰ δ' εὐεργετήσας τὴν πατρίδα, πολεμήσας Ἰτουραίους, καὶ πολλὴν αὐτῶν τῆς χώρας τῇ Ἰουδαίᾳ προσκτησάμενος, ἀναγκάσας τε τοὺς ἐνοικοῦντας, εἰ βούλονται μένειν ἐν τῇ χώρᾳ, περιτέμνεσθαι καὶ κατὰ τοὺς Ἰουδαίων νόμους ζῆν.* <319> *φύσει δ' ἐπιεικεῖ ἐκέχρητο, καὶ σφόδρ' ἦν αἰδοῦς ἥττων, ὡς μαρτυρεῖ τοῦτο καὶ Στράβων ἐκ τοῦ Τιμαγένους ὀνόματος λέγων οὕτως 'ἐπιεικής τε ἐγένετο οὗτος ἀνὴρ καὶ πολλὰ τοῖς Ἰουδαίοις χρήσιμος· χώραν τε γὰρ αὐτοῖς προσεκτήσατο, καὶ τὸ μέρος τοῦ τῶν Ἰτουραίων ἔθνους ᾠκειώσατο, δεσμῷ συνάψας τῇ τῶν αἰδοίων περιτομῇ.'*

<320> *τελευτήσαντος δ' Ἀριστοβούλου Σαλώμη ἡ* 12
γυνὴ αὐτοῦ, λεγομένη δ' ὑφ' Ἑλλήνων Ἀλεξάνδρα, λύσασα τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ (δεδεμένους γὰρ αὐτοὺς εἶχεν Ἀριστόβουλος, ὡς προειρήκαμεν), Ἰαννέαν τὸν

§ 316 = Bell. Iud. I 3. 6.

καὶ Ἀλέξανδρον βασιλέα καθίστησι, τὸν καθ' ἡλικίαν προύχοντα καὶ μετριότητα· ⟨321⟩ ᾧ καὶ συνέβη γεννηθέντι εὐθὺς μισηθῆναι ὑπὸ τοῦ πατρὸς καὶ μέχρι τῆς τελευτῆς αὐτοῦ μηδέποτ' εἰς ὄψιν ἀφικέσθαι. τὸ δ' αἴτιον τοῦ μίσους τοιόνδε λέγεται γεγενῆσθαι. ⟨322⟩ στέργων μάλιστα τῶν παίδων Ὑρκανὸς τοὺς πρεσβυτέρους, Ἀντίγονον καὶ Ἀριστόβουλον, φανέντα κατὰ τοὺς ὕπνους αὐτῷ τὸν θεὸν ἐπηρώτα τίς αὐτοῦ τῶν παίδων μέλλει ἔσεσθαι διάδοχος· τοῦ δὲ θεοῦ τοὺς τούτου χαρακτῆρας δείξαντος, λυπηθεὶς ὅτι τῶν ἀγαθῶν αὐτοῦ πάντων οὗτος ἔσται κληρονόμος, γενόμενον εἴασεν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ τρέφεσθαι. ὁ μέντοι θεὸς οὐ διεψεύσατο τὸν Ὑρκανόν· ⟨323⟩ τὴν δὲ βασιλείαν, μετὰ τὴν Ἀριστοβούλου τελευτήν, οὗτος παραλαβὼν τὸν μὲν τῶν ἀδελφῶν ἐπιχειροῦντα τῇ βασιλείᾳ διεχρήσατο, τὸν δ' ἕτερον ἀπραγμόνως ζῆν προαιρούμενον εἶχεν ἐν τιμῇ.

2 *⟨324⟩ καταστησάμενος δὲ τὴν ἀρχὴν ὃν ᾤετο συμφέρειν αὐτῷ τρόπον, στρατεύει ἐπὶ Πτολεμαΐδα· τῇ δὲ μάχῃ κρατήσας ἐνέκλεισε τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν πόλιν, καὶ περικαθίσας αὐτοὺς ἐπολιόρκει. τῶν γὰρ ἐν τῇ παραλίᾳ Πτολεμαῒς αὐτῷ καὶ Γάζα μόναι χειρωθῆναι ὑπελείποντο, καὶ Ζωίλος δ' ὁ κατασχὼν τὸν Στράτωνος πύργον τύραννος καὶ Δωρά. ⟨325⟩ τοῦ δὲ Φιλομήτορος Ἀντιόχου καὶ τἀδελφοῦ αὐτοῦ Ἀντιόχου, ὃς ἐπεκαλεῖτο Κυζικηνός, πολεμούντων ἀλλήλους καὶ τὴν αὐτῶν δύναμιν ἀπολλύντων, ἦν οὐδεμία τοῖς Πτολεμαιεῦσι βοήθεια παρ' αὐτῶν, ⟨326⟩ ἀλλὰ πονουμένοις τῇ πολιορκίᾳ Ζωίλος ὁ τὸν Στράτωνος πύργον κατεσχηκὼς καὶ τὰ Δωρὰ παρῆν σύνταγμα*

§ 324 = Bell. Iud. I 4. 1.

τρέφων στρατιωτικόν, καὶ τυραννίδι ἐπιχειρῶν διὰ τὴν τῶν βασιλέων πρὸς ἀλλήλους ἅμιλλαν μικρὰ τοῖς Πτολεμαιεῦσι παρεβοήθει. ⟨327⟩ *οὐδὲ γὰρ οἱ βασιλεῖς οὕτως οἰκείως εἶχον πρὸς αὐτοὺς ὥστ' ἐλπίσαι τινὰ παρ' αὐτῶν ὠφέλειαν· ἑκάτεροι γὰρ ταὐτὸ τοῖς ἀθληταῖς ἔπασχον, οἳ τῇ δυνάμει μὲν ἀπηγορευκότες, αἰσχυνόμενοι δὲ παραχωρῆσαι διετέλουν ἀργίᾳ καὶ ἀναπαύσει διαφέροντες τὸν ἀγῶνα.* ⟨328⟩ *λοιπὴ δ' αὐτοῖς ἐλπὶς ἦν ἡ παρὰ τῶν Αἰγύπτου βασιλέων καὶ τοῦ Κύπρον ἔχοντος Πτολεμαίου τοῦ Λαθούρου, ὃς ὑπὸ τῆς μητρὸς Κλεοπάτρας τῆς ἀρχῆς ἐκπεσὼν εἰς Κύπρον παρεγένετο. πέμψαντες οὖν πρὸς τοῦτον οἱ Πτολεμαιεῖς παρεκάλουν ἐλθόντα σύμμαχον ἐκ τῶν Ἀλεξάνδρου χειρῶν αὐτοὺς ῥύσασθαι κινδυνεύοντας.* ⟨329⟩ *ἐπελπισάντων δ' αὐτὸν τῶν πρέσβεων ὡς διαβὰς εἰς Συρίαν ἕξει Γαζαίους συνεστῶτας μετὰ τῶν Πτολεμαιῶν καὶ Ζωίλον, ἔτι γε μὴν Σιδωνίους καὶ πολλοὺς ἄλλους αὐτῷ συλλήψεσθαι λεγόντων, ἐπαρθεὶς πρὸς τὸν ἔκπλουν ἔσπευδεν.* ⟨330⟩ *ἐν τούτῳ δὲ τοὺς Πτολεμαιεῖς* 3
Δημαίνετος, πιθανὸς ὢν αὐτοῖς τότε καὶ δημαγωγῶν, μεταβαλέσθαι τὰς γνώμας ἔπεισεν, ἄμεινον εἶναι φήσας ἐπ' ἀδήλῳ τῷ γενησομένῳ διακινδυνεύειν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, μᾶλλον ἢ φανερὰν εἰσδέξασθαι δουλείαν, δεσπότῃ παραδόντας αὑτούς, καὶ πρὸς τούτῳ μὴ τὸν παρόντα μόνον ἔχειν πόλεμον, ἀλλὰ καὶ πολὺ μείζονα τὸν ἀπ' Αἰγύπτου· ⟨331⟩ *τὴν γὰρ Κλεοπάτραν οὐ περιόψεσθαι δύναμιν αὑτῷ κατασκευαζόμενον Πτολεμαῖον ἐκ γειτόνων, ἀλλ' ἥξειν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ μεγάλης στρατιᾶς· σπουδάσαι γὰρ αὐτὴν ὥστε καὶ τῆς Κύπρου τὸν υἱὸν ἐκβαλεῖν. εἶναι δὲ Πτολεμαίῳ μὲν διαμαρτόντι τῆς ἐλπίδος ἀποφυγὴν πάλιν εἰς τὴν Κύπρον,*

αὐτοῖς δὲ κίνδυνον τὸν ἔσχατον. ⟨332⟩ ὁ μὲν οὖν Πτολεμαῖος κατὰ τὴν πορείαν μαθὼν τὴν τῶν Πτολεμαιῶν μεταβολὴν οὐδὲν ἧττον ἔπλευσε, καὶ καταχθεὶς εἰς τὴν λεγομένην Συκάμινον ἐνταυθοῖ τὴν δύναμιν ἐξεβίβασεν. ⟨333⟩ ἦν δ' ὁ πᾶς στρατὸς αὐτῷ πεζοὶ ἅμα σὺν ἱππεῦσι περὶ τρισμυρίους, οὓς προαγαγὼν πλησίον τῆς Πτολεμαΐδος καὶ στρατοπεδευσάμενος, ἐπεὶ μήτε τοὺς παρ' αὐτοῦ πρέσβεις ἐδέχοντο μήτε τῶν
4 λόγων ἠκροῶντο, μεγάλως ἐφρόντιζεν. ⟨334⟩ ἐλθόντων δὲ πρὸς αὐτὸν Ζωίλου τε καὶ τῶν Γαζαίων, καὶ δεομένων συμμαχεῖν αὐτοῖς πορθουμένης αὐτῶν τῆς χώρας ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων καὶ Ἀλεξάνδρου, λύει μὲν πολιορκίαν δείσας τὸν Πτολεμαῖον ὁ Ἀλέξανδρος, ἀπαγαγὼν δὲ τὴν στρατιὰν εἰς τὴν οἰκείαν ἐστρατήγει τὸ λοιπόν, λάθρᾳ μὲν τὴν Κλεοπάτραν ἐπὶ τὸν Πτολεμαῖον μεταπεμπόμενος, φανερῶς δὲ φιλίαν καὶ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ὑποκρινόμενος· ⟨335⟩ καὶ τετρακόσια δ' ἀργυρίου τάλαντα δώσειν ὑπέσχετο, χάριν ἀντὶ τούτων αἰτῶν Ζωίλον ἐκποδὼν ποιήσασθαι τὸν τύραννον καὶ τὴν χώραν τοῖς Ἰουδαίοις προσνεῖμαι. τότε μὲν οὖν ὁ Πτολεμαῖος ἡδέως τὴν πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον ποιησάμενος φιλίαν χειροῦται τὸν Ζωίλον, ⟨336⟩ ὕστερον δ' ἀκούσας λάθρᾳ διαπεμπόμενον αὐτὸν πρὸς τὴν μητέρα αὐτοῦ Κλεοπάτραν, λύει τοὺς γεγενημένους πρὸς αὐτὸν ὅρκους, καὶ προσβαλὼν ἐπολιόρκει τὴν Πτολεμαΐδα μὴ δεξαμένην αὐτόν. καταλιπὼν δ' ἐπὶ τῆς πολιορκίας στρατηγοὺς καὶ μέρος τι τῆς δυνάμεως, αὐτὸς τῷ λοιπῷ τὴν Ἰουδαίαν καταστρεψόμενος ὥρμησεν. ⟨337⟩ ὁ δ' Ἀλέξανδρος τὴν τοῦ Πτολεμαίου διάνοιαν μαθὼν συνήθροισε καὶ αὐτὸς περὶ πέντε μυριά-

§ 334 = Bell. Iud. I 4. 2.

δας τῶν ἐγχωρίων, ὡς δ' ἔνιοι συγγραφεῖς εἰρήκασιν, ὀκτώ, καὶ ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν ἀπήντα τῷ Πτολεμαίῳ. Πτολεμαῖος δ' ἐξαίφνης ἐπιπεσὼν Ἀσώχει τῇ τῆς Γαλιλαίας πόλει σάββασιν αἱρεῖ κατὰ κράτος αὐτήν, καὶ περὶ μύρια σώματα καὶ πολλὴν ἑτέραν ἔλαβε λείαν. ⟨338⟩ πειράσας δὲ καὶ Σέπφωριν μικρὸν ἄπωθεν τῆς πεπορθημένης, πολλοὺς ἀποβαλὼν ᾔει πολεμήσων Ἀλεξάνδρῳ. ὑπήντησε δ' αὐτῷ πρὸς τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ Ἀλέξανδρος, περί τινα τόπον λεγόμενον Ἀσωφών, οὐ πόρρωθεν τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ, καὶ βάλλεται στρατόπεδον πλησίον τῶν πολεμίων. ⟨339⟩ εἶχε μέντοι τοὺς προμαχομένους ὀκτακισχιλίους, οὓς ἑκατονταμάχους προσηγόρευεν, ἐπιχάλκοις χρωμένους τοῖς θυρεοῖς. ἦσαν δὲ καὶ τοῖς τοῦ Πτολεμαίου προμαχοῦσιν ἐπίχαλκοι αἱ ἀσπίδες. τοῖς μέντοι γ' ἄλλοις ἔλαττον ἔχοντες οἱ τοῦ Πτολεμαίου εὐλαβέστερον συνῆψαν εἰς τὸν κίνδυνον· ⟨340⟩ θράσος δ' αὐτοῖς οὐκ ὀλίγον ἐνεποίησεν ὁ τακτικὸς Φιλοστέφανος, διαβῆναι κελεύσας τὸν ποταμόν, οὗ μεταξὺ ἦσαν ἐστρατοπεδευκότες. Ἀλεξάνδρῳ δὲ κωλύειν αὐτῶν τὴν διάβασιν οὐκ ἔδοξεν· ἐνόμιζε γάρ, εἰ κατὰ νώτου λάβοιεν τὸν ποταμόν, ῥᾷον αἱρήσειν τοὺς πολεμίους, φεύγειν ἐκ τῆς μάχης οὐ δυναμένους. ⟨341⟩ ὡς δὲ συνῆψαν, κατ' ἀρχὰς μὲν παρ' ἀμφοτέρων ἦν ἔργα χειρῶν καὶ προθυμίας παραπλήσια, καὶ πολὺς ἐγίγνετο φόνος ἐξ ἑκατέρων τῶν στρατευμάτων· ὑπερτέρων δὲ τῶν Ἀλεξάνδρου γενομένων, Φιλοστέφανος διελὼν τὴν δύναμιν δεξιῶς τοῖς ἐνδιδοῦσιν ἐπεκούρει. ⟨342⟩ μηδενὸς δὲ τῷ κλιθέντι μέρει τῶν Ἰουδαίων προσβοηθοῦντος, τούτους μὲν συνέβαινε φεύγειν, μὴ βοηθούντων μηδὲ τῶν πλησίον, ἀλλὰ κοινωνούντων τῆς φυγῆς, οἱ δὲ τοῦ Πτολεμαίου τοὐναν-

τία τούτων ἔπραττον· ⟨343⟩ ἑπόμενοι γὰρ ἔκτεινον τοὺς Ἰουδαίους, καὶ τὸ τελευταῖον τραπέντας αὐτοὺς ἅπαντας ἐδίωκον φονεύοντες, ἕως καὶ ὁ σίδηρος αὐτοῖς ἠμβλύνθη κτείνουσι καὶ αἱ χεῖρες παρείθησαν. ⟨344⟩ τρισμυρίους γοῦν ἔφασαν αὐτῶν ἀποθανεῖν (Τιμαγένης δὲ πεντακισμυρίους εἴρηκε), τῶν δ' ἄλλων τοὺς μὲν αἰχμαλώτους ληφθῆναι τοὺς δ' εἰς τὰ οἰκεῖα διαφυγεῖν χωρία.

6 *⟨345⟩ Πτολεμαῖος δὲ μετὰ τὴν νίκην προσκαταδραμὼν τὴν χώραν, ὀψίας ἐπιγενομένης ἔν τισι κώμαις τῆς Ἰουδαίας κατέμεινεν, ἃς γυναικῶν εὑρὼν μεστὰς καὶ νηπίων, ἐκέλευσε τοὺς στρατιώτας ἀποσφάττοντας αὐτοὺς καὶ κρεουργοῦντας, ἔπειτ' εἰς λέβητας ζέοντας ἐνιέντας τὰ μέλη ἀπέρχεσθαι. ⟨346⟩ τοῦτο δὲ προσέταξεν, ἵν' οἱ διαφυγόντες ἐκ τῆς μάχης καὶ πρὸς αὐτοὺς ἐλθόντες σαρκοφάγους ὑπολάβωσιν εἶναι τοὺς πολεμίους, καὶ διὰ τοῦτ' ἔτι μᾶλλον αὐτοὺς καταπλαγῶσι ταῦτ' ἰδόντες. ⟨347⟩ λέγει δὲ καὶ Στράβων καὶ Νικόλαος ὅτι τοῦτον αὐτοῖς ἐχρήσαντο τὸν τρόπον, καθὼς κἀγὼ προείρηκα. ἔλαβε δὲ καὶ τὴν Πτολεμαΐδα κατὰ κράτος, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις φανερὸν πεποιήκαμεν.*

13 *⟨348⟩ Κλεοπάτρα δ' ὁρῶσα τὸν υἱὸν αὐξανόμενον καὶ τήν τε Ἰουδαίαν ἀδεῶς πορθοῦντα καὶ τὴν Γαζαίων πόλιν ὑπήκοον ἔχοντα, περιιδεῖν οὐκ ἔγνω τοῦτον ἐπὶ ταῖς πύλαις ὄντα καὶ φοβοῦντα τὴν τῶν Αἰγυπτίων ἀρχὴν μείζω γενόμενον, ⟨349⟩ ἀλλὰ παραχρῆμα μετὰ ναυτικῆς καὶ πεζῆς δυνάμεως ἐπ' αὐτὸν ἐξώρμησεν, ἡγεμόνας τῆς ὅλης στρατιᾶς ἀποδείξασα Χελκίαν καὶ Ἀνανίαν τοὺς Ἰουδαίους. τὰ δὲ πολλὰ τοῦ πλούτου αὐτῆς καὶ τοὺς υἱωνοὺς καὶ διαθήκας πέμψασα Κῴοις παρέθετο. ⟨350⟩ κελεύσασα δὲ τὸν*

υἱὸν Ἀλέξανδρον στόλῳ μεγάλῳ παραπλεῖν εἰς Φοινίκην ἡ Κλεοπάτρα, μετὰ πάσης αὐτὴ τῆς δυνάμεως ἧκεν εἰς Πτολεμαΐδα· μὴ δεξαμένων δὲ αὐτὴν τῶν Πτολεμαιῶν ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. ⟨351⟩ Πτολεμαῖος δ' ἀπελθὼν ἐκ τῆς Συρίας εἰς τὴν Αἴγυπτον ἔσπευσεν, αἰφνιδίως αὐτὴν οἰόμενος κενὴν οὖσαν στρατιᾶς καθέξειν. ἀλλὰ διαμαρτάνει τῆς ἐλπίδος. κατὰ τοῦτον δὴ τὸν χρόνον συνέβη καὶ Χελκίαν, τὸν ἕτερον τῶν τῆς Κλεοπάτρας ἡγεμόνων, ἀποθανεῖν περὶ Κοίλην Συρίαν, διώκοντα Πτολεμαῖον.

⟨352⟩ ἀκούσασα δ' ἡ Κλεοπάτρα τὴν ἐπιχείρησιν 2
τὴν τοῦ υἱοῦ, καὶ ὅτι τὰ περὶ τὴν Αἴγυπτον οὐχ ὃν προσεδόκα τρόπον προκεχώρηκεν αὐτῷ, πέμψασα μέρος τῆς στρατιᾶς ἐξέβαλεν αὐτὸν ἐκ τῆς χώρας. καὶ ὃ μὲν ἐκ τῆς Αἰγύπτου πάλιν ὑποστρέψας τὸν χειμῶνα διέτριβεν ἐν Γάζῃ, ⟨353⟩ Κλεοπάτρα δ' ἐν τούτῳ τὴν ἐν Πτολεμαΐδι φρουρὰν ἐκ πολιορκίας λαμβάνει καὶ τὴν πόλιν. Ἀλεξάνδρου δ' αὐτῇ μετὰ δώρων προσελθόντος καὶ θεραπείας ὁποίας ἄξιον ἦν, πεπονθότος μὲν κακῶς ὑπὸ Πτολεμαίου, καταφυγῆς δ' οὐκ ἄλλης ἢ ταύτης εὐποροῦντος, τινὲς μὲν τῶν φίλων καὶ ταῦτα συνεβούλευον αὐτὴν λαβεῖν, καὶ τὴν χώραν ἐπελθοῦσαν κατασχεῖν, καὶ μὴ περιιδεῖν ἐφ' ἑνὶ ἀνδρὶ τοσοῦτον πλῆθος ἀγαθῶν Ἰουδαίῳ κείμενον· ⟨354⟩ Ἀνανίας δὲ συνεβούλευε τούτοις τἀναντία, λέγων ἄδικα ποιήσειν αὐτήν, εἰ σύμμαχον ἄνθρωπον ἀφαιρήσεται τῆς ἰδίας ἐξουσίας, καὶ ταῦτα συγγενῆ ἡμέτερον. 'οὐ γὰρ ἀγνοεῖν σε βούλομαί' φησιν 'ὅτι τὸ πρὸς τοῦτον ἄδικον ἐχθροὺς ἅπαντας ἡμᾶς σοι τοὺς Ἰουδαίους καταστήσει.' ⟨355⟩ ταῦτα δὲ Ἀνανίου παραινέσαντος, ἡ Κλεοπάτρα πείθεται μηδὲν ἀδικῆσαι τὸν Ἀλέξανδρον,

ἀλλὰ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ἐποιήσατο ἐν Σκυθοπόλει τῆς Κοίλης Συρίας.

3 ⟨356⟩ ὁ δὲ τῶν ἐκ Πτολεμαίου φόβων ἐλευθερωθεὶς στρατεύεται μὲν εὐθὺς ἐπὶ τὴν Κοίλην Συρίαν, αἱρεῖ δὲ Γάδαρα πολιορκήσας δέκα μησίν, αἱρεῖ δὲ καὶ Ἀμαθοῦντα, μέγιστον ἔρυμα τῶν ὑπὲρ τὸν Ἰορδάνην κατῳκημένων, ἔνθα καὶ τὰ κάλλιστα καὶ σπουδῆς ἄξια Θεόδωρος ὁ Ζήνωνος εἶχεν, ὃς οὐ προσδοκῶσιν ἐπιπεσὼν τοῖς Ἰουδαίοις μυρίους αὐτῶν ἀποκτείνει, καὶ τὴν ἀποσκευὴν Ἀλεξάνδρου διαρπάζει. ⟨357⟩ ταῦτα μὲν οὖν οὐ καταπλήττει τὸν Ἀλέξανδρον, ἀλλ᾽ ἐπιστρατεύει τοῖς ἐπιθαλαττίοις μέρεσι, Ῥαφίᾳ καὶ Ἀνθηδόνι, ἣν ὕστερον Ἡρώδης ὁ βασιλεὺς Ἀγριππιάδα μετωνόμασε, καὶ κατὰ κράτος εἷλε καὶ ταύτην. ⟨358⟩ ὁρῶν δὲ τὸν μὲν Πτολεμαῖον ἐκ τῆς Γάζης εἰς Κύπρον ἀνακεχωρηκότα, τὴν δὲ μητέρ᾽ αὐτοῦ Κλεοπάτραν εἰς Αἴγυπτον, ὀργιζόμενος δὲ τοῖς Γαζαίοις ὅτι Πτολεμαῖον ἐπεκαλέσαντο βοηθόν, ἐπολιόρκει τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν αὐτῶν προυνόμευσεν. ⟨359⟩ Ἀπολλοδότου δὲ τοῦ στρατηγοῦ τῶν Γαζαίων μετὰ δισχιλίων ξένων καὶ μυρίων οἰκετῶν νύκτωρ ἐπιπεσόντος τῷ τῶν Ἰουδαίων στρατοπέδῳ, ἐφ᾽ ὅσον μὲν ὑπῆρχεν ἡ νύξ, ἐνίκων οἱ Γαζαῖοι, δόκησιν παρέχοντες τοῖς πολεμίοις ὡς ἐπεληλυθότος αὐτοῖς Πτολεμαίου· γενομένης δ᾽ ἡμέρας καὶ τῆς δόξης ἐλεγχθείσης, μαθόντες οἱ Ἰουδαῖοι τἀληθὲς ἐπισυστρέφονται, καὶ τοῖς Γαζαίοις προσβαλόντες ἀναιροῦσιν αὐτῶν περὶ χιλίους. ⟨360⟩ τῶν δὲ Γαζαίων ἀντεχόντων καὶ μήθ᾽ ὑπὸ τῆς ἐνδείας μήθ᾽ ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἀναιρουμένων ἐνδιδόντων (πᾶν γὰρ ὁτιοῦν ὑπέμενον παθεῖν ἢ ὑπὸ τῷ πολεμίῳ γενέσθαι) προσεπήγειρεν αὐτῶν τὴν εὐψυχίαν καὶ

Ἀρέτας ὁ Ἀράβων βασιλεύς, ἐπίδοξος ὢν ἥξειν αὐτοῖς σύμμαχος. <361> ἀλλὰ συνέβη πρῶτον τὸν Ἀπολλόδοτον διαφθαρῆναι· Λυσίμαχος γὰρ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ζηλοτυπῶν αὐτὸν ἐπὶ τῷ παρὰ τοῖς πολίταις εὐδοκιμεῖν, κτείνας αὐτὸν καὶ στρατιωτικὸν συγκροτήσας ἐκδίδωσιν Ἀλεξάνδρῳ τὴν πόλιν. <362> ὃ δ' εὐθὺς μὲν εἰσελθὼν ἠρέμει, μετὰ δὲ ταῦτα τὴν δύναμιν ἐπαφῆκε τοῖς Γαζαίοις, ἐπιτρέψας τιμωρεῖν αὐτούς. οἳ δ' ἄλλοι ἀλλαχῇ τραπόμενοι τοὺς Γαζαίους ἀπέκτειναν. ἦσαν δ' οὐδ' ἐκεῖνοι τὰς ψυχὰς ἀγεννεῖς, ἀλλὰ καὶ τοῖς παραπίπτουσιν ἀμυνόμενοι τοὺς Ἰουδαίους οὐκ ἐλάττονας αὐτῶν διέφθειραν. <363> ἔνιοι δὲ μονούμενοι τὰς οἰκίας ἐνεπίμπρασαν, ὡς μηδὲν αὐτῶν λάφυρον εἶναι τοῖς πολεμίοις λαβεῖν· οἳ δὲ καὶ τῶν τέκνων καὶ γυναικῶν αὐτόχειρες ἐγίγνοντο, τῆς ὑπὸ τοῖς ἐχθροῖς αὐτοὺς δουλείας οὕτως ἀπαλλάττειν ἠναγκασμένοι. <364> τῶν δὲ βουλευτῶν ἦσαν οἱ πάντες πεντακόσιοι συμφυγόντες εἰς τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος ἱερόν (συνεδρευόντων γὰρ τὴν ἐπίθεσιν συνέβη γενέσθαι)· ὁ δ' Ἀλέξανδρος τούτους τ' ἀναιρεῖ καὶ τὴν πόλιν αὐτοῖς ἐπικατασκάψας ὑπέστρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα, ἐνιαυτῷ πολιορκήσας.

4 *<365> ὑπὸ τὸν αὐτὸν δὲ τοῦτον καιρὸν καὶ Ἀντίοχος ὁ Γρυπὸς ἐπικληθεὶς ἀποθνήσκει ὑφ' Ἡρακλέωνος ἐπιβουλευθείς, βιώσας μὲν ἔτη τετταράκοντα καὶ πέντε, βασιλεύσας δ' ἐννέα καὶ εἴκοσι. <366> διαδεξάμενος δὲ τὴν βασιλείαν ὁ παῖς αὐτοῦ Σέλευκος ἐπολέμει μὲν τῷ τοῦ πατρὸς ἀδελφῷ Ἀντιόχῳ, ὃς ἐπεκαλεῖτο Κυζικηνός, νικήσας δ' αὐτὸν καὶ λαβὼν ἀπέκτεινε. <367> μετ' οὐ πολὺ δὲ τοῦ Κυζικηνοῦ παῖς Ἀντίοχος ὁ Εὐσεβὴς καλούμενος, παραγενηθεὶς εἰς Ἄραδον καὶ*

περιθέμενος διάδημα πολεμεῖ τῷ Σελεύκῳ, καὶ κρατήσας ἐξήλασεν αὐτὸν ἐξ ἁπάσης τῆς Συρίας. ⟨368⟩ *ὁ δὲ φυγὼν εἰς Κιλικίαν καὶ γενόμενος ἐν τῇ Μόψου ἑστίᾳ πάλιν αὐτοὺς εἰσέπραττε χρήματα. ὁ δὲ τῶν Μοψουεστιέων δῆμος ἀγανακτήσας ὑφῆψεν αὐτοῦ τὰ βασίλεια καὶ διέφθειρεν αὐτὸν μετὰ τῶν φίλων.* ⟨369⟩ *Ἀντιόχου δὲ τοῦ Κυζικηνοῦ παιδὸς βασιλεύοντος τῆς Συρίας, Ἀντίοχος ὁ Σελεύκου ἀδελφὸς ἐκφέρει πόλεμον πρὸς αὐτόν, καὶ νικηθεὶς ἀπόλλυται μετὰ τῆς στρατιᾶς. μετὰ δ' αὐτὸν ἀδελφὸς αὐτοῦ Φίλιππος περιθέμενος διάδημα μέρους τινὸς τῆς Συρίας ἐβασίλευσε.* ⟨370⟩ *Πτολεμαῖος δ' ὁ Λάθουρος τὸν τέταρτον αὐτοῦ ἀδελφὸν Δημήτριον, τὸν Ἄκαιρον λεγόμενον, ἐκ Κνίδου μεταπεμψάμενος κατέστησεν ἐν Δαμασκῷ βασιλέα.* ⟨371⟩ *τούτοις δὲ τοῖς δυσὶν ἀδελφοῖς καρτερῶς ἀνθιστάμενος Ἀντίοχος ταχέως ἀπέθανεν· Λαοδίκῃ γὰρ ἐλθὼν σύμμαχος τῇ τῶν Σαμηνῶν βασιλίσσῃ, Πάρθους πολεμούσῃ, μαχόμενος ἀνδρείως ἔπεσε. τὴν δὲ Συρίαν κατεῖχον οἱ δύο ἀδελφοὶ Δημήτριος καὶ Φίλιππος, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδήλωται.*

5 ⟨372⟩ *Ἀλέξανδρος δὲ τῶν οἰκείων πρὸς αὐτὸν στασιασάντων (ἐπανέστη γὰρ ἐπ' αὐτὸν τὸ ἔθνος) τῆς ἑορτῆς ἀγομένης, καὶ ἑστῶτος αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ βωμοῦ καὶ θύειν μέλλοντος, κιτρίοις αὐτὸν ἔβαλλον, νόμου ὄντος παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις ἐν τῇ σκηνοπηγίᾳ ἔχειν ἕκαστον θύρσους ἐκ φοινίκων καὶ κιτρίων· δεδηλώκαμεν δὲ καὶ ταῦτ' ἐν ἄλλοις. προσελοιδόρησαν δ' αὐτὸν ὡς ἐξ αἰχμαλώτων γεγονότα καὶ τῆς τιμῆς καὶ τοῦ θύειν ἀνάξιον.* ⟨373⟩ *ἐπὶ τούτοις ὀργισθεὶς κτείνει μὲν αὐτῶν περὶ ἑξακισχιλίους, δρύφακτον δὲ ξύλινον*

§ **372** = Bell. Iud. I **4**. 3.

περὶ τὸν βωμὸν καὶ τὸν ναὸν βαλλόμενος μέχρι τοῦ θριγκοῦ, εἰς ὃν μόνοις ἐξῆν τοῖς ἱερεῦσιν εἰσιέναι, τούτῳ τὴν τοῦ πλήθους ἐπ' αὐτὸν ἀπέφραττεν εἴσοδον. ἔτρεφε δὲ καὶ ξένους, Πισίδας καὶ Κίλικας· <374> Σύροις γὰρ πολέμιος ὢν οὐκ ἐχρῆτο. καταστρεψάμενος δὲ τῶν Ἀράβων Μωαβίτας καὶ Γαλααδίτας εἰς φόρου ἀπαγωγήν, κατήρειπε καὶ Ἀμαθοῦντα, Θεοδώρου μὴ τολμῶντος αὐτῷ συμβαλεῖν. <375> συνάψας δὲ μάχην πρὸς Ὀβέδαν τὸν Ἀράβων βασιλέα, καὶ πεσὼν εἰς ἐνέδραν ἐν χωρίοις τραχέσι καὶ δυσβάτοις, ὑπὸ πλήθους καμήλων εἰς βαθεῖαν κατερράχθη φάραγγα κατὰ Γάδαρα κώμην τῆς Γαλααδίτιδος, καὶ μόλις αὐτὸς διασώζεται, φεύγων δ' ἐκεῖθεν εἰς Ἱεροσόλυμα παραγίγνεται, <376> καὶ πρὸς τὴν κακοπραγίαν αὐτοῦ ἐπιθεμένου τοῦ ἔθνους, πολεμήσας πρὸς αὐτὸ ἔτεσιν ἓξ ἀναιρεῖ τῶν Ἰουδαίων οὐκ ἔλαττον ἢ πέντε μυριάδας. παρακαλοῦντος δὲ παῦσαι τὴν πρὸς αὐτὸν δυσμένειαν, ἔτι μᾶλλον ἐμίσουν αὐτὸν διὰ τὰ συμβεβηκότα· πυνθανομένου δ' αὐτοῦ τὸ ὀφεῖλον γενέσθαι, πάντες ἐβόησαν ἀποθανεῖν αὐτόν, καὶ πρὸς Δημήτριον τὸν Ἄκαιρον ἔπεμψαν, παρακαλοῦντες αὐτὸν ἐπὶ συμμαχίαν.

<377> ὃ δὲ μετὰ στρατοῦ ἐλθὼν καὶ παραλαβὼν 14
τοὺς ἐπικαλεσαμένους περὶ Σίκιμα πόλιν ἐστρατοπέδευσεν. Ἀλέξανδρος δὲ μετὰ μισθοφόρων ἑξακισχιλίων καὶ διακοσίων, Ἰουδαίων τε περὶ δισμυρίους οἳ ἐφρόνουν τἀκείνου παραλαβών, ἀντεπῄει τῷ Δημητρίῳ· τούτῳ δ' ἦσαν ἱππεῖς μὲν τρισχίλιοι, πεζῶν δὲ μυριάδες τέτταρες. <378> πολλὰ μὲν οὖν ἑκατέροις ἐπράχθη, τοῦ μὲν ἀποστῆσαι τοὺς μισθοφόρους ὡς ὄντας Ἕλληνας πειρωμένου, τοῦ δὲ τοὺς σὺν Δημητρίῳ Ἰουδαίους·

§ 377 = Bell. Iud. I 4. 5.

μηδετέρου δὲ πεῖσαι δυνηθέντος, ἀλλ' εἰς μάχην συμβαλόντων, νικᾷ Δημήτριος, καὶ ἀποθνήσκουσι μὲν οἱ Ἀλεξάνδρου μισθοφόροι πάντες, πίστεώς θ' ἅμα καὶ ἀνδρείας ἐπίδειξιν ποιησάμενοι, πολλοὶ δὲ καὶ τῶν
2 τοῦ Δημητρίου στρατιωτῶν. ⟨379⟩ φυγόντος δ' Ἀλεξάνδρου εἰς τὰ ὄρη, κατ' οἶκτον τῆς μεταβολῆς συλλέγονται παρ' αὐτῷ Ἰουδαίων ἑξακισχίλιοι. καὶ τότε μὲν δείσας ὑπεχώρει Δημήτριος, μετὰ δὲ ταῦτα Ἰουδαῖοι ἐπολέμουν Ἀλεξάνδρῳ, καὶ νικώμενοι πολλοὶ ἀπέθνησκον ἐν ταῖς μάχαις. ⟨380⟩ κατακλείσας δὲ τοὺς δυνατωτάτους αὐτῶν ἐν Βεθόμη πόλει ἐπολιόρκει. λαβὼν δὲ τὴν πόλιν καὶ γενόμενος ἐγκρατὴς αὐτῶν ἀπήγαγεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ πάντων ὠμότατον ἔργον ἔδρασεν· ἑστιώμενος γὰρ ἐν ἀπόπτῳ μετὰ τῶν παλλακίδων ἀνασταυρῶσαι προσέταξεν αὐτῶν ὡς ὀκτακοσίους, τοὺς δὲ παῖδας αὐτῶν καὶ τὰς γυναῖκας ἔτι ζώντων παρὰ τὰς ἐκείνων ὄψεις ἐπέσφαττεν, ⟨381⟩ ὑπὲρ μὲν ὧν ἠδίκητο ἀμυνόμενος, ἄλλως δ' ὑπὲρ ἄνθρωπον ταύτην εἰσπραττόμενος τὴν δίκην, εἰ καὶ τὰ μάλιστα, ὅπερ ἦν εἰκός, ἐταλαιπωρήθη τοῖς πρὸς αὐτὸν πολέμοις καὶ εἰς τοὔσχατον ἦλθε κινδύνου ψυχῆς τε πέρι καὶ βασιλείας, οὐκ ἀρκουμένων ἀγωνίζεσθαι κατὰ σφᾶς αὐτοὺς ἀλλὰ καὶ ἀλλοφύλους ἐπαγόντων, ⟨382⟩ καὶ τὸ τελευταῖον εἰς τοῦτο ἀνάγκης ἀγόντων ὥσθ' ἣν κατεστρέψατο γῆν ἐν Μωαβίτιδι καὶ Γαλααδίτιδι καὶ τὰ ἐν αὐτῇ χωρία τῶν Ἀράβων τῷ βασιλεῖ παραδοῦναι, ὅπως ἂν μὴ ξυνάρηται σφίσιν εἰς τὸν κατ' αὐτοῦ πόλεμον, ἄλλα τε μυρία εἰς ὕβριν αὐτοῦ καὶ ἐπήρειαν πραξάντων. ⟨383⟩ ἀλλ' οὖν οὐκ ἐπιτηδείως δοκεῖ ταῦτα δρᾶσαι, ὥστε διὰ τὴν τῆς ὠμότητος

§ 379 = Bell. Iud. I 4. 6.

ὑπερβολὴν ἐπικληθῆναι αὐτὸν ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων Θρακίδαν. οἱ δ' ἀντιστασιῶται αὐτοῦ, τὸ πλῆθος ὄντες περὶ ὀκτακισχιλίους, φεύγουσι νυκτός, καὶ παρ' ὃν ἔζη χρόνον Ἀλέξανδρος ἦσαν ἐν τῇ φυγῇ.

⟨384⟩ καὶ οὗτος μὲν ἀπηλλαγμένος τῆς ἐκ τούτων ταραχῆς μετὰ πάσης τὸ λοιπὸν ἠρεμίας ἐβασίλευε· Δημήτριος δ' ἐκ τῆς Ἰουδαίας ἀπελθὼν εἰς Βέροιαν 3
ἐπολιόρκει τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Φίλιππον, ὄντων αὐτῷ πεζῶν μὲν μυρίων χιλίων δ' ἱππέων. Στράτων δ' ὁ τῆς Βεροίας τύραννος, Φιλίππῳ συμμαχῶν, Ζίζον τὸν Ἀράβων φύλαρχον ἐπεκαλεῖτο, καὶ Μιθριδάτην τὸν Σινάκην, τὸν Παρθυαίων ἔπαρχον. ⟨385⟩ ὧν ἀφικομένων μετὰ πολλῆς δυνάμεως καὶ πολιορκούντων Δημήτριον ἐντὸς τοῦ χαρακώματος, εἴσω τοῖς τοξεύμασι συνέχοντες αὐτὸν ἠνάγκασαν τῇ δίψῃ τοὺς σὺν αὐτῷ σφᾶς παραδοῦναι. λαφυραγωγήσαντες δὲ τὰ ἐν τῇ χώρᾳ καὶ τὸν Δημήτριον παραλαβόντες, τὸν μὲν τῷ Μιθριδάτῃ τῷ τότε βασιλεύοντι Πάρθων ἔπεμψαν, τῶν δ' Ἀντιοχέων ὅσους αἰχμαλώτους εἶναι συνέβαινε, τούτους προῖκα τοῖς Ἀντιοχεῦσιν ἀπέδωκαν. ⟨386⟩ Μιθριδάτης δ' ὁ τῶν Πάρθων βασιλεὺς τὸν Δημήτριον εἶχεν ἐν τιμῇ τῇ πάσῃ, μέχρι νόσῳ κατέστρεψε Δημήτριος τὸν βίον. Φίλιππος δ' ἀπὸ τῆς μάχης εὐθὺς ἐπ' Ἀντιόχειαν ἐλθὼν καὶ κατασχὼν αὐτὴν ἐβασίλευσε τῆς Συρίας.

⟨387⟩ ἔπειτ' Ἀντίοχος ὁ κληθεὶς Διόνυσος, ἀδελ- 15
φὸς ὢν Φιλίππου, τῆς ἀρχῆς ἀντιποιούμενος εἰς Δαμασκὸν παραγίγνεται, καὶ τῶν ἐκεῖ πραγμάτων ἐγκρατὴς γενόμενος ἐβασίλευσεν. ἐκστρατεύσαντος δ' αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς Ἄραβας, Φίλιππος ἀδελφὸς ταῦτ' ἀκούσας ἐπὶ

§ 384 = Bell. Iud. I 4. 7.

μηδετέρου δὲ πεῖσαι δυνηθέντος, ἀλλ' εἰς μάχην συμβαλόντων, νικᾷ Δημήτριος, καὶ ἀποθνήσκουσι μὲν οἱ Ἀλεξάνδρου μισθοφόροι πάντες, πίστεώς θ' ἅμα καὶ ἀνδρείας ἐπίδειξιν ποιησάμενοι, πολλοὶ δὲ καὶ τῶν
2 τοῦ Δημητρίου στρατιωτῶν. <379> φυγόντος δ' Ἀλεξάνδρου εἰς τὰ ὄρη, κατ' οἶκτον τῆς μεταβολῆς συλλέγονται παρ' αὐτῷ Ἰουδαίων ἑξακισχίλιοι. καὶ τότε μὲν δείσας ὑπεχώρει Δημήτριος, μετὰ δὲ ταῦτα Ἰουδαῖοι ἐπολέμουν Ἀλεξάνδρῳ, καὶ νικώμενοι πολλοὶ ἀπέθνησκον ἐν ταῖς μάχαις. <380> κατακλείσας δὲ τοὺς δυνατωτάτους αὐτῶν ἐν Βεθόμῃ πόλει ἐπολιόρκει. λαβὼν δὲ τὴν πόλιν καὶ γενόμενος ἐγκρατὴς αὐτῶν ἀπήγαγεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ πάντων ὠμότατον ἔργον ἔδρασεν· ἑστιώμενος γὰρ ἐν ἀπόπτῳ μετὰ τῶν παλλακίδων ἀνασταυρῶσαι προσέταξεν αὐτῶν ὡς ὀκτακοσίους, τοὺς δὲ παῖδας αὐτῶν καὶ τὰς γυναῖκας ἔτι ζώντων παρὰ τὰς ἐκείνων ὄψεις ἐπέσφαττεν, <381> ὑπὲρ μὲν ὧν ἠδίκητο ἀμυνόμενος, ἄλλως δ' ὑπὲρ ἄνθρωπον ταύτην εἰσπραττόμενος τὴν δίκην, εἰ καὶ τὰ μάλιστα, ὅπερ ἦν εἰκός, ἐταλαιπωρήθη τοῖς πρὸς αὐτὸν πολέμοις καὶ εἰς τοὔσχατον ἦλθε κινδύνου ψυχῆς τε πέρι καὶ βασιλείας, οὐκ ἀρκουμένων ἀγωνίζεσθαι κατὰ σφᾶς αὐτοὺς ἀλλὰ καὶ ἀλλοφύλους ἐπαγόντων, <382> καὶ τὸ τελευταῖον εἰς τοῦτο ἀνάγκης ἀγόντων ὥσθ' ἣν κατεστρέψατο γῆν ἐν Μωαβίτιδι καὶ Γαλααδίτιδι καὶ τὰ ἐν αὐτῇ χωρία τῶν Ἀράβων τῷ βασιλεῖ παραδοῦναι, ὅπως ἂν μὴ ξυνάρηται σφίσιν εἰς τὸν κατ' αὐτοῦ πόλεμον, ἄλλα τε μυρία εἰς ὕβριν αὐτοῦ καὶ ἐπήρειαν πραξάντων. <383> ἀλλ' οὖν οὐκ ἐπιτηδείως δοκεῖ ταῦτα δρᾶσαι, ὥστε διὰ τὴν τῆς ὠμότητος

§ 379 = Bell. Iud. I 4. 6.

ὑπερβολὴν ἐπικληθῆναι αὐτὸν ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων Θρακίδαν. οἱ δ' ἀντιστασιῶται αὐτοῦ, τὸ πλῆθος ὄντες περὶ ὀκτακισχιλίους, φεύγουσι νυκτός, καὶ παρ' ὃν ἔζη χρόνον Ἀλέξανδρος ἦσαν ἐν τῇ φυγῇ.

⟨384⟩ καὶ οὗτος μὲν ἀπηλλαγμένος τῆς ἐκ τούτων ταραχῆς μετὰ πάσης τὸ λοιπὸν ἠρεμίας ἐβασίλευε·
Δημήτριος δ' ἐκ τῆς Ἰουδαίας ἀπελθὼν εἰς Βέροιαν 3
ἐπολιόρκει τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Φίλιππον, ὄντων αὐτῷ πεζῶν μὲν μυρίων χιλίων δ' ἱππέων. Στράτων δ' ὁ τῆς Βεροίας τύραννος, Φιλίππῳ συμμαχῶν, Ζίζον τὸν Ἀράβων φύλαρχον ἐπεκαλεῖτο, καὶ Μιθριδάτην τὸν Σινάκην, τὸν Παρθυαίων ἔπαρχον. ⟨385⟩ ὧν ἀφικομένων μετὰ πολλῆς δυνάμεως καὶ πολιορκούντων Δημήτριον ἐντὸς τοῦ χαρακώματος, εἴσω τοῖς τοξεύμασι συνέχοντες αὐτὸν ἠνάγκασαν τῇ δίψῃ τοὺς σὺν αὐτῷ σφᾶς παραδοῦναι. λαφυραγωγήσαντες δὲ τὰ ἐν τῇ χώρᾳ καὶ τὸν Δημήτριον παραλαβόντες, τὸν μὲν τῷ Μιθριδάτῃ τῷ τότε βασιλεύοντι Πάρθων ἔπεμψαν, τῶν δ' Ἀντιοχέων ὅσους αἰχμαλώτους εἶναι συνέβαινε, τούτους προῖκα τοῖς Ἀντιοχεῦσιν ἀπέδωκαν. ⟨386⟩ Μιθριδάτης δ' ὁ τῶν Πάρθων βασιλεὺς τὸν Δημήτριον εἶχεν ἐν τιμῇ τῇ πάσῃ, μέχρι νόσῳ κατέστρεψε Δημήτριος τὸν βίον. Φίλιππος δ' ἀπὸ τῆς μάχης εὐθὺς ἐπ' Ἀντιόχειαν ἐλθὼν καὶ κατασχὼν αὐτὴν ἐβασίλευσε τῆς Συρίας.

⟨387⟩ ἔπειτ' Ἀντίοχος ὁ κληθεὶς Διόνυσος, ἀδελ- 15
φὸς ὢν Φιλίππου, τῆς ἀρχῆς ἀντιποιούμενος εἰς Δαμασκὸν παραγίγνεται, καὶ τῶν ἐκεῖ πραγμάτων ἐγκρατὴς γενόμενος ἐβασίλευσεν. ἐκστρατεύσαντος δ' αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς Ἄραβας, Φίλιππος ἀδελφὸς ταῦτ' ἀκούσας ἐπὶ

§ 384 = Bell. Iud. I 4. 7.

Δαμασκὸν ἦλθε. ⟨388⟩ Μιλησίου δέ, ὃς κατελέλειπτο τῆς ἄκρας φύλαξ τῶν Δαμασκηνῶν, παραδόντος αὐτῷ τὴν πόλιν, ἀχάριστος εἰς αὐτὸν γενόμενος καὶ μηδὲν ὧν ἐλπίσας ἐδέξατ' αὐτὸν παρασχών, ἀλλὰ τῷ παρ' αὐτοῦ φόβῳ βουληθεὶς δοκεῖν παραλαβεῖν τὴν πόλιν ἢ τῇ χάριτι τῇ Μιλησίου δωρούμενος αὐτὸν οἷς ἐχρῆν, ὑπωπτεύετο, καὶ πάλιν ἐκπίπτει τῆς Δαμασκοῦ· ⟨389⟩ ἐξορμήσαντα γὰρ αὐτὸν εἰς ἱππόδρομον ἀπέκλεισεν ὁ Μιλήσιος, καὶ τὴν Δαμασκὸν Ἀντιόχῳ διεφύλαξεν. ὁ δ' ἀκούσας τὰ περὶ τὸν Φίλιππον ὑπέστρεψεν ἐκ τῆς Ἀραβίας. στρατεύεται δ' εὐθὺς ἐλθὼν ἐπὶ τὴν Ἰουδαίαν ὁπλίταις μὲν ὀκτακισχιλίοις ἱππεῦσι δ' ὀκτακοσίοις. ⟨390⟩ δείσας δ' Ἀλέξανδρος τὴν ἔφοδον αὐτοῦ τάφρον ὀρύττει βαθεῖαν, ἀπὸ τῆς Χαβαρζαβᾶ καταρξάμενος, ἣ νῦν Ἀντιπατρὶς καλεῖται, ἄχρι τῆς εἰς Ἰόπην θαλάττης, ᾗ καὶ μόνον ἦν ἐπίμαχον· τεῖχός τ' ἐγείρας καὶ πύργους ἀναστήσας ξυλίνους καὶ μεταπύργια ἐπὶ σταδίους ἑκατὸν πεντήκοντα τὸν Ἀντίοχον ἐξεδέχετο. ⟨391⟩ ὁ δὲ ταῦτα πάντ' ἐμπρήσας διεβίβαξε ταύτῃ τὴν δύναμιν ἐπὶ τὴν Ἀραβίαν. ἀναχωροῦντος δὲ τοῦ Ἄραβος τὰ πρῶτα, ἔπειτα μετὰ μυρίων ἱππέων ἐξαίφνης ἐπιφανέντος, ὑπαντήσας τούτοις Ἀντίοχος καρτερῶς ἐμάχετο, καὶ δὴ νικῶν ἀπέθανε, παραβοηθῶν τῷ πονοῦντι μέρει. πεσόντος δ' Ἀντιόχου καὶ τὸ στράτευμα φεύγει εἰς Κανὰ κώμην, ἔνθα τὸ πλεῖστον αὐτῶν λιμῷ διαφθείρεται.

2 ⟨392⟩ βασιλεύει δὲ μετὰ τοῦτον τῆς Κοίλης Συρίας Ἀρέτας, κληθεὶς εἰς τὴν ἀρχὴν ὑπὸ τῶν τὴν Δαμασκὸν ἐχόντων διὰ τὸ πρὸς Πτολεμαῖον τὸν Μενναίου μῖσος. στρατεύσας δ' ἐκεῖθεν ἐπὶ τὴν Ἰουδαίαν,

§ 392 = Bell. Iud. I 4. 8.

καὶ περὶ Ἄδδιδα χωρίον μάχῃ νικήσας Ἀλέξανδρον, ἐπὶ συνθήκαις ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς Ἰουδαίας.

⟨393⟩ Ἀλέξανδρος δ' ἐλάσας αὖθις ἐπὶ Δῖον πό- 3
λιν αἱρεῖ ταύτην, καὶ στρατεύεται ἐπὶ Ἔσσαν, οὗ τὰ πλείστου ἄξια Ζήνωνι συνέβαινεν εἶναι· καὶ τρισὶ μὲν περιβάλλει τείχεσι τὸ χωρίον, ἀμαχεὶ δὲ λαβὼν τὴν πόλιν ἐπὶ Γαυλάνην καὶ Σελεύκειαν ἐξώρμησε. ⟨394⟩ παραλαβὼν δὲ καὶ ταύτας, προσεξεῖλε καὶ τὴν Ἀντιόχου λεγομένην φάραγγα καὶ Γάμαλα τὸ φρούριον. ἐγκαλῶν δὲ Δημητρίῳ πολλά, τῷ τῶν τόπων ἄρχοντι, περιέδυσεν αὐτόν, καὶ τρίτον ἤδη πεπληρωκὼς ἔτος τῆς στρατείας εἰς τὴν οἰκείαν ὑπέστρεψε, προθύμως αὐτὸν τῶν Ἰουδαίων διὰ τὴν εὐπραγίαν δεχομένων.

⟨395⟩ κατὰ τοῦτον δὲ τὸν καιρὸν ἤδη τῶν Σύρων 4
καὶ Ἰδουμαίων καὶ Φοινίκων πόλεις εἶχον οἱ Ἰουδαῖοι, πρὸς θαλάττῃ μὲν Στράτωνος πύργον, Ἀπολλωνίαν Ἰόπην Ἰάμνειαν Ἄζωτον Γάζαν Ἀνθηδόνα Ῥαφίαν Ῥινοκόρουρα, ⟨396⟩ ἐν δὲ τῇ μεσογείᾳ κατὰ τὴν Ἰδουμαίαν Ἄδωρα καὶ Μάρισσαν καὶ ὅλην Ἰδουμαίαν, Σαμάρειαν, Καρμήλιον ὄρος καὶ τὸ Ἰταβύριον ὄρος, Σκυθόπολιν Γάδαρα Γαυλανίτιδα Σελεύκειαν Γάβαλα, Μωαβίτιδας Ἐσσεβὼν Μήδαβα Λέμβα Ὀρώνας Τελίθωνα Ζᾶρα, Κιλίκιον αὐλῶνα, Πέλλαν ⟨397⟩ (ταύτην δὲ κατέσκαψαν, οὐχ ὑποσχομένων τῶν ἐνοικούντων εἰς τὰ πάτρια τῶν Ἰουδαίων ἔθη μεταβαλεῖσθαι), ἄλλας τε πόλεις πρωτευούσας τῆς Συρίας, αἳ ἦσαν κατεστραμμέναι.

⟨398⟩ μετὰ δὲ ταῦτ' Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς ἐκ 5
μέθης εἰς νόσον καταπεσὼν καὶ τρισὶν ἔτεσι τεταρταίῳ

§ 398 = Bell. Iud. I 4. 8.

πυρετῷ συσχεθεὶς οὐκ ἀπέστη τῶν στρατειῶν, ἕως τοῖς πόνοις ἐξαναλωθεὶς ἀπέθανεν ἐν τοῖς Γερασηνῶν ὅροις, πολιορκῶν Ῥαγαβᾶ φρούριον πέραν τοῦ Ἰορδάνου. ⟨399⟩ ὁρῶσα δ' αὐτὸν ἡ βασίλισσα πρὸς τῷ τελευτᾶν ὄντα καὶ μηδεμίαν ὑπογράφοντα μηκέτι σωτηρίας ἐλπίδα, κλαίουσα καὶ κοπτομένη τῆς μελλούσης ἐρημίας αὑτήν τε καὶ τοὺς παῖδας ἀπωδύρετο, καί 'τίνι καταλείπεις οὕτως ἐμέ τε καὶ τὰ τέκνα τῆς παρ' ἄλλων βοηθείας δεόμενα' πρὸς αὐτὸν ἔλεγε, 'καὶ ταῦτ' εἰδὼς πῶς διάκειται πρὸς σὲ δυσμενῶς τὸ ἔθνος;' ⟨400⟩ ὁ δὲ συνεβούλευεν αὐτῇ πείθεσθαι μὲν οἷς ὑποθήσεται πρὸς τὸ τὴν βασιλείαν ἀσφαλῶς κατέχειν μετὰ τῶν τέκνων, κρύψαι δὲ τὸν θάνατον αὐτοῦ πρὸς τοὺς στρατιώτας ἕως ἂν ἐξέλῃ τὸ χωρίον, ⟨401⟩ ἔπειθ' ὡς ἀπὸ νίκης λαμπρᾶς εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα παραγενομένην τοῖς Φαρισαίοις ἐξουσίαν τινὰ παρασχεῖν· τούτους γὰρ ἐπαινοῦντας αὐτὴν ἀντὶ τῆς τιμῆς εὔνουν καταστήσειν αὐτῇ τὸ ἔθνος. δύνασθαι δὲ πολὺ παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις τούτους ἔφασκε βλάψαι τε μισοῦντας καὶ φιλίως διακειμένους ὠφελῆσαι· ⟨402⟩ μάλιστα γὰρ πιστεύεσθαι παρὰ τῷ πλήθει περὶ ὧν κἂν φθονοῦντές τι χαλεπὸν λέγωσιν, αὐτόν τε προσκροῦσαι τῷ ἔθνει διὰ τούτους ἔλεγε ὑβρισθέντας ὑφ' αὐτοῦ. ⟨403⟩ 'σὺ τοίνυν' εἶπεν 'ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις γενομένη μετάπεμψαι μὲν τοὺς πρωτεύοντας αὐτῶν, ἐπιδείξασα δὲ τὸ σῶμα τοὐμὸν ἐκείνοις, ὅπως μοι βούλονται χρῆσθαι μετὰ πολλῆς ἀξιοπιστίας ἐπίτρεπε, εἴτε καθυβρίζειν ἀταφίᾳ μου θελήσουσι τὸν νεκρὸν ὡς πολλὰ πεπονθότες ἐξ ἐμοῦ, εἴτ' ἄλλην τινὰ κατ' ὀργὴν αἰκίαν τῷ σώματι προσφέρειν· καὶ μηδὲν δίχα τῆς ἐκείνων γνώμης ἐν τῇ βασιλείᾳ διαπράξεσθαι ὑπισχνοῦ. ⟨404⟩ καὶ ταῦτά σου

πρὸς αὐτοὺς εἰπούσης, ἐγώ τε λαμπροτέρας ἀξιωθήσομαι πρὸς αὐτῶν κηδείας ἧς ἂν ἔτυχον ἐκ σοῦ, μηδὲν διὰ τὸ ἐξεῖναι ποιεῖν μου κακῶς τὸν νεκρὸν διαθεῖναι θελησάντων, σύ τε βεβαίως ἄρξεις.' ταῦτα παραινέσας τῇ γυναικὶ τελευτᾷ, βασιλεύσας ἔτη ἑπτὰ καὶ εἴκοσι, βιώσας δ' ἑνὸς δέοντα πεντήκοντα.

⟨405⟩ ἡ δ' Ἀλεξάνδρα τὸ φρούριον ἐξελοῦσα κατὰ 16
τὰς τἀνδρὸς ὑποθήκας τοῖς τε Φαρισαίοις διελέχθη, καὶ πάντ' ἐπ' ἐκείνοις θεμένη, τά τε περὶ τοῦ νεκροῦ καὶ τὰ περὶ τῆς βασιλείας, τῆς μὲν ὀργῆς αὐτοὺς τῆς πρὸς Ἀλέξανδρον ἔπαυσεν, εὔνους δ' ἐποίησε καὶ φίλους. ⟨406⟩ οἳ δ' εἰς τὸ πλῆθος παρελθόντες ἐδημηγόρουν, τὰς πράξεις τὰς Ἀλεξάνδρου διηγούμενοι καὶ ὅτι δίκαιος αὐτοῖς ἀπόλοιτο βασιλεύς, καὶ τὸν δῆμον εἰς πένθος καὶ τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ κατήφειαν ἐξεκαλέσαντο τοῖς ἐπαίνοις, ὥστε καὶ λαμπρότερον ἤ τινα τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων αὐτὸν ἐκήδευσαν. ⟨407⟩ δύο μέντοι γ' υἱοὺς Ἀλέξανδρος κατέλιπεν, Ὑρκανὸν καὶ Ἀριστόβουλον, τὴν δὲ βασιλείαν εἰς τὴν Ἀλεξάνδραν διέθετο. τῶν δὲ παίδων Ὑρκανὸς μὲν ἦν ἀσθενὴς πράγματα διοικεῖν καὶ βίον ἡσύχιον μᾶλλον ἠγαπηκώς, ὁ δὲ νεώτερος Ἀριστόβουλος δραστήριός τ' ἦν καὶ θαρραλέος. ἐστέργετο μὲν οὖν ὑπὸ τοῦ πλήθους ἡ γυνὴ διὰ τὸ δοκεῖν ἐφ' οἷς ἀνὴρ αὐτῆς ἐξήμαρτε
δυσχεραίνειν· ⟨408⟩ ἡ δ' ἀρχιερέα μὲν ἀποδείκνυσιν 2
Ὑρκανὸν διὰ τὴν ἡλικίαν, πολὺ μέντοι πλέον διὰ τὸ ἄπραγμον αὐτοῦ, καὶ πάντα τοῖς Φαρισαίοις ἐπιτρέπει ποιεῖν, οἷς καὶ τὸ πλῆθος ἐκέλευσε πειθαρχεῖν, καὶ εἴ τι καὶ τῶν νομίμων Ὑρκανὸς ὁ πενθερὸς αὐτῆς κατέλυσεν ὧν εἰσήνεγκον οἱ Φαρισαῖοι κατὰ τὴν πατρίαν

§ 405 = Bell. Iud. I 5. 1.

παράδοσιν, τοῦτο πάλιν ἀποκατέστησε. ⟨409⟩ τὸ μὲν οὖν ὄνομα τῆς βασιλείας εἶχεν αὐτή, τὴν δὲ δύναμιν οἱ Φαρισαῖοι· καὶ γὰρ φυγάδας οὗτοι κατῆγον καὶ δεσμώτας ἔλυον, καὶ καθάπαξ οὐδὲν δεσποτῶν διέφερον. ἐποιεῖτο μέντοι καὶ ἡ γυνὴ τῆς βασιλείας πρόνοιαν, καὶ πολὺ μισθοφορικὸν συνέστησε, καὶ τὴν ἰδίαν δύναμιν ἀπέδειξε διπλασίονα, ὡς καταπλῆξαι τοὺς πέριξ τυράννους καὶ λαβεῖν ὅμηρα αὐτῶν. ⟨410⟩ ἠρέμει δ' ἡ χώρα πᾶσα πάρεξ τῶν Φαρισαίων. οὗτοι γὰρ ἐπετάραττον τὴν βασίλισσαν, πείθοντες ὡς κτείνειε τοὺς Ἀλεξάνδρῳ παραινέσαντας ἀνελεῖν τοὺς ὀκτακοσίους. ⟨411⟩ εἶτ' αὐτοὶ τούτων ἕνα σφάττουσι Διογένη, καὶ μετ' αὐτὸν ἄλλους ἐπ' ἄλλοις, ἕως οἱ δυνατοὶ παρελθόντες εἰς τὰ βασίλεια καὶ μετ' αὐτῶν Ἀριστόβουλος (ἐῴκει γὰρ τοῖς γιγνομένοις δυσανασχετῶν, καὶ δῆλος ἦν καθάπαξ, εἰ ἀφορμῆς λάβοιτο, μὴ ἐπιτρέψων τῇ μητρί) ἀνεμίμνησκον ὅσα κατωρθώσαντο τοῖς κινδύνοις, δι' ὧν τὸ βέβαιον ἐν σφίσι τῆς πίστεως πρὸς τὸν δεσπότην ἐπεδείξαντο, ἀνθ' ὧν ὑπ' αὐτοῦ μεγίστων ἠξιώθησαν, ⟨412⟩ καὶ ἐδέοντο μὴ ἄχρι τοῦ παντὸς ἔμπαλιν στρέψαι σφίσι τὰς ἐλπίδας· ἀποφυγόντας γὰρ τὸν ἐκ πολεμίων κίνδυνον, ἐν τῇ οἰκείᾳ ὑπ' ἐχθρῶν δίκην βοσκημάτων κόπτεσθαι, μηδεμιᾶς τιμωρίας οὔσης. ⟨413⟩ ἔλεγόν τ', εἰ μὲν ἀρκεσθεῖεν τοῖς ἀνῃρημένοις οἱ ἀντίδικοι, διὰ τὸ πρὸς τοὺς δεσπότας γνήσιον μετρίως οἴσειν τὰ ξυμβάντα, εἰ δ' αὖ μέλλοιεν ταὐτὰ μετιέναι, ᾐτοῦντο μάλιστα μὲν δοθῆναι σφίσιν ἀπαλλαγήν· οὐ γὰρ ἂν ὑπομεῖναι χωρὶς αὐτῆς πορίσασθαί τι σωτήριον, ἀλλ' ἀσμενίζειν θνήσκοντες πρὸς τοῖς βασιλείοις, ὡς μὴ συγγνοῖεν ἀπιστίαν ἑαυτοῖς. ⟨414⟩ αἶσχός τ' εἶναι σφίσι καὶ τῇ βασιλίσσῃ,

εἰ πρὸς αὐτῆς ἀμελούμενοι ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τἀνδρὸς ἐκδεχθείησαν· ἀντὶ παντὸς γὰρ ἂν τιμήσασθαι Ἀρέταν τε τὸν Ἄραβα καὶ τοὺς μονάρχους, εἰ ὑποξενολογήσαιεν τοσούσδ' ἄνδρας, οἷς ἦν τάχα που φρικῶδες καὶ τοὔνομα πρὶν ἀκουσθῆναι. ⟨415⟩ εἰ δὲ μή, τό γε δεύτερον, εἰ τοὺς Φαρισαίους αὐτῇ προτιμᾶν ἔγνωσται, κατατάξαι ἕκαστον αὐτῶν ἐν τοῖς φρουρίοις· εἰ γὰρ ὧδε δαίμων τις ἐνεμέσησε τῷ Ἀλεξάνδρου οἴκῳ, αὐτούς γε μὴν ἂν ἀποδεῖξαι καὶ ἐν ταπεινῷ σχήματι βιοτεύοντας . . .

3 ⟨416⟩ πολλὰ δὲ τοιαῦτα λεγόντων αὐτῶν καὶ εἰς οἶκτον τῶν τεθνεώτων καὶ τῶν κινδυνευόντων τοὺς Ἀλεξάνδρου δαίμονας ἐπικαλουμένων, ἅπαντες οἱ περιεστῶτες ὥρμησαν εἰς δάκρυα· μάλιστα δ' Ἀριστόβουλος ὅπως σχοίη γνώμης ἐδήλου πολλὰ τὴν μητέρα κακίζων. ⟨417⟩ ἀλλὰ γὰρ ἐκεῖνοι μὲν αἴτιοι σφίσιν αὐτοῖς τῶν συμφορῶν ἐγένοντο, κατὰ φιλαρχίαν ἐκλελυσσηκυίᾳ γυναικὶ παρὰ τὸ εἰκὸς βασιλεύειν, γενεᾶς ἐν ἀκμῇ οὔσης, ἐπιτρέψαντες· ἡ δ' οὐκ ἔχουσα ὅ τι πράξειε μετὰ τοῦ εὐπρεποῦς, τὴν φυλακὴν τῶν χωρίων σφίσιν ἐπίστευσεν, ὅτι μὴ Ὑρκανίας καὶ Ἀλεξανδρείου καὶ Μαχαιροῦντος, ἔνθα τὰ πλείστου ἄξια ἦν αὐτῇ. ⟨418⟩ καὶ μετ' οὐ πολὺ τὸν υἱὸν Ἀριστόβουλον μετὰ στρατιᾶς ἐξέπεμψεν ἐπὶ Δαμασκόν, κατὰ Πτολεμαίου τοῦ Μενναίου λεγομένου, ὃς βαρὺς ἦν τῇ πόλει γείτων.

4 ⟨419⟩ ἀλλ' ὃ μὲν οὐδὲν ἐργασάμενος σπουδῆς ἄξιον ὑπέστρεψεν, κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν ἀγγέλλεται Τιγράνης ὁ τῶν Ἀρμενίων βασιλεὺς ἅμα στρατοῦ μυριάσι τριάκοντα ἐμβεβληκὼς εἰς τὴν Συρίαν καὶ

§ 416 = Bell. Iud. I 5. 3.

ἐπὶ τὴν Ἰουδαίαν ἀφιξόμενος. τοῦθ', ὥσπερ εἰκός, ἐφόβησε τὴν βασίλισσαν καὶ τὸ ἔθνος. δῶρα δὴ πολλὰ καὶ λόγου ἄξια πέμπουσιν αὐτῷ καὶ πρέσβεις πολιορκοῦντι τὴν Πτολεμαΐδα· ⟨420⟩ βασίλισσα γὰρ Σελήνη, ἡ καὶ Κλεοπάτρα καλουμένη, τῶν ἐν τῇ Συρίᾳ κατῆρχεν, ἣ καὶ ἐνήγαγε τοὺς ἐνοικοῦντας ἀποκλεῖσαι Τιγράνην. συνετύγχανον οὖν αὐτῷ, καὶ ἐδέοντο χρηστὰ περὶ τῆς βασιλίσσης καὶ τοῦ ἔθνους συγγιγνώσκειν. ⟨421⟩ ὃ δ' ἀποδεξάμενος αὐτοὺς τῆς ἐκ διαστήματος θεραπείας ἐλπίδας ὑπέθετο χρηστάς. ἄρτι δὲ τῆς Πτολεμαΐδος ἑαλωκυίας, ἀγγέλλεται Τιγράνῃ Λεύκουλλον διώκοντα Μιθριδάτην ἐκείνου μὲν διαμαρτεῖν εἰς τοὺς Ἴβηρας ἀναφυγόντος, τὴν δ' Ἀρμενίαν πορθήσαντα πολιορκεῖν. Τιγράνης δὲ ταῦτ' ἐπιγνοὺς ἀνεχώρει τὴν ἐπ' οἴκου.

5 ⟨422⟩ μετὰ δὲ τοῦτο τῆς βασιλίσσης εἰς νόσον χαλεπὴν ἐμπεσούσης, δόξαν Ἀριστοβούλῳ τοῖς πράγμασι ἐπιτίθεσθαι, τῆς νυκτὸς ὑπεξελθὼν μεθ' ἑνὸς τῶν θεραπόντων ᾔει ἐπὶ τὰ φρούρια, ἵν' οἱ πατρῷοι κατετάχθησαν αὐτῷ φίλοι. ⟨423⟩ πάλαι γὰρ ἀχθόμενος οἷς ἔπραττεν ἡ μήτηρ, τότε πολὺ μᾶλλον ἔδεισε μὴ ἀποθανούσης ἐπὶ τοῖς Φαρισαίοις τὸ πᾶν γένος αὐτοῖς ὑπάρξειεν· ἑώρα γὰρ τὸ ἀδύνατον τοῦ μέλλοντος διαδέχεσθαι τὴν ἀρχὴν ἀδελφοῦ. ⟨424⟩ ξυνῄδει δ' ἡ αὐτοῦ γυνὴ τῇ πράξει μόνη, ἣν κατέλιπεν αὐτόθι μετὰ τῆς γενεᾶς. καὶ πρῶτον ἀφικόμενος εἰς Ἄγαβα, ἔνθα Γαλαιστὴς ἦν τῶν δυνατῶν, ὑπεδέχθη πρὸς αὐτοῦ. ⟨425⟩ μεθ' ἡμέραν δὲ τῇ βασιλίσσῃ αἴσθησις γίγνεται τῆς Ἀριστοβούλου φυγῆς, καὶ μέχρι τινὸς ᾤετο γεγονέναι τὴν ἀναχώρησιν οὐκ ἐπὶ νεωτερισμῷ· ὡς μέν-

§ 422 = Bell. Iud. I 5. 4.

τοι ἧκον ἀπαγγέλλοντες ἄλλοι ἐπ' ἄλλοις ὅτι κατειλήφει τὸ πρῶτον χωρίον καὶ τὸ δεύτερον καὶ ξύμπαντα (εὐθὺς γὰρ ἑνὸς ἀρξαμένου πάνθ' ὑπήγετο πρὸς τὸ ἐκείνου βούλημα), τότε δὴ ἐν μεγίσταις ταραχαῖς ὑπῆρχεν ἥ τε βασίλισσα καὶ τὸ ἔθνος. ⟨426⟩ ᾔδεισαν γὰρ οὐ πόρρω τοῦ δύνασθαι τὴν ἀρχὴν αὐτῷ κρατῦναι τὸν Ἀριστόβουλον ὄντα· μάλιστα δ' ἔδεισαν μὴ ποινὴν εἰσπράξαιτο ὧν παρῴνησαν αὐτοῦ τὸν οἶκον. δόξαν οὖν τήν τε γυναῖκα αὐτοῦ καὶ γενεὰν εἰς τὸ ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ φρούριον κατέθεσαν. ⟨427⟩ Ἀριστοβούλῳ δ' ὡς ἂν ἐκ πολλῶν συχνὰ συνανηνέχθη, ἀφ' ὧν δὴ καὶ κόσμος ἤδη βασίλειος περὶ αὐτὸν ἦν. σχεδὸν γὰρ ἐν ἡμέραις δεκαπέντε χωρίων ἐκράτησεν εἴκοσι δύο, ὅθεν ἀφορμὰς ἔχων στρατιὰν ἤθροιζεν ἀπό τε Λιβάνου καὶ Τράχωνος καὶ τῶν μονάρχων· οἱ γὰρ ἄνθρωποι τῷ πλείονι ὑπαγόμενοι ῥᾳδίως ὑπήκουον, ἄλλως τε καὶ νομίζοντες, εἰ δὴ ξυλλάβοιεν αὐτῷ, τῶν μὴ προσῳκειωμένων οὐχ ἧττον καρπώσεσθαι τὴν βασιλείαν ὡς αὐτοὶ τοῦ κρατῆσαι πρόφασις γενηθέντες. ⟨428⟩ τῶν δὲ Ἰουδαίων οἱ πρεσβύτεροι καὶ Ὑρκανὸς εἰσῆσαν ὡς τὴν βασίλισσαν, καὶ ἐδέοντο ὑποθέσθαι γνώμην περὶ τῶν ἐνεστώτων· τὸν γὰρ Ἀριστόβουλον τῶν πάντων σχεδὸν ἤδη κυριεύειν, ὁπότε χωρίων τοσούτων κρατήσειεν, ἄτοπον δ' εἰ καὶ τὰ μάλιστα κάμνοι, περιούσης αὐτῆς κατὰ σφᾶς βουλεύεσθαι· περιεστάναι δὲ τὸν κίνδυνον οὐ διὰ μακροῦ σφίσιν. ⟨429⟩ ἡ δ' αὐτοὺς ἐκέλευσε πράττειν ὅ τι δοκοῦσι χρήσιμον εἶναι· πολλὰς δ' αὐτοῖς ἀφορμὰς λείπεσθαι, τὸ ἔθνος ἐρρωμένον καὶ τὴν δύναμιν καὶ τὰ ἐν τοῖς γαζοφυλακίοις χρήματα· αὐτῇ γὰρ μικρὸν ἔτι μέλειν τῶν πραγμάτων ὡς ὑπολείποντος ἤδη τοῦ σώματος.

ἐπὶ τὴν Ἰουδαίαν ἀφιξόμενος. τοῦθ', ὥσπερ εἰκός, ἐφόβησε τὴν βασίλισσαν καὶ τὸ ἔθνος. δῶρα δὴ πολλὰ καὶ λόγου ἄξια πέμπουσιν αὐτῷ καὶ πρέσβεις πολιορκοῦντι τὴν Πτολεμαΐδα· ⟨420⟩ βασίλισσα γὰρ Σελήνη, ἡ καὶ Κλεοπάτρα καλουμένη, τῶν ἐν τῇ Συρίᾳ κατῆρχεν, ἣ καὶ ἐνήγαγε τοὺς ἐνοικοῦντας ἀποκλεῖσαι Τιγράνην. συνετύγχανον οὖν αὐτῷ, καὶ ἐδέοντο χρηστὰ περὶ τῆς βασιλίσσης καὶ τοῦ ἔθνους συγγιγνώσκειν. ⟨421⟩ ὃ δ' ἀποδεξάμενος αὐτοὺς τῆς ἐκ διαστήματος θεραπείας ἐλπίδας ὑπέθετο χρηστάς. ἄρτι δὲ τῆς Πτολεμαΐδος ἑαλωκυίας, ἀγγέλλεται Τιγράνῃ Λεύκουλλον διώκοντα Μιθριδάτην ἐκείνου μὲν διαμαρτεῖν εἰς τοὺς Ἴβηρας ἀναφυγόντος, τὴν δ' Ἀρμενίαν πορθήσαντα πολιορκεῖν. Τιγράνης δὲ ταῦτ' ἐπιγνοὺς ἀνεχώρει τὴν ἐπ' οἴκου.

5 ⟨422⟩ μετὰ δὲ τοῦτο τῆς βασιλίσσης εἰς νόσον χαλεπὴν ἐμπεσούσης, δόξαν Ἀριστοβούλῳ τοῖς πράγμασι ἐπιτίθεσθαι, τῆς νυκτὸς ὑπεξελθὼν μεθ' ἑνὸς τῶν θεραπόντων ᾔει ἐπὶ τὰ φρούρια, ἵν' οἱ πατρῷοι κατετάχθησαν αὐτῷ φίλοι. ⟨423⟩ πάλαι γὰρ ἀχθόμενος οἷς ἔπραττεν ἡ μήτηρ, τότε πολὺ μᾶλλον ἔδεισε μὴ ἀποθανούσης ἐπὶ τοῖς Φαρισαίοις τὸ πᾶν γένος αὐτοῖς ὑπάρξειεν· ἑώρα γὰρ τὸ ἀδύνατον τοῦ μέλλοντος διαδέχεσθαι τὴν ἀρχὴν ἀδελφοῦ. ⟨424⟩ ξυνῄδει δ' ἡ αὐτοῦ γυνὴ τῇ πράξει μόνη, ἣν κατέλιπεν αὐτόθι μετὰ τῆς γενεᾶς. καὶ πρῶτον ἀφικόμενος εἰς Ἄγαβα, ἔνθα Γαλαιστὴς ἦν τῶν δυνατῶν, ὑπεδέχθη πρὸς αὐτοῦ. ⟨425⟩ μεθ' ἡμέραν δὲ τῇ βασιλίσσῃ αἴσθησις γίγνεται τῆς Ἀριστοβούλου φυγῆς, καὶ μέχρι τινὸς ᾤετο γεγονέναι τὴν ἀναχώρησιν οὐκ ἐπὶ νεωτερισμῷ· ὡς μέν-

§ 422 = Bell. Iud. I 5. 4.

τοι ἧκον ἀπαγγέλλοντες ἄλλοι ἐπ' ἄλλοις ὅτι κατειλήφει τὸ πρῶτον χωρίον καὶ τὸ δεύτερον καὶ ξύμπαντα (εὐθὺς γὰρ ἑνὸς ἀρξαμένου πάνθ' ὑπήγετο πρὸς τὸ ἐκείνου βούλημα), τότε δὴ ἐν μεγίσταις ταραχαῖς ὑπῆρχεν ἥ τε βασίλισσα καὶ τὸ ἔθνος. ⟨426⟩ ᾔδεισαν γὰρ οὐ πόρρω τοῦ δύνασθαι τὴν ἀρχὴν αὐτῷ κρατῦναι τὸν Ἀριστόβουλον ὄντα· μάλιστα δ' ἔδεισαν μὴ ποινὴν εἰσπράξαιτο ὧν παρῴνησαν αὐτοῦ τὸν οἶκον. δόξαν οὖν τήν τε γυναῖκα αὐτοῦ καὶ γενεὰν εἰς τὸ ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ φρούριον κατέθεσαν. ⟨427⟩ Ἀριστοβούλῳ δ' ὡς ἂν ἐκ πολλῶν συχνὰ συνανηνέχθη, ἀφ' ὧν δὴ καὶ κόσμος ἤδη βασίλειος περὶ αὐτὸν ἦν. σχεδὸν γὰρ ἐν ἡμέραις δεκαπέντε χωρίων ἐκράτησεν εἴκοσι δύο, ὅθεν ἀφορμὰς ἔχων στρατιὰν ἤθροιξεν ἀπό τε Λιβάνου καὶ Τράχωνος καὶ τῶν μονάρχων· οἱ γὰρ ἄνθρωποι τῷ πλείονι ὑπαγόμενοι ῥᾳδίως ὑπήκουον, ἄλλως τε καὶ νομίζοντες, εἰ δὴ ξυλλάβοιεν αὐτῷ, τῶν μὴ προσῳκειωμένων οὐχ ἧττον καρπώσεσθαι τὴν βασιλείαν ὡς αὐτοὶ τοῦ κρατῆσαι πρόφασις γενηθέντες. ⟨428⟩ τῶν δὲ Ἰουδαίων οἱ πρεσβύτεροι καὶ Ὑρκανὸς εἰσῆσαν ὡς τὴν βασίλισσαν, καὶ ἐδέοντο ὑποθέσθαι γνώμην περὶ τῶν ἐνεστώτων· τὸν γὰρ Ἀριστόβουλον τῶν πάντων σχεδὸν ἤδη κυριεύειν, ὁπότε χωρίων τοσούτων κρατήσειεν, ἄτοπον δ' εἰ καὶ τὰ μάλιστα κάμνοι, περιούσης αὐτῆς κατὰ σφᾶς βουλεύεσθαι· περιεστάναι δὲ τὸν κίνδυνον οὐ διὰ μακροῦ σφίσιν. ⟨429⟩ ἡ δ' αὐτοὺς ἐκέλευσε πράττειν ὅ τι δοκοῦσι χρήσιμον εἶναι· πολλὰς δ' αὐτοῖς ἀφορμὰς λείπεσθαι, τὸ ἔθνος ἐρρωμένον καὶ τὴν δύναμιν καὶ τὰ ἐν τοῖς γαζοφυλακίοις χρήματα· αὐτῇ γὰρ μικρὸν ἔτι μέλειν τῶν πραγμάτων ὡς ὑπολείποντος ἤδη τοῦ σώματος.

6 ⟨430⟩ ταῦτ' εἰποῦσα μετ' οὐ πολὺ ἐτελεύτησε, βασιλεύσασα ἔτη ἐννέα, τὰ δὲ σύμπαντα βιώσασα τρία καὶ ἑβδομήκοντα, γυνὴ τῷ ἀσθενεῖ τοῦ φύλου κατ' οὐδὲν χρησαμένη. δεινὴ γὰρ εἰς τὸ φίλαρχον ἐν τοῖς μάλιστα γενομένη διήλεγξεν ἔργοις τό τε πρακτικὸν τῆς ἐν αὐτῇ γνώμης καὶ τὸ ἀσύνετον τῶν ἀεὶ πταιόντων περὶ τὰς δυναστείας ἀνδρῶν. ⟨431⟩ τὸ γὰρ παρὸν κρεῖττον ἀξιοῦσα τοῦ μέλλοντος καὶ πάντα δεύτερα τιθεμένη τοῦ ἐγκρατῶς ἄρχειν, οὔτε καλοῦ οὔτε δικαίου ἕνεκά γε τούτων ἐπεστρέφετο. ⟨432⟩ εἰς γοῦν τοῦτο τῷ οἴκῳ ἀτυχίας τὰ πράγματα περιέστησεν ὥσθ', ἣν μετὰ πλείστων κινδύνων καὶ ταλαιπωρίας περιεκτήσατο δυναστείαν ἐπιθυμίᾳ τῶν μὴ προσηκόντων γυναικί, χρόνοις οὐ πολλοῖς ὕστερον ἀφαιρεθῆναι, τοῖς μὲν δυσμενῶς ἔχουσι πρὸς τὸ γένος αὐτῶν τὴν αὐτὴν γνώμην προθεῖσα, τὴν δ' ἀρχὴν ἔρημον τῶν προκηδομένων ποιησαμένη· ⟨433⟩ καὶ ξυμφορῶν δ' ἐνέπλησε καὶ ταραχῆς, ἐξ ὧν ζῶσα ἐπολιτεύσατο, καὶ μετὰ τὴν τελευτὴν τὸ βασίλειον. οὐ μὴν ἀλλὰ καίπερ οὕτως ἄρξασα, ἐν εἰρήνῃ τὸ ἔθνος διεφύλαξε. τὰ μὲν οὖν περὶ Ἀλεξάνδραν τοῦτ' εἶχε τὸ τέλος. ἔρχομαι δὲ λέξων τὰ τοῖς υἱέσιν αὐτῆς συμβεβηκότα Ἀριστοβούλῳ καὶ Ὑρκανῷ μετὰ τὴν ἐκείνης τελευτὴν ἐν τῇ μετὰ ταύτην μου βίβλῳ.

ΒΙΒΛΟΣ ΤΕΣΣΑΡΕΣΚΑΙΔΕΚΑΤΗ.

⟨1⟩ *Τῶν δὲ περὶ Ἀλεξάνδραν τὴν βασίλισσαν καὶ* 1
τὸν θάνατον αὐτῆς ἐν τῇ πρὸ ταύτης ἡμῖν βίβλῳ δεδηλωμένων, τὰ τούτοις ἀκόλουθα καὶ προσεχῆ νῦν ἐροῦμεν, οὐκ ἄλλου τινὸς ἢ τοῦ μηδὲν παραλιπεῖν τῶν πραγμάτων ἢ δι' ἄγνοιαν ἢ διὰ κάματον τῆς μνήμης προμηθούμενοι. ⟨2⟩ *τὴν γὰρ ἱστορίαν καὶ τὴν μήνυσιν τῶν ἀγνοουμένων τοῖς πολλοῖς πραγμάτων διὰ τὴν ἀρχαιότητα, δεῖ μὲν καὶ τὸ τῆς ἀπαγγελίας κάλλος, ὅσον δὴ τοῦτ' ἐστὶν ἔκ τε τῶν ὀνομάτων καὶ τῆς τούτων ἁρμονίας καὶ ὅσα πρὸς τούτοις συμβάλλεται τῷ λόγῳ κόσμον, τοῖς ἀναγνωσομένοις ἔχειν,* ⟨3⟩ *ὡς ἂν μετὰ χάριτός τινος καὶ ἡδονῆς τὴν ἐμπειρίαν παραλαμβάνοιεν, πάντων δὲ μᾶλλον τῆς ἀκριβείας τοὺς συγγραφεῖς στοχάζεσθαι, μηδὲν τοῦ τἀληθῆ λέγειν τοῖς περὶ ὧν οὐκ ἴσασιν αὐτοὶ πιστεύειν αὐτοῖς μέλλουσιν προτιμῶντας.*

⟨4⟩ *παραλαβόντος γὰρ τὴν βασιλείαν Ὑρκανοῦ τῷ* 2
τρίτῳ ἔτει τῆς ἑβδόμης καὶ ἑβδομηκοστῆς πρὸς ταῖς ἑκατὸν ὀλυμπιάδος, ὑπατεύοντος Ῥωμαίων Κοΐντου Ὁρτησίου καὶ Κοΐντου Μετέλλου, ὃς δὴ καὶ Κρητικὸς ἐπεκαλεῖτο, πόλεμον εὐθὺς ἐκφέρει πρὸς αὐτὸν Ἀριστόβουλος, καὶ τῆς μάχης αὐτῷ γενομένης πρὸς Ἱεριχοῦντι πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν αὐτοῦ πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτομολοῦσιν. ⟨5⟩ *οὗ γενομένου φεύγει πρὸς*

§ 4 = Bell. Iud. I 6. 1.

τὴν ἀκρόπολιν Ὑρκανός, ἔνθα συνέβαινε καθεῖρχθαι τὴν Ἀριστοβούλου γυναῖκα καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ ὑπὸ τῆς μητρός, καθὼς προειρήκαμεν· καὶ τοὺς ἀντιστασιώτας δὲ καταφυγόντας εἰς τὸν τοῦ ἱεροῦ περίβολον αἱρεῖ προσβαλών. ⟨6⟩ καὶ λόγους ποιησάμενος πρὸς τὸν ἀδελφὸν περὶ συμβάσεως καταλύεται τὴν ἔχθραν ἐπὶ τῷ βασιλεύειν μὲν Ἀριστόβουλον, αὐτὸν δὲ ζῆν ἀπραγμόνως, καρπούμενον ἀδεῶς τὴν ὑπάρχουσαν αὐτῷ κτῆσιν. ⟨7⟩ ταῦτ᾽ ἐπὶ τοῖς ἐν τῷ ἱερῷ συνθέμενοι, καὶ ὅρκοις καὶ δεξιαῖς πιστωσάμενοι τὰς ὁμολογίας, καὶ κατασπασάμενοι τοῦ πλήθους παντὸς ὁρῶντος ἀλλήλους, ἀνεχώρησαν, ὁ μὲν εἰς τὰ βασίλεια, Ὑρκανὸς δ᾽ ὡς ἰδιώτης τυγχάνων εἰς τὴν οἰκίαν τὴν Ἀριστοβούλου.

3 ⟨8⟩ φίλος δέ τις Ὑρκανοῦ Ἰδουμαῖος, Ἀντίπατρος λεγόμενος, πολλῶν μὲν εὐπορῶν χρημάτων, δραστήριος δὲ τὴν φύσιν ὢν καὶ στασιαστής, ἀλλοτρίως εἶχε πρὸς τὸν Ἀριστόβουλον καὶ διαφόρως διὰ τὴν πρὸς Ὑρκανὸν εὔνοιαν. ⟨9⟩ Νικόλαος μέντοι φησὶν ὁ Δαμασκηνὸς τοῦτον εἶναι γένος ἐκ τῶν πρώτων Ἰουδαίων τῶν ἐκ Βαβυλῶνος εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀφικομένων. ταῦτα δὲ λέγει χαριζόμενος Ἡρώδῃ τῷ παιδὶ αὐτοῦ, βασιλεῖ τῶν Ἰουδαίων ἐκ τύχης τινὸς γεγενημένῳ· περὶ οὗ κατὰ καιρὸν δηλώσομεν. ⟨10⟩ οὗτος τοίνυν ὁ Ἀντίπατρος Ἀντίπας τὸ πρῶτον ἐκαλεῖτο, καὶ τῷ πατρὶ αὐτοῦ τοῦτ᾽ ἦν τοὔνομα· ὃν Ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ στρατηγὸν ἀποδειξάντων ὅλης τῆς Ἰδουμαίας, ποιήσασθαι φιλίαν πρὸς τοὺς ὁμοροῦντας αὐτῷ Ἄραβας καὶ Γαζαίους καὶ Ἀσκαλωνίτας λέγουσι, πολλαῖς αὐτοὺς καὶ μεγάλαις ἐξιδιω-

§ 8 = Bell. Iud. I 6. 2.

σάμενον δωρεαῖς. ⟨11⟩ τὴν οὖν τοῦ Ἀριστοβούλου δυναστείαν ὁ νεώτερος Ἀντίπατρος ὑφορώμενος, καὶ δεδιὼς μή τι πάθῃ διὰ τὸ πρὸς αὐτὸν μῖσος, ἐπισυνίστη κατ' αὐτοῦ κρύφα διαλεγόμενος τῶν Ἰουδαίων τοὺς δυναστεύοντας, ἄδικον εἶναι λέγων περιορᾶν Ἀριστόβουλον ἀδίκως ἔχοντα τὴν ἀρχήν, καὶ τὸν μὲν ἀδελφὸν ταύτης ἐκβεβληκότα πρεσβύτερον ὄντα, κατέχοντα δ' αὐτὴν οὖσαν ἐκείνου διὰ τὸ πρεσβεῖον. ⟨12⟩ τούτους δὲ συνεχῶς καὶ πρὸς τὸν Ὑρκανὸν ποιούμενος διετέλει τοὺς λόγους, καὶ ὅτι κινδυνεύσει τὸ ζῆν, εἰ μὴ φυλάξοιτο ποιήσας αὐτὸν ἐκποδών· τοὺς γὰρ φίλους τοῦ Ἀριστοβούλου μηδένα παραλείπειν καιρὸν ἔλεγε συμβουλεύοντας αὐτὸν ἀνελεῖν, ὡς τότε βεβαίως ἕξοντα τὴν ἀρχήν. ⟨13⟩ τούτοις Ὑρκανὸς ἠπίστει τοῖς λόγοις, φύσει χρηστὸς ὢν καὶ διαβολὴν δι' ἐπιείκειαν οὐ προσιέμενος ῥᾳδίως. ἐποίει δ' αὐτὸν τὸ ἄπραγμον καὶ τὸ παρειμένον τῆς διανοίας τοῖς ὁρῶσιν ἀγεννῆ καὶ ἄνανδρον δοκεῖν· τῆς δ' ἐναντίας φύσεως ἦν Ἀριστόβουλος, δραστήριος καὶ διεγηγερμένος τὸ φρόνημα.

⟨14⟩ ἐπειδὴ τοίνυν ὁ Ἀντίπατρος οὐ προσέχοντα 4
ἑώρα τοῖς λόγοις τὸν Ὑρκανόν, οὐ διέλιπεν ἑκάστης ἡμέρας πλαττόμενος καὶ διαβάλλων πρὸς αὐτὸν τὸν Ἀριστόβουλον ὡς ἀποκτεῖναι θέλοντα. καὶ μόλις ἐγκείμενος πείθει πρὸς Ἀρέταν αὐτῷ συμβουλεύσας φυγεῖν τὸν Ἀράβων βασιλέα· πεισθέντι γὰρ καὶ αὐτὸς ἔσεσθαι σύμμαχος ὑπισχνεῖτο. ⟨15⟩ ὁ δὲ ταῦτ' ἀκούων ἔλεγε συμφέρον εἶναι τὸ πρὸς τὸν Ἀρέταν ἀποδρᾶναι· ἔστι δ' ὅμορος τῇ Ἰουδαίᾳ ἡ Ἀραβία. καὶ δὴ πέμπει πρῶτον Ὑρκανὸς πρὸς τὸν τῶν Ἀράβων βασιλέα τὸν Ἀντίπατρον, ληψόμενον πίστεις ὡς οὐκ ἐκδώσει τοῖς

ἐχθροῖς ἱκέτην αὐτοῦ γενόμενον. ⟨16⟩ βαλὼν δὲ τὰς πίστεις ὁ Ἀντίπατρος ὑπέστρεψε πρὸς Ὑρκανὸν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ μετ' οὐ πολὺ παραλαβὼν αὐτὸν καὶ τῆς πόλεως ὑπεξελθὼν νύκτωρ καὶ πολλὴν ἀνύσας ὁδόν, ἧκεν ἄγων αὐτὸν εἰς τὴν καλουμένην Πέτραν, ὅπου τὰ βασίλεια ἦν τοῦ Ἀρέτα. ⟨17⟩ μάλιστα δ' ὢν φίλος τῷ βασιλεῖ κατάγειν τὸν Ὑρκανὸν εἰς τὴν Ἰουδαίαν παρεκάλει, καὶ τοῦθ' ἑκάστης ἡμέρας ποιῶν καὶ οὐκ ἀνιείς, ἀλλὰ καὶ δωρεὰς προϊέμενος, πείθει τὸν Ἀρέταν. ⟨18⟩ οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ Ὑρκανὸς ὑπέσχετο αὐτῷ καταχθεὶς καὶ τὴν βασιλείαν κομισάμενος ἀποδώσειν τήν τε χώραν καὶ τὰς δώδεκα πόλεις, ἃς Ἀλέξανδρος ὁ πατὴρ αὐτοῦ τῶν Ἀράβων ἀφείλετο. ἦσαν δ' αὗται Μήδαβα, Ναβαλλώ, Λιβιάς, Θαραβασά, Ἄγαλλα, Ἀθώνη, Ζώαρα, Ὀρῶναι, Μάρισσα, Ῥύδδα, Λοῦσα, Ὄρυβα.

2 *⟨19⟩ τούτων αὐτῷ τῶν ὑποσχέσεων γενομένων, Ἀρέτας ἐστράτευσεν ἐπὶ τὸν Ἀριστόβουλον μετὰ πέντε μυριάδων ἱππέων ἅμα καὶ πεζῆς στρατιᾶς, καὶ νικᾷ τῇ μάχῃ. πολλῶν δὲ μετὰ τὴν νίκην πρὸς Ὑρκανὸν αὐτομολησάντων, μονωθεὶς ὁ Ἀριστόβουλος ἔφυγεν εἰς Ἱεροσόλυμα. ⟨20⟩ ὁ δὲ τῶν Ἀράβων βασιλεὺς πᾶσαν τὴν στρατιὰν ἀγαγὼν καὶ προσβαλὼν τῷ ἱερῷ τὸν Ἀριστόβουλον ἐπολιόρκει, προστιθεμένου καὶ τοῦ δήμου τῷ Ὑρκανῷ καὶ συμπολιορκοῦντος αὐτῷ, μόνων δὲ τῶν ἱερέων τῷ Ἀριστοβούλῳ προσμενόντων. ⟨21⟩ ὁ μὲν οὖν Ἀρέτας ἑξῆς βαλόμενος τὰ στρατόπεδα τῶν Ἀράβων καὶ τῶν Ἰουδαίων ἰσχυρῶς ἐνέκειτο τῇ πολιορκίᾳ· τούτων δὲ γιγνομένων κατὰ τὸν καιρὸν τῆς τῶν ἀζύμων ἑορτῆς, ἣν φάσκα λέγομεν, οἱ δοκιμώτατοι τῶν Ἰουδαίων ἐκλιπόντες τὴν χώραν εἰς Αἴγυπτον*

ἔφυγον. ⟨22⟩ Ὀνίας δέ τις ὄνομα, δίκαιος ἀνὴρ καὶ
θεοφιλής, ὃς ἀνομβρίας ποτ' οὔσης ηὔξατο τῷ θεῷ
λῦσαι τὸν αὐχμὸν καὶ γενόμενος ἐπήκοος ὁ θεὸς ὗσεν,
ἔκρυψεν αὑτὸν διὰ τὸ τὴν στάσιν ἰσχυρὰν ὁρᾶν ἐπι-
μένουσαν· ἀναχθέντα δ' εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἰου-
δαίων ἠξίουν, ὡς ἔπαυσε τὴν ἀνομβρίαν εὐξάμενος,
ἵν' οὕτως ἀρὰς θῇ κατ' Ἀριστοβούλου καὶ τῶν συστα-
σιαστῶν αὐτοῦ. ⟨23⟩ ἐπεὶ δ' ἀντιλέγων καὶ παραι-
τούμενος ἐβιάσθη ὑπὸ τοῦ πλήθους, στὰς μέσος αὐτῶν
εἶπεν ⟨24⟩ 'ὦ θεὲ βασιλεῦ τῶν ὅλων, ἐπεὶ οἱ μετ'
ἐμοῦ νῦν ἑστῶτες σὸς δῆμός ἐστι καὶ οἱ πολιορκού-
μενοι δ' ἱερεῖς σοί, δέομαι μήτε κατὰ τούτων ἐκείνοις
ἐπακοῦσαι μήτε κατ' ἐκείνων ἃ οὗτοι παρακαλοῦσιν
εἰς τέλος ἀγαγεῖν.' καὶ τὸν μὲν ταῦτ' εὐξάμενον πε-
ριστάντες οἱ πονηροὶ τῶν Ἰουδαίων κατέλευσαν, ⟨25⟩ 2
ὁ δὲ θεὸς ταύτης αὐτοὺς παραχρῆμα ἐτιμωρήσατο τῆς
ὠμότητος, καὶ δίκην εἰσεπράξατο τοῦ Ὀνίου φόνου
τούτῳ τῷ τρόπῳ. πολιορκουμένων γὰρ τῶν ἱερέων
καὶ τοῦ Ἀριστοβούλου, συνέβη τὴν ἑορτὴν ἐπιστῆναι
τὴν καλουμένην φάσκα, καθ' ἣν ἔθος ἐστὶν ἡμῖν πολλὰ
θύειν τῷ θεῷ. ⟨26⟩ ἀποροῦντες δὲ θυμάτων οἱ περὶ
τὸν Ἀριστόβουλον ἠξίωσαν αὐτοῖς τοὺς ὁμοφύλους
παρασχεῖν, χρήματα λαβόντας ἀντὶ τῶν θυμάτων ὅσα
θέλουσι. τῶν δ', εἰ βούλονται λαβεῖν, χιλίας δραχ-
μὰς ὑπὲρ ἑκάστης κεφαλῆς καταβαλεῖν κελευόντων,
προθύμως ὅ τ' Ἀριστόβουλος καὶ οἱ ἱερεῖς ὑπέστησαν,
καὶ διὰ τῶν τειχῶν καθιμήσαντες ἔδωκαν αὐτοῖς τὰ
χρήματα. ⟨27⟩ κἀκεῖνοι λαβόντες οὐκ ἀπέδωκαν τὰ
θύματα, ἀλλ' εἰς τοῦτο πονηρίας ἦλθον ὥστε παρα-
βῆναι τὰς πίστεις καὶ ἀσεβῆσαι εἰς τὸν θεόν, τὰ πρὸς
τὴν θυσίαν μὴ παρασχόντες τοῖς δεομένοις. ⟨28⟩ πα-

ρασπονδηθέντες δ' οἱ ἱερεῖς ηὔξαντο τῷ θεῷ δίκην εἰσπράξασθαι παρὰ τῶν ὁμοφύλων. ὃ δ' οὐκ ἀνεβάλετο τὴν τιμωρίαν, ἀλλὰ πνεῦμα πολὺ καὶ βίαιον ἐπιπέμψας τὸν καρπὸν ἁπάσης τῆς χώρας διέφθειρεν, ὡς τὸν μόδιον τοῦ σίτου τότ' αὐτοὺς ἐξωνεῖσθαι δραχμῶν ἕνδεκα.

3 ⟨29⟩ ἐν τούτῳ πέμπει καὶ Σκαῦρον εἰς Συρίαν Πομπήιος, αὐτὸς ὢν ἐν Ἀρμενίᾳ καὶ πολεμῶν ἔτι Τιγράνῃ. ὃ δ' ἀφικόμενος εἰς Δαμασκὸν Λόλλιον μὲν καὶ Μέτελλον νεωστὶ τὴν πόλιν ᾑρηκότας εὑρὼν αὐτὸς εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἠπείγετο· ⟨30⟩ παραγενομένου δὲ πρέσβεις ἧκον παρ' αὐτοῦ τ' Ἀριστοβούλου πρὸς αὐτὸν καὶ Ὑρκανοῦ, συμμαχεῖν ἀξιούντων ἑκατέρῳ. ὑπισχνουμένου δ' Ἀριστοβούλου μὲν τετρακόσια δώσειν τάλαντα, τοῦ δ' Ὑρκανοῦ τούτων οὐκ ἐλάττονα παρέξειν, προσδέχεται τὴν Ἀριστοβούλου ὑπόσχεσιν· ⟨31⟩ καὶ γὰρ εὔπορος χρημάτων καὶ μεγαλόψυχος ἦν καὶ μετριωτέρων ἠξίου τυγχάνειν, ὃ δὲ καὶ πένης ἦν καὶ γλίσχρος καὶ περὶ μειζόνων τὴν ἄπιστον προύτεινεν ἐπαγγελίαν· οὐ γὰρ ἴσον ἦν βίᾳ πόλιν ἑλεῖν ἐν τοῖς μάλιστα ὀχυρὰν καὶ δυνατὴν ἢ φυγάδας ἐκβαλεῖν μετὰ τοῦ Ναβαταίων πλήθους, οὐκ εὖ πρὸς πόλεμον διακειμένων. ⟨32⟩ τούτῳ τοίνυν προσθέμενος διὰ τὰς προειρημένας αἰτίας, λαβὼν τὰ χρήματα λύει τὴν πολιορκίαν, κελεύσας ἀναχωρεῖν τὸν Ἀρέταν, ἢ πολέμιον αὐτὸν Ῥωμαίων ἀποδειχθήσεσθαι. ⟨33⟩ καὶ Σκαῦρος μὲν εἰς Δαμασκὸν πάλιν ἀνεχώρησεν, Ἀριστόβουλος δὲ μετὰ πολλῆς δυνάμεως ἐπί τ' Ἀρέταν καὶ Ὑρκανὸν ἐστράτευσε, καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς περὶ τὸν καλούμενον Παπυρῶνα νικᾷ τῇ μάχῃ, καὶ κτείνει

§ 29 = Bell. Iud. I 6. 3.

περὶ ἑξακισχιλίους τῶν πολεμίων, μεθ' ὧν ἔπεσε καὶ Φαλλίων ὁ Ἀντιπάτρου ἀδελφός.

⟨34⟩ μετ' οὐ πολὺ δὲ Πομπηίου εἰς Δαμασκὸν 3
ἀφικομένου καὶ Κοίλην Συρίαν ἐπιόντος, ἧκον παρ' αὐτὸν πρέσβεις ἐξ ὅλης Συρίας καὶ Αἰγύπτου καὶ ἐκ τῆς Ἰουδαίας. ἔπεμψε γὰρ αὐτῷ μέγα δῶρον Ἀριστόβουλος, ἄμπελον χρυσῆν ἀπὸ πεντακοσίων ταλάντων. ⟨35⟩ μέμνηται δὲ τοῦ δώρου καὶ Στράβων ὁ Καππάδοξ, λέγων οὕτως ‘ἦλθε δὲ καὶ ἐξ Αἰγύπτου πρεσβεία καὶ στέφανος ἀπὸ χρυσῶν τετρακισχιλίων, καὶ ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας εἴτ' ἄμπελος εἴτε κῆπος· τερπωλὴν ὠνόμαζον τὸ δημιούργημα.’ ⟨36⟩ τοῦτο μέντοι τὸ δῶρον ἱστορήκαμεν καὶ ἡμεῖς ἀνακείμενον ἐν Ῥώμῃ, ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Διὸς τοῦ Καπετωλίου, ἐπιγραφὴν ἔχον ‘Ἀλεξάνδρου τοῦ τῶν Ἰουδαίων βασιλέως.’ ἐτιμήθη δὲ εἶναι πεντακοσίων ταλάντων. Ἀριστόβουλον μὲν οὖν τοῦτο λέγεται πέμψαι τὸν Ἰουδαίων δυνάστην· ⟨37⟩ μετ' οὐ 2
πολὺ δ' ἧκον πάλιν πρέσβεις πρὸς αὐτόν, Ἀντίπατρος μὲν ὑπὲρ Ὑρκανοῦ, Νικόδημος δ' ὑπὲρ Ἀριστοβούλου· ὃς δὴ καὶ κατηγόρει τῶν λαβόντων χρήματα, Γαβινίου μὲν πρότερον Σκαύρου δ' ὕστερον, τοῦ μὲν τριακόσια τοῦ δὲ τετρακόσια τάλαντα, πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐχθροὺς καὶ τούτους αὐτῷ κατασκευάζων. ⟨38⟩ κελεύσας δ' ἥκειν τοὺς διαμφισβητοῦντας, ἐνισταμένου τοῦ ἔαρος ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν ἐκ τῶν χειμαδίων ὥρμησεν ἐπὶ τὴν Δαμασκηνήν, καὶ τήν τ' ἄκραν ἐν παρόδῳ τὴν ἐν Ἀπαμείᾳ κατέσκαψεν, ἣν ὁ Κυζικηνὸς ἐτείχισεν Ἀντίοχος, ⟨39⟩ καὶ τὴν Πτολεμαίου τοῦ Μενναίου χώραν κατεπόνησεν, ἀνδρὸς πονηροῦ καὶ οὐδὲν ἐλάττονος Διονυσίου τοῦ Τριπολίτου τοῦ πελεκισθέντος, ὅσπερ

§ 34 = Bell. Iud. I 6. 4.

καὶ κηδεύων ἐτύγχανεν αὐτῷ, χιλίοις μέντοι ταλάντοις ἐξωνησαμένου τὴν ὑπὲρ τῶν ἡμαρτημένων τιμωρίαν, οἷς Πομπήιος τοὺς στρατιώτας ἐμισθοδότησεν. ⟨40⟩ ἐξεῖλε δὲ καὶ Λυσιάδα χωρίον, οὗ τύραννος ἦν Σίλας ὁ Ἰουδαῖος. διελθὼν δὲ τὰς πόλεις τήν τε Ἡλιούπολιν καὶ τὴν Χαλκίδα, καὶ τὸ διεῖργον ὄρος ὑπερβαλὼν τὴν Κοίλην προσαγορευομένην Συρίαν, ἀπὸ τῆς Πέλλης εἰς Δαμασκὸν ἧκεν, ⟨41⟩ ἔνθα δὴ καὶ τῶν Ἰουδαίων διήκουσε καὶ τῶν ἡγουμένων αὐτῶν, οἳ πρός τ' ἀλλήλους διεφέροντο, ὅ τε Ὑρκανὸς καὶ Ἀριστόβουλος, καὶ τὸ ἔθνος πρὸς ἀμφοτέρους, τὸ μὲν οὐκ ἀξιοῦν βασιλεύεσθαι· πάτριον γὰρ εἶναι τοῖς ἱερεῦσι τοῦ τιμωμένου παρ' αὐτοῖς θεοῦ πειθαρχεῖν, ὄντας δὲ τούτους ἀπογόνους τῶν ἱερέων εἰς ἄλλην μετάγειν ἀρχὴν τὸ ἔθνος ζητῆσαι, ὅπως καὶ δοῦλοι γένοιντο. ⟨42⟩ Ὑρκανὸς δὲ κατηγόρει ὅτι πρεσβύτερος ὢν ἀφαιρεθείη τὸ πρεσβεῖον ὑπ' Ἀριστοβούλου, καὶ μικρὸν ἔχοι μέρος τῆς χώρας ὑφ' αὑτῷ, τὴν δ' ἄλλην βίᾳ λαβὼν Ἀριστόβουλος· ⟨43⟩ τάς τε καταδρομὰς τὰς ἐπὶ τοὺς ὁμόρους καὶ τὰ πειρατήρια τὰ ἐν θαλάττῃ τοῦτον εἶναι τὸν συστήσαντα διέβαλλεν, οὐκ ἂν οὐδ' ἀποστῆναι λέγων τὸ ἔθνος, εἰ μὴ βίαιός τε καὶ ταραχώδης ὑπῆρχε. συνηγόρουν δ' αὐτῷ ταῦτα λέγοντι πλείους ἢ χίλιοι τῶν δοκιμωτάτων Ἰουδαίων, Ἀντιπάτρου παρασκευάσαντος. ⟨44⟩ ὁ δὲ τοῦ μὲν ἐκπεσεῖν αὐτὸν τῆς ἀρχῆς τὴν ἐκείνου φύσιν ᾐτιᾶτο, ἄπρακτον οὖσαν καὶ διὰ τοῦτ' εὐκαταφρόνητον· αὑτὸν δ' ἔλεγε φόβῳ τοῦ μὴ πρὸς ἄλλους μεταστῆναι τὴν ἀρχήν, ἐξ ἀνάγκης αὐτὴν ὑπελθεῖν, προσαγορεύεσθαι δ' αὑτὸν τοῦθ' ὅπερ καὶ Ἀλέξανδρον τὸν πατέρα. ⟨45⟩ καὶ δὴ μάρτυρας τούτων ἐκάλει τοὺς νέους καὶ σοβαρωτέρους, ὧν ἐβδελύττοντο

τὰς πορφυρίδας καὶ τὰς κόμας καὶ τὰ φάλαρα καὶ τὸν ἄλλον κόσμον, ὃν ὥσπερ οὐ δίκην ὑφέξοντες ἀλλ' ὡς εἰς πομπὴν προϊόντες περιέκειντο.

⟨46⟩ Πομπήιος δὲ τούτων ἀκούσας, καὶ καταγνοὺς 3 Ἀριστοβούλου βίαν, τότε μὲν αὐτοὺς ἀπέπεμψε διαλεχθεὶς πρᾴως, ἐλθὼν δ' εἰς τὴν χώραν αὐτῶν ἔλεγε διατάξειν ἕκαστα, ἐπειδὰν τὰ τῶν Ναβαταίων πρῶτον ἴδῃ· τέως δ' ἐκέλευσεν ἡσυχίαν ἄγειν, θεραπεύων ἅμα τὸν Ἀριστόβουλον, μὴ τὴν χώραν ἀποστήσῃ καὶ διακλεισθῇ τῶν παρόδων. ⟨47⟩ ἔτυχε μέντοι τοῦτ' ἐξ Ἀριστοβούλου γενόμενον· οὐ γὰρ ἀναμείνας οὐδὲν ὧν διελέχθη πρὸς αὐτὸν ὁ Πομπήιος, εἰς Δῖον πόλιν ἦλθε, κἀκεῖθεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀπῆρεν.

⟨48⟩ ὀργίζεται δ' ἐπὶ τούτοις Πομπήιος, καὶ τὴν 4 ἐπὶ τοὺς Ναβαταίους ἀναλαβὼν στρατιάν, ἔκ τε Δαμασκοῦ καὶ τῆς ἄλλης Συρίας ἐπικουρίαν, σὺν τοῖς ἄλλοις τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτῷ Ῥωμαίων τάγμασιν ἐστράτευσεν ἐπὶ τὸν Ἀριστόβουλον. ⟨49⟩ ὡς δὲ παραμειψάμενος Πέλλαν καὶ Σκυθόπολιν εἰς Κορέας ἧκεν, ἥτις ἐστὶν ἀρχὴ τῆς Ἰουδαίας διεξιόντι τὴν μεσόγειον, ἐνταῦθ' εἴς τι περικαλλὲς ἔρυμα ἐπ' ἄκρου τοῦ ὄρους ἱδρυμένον, Ἀλεξάνδρειον, Ἀριστοβούλου συμπεφευγότος, πέμψας ἐκέλευσεν ἥκειν πρὸς αὐτόν. ⟨50⟩ ὃ δὲ παραινούντων πολλῶν μὴ πολεμεῖν Ῥωμαίοις κάτεισι, καὶ δικαιολογησάμενος πρὸς τὸν ἀδελφὸν περὶ τῆς ἀρχῆς, πάλιν εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἀναβαίνει Πομπηίου συγχωρήσαντος. ⟨51⟩ καὶ τοῦτ' ἐποίησε δὶς καὶ τρίς, ἅμα μὲν κολακεύων ⟨διὰ⟩ τὴν ἀπ' αὐτοῦ περὶ τῆς βασιλείας ἐλπίδα, καὶ πρὸς ἕκαστον ὧν κελεύσειε Πομπήιος ὑπακούειν ὑποκρινόμενος, ἅμα δ' ἀναχωρῶν εἰς

§ 46 = Bell. Iud. I 6. 5.

τὸ ἔρυμα ὑπὲρ τοῦ μὴ καταλύειν αὐτόν, καὶ πρὸς τὸ πολεμεῖν ἀφορμὴν αὐτῷ παρασκευαζόμενος, δεδιὼς μὴ τὴν ἀρχὴν εἰς Ὑρκανὸν περιστήσῃ. ⟨52⟩ κελεύοντος δὲ Πομπηίου παραδιδόναι τὰ ἐρύματα καὶ τοῖς φρουράρχοις ἐπιστέλλειν τῇ ἑαυτοῦ χειρί (παραδέχεσθαι δ' ἄλλως ἀπείρητο), πείθεται μέν, δυσανασχετῶν δ' ἀνεχώρησεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ἐν παρασκευῇ τοῦ πολεμεῖν ἐγίγνετο.

⟨53⟩ καὶ μετ' οὐ πολὺ Πομπηίῳ στρατιὰν ἐπ' αὐτὸν ἄγοντι καθ' ὁδὸν ἀφικόμενοί τινες ἐκ Πόντου τὴν Μιθριδάτου τελευτὴν ἐμήνυον τὴν ἐκ Φαρνάκου
4 τοῦ παιδὸς αὐτοῦ γενομένην. ⟨54⟩ στρατοπεδευσάμενος δὲ περὶ Ἱεριχοῦντα, οὗ τὸν φοίνικα τρέφεσθαι συμβέβηκε καὶ τὸ ὀποβάλσαμον μύρων ἀκρότατον, ὃ τῶν θάμνων τεμνομένων ὀξεῖ λίθῳ ἀναπιδύει ὥσπερ ὀπός, ἕωθεν ἐπὶ Ἱεροσόλυμα ἐχώρει. ⟨55⟩ καὶ μετανοήσας Ἀριστόβουλος ἀφικνεῖται πρὸς Πομπήιον, καὶ χρήματα διδοὺς καὶ τοῖς Ἱεροσολύμοις αὐτὸν εἰσδεχόμενος παρεκάλει παύσασθαι τοῦ πολέμου καὶ πράττειν μετ' εἰρήνης ὅ τι βούλεται. συγγνοὺς οὖν Πομπήιος αὐτῷ δεομένῳ, πέμπει Γαβίνιον καὶ στρατιώτας ἐπί τε τὰ χρήματα καὶ τὴν πόλιν. ⟨56⟩ οὐ μὴν ἐπράχθη τι τούτων, ἀλλ' ἐπανῆλθεν ὁ Γαβίνιος τῆς τε πόλεως ἀποκλεισθεὶς καὶ τὰ χρήματα μὴ λαβών, τῶν Ἀριστοβούλου στρατιωτῶν οὐκ ἐπιτρεψάντων τὰ συγκείμενα γενέσθαι. ⟨57⟩ ὀργῇ δ' ἐπὶ τούτοις Πομπήιον λαμβάνει, καὶ τὸν Ἀριστόβουλον ἐν φυλακῇ καταστήσας αὐτὸς ἐπὶ τὴν πόλιν ἔρχεται, τὰ μὲν ἄλλα πάντ' οὖσαν ὀχυράν, μόνῳ δὲ τῷ βορείῳ μέρει φαύλως ἔχουσαν· περιέρχεται γὰρ αὐτὴν φάραγξ εὐρεῖά τε καὶ βαθεῖα,

§ 53 = Bell. Iud. I 6. 6. § 54 = Bell. Iud. I 7. 1.

ἐντὸς ἀπολαμβάνουσα τὸ ἱερόν, λιθίνῳ περιβόλῳ καρτερῶς πάνυ τετειχισμένον. ⟨58⟩ ἦν δὲ τῶν ἀνθρώπων 2
ἔνδον στάσις οὐχ ὁμονοούντων περὶ τῶν ἐνεστώτων, ἀλλὰ τοῖς μὲν ἐδόκει παραδιδόναι Πομπηίῳ τὴν πόλιν, οἳ δὲ τὰ Ἀριστοβούλου φρονοῦντες ἀποκλείειν τε καὶ πολεμεῖν παρῄνουν τῷ κἀκεῖνον ἔχεσθαι δεδεμένον. φθάσαντες δ᾽ οὗτοι τὸ ἱερὸν καταλαμβάνουσι, καὶ τὴν τείνουσαν ἀπ᾽ αὐτοῦ γέφυραν εἰς τὴν πόλιν ἔκοψαν, εἰς πολιορκίαν εὐτρεπιζόμενοι· ⟨59⟩ οἱ δ᾽ ἕτεροι δεξάμενοι τὴν στρατιὰν ἐνεχείρισαν Πομπηίῳ τήν τε πόλιν καὶ τὰ βασίλεια. Πομπήιος δὲ Πίσωνα τὸν ὑποστράτηγον πέμψας σὺν στρατῷ τήν τε πόλιν καὶ τὰ βασίλεια ἐφρούρει, καὶ τὰς οἰκίας τὰς πρὸς τῷ ἱερῷ καὶ ὅσ᾽ ἦν ἔξω περὶ τὸ ἱερὸν ὠχύρου. ⟨60⟩ καὶ τὸ μὲν πρῶτον λόγους συμβατηρίους τοῖς ἐντὸς προσέφερεν, οὐχ ὑπακουόντων δ᾽ εἰς ἃ προυκαλεῖτο, τὰ πέριξ ἐτείχισε χωρία, πρὸς ἅπαντα Ὑρκανοῦ προθύμως ὑπηρετοῦντος. Πομπήιος δ᾽ ἔωθεν στρατοπεδεύεται κατὰ τὸ βόρειον τοῦ ἱεροῦ μέρος, ὅθεν ἦν ἐπίμαχον. ⟨61⟩ ἀνεστήκεσαν δὲ καὶ ἐνταῦθα μεγάλοι πύργοι, καὶ τάφρος δ᾽ ὠρώρυκτο καὶ βαθείᾳ περιείχετο φάραγγι· ἀπερρώγει γὰρ καὶ τὰ πρὸς τὴν πόλιν, τῆς γεφύρας ἀνατετραμμένης ἐφ᾽ οὗ δὴ Πομπήιος· καὶ τὸ χῶμα ὁσημέραι ταλαιπώρως ἐγήγερτο, τεμνόντων τὴν πέριξ ὕλην Ῥωμαίων. ⟨62⟩ καὶ ἐπειδὴ τοῦτ᾽ εἶχεν ἱκανῶς, μόλις πλησθείσης τῆς τάφρου διὰ βάθος ἄπειρον, προσβαλὼν μηχανὰς καὶ ὄργανα ἐκ Τύρου κομισθέντα ἐπιστήσας κατήραττε τὸ ἱερὸν τοῖς πετροβόλοις. ⟨63⟩ εἰ δὲ μὴ πάτριον ἦν ἡμῖν ἀργεῖν τὰς ἑβδομάδας ἡμέρας, οὐκ ἂν ἠνύσθη τὸ χῶμα κωλυόντων ἐκείνων· ἄρχον-

§ 58 = Bell. Iud. I 7. 2. § 60 = Bell. Iud. I 7. 3.

τας μὲν γὰρ μάχης καὶ τύπτοντας ἀμύνασθαι δίδωσιν ὁ νόμος, ἄλλο δέ τι δρῶντας τοὺς πολεμίους οὐκ ἐᾷ.
3 ⟨64⟩ ὃ δὴ καὶ Ῥωμαῖοι συνιδόντες, κατ᾽ ἐκείνας τὰς ἡμέρας, ἃς δὴ σάββατα καλοῦμεν, οὔτ᾽ ἔβαλλον τοὺς Ἰουδαίους οὔτ᾽ εἰς χεῖρας αὐτοῖς ὑπήντων, χοῦν δὲ καὶ πύργους ἀνίστασαν καὶ τὰ μηχανήματα προσῆγον, ὥστ᾽ αὐτοῖς εἰς τὴν ἐπιοῦσαν ἐνεργὰ ταῦτ᾽ εἶναι. ⟨65⟩ μάθοι δ᾽ ἄν τις ἐντεῦθεν τὴν ὑπερβολὴν ἧς ἔχομεν περὶ τὸν θεὸν εὐσεβείας καὶ τὴν φυλακὴν τῶν νόμων, μηδὲν ὑπὸ τῆς πολιορκίας διὰ φόβον ἐμποδιζομένων πρὸς τὰς ἱερουργίας, ἀλλὰ δὶς τῆς ἡμέρας, πρῴ τε καὶ περὶ ἐνάτην ὥραν, ἱερουργούντων ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, καὶ μηδ᾽ εἴ τι περὶ τὰς προσβολὰς δύσκολον εἴη, τὰς θυσίας παριέντων. ⟨66⟩ καὶ γὰρ ἁλούσης τῆς πόλεως περὶ τρίτον μῆνα τῇ τῆς νηστείας ἡμέρᾳ, κατὰ τὴν ἐνάτην καὶ ἑβδομηκοστὴν καὶ ἑκατοστὴν ὀλυμπιάδα, ὑπατευόντων Γαΐου Ἀντωνίου καὶ Μάρκου Τυλλίου Κικέρωνος, οἱ πολέμιοι μὲν εἰσπεσόντες ἔσφαττον τοὺς ἐν τῷ ἱερῷ, ⟨67⟩ οἱ δὲ πρὸς ταῖς θυσίαις οὐδὲν ἧττον ἱερουργοῦντες διετέλουν, οὔθ᾽ ὑπὸ τοῦ φόβου τοῦ περὶ τῆς ψυχῆς οὔθ᾽ ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἤδη φονευομένων ἀναγκασθέντες ἀποδρᾶναι, πᾶν δ᾽ ὅ τι δέοι παθεῖν τοῦτο παρ᾽ αὐτοῖς ὑπομεῖναι τοῖς βωμοῖς κρεῖττον εἶναι νομίζοντες ἢ παρελθεῖν τι τῶν νομίμων. ⟨68⟩ ὅτι δ᾽ οὐ λόγος ταῦτα μόνον ἐστὶν ἐγκώμιον ψευδοῦς εὐσεβείας ἐμφανίζων, ἀλλ᾽ ἀλήθεια, μαρτυροῦσι πάντες οἱ τὰς κατὰ Πομπήιον πράξεις ἀναγράψαντες, ἐν οἷς καὶ Στράβων καὶ Νικόλαος καὶ πρὸς τούτοις Τίτος Λίβιος ὁ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἱστορίας συγγραφεύς.

§ 63 = Bell. Iud. I 7. 4.

⟨69⟩ ἐπεὶ δὲ τοῦ μηχανήματος προσαχθέντος σει- 4
σθεὶς ὁ μέγιστος τῶν πύργων κατηνέχθη καὶ παρέρρηξέ τι χωρίον, εἰσεχέοντο μὲν οἱ πολέμιοι, πρῶτος δ' αὐτῶν Κορνήλιος Φαῦστος Σύλλα παῖς σὺν τοῖς ἑαυτοῦ στρατιώταις ἐπέβη τοῦ τείχους, μετὰ δ' αὐτὸν Φούριος ἑκατόνταρχος ἅμα τοῖς ἑπομένοις κατὰ θάτερον μέρος, διὰ μέσων δὲ Φάβιος, καὶ αὐτὸς ἑκατόνταρχος, σὺν στίφει καρτερῷ. ⟨70⟩ φόνου δ' ἦν πάντα ἀνάπλεα, καὶ τῶν Ἰουδαίων οἳ μὲν ὑπὸ Ῥωμαίων οἳ δ' ὑπ' ἀλλήλων ἀνῃροῦντο, εἰσὶ δ' οἳ καὶ κατὰ κρημνῶν ἑαυτοὺς ἐρρίπτουν ἢ πῦρ ἐνιέντες εἰς τὰς οἰκίας ἐνεπίμπραντο, τὰ γιγνόμενα καρτερεῖν οὐχ ὑπομένοντες. ⟨71⟩ ἔπεσον δὲ τῶν μὲν Ἰουδαίων εἰς μυρίους καὶ δισχιλίους, Ῥωμαίων δὲ πάνυ ὀλίγοι. ἐλήφθη δ' αἰχμάλωτος καὶ Ἀψάλωμος, θεῖος ἅμα καὶ πενθερὸς Ἀριστοβούλου. παρενομήθη δ' οὐ σμικρὰ περὶ τὸν ναόν, ἄβατόν τ' ὄντα ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ καὶ ἀόρατον· ⟨72⟩ παρῆλθε γὰρ εἰς τὸ ἐντὸς ὁ Πομπήιος καὶ τῶν περὶ αὐτὸν οὐκ ὀλίγοι, καὶ εἶδον ὅσα μὴ θεμιτὸν ἦν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ἢ μόνοις τοῖς ἀρχιερεῦσιν. εὑρὼν δὲ τράπεζάν τε χρυσῆν καὶ λυχνίας πέριξ καὶ σπονδεῖα καὶ πλῆθος ἀρωμάτων, χωρὶς δὲ τούτων ἐν τοῖς θησαυροῖς ἱερῶν χρημάτων εἰς δύο χιλιάδας ταλάντων, οὐδενὸς ἥψατο δι' εὐσέβειαν, ἀλλὰ κἀν τούτῳ τῆς περὶ αὐτὸν ἀξίως ἔπραξεν ἀρετῆς. ⟨73⟩ τῇ θ' ὑστεραίᾳ καθαίρειν παραγγείλας τὸ ἱερὸν τοῖς ναοπόλοις καὶ τὰ νόμιμα ἐπιφέρειν τῷ θεῷ, τὴν ἀρχιερωσύνην ἀπέδωκεν Ὑρκανῷ διά τε τἆλλα ὅσα χρήσιμος ὑπῆρξεν αὐτῷ καὶ ὅτι τοὺς κατὰ τὴν χώραν Ἰουδαίους Ἀριστοβούλῳ συμπολεμεῖν ἐκώλυσε, καὶ τοὺς αἰτίους τοῦ πολέμου

§ 70 = Bell. Iud. I 7. 5. § 72 = Bell. Iud. I 7. 6.

τῷ πελέκει διεχρήσατο, τὸν δὲ Φαῦστον καὶ τοὺς ἄλλους, ὅσοι τῷ τείχει προθύμως ἐπέβησαν, τῶν πρεπόντων ἀριστείων ἠξίωσε. ⟨74⟩ καὶ τὰ μὲν Ἱεροσόλυμα ὑποτελῆ φόρου Ῥωμαίοις ἐποίησεν· ἃς δ' οἱ ἔνοικοι πρότερον πόλεις ἐχειρώσαντο τῆς Κοίλης Συρίας, ἀφελόμενος ὑπὸ τῷ σφετέρῳ στρατηγῷ ἔταξε, καὶ τὸ σύμπαν ἔθνος, ἐπὶ μέγα πρότερον αἰρόμενον, ἐντὸς τῶν ἰδίων ὅρων συνέστειλεν. ⟨75⟩ καὶ Γάδαρα μέν, μικρὸν ἔμπροσθεν κατασκαφεῖσαν, ἀνέκτισε, Δημητρίῳ χαριζόμενος τῷ Γαδαρεῖ, ἀπελευθέρῳ ἑαυτοῦ, τὰς δὲ λοιπάς, Ἵππον καὶ Σκυθόπολιν καὶ Πέλλαν καὶ Δῖον καὶ Σαμάρειαν, ἔτι τε Μάρισσαν καὶ Ἄζωτον καὶ Ἰάμνειαν καὶ Ἀρέθουσαν, τοῖς οἰκήτορσιν ἀπέδωκε. ⟨76⟩ καὶ ταύτας μὲν ἐν τῇ μεσογείῳ, χωρὶς τῶν κατεσκαμμένων, Γάζαν δὲ πρὸς τῇ θαλάττῃ καὶ Ἰόπην καὶ Δῶρα καὶ Στράτωνος τὸν πύργον, ἥ, κτίσαντος αὐτὴν Ἡρώδου μεγαλοπρεπῶς καὶ λιμέσι τε καὶ ναοῖς κοσμήσαντος, μετωνομάσθη Καισάρεια, πάσας ὁ Πομπήιος ἀφῆκεν ἐλευθέρας καὶ προσένειμε τῇ ἐπαρχίᾳ.

5 ⟨77⟩ τούτου τοῦ πάθους τοῖς Ἱεροσολύμοις αἴτιοι κατέστησαν Ὑρκανὸς καὶ Ἀριστόβουλος πρὸς ἀλλήλους στασιάσαντες· τήν τε γὰρ ἐλευθερίαν ἀπεβάλομεν καὶ ὑπήκοοι Ῥωμαίων κατέστημεν, καὶ τὴν χώραν ἣν τοῖς ὅπλοις ἐκτησάμεθα τοὺς Σύρους ἀφελόμενοι, ταύτην ἠναγκάσθημεν ἀποδοῦναι τοῖς Σύροις, ⟨78⟩ καὶ προσέτι πλείω ἢ μύρια τάλαντα Ῥωμαῖοι ἐν βραχεῖ χρόνῳ παρ' ἡμῶν εἰσεπράξαντο, καὶ ἡ βασιλεία, ἡ πρότερον τοῖς κατὰ γένος ἀρχιερεῦσι διδομένη τιμή, δημοτικῶν ἀνδρῶν ἐγένετο.

⟨79⟩ καὶ περὶ μὲν τούτων κατὰ χώραν ἐροῦμεν,

§ 74 = Bell. Iud. I 7. 7.

Πομπήιος δὲ τὴν Κοίλην Συρίαν ἕως Εὐφράτου ποταμοῦ καὶ Αἰγύπτου Σκαύρῳ παραδοὺς καὶ δύο τάγματα Ῥωμαίων, ἐπὶ Κιλικίαν ᾤχετο, ἐπειγόμενος εἰς Ῥώμην. ἐπήγετο δὲ μετὰ τῆς γενεᾶς καὶ Ἀριστόβουλον δεδεμένον· δύο γὰρ ἦσαν αὐτῷ θυγατέρες καὶ τοσοῦτοι υἱεῖς, ὧν εἷς Ἀλέξανδρος μὲν ἀπέδρα, ὁ δὲ νεώτερος Ἀντίγονος συναπεκομίζετο εἰς Ῥώμην ἅμα ταῖς ἀδελφαῖς.

⟨80⟩ *Σκαύρου δ' ἐπὶ Πέτραν τῆς Ἀραβίας στρα-* 5
τεύσαντος καὶ διὰ τὸ δυσεμβολωτάτην εἶναι τὰ ἐν κύκλῳ δῃοῦντος αὐτῆς, καὶ τοῦ στρατεύματος λιμώττοντος, Ἀντίπατρος κατ' ἐντολὴν Ὑρκανοῦ σῖτον ἐκ τῆς Ἰουδαίας καὶ τἆλλα ὅσων ἐνέδει παρεῖχεν· ⟨81⟩ *πεμφθείς τε πρὸς Ἀρέταν πρεσβευτὴς ὑπὸ Σκαύρου διὰ τὴν ὑπάρχουσαν ξενίαν, πείθει καὶ αὐτὸν ἀργύριον ὑπὲρ τοῦ μὴ δῃωθῆναι τὴν χώραν δοῦναι, καὶ αὐτὸς ἐγγυητὴς τριακοσίων ταλάντων γίγνεται. καὶ ἐπὶ τούτοις ἔλυσε τὸν πόλεμον Σκαῦρος, οὐχ ἧττον αὐτὸς ἢ συνέβαινεν Ἀρέταν ἐπιθυμεῖν τοῦτο γενέσθαι βουλόμενος.*

⟨82⟩ *χρόνῳ δ' ὕστερον Ἀλεξάνδρου τὴν Ἰουδαίαν* 2
κατατρέχοντος τοῦ Ἀριστοβούλου παιδός, στρατηγὸς Γαβίνιος ἐκ Ῥώμης εἰς Συρίαν ἧκεν· ὃς ἄλλα τε λόγου ἄξια διεπράξατο καὶ ἐπ' Ἀλέξανδρον ἐστράτευσε, μηκέτι Ὑρκανοῦ πρὸς τὴν ἐκείνου ῥώμην ἀντέχειν δυναμένου, ἀλλ' ἀνεγείρειν ἤδη καὶ τὸ τῶν Ἱεροσολύμων τεῖχος ἐπιχειροῦντος, ὅπερ καθεῖλε Πομπήιος. ⟨83⟩ *ἀλλὰ τούτου μὲν αὐτὸν ἐπέσχον οἱ ἐνταῦθα Ῥωμαῖοι· περιιὼν δ' ἐν κύκλῳ τὴν χώραν πολλοὺς ὥπλιξε τῶν Ἰουδαίων, καὶ συνέλεξε ταχὺ μυρίους μὲν ὁπλίτας πεντακοσίους*

§ 80 = Bell. Iud. I 8. 1. § 82 = Bell. Iud. I 8. 2.

δὲ πρὸς τοῖς χιλίοις ἱππεῖς, Ἀλεξάνδρειόν τ' ὠχύρου, τὸ πρὸς ταῖς Κορέαις ἔρυμα, καὶ Μαχαιροῦντα πρὸς τοῖς Ἀραβίοις ὄρεσιν. ⟨84⟩ ἔρχεται οὖν ἐπ' αὐτὸν Γαβίνιος, Μᾶρκον Ἀντώνιον προπέμψας σὺν ἄλλοις ἡγεμόσιν· οἳ δ' ὁπλίσαντες Ῥωμαίων τοὺς ἑπομένους, καὶ σὺν τούτοις τοὺς ὑπηκόους Ἰουδαίους, ὧν Πειθόλαος ἡγεῖται καὶ Μάλιχος, προσλαβόντες δὲ καὶ τὸ Ἀντιπάτρου ἑταιρικόν, ὑπήντων Ἀλεξάνδρῳ· ⟨85⟩ ἠκολούθει δὲ καὶ Γαβίνιος σὺν τῇ φάλαγγι. καὶ ἀναχωρεῖ μὲν ἐγγὺς Ἱεροσολύμων Ἀλέξανδρος, συμπεσόντων δ' ἀλλήλοις ἐκεῖ καὶ μάχης γενομένης κτείνουσι μὲν οἱ Ῥωμαῖοι τῶν πολεμίων περὶ τρισχιλίους, ζωγροῦσι δ' οὐκ ἐλάττους.

3 ⟨86⟩ ἐν τούτῳ Γαβίνιος ἐπὶ τὸ Ἀλεξάνδρειον ἐλθὼν προυκαλεῖτο τοὺς ἔνδον εἰς διαλύσεις, συγγνώσεσθαι περὶ τῶν πρόσθεν αὐτοῖς ἡμαρτημένων ὁμολογῶν. στρατοπεδευομένων δὲ πολλῶν πρὸ τοῦ ἐρύματος πολεμίων, ἐφ' οὓς ἀνῆσαν οἱ Ῥωμαῖοι, Μᾶρκος Ἀντώνιος ἐπιφανῶς ἀγωνισάμενος καὶ πολλοὺς ἀποκτείνας ἔδοξεν ἠριστευκέναι. ⟨87⟩ Γαβίνιος μὲν οὖν μέρος τῆς στρατιᾶς ἐνταῦθα καταλιπών, ἕως ἂν ἐκπολιορκηθῇ τὸ χωρίον, αὐτὸς ἐπῄει τὴν ἄλλην Ἰουδαίαν, καὶ ὅσαις γ' ἐνετύγχανε καθῃρημέναις τῶν πόλεων, κτίζειν παρεκελεύετο. ⟨88⟩ καὶ ἀνεκτίσθησαν Σαμάρεια καὶ Ἄζωτος καὶ Σκυθόπολις καὶ Ἀνθηδὼν καὶ Ῥαφία καὶ Δῶρα Μάρισσά τε καὶ Γάζα καὶ ἄλλαι οὐκ ὀλίγαι. τῶν δ' ἀνθρώπων πειθομένων οἷς ὁ Γαβίνιος προσέταττε, βεβαίως οἰκισθῆναι συνέβαινε τότε τὰς πόλεις, πολὺν χρόνον ἐρήμους γενομένας.

4 ⟨89⟩ ταῦτα δὲ διαπραξάμενος κατὰ τὴν χώραν

§ 85 = Bell. Iud. I 8. 3. § 86 = Bell. Iud. I 8. 4.

ἐπάνεισιν εἰς τὸ Ἀλεξάνδρειον, καὶ τὴν πολιορκίαν αὐτοῦ κρατύνοντος διαπρεσβεύεται πρὸς αὐτὸν Ἀλέξανδρος, συγγιγνώσκειν τ' αὐτῷ τῶν ἡμαρτημένων δεόμενος καὶ παραδιδοὺς τῶν ἐρυμάτων Ὑρκανίαν τε καὶ Μαχαιροῦντα, ὕστερον δὲ καὶ Ἀλεξάνδρειον. ⟨90⟩ καὶ ταῦτα μὲν Γαβίνιος κατέσκαψε, τῆς δ' Ἀλεξάνδρου μητρὸς πρὸς αὐτὸν ἐλθούσης, ἣ ἐφρόνει τὰ Ῥωμαίων τοῦ τ' ἀνδρὸς αὐτῆς καὶ τῶν ἄλλων τέκνων ἐν Ῥώμῃ ἐχομένων, συνεχώρησεν αὐτῇ ταῦθ' ἅπερ ἠξίου· καὶ διοικησάμενος τὰ πρὸς αὐτήν, Ὑρκανὸν κατήγαγεν εἰς Ἱεροσόλυμα, σχήσοντα τὴν τοῦ ἱεροῦ ἐπιμέλειαν. ⟨91⟩ πέντε δὲ συνέδρια καταστήσας εἰς ἴσας μοίρας διένειμε τὸ ἔθνος, καὶ ἐπολιτεύοντο οἳ μὲν ἐν Ἱεροσολύμοις οἳ δ' ἐν Γαδάροις οἳ δ' ἐν Ἀμαθοῦντι, τέταρτοι δ ἦσαν οἱ ἐν Ἱεριχοῦντι, καὶ τὸ πέμπτον ἐν Σεπφώρει τῆς Γαλιλαίας.

⟨92⟩ καὶ οἳ μὲν ἀπηλλαγμένοι δυναστείας ἐν ἀρι- 6
στοκρατίᾳ διῆγον· Ἀριστοβούλου δὲ διαδράντος ἐκ Ῥώμης εἰς τὴν Ἰουδαίαν, καὶ τὸ Ἀλεξάνδρειον, ὅπερ ἦν νεωστὶ κατεσκαμμένον, ἀνατειχίζειν προαιρουμένου, πέμπει Γαβίνιος ἐπ' αὐτὸν στρατιώτας καὶ ἡγεμόνας Σίσενναν τε καὶ Ἀντώνιον καὶ Σερουίλιον, κωλύσοντάς τε τὸ χωρίον αὐτὸν κατασχεῖν καὶ συλληψομένους αὐτόν. ⟨93⟩ πολλοὶ δ' Ἀριστοβούλῳ τῶν Ἰουδαίων κατὰ τὴν παλαιὰν εὔκλειαν προσέρρεον, καὶ δὴ καὶ νεωτέροις χαίροντες ἀεὶ πράγμασι. Πειθόλαος γοῦν τις, ὑποστράτηγος ἐν Ἱεροσολύμοις ὤν, μετὰ χιλίων ηὐτομόλησε πρὸς αὐτόν. πολλοὶ δὲ τῶν προστιθεμένων ἦσαν ἄοπλοι. ⟨94⟩ διεγνωκὼς δ' εἰς Μαχαιροῦντα ἀπανίστασθαι Ἀριστόβουλος τούτους μὲν ἀπέλυσεν

§ 89 = Bell. Iud. I 8. 5. § 92 = Bell. Iud. I 8. 6.

ἀπόρους ὄντας (οὐ γὰρ ἐγίγνοντο αὐτῷ χρήσιμοι πρὸς τὰ ἔργα), τοὺς δ' ὡπλισμένους περὶ ὀκτακισχιλίους ὄντας ἀναλαβὼν ᾤχετο. ⟨95⟩ καὶ προσπεσόντων αὐτοῖς τῶν Ῥωμαίων καρτερῶς, ἡττῶνται τῇ μάχῃ, γενναίως οἱ Ἰουδαῖοι καὶ προθύμως ἀγωνισάμενοι, βιασαμένων τε τῶν πολεμίων εἰς φυγὴν τρέπονται. καὶ φονεύονται μὲν αὐτῶν εἰς πεντακισχιλίους, οἱ δὲ λοιποὶ διασκεδασθέντες ὡς ἐδύναντο σῴζειν αὑτοὺς ἐπειρῶντο. ⟨96⟩ χιλίων μέντοι πλείονας ἔχων Ἀριστόβουλος εἰς Μαχαιροῦντα διέφυγεν, ὠχύρου τε τὸ χωρίον, καὶ πράττων κακῶς οὐδὲν ἧττον ἐλπίδος ἀγαθῆς εἴχετο. δύο δ' ἡμέρας ἀντισχὼν τῇ πολιορκίᾳ καὶ πολλὰ τραύματα λαβὼν αἰχμάλωτος μετ' Ἀντιγόνου τοῦ παιδός, ὃς δὴ καὶ συνέφυγεν ἐκ Ῥώμης αὐτῷ, πρὸς Γαβίνιον ἄγεται. ⟨97⟩ καὶ τοιαύτῃ μὲν Ἀριστόβουλος χρησάμενος τύχῃ πάλιν εἰς Ῥώμην ἀναπέμπεται, καὶ δεθεὶς αὐτόθι κατείχετο, βασιλεύσας μὲν καὶ ἀρχιερατεύσας ἔτη τρία καὶ μῆνας ἕξ, ἀνὴρ δὲ λαμπρὸς καὶ μεγαλόψυχος γενόμενος· τὰ μέντοι τέκνα αὐτοῦ ἀφῆκεν ἡ σύγκλητος, Γαβινίου γράψαντος τοῦθ' ὑποσχέσθαι τῇ μητρὶ παραδούσῃ τὰ ἐρύματα.

2 ⟨98⟩ καὶ τότε μὲν εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐπανέρχονται, Γαβινίῳ δ' ἐπὶ Πάρθους στρατεύοντι καὶ τὸν Εὐφράτην ἤδη πεπεραιωμένῳ μετέδοξεν εἰς Αἴγυπτον ὑποστρέψαντα καταστῆσαι Πτολεμαῖον εἰς αὐτήν. καὶ ταῦτα μὲν καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται· ⟨99⟩ Γαβινίῳ μέντοι κατὰ τὴν στρατείαν ἣν ἐπ' Ἀρχέλαον ἐστείλατο, Ἀντίπατρος ὑπηρέτησε σῖτον καὶ ὅπλα καὶ χρήματα, καὶ τοὺς ὑπὲρ Πηλούσιον τῶν Ἰουδαίων ὄντας αὐτῷ προσηγάγετο καὶ συμμάχους ἐποίησε, φύλακας ὄντας

§ 98 = Bell. Iud. I 8. 7.

τῶν εἰς τὴν Αἴγυπτον ἐμβολῶν. ⟨100⟩ ἐπανελθὼν δ' ἐκ τῆς Αἰγύπτου καταλαμβάνει τὴν Συρίαν στάσει καὶ ταραχῇ νοσοῦσαν· ὁ γὰρ Ἀριστοβούλου παῖς Ἀλέξανδρος, παρελθὼν ἐξ ὑστέρου πάλιν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν κατὰ βίαν, πολλοὺς μὲν τῶν Ἰουδαίων ἀπέστησεν, στρατεύματι δὲ μεγάλῳ τὴν χώραν ἐπερχόμενος ἔκτεινε πάντας ὅσοις ἐπιτύχοι τῶν Ῥωμαίων εἰς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον Γαριζεὶν συμφυγόντας, καὶ προσέκειτο πολιορκῶν.

⟨101⟩ ὁ δὲ Γαβίνιος τοιαῦτα τὰ κατὰ τὴν Συρίαν 3
καταλαβών, Ἀντίπατρον (συνετὸς γὰρ ἦν) προπέμπει πρὸς τοὺς νενοσηκότας, εἰ παῦσαι δυνηθείη τῆς παραφροσύνης αὐτοὺς καὶ πεῖσαι πρὸς τὸν ἀμείνω λογισμὸν ἐπανελθεῖν. ⟨102⟩ ὃ δ' ἐλθὼν πολλοὺς μὲν ἐσωφρόνισε καὶ προσηγάγετο τῷ δέοντι, τὸν δ' Ἀλέξανδρον οὐκ ἠδυνήθη κατασχεῖν· στρατοῦ γὰρ τρεῖς οὗτος ἔχων μυριάδας Ἰουδαίων ἀπήντησε Γαβινίῳ, καὶ συμβαλὼν ἡττᾶται, πεσόντων αὐτῷ μυρίων περὶ τὸ Ἰταβύριον ὄρος.

⟨103⟩ καταστησάμενος δὲ Γαβίνιος τὰ κατὰ τὴν 4
Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ὡς ἦν Ἀντιπάτρῳ θέλοντι, ἐπὶ Ναβαταίους ἔρχεται. καὶ κρατεῖ μὲν τούτων τῇ μάχῃ, Πάρθων δὲ φυγάδας Μιθριδάτην καὶ Ὀρσάνην πρὸς αὐτὸν ἐλθόντας προύπεμψε, τῷ δὲ λόγῳ ἀπέδρασαν αὐτόν. ⟨104⟩ καὶ Γαβίνιος μὲν ἔργα μεγάλα καὶ λαμπρὰ κατὰ τὴν στρατηγίαν δράσας ἀπῆρεν εἰς Ῥώμην, Κράσσῳ παραδοὺς τὴν ἀρχήν· περὶ δὲ τῆς Πομπηίου καὶ Γαβινίου στρατείας ἐπὶ Ἰουδαίους γράφει Νικόλαος ὁ Δαμασκηνὸς καὶ Στράβων ὁ Καππάδοξ, οὐδὲν ἕτερος ἑτέρου καινότερον λέγων.

⟨105⟩ Κράσσος δ' ἐπὶ Πάρθους μέλλων στρα- 7

τεύειν ἧκεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν· καὶ τὰ ἐν τῷ ἱερῷ χρήματα, ἃ Πομπήιος κατελελοίπει (δισχίλια δ' ἦν τάλαντα), βαστάσας, οἷός τ' ἦν καὶ τὸν χρυσὸν ἅπαντα (τάλαντα δὲ καὶ οὗτος ἦν ὀκτακισχίλια) περιδύειν τοῦ ναοῦ. ⟨106⟩ λαμβάνει δὲ καὶ δοκὸν ὁλοσφυρήλατον χρυσῆν, ἐκ μνῶν τριακοσίων πεποιημένην· ἡ δὲ μνᾶ παρ' ἡμῖν ἰσχύει λίτρας δύο καὶ ἥμισυ. παρέδωκε δ' αὐτῷ ταύτην τὴν δοκὸν ὁ τῶν θησαυρῶν φύλαξ ἱερεύς, Ἐλεάζαρος ὄνομα, οὐ διὰ πονηρίαν (ἀγαθὸς γὰρ ἦν καὶ δίκαιος), ⟨107⟩ ἀλλὰ πεπιστευμένος τὴν τῶν καταπετασμάτων τοῦ ναοῦ φυλακήν, ὄντων θαυμασίων τὸ κάλλος καὶ πολυτελῶν τὴν κατασκευήν, ἐκ δὲ τῆς δοκοῦ ταύτης ἐκκρεμαμένων, ἐπεὶ τὸν Κράσσον ἑώρα περὶ τὴν τοῦ χρυσοῦ γιγνόμενον συλλογήν, δείσας περὶ τῷ παντὶ κόσμῳ τοῦ ναοῦ, τὴν δοκὸν αὐτῷ τὴν χρυσῆν λύτρον ἀντὶ πάντων ἔδωκεν, ⟨108⟩ ὅρκους παρ' αὐτοῦ λαβὼν μηδὲν ἄλλο κινήσειν τῶν ἐκ τοῦ ναοῦ, μόνῳ δ' ἀρκεσθήσεσθαι τῷ ὑπ' αὐτοῦ δοθησομένῳ, πολλῶν ὄντι μυριάδων ἀξίῳ. ἡ δὲ δοκὸς αὕτη ἦν ἐν ξυλίνῃ δοκῷ κενῇ· καὶ τοῦτο τοὺς μὲν ἄλλους ἐλάνθανεν ἅπαντας, ὁ δὲ Ἐλεάζαρος μόνος ἠπίστατο. ⟨109⟩ ὁ μέντοι Κράσσος καὶ ταύτην, ὡς οὐδενὸς ἁψόμενος ἄλλου τῶν ἐν τῷ ἱερῷ, λαμβάνει, καὶ παραβὰς τοὺς ὅρκους ἅπαντα τὸν ἐν τῷ ναῷ χρυσὸν ἐξεφόρησεν.

2 ⟨110⟩ θαυμάσῃ δὲ μηδεὶς εἰ τοσοῦτος ἦν πλοῦτος ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἱερῷ, πάντων τῶν κατὰ τὴν οἰκουμένην Ἰουδαίων καὶ σεβομένων τὸν θεόν, ἔτι δὲ καὶ τῶν ἀπὸ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Εὐρώπης εἰς αὐτὸ συμφερόντων ἐκ πολλῶν πάνυ χρόνων. ⟨111⟩ οὐκ ἔστι

§ 105 = Bell. Iud. I 8. 8.

δ' ἀμάρτυρον τὸ μέγεθος τῶν προειρημένων χρημάτων, οὐδ' ὑπ' ἀλαζονείας ἡμετέρας καὶ περιττολογίας ἐπὶ τοσοῦτον ἐξαίρεται πλῆθος, ἀλλὰ πολλοί τ' ἄλλοι τῶν συγγραφέων ἡμῖν μαρτυροῦσι καὶ Στράβων ὁ Καππάδοξ οὕτω λέγων ⟨112⟩ 'πέμψας δὲ Μιθριδάτης εἰς Κῶν ἔλαβε τὰ χρήματα ἃ παρέθετο ἐκεῖ Κλεοπάτρα ἡ βασίλισσα, καὶ τὰ τῶν Ἰουδαίων ὀκτακόσια τάλαντα.' ⟨113⟩ ἡμῖν δὲ δημόσια χρήματ' οὐκ ἔστιν ἢ τὰ τοῦ θεοῦ μόνα, καὶ δῆλον ὅτι ταῦτα μετήνεγκαν εἰς Κῶν τὰ χρήματα οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ Ἰουδαῖοι διὰ τὸν ἐκ Μιθριδάτου φόβον· οὐ γὰρ εἰκὸς τοὺς ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, πόλιν τ' ὀχυρὰν ἔχοντας καὶ τὸν ναόν, πέμπειν χρήματα εἰς Κῶν. ἀλλ' οὐδὲ τοὺς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ κατοικοῦντας Ἰουδαίους πιθανὸν τοῦτ' ἐστὶ ποιῆσαι, μηδὲν Μιθριδάτην δεδιότας. ⟨114⟩ μαρτυρεῖ δὲ καὶ ἐν ἑτέρῳ τόπῳ ὁ αὐτὸς Στράβων ὅτι, καθ' ὃν καιρὸν διέβη Σύλλας εἰς τὴν Ἑλλάδα πολεμήσων Μιθριδάτη, καὶ Λεύκουλλον πέμψας ἐπὶ τὴν ἐν Κυρήνῃ στάσιν τοῦ ἔθνους ἡμῶν, ὡς αὐτῶν ἡ οἰκουμένη πεπλήρωτο, λέγων οὕτως. ⟨115⟩ 'τέτταρες δ' ἦσαν ἐν τῇ πόλει τῶν Κυρηναίων, ἥ τε τῶν πολιτῶν καὶ ἡ τῶν γεωργῶν, τρίτη δ' ἡ τῶν μετοίκων καὶ τετάρτη ἡ τῶν Ἰουδαίων. αὕτη δ' εἰς πᾶσαν πόλιν ἤδη παρελήλυθε, καὶ τόπον οὐκ ἔστι ῥᾳδίως εὑρεῖν τῆς οἰκουμένης ὃς οὐ παραδέδεκται τοῦτο τὸ φῦλον, μηδ' ἐπικρατεῖται ὑπ' αὐτοῦ. ⟨116⟩ τὴν δ' Αἴγυπτον καὶ τὴν Κυρηναίαν, ἅτε τῶν αὐτῶν ἡγεμόνων τυχοῦσαν, τῶν τ' ἄλλων συχνὰ ζηλῶσαι συνέβη, καὶ δὴ τὰ συντάγματα τῶν Ἰουδαίων θρέψαι διαφερόντως καὶ συναυξῆσαι χρώμενα τοῖς πατρίοις τῶν Ἰουδαίων νόμοις. ⟨117⟩ ἐν γοῦν Αἰγύπτῳ κατοικία τῶν Ἰουδαίων ἐστὶν ἀπο-

δεδειγμένη, χωρὶς δὲ τῆς τῶν Ἀλεξανδρέων πόλεως ἀφώρισται μέγα μέρος τῷ ἔθνει τούτῳ· καθίσταται δὲ καὶ ἐθνάρχης αὐτῶν, ὃς διοικεῖ τε τὸ ἔθνος καὶ διαιτᾷ κρίσεις καὶ συμβολαίων ἐπιμελεῖται καὶ προσταγμάτων, ὡς ἂν πολιτείας ἄρχων αὐτοτελοῦς. ⟨118⟩ *ἐν Αἰγύπτῳ μὲν οὖν ἴσχυσε τὸ ἔθνος διὰ τὸ Αἰγυπτίους εἶναι ἐξ ἀρχῆς τοὺς Ἰουδαίους καὶ διὰ τὸ πλησίον θέσθαι τὴν κατοικίαν τοὺς ἀπελθόντας ἐκεῖθεν, εἰς δὲ τὴν Κυρηναίαν μετέβη διὰ τὸ καὶ ταύτην ὅμορον εἶναι τῇ τῶν Αἰγυπτίων ἀρχῇ, καθάπερ τὴν Ἰουδαίαν, μᾶλλον δὲ τῆς ἀρχῆς ἐκείνης πρότερον.'*

3 ⟨119⟩ *Στράβων μὲν δὴ ταῦτα λέγει, Κράσσος δὲ πάντα διοικήσας ὃν αὐτὸς ἐβούλετο τρόπον, ἐξώρμησεν ἐπὶ τὴν Παρθυαίαν. καὶ αὐτὸς μὲν δὴ σὺν παντὶ διεφθάρη τῷ στρατῷ, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται, Κάσσιος δ' εἰς Συρίαν φυγὼν καὶ περιποιησάμενος αὐτὴν Πάρθοις ἐμποδὼν ἦν ἐκτρέχουσιν ἐπ' αὐτὴν διὰ τὴν κατὰ Κράσσου νίκην.* ⟨120⟩ *αὖθις δ' εἰς Τύρον ἀφικόμενος ἀνέβη καὶ εἰς τὴν Ἰουδαίαν. Ταριχαίας μὲν οὖν προσπεσὼν εὐθέως αἱρεῖ, καὶ περὶ τρισμυρίους ἀνθρώπους ἀνδραποδίζει, Πειθόλαόν τε τὸν τὴν Ἀριστοβούλου στάσιν διαδεδεγμένον κτείνει, πρὸς τοῦτ' αὐτὸν Ἀντιπάτρου παραστησαμένου.* ⟨121⟩ *ὃν πολὺ καὶ παρ' αὐτῷ συνέβαινε δύνασθαι καὶ πλείστου τότ' ἄξιος ἦν καὶ παρ' Ἰδουμαίοις, παρ' ὧν ἄγεται γυναῖκα τῶν ἐπισήμων ἐξ Ἀραβίας, Κύπρον ὄνομα, ἐξ ἧς αὐτῷ τέτταρες ἐγένοντο παῖδες, Φασάηλος καὶ Ἡρώδης, ὃς ὕστερον βασιλεὺς γίγνεται, Ἰώσηπός τε καὶ Φερώρας, θυγάτηρ δὲ Σαλώμη.* ⟨122⟩ *οὗτος ὁ Ἀντίπατρος ἐπεποίητο καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους δυ-*

§ **119** = Bell. Iud. I 8. 9.

νάστας φιλίαν καὶ ξενίαν, μάλιστα δὲ πρὸς τὸν Ἄραβα, ᾧ καὶ τὰ τέκνα πολεμῶν πρὸς Ἀριστόβουλον παρέθετο.

Κάσσιος μὲν οὖν ἀναστρατευσάμενος ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ἠπείγετο, ὑπαντιάσων τοῖς ἐκεῖθεν ἐπιοῦσιν, ὡς καὶ ὑπ' ἄλλων δεδήλωται· ⟨123⟩ χρόνῳ δ' ὕστερον 4 Καῖσαρ κατασχὼν Ῥώμην μετὰ τὸ Πομπήιον καὶ τὴν σύγκλητον φυγεῖν πέραν τοῦ Ἰονίου, παραλύσας τῶν δεσμῶν Ἀριστόβουλον εἰς Συρίαν διεγνώκει πέμπειν, δύο παραδοὺς αὐτῷ τάγματα, ὡς ἂν εὐτρεπίζοι τὰ κατὰ ταύτην δυνατὸς ὤν. ⟨124⟩ Ἀριστόβουλος δ' οὐκ ἀπώνατο τῶν ἐλπίδων ἐφ' αἷς ἔτυχε τῆς παρὰ Καίσαρος ἐξουσίας, ἀλλ' αὐτὸν φθάσαντες οἱ τὰ Πομπηίου φρονοῦντες φαρμάκῳ διαφθείρουσι, θάπτουσι δ' αὐτὸν οἱ τὰ Καίσαρος θεραπεύοντες πράγματα. καὶ ὁ νεκρὸς αὐτοῦ ἔκειτο ἐν μέλιτι κεκηδευμένος ἐπὶ χρόνον πολύν, ἕως Ἀντώνιος αὐτὸν ὕστερον ἀποπέμψας εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐν ταῖς βασιλικαῖς θήκαις ἐποίησε τεθῆναι. ⟨125⟩ Σκιπίων δ', ἐπιστείλαντος αὐτῷ Πομπηίου ἀποκτεῖναι Ἀλέξανδρον τὸν Ἀριστοβούλου, αἰτιασάμενος τὸν νεανίσκον ἐπὶ τοῖς τὸ πρῶτον εἰς Ῥωμαίους ἐξημαρτημένοις τῷ πελέκει διεχρήσατο. καὶ ὃ μὲν οὕτως ἐν Ἀντιοχείᾳ τελευτᾷ, ⟨126⟩ τοὺς δ' ἀδελφοὺς αὐτοῦ Πτολεμαῖος ὁ Μενναίου παρέλαβε, δυναστεύων Χαλκίδος τῆς ὑπὸ τῷ Λιβάνῳ ὄρει· καὶ πέμψας τὸν υἱὸν Φιλιππίωνα εἰς Ἀσκάλωνα παρὰ τὴν Ἀριστοβούλου γυναῖκα, ἐκέλευσεν αὐτῇ συναποστέλλειν τὸν υἱὸν Ἀντίγονον καὶ τὰς θυγατέρας, ὧν τῆς ἑτέρας Ἀλεξάνδρας ἐρασθεὶς ὁ Φιλιππίων ἄγεται γυναῖκα. μετὰ δὲ ταῦτα ἀνελὼν αὐτὸν ὁ πατὴρ Πτο-

§ 123 = Bell. Iud. I 9. 1. § 125 = Bell. Iud. I 9. 2.

λεμαῖος γαμεῖ τε τὴν Ἀλεξάνδραν, καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτῆς πρόνοιαν ποιούμενος διετέλει.

8 ⟨127⟩ μετὰ δὲ τὸν Πομπηίου θάνατον καὶ τὴν νίκην τὴν ἐπ' αὐτῷ, Καίσαρι πολεμοῦντι κατ' Αἴγυπτον εἰς πολλὰ χρήσιμον αὑτὸν παρέσχεν Ἀντίπατρος ὁ τῶν Ἰουδαίων ἐπιμελητής, ἐξ ἐντολῆς Ὑρκανοῦ. ⟨128⟩ Μιθριδάτῃ γὰρ τῷ Περγαμηνῷ κομίζοντι ἐπικουρικὸν καὶ ἀδυνάτως ἔχοντι διὰ Πηλουσίου ποιήσασθαι τὴν πορείαν, περὶ δὲ Ἀσκάλωνα διατρίβοντι, ἧκεν Ἀντίπατρος ἄγων Ἰουδαίων ὁπλίτας τρισχιλίους, ἐξ Ἀραβίας τε συμμάχους ἐλθεῖν ἐπραγματεύσατο τοὺς ἐν τέλει· ⟨129⟩ καὶ δι' αὐτὸν οἱ κατὰ τὴν Συρίαν ἅπαντες ἐπεκούρουν, ἀπολείπεσθαι τῆς ὑπὲρ Καίσαρος προθυμίας οὐ θέλοντες, Ἰάμβλιχός θ' ὁ δυνάστης καὶ Πτολεμαῖος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, Λίβανον ὄρος οἰκῶν, αἵ τε πόλεις σχεδὸν ἅπασαι. ⟨130⟩ Μιθριδάτης δ' ἄρας ἐκ Συρίας εἰς Πηλούσιον ἀφικνεῖται, καὶ μὴ δεχομένων αὐτὸν τῶν ἀνθρώπων ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. ἠρίστευσε δ' Ἀντίπατρος, καὶ πρῶτος κατασύρας τι τοῦ τείχους ὁδὸν εἰσπεσεῖν παρέσχετο τοῖς ἄλλοις εἰς τὴν πόλιν. καὶ τὸ μὲν Πηλούσιον οὕτως εἶχε, ⟨131⟩ τοὺς δὲ περὶ Ἀντίπατρον καὶ Μιθριδάτην ἀπιόντας πρὸς Καίσαρα διεκώλυον οἱ Ἰουδαῖοι οἱ τὴν Ὀνίου λεγομένην χώραν κατοικοῦντες. πείθει δὲ καὶ τούτους τὰ αὐτῶν φρονῆσαι κατὰ τὸ ὁμόφυλον Ἀντίπατρος, καὶ μάλιστα ἐπιδείξας αὐτοῖς τὰς Ὑρκανοῦ τοῦ ἀρχιερέως ἐπιστολάς, ἐν αἷς αὐτοὺς φίλους εἶναι Καίσαρος παρεκάλει καὶ ξένια καὶ πάντα τἀπιτήδεια χορηγεῖν τῷ στρατῷ. ⟨132⟩ καὶ οἳ μὲν ὡς ἑώρων τὸν Ἀντίπατρον καὶ τὸν ἀρχιερέα συνθέλοντας, ὑπήκουον· τούτους δὲ προσθεμένους

§ 127 = Bell. Iud. I 9. 3. § 130 = Bell. Iud. I 9. 4.

ἀκούσαντες οἱ περὶ Μέμφιν ἐκάλουν καὶ αὐτοὶ τὸν Μιθριδάτην πρὸς αὐτούς, κἀκεῖνος ἐλθὼν καὶ τούτους παραλαμβάνει. ⟨133⟩ ἐπεὶ δὲ τὸ καλούμενον Δέλτα 2
ἤδη περιεληλύθει, συμβάλλει τοῖς πολεμίοις περὶ τὸ καλούμενον Ἰουδαίων στρατόπεδον. εἶχε δὲ τὸ μὲν δεξιὸν κέρας Μιθριδάτης, τὸ δ' εὐώνυμον Ἀντίπατρος. ⟨134⟩ συμπεσόντων δ' εἰς μάχην κλίνεται τὸ τοῦ Μιθριδάτου κέρας, καὶ παθεῖν ἂν ἐκινδύνευσε τὰ δεινότατα, εἰ μὴ παρὰ τὴν ᾐόνα τοῦ ποταμοῦ σὺν τοῖς οἰκείοις στρατιώταις Ἀντίπατρος παραθέων, νενικηκὼς ἤδη τοὺς πολεμίους τὸν μὲν ῥύεται, τρέπει δ' εἰς φυγὴν τοὺς νενικηκότας Αἰγυπτίους. ⟨135⟩ αἱρεῖ δ' αὐτῶν καὶ τὸ στρατόπεδον, ἐπιμείνας τῇ διώξει, τόν τε Μιθριδάτην ἐκάλει πλεῖστον ἐν τῇ τροπῇ διασχόντα. ἔπεσον δὲ τῶν μὲν περὶ τοῦτον ὀκτακόσιοι, τῶν δ' Ἀντιπάτρου τετταράκοντα. ⟨136⟩ Μιθριδάτης δὲ περὶ τούτων ἐπιστέλλει Καίσαρι, τῆς τε νίκης αὐτοῖς ἅμα καὶ τῆς σωτηρίας αἴτιον τὸν Ἀντίπατρον ἀποφαίνων, ὥστε τὸν Καίσαρα τότε μὲν ἐπαινεῖν αὐτόν, κεχρῆσθαι δὲ παρὰ πάντα τὸν πόλεμον εἰς τὰ κινδυνωδέστατα τῷ Ἀντιπάτρῳ. καὶ δὴ καὶ τρωθῆναι συνέβη παρὰ τοὺς ἀγῶνας αὐτῷ. ⟨137⟩ καταλύσας μέντοι Καῖσαρ 3
μετὰ χρόνον τὸν πόλεμον καὶ εἰς Συρίαν ἀποπλεύσας ἐτίμησε μεγάλως, Ὑρκανῷ μὲν τὴν ἀρχιερωσύνην βεβαιώσας, Ἀντιπάτρῳ δὲ πολιτείαν ἐν Ῥώμῃ δοὺς καὶ ἀτέλειαν πανταχοῦ.

⟨138⟩ λέγεται δ' ὑπὸ πολλῶν Ὑρκανὸν ταύτης κοινωνῆσαι τῆς στρατείας καὶ ἐλθεῖν εἰς Αἴγυπτον· μαρτυρεῖ δέ μου τῷ λόγῳ Στράβων ὁ Καππάδοξ λέγων ἐξ Ἀσινίου ὀνόματος οὕτως ‘μετὰ δὲ τὸ τὸν

§ 136 = Bell. Iud. I 9. 5.

Μιθριδάτην εἰσβαλεῖν εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ Ὑρκανὸν τὸν τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερέα.' ⟨139⟩ ὁ δ' αὐτὸς οὗτος Στράβων καὶ ἐν ἑτέρῳ πάλιν ἐξ Ὑψικράτους ὀνόματος λέγει οὕτως, τὸν μὲν Μιθριδάτην ἐξελθεῖν μόνον, κληθέντα δ' εἰς Ἀσκάλωνα Ἀντίπατρον ὑπ' αὐτοῦ, τὸν τῆς Ἰουδαίας ἐπιμελητήν, τρισχιλίους αὐτῷ στρατιώτας συμπαρασκευάσαι, καὶ τοὺς ἄλλους δυνάστας προτρέψαι, κοινωνῆσαι δὲ τῆς στρατείας καὶ Ὑρκανὸν τὸν ἀρχιερέα.

4 *⟨140⟩ ταῦτα μὲν Στράβων φησίν, ἐλθὼν δὲ καὶ Ἀντίγονος ὁ Ἀριστοβούλου τότε πρὸς Καίσαρα τήν τε τοῦ πατρὸς ἀπωδύρετο τύχην, καὶ ὡς δι' αὐτὸν ἀποθάνοι φαρμάκοις ἀναιρεθεὶς Ἀριστόβουλος καὶ ἀδελφὸς αὐτοῦ κτείναντος πελέκει Σκιπίωνος, ἐδεῖτό τε λαβεῖν οἶκτον αὐτοῦ τῆς ἀρχῆς ἐκβεβλημένου· Ὑρκανοῦ δ' ἐπὶ τούτοις καὶ Ἀντιπάτρου κατηγόρει βιαίως ἐξηγουμένων τοῦ ἔθνους καὶ εἰς αὐτὸν παρανομησάντων. ⟨141⟩ παρὼν δ' Ἀντίπατρος ἀπελογεῖτο μὲν ὑπὲρ ὧν ἑώρα καθ' αὐτοῦ τὴν κατηγορίαν γενομένην, νεωτεριστὰς δ' ἀπέφαινε τοὺς περὶ τὸν Ἀντίγονον καὶ στασιώδεις, ὅσα τε πονήσειεν αὐτὸς καὶ συνεργήσειεν ὑπεμίμνησκεν, ἐπὶ τοῖς στρατηγήμασι ποιούμενος τοὺς λόγους ὧν αὐτὸς ἦν μάρτυς. ⟨142⟩ δικαίως δ' ἔλεγεν Ἀριστόβουλον μὲν εἰς Ῥώμην ἀνάρπαστον γεγονέναι, πολέμιον ἀεὶ καὶ μηδέποτ' εὔνουν ὑπάρξαντα Ῥωμαίοις, τὸν δ' ἀδελφὸν αὐτοῦ κολασθέντα ἐπὶ λῃστείᾳ ὑπὸ Σκιπίωνος τυχεῖν ὧν ἄξιος ἦν, ἀλλ' οὐ κατὰ βίαν καὶ ἀδικίαν τοῦτο παθεῖν ὑπὸ τοῦ δράσαντος.*

5 *⟨143⟩ τούτους Ἀντιπάτρου ποιησαμένου τοὺς λόγους Καῖσαρ Ὑρκανὸν μὲν ἀποδείκνυσιν ἀρχιερέα,*

§ 140 = Bell. Iud. I 10. 1. § 141 = Bell. Iud. I 10. 2.

Ἀντιπάτρῳ δὲ δίδωσι δυναστείαν ἣν αὐτὸς προαιρεῖται, τούτου δ' ἐπ' αὐτῷ ποιησαμένου τὴν κρίσιν ἐπίτροπον αὐτὸν ἀποδείκνυσι τῆς Ἰουδαίας. ⟨144⟩ ἐπιτρέπει δὲ καὶ Ὑρκανῷ τὰ τῆς πατρίδος ἀναστῆσαι τείχη, ταύτην αἰτησαμένῳ τὴν χάριν· ἔτι γὰρ ἐρήριπτο Πομπηίου καταβαλόντος. καὶ τοῦτ' ἐπιστέλλει τοῖς ὑπάτοις εἰς Ῥώμην ἀναγράψαι ἐν τῷ Καπετωλίῳ. καὶ τὸ γενόμενον ὑπὸ τῆς συγκλήτου δόγμα τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. ⟨145⟩ ‛Λεύκιος Οὐαλέριος Λευκίου υἱὸς στρατηγὸς συνεβουλεύσατο τῇ συγκλήτῳ εἰδοῖς Δεκεμβρίαις ἐν τῷ τῆς Ὁμονοίας ναῷ. γραφομένῳ τῷ δόγματι παρῆσαν Λεύκιος Κωπώνιος Λευκίου υἱὸς Κολλίνα καὶ Παπίριος Κυρίνα. ⟨146⟩ περὶ ὧν Ἀλέξανδρος Ἰάσονος καὶ Νουμήνιος Ἀντιόχου καὶ Ἀλέξανδρος Δωροθέου, Ἰουδαίων πρεσβευταί, ἄνδρες ἀγαθοὶ καὶ σύμμαχοι, διελέχθησαν, ἀνανεούμενοι τὰς προϋπηργμένας πρὸς Ῥωμαίους χάριτας καὶ τὴν φιλίαν, ⟨147⟩ καὶ ἀσπίδα χρυσῆν σύμβολον τῆς συμμαχίας γενομένην ἀνήνεγκαν ἀπὸ χρυσῶν μυριάδων πέντε, καὶ γράμματ' αὐτοῖς ἠξίωσαν δοθῆναι πρός τε τὰς αὐτονομουμένας πόλεις καὶ πρὸς βασιλεῖς ὑπὲρ τοῦ τήν τε χώραν αὐτῶν καὶ τοὺς λιμένας ἀδείας τυγχάνειν καὶ μηδὲν ἀδικεῖσθαι, ⟨148⟩ ἔδοξεν συνθέσθαι φιλίαν καὶ χάριτας πρὸς αὐτούς, καὶ ὅσων ἐδεήθησαν τυχεῖν, ταῦτ' αὐτοῖς παρασχεῖν, καὶ τὴν κομισθεῖσαν ἀσπίδα προσδέξασθαι.' ταῦτ' ἐγένετο ἐπὶ Ὑρκανοῦ ἀρχιερέως καὶ ἐθνάρχου, ἔτους ἐνάτου μηνὸς Πανέμου.

⟨149⟩ ηὕρετο δὲ καὶ παρὰ τοῦ τῶν Ἀθηναίων δήμου τιμὰς Ὑρκανός, πολλὰ καὶ αὐτὸς χρήσιμος γενόμενος εἰς αὐτούς· ἔπεμψάν τε ψήφισμα γράψαντες

§ 143 = Bell. Iud. I 10. 3 sq.

αὐτῷ τοῦτον ἔχον τὸν τρόπον. ἐπὶ πρυτάνεως καὶ ἱερέως Διονυσίου τοῦ Ἀσκληπιάδου, μηνὸς Πανέμου πέμπτῃ ἀπιόντος, ἀπεδόθη τοῖς στρατηγοῖς ψήφισμα Ἀθηναίων. ⟨150⟩ ἐπ' Ἀγαθοκλέους ἄρχοντος Εὐκλῆς Μενάνδρου Ἁλιμούσιος ἐγραμμάτευε, Μουνυχιῶνος ἑνδεκάτῃ, ἑνδεκάτῃ τῆς πρυτανείας, ἐκκλησίας γενομένης ἐν τῷ θεάτρῳ, τῶν προέδρων ἐπεψήφισε Δωρόθεος Ἐρχιεὺς καὶ οἱ συμπρόεδροι, (ἔδοξε) τῷ δήμῳ, Διονύσιος Διονυσίου εἶπεν. ⟨151⟩ ἐπειδὴ Ὑρκανὸς Ἀλεξάνδρου, ἀρχιερεὺς καὶ ἐθνάρχης τῶν Ἰουδαίων, διατελεῖ κοινῇ τε τῷ δήμῳ καὶ ἰδίᾳ τῶν πολιτῶν ἑκάστῳ εὐνοῶν καὶ πάσῃ χρώμενος περὶ αὐτοὺς σπουδῇ, καὶ τοὺς παραγιγνομένους Ἀθηναίων ἢ κατὰ πρεσβείαν ἢ κατ' ἰδίαν πρόφασιν ὡς αὐτὸν ὑποδέχεται φιλοφρόνως καὶ προπέμπει τῆς ἀσφαλοῦς αὐτῶν ἐπανόδου προνοούμενος, ἐμαρτυρήθη μὲν καὶ πρότερον περὶ τούτων, ⟨152⟩ δεδόχθαι δὲ καὶ νῦν, Θεοδοσίου τοῦ Θεοδώρου Σουνιέως εἰσηγησαμένου καὶ περὶ τῆς τἀνδρὸς ἀρετῆς ὑπομνήσαντος τὸν δῆμον, καὶ ὅτι προαίρεσιν ἔχει ποιεῖν ἡμᾶς ὅ τι ποτ' ἂν δύνηται ἀγαθόν, ⟨153⟩ τιμῆσαι τὸν ἄνδρα χρυσῷ στεφάνῳ ἀριστείῳ κατὰ τὸν νόμον, καὶ στῆσαι αὐτοῦ εἰκόνα χαλκῆν ἐν τῷ τεμένει τοῦ δήμου καὶ τῶν χαρίτων, ἀνειπεῖν δὲ τὸν στέφανον ἐν τῷ θεάτρῳ, διονυσίοις, τραγῳδῶν τῶν καινῶν ἀγομένων, καὶ παναθηναίοις καὶ ἐλευσινίοις, καὶ ἐν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσιν, ⟨154⟩ ἐπιμεληθῆναι δὲ τοὺς στρατηγοὺς διαμένοντί τ' αὐτῷ καὶ διαφυλάττοντι τὴν πρὸς ἡμᾶς εὔνοιαν εἶναι πᾶν ὅ τι ἂν ἐπινοήσωμεν εἰς τιμὴν καὶ χάριν τῆς τἀνδρὸς σπουδῆς καὶ φιλοτιμίας, ἵνα τούτων γενομένων φαίνηται ὁ δῆμος ἡμῶν ἀποδεχόμενος τοὺς ἀγαθοὺς καὶ τῆς

*προσηκούσης ἀμοιβῆς ἀξιῶν, καὶ ζηλώσῃ τὴν περὶ
ἡμᾶς σπουδὴν ἐκ τῶν ἤδη τετιμημένων. ⟨155⟩ ἑλέ-
σθαι δὲ καὶ πρέσβεις ἐξ ἁπάντων Ἀθηναίων, οἵ τινές
τ' αὐτῷ κομιοῦσι τὸ ψήφισμα, καὶ παρακαλέσουσι
προσδεξάμενον τὰς τιμὰς πειρᾶσθαί τι ποιεῖν ἀεὶ ἀγα-
θὸν ἡμῶν τὴν πόλιν.'*

*⟨156⟩ αἱ μὲν οὖν παρὰ Ῥωμαίων καὶ τοῦ δήμου
τοῦ Ἀθηναίων τιμαὶ πρὸς Ὑρκανὸν ἡμῖν δεδήλωνται
ἱκανῶς· ὁ Καῖσαρ δὲ διοικήσας τὰ κατὰ τὴν Συρίαν* 9
*ἀπέπλευσεν. ὡς δὲ Καίσαρα προπέμψας ἐκ τῆς Συρίας
Ἀντίπατρος εἰς τὴν Ἰουδαίαν ὑπέστρεψεν, ἀνεγείρει
μὲν εὐθὺς τὸ τεῖχος ὑπὸ Πομπηίου καθῃρημένον, καὶ
τὸν κατὰ τὴν χώραν θόρυβον ἐπιὼν κατέστελλεν, ἀπει-
λῶν θ' ἅμα καὶ συμβουλεύων ἠρεμεῖν· ⟨157⟩ τοὺς μὲν
γὰρ τὰ Ὑρκανοῦ φρονοῦντας ἐν εὐδαιμονίᾳ διάξειν
καὶ βιώσεσθαι τῶν ἰδίων ἀπολαύοντας κτημάτων ἀτα-
ράχως, προστιθεμένους δὲ ταῖς ἐκ τοῦ νεωτερίζειν
ἐλπίσι καὶ τοῖς ἀπ' αὐτῶν κέρδεσι προσανέχοντας αὐ-
τὸν μὲν ἕξειν ἀντὶ προστάτου δεσπότην, Ὑρκανὸν δ'
ἀντὶ βασιλέως τύραννον, Ῥωμαίους δὲ καὶ Καίσαρα
πικροὺς ἀνθ' ἡγεμόνων πολεμίους· οὐ γὰρ ἀνέξεσθαι
μετακινούμενον ὃν αὐτοὶ κατέστησαν. ταῦτα λέγων
καθίστη δι' ἑαυτοῦ τὰ κατὰ τὴν χώραν. ⟨158⟩ βρα-* 2
*δὺν δ' ὁρῶν καὶ νωθῆ τὸν Ὑρκανόν, Φασάηλον μὲν
τὸν πρεσβύτατον αὐτοῦ τῶν παίδων Ἱεροσολύμων καὶ
τῶν πέριξ στρατηγὸν ἀποδείκνυσι, τῷ δὲ μετ' αὐτὸν
Ἡρώδῃ τὴν Γαλιλαίαν ἐπέτρεψε, νέῳ παντάπασιν ὄντι·
πεντεκαίδεκα γὰρ αὐτῷ ἐγεγόνει μόνον ἔτη. ⟨159⟩
βλάπτει δ' οὐδὲν αὐτὸν ἡ νεότης, ἀλλ' ὢν τῷ φρο-
νήματι γενναῖος ὁ νεανίας ἀφορμὴν εὑρίσκει παρα-*

§ 159 = Bell. Iud. I 10. 5.

χρῆμα εἰς ἐπίδειξιν τῆς ἀρετῆς· καταλαβὼν γὰρ Ἐζεκίαν τὸν ἀρχιλῃστὴν τὰ προσεχῆ τῆς Συρίας κατατρέχοντα σὺν μεγάλῳ στίφει, τοῦτον συλλαβὼν κτείνει καὶ πολλοὺς τῶν σὺν αὐτῷ λῃστῶν. ⟨160⟩ σφόδρα δ' αὐτοῦ τὸ ἔργον τοῦτο ἠγάπησαν οἱ Σύροι· ποθοῦσι γὰρ αὐτοῖς ἀπηλλάχθαι τοῦ λῃστηρίου τὴν χώραν ἐκαθάρισεν. ὕμνουν γοῦν αὐτὸν ἐπὶ τούτῳ κατὰ κώμας καὶ πόλεις ὡς εἰρήνην αὐτοῖς παρεσχηκότα καὶ ἀσφαλῆ τῶν κτημάτων ἀπόλαυσιν. ἐγένετο δὲ διὰ τοῦτο καὶ Σέξτῳ Καίσαρι γνώριμος, ὄντι συγγενεῖ τοῦ μεγάλου Καίσαρος καὶ διέποντι τὴν Συρίαν. ⟨161⟩ ζῆλος δ' ἐμπίπτει τῶν Ἡρώδῃ πεπραγμένων Φασαήλῳ τἀδελφῷ, καὶ πρὸς τὴν εὐδοκίμησιν αὐτοῦ κινηθεὶς ἐφιλοτιμεῖτο μὴ ἀπολειφθῆναι τῆς ὁμοίας εὐφημίας, καὶ τοὺς ἐν Ἱεροσολύμοις εὐνουστάτους ἐποιεῖτο, δι' αὑτοῦ μὲν ἔχων τὴν πόλιν, οὔτε δ' ἀπειροκάλως τοῖς πράγμασι προσφερόμενος οὔτ' ἐξυβρίζων εἰς τὴν ἐξουσίαν. ⟨162⟩ ταῦτ' Ἀντίπατρον ἐποίει θεραπείας παρὰ τοῦ ἔθνους τυγχάνειν βασιλικῆς καὶ τιμῶν οἵων ἄν τις μεταλαμβάνοι τῶν ὅλων ὢν δεσπότης· ὑπὸ μέντοι τῆς ἐκ τούτων λαμπρότητος, οἷα φιλεῖ συμβαίνειν πολλάκις, οὐδὲν τῆς πρὸς Ὑρκανὸν εὐνοίας καὶ πίστεως παρέβη.

3 ⟨163⟩ οἱ δ' ἐν τέλει τῶν Ἰουδαίων ὁρῶντες τὸν Ἀντίπατρον καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ μεγάλως αὐξανομένους εὐνοίᾳ τε τῇ παρὰ τοῦ ἔθνους καὶ προσόδῳ τῇ τε παρὰ τῆς Ἰουδαίας καὶ τῶν Ὑρκανοῦ χρημάτων, κακοήθως εἶχον πρὸς αὐτόν. ⟨164⟩ καὶ γὰρ φιλίαν Ἀντίπατρος ἦν πεποιημένος πρὸς τοὺς Ῥωμαίων αὐτοκράτορας, καὶ χρήματα πείσας πέμψαι τὸν Ὑρκανὸν αὐτὸς λαβὼν νοσφίζεται τὴν δωρεάν· ὡς γὰρ ἰδίαν,

§ 163 = Bell. Iud. I 10. 6.

ἀλλ' οὐχ ὡς Ὑρκανοῦ διδόντος, ἔπεμψε. <165> ταῦθ' Ὑρκανὸς ἀκούων οὐκ ἐφρόντιζεν ἀλλὰ καὶ σφόδρ' ἔχαιρεν. ἐν δέει δ' ἦσαν οἱ πρῶτοι τῶν Ἰουδαίων, ὁρῶντες τὸν Ἡρώδην βίαιον καὶ τολμηρὸν καὶ τυραννίδος γλιχόμενον, καὶ προσελθόντες Ὑρκανῷ φανερῶς ἤδη κατηγόρουν Ἀντιπάτρου, καί 'μέχρι πότ'' ἔφασαν 'ἐπὶ τοῖς πραττομένοις ἡσυχάσεις; ἢ οὐχ ὁρᾷς Ἀντίπατρον μὲν καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν διεζωσμένους, σαυτὸν δὲ τῆς βασιλείας ὄνομα μόνον ἀκούοντα; <166> ἀλλὰ μὴ λανθανέτω σε ταῦτα, μηδ' ἀκίνδυνος εἶναι νόμιζε, ῥαθυμῶν περί τε σαυτῷ καὶ τῇ βασιλείᾳ. οὐ γὰρ ἐπίτροποί σου τῶν πραγμάτων Ἀντίπατρος καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ νῦν εἰσί, μηδ' ἀπάτα σαυτὸν τοῦτ' οἰόμενος, ἀλλὰ δεσπόται φανερῶς ἀνωμολόγηνται. <167> καὶ γὰρ Ἡρώδης ὁ παῖς αὐτοῦ Ἐζεκίαν ἀπέκτεινε καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ παραβὰς τὸν ἡμέτερον νόμον, ὃς κεκώλυκεν ἄνθρωπον ἀναιρεῖν καὶ πονηρὸν ὄντα, εἰ μὴ πρότερον κατακριθείη τοῦτο παθεῖν ὑπὸ τοῦ συνεδρίου· μὴ λαβὼν δ' ἐξουσίαν παρὰ σοῦ ταῦτα ἐτόλμησεν.'

<168> Ὑρκανὸς δ' ἀκούσας ταῦτα πείθεται· προσ- 4
εξῆψαν δ' αὐτοῦ τὴν ὀργὴν καὶ αἱ μητέρες τῶν ὑπὸ Ἡρώδου πεφονευμένων· αὗται γὰρ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ παρακαλοῦσαι τὸν βασιλέα καὶ τὸν δῆμον, ἵνα δίκην Ἡρώδης ἐν τῷ συνεδρίῳ τῶν πεπραγμένων ὑπόσχῃ, διετέλουν. <169> κινηθεὶς οὖν ὑπὸ τούτων Ὑρκανὸς Ἡρώδην ἐκάλει δικασόμενον ὑπὲρ ὧν διεβάλλετο. ὃ δ' ἧκε, τοῦ πατρὸς αὐτῷ παραινέσαντος μὴ ὡς ἰδιώτης μετὰ δ' ἀσφαλείας εἰσελθεῖν καὶ φυλακῆς τῆς περὶ τὸ σῶμα, τά τε κατὰ τὴν Γαλι-

§ 168 = Bell. Iud. I 10. 7.

λαίαν ὃν ἐνόμισεν αὐτῷ συμφέρειν τρόπον ἁρμοσάμενος, καὶ μετὰ στίφους ἀποχρῶντος αὐτῷ πρὸς τὴν ὁδόν, ὡς μήτ' ἐπίφοβος Ὑρκανῷ δόξειε μετὰ μείζονος παραγιγνόμενος τάγματος, μήτε γυμνὸς καὶ ἀφύλακτος εἴη πρὸς τὴν δίκην. ⟨170⟩ Σέξτος μέντοι, ὁ τῆς Συρίας ἡγεμών, γράφει παρακαλῶν Ὑρκανὸν ἀπολῦσαι τὸν Ἡρώδην ἐκ τῆς δίκης, καὶ προσαπειλῶν παρακούσαντι. τῷ δ' ἦν ἀφορμὴ καὶ τὰ παρὰ τοῦ Σέξτου γράμματα πρὸς τὸ μηδὲν ἐκ τοῦ συνεδρίου παθόντα ἀπολῦσαι τὸν Ἡρώδην· ἠγάπα γὰρ αὐτὸν ὡς υἱόν. ⟨171⟩ καταστὰς δ' ἐν τῷ συνεδρίῳ μετὰ τοῦ σὺν αὐτῷ τάγματος Ἡρώδης κατέπληξεν ἅπαντας, καὶ κατηγορεῖν ἐθάρρει τὸ λοιπὸν οὐδεὶς τῶν πρὶν ἀφικέσθαι διαβαλλόντων, ἀλλ' ἦν ἡσυχία καὶ τοῦ τί χρὴ ποιεῖν ἀπορία. ⟨172⟩ διακειμένων δ' οὕτως, εἷς τις Σαμέας τοὔνομα, δίκαιος ἀνὴρ καὶ διὰ τοῦτο τοῦ δεδιέναι κρείττων, ἀναστὰς εἶπεν 'ἄνδρες σύνεδροι καὶ βασιλεῦ, εἰς δίκην μὲν οὔτ' αὐτὸς οἶδά τινα τῶν πώποτε ὑπ' αὐτῆς εἰς ἡμᾶς κεκλημένων οὕτω παραστάντα, οὔθ' ὑμᾶς ἔχειν εἰπεῖν ὑπολαμβάνω, ἀλλὰ πᾶς ὅστις δή ποτ' οὖν ἀφῖκται εἰς τοῦτο τὸ συνέδριον κριθησόμενος, ταπεινὸς παρίσταται καὶ σχήματι δεδοικότος καὶ ἔλεον θηρωμένου παρ' ἡμῖν, κόμην τ' ἐπιθρέψας καὶ ἐσθῆτα μέλαιναν ἐνδεδυμένος· ⟨173⟩ ὁ δὲ βέλτιστος Ἡρώδης, φόνου δίκην φεύγων καὶ ἐπ' αἰτίᾳ τοιαύτῃ κεκλημένος, ἕστηκε τὴν πορφύραν περικείμενος καὶ τὴν κεφαλὴν κεκοσμημένος τῇ συνθέσει τῆς κόμης, καὶ περὶ αὐτὸν ἔχων ὁπλίτας, ἵν', ἂν κατακρίνωμεν αὐτοῦ κατὰ τὸν νόμον, κτείνῃ μὲν ἡμᾶς, αὐτὸς δὲ σωθῇ βιασάμενος τὸ δίκαιον. ⟨174⟩ ἀλλ' Ἡρώδην μὲν ἐπὶ τούτοις οὐκ ἂν μεμψαίμην, εἰ τὸ αὐτοῦ συμ-

φέρον ποιεῖται περὶ πλείονος ἢ τὸ νόμιμον, ὑμᾶς δὲ καὶ τὸν βασιλέα τοσαύτην ἄδειαν αὐτῷ παρασχόντας. ἴστε μέντοι μέγαν τὸν θεόν, καὶ οὗτος ὃν νῦν δι' Ὑρκανὸν ἀπολῦσαι βούλεσθε, κολάσει ὑμᾶς ποτὲ καὶ αὐτὸν τὸν βασιλέα.' ⟨175⟩ διήμαρτε δ' οὐδὲν τῶν εἰρημένων. ὁ γὰρ Ἡρώδης τὴν βασιλείαν παραλαβὼν πάντας ἀπέκτεινε τοὺς ἐν τῷ συνεδρίῳ καὶ Ὑρκανὸν αὐτόν, χωρὶς τοῦ Σαμέου· ⟨176⟩ σφόδρα γὰρ αὐτὸν διὰ τὴν δικαιοσύνην ἐτίμησε, καὶ ὅτι τῆς πόλεως μετὰ ταῦτα πολιορκουμένης ὑπό τε Ἡρώδου καὶ Σοσσίου παρῄνεσε τῷ δήμῳ δέξασθαι τὸν Ἡρώδην, εἰπὼν διὰ τὰς ἁμαρτίας οὐ δύνασθαι διαφυγεῖν αὐτόν.

⟨177⟩ καὶ περὶ μὲν τούτων κατὰ χώραν ἐροῦμεν· 5 Ὑρκανὸς δ' ὁρῶν ὡρμημένους πρὸς τὴν ἀναίρεσιν τὴν Ἡρώδου τοὺς ἐν τῷ συνεδρίῳ, τὴν δίκην εἰς ἄλλην ἡμέραν ἀνεβάλετο, καὶ πέμψας κρύφα πρὸς Ἡρώδην συνεβούλευσεν αὐτῷ φυγεῖν ἐκ τῆς πόλεως· οὕτω γὰρ τὸν κίνδυνον διαφεύξεσθαι. ⟨178⟩ καὶ ὃ μὲν ἀνεχώρησεν εἰς Δαμασκὸν ὡς φεύγων τὸν βασιλέα, καὶ παραγενόμενος πρὸς Σέξτον Καίσαρα καὶ τὰ καθ' αὑτὸν ἀσφαλισάμενος οὕτως εἶχεν ὡς, εἰ καλοῖτο πάλιν εἰς τὸ συνέδριον ἐπὶ δίκην, οὐχ ὑπακουσόμενος· ⟨179⟩ ἠγανάκτουν δ' οἱ ἐν τῷ συνεδρίῳ, καὶ τὸν Ὑρκανὸν ἐπειρῶντο διδάσκειν ὅτι πάντα ταῦτ' εἴη κατ' αὐτοῦ. τὸν δ' οὐκ ἐλάνθανε μέν, πράττειν δ' οὐδὲν εἶχεν ὑπ' ἀνανδρίας καὶ ἀνοίας. ⟨180⟩ Σέξτου δὲ ποιήσαντος Ἡρώδην στρατηγὸν τῆς Κοίλης Συρίας (χρημάτων γὰρ αὐτῷ τοῦτ' ἀπέδοτο), Ὑρκανὸς ἦν ἐν φόβῳ μὴ στρατεύσηται Ἡρώδης καὶ ἐπ' αὐτόν. οὐ πολὺ δὲ τοῦτο τὸ δέος ἐβράδυνεν, ἀλλ' ἧκεν ἄγων ὁ Ἡρώδης

§ 178 = Bell. Iud. I 10. 8. § 180 = Bell. Iud. I 10. 9.

στρατιὰν ἐπ' αὐτόν, ὀργιζόμενος τῆς δίκης αὐτῷ καὶ τοῦ κληθῆναι πρὸς τὸ λόγον ὑποσχεῖν ἐν τῷ συνεδρίῳ. ⟨181⟩ διεκώλυσαν δ' αὐτὸν προσβαλεῖν τοῖς Ἱεροσολύμοις ὑπαντήσαντες ὅ τε πατὴρ Ἀντίπατρος καὶ ἀδελφός, καὶ τὴν ὁρμὴν αὐτοῦ καταπαύσαντες, καὶ παρακαλέσαντες ἔργῳ μὲν ἐγχειρεῖν μηδενί, καταπληξάμενον δ' ἀπειλῇ μόνον μὴ χωρῆσαι περαιτέρω κατὰ τοῦ παρασχόντος αὐτὸν εἰς τοῦτο παρελθεῖν τἀξίωμα. ⟨182⟩ ἠξίουν τε περὶ τοῦ κληθέντα ἐπὶ δίκην ἐλθεῖν ἀγανακτοῦντα, μεμνῆσθαι καὶ τῆς ἀφέσεως καὶ χάριν αὐτῆς εἰδέναι, καὶ μὴ πρὸς μὲν τὸ σκυθρωπότερον ἀπαντᾶν, περὶ δὲ τῆς σωτηρίας ἀχαριστεῖν, ⟨183⟩ λογίζεσθαι δ' ὡς, εἰ καὶ πολέμου ῥοπὰς βραβεύει τὸ θεῖον, πλέον ἐστὶ τῆς στρατείας τὸ ἄδικον· διὸ καὶ τὴν νίκην μὴ πάντῃ προσδοκᾶν μέλλοντα πολεμεῖν βασιλεῖ καὶ συντρόφῳ, καὶ πολλὰ μὲν εὐεργετήσαντι, μηδὲν δὲ χαλεπὸν εἰς αὐτὸν εἰργασμένῳ, περὶ δ' ὧν ἐγκαλοίη, διὰ πονηροὺς συμβούλους, ἀλλὰ μὴ δι' αὐτόν, ὑπόνοιαν αὐτῷ καὶ σκιὰν δυσκόλου τινὸς παρεσχημένῳ. ⟨184⟩ πείθεται τούτοις Ἡρώδης, ὑπολαβὼν εἰς τὰς ἐλπίδας ἀποχρῆν αὐτῷ καὶ τὸ τὴν ἰσχὺν ἐπιδείξασθαι τῷ ἔθνει μόνον.

10 ⟨185⟩ καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν Ἰουδαίαν οὕτως εἶχεν, ὁ δὲ Καῖσαρ ἐλθὼν εἰς Ῥώμην ἕτοιμος ἦν πλεῖν ἐπ' Ἀφρικῆς, πολεμήσων Σκιπίωνι καὶ Κάτωνι. πέμψας δ' Ὑρκανὸς πρὸς αὐτὸν παρεκάλει βεβαιώσασθαι τὴν πρὸς αὐτὸν φιλίαν καὶ συμμαχίαν. ⟨186⟩ ἔδοξε δ' ἀναγκαῖον εἶναί μοι πάσας ἐκθέσθαι τὰς γεγενημένας Ῥωμαίοις καὶ τοῖς αὐτοκράτορσιν αὐτῶν τιμὰς καὶ συμμαχίας πρὸς τὸ ἔθνος ἡμῶν, ἵνα μὴ λανθάνῃ τοὺς ἄλλους ἅπαντας ὅτι καὶ οἱ τῆς Ἀσίας καὶ οἱ τῆς Εὐ-

ρώπης βασιλεῖς διὰ σπουδῆς ἔσχον ἡμᾶς, τήν τ' ἀνδρείαν ἡμῶν καὶ τὴν πίστιν ἀγαπήσαντες. ⟨187⟩ ἐπεὶ δὲ πολλοὶ διὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς δυσμένειαν ἀπιστοῦσι τοῖς ὑπὸ Περσῶν καὶ Μακεδόνων ἀναγεγραμμένοις περὶ ἡμῶν, τῷ μὴ καὶ ταῦτα πανταχοῦ μηδ' ἐν τοῖς δημοσίοις ἀποκεῖσθαι τόποις, ἀλλὰ παρ' ἡμῖν τ' αὐτοῖς καί τισιν ἄλλοις τῶν βαρβάρων, πρὸς δὲ τὰ ὑπὸ Ῥωμαίων δόγματα οὐκ ἔστιν ἀντειπεῖν ⟨188⟩ (ἔν τε γὰρ δημοσίοις ἀνάκειται τόποις τῶν πόλεων καὶ ἔτι νῦν ἐν τῷ Καπετωλίῳ στήλαις ἀναγέγραπται χαλκαῖς· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ Καῖσαρ Ἰούλιος τοῖς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Ἰουδαίοις ποιήσας χαλκῆν στήλην ἐδήλωσεν ὅτι Ἀλεξανδρέων πολῖταί εἰσιν), ἐκ τούτων ποιήσομαι καὶ τὴν ἀπόδειξιν. ⟨189⟩ παραθήσομαι δὲ καὶ τὰ γενόμενα ὑπό τε τῆς συγκλήτου δόγματα καὶ Ἰουλίου Καίσαρος πρός τε Ὑρκανὸν καὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν.

⟨190⟩ Γάιος Ἰούλιος Καῖσαρ αὐτοκράτωρ καὶ 2
ἀρχιερεύς, δικτάτωρ τὸ δεύτερον, Σιδωνίων ἄρχουσι βουλῇ δήμῳ χαίρειν. εἰ ἔρρωσθε, εὖ ἂν ἔχοι, κἀγὼ δὲ ἔρρωμαι σὺν τῷ στρατοπέδῳ. ⟨191⟩ τῆς γενομένης ἀναγραφῆς ἐν τῇ δέλτῳ πρὸς Ὑρκανὸν υἱὸν Ἀλεξάνδρου, ἀρχιερέα καὶ ἐθνάρχην Ἰουδαίων, πέπομφα ὑμῖν τὸ ἀντίγραφον, ἵν' ἐν τοῖς δημοσίοις ὑμῶν ἀνακέηται γράμμασι. βούλομαι δὲ καὶ ἑλληνιστὶ καὶ ῥωμαϊστὶ ἐν δέλτῳ χαλκῇ τοῦτο ἀνατεθῆναι. ⟨192⟩ ἔστι δὲ δὴ τοῦτο· Ἰούλιος Καῖσαρ, αὐτοκράτωρ τὸ δεύτερον καὶ ἀρχιερεύς, μετὰ συμβουλίου γνώμης ἐπέκρινα. ἐπεὶ Ὑρκανὸς Ἀλεξάνδρου Ἰουδαῖος καὶ νῦν καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις, ἔν τ' εἰρήνῃ καὶ πολέμῳ, πίστιν τε καὶ σπουδὴν περὶ τὰ ἡμέτερα πράγματα ἐνεδείξατο, ὡς αὐτῷ πολλοὶ μεμαρτυρήκασιν αὐτοκράτορες, ⟨193⟩ καὶ

ἐν τῷ ἔγγιστα ἐν Ἀλεξανδρείᾳ πολέμῳ μετὰ χιλίων πεντακοσίων στρατιωτῶν ἧκε σύμμαχος, καὶ πρὸς Μιθριδάτην ἀποσταλεὶς ὑπ' ἐμοῦ πάντας ἀνδρείᾳ τοὺς ἐν τῇ τάξει ὑπερέβαλε, ⟨194⟩ διὰ ταύτας τὰς αἰτίας Ὑρκανὸν Ἀλεξάνδρου καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ ἐθνάρχας Ἰουδαίων εἶναι βούλομαι, ἀρχιερωσύνην τε Ἰουδαίων διὰ παντὸς ἔχειν κατὰ τὰ πάτρια ἔθη, εἶναί τ' αὐτὸν καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ συμμάχους ἡμῖν, ἔτι δὲ καὶ ἐν τοῖς κατ' ἄνδρα φίλοις ἀριθμεῖσθαι· ⟨195⟩ ὅσα τε κατὰ τοὺς ἰδίους αὐτῶν νόμους ἐστὶν ἀρχιερατικὰ ἢ φιλάνθρωπα, ταῦτα κελεύω κατέχειν αὐτὸν καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ. ἂν δὲ μεταξὺ γένηταί τις ζήτησις περὶ τῆς Ἰουδαίων ἀγωγῆς, ἀρέσκει μοι κρίσιν γίγνεσθαι παρ' αὐτοῖς. παραχειμασίαν δ' ἢ χρήματα πράττεσθαι οὐ δοκιμάζω.'

3 ⟨196⟩ 'Γαΐου Καίσαρος αὐτοκράτορος ὑπάτου δεδογμένα συγκεχωρημένα προσκεκριμένα ἐστὶν οὕτως ἔχοντα, ὅπως τὰ τέκνα αὐτοῦ τοῦ Ἰουδαίων ἔθνους ἄρχῃ, καὶ τοὺς δεδομένους τόπους καρπίζωνται, καὶ ὁ ἀρχιερεὺς αὐτὸς καὶ ἐθνάρχης τῶν Ἰουδαίων προϊστῆται τῶν ἀδικουμένων. ⟨197⟩ πέμψαι δὲ πρὸς Ὑρκανὸν Ἀλεξάνδρου υἱόν, ἀρχιερέα τῶν Ἰουδαίων, πρεσβευτὰς τοὺς περὶ φιλίας καὶ συμμαχίας διαλεξομένους. ἀνατεθῆναι δὲ καὶ χαλκῆν δέλτον ταῦτα περιέχουσαν ἔν τε τῷ Καπετωλίῳ καὶ Σιδῶνι καὶ Τύρῳ καὶ ἐν Ἀσκάλωνι καὶ ἐν τοῖς ναοῖς, ἐγκεχαραγμένην γράμμασι Ῥωμαϊκοῖς τε καὶ Ἑλληνικοῖς. ⟨198⟩ ὅπως τε τὸ δόγμα τοῦτο πᾶσι τοῖς κατὰ τὴν πόλιν ταμίαις καὶ τοῖς τούτων ἡγουμένοις εἴς τε τοὺς φίλους ἀνενέγκωσι. καὶ ξένια τοῖς πρεσβευταῖς παρασχεῖν, καὶ διατάγματα διαπέμψαι πανταχοῦ.'

⟨199⟩ *Γάιος Καῖσαρ, αὐτοκράτωρ δικτάτωρ ὕπα-* 4
τος, τιμῆς καὶ ἀρετῆς καὶ φιλανθρωπίας ἕνεκεν συνεχώρησεν ἐπὶ συμφέροντι τῆς συγκλήτου καὶ τοῦ δήμου τοῦ Ῥωμαίων Ὑρκανὸν Ἀλεξάνδρου υἱόν, αὐτόν τε καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ, ἀρχιερεῖς τε καὶ ἱερεῖς Ἱεροσολύμων καὶ τοῦ ἔθνους εἶναι ἐπὶ τοῖς δικαίοις καὶ τοῖς νομίμοις οἷς καὶ οἱ πρόγονοι αὐτῶν τὴν ἱερωσύνην διακατέσχον.'

⟨200⟩ *Γάιος Καῖσαρ, ὕπατος τὸ πέμπτον, ἔκρινε* 5
τούτους ἔχειν καὶ τειχίσαι τὴν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν, καὶ κατέχειν αὐτὴν Ὑρκανὸν Ἀλεξάνδρου, ἀρχιερέα Ἰουδαίων καὶ ἐθνάρχην, ὡς ἂν αὐτὸς προαιρῆται· ⟨201⟩ *ὅπως τε Ἰουδαίοις ἐν τῷ δευτέρῳ τῆς μισθώσεως ἔτει τῆς προσόδου κόρον ὑπεξέλωνται, καὶ μήτ' ἐργολαβῶσί τινες μήτε φόρους τοὺς αὐτοὺς τελῶσιν.'*

⟨202⟩ *Γάιος Καῖσαρ, αὐτοκράτωρ τὸ δεύτερον,* 6
ἔστησε κατ' ἐνιαυτὸν ὅπως τελῶσιν ὑπὲρ τῆς Ἱεροσολυμιτῶν πόλεως, Ἰόπης ὑπεξαιρουμένης, χωρὶς τοῦ ἑβδόμου ἔτους, ὃν σαββατικὸν ἐνιαυτὸν προσαγορεύουσιν, ἐπειδὴ ἐν αὐτῷ μήτε τὸν ἀπὸ τῶν δένδρων καρπὸν λαμβάνουσι μήτε σπείρουσι· ⟨203⟩ *καὶ ἵν' ἐν Σιδῶνι τῷ δευτέρῳ ἔτει τὸν φόρον ἀποδιδῶσι, τὸ τέταρτον τῶν σπειρομένων· πρὸς τούτοις ἔτι καὶ Ὑρκανῷ καὶ τοῖς τέκνοις αὐτοῦ τὰς δεκάτας τελῶσιν, ἃς ἐτέλουν καὶ τοῖς προγόνοις αὐτῶν·* ⟨204⟩ *καὶ ὅπως μηδεὶς μήτ' ἄρχων μήτε στρατηγὸς ἢ πρεσβευτὴς ἐν τοῖς ὅροις τῶν Ἰουδαίων ἐνιστῇ συμμαχίαν, μηδὲ στρατιώτας ἐξῇ τὰ χρήματα τούτων εἰσπράττεσθαι ἢ εἰς παραχειμασίαν ἢ ἄλλῳ τινὶ ὀνόματι, ἀλλ' εἶναι πανταχόθεν ἀνεπηρεάστους.* ⟨205⟩ *ὅσα τε μετὰ ταῦτ' ἔσχον καὶ ἐνεμέθησαν ἢ ἐπρίαντο, ταῦτα πάντ' αὐτοὺς*

ἔχειν. Ἰόπην δὲ πόλιν, ἣν ἀπ' ἀρχῆς ἔσχον Ἰουδαῖοι ποιούμενοι τὴν πρὸς Ῥωμαίους φιλίαν, αὐτῶν εἶναι, καθὼς καὶ τὸ πρότερον, ἡμῖν ἀρέσκειν· ⟨206⟩ φόρους τε ὑπὲρ ταύτης τῆς πόλεως Ὑρκανὸν ἔχειν Ἀλεξάνδρου υἱὸν καὶ παῖδας αὐτοῦ παρὰ τῶν τὴν γῆν νεμομένων, χώρας καὶ λιμένος ἐξαγωγίου κατ' ἐνιαυτὸν Σιδῶνι, μοδίους δισμυρίους ἑξακοσίους καὶ ἑβδομήκοντα πέντε, ὑπεξαιρουμένου τοῦ ἑβδόμου ἔτους, ὃ σαββατικὸν καλοῦσι, καθ' ὃ οὔτ' ἀροῦσιν οὔτε τὸν ἀπὸ τῶν δένδρων καρπὸν λαμβάνουσι. ⟨207⟩ τάς τε κώμας τὰς ἐν τῷ μεγάλῳ πεδίῳ, ἃς Ὑρκανὸς καὶ οἱ πρόγονοι αὐτοῦ πρότερον διακατέσχον, ἀρέσκειν τῇ συγκλήτῳ ταῦτα Ὑρκανὸν ἔχειν καὶ Ἰουδαίους ἐπὶ τοῖς δικαίοις οἷς καὶ πρότερον εἶχον· ⟨208⟩ μένειν δὲ καὶ τὰ ἀπ' ἀρχῆς δίκαια, ὅσα πρὸς ἀλλήλους Ἰουδαίοις καὶ τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς ἱερεῦσιν ἦν, τά τε φιλάνθρωπα, ὅσα τοῦ τε δήμου ψηφισαμένου καὶ τῆς συγκλήτου ἔσχον. ἐπὶ τούτοις τε τοῖς δικαίοις χρῆσθαι αὐτοῖς ἐξεῖναι ἐν Λύδδοις. ⟨209⟩ τούς τε τόπους καὶ χώρας καὶ ἐποίκια, ὅσα βασιλεῦσι Συρίας καὶ Φοινίκης συμμάχοις οὖσι Ῥωμαίων κατὰ δωρεὰν ὑπῆρχε καρποῦσθαι, ταῦτα δοκιμάζει ἡ σύγκλητος Ὑρκανὸν τὸν ἐθνάρχην καὶ Ἰουδαίους ἔχειν· ⟨210⟩ δίδοσθαί τε Ὑρκανῷ καὶ παισὶ τοῖς αὐτοῦ καὶ πρεσβευταῖς τοῖς ὑπ' αὐτοῦ πεμφθεῖσιν ἔν τε πυγμῇ μονομάχων καὶ θηρίων καθεζομένους μετὰ τῶν συγκλητικῶν θεωρεῖν, καὶ αἰτησαμένους παρὰ δικτάτορος ἢ παρὰ ἱππάρχου παρελθεῖν, ὅταν εἰς τὴν σύγκλητον εἰσάγωσι, τὰ ἀποκρίματα αὐτοῖς ἀποδίδοσθαι ἐν ἡμέραις δέκα ταῖς ἁπάσαις, ἀφ' ἧς ἂν τὸ δόγμα γένηται.'

7 ⟨211⟩ 'Γάιος Καῖσαρ, αὐτοκράτωρ δικτάτωρ τὸ

τέταρτον ὕπατός τε τὸ πέμπτον, δικτάτωρ ἀποδεδειγμένος διὰ βίου, λόγους ἐποιήσατο περὶ τῶν δικαίων τῶν Ὑρκανοῦ τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἀρχιερέως Ἰουδαίων καὶ ἐθνάρχου, τοιούτους· ⟨212⟩ τῶν πρὸ ἐμοῦ αὐτοκρατόρων ἐν ταῖς ἐπαρχίαις μαρτυρησάντων Ὑρκανῷ ἀρχιερεῖ Ἰουδαίων καὶ Ἰουδαίοις, ἐπί τε συγκλήτου καὶ δήμου Ῥωμαίων, εὐχαριστήσαντός τε τοῦ δήμου καὶ τῆς συγκλήτου αὐτοῖς, καλῶς ἔχει καὶ ἡμᾶς ἀπομνημονεύειν καὶ προνοεῖν ὅπως Ὑρκανῷ καὶ τῷ ἔθνει τῷ Ἰουδαίων καὶ τοῖς Ὑρκανοῦ παισὶν ὑπὸ συγκλήτου καὶ δήμου Ῥωμαίων ἀξία τῆς πρὸς ἡμᾶς εὐνοίας αὐτῶν καὶ ὧν εὐηργέτησαν ἡμᾶς χάρις ἀνταποδοθῇ.'

⟨213⟩ 'Ἰούλιος Γάιος, στρατηγὸς ὕπατος Ῥω- 8
μαίων, Παριανῶν ἄρχουσι βουλῇ δήμῳ χαίρειν. ἐνέτυχόν μοι οἱ Ἰουδαῖοι ἐν Δήλῳ καί τινες τῶν παροίκων Ἰουδαίων, παρόντων καὶ τῶν ὑμετέρων πρέσβεων, καὶ ἐνεφάνισαν ὡς ὑμεῖς ψηφίσματι κωλύετε αὐτοὺς τοῖς πατρίοις ἔθεσι καὶ ἱεροῖς χρῆσθαι. ⟨214⟩ ἐμοὶ τοίνυν οὐκ ἀρέσκει κατὰ τῶν ἡμετέρων φίλων καὶ συμμάχων τοιαῦτα γίγνεσθαι ψηφίσματα, καὶ κωλύεσθαι αὐτοὺς ζῆν κατὰ τὰ αὐτῶν ἔθη, καὶ χρήματα εἰς σύνδειπνα καὶ τὰ ἱερὰ εἰσφέρειν, τοῦτο ποιεῖν αὐτῶν μηδ' ἐν Ῥώμῃ κεκωλυμένων. ⟨215⟩ καὶ γὰρ Γάιος Καῖσαρ ὁ ἡμέτερος στρατηγὸς [καὶ] ὕπατος, ἐν τῷ διατάγματι κωλύων θιάσους συνάγεσθαι κατὰ πόλιν, μόνους τούτους οὐκ ἐκώλυσεν οὔτε χρήματα συνεισφέρειν οὔτε σύνδειπνα ποιεῖν. ⟨216⟩ ὁμοίως δὲ κἀγὼ τοὺς ἄλλους θιάσους κωλύων, τούτους μόνους ἐπιτρέπω κατὰ τὰ πάτρια ἔθη καὶ νόμιμα συνάγεσθαί τε καὶ ἑστιᾶσθαι. καὶ ὑμᾶς οὖν καλῶς ἔχει, εἴ τι κατὰ τῶν ἡμετέρων φίλων καὶ συμμάχων ψήφισμα ἐποιή-

σατε, τοῦτ' ἀκυρῶσαι διὰ τὴν περὶ ἡμᾶς αὐτῶν ἀρετὴν καὶ εὔνοιαν.'

9 ⟨217⟩ μετὰ δὲ τὸν Γαΐου θάνατον Μᾶρκος Ἀντώνιος καὶ Πόπλιος Δολοβέλλας, ὕπατοι ὄντες, τήν τε σύγκλητον συνήγαγον καὶ τοὺς παρ' Ὑρκανοῦ πρέσβεις παραγαγόντες διελέχθησαν περὶ ὧν ἠξίουν, καὶ φιλίαν πρὸς αὐτοὺς ἐποίησαν· καὶ πάντα συγχωρεῖν αὐτοῖς ἡ σύγκλητος ἐψηφίσατο, ὅσων τυγχάνειν ἐβούλοντο. ⟨218⟩ παρατίθεμαι δὲ καὶ τὸ δόγμα, ὅπως τὴν ἀπόδειξιν τῶν λεγομένων ἐγγύθεν ἔχωσιν οἱ ἀναγιγνώσκοντες τὴν πραγματείαν. ἦν δὲ τοιοῦτο·

10 ⟨219⟩ 'δόγμα συγκλήτου ἐκ τοῦ ταμιείου ἀντιγεγραμμένον ἐκ τῶν δέλτων τῶν δημοσίων τῶν ταμιευτικῶν, Κοΐντῳ Ῥουτιλίῳ Κοΐντῳ Κορνηλίῳ ταμίαις κατὰ πόλιν, δέλτῳ δευτέρᾳ καὶ ἐκ τῶν πρώτων. ⟨220⟩ τῇ πρὸ τριῶν εἰδῶν Ἀπριλλίων ἐν τῷ ναῷ τῆς Ὁμονοίας. γραφομένῳ παρῆσαν Λεύκιος Καλπούρνιος Μενηνία Πίσων, Σέρβιος Παπίνιος Λεμωνία Κόϊντος, Γάιος Κανίνιος Τηρητίνα Ῥέβιλος, Πόπλιος Τιδήτιος Λευκίου υἱὸς Πολλία, Λεύκιος Ἀπουλῖνος Λευκίου υἱὸς Σεργία, Φλάβιος Λευκίου Λεμωνία, Πόπλιος Πλαύτιος Ποπλίου Παπιρία, Μᾶρκος Ἀκύλιος Μάρκου Μεκία, Λεύκιος Ἐρούκιος Λευκίου Στελλατίνα, Μᾶρκος Κοΐντιος Μάρκου υἱὸς Πολλία Πλάγκιλλος, Πόπλιος Σέριος. ⟨221⟩ Πόπλιος Δολοβέλλας Μᾶρκος Ἀντώνιος ὕπατοι λόγους ἐποιήσαντο. περὶ ὧν δόγματι συγκλήτου Γάιος Καῖσαρ ὑπὲρ Ἰουδαίων ἔκρινε καὶ εἰς τὸ ταμιεῖον οὐκ ἔφθασεν ἀνενεχθῆναι, περὶ τούτων ἀρέσκει ἡμῖν γενέσθαι ὡς καὶ Ποπλίῳ Δολοβέλλᾳ καὶ Μάρκῳ Ἀντωνίῳ τοῖς ὑπάτοις ἔδοξεν, ἀνενεγκεῖν τε ταῦτ' εἰς δέλτους καὶ πρὸς τοὺς κατὰ πόλιν ταμίας, ὅπως φροντίσωσι

καὶ αὐτοὶ ἐν δέλτοις ἀναθεῖναι διπτύχοις. ⟨222⟩ ἐγένετο πρὸ πέντε εἰδῶν Φεβρουαρίων ἐν τῷ ναῷ τῆς Ὁμονοίας. οἱ δὲ πρεσβεύοντες παρ' Ὑρκανοῦ τοῦ ἀρχιερέως ἦσαν οὗτοι, Λυσίμαχος Παυσανίου, Ἀλέξανδρος Θεοδώρου, Πάτροκλος Χαιρέου, Ἰωνάθης Ὀνίου.'

⟨223⟩ ἔπεμψε δὲ τούτων Ὑρκανὸς τῶν πρεσβευτῶν 11
ἕνα καὶ πρὸς Δολοβέλλαν τὸν τῆς Ἀσίας τόθ' ἡγεμόνα, παρακαλῶν ἀπολῦσαι τοὺς Ἰουδαίους τῆς στρατείας καὶ τὰ πάτρια τηρεῖν ἔθη, καὶ κατὰ ταῦτα ζῆν ἐπιτρέπειν· οὗ τυχεῖν αὐτῷ ῥᾳδίως ἐγένετο· ⟨224⟩ λαβὼν γὰρ ὁ Δολοβέλλας τὰ παρὰ τοῦ Ὑρκανοῦ γράμματα, μηδὲ βουλευσάμενος ἐπιστέλλει τοῖς κατὰ τὴν Ἀσίαν ἅπασι, γράψας καὶ τῇ Ἐφεσίων πόλει πρωτευούσῃ τῆς Ἀσίας περὶ τῶν Ἰουδαίων. ἡ δ' ἐπιστολὴ τοῦτον περιεῖχε τὸν τρόπον·

⟨225⟩ 'ἐπὶ πρυτάνεως Ἀρτέμωνος, μηνὸς Ληναιῶ- 12
νος πρώτῃ, Δολοβέλλας αὐτοκράτωρ Ἐφεσίων βουλῇ ἄρχουσι δήμῳ χαίρειν. ⟨226⟩ Ἀλέξανδρος Θεοδώρου, πρεσβευτὴς Ὑρκανοῦ τοῦ Ἀλεξάνδρου υἱοῦ, ἀρχιερέως καὶ ἐθνάρχου τῶν Ἰουδαίων, ἐνεφάνισέ μοι περὶ τοῦ μὴ δύνασθαι στρατεύεσθαι τοὺς πολίτας αὐτοῦ διὰ τὸ μήτε ὅπλα βαστάζειν δύνασθαι μήτε ὁδοιπορεῖν αὐτοὺς ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν σαββάτων, μήτε τροφῶν τῶν πατρίων καὶ συνήθων κατ' αὐτοὺς εὐπορεῖν. ⟨227⟩ ἐγώ τε οὖν αὐτοῖς, καθὼς καὶ οἱ πρὸ ἐμοῦ ἡγεμόνες, δίδωμι τὴν ἀστρατείαν, καὶ συγχωρῶ χρῆσθαι τοῖς πατρίοις ἐθισμοῖς ἱερῶν ἕνεκα καὶ ἁγίων συναγομένοις, καθὼς αὐτοῖς νόμιμον, καὶ τῶν πρὸς τὰς θυσίας ἀφαιρεμάτων, ὑμᾶς τε βούλομαι ταῦτα γράψαι κατὰ πόλεις.'

13 〈228〉 καὶ ταῦτα μὲν Δολοβέλλας Ὑρκανοῦ πρεσβευσαμένου πρὸς αὐτὸν ἐχαρίσατο τοῖς ἡμετέροις, Λεύκιος δὲ Λέντλος ὕπατος εἶπε 'πολίτας Ῥωμαίων Ἰουδαίους, ἱερὰ Ἰουδαϊκὰ ἔχοντας καὶ ποιοῦντας ἐν Ἐφέσῳ, πρὸ τοῦ βήματος δεισιδαιμονίας ἕνεκα στρατείας ἀπέλυσα, πρὸ δώδεκα καλανδῶν Ὀκτωβρίων, Λευκίῳ Λέντλῳ Γαΐῳ Μαρκέλλῳ ὑπάτοις. 〈229〉 παρῆσαν Τίτος Ἄμπιος Τίτου υἱὸς Βάλβος Ὁρατίᾳ πρεσβευτής, Τίτος Τόγγιος Τίτου υἱὸς Κροστομίνα, Κόιντος Ῥαίσιος Κοΐντου, Τίτος Πομπήιος Τίτου Λογγῖνος, Γάιος Σερουίλιος Γαΐου υἱὸς Τηρητίνα Βράκχος χιλίαρχος, Πόπλιος Κλούσιος Ποπλίου Οὐετουρία Γάλλος, Γάιος Σέντιος Γαΐου . . . υἱὸς Σαβατίνα. 〈230〉 Τίτος Ἄμπιος Τίτου υἱὸς Βάλβος, πρεσβευτὴς καὶ ἀντιστράτηγος, Ἐφεσίων ἄρχουσι βουλῇ δήμῳ χαίρειν. Ἰουδαίους τοὺς ἐν τῇ Ἀσίᾳ Λεύκιος Λέντλος ὕπατος, ἐμοῦ ἐντυγχάνοντος ὑπὲρ αὐτῶν, ἀπέλυσε τῆς στρατείας. αἰτησάμενος δὲ μετὰ ταῦτα καὶ παρὰ Φαννίου τοῦ ἀντιστρατήγου καὶ παρὰ Λευκίου Ἀντωνίου τοῦ ἀντιταμίου ἐπέτυχον, ὑμᾶς τε βούλομαι φροντίσαι ἵνα μή τις αὐτοῖς διενοχλῇ.'

14 〈231〉 ψήφισμα Δηλίων. 'ἐπ' ἄρχοντος Βοιωτοῦ, μηνὸς Θαργηλιῶνος εἰκοστῇ, χρηματισμὸς στρατηγῶν. Μᾶρκος Πίσων πρεσβευτὴς ἐνδημῶν ἐν τῇ πόλει ἡμῶν, ὁ καὶ τεταγμένος ἐπὶ τῆς στρατολογίας, προσκαλεσάμενος ἡμᾶς καὶ ἱκανοὺς τῶν πολιτῶν, 〈232〉 προσέταξεν ἵνα, εἴ τινες εἰσὶν Ἰουδαῖοι πολῖται Ῥωμαίων, τούτοις μηδεὶς ἐνοχλῇ περὶ στρατείας, διὰ τὸ τὸν ὕπατον Λεύκιον Κορνήλιον Λέντλον δεισιδαιμονίας ἕνεκα ἀπολελυκέναι τοὺς Ἰουδαίους τῆς στρατείας. διὸ πείθεσθαι ἡμᾶς δεῖ τῷ στρατηγῷ.' ὅμοια δὲ τούτοις καὶ Σαρδιανοὶ περὶ ἡμῶν ἐψηφίσαντο.

⟨233⟩ ‛Γάιος Φάννιος Γαΐου υἱός, στρατηγὸς ὕπα- 15
τος, Κῴων ἄρχουσι χαίρειν. βούλομαι ὑμᾶς εἰδέναι ὅτι πρέσβεις Ἰουδαίων μοι προσῆλθον, ἀξιοῦντες λαβεῖν τὰ ὑπὸ τῆς συγκλήτου δόγματα περὶ αὐτῶν γεγονότα. ὑποτέτακται δὲ τὰ δεδογμένα. ὑμᾶς οὖν θέλω φροντίσαι καὶ προνοῆσαι τῶν ἀνθρώπων κατὰ τὸ τῆς συγκλήτου δόγμα, ὅπως διὰ τῆς ὑμετέρας χώρας εἰς τὴν οἰκείαν ἀσφαλῶς ἀνακομισθῶσι.’

⟨234⟩ ‛Λεύκιος Λέντλος ὕπατος λέγει· πολίτας Ῥω- 16
μαίων Ἰουδαίους, οἵ τινές μοι ἱερὰ ἔχειν καὶ ποιεῖν Ἰουδαϊκὰ ἐν Ἐφέσῳ ἐδόκουν, δεισιδαιμονίας ἕνεκα ἀπέλυσα. τοῦτο ἐγένετο πρὸ δώδεκα καλανδῶν Κουιντιλίων.

⟨235⟩ ‛Λεύκιος Ἀντώνιος Μάρκου υἱός, ἀντιταμίας 17
καὶ ἀντιστράτηγος, Σαρδιανῶν ἄρχουσι βουλῇ δήμῳ χαίρειν. Ἰουδαῖοι πολῖται ἡμέτεροι προσελθόντες μοι ἐπέδειξαν αὐτοὺς σύνοδον ἔχειν ἰδίαν κατὰ τοὺς πατρίους νόμους ἀπ’ ἀρχῆς καὶ τόπον ἴδιον, ἐν ᾧ τά τε πράγματα καὶ τὰς πρὸς ἀλλήλους ἀντιλογίας κρίνουσι· τοῦτό τε αἰτησαμένοις ἵν’ ἐξῇ αὐτοῖς ποιεῖν, τηρῆσαι καὶ ἐπιτρέψαι ἔκρινα.’

⟨236⟩ ‛Μᾶρκος Πόπλιος Σπουρίου υἱὸς καὶ Μᾶρ- 18
κος Μάρκου καὶ Ποπλίου υἱὸς Λεύκιος λέγουσι. Λέντλῳ τῷ ἀνθυπάτῳ προσελθόντες ἐδιδάξαμεν αὐτὸν περὶ ὧν Δωσίθεος Κλεοπατρίδου Ἀλεξανδρεὺς λόγους ἐποιήσατο, ⟨237⟩ ὅπως πολίτας Ῥωμαίων Ἰουδαίους ἱερὰ Ἰουδαϊκὰ ποιεῖν εἰωθότας, ἂν αὐτῷ φανῇ, δεισιδαιμονίας ἕνεκα ἀπολύσῃ· καὶ ἀπέλυσε πρὸ δώδεκα καλανδῶν Κουιντιλίων.’

⟨238⟩ Λευκίῳ Λέντλῳ, Γαΐῳ Μαρκέλλῳ ὑπάτοις. 19
παρῆσαν Τίτος Ἄμπιος Τίτου υἱὸς Βάλβος Ὁρατίᾳ

πρεσβευτής, Τίτος Τόγγιος Κροστομίνᾳ, Κόιντος Ῥαίσιος Κοΐντου, Τίτος Πομπήιος Τίτου υἱὸς Κορνηλίᾳ Λογγῖνος, Γάιος Σερουίλιος Γαΐου Τηρητίνα Βράκχος χιλίαρχος, Πόπλιος Κλούσιος Ποπλίου υἱὸς Οὐετουρίᾳ Γάλλος, ⟨239⟩ Γάιος Τεύτιος Γαΐου Αἰμιλίᾳ χιλίαρχος, Σέξτος Ἀτίλιος Σέξτου υἱὸς Αἰμιλίᾳ Σερρανός, Γάιος Πομπήιος Γαΐου υἱὸς Σαβατίνα, Τίτος Ἄμπιος Τίτου Μένανδρος, Πόπλιος Σερουίλιος Ποπλίου υἱὸς Στράβων, Λεύκιος Πάκκιος Λευκίου Κολλίνα Καπίτων, Αὖλος Φούριος Αὔλου υἱὸς Τέρτιος, Ἄππιος Μηνᾶς. ⟨240⟩ ἐπὶ τούτων ὁ Λέντλος δόγμα ἐξήνεγκε· πολίτας Ῥωμαίων Ἰουδαίους, οἵτινες ἱερὰ Ἰουδαϊκὰ ποιεῖν εἰώθασιν ἐν Ἐφέσῳ, πρὸ τοῦ βήματος δεισιδαιμονίας ἕνεκα ἀπέλυσα.'

⟨241⟩ 'Λαοδικέων ἄρχοντες Γαΐῳ Ῥαβιλίῳ Γαΐου υἱῷ ὑπάτῳ χαίρειν. Σώπατρος Ὑρκανοῦ τοῦ ἀρχιερέως πρεσβευτὴς ἀπέδωκεν ἡμῖν τὴν παρὰ σοῦ ἐπιστολήν, δι' ἧς ἐδήλους ἡμῖν παρ' Ὑρκανοῦ τοῦ Ἰουδαίων ἀρχιερέως ἐληλυθότας τινὰς γράμματα κομίσαι περὶ τοῦ ἔθνους αὐτῶν γεγραμμένα, ⟨242⟩ ἵνα τά τε σάββατα αὐτοῖς ἄγειν ἐξῇ καὶ τὰ λοιπὰ ἱερὰ ἐπιτελεῖν κατὰ τοὺς πατρίους νόμους, ὅπως τε μηδεὶς αὐτοῖς ἐπιτάσσῃ διὰ τὸ φίλους αὐτοὺς ἡμετέρους εἶναι καὶ συμμάχους, ἀδικήσῃ τε μηδεὶς αὐτοὺς ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐπαρχίᾳ, ὡς Τραλλιανῶν τε ἀντειπόντων κατὰ πρόσωπον μὴ ἀρέσκεσθαι τοῖς περὶ αὐτῶν δεδογμένοις ἐπέταξας ταῦτα οὕτω γίνεσθαι· παρακεκλῆσθαι δέ σε ὥστε καὶ ἡμῖν ταῦτα γράψαι περὶ αὐτῶν. ⟨243⟩ ἡμεῖς οὖν κατακολουθοῦντες τοῖς ἐπεσταλμένοις ὑπὸ σοῦ, τήν τε ἐπιστολὴν τὴν ἀποδοθεῖσαν ἐδεξάμεθα καὶ κατεχωρίσαμεν εἰς τὰ δημόσια ἡμῶν γράμματα, καὶ περὶ τῶν

ἄλλων ὧν ἐπέσταλκας προνοήσομεν ὥστε μηδὲν μεμφθῆναι.'

⟨244⟩ Πόπλιος Σερουίλιος Ποπλίου υἱὸς Γάλβας 21
ἀνθύπατος Μιλησίων ἄρχουσι βουλῇ δήμῳ χαίρειν. ⟨245⟩ Πρύτανις Ἑρμοῦ υἱός, πολίτης ὑμέτερος, προσελθών μοι ἐν Τράλλεσιν ἄγοντι τὴν ἀγόραιον, ἐδήλου παρὰ τὴν ἡμετέραν γνώμην Ἰουδαίοις ὑμᾶς προσφέρεσθαι, καὶ κωλύειν αὐτοὺς τά τε σάββατα ἄγειν καὶ τὰ ἱερὰ τὰ πάτρια τελεῖν καὶ τοὺς καρποὺς μεταχειρίζεσθαι καθὼς ἔθος ἐστὶν αὐτοῖς, αὐτόν τε κατὰ τοὺς νόμους τεθεικέναι τὸ ψήφισμα. ⟨246⟩ βούλομαι οὖν ὑμᾶς εἰδέναι ὅτι ἀκούσας ἐγὼ λόγων ἐξ ἀντικαταστάσεως γενομένων ἐπέκρινα μὴ κωλύεσθαι Ἰουδαίους τοῖς αὑτῶν ἔθεσι χρῆσθαι.'

⟨247⟩ ψήφισμα Περγαμηνῶν. 'ἐπὶ πρυτάνεως 22
Κρατίππου μηνὸς Δαισίου πρώτῃ, γνώμη στρατηγῶν. ἐπεὶ οἱ Ῥωμαῖοι κατακολουθοῦντες τῇ τῶν προγόνων ἀγωγῇ τοὺς ὑπὲρ τῆς κοινῆς ἁπάντων ἀνθρώπων ἀσφαλείας κινδύνους ἀναδέχονται, καὶ φιλοτιμοῦνται τοὺς συμμάχους καὶ φίλους ἐν εὐδαιμονίᾳ καὶ βεβαίᾳ καταστῆσαι εἰρήνῃ, ⟨248⟩ πέμψαντος πρὸς αὐτοὺς τοῦ ἔθνους τοῦ Ἰουδαίων καὶ Ὑρκανοῦ τοῦ ἀρχιερέως αὐτῶν πρέσβεις, Στράτωνα Θεοδότου, Ἀπολλώνιον Ἀλεξάνδρου, Αἰνείαν Ἀντιπάτρου, Ἀριστόβουλον Ἀμύντου, Σωσίπατρον Φιλίππου, ἄνδρας καλοὺς κἀγαθούς, ⟨249⟩ καὶ περὶ τῶν κατὰ μέρη ἐμφανισάντων, ἐδογμάτισεν ἡ σύγκλητος, περὶ ὧν ἐποιήσαντο τοὺς λόγους, ὅπως μηδὲν ἀδικῇ Ἀντίοχος ὁ βασιλεὺς Ἀντιόχου υἱὸς Ἰουδαίους συμμάχους Ῥωμαίων, ὅπως τε φρούρια καὶ λιμένας καὶ χώραν, καὶ εἴ τι ἄλλο ἀφείλετο αὐτῶν, ἀποδοθῇ, καὶ ἐξῇ αὐτῶν ἐκ τῶν λιμένων ἐξά-

γειν, ⟨250⟩ ἵνα τε μηδεὶς ἀτελὴς ᾖ ἐκ τῆς Ἰουδαίων χώρας ἢ τῶν λιμένων αὐτῶν ἐξάγων βασιλεὺς ἢ δῆμος, ἢ μόνος Πτολεμαῖος ὁ Ἀλεξανδρέων βασιλεὺς διὰ τὸ εἶναι σύμμαχος ἡμέτερος καὶ φίλος, καὶ τὴν ἐν Ἰόπῃ δὲ φρουρὰν ἐκβαλεῖν, καθὼς ἐδεήθησαν. ⟨251⟩ τῆς τε βουλῆς ἡμῶν Λεύκιος Πέττιος, ἀνὴρ καλὸς κἀγαθός, προσέταξεν ἵνα φροντίσωμεν ταῦτα οὕτω γενέσθαι καθὼς ἡ σύγκλητος ἐδογμάτισε, προνοῆσαί τε τῆς ἀσφαλοῦς εἰς οἶκον τῶν πρεσβευτῶν ἀνακομιδῆς. ⟨252⟩ ἀπεδεξάμεθα δὲ καὶ εἰς τὴν βουλὴν καὶ τὴν ἐκκλησίαν τὸν Θεόδωρον, ἀπολαβόντες τε τὴν ἐπιστολὴν παρ' αὐτοῦ καὶ τὸ τῆς συγκλήτου δόγμα, καὶ ποιησαμένου μετὰ πολλῆς σπουδῆς αὐτοῦ τοὺς λόγους, καὶ τὴν Ὑρκανοῦ ἐμφανίσαντος ἀρετὴν καὶ μεγαλοψυχίαν, ⟨253⟩ καὶ ὅτι κοινῇ πάντας εὐεργετεῖ καὶ κατ' ἰδίαν τοὺς πρὸς αὐτὸν ἀφικνουμένους, τά τε γράμματα εἰς τὰ δημόσια ἡμῶν ἀπεθέμεθα, καὶ αὐτοὶ πάντα ποιεῖν ὑπὲρ Ἰουδαίων, σύμμαχοι ὄντες Ῥωμαίων, κατὰ τὸ τῆς συγκλήτου δόγμα ἐψηφισάμεθα. ⟨254⟩ ἐδεήθη δὲ καὶ ὁ Θεόδωρος, ὁ τὴν ἐπιστολὴν ἡμῖν ἀποδούς, τῶν ἡμετέρων στρατηγῶν ἵνα πέμψωσι πρὸς Ὑρκανὸν τὸ ἀντίγραφον τοῦ ψηφίσματος, καὶ πρέσβεις δηλώσοντας τὴν τοῦ ἡμετέρου δήμου σπουδήν, καὶ παρακαλέσοντας συντηρεῖν τε καὶ αὔξειν αὐτῶν τὴν πρὸς ἡμᾶς φιλίαν καὶ ἀγαθοῦ τινος αἴτιον γίνεσθαι, ⟨255⟩ ὡς ἀμοιβάς τε τὰς προσηκούσας ἀποληψόμενον, μεμνημένον τε ὡς καὶ ἐν τοῖς κατὰ Ἄβραμον καιροῖς, ὃς ἦν πάντων Ἑβραίων πατήρ, οἱ πρόγονοι ἡμῶν ἦσαν αὐτοῖς φίλοι, καθὼς ἐν τοῖς δημοσίοις εὑρίσκομεν γράμμασι.'

23 ⟨256⟩ ψήφισμα Ἁλικαρνασέων. 'ἐπὶ ἱερέως Μέμνονος τοῦ Ἀριστείδου, κατὰ δὲ ποίησιν Εὐωνύμου,

Ἀνθεστηριῶνος . . , ἔδοξε τῷ δήμῳ, εἰσηγησαμένου Μάρκου Ἀλεξάνδρου. <257> *ἐπεὶ τὸ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβὲς καὶ ὅσιον ἐν ἅπαντι καιρῷ διὰ σπουδῆς ἔχομεν, κατακολουθοῦντες τῷ δήμῳ τῷ Ῥωμαίων πάντων ἀνθρώπων ὄντι εὐεργέτῃ, καὶ οἷς περὶ τῆς Ἰουδαίων φιλίας καὶ συμμαχίας πρὸς τὴν πόλιν ἔγραψεν, ὅπως συντελῶνται αὐτοῖς αἱ εἰς τὸν θεὸν ἱεροποιίαι καὶ ἑορταὶ αἱ εἰθισμέναι καὶ σύνοδοι,* <258> *δεδόχθαι ἡμῖν Ἰουδαίων τοὺς βουλομένους ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας τά τε σάββατα ἄγειν καὶ τὰ ἱερὰ συντελεῖν κατὰ τοὺς Ἰουδαϊκοὺς νόμους, καὶ τὰς προσευχὰς ποιεῖσθαι πρὸς τῇ θαλάττῃ κατὰ τὸ πάτριον ἔθος· ἂν δέ τις κωλύσῃ ἢ ἄρχων ἢ ἰδιώτης, τῷδε τῷ ζημιώματι ὑπεύθυνος ἔστω καὶ ὀφειλέτω τῇ πόλει.'*

<259> *ψήφισμα Σαρδιανῶν. 'ἔδοξε τῇ βουλῇ καὶ* 24
τῷ δήμῳ, στρατηγῶν εἰσηγησαμένων. ἐπεὶ οἱ κατοικοῦντες ἡμῶν ἐν τῇ πόλει Ἰουδαῖοι πολῖται πολλὰ καὶ μεγάλα φιλάνθρωπα ἐσχηκότες διὰ παντὸς ὑπὸ τοῦ δήμου, καὶ νῦν εἰσελθόντες ἐπὶ τὴν βουλὴν καὶ τὸν δῆμον παρεκάλεσαν, <260> *ἀποκαθισταμένων αὐτοῖς τῶν νόμων καὶ τῆς ἐλευθερίας ὑπὸ τῆς συγκλήτου καὶ τοῦ δήμου τοῦ Ῥωμαίων, ἵνα κατὰ τὰ νομιζόμενα ἔθη συνάγωνται, καὶ μὴ διαδικαζώμεθα πρὸς αὐτούς, δοθῇ τε αὐτοῖς καὶ τόπος εἰς ὃν συλλεγόμενοι μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων ἐπιτελοῖεν τὰς πατρίους εὐχὰς καὶ θυσίας τῷ θεῷ,* <261> *δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ συγκεχωρῆσθαι αὐτοῖς συνερχομένοις ἐν ταῖς προαποδεδειγμέναις ἡμέραις πράσσειν τὰ κατὰ τοὺς αὐτῶν νόμους, ἀφορισθῆναι δ' αὐτοῖς καὶ τόπον ὑπὸ τῶν στρατηγῶν εἰς οἰκοδομίαν καὶ οἴκησιν αὐτῶν, ὃν ἂν ὑπολάβωσι πρὸς τοῦτ' ἐπιτήδειον εἶναι, ὅπως τε*

τοῖς τῆς πόλεως ἀγορανόμοις ἐπιμελὲς ᾖ καὶ τὰ ἐκείνοις πρὸς τροφὴν ἐπιτήδεια ποιεῖν εἰσάγεσθαι.'

25 ⟨262⟩ ψήφισμα Ἐφεσίων. 'ἐπὶ πρυτάνεως Μηνοφίλου, μηνὸς Ἀρτεμισίου τῇ προτέρᾳ, ἔδοξε τῷ δήμῳ. Νικάνωρ Εὐφήμου εἶπεν, εἰσηγησαμένων τῶν στρατηγῶν. ⟨263⟩ ἐπεὶ ἐντυχόντων τῶν ἐν τῇ πόλει Ἰουδαίων Μάρκῳ Ἰουνίῳ Ποντίου υἱῷ Βρούτῳ ἀνθυπάτῳ, ὅπως ἄγωσι τὰ σάββατα καὶ πάντα ποιῶσι κατὰ τὰ πάτρια αὐτῶν ἔθη μηδενὸς αὐτοῖς ἐμποδὼν γινομένου, ὁ στρατηγὸς συνεχώρησε, ⟨264⟩ δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ, τοῦ πράγματος Ῥωμαίοις ἀνήκοντος, μηδένα κωλύεσθαι παρατηρεῖν τὴν τῶν σαββάτων ἡμέραν, μηδὲ πράσσεσθαι ἐπιτίμιον, ἐπιτετράφθαι δ' αὐτοῖς πάντα ποιεῖν κατὰ τοὺς ἰδίους αὐτῶν νόμους.'

26 ⟨265⟩ πολλὰ μὲν οὖν ἐστὶ καὶ ἄλλα τῇ συγκλήτῳ τοιαῦτα καὶ τοῖς αὐτοκράτορσι Ῥωμαίων δόγματα πρὸς Ὑρκανὸν καὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν γεγενημένα, καὶ πόλεσι ψηφίσματα, καὶ γράμματα πρὸς τὰς περὶ τῶν ἡμετέρων δικαίων ἐπιστολὰς ἀντιπεφωνημένα τοῖς ἡγεμόσι, περὶ ὧν ἁπάντων ἐξ ὧν παρατιθέμεθα πιστεύειν τοῖς ἀναγνωσομένοις οὐ βασκάνως ἡμῶν τὴν συγγραφὴν πάρεστιν. ⟨266⟩ ἐπεὶ γὰρ ἐναργῆ καὶ βλεπόμενα τεκμήρια παρεχόμεθα τῆς πρὸς Ῥωμαίους ἡμῖν φιλίας γενομένης, ἐπιδεικνύντες αὐτὰ χαλκαῖς στήλαις καὶ δέλτοις ἐν τῷ Καπετωλίῳ μέχρι νῦν διαμένοντα καὶ διαμενοῦντα, τὴν μὲν πάντων παράθεσιν ὡς περιττήν θ' ἅμα καὶ ἀτερπῆ παρῃτησάμην, ⟨267⟩ οὐδένα δ' οὕτως ἡγησάμην σκαιὸν ὃς οὐχὶ περὶ τῆς Ῥωμαίων ἡμῖν πιστεύσει φιλίας, ὅτι ταύτην καὶ διὰ πλειόνων ἐπεδείξαντο πρὸς ἡμᾶς δογμάτων, καὶ ἡμᾶς οὐχ ὑπο-

λήψεται περὶ ὧν εἶναί φαμεν ἀληθεύειν ἐξ ὧν ἐπεδείξαμεν.

⟨268⟩ τὴν μὲν οὖν πρὸς Ῥωμαίους φιλίαν καὶ συμμαχίαν κατ' ἐκείνους τοὺς καιροὺς γενομένην δεδηλώκαμεν· συνέβη δ' ὑπὸ τὸν αὐτὸν καιρὸν ταραχθῆ- 11 ναι τὰ κατὰ τὴν Συρίαν ἐξ αἰτίας τοιαύτης. Βάσσος Καικίλιος, εἷς τῶν τὰ Πομπηίου φρονούντων, ἐπιβουλὴν συνθεὶς ἐπὶ Σέξτον Καίσαρα κτείνει μὲν ἐκεῖνον, αὐτὸς δὲ τὸ στράτευμα αὐτοῦ παραλαβὼν ἐκράτει τῶν πραγμάτων, πόλεμός τε μέγας περὶ τὴν Ἀπάμειαν συνέστη τῶν Καίσαρος στρατηγῶν ἐπ' αὐτὸν ἐλθόντων μεθ' ἱππέων καὶ πεζῆς δυνάμεως. ⟨269⟩ τούτοις δὲ καὶ Ἀντίπατρος συμμαχίαν ἔπεμψε μετὰ τῶν τέκνων, κατὰ μνήμην ὧν εὐηργετήθησαν ὑπὸ τοῦ Καίσαρος, καὶ διὰ τοῦτο τιμωρεῖν αὐτῷ καὶ δίκην παρὰ τοῦ πεφονευκότος εἰσπράξασθαι δίκαιον ἡγούμενος. ⟨270⟩ χρονιζομένου δὲ τοῦ πολέμου Μοῦρκος μὲν ἦλθεν ἐκ Ῥώμης εἰς τὴν ἀρχὴν τὴν τοῦ Σέξτου, Καῖσαρ δ' ὑπὸ τῶν περὶ Κάσσιον καὶ Βροῦτον ἐν τῷ βουλευτηρίῳ κτείνεται, κατασχὼν τὴν ἀρχὴν ἔτη τρία καὶ μῆνας ἕξ. τοῦτο μὲν οὖν καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται, ⟨271⟩ τοῦ δ' ἐπὶ τῷ Καίσαρος θανάτῳ πολέμου 2 συνερρωγότος καὶ τῶν ἐν τέλει πάντων ἐπὶ στρατιᾶς συλλογὴν ἄλλων ἄλλῃ διεσπαρμένων, ἀφικνεῖται Κάσσιος ἐκ Ῥώμης εἰς Συρίαν, παραληψόμενος τὰ περὶ τὴν Ἀπάμειαν στρατόπεδα, ⟨272⟩ καὶ λύσας τὴν πολιορκίαν ἀμφοτέρους προσάγεται τόν τε Βάσσον καὶ τὸν Μοῦρκον, τάς τε πόλεις ἐπερχόμενος ὅπλα τε καὶ στρατιώτας συνήθροιζε, καὶ φόρους αὐταῖς μεγάλους

§ 268 = Bell. Iud. I 10. 10. § 270 = Bell. Iud. I 11. 1.
§ 272 = Bell. Iud. I 11. 2.

ἐπετίθει· μάλιστα δὲ τὴν Ἰουδαίαν ἐκάκωσεν, ἑπτ κόσια τάλαντα ἀργυρίου εἰσπραττόμενος. <273> *Ἀ τίπατρος δ' ὁρῶν ἐν μεγάλῳ φόβῳ καὶ ταραχῇ τ πράγματα, μερίζει τὴν τῶν χρημάτων εἴσπραξιν, κα ἑκατέρῳ τῶν υἱῶν συνάγειν δίδωσι, τὰ δὲ Μαλίχῳ κακοήθως πρὸς αὐτὸν διακειμένῳ, τὰ δ' ἄλλοις προσέταξεν εἰσπράττεσθαι.* <274> *καὶ πρῶτος Ἡρώδης ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας εἰσπραξάμενος ὅσ' ἦν αὐτῷ προστεταγμένα, φίλος ἦν εἰς τὰ μάλιστα Κασσίῳ· σῶφρον γὰρ ἔδοξεν αὐτῷ Ῥωμαίους ἤδη θεραπεύειν καὶ παρ' αὐτῶν κατασκευάζειν εὔνοιαν ἐκ τῶν ἀλλοτρίων πόνων.* <275> *ἐπιπράσκοντο δ' αὔτανδροι ὅσοι τῶν ἄλλων πόλεων ἐπιμεληταί, καὶ τέτταρας πόλεις ἐξανδραποδίζεται Κάσσιος, ὧν ἦσαν αἱ δυνατώταται Γόφνα τε καὶ Ἐμμαοῦς, πρὸς ταύταις δὲ Λύδδα καὶ Θαμνά.* <276> *ἐπεξῆλθε δ' ἂν ὑπ' ὀργῆς Κάσσιος ὥστε καὶ Μάλιχον ἀνελεῖν (ὥρμητο γὰρ ἐπ' αὐτόν), εἰ μὴ Ὑρκανὸς δι' Ἀντιπάτρου ἑκατὸν τάλαντα ἐκ τῶν ἰδίων αὐτῷ πέμψας ἐπέσχε τῆς ὁρμῆς.*

3 <277> *ἐπεὶ δὲ Κάσσιος ἐκ τῆς Ἰουδαίας ἀπῆρε, Μάλιχος ἐπεβούλευσεν Ἀντιπάτρῳ, τὴν τούτου τελευτὴν ἀσφάλειαν Ὑρκανοῦ τῆς ἀρχῆς ἔσεσθαι νομίζων. οὐ μὴν ἔλαθε τὸν Ἀντίπατρον ταῦτα φρονῶν· αἰσθόμενος γὰρ ἐκεῖνος ἐχώρει πέραν Ἰορδάνου, καὶ στρατὸν Ἀράβιον ἅμα καὶ ἐγχώριον συνήθροιζε.* <278> *δεινὸς μέντοι ὢν ὁ Μάλιχος ἠρνεῖτο τὴν ἐπιβουλήν, ἀπολογούμενος δὲ μεθ' ὅρκων αὐτῷ τε καὶ τοῖς παισί, καὶ ὡς Φασαήλου μὲν τὰ Ἱεροσόλυμα φρουροῦντος, Ἡρώδου δ' ἔχοντος τὴν φυλακὴν τῶν ὅπλων, οὐδ' ἂν εἰς εἰς νοῦν ἐβάλετο τοιοῦτον οὐδέν ὁρῶν τὴν ἀπο-*

§ 273 = Bell. Iud. I 11. 3.

ρίαν, καταλλάττεται πρὸς τὸν Ἀντίπατρον, ⟨279⟩ καὶ συνέβησαν Μούρκου κατὰ Συρίαν στρατηγοῦντος, ὃς αἰσθόμενος νεωτεροποιοῦντα τὰ κατὰ τὴν Ἰουδαίαν τὸν Μάλιχον ἦλθε μὲν ὡς παρὰ μικρὸν αὐτὸν ἀνελεῖν, Ἀντιπάτρου δὲ παρακαλέσαντος περιέσωσεν.

⟨280⟩ ἔλαθε δ' ἄρα φονέα περισώσας Ἀντίπατρος 4
αὐτοῦ τὸν Μάλιχον. Κάσσιος μὲν γὰρ καὶ Μοῦρκος στρατὸν ἀθροίσαντες τὴν ἐπιμέλειαν ἅπασαν ἐνεχείρισαν Ἡρώδῃ, καὶ στρατηγὸν αὐτὸν Κοίλης Συρίας ἐποίησαν, πλοῖα δόντες καὶ δύναμιν ἱππικήν τε καὶ πεζήν, ὑποσχόμενοι δὲ καὶ βασιλέα τῆς Ἰουδαίας ἀναδείξειν μετὰ τὸν πόλεμον· συνειστήκει γὰρ τότε πρός τε τὸν Ἀντώνιον καὶ τὸν νέον Καίσαρα. ⟨281⟩ Μάλιχος δὲ τοῦτο δείσας μάλιστα τὸν Ἀντίπατρον ἐκποδὼν ἐποιεῖτο, καὶ πείσας ἀργυρίῳ τὸν Ὑρκανοῦ οἰνοχόον, παρ' ᾧ ἑκάτεροι εἱστιῶντο, φαρμάκῳ κτείνει τὸν ἄνδρα, καὶ ὁπλίτας ἔχων ηὐτρέπιζε τὰ κατὰ τὴν πόλιν. ⟨282⟩ γνόντων δὲ τὴν ἐπιβουλὴν τὴν κατὰ τοῦ πατρὸς Ἡρώδου καὶ Φασαήλου καὶ χαλεπῶς ἐχόντων, ἠρνεῖτο πάλιν ὁ Μάλιχος καὶ ἔξαρνος ἦν τοῦ φόνου.

⟨283⟩ καὶ Ἀντίπατρος μὲν εὐσεβείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ διενεγκὼν καὶ τῇ περὶ τὴν πατρίδα σπουδῇ τοῦτον ἐτελεύτησε τὸν τρόπον, τῶν δὲ παίδων αὐτοῦ Ἡρώδης μὲν εὐθὺς ἔγνω τιμωρεῖν τῷ πατρὶ μετὰ στρατιᾶς ἐπὶ Μάλιχον ἐλθών, Φασαήλῳ δὲ τῷ πρεσβυτέρῳ δόλῳ μᾶλλον ἐδόκει περιγίγνεσθαι τἀνδρός, μὴ πολέμου κατάρχειν νομισθῶσιν ἐμφυλίου. ⟨284⟩ τήν τ' οὖν ἀπολογίαν τὴν Μαλίχου προσδέχεται, καὶ πιστεύειν ὑποκρίνεται μηδὲν αὐτὸν περὶ τὸν Ἀντιπάτρου κα-

§ 280 = Bell. Iud. I 11. 4. § 282 = Bell. Iud. I 11. 5.
§ 284 = Bell. Iud. I 11. 6.

κουργῆσαι θάνατον, τάφον τ' ἐκόσμει τῷ πατρί. καὶ παραγενόμενος Ἡρώδης εἰς Σαμάρειαν καὶ καταλαβὼν αὐτὴν κεκακωμένην ἀνεκτᾶτο καὶ τὰ νείκη διέλυε τοῖς
5 *ἀνθρώποις.* ⟨285⟩ *μετ' οὐ πολὺ δ', ἐνστάσης τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις ἑορτῆς, παρεγένετο σὺν τοῖς στρατιώταις εἰς τὴν πόλιν, καὶ δείσας Μάλιχος ἔπεισεν Ὑρκανὸν μὴ ἐπιτρέπειν αὐτῷ εἰσιέναι. καὶ πείθεται μὲν Ὑρκανός, προβέβληται δ' αἰτίαν τῆς ἀποκωλύσεως τὸ μὴ δεῖν ὄχλον ἀλλοδαπὸν ἁγνεύοντος εἰσδέχεσθαι τοῦ πλήθους.* ⟨286⟩ *ὀλίγον δὲ φροντίσας Ἡρώδης τῶν ἀγγέλων νύκτωρ εἴσεισιν εἰς τὴν πόλιν, καὶ φοβερὸς μὲν ἦν τῷ Μαλίχῳ, ὃ δ' οὐκ ἀνίησι τὴν ὑπόκρισιν, ἀλλ' ἐδάκρυε τὸν Ἀντίπατρον καὶ ἀνεκαλεῖτο φανερῶς ὡς φίλος, κρύφα δὲ φυλακὴν τοῦ σώματος ἐποιεῖτο.* ⟨287⟩ *ἔδοξε δὲ καὶ τοῖς περὶ Ἡρώδην μὴ ἀπελέγχειν αὐτοῦ τὴν προσποίησιν, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς εἰς τὸ ἀνύ-*
6 *ποπτον ἀντιφιλοφρονεῖσθαι τὸν Μάλιχον.* ⟨288⟩ *Κασσίῳ μέντοι περὶ τῆς τελευτῆς τοῦ πατρὸς Ἡρώδης ἐπέστειλε. κἀκεῖνος εἰδὼς οἷος εἴη τὸν τρόπον Μάλιχος, ἀντεπιστέλλει τιμωρεῖν τῷ πατρί, καὶ λάθρᾳ διαπέμπει πρὸς τοὺς ἐν Τύρῳ χιλιάρχους, κελεύων αὐτοὺς συμπράττειν Ἡρώδῃ δίκαια μέλλοντι πράξειν.* ⟨289⟩ *ὡς δὲ Λαοδίκειαν ᾑρηκότος Κασσίου πρὸς αὐτὸν ἀπῆσαν κοινῇ στεφάνους τ' αὐτῷ καὶ χρήματα κομίζοντες, Ἡρώδης μὲν προσεδόκα δώσειν τὸν Μάλιχον τιμωρίαν ἐκεῖ γενόμενον,* ⟨290⟩ *ὃ δὲ περὶ Τύρον τῆς Φοινίκης ὑπιδόμενος τὸ πρᾶγμα μειζόνων ἐφήπτετο, καὶ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ ὁμηρεύοντος ἐν Τύρῳ παρελθὼν εἰς τὴν πόλιν ἔγνω τοῦτόν θ' ὑπεκκλέψαι καὶ εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀπαίρειν, σπεύδοντός τ' ἐπ' Ἀντώνιον Κασσίου*

§ 289 = Bell. Iud. I 11. 7.

τὸ ἔθνος ἀποστῆσαι αὐτὸς τὴν ἀρχὴν καθέξων. ⟨291⟩ τοῖς δὲ βεβουλευμένοις ὅ τε δαίμων ἀντέπραξε, καὶ δεινὸς ὢν Ἡρώδης τὴν προαίρεσιν αὐτοῦ κατανοῆσαι, προεισπέμψας θεράποντα τῷ μὲν δοκεῖν ἐπὶ δείπνου παρασκευήν (καὶ γὰρ ἑστιάσειν αὐτοὺς ἅπαντας προειρήκει) ταῖς δ' ἀληθείαις πρὸς τοὺς χιλιάρχους, ἐξελθεῖν ἐπὶ Μάλιχον πείθει μετὰ ξιφιδίων. ⟨292⟩ οἳ δ' ἐξελθόντες καὶ πλησίον τῆς πόλεως αὐτῷ περιτυχόντες ἐπὶ τοῦ αἰγιαλοῦ κατακεντοῦσι τὸν ἄνδρα. Ὑρκανὸς μὲν οὖν ὑπ' ἐκπλήξεως τοῦ γεγονότος εἰς ἀφωνίαν ἐτράπη, μόλις δ' ἀνενεγκὼν ἐπυνθάνετο τῶν περὶ τὸν Ἡρώδην τί ποτ' εἴη τὸ γεγενημένον καὶ τίς ὁ Μάλιχον ἀνῃρηκώς. ⟨293⟩ εἰπόντων δὲ Κάσσιον τοῦτο προστάξαι, ἐπῄνεσε τὸ ἔργον· πονηρὸν γὰρ εἶναι πάνυ καὶ τῆς πατρίδος ἐπίβουλον.

⟨294⟩ καὶ Μάλιχος μὲν ταύτην ὑπὲρ τῆς εἰς Ἀν- 7
τίπατρον παρανομίας δίκην ἐξέτισε, Κασσίου δ' ἐκ Συρίας ἀπάραντος ταραχὴ γίνεται κατὰ τὴν Ἰουδαίαν· Ἕλιξ γὰρ ὑπολειφθεὶς ἐν Ἱεροσολύμοις μετὰ στρατιᾶς ὥρμησεν ἐπὶ Φασάηλον, ὅ τε δῆμος ἐν ὅπλοις ἦν. ⟨295⟩ Ἡρώδης δὲ παρὰ Φάβιον ἐπορεύετο ἐν Δαμασκῷ στρατηγοῦντα, καὶ βουλόμενος προσδραμεῖν πρὸς τὸν ἀδελφὸν ὑπὸ νόσου κωλύεται, ἕως Φασάηλος δι' αὐτοῦ Ἕλικος κρείττων γενόμενος κατακλείει μὲν αὐτὸν εἰς πύργον, εἶτα δ' ὑπόσπονδον ἀφίησι. τόν τε Ὑρκανὸν ἐμέμφετο ὡς πολλὰ μὲν εὖ παθόντα ὑπ' αὐτῶν, συμπράττοντα δὲ τοῖς ἐχθροῖς· ⟨296⟩ ὁ γὰρ ἀδελφὸς Μαλίχου τότ' ἀποστήσας οὐκ ὀλίγα χωρία ἐφρούρει, καὶ Μασάδαν τὸ πάντων ἐρυμνότατον. ἐπὶ μὲν οὖν τοῦτον ῥαΐσας ὁ Ἡρώδης ἐκ τῆς νόσου πα-

§ 291 = Bell. Iud. I 11. 8. § 294 = Bell. Iud. I 12. 1.

ραγίγνεται, καὶ ἀφελόμενος αὐτὸν πάνθ᾽ ὅσα εἶχε χωρία ὑπόσπονδον ἀπέλυσεν.

12 ⟨297⟩ Ἀντίγονον δὲ τὸν Ἀριστοβούλου, στρατιὰν ἀθροίσαντα καὶ Φάβιον τεθεραπευκότα χρήμασι, κατάγει Πτολεμαῖος ὁ Μενναίου διὰ τὸ κήδευμα. συνεμάχει δ᾽ αὐτῷ καὶ Μαρίων, ὃν Τυρίων κατελελοίπει Κάσσιος τύραννον· τυραννίσι γὰρ διαλαβὼν τὴν Συρίαν οὗτος ἀνὴρ ἐφρούρησεν. ⟨298⟩ ὁ δὲ Μαρίων καὶ εἰς τὴν Γαλιλαίαν ὅμορον οὖσαν ἐνέβαλε, καὶ τρία καταλαβὼν ἐρύματα διὰ φρουρᾶς εἶχεν. ἐλθὼν δὲ καὶ ἐπὶ τοῦτον Ἡρώδης ἅπαντα μὲν αὐτὸν ἀφείλετο, τοὺς δὲ Τυρίων φρουροὺς φιλανθρώπως ἀπέλυσεν, ἔστιν οἷς καὶ δωρεὰς δοὺς διὰ τὸ πρὸς τὴν πόλιν εὔνουν. ⟨299⟩ ταῦτα διαπραξάμενος ὑπήντησεν Ἀντιγόνῳ, καὶ μάχην αὐτῷ συνάψας νικᾷ καὶ ὅσον οὔπω τῶν ἄκρων ἐπιβάντα τῆς Ἰουδαίας ἐξέωσεν. εἰς Ἱεροσόλυμα δὲ παραγενόμενον στεφάνοις ἀνέδουν Ὑρκανός τε καὶ ὁ δῆμος. ⟨300⟩ ἐγεγάμβρευτο δ᾽ ἤδη καθ᾽ ὁμολογίαν τῷ Ὑρκανοῦ γένει, καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον αὐτοῦ προειστήκει, μέλλων ἄγεσθαι τὴν Ἀλεξάνδρου τοῦ Ἀριστοβούλου θυγατέρα Ὑρκανοῦ δὲ θυγατριδῆν, ἐξ ἧς πατὴρ γίγνεται τριῶν μὲν ἀρρένων δύο δὲ θηλειῶν. ἦκτο δὲ καὶ πρότερον γυναῖκα δημότιν, Δῶριν ὄνομα, ἐκ τοῦ ἔθνους, ἐξ ἧς αὐτῷ πρεσβύτατος γίγνεται παῖς Ἀντίπατρος.

2 ⟨301⟩ Κάσσιον μὲν οὖν χειροῦνται Ἀντώνιός τε καὶ Καῖσαρ περὶ Φιλίππους, ὡς καὶ παρ᾽ ἄλλοις δεδήλωται, μετὰ δὲ τὴν νίκην Καῖσαρ μὲν ἐπ᾽ Ἰταλίας ἐχώρει, Ἀντώνιος δ᾽ εἰς τὴν Ἀσίαν ἀπῆρε. γενομένῳ

§ 297 = Bell. Iud. I 12. 2. § 299 = Bell. Iud. I 12. 3. § 301 = Bell. Iud. I 12. 4.

δ' ἐν τῇ Βιθυνίᾳ αἱ πανταχόθεν ἀπήντων πρεσβεῖαι. ⟨302⟩ παρῆσαν δὲ καὶ Ἰουδαίων οἱ ἐν τέλει, κατηγοροῦντες τῶν περὶ Φασάηλον καὶ Ἡρώδην, πρόσχημα μὲν εἶναι λέγοντες τῆς βασιλείας Ὑρκανόν, τούτους δὲ τὴν πᾶσαν ἔχειν ἐξουσίαν. ⟨303⟩ Ἡρώδην δ' Ἀντώνιος διὰ πολλῆς εἶχε τιμῆς, ἐλθόντα πρὸς αὐτὸν ἐπ' ἀπολογίᾳ τῶν κατηγορούντων, καὶ διὰ τοῦτο συνέβη μηδὲ λόγου τυχεῖν τοὺς ἀντιστασιώτας· διεπέπρακτο δὲ τοῦτο χρήμασιν Ἡρώδης παρ' Ἀντωνίου. ⟨304⟩ ἐπεὶ δ' εἰς Ἔφεσον ἧκεν Ἀντώνιος, ἔπεμψεν Ὑρκανὸς ὁ ἀρχιερεὺς καὶ τὸ ἔθνος πρεσβείαν πρὸς αὐτόν, στέφανόν τε κομίζουσαν χρυσοῦν καὶ παρακαλοῦσαν τοὺς αἰχμαλωτισθέντας ὑπὸ Κασσίου Ἰουδαίους, οὐ νόμῳ πολέμου, γράψαντα τοῖς κατὰ τὰς ἐπαρχίας ἐλευθέρους ἀπολῦσαι, καὶ τὴν χώραν ἣν ἐν τοῖς Κασσίου καιροῖς ἀφῃρέθησαν ἀποδοῦναι. ⟨305⟩ ταῦτα κρίνας Ἀντώνιος δίκαια τοὺς Ἰουδαίους ἀξιοῦν, παραχρῆμα ἔγραψεν Ὑρκανῷ καὶ τοῖς Ἰουδαίοις, ἐπέστειλε δ' ἅμα καὶ Τυρίοις διάταγμα περιέχον ταῦτα·

⟨306⟩ 'Μᾶρκος Ἀντώνιος αὐτοκράτωρ Ὑρκανῷ 3
ἀρχιερεῖ καὶ ἐθνάρχῃ καὶ τῷ Ἰουδαίων ἔθνει χαίρειν. εἰ ἔρρωσθε, εὖ ἂν ἔχοι, ἔρρωμαι δὲ καὶ αὐτὸς μετὰ τοῦ στρατεύματος. ⟨307⟩ Λυσίμαχος Παυσανίου καὶ Ἰώσηπος Μενναίου καὶ Ἀλέξανδρος Θεοδώρου πρεσβευταὶ ἐν Ἐφέσῳ μοι συντυχόντες τήν τε ἔμπροσθεν ἐν Ῥώμῃ τελεσθεῖσαν αὐτοῖς πρεσβείαν ἀνενεώσαντο, καὶ τὴν νῦν ὑπὲρ σοῦ καὶ τοῦ ἔθνους σπουδαίως διέθεντο, ἣν ἔχεις εὔνοιαν πρὸς ἡμᾶς ἐμφανίσαντες. ⟨308⟩ πεπεισμένος οὖν καὶ ἐκ τῶν πραγμάτων καὶ ἐκ τῶν λόγων ὅτι οἰκειότατα ἔχετε πρὸς ἡμᾶς, καὶ τὸ ἀραρὸς ὑμῶν ἦθος καὶ τὸ θεοσεβὲς κατανοήσας, ἴδιον ἡγη-

μαι. ⟨309⟩ καταδραμόντων δὲ τὴν Ἀσίαν ἅπασαν τῶν ἐναντιωθέντων ἡμῖν τε καὶ τῷ δήμῳ τῷ Ῥωμαίων, καὶ μήτε ὁσίων μήτε ἱερῶν ἀποσχομένων μήτε ὅρκους οὓς ἐποιήσαντο φυλαξάντων, ἡμεῖς, ὡς οὐχ ὑπὲρ ἰδίου μόνον ἀγῶνος ἀλλ' ὑπὲρ ἁπάντων κοινοῦ, τοὺς αἰτίους καὶ τῶν εἰς ἀνθρώπους παρανομιῶν καὶ τῶν εἰς θεοὺς ἀνομημάτων ἠμυνάμεθα, δι' ἃ καὶ τὸν ἥλιον ἀπεστράφθαι δοκοῦμεν, ὃς καὶ αὐτὸς ἀηδῶς ἐπεῖδε τὸ ἐπὶ Καίσαρι μύσος. ⟨310⟩ ἀλλὰ τὰς ἐπιβουλὰς αὐτῶν τὰς θεομάχους, ἃς ὑπεδέξατο ἡ Μακεδονία καθάπερ ἴδιος αὐτοῖς τῶν ἀνοσίων τολμημάτων ἀήρ, καὶ τὴν σύγχυσιν τῆς ἡμιμανοῦς κακοηθείας, ἣν κατὰ Φιλίππους τῆς Μακεδονίας συνεκρότουν, [καὶ] τόπους εὐφυεῖς καταλαμβανόμενοι μέχρι θαλάττης ἀποτετειχισμένους ὄρεσιν, ὡς πύλῃ μιᾷ τὴν πάροδον ταμιεύσασθαι, τῶν θεῶν αὐτοὺς ἐπὶ τοῖς ἀδίκοις ἐγχειρήμασι κατεψηφισμένων ἐκρατήσαμεν, ⟨311⟩ καὶ Βροῦτος συμφυγὼν εἰς Φιλίππους καὶ συγκλεισθεὶς ὑφ' ἡμῶν ἐκοινώνησε Κασσίῳ τῆς αὐτῆς ἀπωλείας. τούτων κεκολασμένων, εἰρήνης τὸ λοιπὸν ἀπολαύειν ἐλπίζομεν καὶ ἀναπεπαῦσθαι τὴν Ἀσίαν ἐκ τοῦ πολέμου. ⟨312⟩ κοινὴν οὖν ποιούμεθα καὶ τοῖς συμμάχοις τὴν ὑπὸ τοῦ θεοῦ δοθεῖσαν ἡμῖν εἰρήνην. ὥσπερ οὖν ἐκ νόσου μεγάλης τὸ τῆς Ἀσίας σῶμα νῦν διὰ τὴν ἡμετέραν νίκην ἀναφέρει. ἔχων τοίνυν καὶ σὲ διὰ μνήμης καὶ τὸ ἔθνος, αὔξειν φροντίσω τῶν ὑμῖν συμφερόντων. ⟨313⟩ ἐξέθηκα δὲ καὶ γράμματα κατὰ πόλεις, ὅπως εἴ τινες ἐλεύθεροι ἢ δοῦλοι ὑπὸ δόρυ ἐπράθησαν ὑπὸ Γαΐου Κασσίου ἢ τῶν ὑπ' αὐτῷ τεταγμένων, ἀπολυθῶσιν οὗτοι. τοῖς τε ὑπ' ἐμοῦ δοθεῖσι καὶ Δολοβέλλα φιλανθρώποις χρῆσθαι ὑμᾶς βούλομαι. Τυρίους τε κωλύω βιαίους

εἶναι περὶ ὑμᾶς, καὶ ὅσα κατέχουσιν Ἰουδαίων, ταῦτα ἀποκαταστῆσαι κελεύω. τὸν δὲ στέφανον, ὃν ἔπεμψας, ἐδεξάμην.'

⟨314⟩ 'Μᾶρκος Ἀντώνιος αὐτοκράτωρ Τυρίων ἄρ- 4
χουσι βουλῇ δήμῳ χαίρειν. ὑπαντησάντων μοι ἐν Ἐφέσῳ τῶν Ὑρκανοῦ τοῦ ἀρχιερέως καὶ ἐθνάρχου πρεσβευτῶν, καὶ χώραν αὐτῶν ὑμᾶς κατέχειν λεγόντων, εἰς ἣν ἐνέβητε κατὰ τὴν τῶν ἐναντιωθέντων ἡμῖν ἐπικράτειαν, ⟨315⟩ ἐπεὶ τὸν περὶ τῆς ἡγεμονίας πόλεμον ἀνεδεξάμεθα καὶ τῶν εὐσεβῶν καὶ δικαίων ποιούμενοι πρόνοιαν ἠμυνάμεθα τοὺς μήτε χάριτος ἀπομνημονεύσαντας μήτε ὅρκους φυλάξαντας, βούλομαι καὶ τὴν ἀφ' ὑμῶν εἰρήνην τοῖς συμμάχοις ἡμῶν ὑπάρχειν, καὶ ὅσα παρὰ τῶν ἡμετέρων ἐλάβετε ἀνταγωνιστῶν, μὴ συγχωρεῖν, ἀλλὰ ταῦτ' ἀποδοῦναι τοῖς ἀφῃρημένοις. ⟨316⟩ οὔτε γὰρ ἐπαρχίας ἐκείνων οὐδεὶς οὔτε στρατόπεδα τῆς συγκλήτου δούσης ἔλαβεν, ἀλλὰ βίᾳ καθαρπάσαντες ἐχαρίσαντο βιαίως τοῖς πρὸς ἃ ἠδίκουν χρησίμοις αὐτοῖς γενομένοις. ⟨317⟩ δίκην αὐτῶν οὖν δεδωκότων, τούς τε συμμάχους τοὺς ἡμετέρους ὅσα ποτ' εἶχον ἀξιοῦμεν ἀκωλύτους διακατέχειν, καὶ ὑμᾶς, εἴ τινα χωρία Ὑρκανοῦ ὄντα τοῦ ἐθνάρχου Ἰουδαίων πρὸ μιᾶς ἡμέρας ἢ Γάιον Κάσσιον πόλεμον οὐ συγκεχωρημένον ἐπάγοντα ἐπιβῆναι τῆς ἐπαρχίας ἡμῶν, νῦν ἔχετε, ἀποδοῦναι αὐτῷ, βίαν τε αὐτοῖς μηδεμίαν προσφέρειν ἐπὶ τῷ ἀσθενεῖς αὐτοὺς ποιεῖν τῶν ἰδίων δεσπόζειν. ⟨318⟩ εἰ δέ τινα ἔχετε πρὸς αὐτὸν δικαιολογίαν, ὅταν ἔλθωμεν ἐπὶ τοὺς τόπους, ἐξέσται ὑμῖν ταύτῃ χρῆσθαι, ἡμῶν ἕκαστα τοῖς συμμάχοις ὁμοίως τοῖς κρίμασι φυλασσόντων.'

⟨319⟩ 'Μᾶρκος Ἀντώνιος αὐτοκράτωρ Τυρίων ἄρ- 5

χουσι βουλῇ δήμῳ χαίρειν. διάταγμα ἐμὸν ἀπέσταλκα πρὸς ὑμᾶς, περὶ οὗ βούλομαι ὑμᾶς φροντίσαι, ἵν' αὐτὸ εἰς τὰς δημοσίους ἐντάξητε δέλτους γράμμασι Ῥωμαϊκοῖς καὶ Ἑλληνικοῖς, καὶ ἐν τῷ ἐπιφανεστάτῳ ἔχητε αὐτὸ γεγραμμένον, ὅπως ὑπὸ πάντων ἀναγινώσκεσθαι δύνηται. <320> Μᾶρκος Ἀντώνιος αὐτοκράτωρ, τριῶν ἀνδρῶν καταστάντων περὶ τῶν δημοσίων πραγμάτων, εἶπεν. ἐπεὶ Γάιος Κάσσιος ταύτῃ τῇ ἀποστάσει ἀλλοτρίαν ἐπαρχίαν κατεχομένην ὑπὸ στρατοπέδων καὶ συμμάχους ὄντας διήρπασε, καὶ ἐξεπολιόρκησε τὸ Ἰουδαίων ἔθνος, φίλον ὑπάρχον τοῦ Ῥωμαίων δήμου, <321> τὴν ἀπόνοιαν τὴν ἐκείνου τοῖς ὅπλοις κρατήσαντες, διατάγμασι καὶ κρίμασιν ἐπανορθούμεθα τὰ ὑπ' αὐτοῦ διηρπασμένα, ὥστε ἀποκατασταθῆναι ταῦτα τοῖς συμμάχοις ἡμῶν, καὶ ὅσα ἐπράθη Ἰουδαίων, ἤτοι σώματα ἢ κτήσεις, ταῦτα ἀφεθήτω, τὰ μὲν σώματα ἐλεύθερα εἶναι ὡς ἦν ἀπ' ἀρχῆς, ἡ δὲ κτῆσις τοῖς πρότερον κυρίοις. <322> τὸν δ' οὐχ ὑπακούσαντα τῷ ἐμῷ διατάγματι δίκην συστήσασθαι βούλομαι· κἂν ἁλῷ, τότε κατὰ τὴν τοῦ πράγματος ἀξίαν μελήσει μοι ἐπεξελθεῖν τὸν οὐχ ὑπακούσαντα.'

6 <323> τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ Σιδωνίοις καὶ Ἀντιοχεῦσι καὶ Ἀραδίοις ἔγραψε. παρεθέμεθα μὲν οὖν καὶ ταῦτ' εὐκαίρως, τεκμήρια γενησόμενα ἧς φαμὲν Ῥωμαίους ποιήσασθαι προνοίας ὑπὲρ τοῦ ἡμετέρου
13 ἔθνους· <324> μετὰ δὲ ταῦτα εἰς Συρίαν Ἀντωνίου παραγενομένου, Κλεοπάτρα περὶ Κιλικίαν ἐντυχοῦσα δι' ἔρωτος αὐτὸν ἐκεχείρωτο. καὶ δὴ πάλιν Ἰουδαίων ἑκατὸν οἱ δυνατώτατοι παραγίγνονται πρὸς αὐτόν, κατηγοροῦντες Ἡρώδου καὶ τῶν περὶ αὐτόν, προστησά-

§ 324 = Bell. Iud. I 12. 5.

μενοι σφῶν αὐτῶν τοὺς δεινοτάτους λέγειν. ⟨325⟩
ἀντέλεγε δ' αὐτοῖς Μεσσάλας ὑπὲρ τῶν νεανίσκων,
παρόντος καὶ Ὑρκανοῦ, ὃς κηδεστὴς ἐτύγχανεν ἤδη
γενόμενος. ἀκροασάμενος δ' ἀμφοτέρων Ἀντώνιος ἐπὶ
Δάφνης, πυνθάνεται Ὑρκανοῦ πότεροι τοῦ ἔθνους
ἄμεινον προΐστανται. ⟨326⟩ φήσαντος δὲ τοὺς περὶ
Ἡρώδην, Ἀντώνιος καὶ πάλαι οἰκείως ἔχων πρὸς αὐ-
τοὺς διὰ τὴν πατρῴαν ξενίαν, ἣν ἡνίκα σὺν Γαβινίῳ
παρῆν ἐπεποίητο πρὸς τὸν πατέρ' αὐτῶν, τούτους μὲν
ἀμφοτέρους τετράρχας καθίστησι καὶ τὰ τῶν Ἰουδαίων
αὐτοῖς ἐπιτρέπει πράγματα, γράφει δὲ καὶ γράμματα,
καὶ πεντεκαίδεκα τῶν ἀντιστασιωτῶν ἔδησε· μέλλοντος
δὲ καὶ κτείνειν αὐτοὺς παρῃτήσαντο οἱ περὶ Ἡρώδην.

⟨327⟩ ἠρέμουν δ' οὐδ' οὕτως ἐπανελθόντες ἐκ τῆς 2
πρεσβείας, ἀλλ' ἀπήντων πάλιν Ἀντωνίῳ χίλιοι εἰς
Τύρον, ἐκεῖ δόξαντι ἀφικέσθαι. καὶ ὁ Ἀντώνιος πολ-
λοῖς ἤδη διεφθαρμένος χρήμασιν ὑπό τε Ἡρώδου καὶ
τἀδελφοῦ αὐτοῦ, τῷ κατὰ τόπον ἄρχοντι προσέταξε
κολάσαι τοὺς πρεσβευτὰς τῶν Ἰουδαίων νεωτέρων ἐπι-
θυμοῦντας πραγμάτων, καὶ τοῖς περὶ Ἡρώδην συγκα-
θιστάναι τὴν ἀρχήν. ⟨328⟩ ταχὺ δὲ Ἡρώδης (ἵδρυτο
γὰρ ἐπὶ τῆς ψάμμου πρὸ τῆς πόλεως) προϊὼν ἀπιέναι
παρεκελεύετο (συνῆν δ' αὐτῷ καὶ Ὑρκανός) ὡς μεγά-
λου κακοῦ, εἰ προέλθοιεν εἰς φιλονικίαν, ἐσομένου.
καὶ οἳ μὲν οὐκ ἐπείθοντο, ⟨329⟩ παραχρῆμα δ' ἐκ-
δραμόντες Ῥωμαῖοι σὺν ἐγχειριδίοις τοὺς μὲν αὐτῶν
ἀπέκτειναν ἐνίους δὲ κατέτρωσαν· οἱ δὲ λοιποὶ δια-
φυγόντες ἐπ' οἴκου περιδεεῖς ἡσύχαζον. τοῦ δὲ δήμου
καταβοῶντος Ἡρώδου, παροξυνθεὶς Ἀντώνιος τοὺς
δεδεμένους ἀπέκτεινεν.

§ 327 = Bell. Iud. I 12. 6. § 328 = Bell. Iud. I 12. 7.

3 ⟨330⟩ δευτέρῳ δ' ἔτει τὴν Συρίαν κατέσχον Πάκορός θ' ὁ βασιλέως παῖς καὶ Βαρζαφάρνης σατράπης ὢν Πάρθων. τελευτᾷ δὲ καὶ Πτολεμαῖος ὁ Μενναίου, καὶ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ ὁ παῖς Λυσανίας παραλαβὼν διαπράττεται φιλίαν πρὸς Ἀντίγονον τὸν Ἀριστοβούλου, πρὸς τοῦτο χρήσιμον τὸν σατράπην παραλαβών, μέγα παρ' αὐτῷ δυνάμενον. ⟨331⟩ Ἀντίγονος δ' ὑπισχνεῖτο χίλια τάλαντα καὶ πεντακοσίας γυναῖκας δώσειν Πάρθοις, εἰ τὴν ἀρχὴν Ὑρκανὸν ἀφελόμενοι παραδώσουσιν αὐτῷ καὶ τοὺς περὶ τὸν Ἡρώδην ἀνέλοιεν· οὐ μὴν ἔδωκεν. ⟨332⟩ ἀλλ' οἱ μὲν Πάρθοι διὰ τοῦτ' ἐπὶ τὴν Ἰουδαίαν ἐστράτευσαν κατάγοντες Ἀντίγονον, Πάκορος μὲν διὰ τῆς παραθαλαττίου, ὁ δὲ σατράπης Βαρζαφάρνης διὰ τῆς μεσογείου. ⟨333⟩ Τύριοι μὲν οὖν ἀποκλείουσι Πάκορον, Σιδώνιοι δὲ καὶ Πτολεμαιεῖς ἐδέξαντο. ἴλην μέντοι Πάκορος ἱππέων εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐξέπεμψε, κατασκεψομένην τε τὰ κατὰ τὴν χώραν καὶ Ἀντιγόνῳ συμπράξουσαν, ἡγεμόνα θ' ὁμώνυμον τοῦ βασιλέως οἰνοχόον. ⟨334⟩ ἐκ δὲ τῶν περὶ Κάρμηλον τὸ ὄρος Ἰουδαίων πρὸς Ἀντίγονον ἐλθόντων καὶ συνεισβαλεῖν ἑτοίμως ἐχόντων, προσεδόκα δι' αὐτοὺς τῆς χώρας μέρος τι λαβεῖν ὁ Ἀντίγονος· Δρυμοὶ δὲ τὸ χωρίον καλεῖται. καί τινων ὑπαντιασάντων αὐτοῖς, διεκπίπτουσιν εἰς Ἱεροσόλυμα ἄνθρωποι. προσγενομένων δέ τινων, πολλοὶ συστραφέντες ἐπὶ τὰ βασίλεια ἧκον καὶ ταῦτ' ἐπολιόρκουν· ⟨335⟩ προσβοηθούντων δὲ τῶν περὶ Φασάηλον καὶ Ἡρώδην, καὶ μάχης γενομένης κατὰ τὴν ἀγοράν, νικῶσιν οἱ νεανίσκοι τοὺς πολεμίους, καὶ συνδιώξαντες εἰς τὸ ἱερὸν πέμπουσιν ὁπλίτας τινὰς εἰς τὰς πλησίον

§ 330 = Bell. Iud. I 13. 1. § 334 = Bell. Iud. I 13. 2.

οἰκίας, φρουρήσοντας αὐτάς, οὓς ἐπαναστὰς ὁ δῆμος
συμμάχων ὄντας ἐρήμους σὺν αὐτοῖς οἴκοις κατέπρη-
σεν. ⟨336⟩ ὑπὲρ μὲν οὖν τῆς ἀδικίας ταύτης Ἡρώδης
μετ' ὀλίγον τιμωρίαν παρὰ τῶν ἀντιστασιωτῶν λαμ-
βάνει, συμβαλὼν αὐτοῖς εἰς μάχην καὶ πολλοὺς αὐτῶν
ἀποκτείνας· ⟨337⟩ γιγνομένων δ' ὁσημέραι ἀκροβο- 4
λισμῶν αὐτοῖς, ἀνέμενον οἱ πολέμιοι τὸν ἐκ τῆς χώρας
ὄχλον εἰς τὴν καλουμένην πεντηκοστήν (ἑορτὴ δ' ἐστὶν
αὕτη) μέλλοντα ἥξειν. ⟨338⟩ τῆς δ' ἡμέρας ἐνστά-
σης πολλαὶ περὶ τὸ ἱερὸν ἀθροίζονται μυριάδες ἀν-
θρώπων ὡπλισμένων τε καὶ ἀόπλων. κατεῖχον δὲ τὸ
ἱερὸν καὶ τὴν πόλιν οἱ παρόντες, πλὴν τῶν περὶ τὰ
βασίλεια· ταῦτα γὰρ σὺν ὀλίγοις στρατιώταις οἱ περὶ
Ἡρώδην ἐφρούρουν. ⟨339⟩ Φασάηλος μὲν οὖν τὸ
τεῖχος ἐφύλαττεν, Ἡρώδης δὲ λόχον ἔχων ἐπέξεισι τοῖς
πολεμίοις κατὰ τὸ προάστειον, καὶ καρτερῶς μαχεσά-
μενος πολλάς [τε] μυριάδας τρέπει, τῶν μὲν εἰς τὴν
πόλιν φευγόντων τῶν δ' εἰς τὸ ἱερόν, ἔστι δ' ὧν εἰς
τὸ ἔξω χαράκωμα· ἦν γάρ τι αὐτόθι. παρεβοήθει δὲ
καὶ Φασάηλος. ⟨340⟩ Πάκορος δὲ ὁ Πάρθων στρα-
τηγὸς σὺν ἱππεῦσιν ὀλίγοις Ἀντιγόνου δεηθέντος εἰς
τὴν πόλιν ἔρχεται, λόγῳ μὲν ὡς καταπαύσων τὴν στά-
σιν, τὸ δ' ἀληθὲς συμπράξων ἐκείνῳ τὴν ἀρχήν. ⟨341⟩
Φασαήλου δ' ὑπαντήσαντος καὶ δεξαμένου ξενίᾳ, Πά-
κορος πείθει πρεσβεύσασθαι παρὰ Βαρζαφάρνην αὐτόν,
δόλον τινὰ τοῦτον συνθείς. καὶ Φασάηλος οὐδὲν ὑπι-
δόμενος πείθεται, μὴ ἐπαινοῦντος Ἡρώδου τοῖς πρατ-
τομένοις διὰ τὸ τῶν βαρβάρων ἄπιστον, ἀλλὰ καὶ
Πακόρῳ καὶ τοῖς ἥκουσιν ἐπιτίθεσθαι κελεύοντος.

⟨342⟩ ᾤχοντο δ' οὖν πρεσβεύοντες Ὑρκανός τε καὶ 5

§ 337 = Bell. Iud. I 13. 3.

Φασάηλος, Πάκορος δὲ καταλιπὼν Ἡρώδῃ διακοσίους ἱππεῖς καὶ δέκα τῶν ἐλευθέρων λεγομένων προύπεμψεν αὐτούς. γενομένοις δ' ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ μεθ' ὅπλων ὑπαντῶσιν οἱ ταύτῃ τῶν πόλεων ἐφεστῶτες, ⟨343⟩ *καὶ Βαρζαφάρνης τὸ μὲν πρῶτον αὐτοὺς ὑποδέχεται προθύμως καὶ δῶρα δίδωσιν, εἶτ' ἐπεβούλευε. πλησίον δ' Ἐκδίππων ὑπὲρ θαλάττης οἱ περὶ Φασάηλον κατάγονται. καὶ ἐνταῦθ' ἀκούσαντες ὡς Ἀντίγονος ὑπόσχοιτο χίλια τάλαντα καὶ γυναῖκας πεντακοσίας τοῖς Πάρθοις κατ' αὐτῶν, δι' ὑποψίας εἶχον ἤδη τοὺς βαρβάρους·* ⟨344⟩ *οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ νύκτωρ ἐπιβουλευομένους αὐτοὺς ἀπήγγειλέ τις, φυλακῆς αὐτοὺς ἐκ τάφανοῦς περιισταμένης. καὶ συνελήφθησαν ἄν, εἰ μὴ περιέμενον ἕως οἱ περὶ Ἱεροσόλυμα Πάρθοι Ἡρώδην συλλάβοιεν, μὴ προανῃρημένων τούτων ἐκεῖνος αἰσθόμενος διαφύγοι. καὶ ἦν ταῦθ' οὕτως ἔχοντα, καὶ οἱ φύλακες αὐτῶν ἑωρῶντο.* ⟨345⟩ *Φασαήλῳ μὲν οὖν παρῄνουν τινὲς εὐθὺς ἀφιππάσασθαι καὶ μὴ περιμένειν· μάλιστα μέντοι πρὸς ταῦτα αὐτὸν Ὀφέλλιος ἐνῆγεν, ὃς ἠκηκόει παρὰ Σαμαράλλου τοῦ πλουσιωτάτου τῶν ἐν Συρίᾳ τότε, καὶ πλοῖα πρὸς τὴν φυγὴν ὑπισχνεῖτο· ἐγγὺς γὰρ ἦν ἡ θάλαττα.* ⟨346⟩ *ὁ δ' Ὑρκανὸν ἀπολιπεῖν οὐκ ἠξίου, οὐδὲ παρακινδυνεύειν τἀδελφῷ· προσελθὼν δὲ πρὸς τὸν Βαρζαφάρνην οὐ δίκαια ποιεῖν αὐτὸν ἔλεγε, τοιαῦτα βουλευόμενον περὶ αὐτῶν· χρημάτων τε γὰρ δεομένῳ πλείονα ἔσεσθαι παρ' αὐτοῦ ὧν Ἀντίγονος δίδωσι, καὶ ἄλλως δεινὸν εἶναι πρὸς αὐτὸν ἐπὶ πίστει συνελθόντας πρεσβευτὰς ἀποκτεῖναι μηδὲν ἀδικοῦντας.* ⟨347⟩ *ὁ δὲ βάρβαρος, ταῦτα λέγοντος, ὤμνυε μηδὲν ἀληθὲς εἶναι τῶν ὑπο-*

§ 342 = Bell. Iud. I 13. 4. § 345 = Bell. Iud. I 13. 5.

νοουμένων, ἀλλὰ ψευδεῖς αὐτὸν ὑποψίας ταράξαι, ἀπήει τε πρὸς Πάκορον. ⟨348⟩ οἰχομένου δὲ τῶν Πάρθων ἐδέσμευόν τινες Ὑρκανὸν καὶ Φασάηλον, πολλὰ τῆς ἐπιορκίας κακίζοντας τοὺς Πάρθους.

ὁ δ᾽ ἐπὶ τὸν Ἡρώδην ἀπεσταλμένος οἰνοχόος ἐντο- 6
λὰς εἶχε προαγαγὼν αὐτὸν ἔξω τοῦ τείχους συλλαμβάνειν. ⟨349⟩ ἔτυχον δ᾽ ἄγγελοι παρὰ Φασαήλου πεμφθέντες ἐπὶ δηλώσει τῆς Πάρθων ἀπιστίας, οὓς τῶν πολεμίων συλλαβόντων γνοὺς Ἡρώδης πρόσεισι Πακόρῳ καὶ τῶν Πάρθων τοῖς δυνατοῖς ὡς οὖσι τῶν ἄλλων δεσπόταις. ⟨350⟩ οἳ δὲ τὸ πᾶν εἰδότες ὑπεκρίνοντο δολερῶς, καὶ δεῖν αὐτὸν ἔφασαν μετὰ σφῶν ἐξελθόντα πρὸ τοῦ τείχους ὑπαντᾶν τοῖς τὰ γράμματα κομίζουσιν· οὐδέπω γὰρ αὐτοὺς εἰλῆφθαι πρὸς τῶν ἀντιστασιωτῶν, ἥκειν μέντοι δηλοῦντας ὅσα κατορθώσειε Φασάηλος. ⟨351⟩ τούτοις Ἡρώδης οὐκ ἐπίστευεν· ἠκηκόει γὰρ τὴν σύλληψιν τἀδελφοῦ παρ᾽ ἑτέρων. καὶ παραινούσης δὲ τῆς Ὑρκανοῦ θυγατρός, ἧς ἠγγύητο τὴν παῖδα, ἔτι μᾶλλον ὑπώπτευε τοὺς Πάρθους. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι ταύτῃ οὐ προσεῖχον, αὐτὸς δ᾽ ἐπίστευε λίαν ἔμφρονι γυναικί.

⟨352⟩ βουλευομένων δὲ τῶν Πάρθων τί χρὴ ποιεῖν 7
(οὐ γὰρ ἤρεσκεν αὐτοῖς ἐκ τοῦ φανεροῦ ἐπιχειρεῖν ἀνδρὶ τηλικούτῳ) καὶ ὑπερθεμένων εἰς τὴν ὑστεραίαν, ἐν τοιαύταις ταραχαῖς Ἡρώδης γενόμενος, καὶ μᾶλλον οἷς ἤκουσε περὶ τἀδελφοῦ καὶ τῆς Πάρθων ἐπιβουλῆς ἢ τοῖς ἐναντίοις προστιθέμενος, ἑσπέρας ἐπελθούσης ἔγνω ταύτῃ πρὸς φυγὴν χρήσασθαι καὶ μὴ διαμέλλειν ὡς ἐπ᾽ ἀδήλοις τοῖς παρὰ τῶν πολεμίων κινδύνοις. ⟨353⟩ ἄρας οὖν σὺν οἷς εἶχεν ὁπλίταις, καὶ τὰς γυ-

§ 349 = Bell. Iud. I 13. 6. § 352 = Bell. Iud. I 13. 7.

ναΐκας τοῖς ὑποζυγίοις ἐπιθέμενος, μητέρα θ' αὑτοῦ καὶ ἀδελφὴν καὶ ἣν ἔμελλεν ἄξεσθαι πρὸς γάμον Ἀλεξάνδρου θυγατέρα τοῦ Ἀριστοβούλου παιδός, τήν τε ταύτης μητέρα (Ὑρκανοῦ δ' ἦν θυγάτηρ) καὶ τὸν νεώτατον ἀδελφόν, τήν τε θεραπείαν πᾶσαν καὶ τὸν ἄλλον ὄχλον τὸν σὺν αὐτοῖς, ἐδίωκε τὴν ἐπὶ Ἰδουμαίας, λαθὼν τοὺς πολεμίους· ⟨354⟩ *ὧν οὐδεὶς ἂν οὕτω στερρὸς τὴν φύσιν ηὑρέθη ὃς τότε παρὼν τοῖς πραττομένοις οὐκ ἂν ᾤκτειρεν αὐτοὺς τῆς τύχης, γυναίων ἐπαγομένων νήπια τέκνα, καὶ μετὰ δακρύων καὶ οἰμωγῆς ἀπολειπουσῶν τὴν πατρίδα καὶ φίλους ἐν δεσμοῖς, καὶ περὶ αὑτῶν οὐδὲν ἔτι χρηστὸν προσ-*
8 *δεχομένων.* ⟨355⟩ *ἀλλ' Ἡρώδης ἐπάνω τῆς ἐκ τοῦ δεινοῦ πληγῆς τὸ φρόνημα ποιησάμενος αὐτός τ' ἦν πρὸς τὸ δεινὸν εὔψυχος, καὶ παριὼν κατὰ τὴν ὁδὸν θαρρεῖν ἕκαστον παρεκελεύετο καὶ μὴ παρέχειν αὑτὸν ἔκδοτον τῇ λύπῃ· τοῦτο γὰρ αὐτοὺς βλάπτειν πρὸς τὴν φυγήν, ἐν ᾗ τὴν σωτηρίαν αὐτοῖς μόνῃ κεῖσθαι συμβέβηκε.* ⟨356⟩ *καὶ οἱ μέν, ὡς Ἡρώδης παρῄνει, φέρειν τὴν συμφορὰν ἐπειρῶντο· μικροῦ δ' αὑτὸν διεχρήσατο τοῦ ζεύγους περιτραπέντος καὶ τῆς μητρὸς αὐτῷ κινδυνευσάσης ἀποθανεῖν, διά τε τὸ ἐπ' αὐτῆς πάθος καὶ τὸ φοβεῖσθαι μὴ καταλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι διώκοντες, τριβῆς περὶ τὸ πταῖσμα γενομένης.* ⟨357⟩ *σπασάμενον γοῦν αὐτὸν τὸ ξίφος καὶ μέλλοντα πλήττειν αὑτὸν κατέσχον οἱ παρόντες, τῷ τε πλήθει κατισχύσαντες καὶ ὡς οὐκ ἐχρῆν αὐτοὺς ἐγκαταλιπεῖν ἐπὶ τοῖς ἐχθροῖς ἐσομένους λέγοντες· οὐ γὰρ εἶναι γενναίου τῶν δεινῶν αὑτὸν ἐλευθερώσαντα τοὺς φίλους ἐν αὐτοῖς ὑπεριδεῖν.* ⟨358⟩ *βιασθεὶς οὖν ἀποσχέσθαι τοῦ καθ' αὑτὸν τολμήματος αἰδοῖ τε τῶν λεγομένων*

καὶ πλήθει τῶν οὐκ ἐπιτρεπόντων αὐτοῦ τῇ χειρὶ διακονεῖν οἷς ἐντεθύμητο, ἀνακτησάμενος τὴν μητέρα καὶ θεραπείας ἧς ὁ καιρὸς ἤπειγεν ἀξιώσας, ἐβάδιζε τὴν προκειμένην ὁδόν, συντονωτέραν ποιούμενος τὴν πορείαν εἰς Μασάδαν τὸ ἔρυμα. πολλὰς δὲ μάχας πρὸς τοὺς ἐπεξελθόντας καὶ διώκοντας τῶν Πάρθων μαχεσάμενος ἐνίκησε πάσας.

⟨359⟩ ἔμεινε δ' αὐτῷ παρὰ τὴν φυγὴν οὐδὲ τὰ 9
παρὰ τῶν Ἰουδαίων ἀσφαλῆ, συνεπέθεντο δὲ καὶ οὗτοι γενομένοις ἀπὸ σταδίων ἑξήκοντα τῆς πόλεως, προσβαλόντες τε καὶ εἰς χεῖρας ἐρχόμενοι κατὰ τὴν ὁδόν· ⟨360⟩ οὓς δὴ καὶ τρεψάμενος καὶ κρατήσας οὐχ ὡς ἐν ἀπορίᾳ καὶ ἀνάγκῃ τις τοιαύτῃ καθεστώς, ἀλλ' ὡς κάλλιστα καὶ μετὰ πολλοῦ τοῦ περιόντος πρὸς πόλεμον παρεσκευασμένος, ἐν ἐκείνῳ τῷ χωρίῳ ἐν ᾧ τῶν Ἰουδαίων ἐκράτησε, μετὰ χρόνον βασιλεύσας καὶ βασίλειον κατεσκεύασεν ἀξιολογώτατον καὶ πόλιν περὶ αὐτὸ ἔκτισεν Ἡρωδίαν προσαγορεύσας. ⟨361⟩ γενομένῳ δὲ τῆς Ἰδουμαίας ἐν Θρήσᾳ χωρίῳ οὕτω καλουμένῳ ἀδελφὸς Ἰώσηπος ὑπήντησε, καὶ βουλὴν περὶ τῶν ὅλων ἦγε τί χρὴ ποιεῖν, πολλοῦ μὲν πλήθους ἑπομένου καὶ δίχα τῶν μισθοφορούντων αὐτοῖς, τοῦ δὲ χωρίου τῆς Μασάδας, εἰς ὃ προύκειτο συμφυγεῖν, ἐλάττονος ὄντος ὑποδέξασθαι τοσοῦτον ὄχλον. ⟨362⟩ τοὺς μὲν οὖν πλείους ἀπέλυσεν, ὑπὲρ ἐννέα χιλιάδας ὄντας, ἄλλον ἀλλαχῇ κελεύσας διὰ τῆς Ἰδουμαίας σώζειν αὐτούς, δοὺς ἐφόδια· ὅσοι δ' ἦσαν κοῦφοι, καὶ τοὺς ἀναγκαιοτάτους, παραλαβὼν εἰς τὸ ἔρυμα παραγίγνεται. καὶ καταθέμενος αὐτόθι τάς τε γυναῖκας καὶ τοὺς ἑπομένους (ἦσαν δ' ὡς ὀκτακόσιοι), σίτου τ' ὄντος ἐν τῷ

§ 359 = Bell. Iud. I 13. 8.

χωρίῳ καὶ ὕδατος καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων ἁπάντων διαρκούντως, ἐξώρμησεν αὐτὸς ἐπὶ Πέτρας τῆς Ἀραβίας. ⟨363⟩ ἅμα δ' ἡμέρᾳ τὰ μὲν ἄλλα πάντα τῶν Ἱεροσολυμιτῶν διήρπαζον οἱ Πάρθοι καὶ τὸ βασίλειον, μόνων δ' ἀπείχοντο τῶν Ὑρκανοῦ χρημάτων· τὰ δ' ἦν εἰς τριακόσια τάλαντα. ⟨364⟩ πολλὰ δὲ τῶν Ἡρώδου διέφυγε, καὶ μάλισθ' ὅσα καὶ προκεκομίσθαι κατὰ προμήθειαν τἀνδρὸς εἰς τὴν Ἰδουμαίαν ἐφθάκει. τὰ μὲν οὖν κατὰ τὴν πόλιν οὐκ ἀπέχρησε τοῖς Πάρθοις, ἀλλὰ καὶ τὴν χώραν αὐτῶν ἐξιόντες ἐκάκουν, Μάρισσάν τε πόλιν δυνατὴν ἀνέστησαν.

10 ⟨365⟩ καὶ Ἀντίγονος μὲν οὕτω καταχθεὶς εἰς τὴν Ἰουδαίαν ὑπὸ τοῦ Πάρθων βασιλέως Ὑρκανὸν καὶ Φασάηλον δεσμώτας παραλαμβάνει. σφόδρα δ' ἦν ἄθυμος τῶν γυναικῶν αὐτὸν διαφυγουσῶν, ἃς τοῖς πολεμίοις ἐνεθυμεῖτο δώσειν, τοῦτον αὐτοῖς μετὰ τῶν χρημάτων τὸν μισθὸν ὑποσχόμενος. ⟨366⟩ φοβούμενος δὲ τὸν Ὑρκανὸν μὴ τὸ πλῆθος αὐτῷ τὴν βασιλείαν ἀποκαταστήσῃ παραρπάσαν (ἐτηρεῖτο δ' ὑπὸ τῶν Πάρθων), ἀποτέμνει αὐτοῦ τὰ ὦτα, πραγματευόμενος μηκέτ' αὖθις εἰς αὐτὸν ἀφικέσθαι τὴν ἀρχιερωσύνην διὰ τὸ λελωβῆσθαι, τοῦ νόμου τῶν ὁλοκλήρων εἶναι τὴν τιμὴν ἀξιοῦντος. ⟨367⟩ Φασάηλον δ' ἄν τις θαυμάσειε τῆς εὐψυχίας, ὃς γνοὺς αὐτὸν ἀποσφάττεσθαι μέλλοντα οὐχὶ τὸν θάνατον ἡγήσατο δεινόν, τὸ δ' ὑπ' ἐχθροῦ τοῦτο παθεῖν πικρότατον καὶ αἴσχιστον ὑπολαβών, τὰς χεῖρας οὐκ ἔχων ἐλευθέρας ὑπὸ δεσμῶν πρὸς ἀναίρεσιν, πέτρᾳ προσαράξας τὴν κεφαλὴν ἐξήγαγε μὲν ἑαυτὸν τοῦ ζῆν, ὡς ἐδόκει κάλλιστα παρὰ τοιαύτην ἀπορίαν, τῆς δ' ἐξουσίας τοῦ κτεῖναι πρὸς ἡδονὴν

§ 363 = Bell. Iud. I 13. 9. § 367 = Bell. Iud. I 13. 10.

αὐτὸν ἀφείλετο τὸν πολέμιον. ⟨368⟩ λέγουσι δ' ὡς τραύματος μεγάλου γενομένου φαρμάκοις αὐτὸν ὑποπέμψας ἰατροὺς Ἀντίγονος ὡς ἐπὶ θεραπείᾳ διέφθειρε, θανασίμοις χρησαμένων εἰς τὸ τραῦμα. ⟨369⟩ πρὸ μέντοι τοῦ τελέως ἀφεῖναι τὴν ψυχὴν ὁ Φασάηλος ἀκούσας παρά τινος γυναίου τὸν ἀδελφὸν Ἡρώδην τοὺς πολεμίους διαπεφευγότα, σφόδρα τὴν τελευτὴν εὐθύμως ὑπέμεινε, καταλιπὼν τὸν ἐκδικῆσαι τὸν θάνατον αὐτοῦ καὶ τοὺς ἐχθροὺς τιμωρήσασθαι δυνάμενον.

⟨370⟩ Ἡρώδην δὲ τὸ μέγεθος τῶν περιεστηκότων 14
αὐτὸν κακῶν οὐ κατέπληττεν, ἀλλ' ἐποίει δεινὸν εὑρίσκειν ἐπιβολὰς ἔργων παραβόλων. πρὸς γὰρ Μάλχον τὸν Ἀράβων βασιλέα πολλὰ πρόσθεν εὐηργετημένον ἀπῄει τὴν ἀμοιβὴν κομιούμενος, ὧν τε μάλιστ' ἐδεῖτο, χρημάτων ληψόμενος εἴτε δάνειον εἴτε δωρεάν, ὡς ἂν πολλῶν ἐξ αὐτοῦ τετυχηκότος· ⟨371⟩ οὐ γὰρ εἰδὼς τὰ κατὰ τὸν ἀδελφόν, ἔσπευδε λυτρώσασθαι παρὰ τῶν πολεμίων αὐτόν, λύτρον ὑπὲρ αὐτοῦ καταβαλὼν νόμισμα ἕως τριακοσίων ταλάντων. ἐπήγετο δὲ καὶ τὸν Φασαήλου παῖδα διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν, ἑπτετῆ τυγχάνοντα, παρέξων αὐτὸν ἐνέχυρον τοῖς Ἄραψιν. ⟨372⟩ ἀγγέλων δ' αὐτῷ ὑπαντησάντων παρὰ τοῦ Μάλχου, δι' ὧν ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀναχωρεῖν (παραγγεῖλαι γὰρ αὐτῷ Πάρθους Ἡρώδην μὴ δέχεσθαι· ταύτῃ δ' ἐχρῆτο προφάσει ὑπὲρ τοῦ μὴ ἀποδοῦναι τὰ χρέα, καὶ τῶν ἐν τέλει παρὰ τοῖς Ἄραψιν εἰς τοῦτ' ἐναγόντων, ὅπως ἀποστερήσωσι τὰς παρακαταθήκας, ἃς παρὰ τοῦ Ἀντιπάτρου λαβόντες ἔτυχον), ⟨373⟩ ἀπεκρίνατο αὐτοῖς οὐδὲν ἐνοχλήσων ἀφικνεῖσθαι πρὸς αὐτούς,

§ 370 = Bell. Iud. I 14. 1.

μόνον δὲ διαλεξόμενος περὶ τῶν ἀναγκαιοτάτων αὐτῷ
2 πραγμάτων. ⟨374⟩ ἔπειτα δόξαν ἀναχωρεῖν ἀπῄει μάλα
σωφρόνως τὴν ἐπ' Αἰγύπτου. καὶ τότε μὲν ἔν τινι
ἱερῷ κατάγεται (κατελελοίπει γὰρ αὐτόθι οὐ πολλοὺς
τῶν ἑπομένων), τῇ δ' ὑστεραίᾳ παραγενόμενος εἰς
Ῥινοκόρουρα, ἐκεῖ καὶ τὰ περὶ τὸν ἀδελφὸν ἤκουσε.
⟨375⟩ Μάλχῳ δὲ μεταγνόντι καὶ μεταθέοντι τὸν Ἡρώδην οὐδὲν τούτου περιττότερον ἐγένετο· πορρωτάτω
γὰρ ἦν ἤδη σπεύδων τὴν ἐπὶ Πηλουσίου. ἐπεὶ δ'
αὐτὸν ἐλθόντα νῆες ὁρμοῦσαι αὐτόθι εἶργον τοῦ ἐπ'
Ἀλεξανδρείας πλοῦ, τοῖς ἡγεμόσιν ἐντυγχάνει, ὑφ' ὧν
κατ' αἰδῶ καὶ πολλὴν ἐντροπὴν προπεμφθεὶς εἰς τὴν
πόλιν ὑπὸ Κλεοπάτρας κατείχετο. ⟨376⟩ πεῖσαι μέντοι
μένειν αὐτὸν οὐκ ἠδυνήθη, εἰς Ῥώμην ἐπειγόμενον
χειμῶνός τ' ὄντος καὶ τῶν κατὰ τὴν Ἰταλίαν ἐν ταραχῇ
καὶ σάλῳ πολλῷ δονουμένων.

3 ⟨377⟩ ἀναχθεὶς οὖν ἐκεῖθεν ἐπὶ Παμφυλίας καὶ
χειμῶνι σφοδρῷ περιπεσὼν μόλις εἰς Ῥόδον διασώζεται, φορτίων ἀποβολῆς γενομένης. καὶ δύο μὲν ἐνταυθοῖ τῶν φίλων αὐτῷ συνήντησαν, Σαππίνας τε καὶ
Πτολεμαῖος· ⟨378⟩ εὑρὼν δὲ τὴν πόλιν ὑπὸ τοῦ πρὸς
Κάσσιον πολέμου κεκακωμένην, οὐδ' ἐν ἀπόροις ὢν
εὖ ποιεῖν αὐτὴν ὤκνησεν, ἀλλὰ καὶ παρὰ δύναμιν
αὐτὴν ἀνεκτᾶτο. τριήρη τε κατασκευάσας καὶ ἀναχθεὶς
ἐντεῦθεν σὺν τοῖς φίλοις ἐπ' Ἰταλίας εἰς Βρεντέσιον
κατάγεται, ⟨379⟩ κἀκεῖθεν εἰς Ῥώμην ἀφικόμενος πρῶτον μὲν Ἀντωνίῳ φράζει τὰ συμβάντα αὐτῷ κατὰ τὴν
Ἰουδαίαν, καὶ πῶς ἀδελφὸς αὐτοῦ Φασάηλος ὑπὸ
Πάρθων ἀπόλοιτο συλληφθεὶς καὶ Ὑρκανὸς ὑπ' αὐτῶν
αἰχμάλωτος ἔχοιτο, καὶ ὡς Ἀντίγονον καταστήσειαν

§ 374 = Bell. Iud. I 14. 2. § 377 = Bell. Iud. I 14. 3.

βασιλέα, χρήματα δώσειν ὑποσχόμενον χίλια τάλαντα καὶ γυναῖκας πεντακοσίας, αἳ τῶν πρώτων κἀκ τοῦ γένους αὐτῶν ἔμελλον ἔσεσθαι, καὶ ὅτι ταύτας νυκτὸς ἐκκομίσειε, καὶ διαφύγοι τὰς τῶν ἐχθρῶν χεῖρας πολλὰς ὑπομείνας ταλαιπωρίας· ⟨380⟩ εἶτ' ἐπιδιακινδυνεύειν αὐτῷ τοὺς οἰκείους αὐτοῦ πολιορκουμένους, καὶ ὡς πλεύσειέ τε διὰ χειμῶνος καὶ παντὸς καταφρονήσειε δεινοῦ σπεύδων ἐπὶ τὰς ἐλπίδας τὰς παρ' αὐτοῦ καὶ τὴν μόνην βοήθειαν.

⟨381⟩ Ἀντώνιον δ' οἶκτος εἰσέρχεται τῆς Ἡρώδου 4 μεταβολῆς, καὶ τῷ κοινῷ χρησάμενος λογισμῷ περὶ τῶν ἐν ἀξιώματι τοσούτῳ καθεστώτων ὡς κἀκείνων ὑποκειμένων τῇ τύχῃ, τὰ μὲν κατὰ μνήμην τῆς Ἀντιπάτρου ξενίας, ⟨382⟩ τὰ δὲ καὶ ὑπὸ χρημάτων ὧν αὐτῷ Ἡρώδης ὑπέσχετο δώσειν εἰ γένοιτο βασιλεύς, καθὼς καὶ πρότερον ὅτε τετράρχης ἀπεδέδεικτο, πολὺ μέντοι μᾶλλον διὰ τὸ πρὸς Ἀντίγονον μῖσος (στασιαστὴν γὰρ καὶ Ῥωμαίοις ἐχθρὸν αὐτὸν ὑπελάμβανε) πρόθυμος ἦν οἷς Ἡρώδης παρεκάλει συλλαμβάνεσθαι. ⟨383⟩ Καῖσαρ μὲν οὖν καὶ διὰ τὰς Ἀντιπάτρου στρατείας, ἃς κατ' Αἴγυπτον αὐτοῦ τῷ πατρὶ συνδιήνεγκε, καὶ τὴν ξενίαν καὶ τὴν ἐν ἅπασιν εὔνοιαν, χαριζόμενος δὲ καὶ Ἀντωνίῳ σφόδρα περὶ τὸν Ἡρώδην ἐσπουδακότι, πρὸς τὴν ἀξίωσιν καὶ τὴν ὧν ἐβούλετο Ἡρώδης συνεργίαν ἑτοιμότερος ἦν. ⟨384⟩ συναγαγόντος τε τὴν βουλὴν Μεσσάλας καὶ μετ' αὐτὸν Ἀτρατῖνος, παραστησάμενοι τὸν Ἡρώδην, τάς τε τοῦ πατρὸς αὐτοῦ εὐεργεσίας διεξῆσαν καὶ ἣν αὐτὸς πρὸς Ῥωμαίους εἶχεν εὔνοιαν ὑπεμίμνησκον, κατηγοροῦντες ἅμα καὶ πολέμιον ἀποφαίνοντες τὸν Ἀντίγονον, οὐκ ἐξ ὧν τὸ πρῶ-

§ 381 = Bell. Iud. I 14. 4.

τον προσέκρουσεν αὐτοῖς μόνον, ἀλλ' ὅτι καὶ παρὰ Πάρθων τὴν ἀρχὴν λάβοι, Ῥωμαίους ὑπεριδών. <385> τῆς δὲ βουλῆς ἐπὶ τούτοις παρωξυμμένης παρελθὼν Ἀντώνιος ἐδίδασκεν αὐτοὺς ὡς καὶ πρὸς τὸν κατὰ Πάρθων πόλεμον Ἡρώδην βασιλεύειν συμφέρει. καὶ δόξαν τοῦτο πᾶσι ψηφίζονται.

5 <386> καὶ τοῦτο τὸ μέγιστον ἦν τῆς Ἀντωνίου περὶ τὸν Ἡρώδην σπουδῆς, ὅτι μὴ μόνον αὐτῷ τὴν βασιλείαν οὐκ ἐλπίζοντι περιεποιήσατο (οὐ γὰρ εἰς ἑαυτὸν ἀνέβη ταύτην αἰτησόμενος, οὐ γὰρ ἐνόμιζεν αὐτῷ τοὺς Ῥωμαίους παρέξειν, τοῖς ἐκ τοῦ γένους ἔθος ἔχοντας αὐτὴν διδόναι, <387> ἀλλὰ τῷ τῆς γυναικὸς ἀδελφῷ λαβεῖν ἀξιώσων Ἀριστοβούλῳ, υἱωνῷ τυγχάνοντι πρὸς μὲν πατρὸς Ἀριστοβούλου πρὸς δὲ μητρὸς Ὑρκανοῦ), ἀλλ' ὅτι καὶ ἑπτὰ ταῖς πάσαις ἡμέραις παρέσχεν αὐτῷ, τυχόντι τῶν οὐδὲ προσδοκηθέντων, ἀπελθεῖν ἐκ τῆς Ἰταλίας. <388> τοῦτον μὲν οὖν τὸν νεανίσκον Ἡρώδης ἀπέκτεινεν, ὡς κατὰ καιρὸν δηλώσομεν· λυθείσης δὲ τῆς βουλῆς, μέσον ἔχοντες Ἡρώδην Ἀντώνιος καὶ Καῖσαρ ἐξῆσαν, συμπροαγόντων ἅμα ταῖς ἄλλαις ἀρχαῖς τῶν ὑπάτων, θύσοντές τε καὶ τὰ δόγματα καταθησόμενοι εἰς τὸ Καπετώλιον. <389> εἱστία δὲ τὴν πρώτην ἡμέραν Ἡρώδην τῆς βασιλείας Ἀντώνιος.

καὶ ὁ μὲν οὕτω τὴν βασιλείαν παραλαμβάνει, τυχὼν αὐτῆς ἐπὶ τῆς ἑκατοστῆς καὶ ὀγδοηκοστῆς τετάρτης ὀλυμπιάδος, ὑπατεύοντος Γναΐου Δομετίου Καλβίνου τὸ δεύτερον καὶ Γαΐου Ἀσινίου Πωλίωνος·
6 <390> τοῦτον δ' ἅπαντα τὸν χρόνον Ἀντίγονος ἐπολιόρκει τοὺς ἐν Μασάδᾳ, τῶν μὲν ἄλλων αὐτοῖς ἐπιτηδείων ὑπαρχόντων, μόνου δὲ σπανίζοντας ὕδατος,

ὡς καὶ διὰ τοῦτο τὸν ἀδελφὸν τὸν Ἡρώδου Ἰώσηπον σὺν διακοσίοις τῶν οἰκείων ἀποδρᾶναι βουλεύσασθαι πρὸς Ἄραβας· ἠκηκόει γὰρ καὶ Μάλχον τῶν εἰς Ἡρώδην ἁμαρτημάτων μετανοεῖν. κατέσχε δ' αὐτὸν ὕσας διὰ τῆς νυκτὸς ὁ θεός· ⟨391⟩ τῶν γὰρ ἐκδοχείων πλησθέντων τοῦ ὕδατος οὐκέτι τῆς φυγῆς ἐδεῖτο, ἀλλὰ τεθαρρηκότες ἤδη καὶ πλέον ἢ κατὰ τὴν εὐπορίαν τοῦ σπανίζοντος, ὡς ἐκ θεοῦ τῆς προνοίας ταύτης αὐτοῖς γεγενημένης, ἐπεξιόντες καὶ συμπλεκόμενοι τοῖς περὶ τὸν Ἀντίγονον, τοῖς μὲν φανερῶς τοῖς δὲ καὶ λάθρᾳ, πολλοὺς αὐτῶν διέφθειραν. ⟨392⟩ κἀν τούτῳ 'Ȣεντίδιος ὁ Ῥωμαίων στρατηγὸς πεμφθεὶς ἐκ Συρίας ὥστε Πάρθους ἀνείργειν, μετ' ἐκείνους εἰς τὴν Ἰουδαίαν παρέβαλε, τῷ λόγῳ μὲν Ἰωσήπῳ συμμαχήσων, τὸ δ' ὅλον ἦν αὐτῷ στρατήγημα χρήματα παρ' Ἀντιγόνου λαβεῖν. ἔγγιστα γοῦν Ἱεροσολύμων στρατοπεδευσάμενος ἀποχρώντως ἠργυρίσατο τὸν Ἀντίγονον, ⟨393⟩ καὶ αὐτὸς μὲν ἀνεχώρησε σὺν τῇ πλείονι δυνάμει, ἵνα δὲ μὴ κατάφωρον γένηται τὸ τόλμημα, Σίλωνα μετὰ μέρους τινὸς τῶν στρατιωτῶν κατέλιπεν, ὃν καὶ αὐτὸν ἐθεράπευσεν Ἀντίγονος, ὅπως μηδὲν ἐνοχλοίη, προσδοκῶν καὶ πάλιν αὐτῷ Πάρθους ἐπαμυνεῖν.

⟨394⟩ Ἡρώδης δ' ἐκ τῆς Ἰταλίας ἤδη καταπεπλευ- 15
κὼς εἰς τὴν Πτολεμαΐδα, καὶ συναγηοχὼς δύναμιν οὐκ ὀλίγην ξένων θ' ἅμα καὶ ὁμοφύλων, ἤλαυνε διὰ τῆς Γαλιλαίας ἐπ' Ἀντίγονον. συνελάμβανον δ' αὐτῷ Σίλων τε καὶ 'Ȣεντίδιος, πεισθέντες ὑπὸ Δελλίου συγκατάγειν Ἡρώδην, τοῦ πεμφθέντος ὑπ' Ἀντωνίου. ⟨395⟩ 'Ȣεντίδιος μὲν οὖν ἐτύγχανε τὰς ταραχὰς τὰς

§ 390 = Bell. Iud. I 15. 1. § 392 = Bell. Iud. I 15. 2. § 394 = Bell. Iud. I 15. 3.

διὰ Πάρθους ἐν ταῖς πόλεσιν οὔσας καθιστάμενος, Σίλων δ' ἐν Ἰουδαίᾳ, χρήμασιν ὑπ' Ἀντιγόνου διεφθαρμένος. Ἡρώδῃ μέντοι προϊόντι κατὰ πᾶσαν ἡμέραν ἡ δύναμις ηὔξετο, καὶ πᾶσα Γαλιλαία πλὴν ὀλίγων αὐτῷ προσετέθειτο. ⟨396⟩ ὡρμηκότι δ' αὐτῷ ἐπὶ τοὺς ἐν Μασάδᾳ (ἀναγκαῖον γὰρ ἦν τὸ σῶσαι τοὺς ἐν τῷ φρουρίῳ πολιορκουμένους συγγενεῖς ὄντας) ἐμποδὼν Ἰόπη γίνεται· πολεμίαν γὰρ οὖσαν αὐτὴν ἐχρῆν ἐξελεῖν πρότερον, ὅπως μηδὲν ὑπολείπηται κατὰ νώτου τοῖς ἐχθροῖς ἔρυμα, χωροῦντος ἐπὶ Ἱεροσολύμων. ⟨397⟩ ποιησαμένου δὲ καὶ Σίλωνος ταύτην πρόφασιν τῆς ἀπαναστάσεως, καὶ τῶν Ἰουδαίων διωκόντων αὐτόν, Ἡρώδης μετ' ὀλίγου στίφους ἐπέξεισι, καὶ τρέπεται μὲν τοὺς Ἰουδαίους, Σίλωνα δὲ σώζει κακῶς ἀμυνόμενον. ἑλὼν δὲ τὴν Ἰόπην, ἔσπευδε ῥυσόμενος τοὺς ἐν Μασάδᾳ οἰκείους. ⟨398⟩ τῶν δ' ἐπιχωρίων οἳ μὲν αὐτῷ διὰ τὴν πατρῴαν προσεχώρουν φιλίαν, οἳ δὲ διὰ τὴν αὐτοῦ δόξαν, ἄλλοι δὲ κατ' ἀμοιβὴν τῆς παρ' ἀμφοτέρων εὐεργεσίας, οἱ πλείους δὲ διὰ τὰς ἐλπίδας ἃς ὡς ἐπὶ βασιλεῖ βεβαίῳ τὸ λοιπὸν εἶχον.

2 ⟨399⟩ ἤθροιστο δὴ δύναμις βαρεῖα, καὶ προϊόντος Ἀντίγονος τῶν παρόδων τοὺς ἐπιτηδείους τόπους ἐνέδραις καὶ λόχοις κατελάμβανε, καὶ καθάπαξ οὐδὲν ἐκ τούτου τοὺς πολεμίους ἢ μικρὰ παντάπασιν ἔβλαπτεν. ⟨400⟩ Ἡρώδης δὲ τοὺς ἐκ Μασάδας οἰκείους ἐπαναλαβὼν καὶ Θρῆσαν τὸ φρούριον ᾔει πρὸς τὰ Ἱεροσόλυμα, συνείπετο δ' αὐτῷ τὸ μετὰ Σίλωνος στρατιωτικὸν καὶ πολλοὶ τῶν ἐκ τῆς πόλεως τὴν ἰσχὺν καταπλαγέντες. ⟨401⟩ στρατοπεδευσαμένου δὲ κατὰ τὸ πρὸς

§ 397 = Bell. Iud. I 15. 4.

δύσιν τῆς πόλεως κλῖμα, οἱ κατὰ τοῦτο τεταγμένοι φύλακες ἐτόξευόν τε καὶ ἠκόντιζον εἰς αὐτούς. ⟨402⟩ ἐνίων δὲ καὶ κατὰ στῖφος ἐκθεόντων καὶ τοῖς προτεταγμένοις εἰς χεῖρας ἐρχομένων, Ἡρώδης τὸ μὲν πρῶτον ἐκέλευσε κηρύττειν περὶ τὸ τεῖχος ὡς ἐπ' ἀγαθῷ τε παρείη τοῦ δήμου καὶ σωτηρίᾳ τῆς πόλεως, μηδὲν μηδὲ τοῖς φανεροῖς τῶν ἐχθρῶν μνησικακήσων, ἀλλὰ παρέξων καὶ τοῖς διαφορωτάτοις ἀμνηστίαν τῶν εἰς αὐτὸν ἁμαρτημάτων. ⟨403⟩ τοῦ δ' Ἀντιγόνου πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ Ἡρώδου κηρυχθέντα λέγοντος, πρός τε Σίλωνα καὶ τὸ τῶν Ῥωμαίων στράτευμα, ὡς παρὰ τὴν αὐτῶν δικαιοσύνην Ἡρώδῃ δώσουσι τὴν βασιλείαν, ἰδιώτῃ τ' ὄντι καὶ Ἰδουμαίῳ, τουτέστιν ἡμιιουδαίῳ, δέον τοῖς ἐκ τοῦ γένους οὖσι παρέχειν, ὡς ἔθος ἐστὶν αὐτοῖς· ⟨404⟩ καὶ γὰρ εἰ νῦν πρὸς αὐτὸν ἔχουσι χαλεπῶς καὶ τὴν βασιλείαν, ὡς λαβόντα παρὰ Πάρθων, ἀφελέσθαι διεγνώκασιν, εἶναί γε πολλοὺς ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ τοὺς ληψομένους κατὰ νόμον τὴν βασιλείαν, οἳ μηδὲν ἐξημαρτηκότες εἰς Ῥωμαίους καὶ ἱερεῖς ὄντες οὐκ ἂν εἰκότα πάσχοιεν τῆς τιμῆς στερόμενοι· ⟨405⟩ ταῦτα πρὸς ἀλλήλους αὐτῶν λεγόντων καὶ προελθόντων εἰς βλασφημίας, Ἀντίγονος ἀμύνασθαι τοὺς ἀπὸ τοῦ τείχους ἐπέτρεπε τοῖς ἰδίοις. οἳ δὲ τοξεύοντες καὶ πολλῇ προθυμίᾳ κατ' αὐτῶν χρώμενοι ῥᾳδίως αὐτοὺς ἀπὸ τῶν πύργων ἐτρέψαντο.

⟨406⟩ τότε καὶ Σίλων ἀπεκαλύψατο τὴν δωροδο- 3
κίαν· καθῆκε γὰρ τῶν οἰκείων στρατιωτῶν οὐκ ὀλίγους σπάνιν τε τῶν ἐπιτηδείων καταβοᾶν καὶ χρήματα εἰς τροφὰς αἰτεῖν, καὶ χειμάσοντας ἀπάγειν εἰς τοὺς ἐπιτηδείους τόπους, τῶν περὶ τὴν πόλιν ὄντων ἐρήμων

§ 401 = Bell. Iud. I 15. 5. § 406 = Bell. Iud. I 15. 6.

διὰ τὸ ὑπὸ τῶν Ἀντιγόνου στρατιωτῶν ἀνεσκευάσθαι, ἐκίνει τε τὸ στρατόπεδον καὶ ἀναχωρεῖν ἐπειρᾶτο. ⟨407⟩ Ἡρώδης δ' ἐνέκειτο παρακαλῶν τούς θ' ὑπὸ τῷ Σίλωνι ἡγεμόνας καὶ τοὺς στρατιώτας μὴ καταλιπεῖν αὐτόν, Καίσαρός τε καὶ Ἀντωνίου καὶ τῆς συγκλήτου προπεμψάντων αὐτόν· προνοήσειν γὰρ αὐτῶν τῆς εὐπορίας, καὶ παρέξειν αὐτοῖς ἀφθονίαν ὧν ἐπιζητοῦσι ῥαδίως. ⟨408⟩ καὶ μετὰ τὴν δέησιν εὐθὺς ἐξορμήσας εἰς τὴν χώραν οὐκέτ' οὐδεμίαν Σίλωνι τῆς ἀναχωρήσεως πρόφασιν ὑπελείπετο· πλῆθος γὰρ ὅσον οὐδ' ἤλπισέ τις τῶν ἐπιτηδείων ἐκόμισε, τοῖς τε περὶ Σαμάρειαν ᾠκειωμένοις πρὸς αὐτὸν ἐπέστελλε σῖτον καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον καὶ βοσκήματα τά τ' ἄλλα πάντα κατάγειν εἰς Ἱεριχοῦντα, τοῦ μηδὲ τὰς ἑξῆς ἡμέρας τὴν χορηγίαν τοὺς στρατιώτας ἐπιλιπεῖν. ⟨409⟩ οὐκ ἐλάνθανε δὲ ταῦτ' Ἀντίγονον, ἀλλ' εὐθὺς ἀπέπεμψε κατὰ τὴν χώραν τοὺς εἴρξοντας καὶ λοχήσοντας τοὺς σιτηγοῦντας. οἳ δὲ πειθόμενοι τοῖς Ἀντιγόνου προστάγμασι, καὶ πολὺ πλῆθος ὁπλιτῶν περὶ Ἱεριχοῦντα συναθροίσαντες, παρεφύλαττον ἐπὶ τῶν ὀρῶν καθεσθέντες τοὺς τἀπιτήδεια κομίζοντας. ⟨410⟩ οὐ μὴν Ἡρώδης τούτων πραττομένων ἠρέμει, δέκα δὲ σπείρας ἀναλαβών, ὧν πέντε μὲν Ῥωμαίων πέντε δὲ Ἰουδαίων ἦσαν, καὶ μισθοφόρους μιγάδας, πρὸς οἷς ὀλίγους τῶν ἱππέων, ἐπὶ τὴν Ἱεριχοῦντα παραγίγνεται· καὶ τὴν μὲν πόλιν ἐκλελειμμένην καταλαβών, πεντακοσίους δὲ τὰ ἄκρα κατειληφότας σὺν γυναιξὶ καὶ γενεαῖς, τούτους μὲν ἀπέλυσε λαβών, Ῥωμαῖοι δ' εἰσπεσόντες διήρπασαν τὴν πόλιν, μεσταῖς ἐπιτυχόντες παντοίων κειμηλίων ταῖς οἰκίαις. ⟨411⟩ Ἱεριχοῦντος μὲν οὖν φρουρὰν ὁ βασιλεὺς καταλιπὼν ὑπέστρεψε, καὶ χειμά-

σουσαν τὴν Ῥωμαίων στρατιὰν εἰς τὰς προσκεχωρηκυίας διαφῆκεν, Ἰδουμαίαν καὶ Γαλιλαίαν καὶ Σαμάρειαν· ⟨412⟩ ἔτυχε δὲ καὶ Ἀντίγονος παρὰ Σίλωνος ἀντὶ τῆς δωροδοκίας ὥσθ' ὑποδέξασθαι τοῦ στρατοῦ μοῖραν ἐν Λύδδοις, θεραπεύων Ἀντώνιον.

⟨413⟩ καὶ Ῥωμαῖοι μὲν ἐν ἀφθόνοις διῆγον, ἀνειμένοι τῶν ὅπλων· Ἡρώδῃ δ' οὐκ ἐδόκει μένειν ἐφ' 4
ἡσυχίας, ἀλλ' ἐπὶ τὴν Ἰδουμαίαν τὸν ἀδελφὸν Ἰώσηπον σὺν δισχιλίοις ὁπλίταις καὶ τετρακοσίοις ἱππεῦσιν ἐξέπεμψεν, αὐτὸς δ' εἰς Σαμάρειαν παραγενόμενος, καὶ καταθέμενος αὐτόθι τήν τε μητέρα καὶ τοὺς ἄλλους συγγενεῖς ἐξεληλυθότας ἤδη ἐκ τῆς Μασάδας, ἐπὶ Γαλιλαίας ᾤχετο, ἐξαιρήσων τινὰ τῶν χωρίων ὑπ' Ἀντιγόνου φρουραῖς κατειλημμένα. ⟨414⟩ διελθὼν δ' εἰς Σέπφωριν νίφοντος τοῦ θεοῦ, καὶ τῶν Ἀντιγόνου φρουρῶν ὑπεξελθόντων, ἐν ἀφθόνοις ἦν τοῖς ἐπιτηδείοις. ⟨415⟩ εἶτ' ἐκεῖθεν λῃστῶν τινῶν ἐν σπηλαίοις κατοικούντων, ἱππέων ἐπ' αὐτοὺς ἴλην ἐκπέμπει καὶ ὁπλιτικοῦ τρία τέλη, παῦσαι κακουργοῦντας ἐγνωκώς. ἔγγιστα δ' ἦν ταῦτα κώμης Ἀρβήλων λεγομένης. ⟨416⟩ εἰς δὲ τεσσαρακοστὴν ἡμέραν αὐτὸς ἧκε πανστρατιᾷ, καὶ θρασέως ἐξελθόντων τῶν πολεμίων κλίνεται μὲν τὸ εὐώνυμον αὐτῶν κέρας τῆς φάλαγγος, ἐπιφανεὶς δ' αὐτὸς μετὰ στίφους τρέπει μὲν εἰς φυγὴν τοὺς πάλαι νικῶντας, ἀναστρέφει δὲ τοὺς φεύγοντας. ⟨417⟩ ἐνέκειτο δὲ διώκων τοὺς πολεμίους ἄχρι Ἰορδάνου τοῦ ποταμοῦ, φεύγοντας κατ' ἄλλας ὁδούς, καὶ προσάγεται μὲν πᾶσαν τὴν Γαλιλαίαν πλὴν τῶν ἐν τοῖς σπηλαίοις κατοικούντων, διανέμει δὲ καὶ ἀργύ-

§ 413 = Bell. Iud. I 16. 1. § 414 = Bell. Iud. I 16. 2. § 417 = Bell. Iud. I 16. 3.

ριον, κατ' ἄνδρα δοὺς ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα δραχμάς, τοῖς δ' ἡγεμόσι πολὺ πλέον, καὶ εἰς τὰ χειμάδια διέπεμψε. ⟨418⟩ καὶ ἐν τούτῳ Σίλων ἧκε παρ' αὐτὸν καὶ οἱ ἡγεμόνες τῶν ἐν τοῖς χειμαδίοις, Ἀντιγόνου τροφὰς παρέχειν οὐ θέλοντος· μῆνα γάρ, οὐ πλέον, ἀνὴρ αὐτοὺς ἔθρεψε. διέπεμψε δὲ καὶ πρὸς τοὺς κύκλῳ κελεύων τὰ κατὰ τὴν χώραν ἀνασκευάσασθαι καὶ εἰς τὰ ὄρη φυγεῖν, ὡς μηδὲν ἔχοντες Ῥωμαῖοι τῶν ἀναγκαίων λιμῷ διαφθαρεῖεν. ⟨419⟩ Ἡρώδης δὲ τὴν μὲν τούτων πρόνοιαν Φερώρᾳ τῷ νεωτάτῳ τῶν ἀδελφῶν ἐπιτρέπει, κελεύσας αὐτὸν ἀνατειχίζειν καὶ Ἀλεξάνδρειον· ὃ δὲ ταχέως τε τοὺς στρατιώτας ἐν ἀφθονίᾳ πολλῇ τῶν ἀναγκαίων ἐποίησε, τό τ' Ἀλεξάνδρειον ἠρημωμένον ἀνέκτισεν.

⟨420⟩ ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον Ἀντώνιος μὲν διέτριβεν ἐν Ἀθήναις, κατὰ δὲ Συρίαν Οὐεντίδιος Σίλωνα μεταπεμπόμενος ἐπὶ τοὺς Πάρθους ἐπέστειλε πρῶτα μὲν Ἡρώδῃ συλλαμβάνεσθαι τοῦδε τοῦ πολέμου, ἔπειτα δὲ καὶ ἐπὶ τὸν σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ⟨421⟩ ὃ δ' ἐπὶ τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις λῃστὰς ἐπειγόμενος Σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν Οὐεντιδίῳ, αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ⟨422⟩ ἦν δ' ἐν ὄρεσι τὰ σπήλαια τελέως ἐξερρωγόσι, καὶ κατὰ τὸ μεσαίτατον ἀποκρήμνους ἔχοντα τὰς παρόδους, καὶ πέτραις ὀξείαις ἐμπεριεχόμενα. ἐν δὴ τούτοις μετὰ πάντων τῶν οἰκείων ἐφώλευον. ⟨423⟩ ὁ δὲ βασιλεὺς λάρνακας ἐπ' αὐτοὺς πηξάμενος καθίει ταύτας σιδηραῖς ἁλύσεσιν ἐκδεδεμένας διὰ μηχανῆς ἀπὸ κορυφῆς τοῦ ὄρους, μήτε κάτωθεν ἀνιέναι διὰ τὴν ὀξύτητα τοῦ ὄρους δυναμένων, μήτ' ἄνωθεν καθέρπειν ἐπ' αὐτούς. ⟨424⟩ αἱ

§ 420 = Bell. Iud. I 16. 4.

δὲ λάρνακες πλήρεις ὁπλιτῶν ἦσαν ἅρπας μεγάλας ἐχόντων, αἷς ἔμελλον τοὺς ἀνθεστῶτας τῶν λῃστῶν ἐπισπώμενοι κτείνειν καταφερομένους. τὴν μέντοι κάθεσιν τῶν λαρνάκων σφαλερὰν εἶναι συνέβαινε κατὰ βάθους ἀπείρου γιγνομένην· ἔνδον μέντοι παρῆν αὐτοῖς καὶ τἀπιτήδεια. ⟨425⟩ ὡς δὲ καθιμήθησαν μὲν αἱ λάρνακες, ἐτόλμα δ'. οὐδεὶς προσελθεῖν τῶν ἐπὶ τῶν στομίων ἀλλ' ὑπὸ δέους ἠρέμουν, μάχαιράν τις περιζωσάμενος τῶν ὁπλοφόρων, καὶ τοῖν χεροῖν ἀμφοτέροιν δραξάμενος ἁλύσεως ἀφ' ἧς ἤρτητο ἡ λάρναξ, κατήει ἐπὶ τὰ στόμια, δυσχεράνας τὴν τριβὴν τῶν ἐπεξιέναι μὴ τολμώντων, ⟨426⟩ καὶ γενόμενος κατά τι στόμιον πρῶτα μὲν παλτοῖς ἀνακόπτει τοὺς πολλοὺς τῶν ἐπὶ τοῦ στομίου, ἔπειτα ἅρπῃ τοὺς ἀνθεστῶτας ἐπισπώμενος ἐώθει κατὰ τοῦ κρημνοῦ, καὶ τοῖς ἔνδον ἐπεισελθὼν ἀποσφάττει τε πολλούς, καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν λάρνακα ἡσύχασε· ⟨427⟩ φόβος δ' εἶχε τοὺς ἄλλους τῆς οἰμωγῆς ἀκούοντας καὶ περὶ τῆς σωτηρίας ἀπόγνωσις. τὸ μέντοι γε πᾶν ἔργον ἐπέσχε νὺξ ἐπελθοῦσα· καὶ πολλοί, συγχωρήσαντος τοῦ βασιλέως, ἐπικηρυκευσάμενοι παρέδοσαν σφᾶς ὑπηκόους εἶναι. ⟨428⟩ τῷ δ' αὐτῷ τρόπῳ καὶ κατὰ τὴν ἐπιοῦσαν ἐχρήσαντο τῇ προσβολῇ, μᾶλλον ἔτι τῶν ἐν τοῖς πήγμασιν ἐπεξιόντων αὐτοῖς καὶ κατὰ θύρας μαχομένων, πῦρ τ' ἐνιέντων, ἐξαφθέντων τε τῶν ἄντρων· πολλὴ γὰρ ἦν ἐν αὐτοῖς ὕλη. ⟨429⟩ πρεσβύτης δέ τις ἀπειλημμένος ἔνδον σὺν ἑπτὰ τέκνοις καὶ γυναικί, δεομένων τούτων ἐᾶσαι σφᾶς ὑπεξελθεῖν πρὸς τοὺς πολεμίους, στὰς ἐπὶ τοῦ στομίου τὸν ἀεὶ πρῶτον ἐξιόντα τῶν παίδων ἀπέσφαττεν, εἰς ὃ πάντας διεχρήσατο, ἔπειτα δὲ καὶ τὴν γυναῖκα, καὶ ῥίψας κατὰ τοῦ κρημνοῦ τοὺς

νεκροὺς ἐπικατέβαλεν ἑαυτόν, θάνατον πρὸ δουλείας ὑπομένων. ⟨430⟩ πολλὰ δὲ πρῶτον ὠνείδισε τὸν Ἡρώδην εἰς ταπεινότητα, καίτοι τοῦ βασιλέως (ἦν γὰρ αὐτῷ ἄποπτα τὰ γιγνόμενα) δεξιάν τε προτείνοντος καὶ πᾶσαν ἄδειαν.

⟨431⟩ τὰ μὲν οὖν σπήλαια τούτων γενομένων
6 ἤδη πάντα ἐκεχείρωτο· καταστήσας δ' ὁ βασιλεὺς τοῖς αὐτόθι στρατηγὸν Πτολεμαῖον, εἰς τὴν Σαμάρειαν ᾤχετο σὺν ἱππεῦσιν ἑξακοσίοις ὁπλίταις δὲ τρισχιλίοις, ὡς μάχῃ κριθησόμενος πρὸς Ἀντίγονον. ⟨432⟩ οὐ μὴν τῷ Πτολεμαίῳ προυχώρησε τὰ κατὰ τὴν στρατηγίαν, ἀλλ' οἱ καὶ πρότερον τὴν Γαλιλαίαν ταράξαντες ἐπεξελθόντες αὐτὸν διεχρήσαντο, καὶ τοῦτο δράσαντες συμφεύγουσιν εἴς τε τὰ ἕλη καὶ τὰ δύσβατα τῶν χωρίων, ἄγοντες καὶ διαρπάζοντες τὴν αὐτόθι πᾶσαν. ⟨433⟩ τιμωρεῖται δὲ καὶ τούτους Ἡρώδης ἐπανελθών· τοὺς μὲν γὰρ ἀναιρεῖ τῶν ἀποστάντων, τοὺς δ' ἀναφυγόντας εἰς ἐρυμνὰ χωρία πολιορκίᾳ παραστησάμενος αὐτούς τ' ἀπέκτεινε καὶ τὰ ἐρύματα κατέσκαψεν. ἐζημίωσε δέ, παύσας οὕτω τὴν νεωτεροποιίαν, καὶ τὰς πόλεις ἑκατὸν ταλάντοις.

7 ⟨434⟩ ἐν δὲ τῷ μεταξὺ Πακόρου πεσόντος ἐν μάχῃ καὶ τῶν Πάρθων πταισάντων, πέμπει βοηθὸν ὁ Οὐεντίδιος Ἡρώδῃ Μαχαιρᾶν σὺν δυσὶ τάγμασι καὶ χιλίοις ἱππεῦσιν, ἐπισπεύδοντος Ἀντωνίου. ⟨435⟩ Μαχαιρᾶς μὲν οὖν, Ἀντιγόνου καλοῦντος αὐτὸν παρὰ τὴν Ἡρώδου γνώμην, χρήμασι διεφθαρμένος ἀπῄει ὡς κατασκεψόμενος αὐτοῦ τὰ πράγματα· τὴν δὲ διάνοιαν ὑπιδόμενος αὐτοῦ τὴν τῆς ἀφίξεως Ἀντίγονος οὐ προσεδέξατο, ἀλλὰ σφενδόναις βάλλων αὐτὸν ἀνεῖργε,

§ 431 = Bell. Iud. I 16. 5. § 434 = Bell. Iud. I 16. 6.

καὶ διεδήλου τὴν αὐτοῦ προαίρεσιν. ⟨436⟩ αἰσθόμενος δὲ τὰ βέλτιστα Ἡρώδην αὐτῷ παραινοῦντα καὶ ἑαυτὸν διημαρτηκότα, παρακούσαντα τῆς ἐκείνου συμβουλίας, ἀνεχώρει μὲν εἰς Ἐμμαοῦν πόλιν, οἷς δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν Ἰουδαίοις περιετύγχανε, τούτους ἀπέσφαττεν ἐχθρούς τε καὶ φίλους, ὀργιζόμενος ὑπὲρ ὧν ἐπεπόνθει. ⟨437⟩ παροξυνθεὶς δ' ἐπὶ τούτοις ὁ βασιλεὺς ἐπὶ Σαμαρείας ᾔει. πρὸς γὰρ Ἀντώνιον ἔγνω περὶ τούτων ἀφικέσθαι· δεῖσθαι γὰρ οὐχὶ τοιούτων συμμάχων οἳ βλάψουσιν αὐτὸν μᾶλλον ἢ τοὺς πολεμίους, ἐξαρκεῖν δὲ καὶ αὐτὸς πρὸς τὴν Ἀντιγόνου καθαίρεσιν. ⟨438⟩ παρακολουθῶν δ' ὁ Μαχαιρᾶς ἐδεῖτο μένειν· εἰ δ' οὕτως ὥρμηκεν, ἀλλὰ τόν γ' ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἰώσηπον παρακαθιστάναι σφίσι προσπολεμοῦσιν Ἀντιγόνῳ. καὶ διαλλάττεται μὲν τοῦ Μαχαιρᾶ πολλὰ δεηθέντος, καταλιπὼν δὲ τὸν Ἰώσηπον αὐτόθι σὺν στρατῷ παρήνεσε μὴ ἀποκινδυνεύειν, μηδὲ τῷ Μαχαιρᾷ διαφέρεσθαι.

⟨439⟩ αὐτὸς δὲ πρὸς Ἀντώνιον ἔσπευδε (ἐτύγχανε 8
δὲ πολιορκῶν Σαμόσατα τὸ πρὸς τῷ Εὐφράτῃ χωρίον) σὺν ἱππόταις τε καὶ πεζοῖς κατὰ συμμαχίαν αὐτῷ παροῦσι. ⟨440⟩ παραγενόμενος δ' εἰς Ἀντιόχειαν καὶ πολλοῖς ἐπιτυχὼν ἠθροισμένοις, πρὸς Ἀντώνιον μὲν βαδίζειν ἔχουσι σπουδήν, ὑπὸ δέους δὲ διὰ τὸ κατὰ τὰς ὁδοὺς ἐπιτίθεσθαι τοὺς βαρβάρους καὶ πολλοὺς ἀναιρεῖν οὐ τολμῶσιν ἐξορμᾶν, παραθαρρύνας αὐτὸς ἡγεμὼν γίγνεται τῆς ὁδοῦ. ⟨441⟩ κατὰ δὲ σταθμὸν δεύτερον τῶν Σαμοσάτων ἐλόχα μὲν αὐτόθι τῶν βαρβάρων ἐνέδρα τοὺς φοιτῶντας πρὸς Ἀντώνιον, δρυμώνων δὲ τὰς εἰσβολὰς τὰς εἰς τὰ πεδία διαλαμβα-

§ 437 = Bell. Iud. I 16. 7.

νόντων προλοχίζουσιν αὐτόθι τῶν ἱππέων οὐκ ὀλίγους, ἠρεμήσοντας ἕως εἰς τὸ ἱππήλατον οἱ διεξιόντες ἔλθοιεν. ⟨442⟩ ὡς δ' οἱ πρῶτοι διεξῆλθον, ὠπισθοφυλάκει μὲν Ἡρώδης, προσπίπτουσι δ' ἐξαπιναίως οἱ ἐκ τῆς ἐνέδρας, ὄντες εἰς πεντακοσίους. καὶ τρεψαμένων τοὺς πρώτους, ἐπιδραμὼν ὁ βασιλεὺς τῇ ῥύμῃ τῇ περὶ αὐτὸν παραχρῆμα μὲν ἀνακόπτει τοὺς πολεμίους, ἐπεγείρει δὲ τὸ τῶν οἰκείων φρόνημα καὶ θαρραλέους ἀπεργάζεται, καὶ τῶν πάλαι φευγόντων ἐξ ὑποστροφῆς μαχομένων ἐκτείνοντο πανταχόθεν οἱ βάρβαροι. ⟨443⟩ ἐπέκειτο δ' ὁ βασιλεὺς ἀναιρῶν, καὶ τὰ διηρπασμένα (πολλὰ δ' ἦν σκευοφόρα καὶ ἀνδράποδα) πάντα ἀνασωσάμενος προῄει. ⟨444⟩ καὶ πλειόνων αὐτοῖς ἐπιτιθεμένων τῶν ἐν τοῖς δρυμῶσιν οἳ πλησίον τῆς εἰς τὸ πεδίον ἐκβολῆς ἦσαν, καὶ τούτοις προσμίξας αὐτὸς μετὰ στίφους καρτεροῦ τρέπεται, καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀποκτείνας ἀδεᾶ τοῖς ἑπομένοις τὴν ὁδὸν παρεῖχεν· οἳ δὲ σωτῆρα καὶ προστάτην αὐτὸν ἐκάλουν.

9 ⟨445⟩ ἐπεὶ δὲ πλησίον τῶν Σαμοσάτων ἐγεγόνει, πέμπει τὸ στράτευμα ὑπαντησόμενον Ἀντώνιος σὺν τῷ οἰκείῳ κόσμῳ, τιμὴν Ἡρώδῃ ταύτην ἀπονέμων καὶ ἐπικουρίας ἕνεκα· τὴν γὰρ τῶν βαρβάρων ἠκηκόει κατ' αὐτῶν ἐπίθεσιν. ⟨446⟩ καὶ δὴ παρόντα τ' εἶδεν ἀσμένως, καὶ τὰ κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτῷ πεπραγμένα μαθὼν ἐδεξιοῦτο καὶ τῆς ἀρετῆς ἐθαύμαζεν, αὐτός τε περιλαβὼν αὐτὸν Ἀντώνιος, ὡς εἶδεν, ἠσπάζετο, προυτίμα θ' ὡς νεωστὶ βασιλέα ἀποδείξας. ⟨447⟩ Ἀντιόχου δὲ μετ' οὐ πολὺ τὸ ἔρυμα παραδόντος, καὶ διὰ τοῦτο παυσαμένου τοῦ πολέμου, Σοσσίῳ μὲν Ἀντώνιος (Συρίαν) παραδίδωσι, παρακελευσάμενος δὲ Ἡρώδῃ συμμαχεῖν αὐτὸς ἐπ' Αἰγύπτου ἐχώρει. καὶ Σόσσιος

μὲν δύο τάγματα ἐπικουρικὰ Ἡρώδῃ προύπεμψεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν, αὐτὸς δὲ μετὰ τοῦ πλείονος στρατοῦ ἠκολούθει.

⟨448⟩ ἔτυχε δ' ἤδη κατὰ τὴν Ἰουδαίαν τεθνεὼς 10
Ἰώσηπος τρόπῳ τοιούτῳ. λήθην μὲν ὧν αὐτῷ παρήγγειλεν ἀδελφὸς πρὸς Ἀντώνιον ἀπερχόμενος λαμβάνει, στρατοπεδευσάμενος δ' ἀνὰ τὰ ὄρη (πέντε γὰρ αὐτῷ σπείρας Μαχαιρᾶ δόντος ἐπὶ Ἱεριχοῦντος ἠπείγετο, * βουλόμενος ἐκθερίσαι τὸν σῖτον αὐτῶν), ⟨449⟩ καὶ νεοσυλλέκτου τοῦ Ῥωμαίου στρατεύματος ὄντος καὶ πολέμων ἀπείρως ἔχοντος (καὶ γὰρ πολὺ ἐκ Συρίας ἦν τὸ κατειλεγμένον), ἐπιτιθεμένων αὐτόθι τῶν πολεμίων ἀποληφθεὶς ἐν δυσχωρίαις αὐτός τ' ἀποθνήσκει γενναίως μαχόμενος, καὶ τὸ στράτευμα πᾶν ἀπέβαλεν· ἓξ γὰρ σπεῖραι διεφθάρησαν. ⟨450⟩ κρατήσας δὲ τῶν νεκρῶν Ἀντίγονος ἀποτέμνει τὴν Ἰωσήπου κεφαλήν, πεντήκοντα ταλάντων αὐτὴν ῥυομένου Φερώρα τἀδελφοῦ. καὶ μετὰ τοῦτ' ἀποστάντες Γαλιλαῖοι τῶν παρὰ σφίσι δυνατῶν, τοὺς τὰ Ἡρώδου φρονοῦντας ἐν τῇ λίμνῃ κατεπόντωσαν, καὶ τῆς Ἰουδαίας πολλὰ ἐνεωτερίσθη. Μαχαιρᾶς δὲ Γιτθᾶν χωρίον ἐξωχύρου.

⟨451⟩ παρῆσαν δ' ἄγγελοι τῶν πεπραγμένων πρὸς 11
τὸν βασιλέα, καὶ ἐν Δάφνῃ τῆς Ἀντιοχείας ἐδήλωσαν αὐτῷ τὴν κατὰ τὸν ἀδελφὸν τύχην, προσδεχομένῳ μέντοι καὶ αὐτῷ διά τινας ὀνείρων ὄψεις, τρανῶς προφαινούσας τὸν τἀδελφοῦ θάνατον. ⟨452⟩ ἐπειχθεὶς οὖν κατὰ τὴν πορείαν, ὡς κατὰ Λίβανον τὸ ὄρος γίγνεται, ὡς ὀκτακοσίους μὲν τῶν αὐτόθι προσλαμβάνων, ἔχων δὲ καὶ Ῥωμαϊκὸν ἓν τάγμα, εἰς Πτολεμαΐδα

§ 448 = Bell. Iud. I 17. 1. § 450 = Bell. Iud. I 17. 2.
§ 451 = Bell. Iud. I 17. 3.

παραγίγνεται, κἀκεῖθεν νυκτὸς ἀναστὰς μετὰ τοῦ στρατοῦ προήει διὰ τῆς Γαλιλαίας. ⟨453⟩ ὑπήντων δ' οἱ πολέμιοι, καὶ κρατηθέντες τῇ μάχῃ κατεκλείσθησαν εἴς τι χωρίον ὅθεν ἦσαν ὡρμηκότες τῇ προτεραίᾳ. προσβολὰς δὴ τοὐντεῦθεν ἕωθεν ἐποιεῖτο. καὶ πολλοῦ χειμῶνος καταρραγέντος οὐδὲν ποιεῖν δυνάμενος ἀπάγει τὴν στρατιὰν εἰς τὰς πλησίον κώμας. ἐλθόντος δ' αὐτῷ παρ' Ἀντωνίου καὶ δευτέρου τάγματος, οἱ τὸ χωρίον ἔχοντες φοβηθέντες νυκτὸς ἐξέλιπον αὐτό. ⟨454⟩ καὶ ὁ βασιλεὺς ἔσπευδεν ἐπὶ Ἱεριχοῦντος, τιμωρήσασθαι κατὰ νοῦν ἔχων αὐτοὺς ὑπὲρ τἀδελφοῦ. ἐπεὶ δὲ κατέζευξεν, εἱστία μὲν τοὺς ἐν τέλει, μετὰ δὲ τὴν συνουσίαν παρῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον, ἀπολύσας τοὺς παρόντας. ⟨455⟩ ἐνταῦθα ἴδοι τις ἂν τοῦ βασιλέως τὴν ἐκ τοῦ θεοῦ εὔνοιαν· πίπτει μὲν γὰρ ἡ στέγη τοῦ οἰκήματος, οὐδένα δ' ἀπολαβοῦσα διέφθειρεν, ὥστε πάντας πιστεῦσαι τὸν Ἡρώδην εἶναι θεοφιλῆ, μέγαν οὕτω καὶ παράδοξον διαφυγόντα κίνδυνον.

12 ⟨456⟩ τῇ δ' ὑστεραίᾳ τῶν πολεμίων ἑξακισχίλιοι ἀπ' ἄκρων κατιόντες τῶν ὀρῶν εἰς μάχην ἐφόβουν τοὺς Ῥωμαίους. οἱ δὲ γυμνῆτες προσιόντες τοῖς παλτοῖς ἔβαλλον καὶ λίθοις τοὺς περὶ τὸν βασιλέα ἐξεληλυθότας, αὐτόν τε παλτῷ τις παρὰ τὴν λαπάραν ἔβαλεν. ⟨457⟩ Ἀντίγονος δ' ἐπὶ τὴν Σαμάρειαν πέμπει στρατηγόν, Πάππον ὄνομα, σὺν δυνάμει τινί, βουλόμενος παρασχεῖν τοῖς πολεμίοις δόξαν πολεμοῦντος ἐκ περιουσίας. ἀλλ' ὁ μὲν Μαχαιρᾷ τῷ στρατηγῷ προσεκάθητο, Ἡρώδης δὲ πέντε πόλεις παραλαβών, τοὺς ἐγκαταληφθέντας περὶ δισχιλίους ὄντας ἐφόνευσεν, αὐ-

§ 454 = Bell. Iud. I 17. 4. § 457 = Bell. Iud. I 17. 5.

τάς τε τὰς πόλεις ἐμπρήσας ἐπανῆλθεν ἐπὶ τὸν Πάππον. ⟨458⟩ ἐστρατοπεδεύετο δ' οὗτος περὶ κώμην Ἰκάνας καλουμένην. καὶ πολλῶν αὐτῷ προσρεόντων ἐκ τῆς Ἱεριχοῦντος καὶ τῆς ἄλλης Ἰουδαίας, ἐπεὶ πλησίον γίγνεται, τῶν πολεμίων ἐπεξελθόντων αὐτοῖς ὑπὸ θράσους συμβαλὼν κρατεῖ τῇ μάχῃ, καὶ τιμωρῶν τἀδελφῷ φεύγουσιν εἰς τὴν κώμην ἐπέκειτο κτείνων. ⟨459⟩ πεπληρωμένων δὲ τῶν οἰκήσεων ὁπλιτῶν καὶ πολλῶν ἀναφευγόντων ἐπὶ τὰς στέγας, κρατεῖ τούτων, καὶ τοὺς ὀρόφους τῶν οἴκων ἀνασκάπτων ἔμπλεα τὰ κάτω τῶν στρατιωτῶν ἑώρα ἀθρόων ἀπειλημμένων. ⟨460⟩ τούτους μὲν οὖν πέτραις ἄνωθεν βάλλοντες σωρηδὸν ἐπ' ἀλλήλοις ἀνῄρουν, καὶ θέαμα τοῦτο δεινότατον ἦν κατὰ τόνδε τὸν πόλεμον, νεκρῶν τὸ πλῆθος ἄπειρον ἐκτὸς τῶν τειχῶν ἐπ' ἀλλήλοις κειμένων. ⟨461⟩ τοῦτο τὸ ἔργον μάλιστα τὰ φρονήματα τῶν πολεμίων ἔκλασεν, καραδοκούντων τὸ μέλλον· ἑωρῶντο γὰρ παμπληθεῖς πόρρωθεν συγγενόμενοι περὶ τὴν κώμην. οἳ τότε ἔφευγον. καὶ εἰ μὴ χειμὼν ἐπέσχε βαθύς, ἧκεν ἂν καὶ ἐπὶ Ἱεροσόλυμα ἡ βασιλέως στρατιὰ θαρροῦσα τῷ νενικηκέναι, καὶ τὸ πᾶν ἦν ἂν εἰργασμένον· καὶ γὰρ Ἀντίγονος ἤδη τὴν παντελῆ φυγὴν ἐσκόπει καὶ ἀπανάστασιν ἐκ τῆς πόλεως.

⟨462⟩ τότε μὲν οὖν ὁ βασιλεύς, (ὀψία γὰρ ἦν) 13
δειπνοποιεῖσθαι κελεύει τοὺς στρατιώτας, αὐτὸς δ' (ἐκεκμήκει γάρ) εἰσελθὼν εἴς τι δωμάτιον περὶ λουτρὸν ἦν· ἔνθα καὶ κίνδυνος αὐτῷ μέγιστος συνέπεσεν, ὃν κατὰ θεοῦ πρόνοιαν διέφυγε. ⟨463⟩ γυμνοῦ γὰρ ὄντος αὐτοῦ καὶ μετὰ παιδὸς ἑνὸς ἀκολούθου λουομένου, ἐν τῷ ἐντὸς οἰκήματι τῶν πολεμίων τινὲς ὡπλισμένοι συμ-

§ 458 = Bell. Iud. I 17. 6. § 462 = Bell. Iud. I 17. 7.

πεφευγότες αὐτόθι διὰ φόβον ἦσαν, καὶ μεταξὺ λουομένου ὁ πρῶτος ἐπεξέρχεται ξίφος ἔχων γυμνὸν καὶ διὰ θυρῶν χωρεῖ, καὶ μετ' αὐτὸν δεύτερος καὶ τρίτος ὁμοίως ὡπλισμένοι, οὐδὲν βλάψαντες τὸν βασιλέα ὑπ' ἐκπλήξεως, ἀγαπῶντες δὲ τῷ μηδὲν αὐτοὶ παθόντες εἰς τὸ πρόσθεν διεκπεσεῖν. ⟨464⟩ τῇ δ' ὑστεραίᾳ τὴν μὲν Πάππου κεφαλήν (ἀνῄρητο γάρ) ἀποκόψας Φερώρᾳ ἔπεμψε, ποινὴν ἀνθ' ὧν ἀδελφὸς αὐτοῦ πάθοι· οὗτος γὰρ ἦν αὐτόχειρ ἐκείνου γεγενημένος.

14 ⟨465⟩ λήξαντος δὲ τοῦ χειμῶνος ἄρας ἐκεῖθεν ἐγγὺς τῶν Ἱεροσολύμων ἔρχεται, καὶ πλησίον στρατοπεδεύεται τῆς πόλεως. τρίτον δ' αὐτῷ τοῦτ' ἔτος ἦν ἐξ οὗ βασιλεὺς ἐν Ῥώμῃ ἀπεδέδεικτο. ⟨466⟩ ἀναστρατοπεδευσάμενος δὲ καὶ πλησίον ἐλθὼν τοῦ τείχους κατὰ τὸ ἐπιμαχώτατον πρὸ τοῦ ἱεροῦ καταστρατοπεδεύεται, προσβαλεῖν διεγνωκὼς ὡς καὶ πρότερον ποτὲ Πομπήιος. τρισὶ δὲ διαλαβὼν χώμασι τὸν τόπον πύργους ἀνίστησι, πολλῇ τε χειρὶ πρὸς τὸ ἔργον χρώμενος καὶ τέμνων τὴν πέριξ ὕλην. ⟨467⟩ παρακαταστήσας δὲ τοῖς ἔργοις τοὺς ἐπιτηδείους, ἱδρυμένης ἔτι τῆς στρατιᾶς αὐτὸς εἰς Σαμάρειαν ἐπὶ τὸν γάμον ᾤχετο, ἀξόμενος τὴν Ἀλεξάνδρου τοῦ Ἀριστοβούλου θυγατέρα· ταύτην γὰρ ἦν ἠγγυημένος, ὥς μοι καὶ πρότερον εἴρηται.

16 ⟨468⟩ μετὰ δὲ τοὺς γάμους ἦλθε μὲν διὰ Φοινίκης Σόσσιος, προεκπέμψας τὴν δύναμιν διὰ τῆς μεσογείου, ἦλθε δὲ καὶ ὁ στρατηγός, πλῆθος ἔχων ἱππέων τε καὶ πεζῶν. παρεγένετο δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς ἐκ τῆς Σαμαρείτιδος, οὐκ ὀλίγον πρὸς τῷ πάλαι στρατὸν ἄγων· περὶ τρισμυρίους γὰρ ἦσαν. ⟨469⟩ πάντες

§ 464 = Bell. Iud. I 17. 8. § 468 = Bell. Iud. I 17. 9.

δ' ὑπὸ τὸ Ἱεροσολύμων ἠθροίζοντο τεῖχος, καὶ διεκάθηντο πρὸς τῷ βορείῳ τείχει τῆς πόλεως, στρατιὰ ἕνδεκα μὲν οὖσα τέλη ὁπλιτικά, ἓξ δὲ χιλιάδες ἱππέων, ἄλλα τ' ἐπικουρικὰ ἀπὸ τῆς Συρίας. δύο δ' ἡγεμόνες ἦσαν, Σόσσιος μὲν ὑπ' Ἀντωνίου σταλεὶς σύμμαχος, Ηρώδης δ' ὑπὲρ αὑτοῦ, ὡς Ἀντίγονον ἀφελόμενος τὴν ἀρχήν, ἀποδειχθέντα ἐν Ῥώμῃ πολέμιον, αὐτὸς ἀντ' ἐκείνου βασιλεύσειε κατὰ τὸ τῆς συγκλήτου δόγμα.

⟨470⟩ μετὰ πολλῆς δὲ προθυμίας καὶ ἔριδος, ἅτε 2
σύμπαντος ἠθροισμένου τοῦ ἔθνους, οἱ Ἰουδαῖοι τοῖς περὶ τὸν Ἡρώδην ἀντεπολέμουν, κατειληθέντες ἐντὸς τοῦ τείχους, πολλά τ' ἐπεφήμιζον περὶ τὸ ἱερὸν καὶ πολλὰ ἐπ' εὐφημίᾳ τοῦ δήμου, ὡς ῥυσομένου τῶν κινδύνων αὐτοὺς τοῦ θεοῦ. ⟨471⟩ τά τ' ἐκτὸς τῆς πόλεως ἀπεσκευάσαντο, ὡς μηδ' ὅσα τροφὴ δύναιτο εἶναι ὑπολιπεῖν ἢ ἀνθρώποις ἢ ὑποζυγίοις, λῃστείαις τε λάθρᾳ χρώμενοι ἀπορίαν παρέσχον. ⟨472⟩ ταῦτα δ' Ἡρώδης συνιδὼν πρὸς μὲν τὰς λῃστείας ἐν τοῖς ἐπικαιροτάτοις τόποις προελόχιζε, πρὸς δὲ τἀπιτήδεια πέμπων ὁπλιτικὰ τέλη πόρρωθεν ἀγορὰν συνεκόμιζεν, ὡς ὀλίγου χρόνου πολλὴν ἀφθονίαν αὐτοῖς γενέσθαι τῶν ἀναγκαίων. ⟨473⟩ ἤρτο δέ, συχνῶς ἤδη πολλῆς χειρὸς ἐργαζομένης, καὶ τὰ τρία χώματα εὐπετῶς. θέρος τε γὰρ ἦν καὶ οὐδὲν ἐμποδὼν πρὸς τὴν ἀνάστασιν οὔτ' ἀπὸ τοῦ ἀέρος οὔτ' ἀπὸ τῶν ἐργαζομένων. τά τε μηχανήματα προσάγοντες κατέσειον τὸ τεῖχος καὶ πάσαις ἐχρῶντο πείραις. ⟨474⟩ οὐ μὴν ἐξέπληττον τοὺς ἔνδον, ἀλλ' ἀντετεχνῶντο κἀκεῖνοι πρὸς τὰ παρὰ τούτων γιγνόμενα οὐκ ὀλίγα, ἐπεκθέοντές τε τὰ μὲν ἡμίεργα ἐνεπίμπρασαν τὰ δ' ἐξειργασμένα, εἴς τε

§ 470 = Bell. Iud. I 18. 1. § 472 = Bell. Iud. I 18. 2.

χεῖρας ἰόντες οὐδὲν κακίους Ῥωμαίων ἦσαν τὰς τόλμας, ἐπιστήμῃ δ᾽ ἐλείποντο. ⟨475⟩ πρός τε τὰς μηχανὰς ἀντετείχιζον ἐρειπομένων τῶν πρώτων οἰκοδομημάτων, ὑπὸ γῆν τ᾽ ἀπαντῶντες μεταλλεύουσι διεμάχοντο, ἀπονοίᾳ δὲ τὸ πλέον ἢ προμηθίᾳ χρώμενοι προσελιπάρουν τῷ πολέμῳ εἰς τοὔσχατον, καὶ ταῦτα μεγάλου στρατοῦ περικαθημένου σφᾶς καὶ λιμῷ ταλαιπωρούμενοι καὶ σπάνει τῶν ἐπιτηδείων· τὸν γὰρ ἑβδομαδικὸν ἐνιαυτὸν συνέβη κατὰ ταῦτ᾽ εἶναι. ⟨476⟩ ἀναβαίνουσι δ᾽ ἐπὶ τὸ τεῖχος πρῶτον μὲν λογάδες εἴκοσι, ἔπειθ᾽ ἑκατόνταρχοι Σοσσίου. ᾑρέθη γὰρ τὸ μὲν πρῶτον τεῖχος ἡμέραις τετταράκοντα, τὸ δὲ δεύτερον πεντεκαίδεκα, καί τινες τῶν περὶ τὸ ἱερὸν ἐνεπρήσθησαν στοῶν, ἃς Ἡρώδης Ἀντίγονον ἐμπρῆσαι διέβαλε, μῖσος αὐτῷ πραγματευόμενος παρὰ τῶν Ἰουδαίων γενέσθαι. ⟨477⟩ ᾑρημένου δὲ τοῦ ἔξωθεν ἱεροῦ καὶ τῆς κάτω πόλεως, εἰς τὸ ἔσωθεν ἱερὸν καὶ τὴν ἄνω πόλιν Ἰουδαῖοι συνέφυγον· δείσαντές τε μὴ διακωλύσωσιν αὐτοὺς οἱ Ῥωμαῖοι τὰς καθημερινὰς θυσίας ἐπιτελεῖν τῷ θεῷ, πρεσβεύονται ἐπιτρέψαι παρακαλοῦντες θύματα αὐτοῖς μόνον εἰσκομίζεσθαι. ὃ δ᾽ ὡς ἐνδωσόντων αὐτῶν συνεχώρει ταῦτα. ⟨478⟩ καὶ ἐπεὶ μηδὲν ἑώρα γιγνόμενον παρ᾽ αὐτῶν ὧν ὑπενόει, ἀλλ᾽ ἰσχυρῶς ἀντέχοντας ὑπὲρ τῆς Ἀντιγόνου βασιλείας, προσβαλὼν κατὰ κράτος εἷλε τὴν πόλιν, ⟨479⟩ καὶ πάντ᾽ εὐθὺς ἦν φόνων ἀνάπλεα, τῶν μὲν Ῥωμαίων ἐπὶ τῇ τριβῇ τῆς πολιορκίας διωργισμένων, τοῦ δὲ περὶ Ἡρώδην Ἰουδαϊκοῦ μηδὲν ὑπολιπεῖν σπεύδοντος ἀντίπαλον. ⟨480⟩ ἐσφάττοντο δὲ παμπληθεῖς ἔν τε τοῖς στενωποῖς καὶ κατὰ τὰς οἰκίας συνωθούμενοι καὶ τῷ ναῷ προσφεύγοντες, ἦν τ᾽ οὔτε νηπίων οὔτε γήρως

ἔλεος, οὔτε γυναικῶν ἀσθενείας φειδώ, ἀλλὰ καίτοι περιπέμποντος τοῦ βασιλέως καὶ φείδεσθαι παρακαλοῦντος οὐδεὶς ἐκράτησε τῆς δεξιᾶς, ἀλλ' ὥσπερ μεμηνότες πᾶσαν ἡλικίαν ἐπεξῆσαν. ⟨481⟩ ἔνθα καὶ Ἀντίγονος μήτε τῆς πάλαι μήτε τῆς τότε τύχης ἔννοιαν λαβὼν κάτεισι μὲν ἀπὸ τῆς βάρεως, προσπίπτει δὲ τοῖς Σοσσίου ποσί. κἀκεῖνος μηδὲν αὐτὸν οἰκτείρας πρὸς τὴν μεταβολὴν ἐκερτόμησε μὲν ἀκρατῶς καὶ Ἀντιγόνην ἐκάλεσεν, οὐ μὴν ὡς γυναῖκά γε φρουρᾶς ἐλεύθερον ἀφῆκεν, ἀλλ' ὃ μὲν δεθεὶς ἐφυλάττετο, ⟨482⟩ πρόνοια δ' ἦν Ηρώδῃ κρατοῦντι τῶν πολεμίων 3 τοῦ κρατῆσαι καὶ τῶν ἀλλοφύλων συμμάχων· ὥρμητο γὰρ τὸ ξενικὸν πλῆθος ἐπὶ θέαν τοῦ θ' ἱεροῦ καὶ τῶν κατὰ τὸν ναὸν ἁγίων. ⟨483⟩ ὁ δὲ βασιλεὺς τοὺς μὲν παρακαλῶν, τοῖς δ' ἀπειλῶν, ἔστι δ' οὓς καὶ τοῖς ὅπλοις ἀνέστειλεν, ἥττης χαλεπωτέραν ἡγούμενος τὴν νίκην, εἴ τι τῶν ἀθεάτων παρ' αὐτῶν ὀφθείη. ⟨484⟩ διεκώλυε δὲ καὶ τὰς κατὰ τὴν πόλιν ἁρπαγάς, πολλὰ διατεινόμενος πρὸς Σόσσιον, εἰ χρημάτων τε καὶ ἀνδρῶν Ῥωμαῖοι τὴν πόλιν κενώσαντες καταλείψουσιν αὐτὸν ἐρημίας βασιλέα, καὶ ὡς ἐπὶ τοσούτῳ πολιτῶν φόνῳ βραχὺ καὶ τὴν τῆς οἰκουμένης ἡγεμονίαν ἀντάλλαγμα κρίνοι. ⟨485⟩ τοῦ δ' ἀντὶ τῆς πολιορκίας τὰς ἁρπαγὰς δικαίως τοῖς στρατιώταις ἐπιτρέπειν φαμένου, αὐτὸς ἔφη διανεμεῖν ἐκ τῶν ἰδίων χρημάτων τοὺς μισθοὺς ἑκάστοις. ⟨486⟩ οὕτω τε τὴν λοιπὴν ἐξωνησάμενος πόλιν, τὰς ὑποσχέσεις ἐπλήρωσε· λαμπρῶς μὲν γὰρ ἕκαστον στρατιώτην, ἀναλόγως δὲ τοὺς ἡγεμόνας, βασιλικώτατα δ' αὐτὸν ἐδωρήσατο Σόσσιον, ὡς πάντας ἀπελθεῖν χρημάτων εὐποροῦντας.

§ 482 = Bell. Iud. I 18. 3. § 485 = Bell. Iud. I 18. 4.

4 ⟨487⟩ *τοῦτο τὸ πάθος συνέβη τῇ Ἱεροσολυμιτῶν πόλει ὑπατεύοντος ἐν Ῥώμῃ Μάρκου Ἀγρίππα καὶ Κανινίου Γάλλου, ἐπὶ τῆς πέμπτης καὶ ὀγδοηκοστῆς καὶ ἑκατοστῆς ὀλυμπιάδος, τῷ τρίτῳ μηνί, τῇ ἑορτῇ τῆς νηστείας, ὥσπερ ἐκ περιτροπῆς τῆς γενομένης ἐπὶ Πομπηίου τοῖς Ἰουδαίοις συμφορᾶς·* ⟨488⟩ *καὶ γὰρ ὑπ᾽ ἐκείνου τῇ αὐτῇ ἑάλωσαν ἡμέρᾳ, μετ᾽ ἔτη εἴκοσι ἑπτά. Σόσσιος δὲ χρυσοῦν ἀναθέμενος τῷ θεῷ στέφανον ἀνέζευξεν ἀπὸ Ἱεροσολύμων, Ἀντίγονον ἄγων δεσμώτην Ἀντωνίῳ.* ⟨489⟩ *δείσας δ᾽ Ἡρώδης μὴ φυλαχθεὶς Ἀντίγονος ὑπ᾽ Ἀντωνίου καὶ κομισθεὶς εἰς Ῥώμην ὑπ᾽ αὐτοῦ δικαιολογήσηται πρὸς τὴν σύγκλητον, ἐπιδεικνὺς αὐτὸν μὲν ἐκ βασιλέων Ἡρώδην δ᾽ ἰδιώτην, καὶ ὅτι προσῆκεν αὐτοῦ βασιλεύειν τοὺς παῖδας διὰ τὸ γένος, εἰ καὶ αὐτὸς εἰς Ῥωμαίους τι ἐξήμαρτε,* ⟨490⟩ *ταῦτα φοβούμενος πολλοῖς χρήμασι πείθει τὸν Ἀντώνιον ἀνελεῖν τὸν Ἀντίγονον. οὗ γενομένου, τοῦ δέους μὲν Ἡρώδης ἀπαλλάττεται, παύεται δ᾽ οὕτως ἡ τοῦ Ἀσαμωναίου ἀρχὴ μετ᾽ ἔτη ἑκατὸν καὶ εἴκοσι ἕξ. οἶκος λαμπρὸς οὗτος ἦν καὶ διάσημος γένους θ᾽ ἕνεκα καὶ τῆς ἱερατικῆς τιμῆς, ὧν θ᾽ ὑπὲρ τοῦ ἔθνους οἱ γονεῖς αὐτοῦ διεπράξαντο.* ⟨491⟩ *ἀλλ᾽ οὗτοι μὲν διὰ τὴν πρὸς ἀλλήλους στάσιν τὴν ἀρχὴν ἀπέβαλον, μετέβη δ᾽ εἰς Ἡρώδην τὸν Ἀντιπάτρου, οἰκίας ὄντα δημοτικῆς καὶ γένους ἰδιωτικοῦ καὶ ὑπακούοντος τοῖς βασιλεῦσι. καὶ τοῦτο μὲν τὸ τέλος τῆς Ἀσαμωναίων γενεᾶς παρειλήφαμεν.*

ΒΙΒΛΟΣ ΠΕΝΤΕΚΑΙΔΕΚΑΤΗ.

⟨1⟩ Σόσσιος μὲν οὖν καὶ Ἡρώδης ὡς κατὰ κρά- 1
τος ἔλαβον Ἱεροσόλυμα καὶ πρὸς τούτοις αἰχμάλωτον Ἀντίγονον, ἡ πρὸ ταύτης ἡμῖν ἐδήλωσε βίβλος· τὰ δ' ἐκείνοις συνεχῆ νῦν ἐροῦμεν. ⟨2⟩ ἐπειδὴ γὰρ τῆς ὅλης Ἰουδαίας ἐνεχειρίσθη τὴν ἀρχὴν Ἡρώδης, τοῦ κατὰ τὴν πόλιν πλήθους ὅσοι μὲν ἦσαν ἰδιωτεύοντος ἔτι τἀκείνου φρονοῦντες, ἐν προαγωγῇ τούτους ἐποιεῖτο, τοὺς δὲ τὰ τῶν ἐναντίων ἑλομένους οὐκ ἀπέλιπε τιμωρούμενος καὶ κολάζων καθ' ἑκάστην ἡμέραν. ⟨3⟩ ἐτιμῶντο δὲ μάλιστα παρ' αὐτῷ Πολλίων ὁ Φαρισαῖος καὶ Σαμέας ὁ τούτου μαθητής· πολιορκουμένων γὰρ τῶν Ἱεροσολύμων οὗτοι συνεβούλευον τοῖς πολίταις δέξασθαι τὸν Ἡρώδην, ἀνθ' ὧν καὶ τὰς ἀμοιβὰς ἀπελάμβανον. ⟨4⟩ ὁ δὲ Σαμέας οὗτος καὶ κρινομένου ποτὲ Ἡρώδου τὴν ἐπὶ θανάτῳ προεῖπεν ὀνειδίζων Ὑρκανῷ καὶ τοῖς δικάζουσιν ὡς περισωθεὶς Ἡρώδης ἅπαντας αὐτοὺς μετελεύσεται. καὶ τοῦτο χρόνῳ προύβη, τοῦ θεοῦ τοὺς λόγους αὐτοῦ τελειώσαντος.

⟨5⟩ ἐν δὲ τῷ τότε κρατήσας τῶν Ἱεροσολύμων 2
πάντα συνεφόρει τὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ κόσμον, ἔτι καὶ τοὺς εὐπόρους ἀφαιρούμενος, καὶ συναγαγὼν πλῆθος ἀργυρίου καὶ χρυσίου παντὶ τούτῳ τὸν Ἀντώνιον ἐδωρεῖτο καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν φίλους. ⟨6⟩ ἀπέκτεινε δὲ τετταράκοντα πέντε τοὺς πρώτους ἐκ τῆς αἱρέσεως Ἀντιγόνου, φύλακας περιστήσας ταῖς πύλαις τῶν τει-

χῶν, ἵνα μή τι συνεκκομισθῇ τοῖς τεθνεῶσι. καὶ τοὺς νεκροὺς ἠρεύνων, καὶ πᾶν τὸ εὑρισκόμενον ἀργύριον ἢ χρυσίον ἤ τι κειμήλιον ἀνεφέρετο τῷ βασιλεῖ, πέρας τε κακῶν οὐδὲν ἦν. ⟨7⟩ τὰ μὲν γὰρ ἡ πλεονεξία τοῦ κρατοῦντος διεφόρει ἐν χρείᾳ γενομένου, τὴν δὲ χώραν μένειν ἀγεώργητον τὸ ἑβδομαδικὸν ἠνάγκαζεν ἔτος· ἐνειστήκει γὰρ τότε, καὶ σπείρειν ἐν ἐκείνῳ τὴν γῆν ἀπηγορευμένον ἐστὶν ἡμῖν. ⟨8⟩ Ἀντώνιος δὲ λαβὼν αἰχμάλωτον τὸν Ἀντίγονον δέσμιον ἔγνω μέχρι τοῦ θριάμβου φυλάττειν. ἐπεὶ δ᾽ ἤκουσε νεωτερίζειν τὸ ἔθνος, κἀκ τοῦ πρὸς Ἡρώδην μίσους εὔνουν Ἀντιγόνῳ διαμένον, ἔγνω τοῦτον ἐν Ἀντιοχείᾳ πελεκίσαι· σχεδὸν γὰρ οὐδαμῶς ἠρεμεῖν ἠδύναντο Ἰουδαῖοι. ⟨9⟩ μαρτυρεῖ δέ μου τῷ λόγῳ Στράβων ὁ Καππάδοξ λέγων οὕτως ‘Ἀντώνιος μὲν Ἀντίγονον τὸν Ἰουδαῖον ἀχθέντα εἰς Ἀντιόχειαν πελεκίζει· καὶ ἔδοξε μὲν οὗτος πρῶτος Ῥωμαίων βασιλέα πελεκίσαι, οὐκ οἰηθεὶς ἕτερον τρόπον μεταθεῖναι ἂν τὰς γνώμας τῶν Ἰουδαίων ὥστε δέξασθαι τὸν ἀντ᾽ ἐκείνου καθεσταμένον Ἡρώδην. οὐδὲ γὰρ βασανιζόμενοι βασιλέα αὐτὸν ἀναγορεύειν ὑπέμειναν· ⟨10⟩ οὕτω μέγα τι ἐφρόνουν περὶ τοῦ πρώτου βασιλέως. τὴν οὖν ἀτιμίαν ἐνόμισε μειώσειν τῆς πρὸς αὐτὸν μνήμης, μειώσειν δὲ καὶ τὸ πρὸς Ἡρώδην μῖσος.’

2 ⟨11⟩ ταῦτα μὲν ὁ Στράβων, κατασχόντος δὲ τὴν βασιλείαν Ἡρώδου πυθόμενος Ὑρκανὸς ὁ ἀρχιερεύς (ἦν δὲ παρὰ Πάρθοις αἰχμάλωτος) ἀφικνεῖται πρὸς Ἡρώδην, τῆς αἰχμαλωσίας ἀπολυθεὶς τρόπῳ τοιούτῳ. ⟨12⟩ Βαρζαφάρνης καὶ Πάκορος οἱ τῶν Πάρθων στρατηγοὶ λαβόντες αἰχμαλώτους Ὑρκανὸν τὸν πρῶτον ἀρχιερέα γενόμενον, εἶτα βασιλέα, καὶ τὸν ἀδελ-

φὸν Ἡρώδου Φασάηλον εἰς Πάρθους ἀνῆγον. ⟨13⟩
καὶ Φασάηλος μὲν οὐ φέρων τὴν ἐν τοῖς δεσμοῖς
αἰσχύνην, πάσης δὲ ζωῆς κρείττονα τὸν μετὰ δόξης
ἡγούμενος θάνατον, αὐτὸς ἑαυτοῦ γίγνεται φονεὺς
καθὼς προεῖπον· ⟨14⟩ Ὑρκανῷ δ' ἀναχθέντι Φραάτης 2
ὁ τῶν Πάρθων βασιλεὺς ἐπ' αὐτὸν ἐπιεικέστερον προσ-
ηνέχθη, τὸ τῆς εὐγενείας αὐτοῦ διάσημον προπεπυσ-
μένος. διὰ τοῦτο δεσμῶν μὲν ἀφῆκεν, ἐν Βαβυλῶνι
δὲ κατάγεσθαι παρεῖχεν, ἔνθα καὶ πλῆθος ἦν Ἰου-
δαίων. ⟨15⟩ οὗτοι τὸν Ὑρκανὸν ἐτίμων ὡς ἀρχιερέα
καὶ βασιλέα, καὶ πᾶν τὸ μέχρις Εὐφράτου νεμόμενον
Ιουδαίων ἔθνος· τῷ δ' ἦν ἀγαπητὰ ταῦτα. ⟨16⟩
πυθόμενος δὲ τὸν Ἡρώδην παρειληφέναι τὴν βασι-
λείαν ἀντιμετεχώρει ταῖς ἐλπίσιν, ἐξ ἀρχῆς τε φιλο-
στόργως διακείμενος καὶ τῆς χάριτος ἀπομνησθήσεσθαι
προσδοκῶν, ὅτι κρινόμενον καὶ μέλλοντα θανάτῳ ζη-
μιοῦσθαι τοῦ κινδύνου καὶ τῆς κολάσεως ἐρρύσατο.
λόγους οὖν προσέφερε τοῖς Ἰουδαίοις, ἰέναι παρ' αὐ-
τὸν ἐσπουδακώς. ⟨17⟩ οἳ δὲ περιείχοντο καὶ μένειν
ἠξίουν, τὰς ὑπουργίας ἅμα καὶ τὰς τιμὰς λέγοντες,
ὡς οὐδὲν ἐνδεὲς αὐτῷ τῆς εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς ἢ βασι-
λεῖς τιμῆς ἐξ αὐτῶν εἴη, καὶ τὸ μεῖζον ὅτι μηδ' ἐκεῖ
τούτων μεταλαβεῖν δύναται κατὰ λώβην τοῦ σώματος
ἣν ὑπ' Ἀντιγόνου πάθοι, τάς τε χάριτας οὐχ ὁμοίως
ἀποδίδοσθαι παρὰ τῶν βασιλέων ἃς ἔλαβον ἰδιωτεύον-
τες, ἐξαλλαττούσης αὐτοὺς οὐκ ὀλίγως τῆς τύχης.

⟨18⟩ τοιαῦτα κατὰ τὸ συμφέρον ὑποτεινόντων, 3
Ὑρκανὸς πόθον εἶχεν ἀπιέναι, καὶ γράφων Ἡρώδης
παρεκάλει δεῖσθαι Φραάτου καὶ τῶν ἐκεῖ Ἰουδαίων,
μὴ φθονῆσαι δυνάμει κοινὴν ἕξοντι τὴν βασιλείαν·
ἄρτι γὰρ εἶναι καιρὸν αὐτῷ μὲν ἐκτῖσαι τὰς χάριτας

ὧν εὖ πάθοι καὶ τραφεὶς ὑπ' αὐτοῦ καὶ περισωθείς, ἐκείνῳ δὲ κομίζεσθαι. ⟨19⟩ τοιαῦτα γράφων Ὑρκανῷ, πέμπει καὶ παρὰ τὸν Φραάτην πρεσβευτὴν Σαραμάλλαν καὶ δῶρα πλείω, μὴ διακωλῦσαι τὰς εἰς τὸν εὐεργέτην αὐτοῦ χάριτας ὁμοίως φιλανθρωπευόμενος. ⟨20⟩ ἦν δ' οὐκ ἐντεῦθεν ἡ σπουδή, διὰ δὲ τὸ μὴ κατ' ἀξίαν αὐτὸς ἄρχειν ἐδεδοίκει τὰς ἐξ εὐλόγων μεταβολάς, καὶ τὸν Ὑρκανὸν ὑποχείριον ἔχειν ἔσπευδεν, ἢ καὶ παντάπασιν ἐκποδὼν ποιήσασθαι· τοῦτο γὰρ ἔπραξεν ἐν ὑστέρῳ.

4 *⟨21⟩ τότε μέντοι γ' ἐπειδὴ παρῆν συμπεπεισμένος, ἀφέντος τε τοῦ Πάρθου καὶ τῶν Ἰουδαίων χρήματα παρασχομένων, ἁπάσῃ τιμῇ δεξάμενος αὐτὸν ἔν τε τοῖς συλλόγοις τὸν πρῶτον ἔνεμε τόπον καὶ παρὰ τὰς ἑστιάσεις προκατακλίνων ἐξηπάτα, πατέρα καλῶν καὶ παντελῶς τὸ τῆς ἐπιβουλῆς ἀνύποπτον πραγματευόμενος. ⟨22⟩ ἀποκαθίστατο δὲ καὶ τἆλλα πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ἀρχῆς, ἐξ ὧν αὐτῷ καὶ τὰ περὶ τὴν οἰκίαν ἐστασιάσθη. φυλαττόμενος γάρ τινα τῶν ἐπισήμων ἀποδεικνύναι ἀρχιερέα τοῦ θεοῦ, μεταπεμψάμενος ἐκ τῆς Βαβυλῶνος ἱερέα τῶν ἀσημοτέρων Ἀνάνηλον ὀνόματι, τούτῳ τὴν ἀρχιερωσύνην δίδωσιν.*

5 *⟨23⟩ εὐθὺς οὖν οὐκ ἤνεγκεν Ἀλεξάνδρα τὴν ἐπήρειαν, θυγάτηρ μὲν Ὑρκανοῦ γυνὴ δὲ Ἀλεξάνδρου τοῦ Ἀριστοβούλου βασιλέως, ἐξ Ἀλεξάνδρου παῖδας ἔχουσα, τὸν μὲν ὥρᾳ κάλλιστον, Ἀριστόβουλον καλούμενον, τὴν δ' Ἡρώδῃ συνοικοῦσαν Μαριάμμην, εὐμορφίᾳ διάσημον. ⟨24⟩ ἐτετάρακτο δὲ καὶ χαλεπῶς ἔφερε τὴν ἀτιμίαν τοῦ παιδός, εἰ περιόντος ἐκείνου τῶν ἐπικλήτων τις ἀξιοῦται τῆς ἀρχιερωσύνης· καὶ γράφει Κλεοπάτρᾳ, μουσουργοῦ τινὸς αὐτῇ συμπραγματευομένου τὰ περὶ τὴν κομιδὴν τῶν γραμμάτων, αἰτεῖσθαι*

παρ' Ἀντωνίου τῷ παιδὶ τὴν ἀρχιερωσύνην. ⟨25⟩ Ἀν- 6
τωνίου δὲ ῥᾳθυμότερον ὑπακούοντος, ὁ φίλος αὐτοῦ Δέλλιος εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐλθὼν ἐπί τινας χρείας, ὡς εἶδε τὸν Ἀριστόβουλον, ἠράσθη τε τῆς ὥρας καὶ τὸ μέγεθος καὶ κάλλος ἐθαύμασε τοῦ παιδός, οὐχ ἧττον δὲ καὶ τὴν Μαριάμμην συνοικοῦσαν τῷ βασιλεῖ, καὶ δῆλος ἦν καλλίπαιδά τινα τὴν Ἀλεξάνδραν διειληφώς. ⟨26⟩ ἐκείνης δ' εἰς λόγους ἐλθούσης αὐτῷ πείθει γραψαμένην ἀμφοτέρων εἰκόνας Ἀντωνίῳ διαπέμψασθαι· θεασαμένου γὰρ οὐδενὸς ἀτευκτήσειν ὧν ἀξιοῖ. ⟨27⟩ τούτοις ἐπαρθεῖσα τοῖς λόγοις Ἀλεξάνδρα πέμπει τὰς εἰκόνας Ἀντωνίῳ. καὶ Δέλλιος ἐτερατεύετο λέγων οὐκ ἐξ ἀνθρώπων αὐτῷ δοκεῖν ἀλλά τινος θεοῦ γενέσθαι τοὺς παῖδας. ἐπραγματεύετο δὲ δι' αὐτοῦ πρὸς τὰς ἡδονὰς ἑλκύσαι τὸν Ἀντώνιον. ⟨28⟩ ὁ δὲ τὴν μὲν κόρην ᾐδέσθη μεταπέμπεσθαι γεγαμημένην Ἡρώδῃ, καὶ τὰς εἰς Κλεοπάτραν διαβολὰς ἐκ τοῦ τοιούτου φυλαττόμενος, ἐπέστελλε δὲ πέμπειν τὸν παῖδα σὺν εὐπρεπείᾳ, προστιθεὶς εἰ μὴ βαρὺ δοκοίη. ⟨29⟩ τούτων ἀπενεχθέντων πρὸς Ἡρώδην, οὐκ ἀσφαλὲς ἔκρινεν ὥρᾳ τε κάλλιστον ὄντα τὸν Ἀριστόβουλον (ἑκκαιδεκέτης γὰρ ὢν ἐτύγχανε) καὶ γένει προύχοντα πέμπειν παρὰ τὸν Ἀντώνιον, ἰσχύοντα μὲν ὡς οὐκ ἄλλος ἐν τῷ τότε Ῥωμαίων, ἕτοιμον δὲ τοῖς ἐρωτικοῖς αὐτὸν ὑποθεῖναι, καὶ τὰς ἡδονὰς ἀπαρακαλύπτως ἐκ τοῦ δύνασθαι πορίζόμενον. ⟨30⟩ ἀντέγραψεν οὖν ὡς, εἰ μόνον ἐξέλθοι τῆς χώρας τὸ μειράκιον, ἅπαντα πολέμου καὶ ταραχῆς ἀναπλησθήσεται, Ἰουδαίων ἐλπισάντων μεταβολὴν καὶ νεωτερισμὸν ἐπ' ἄλλῳ βασιλεῖ.

⟨31⟩ τούτοις δὲ παραιτησάμενος τὸν Ἀντώνιον, 7

§ 26 = Bell. Iud. I 22. 3.

ἔγνω μὴ μέχρι παντὸς ἀτιμάζειν τὸν παῖδα καὶ τὴν Ἀλεξάνδραν, ἀλλὰ καὶ τῆς γυναικὸς Μαριάμμης ἐγκειμένης λιπαρῶς ἀποδοῦναι τἀδελφῷ τὴν ἀρχιερωσύνην, καὶ συμφέρειν αὐτῷ κρίνων, ἵνα μηδ' ἀποδημῆσαι δυνατὸν ᾖ τετιμημένῳ, σύλλογον οὖν ποιήσας τῶν φίλων ᾐτιᾶτο πολλὰ τὴν Ἀλεξάνδραν, ⟨32⟩ κρύφα τ' ἐπιβουλεῦσαι λέγων τῇ βασιλείᾳ, καὶ διὰ τῆς Κλεοπάτρας πράττειν ὅπως αὐτὸς μὲν ἀφαιρεθῇ τὴν ἀρχήν, τὸ δὲ μειράκιον ἀντ' αὐτοῦ παραλάβῃ τὰ πράγματα δι' Ἀντωνίου, ⟨33⟩ καὶ ταῦτα βούλεσθαι μὲν ἐκείνην οὐ δικαίως, ὁπότε καὶ τὴν θυγατέρα συναποστεροίη τῆς οὔσης αὐτῇ τιμῆς, καὶ ταραχὰς ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ πραγματεύοιτο, πολλὰ πονήσαντος αὐτοῦ καὶ κτησαμένου κινδύνοις οὐ τοῖς τυχοῦσιν, ⟨34⟩ οὐ μὴν ἀπομνημονεύσας αὐτὸς ὧν οὐ καλῶς ἐκείνη πράξειεν ἀποστήσεσθαι τοῦ δίκαιος εἶναι περὶ αὐτούς, ἀλλὰ καὶ νῦν ἔφη διδόναι τῷ παιδὶ τὴν ἀρχιερωσύνην, καὶ πάλαι προκαταστήσασθαι τὸν Ἀνάνηλον παιδίου παντάπασιν ὄντος Ἀριστοβούλου. ⟨35⟩ τοιαῦτα λέγοντος οὐκ ἀσκέπτως, ἀλλ' ὅπερ ἠξίου, μάλιστα πεφροντισμένως εἰς ἀπάτην τῶν γυναικῶν καὶ τῶν συμπαραληφθέντων φίλων, περιπαθὴς ἅμα καὶ χαρᾷ τῶν οὐ προσδοκηθέντων καὶ δέει τῆς ὑποψίας Ἀλεξάνδρα μετὰ δακρύων ἀπελογεῖτο, ⟨36⟩ περὶ μὲν τῆς ἱερωσύνης φαμένη πᾶν ὁτιοῦν ὑπ' ἀδοξίας σπουδάσαι, βασιλείᾳ δὲ μήτ' ἐπιτίθεσθαι μήτ' ἂν εἰ καὶ προσίοι βούλεσθαι λαβεῖν, καὶ νῦν ἀποχρώντως τιμῆς ἔχουσα διὰ τὴν ἀρχὴν τὴν ἐκείνου καὶ τὴν ἀσφάλειαν τὴν ἐκ τοῦ δύνασθαι μᾶλλον ἑτέρων ἄρχειν αὐτὸν ἅπαντι τῷ γένει περιοῦσαν, ⟨37⟩ νῦν τε νενικημένη ταῖς εὐεργεσίαις δέχεσθαι μὲν εἰς τὸν υἱὸν τὴν τιμήν, ἔσεσθαι δὲ πρὸς πᾶν ὑπήκοος,

παραιτεῖσθαι δὲ κἂν εἴ τι διὰ τὸ γένος καὶ τὴν οὖσαν αὐτῇ παρρησίαν προπετέστερον ὑπ' ἀναξιοπαθείας δράσειεν. ⟨38⟩ οὕτως ἀλλήλοις ὁμιλήσαντες καὶ σπουδαιότερον ἢ θᾶττον ἐν δεξιαῖς διελύοντο, πάσης ὑποψίας, ὡς ἐδόκουν, ἐξῃρημένης.

⟨39⟩ ὁ δὲ βασιλεὺς Ἡρώδης εὐθὺς μὲν ἀφαιρεῖται 3
τὴν ἀρχιερωσύνην Ἀνάνηλον, ὄντα μέν, ὡς καὶ πρότερον εἴπομεν, οὐκ ἐπιχώριον ἀλλὰ τῶν ὑπὲρ Εὐφράτην ἀπῳκισμένων Ἰουδαίων· οὐ γὰρ ὀλίγαι μυριάδες τοῦδε τοῦ λαοῦ περὶ τὴν Βαβυλωνίαν ἀπῳκίσθησαν, ⟨40⟩ ἔνθεν ἦν Ἀνάνηλος, ἀρχιερατικοῦ γένους, καὶ πάλαι κατὰ συνήθειαν Ἡρώδῃ σπουδαζόμενος. τοῦτον αὐτὸς μὲν ἐτίμησεν ὅτε τὴν βασιλείαν παρέλαβεν, αὐτὸς δὲ κατέλυσεν ἐπὶ τῷ παῦσαι τὰς οἰκείας ταραχάς, παράνομα ποιῶν· οὐ γὰρ ἄλλος γέ τις ἀφῃρέθη τὴν τιμὴν ἅπαξ παραλαβών, ⟨41⟩ ἀλλὰ πρῶτος μὲν Ἀντίοχος ὁ Ἐπιφανὴς ἔλυσε τὸν νόμον, ἀφελόμενος μὲν Ἰησοῦν καταστήσας δὲ τὸν ἀδελφὸν Ὀνίαν, δεύτερος δ' Ἀριστόβουλος Ὑρκανὸν ἀφείλετο τὸν ἀδελφόν, Ἡρώδης δὲ τρίτος ἀντιπαρέδωκε τὴν ἀρχὴν Ἀριστοβούλῳ τῷ παιδί.

⟨42⟩ καὶ τότε μὲν ἐδόκει τεθεραπευκέναι τὰ περὶ 2
τὴν οἰκίαν, οὐ μήν, ὅπερ εἰκὸς ἦν ἐν διαλλαγαῖς ἀνυπόπτως διετέλει, τὴν Ἀλεξάνδραν ἐπί τε τοῖς ἐγχειρηθεῖσιν ἤδη, καὶ καιρὸν εἰ λάβοι νεωτέρων πραγμάτων, ἠξιωκὼς δεδοικέναι. ⟨43⟩ προσέταττεν οὖν ἔν τε τοῖς βασιλείοις διατρίβειν καὶ μηδὲν ἐπ' ἐξουσίας δρᾶν, ἐπιμελεῖς τ' ἦσαν αἱ φυλακαί, λανθάνοντος οὐδ' εἴ τι πρὸς τὴν καθ' ἡμέραν δίαιταν ἐπιτηδεύοιτο. ⟨44⟩ ταῦτα πάντα κατὰ μικρὸν αὐτὴν ἐξηγρίου καὶ μῖσος ἐπεφύετο· φρονήματος γὰρ ἔμπλεως οὖσα γυναικείου τὰς ἐκ τῆς ὑποψίας ἐπιμελείας ἀνηξιοπάθει, παντὸς οὐτι-

νοσοῦν ἀξιοῦσα μᾶλλον ἢ τῆς παρρησίας στερομένη τιμῆς εὐπρεπείᾳ μετὰ δουλείας καὶ φόβων καταζῆν. ⟨45⟩ ἔπεμπεν οὖν παρὰ τὴν Κλεοπάτραν ἐν οἷς εἴη συνεχῶς ὀδυρομένη, καὶ παρακαλοῦσα προσβοηθεῖν αὐτῇ κατὰ δύναμιν. ἡ δὲ λαθοῦσαν ἐκέλευσεν ἐπ' Αἰγύπτου σὺν τῷ παιδὶ πρὸς αὐτὴν ἀποδιδράσκειν. ⟨46⟩ ἐδόκει τε ταῦτα, καὶ τεχνάζεται τοιάδε. δύο λάρνακας ὡς εἰς ἐκκομιδὴν νεκρῶν παρασκευασαμένη, ταύταις αὐτὴν καὶ τὸν υἱὸν ἐνέβαλεν, ἐπιτάξασα τῶν οἰκετῶν τοῖς συνειδόσι διὰ νυκτὸς ἐκφέρειν. ἦν δὲ τοὐντεῦθεν ἐπὶ θάλατταν ὁδὸς αὐτοῖς, καὶ πλοῖον ᾧ διαπλεύσειν εἰς τὴν Αἴγυπτον ἔμελλον παρεσκευασμένον. ⟨47⟩ ταῦτα Σαββίωνι τῶν ἐκείνης φίλων Αἴσωπος οἰκέτης αὐτῆς ἀπαγγέλλει προσπεσών, ὡς εἰδότι φράσας. πυθόμενος δὲ Σαββίων (καὶ γὰρ ἦν ἐχθρὸς Ἡρώδου πρότερον, ὅτι τῶν ἐπιβουλευσάντων Ἀντιπάτρῳ κατὰ τὴν φαρμακείαν εἷς ἐνομίζετο) τὸ μῖσος ὑπαλλάξεσθαι τῇ περὶ τὴν μήνυσιν εὐνοίᾳ προσεδόκησε, καὶ καταλέγει τῷ βασιλεῖ τὴν τῆς Ἀλεξάνδρας ἐπιβουλήν. ⟨48⟩ ὁ δὲ τὴν μὲν ἕως τῆς ἐγχειρήσεως ἐάσας προελθεῖν ἐπ' αὐτοφώρῳ τοῦ δρασμοῦ συνέλαβε, παρῆκε δὲ τὴν ἁμαρτίαν, χαλεπὸν μὲν οὐδέν, εἰ καὶ σφόδρα βουλομένῳ ἦν αὐτῷ, διαθεῖναι τολμήσας (οὐ γὰρ ἂν ἀνασχέσθαι Κλεοπάτραν αἰτίαν ἐπὶ τῷ πρὸς αὐτὸν μίσει λαβοῦσαν), ἐμφαίνων δὲ μεγαλοψυχίαν μᾶλλον ⌈διὰ τὸ) ἐξ ἐπιεικείας αὐτοῖς συνεγνωκέναι. ⟨49⟩ προύκειτο μέντοι παντάπασιν αὐτῷ τὸ μειράκιον ἐκποδὼν ποιεῖσθαι. τὸ δὲ μὴ ταχὺ μηδ' ἅμα τοῖς πεπραγμένοις ἐδόκει πιθανώτερον εἰς τὸ λανθάνειν.

3 ⟨50⟩ καὶ τῆς σκηνοπηγίας ἐνστάσης (ἑορτὴ δ' ἐστὶν αὕτη παρ' ἡμῖν εἰς τὰ μάλιστα τηρουμένη) ταύτας τὰς

ἡμέρας ὑπερεβάλλετο, καὶ πρὸς εὐφροσύναις αὐτός τε καὶ τὸ λοιπὸν πλῆθος ἦν. ἐκίνησε δ' αὐτὸν ὅμως κἀκ τῶν τοιούτων ἐπισπεῦσαι τὰ περὶ τὴν προαίρεσιν ἐμφανῶς παροξύνων ὁ φθόνος. ⟨51⟩ τὸ γὰρ μειράκιον Ἀριστόβουλος, ἕβδομον ἐπὶ τοῖς δέκα γεγονὼς ἔτος, ἐπειδὴ κατὰ νόμον ἀνῆλθεν ἐπὶ τὸν βωμὸν συντελέσων τὰ θύματα, τόν τε κόσμον ἔχων τὸν τῶν ἀρχιερέων καὶ τὰ πρὸς τὴν θρησκείαν ἐκτελῶν, κάλλει τε κάλλιστος καὶ μεγέθει πλέον ἢ κατὰ τὴν ἡλικίαν ὑπεράγων, τοῦ γε μὴν περὶ τὸ γένος ἀξιώματος πλεῖστον ἐν τῇ μορφῇ διαφαίνων, ⟨52⟩ ὁρμή τε τῷ πλήθει πρὸς αὐτὸν εὐνοίας ἐγένετο καὶ τῶν Ἀριστοβούλῳ τῷ πάππῳ πεπραγμένων ἐναργὴς ἡ μνήμη παρέστη. νικώμενοί τε κατὰ μικρὸν ἐξηλέγχοντο τὰς διαθέσεις, χαίροντες ὁμοῦ καὶ συγχεόμενοι, καὶ φωνὰς εὐφήμους εἰς αὐτὸν ἀφιέντες εὐχαῖς μεμιγμένας, ὡς ἐμφανῆ γενέσθαι τὴν εὔνοιαν τῶν ὄχλων, καὶ προπετεστέραν ἐν βασιλείᾳ δοκεῖν τὴν ὧν εὖ ἐπεπόνθεσαν ὁμολογίαν. ⟨53⟩ ἐπὶ τούτοις πᾶσιν Ἡρώδης ἔγνω τὴν προαίρεσιν ἣν εἶχεν εἰς τὸ μειράκιον ἐξεργάσασθαι. καὶ τῆς ἑορτῆς παρελθούσης εἱστιᾶτο μὲν ἐν Ἱεριχοῦντι, δεχομένης αὐτοὺς τῆς Ἀλεξάνδρας, φιλοφρονούμενος δὲ τὸ μειράκιον καὶ προέλκων εἰς ἀδεᾶ πότον ἕτοιμος ἦν συμπαίζειν καὶ νεανιεύεσθαι κεχαρισμένως ἐκείνῳ. ⟨54⟩ τοῦ δὲ περὶ τὸν τόπον ἰδιώματος θερινωτέρου τυγχάνοντος, συνειλεγμένοι τάχιον ἐξῆλθον ἀλύοντες, καὶ ταῖς κολυμβήθραις ἐπιστάντες, αἳ μεγάλαι περὶ τὴν αὐλὴν ἐτύγχανον, ἀνέψυχον τὸ θερμότατον τῆς μεσημβρίας. ⟨55⟩ καὶ πρῶτον μὲν ἑώρων τοὺς νέοντας τῶν οἰκείων καὶ φίλων, ἔπειτα προαχθέντος καὶ τοῦ

§ 53 = Bell. Iud. I 22. 2.

μειρακίου τῷ καὶ τὸν Ἡρώδην παροξῦναι, τῶν φίλων οἷς ταῦτα ἐπετέτακτο, σκότους ἐπέχοντος βαροῦντες ἀεὶ καὶ βαπτίζοντες ὡς ἐν παιδιᾷ νηχόμενον οὐκ ἀνῆκαν ἕως καὶ παντάπασιν ἀποπνῖξαι. ⟨56⟩ καὶ διεφθάρη μὲν οὕτως Ἀριστόβουλος, ὀκτωκαίδεκα μὲν τὰ πάντα βιοὺς ἔτη, τὴν δ' ἀρχιερωσύνην κατασχὼν ἐνιαυτόν, ἣν Ἀνάνηλος ἐκομίσατο πάλιν.

4 ⟨57⟩ ἐξαγγελθέντος δὲ τοῦ πάθους ταῖς γυναιξὶν εὐθὺς μὲν ἐκ μεταβολῆς θρῆνος ἦν ἐπὶ προκειμένῳ τῷ νεκρῷ καὶ πένθος ἄσχετον, ἥ τε πόλις τοῦ λόγου διαδοθέντος ὑπερήλγει, πάσης ἑστίας οἰκειουμένης τὴν συμφορὰν ὡς οὐκ ἐπ' ἀλλοτρίῳ γενομένην. ⟨58⟩ Ἀλεξάνδρα δὲ καὶ μᾶλλον ἐκπαθὴς ἦν συνέσει τῆς ἀπωλείας, τὸ μὲν ἀλγοῦν ἐκ τοῦ γιγνώσκειν ὅπως ἐπράχθη πλεῖον ἔχουσα, τὸ δ' ἐγκαρτερεῖν ἀναγκαῖον ἐπὶ μείζονος κακοῦ προσδοκίᾳ ποιουμένη. ⟨59⟩ καὶ πολλάκις μὲν ἤθελεν αὐτοχειρίᾳ περιγράψασθαι τὸν βίον, ἐπέστη δ' ὅμως, εἰ δύναιτο ζῶσα προσαρκέσαι τῷ κατ' ἐπιβουλὴν ἀνόμως διεφθαρμένῳ, τό τε πλέον ἐντεῦθεν αὑτῇ παρεκρότει τὸν βίον, καὶ τὸ μηδεμίαν ὑποψίαν ἐνδοῦναι τοῦ κατὰ πρόνοιαν ἀπολέσθαι τὸν υἱὸν ἱκανὸν εἰς εὐκαιρίαν ἀμύνης ἐνόμιζε. ⟨60⟩ κἀκείνη μὲν ἐγκρατῶς ἔφερε τὴν ὑποψίαν, Ἡρώδης δὲ πᾶσι τοῖς ἔξωθεν πιθανῶς ἀπεσκευάζετο μὴ μετὰ προνοίας γενέσθαι τῷ παιδὶ τὸν θάνατον, οὐχ ὅσα πρὸς πένθος ἐπιτηδεύων μόνον, ἀλλὰ καὶ δάκρυσι χρώμενος καὶ σύγχυσιν τῆς ψυχῆς ἐμφαίνων ἀληθινήν, τάχα μὲν καὶ τοῦ πάθους ἀπονικῶντος αὐτὸν ἐν ὄψει τῆς θ' ὥρας καὶ τοῦ κάλλους, εἰ καὶ πρὸς ἀσφάλειαν ὁ θάνατος τοῦ παιδὸς ἐνομίζετο, δῆλον δ' ὡς ἀπολογίαν αὐτὰ πραγματευόμενος. ⟨61⟩ τά γε μὲν εἰς τὴν πολυ-

τέλειαν τῆς ἐκφορᾶς καὶ μᾶλλον ἐπεδείξατο, πολλὴν μὲν τὴν παρασκευὴν περί τε τὰς θήκας καὶ τὸ πλῆθος τῶν θυμιαμάτων ποιησάμενος, πολὺν δὲ συγκαταθάπτων κόσμον, ὡς ἐκπλῆξαι τὸ λυπηρὸν τῆς ἐν ταῖς γυναιξὶν ἀλγηδόνος καὶ παραμυθήσασθαι τούτῳ τῷ μέρει.

⟨62⟩ τὴν δ' Ἀλεξάνδραν ἠπάτησε μὲν οὐδὲν τῶν 5
τοιούτων, ἀεὶ δὲ καὶ μᾶλλον ἡ μνήμη τοῦ κακοῦ παρέχουσα τὴν ὀδύνην ὀδυρτικὴν ἐποίει καὶ φιλόνικον· καὶ γράφει τὴν ἐπιβουλὴν Ἡρώδου τῇ Κλεοπάτρᾳ καὶ τὴν ἀπώλειαν τοῦ παιδός. ⟨63⟩ ἡ δὲ καὶ πάλαι σπεύδουσα προσαρκέσαι δεομένῃ καὶ τὰς ἀτυχίας οἰκτείρουσα τῆς Ἀλεξάνδρας, αὐτῆς ἐποιεῖτο τὸ πᾶν πρᾶγμα, καὶ τὸν Ἀντώνιον οὐκ ἀνίει τίσασθαι τὸν φόνον τοῦ παιδὸς παροξύνουσα· οὐ γὰρ ἄξιον Ἡρώδην, δι' αὐτοῦ καταστάντα βασιλέα τῆς οὐδὲν προσηκούσης ἀρχῆς, εἰς τοὺς ὄντως βασιλεῖς τοιαύτας ἐπιδείκνυσθαι παρανομίας. ⟨64⟩ τούτοις ἀναπειθόμενος Ἀντώνιος, ὡς ἐπὶ Λαοδικείας ἐστάλη, πέμπει κελεύων Ἡρώδην ἐλθόντα τῶν εἰς Ἀριστόβουλον ἀπολύσασθαι· πεπρᾶχθαι γὰρ οὐκ ὀρθῶς τὴν ἐπιβουλήν, εἰ δι' αὐτοῦ γέγονεν. ⟨65⟩ ὃ δὲ τήν τ' αἰτίαν δεδοικὼς καὶ τὴν Κλεοπάτρας δυσμένειαν, ὡς οὐκ ἀνῆκεν ἐξεργαζομένη κακοήθως αὐτῷ τὸν Ἀντώνιον ἔχειν, ἔγνω μὲν ὑπακούειν (οὐδὲ γὰρ ἄλλο τι πράττειν ἐνῆν), καταλιπὼν δὲ τὸν θεῖον αὐτοῦ Ἰώσηπον ἐπίτροπον τῆς ἀρχῆς καὶ τῶν ἐκεῖ πραγμάτων ἐνετείλατο λεληθότως, εἰ πάθοι τι παρ' Ἀντωνίου, παραχρῆμα καὶ τὴν Μαριάμμην ἀνελεῖν· ⟨66⟩ αὐτός τε γὰρ ἔχειν φιλοστόργως πρὸς τὴν γυναῖκα καὶ δεδοικέναι τὴν ὕβριν, εἰ καὶ τεθνηκότος ἐκείνη κατ' εὐμορφίαν ἄλλῳ τινὶ σπουδάζοιτο. ⟨67⟩ τὸ δὲ σύμπαν

§ 65 = Bell. Iud. I 22. 4.

ἐνέφαινεν ὁρμὴν Ἀντωνίου περὶ τὴν ἄνθρωπον, ὅτι καὶ πάλαι προακηκοὼς ὑπὲρ τῆς εὐμορφίας ἐτύγχανεν. Ἡρώδης μὲν οὖν ἐπιστείλας ταῦτα, καὶ τὰς ἐλπίδας οὐκ ἀσφαλεῖς ἔχων ὑπὲρ τῶν ὅλων, ἀπῄει πρὸς Ἀντώ-
6 νιον· ⟨68⟩ ὁ δὲ Ἰώσηπος ἐπὶ τῆς διοικήσεως ὢν τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ πραγμάτων, καὶ διὰ τοῦτο συνεχῶς ἐντυγχάνων τῇ Μαριάμμῃ περί τε πραγματείας καὶ τιμῆς ἕνεκεν, ἣν ἔδει (τῇ) βασιλευούσῃ παρ' αὐτοῦ γίγνεσθαι, καθίει εἰς συνεχεῖς ὁμιλίας ὑπὲρ τῆς Ἡρώδου πρὸς αὐτὴν εὐνοίας καὶ φιλοστοργίας. ⟨69⟩ ἐξειρωνευομένων δὲ γυναικείως τοὺς λόγους, καὶ μάλιστα τῆς Ἀλεξάνδρας, ὑπερεσπουδακὼς ὁ Ἰώσηπος ἐπιδεῖξαι τὴν διάνοιαν τοῦ βασιλέως, προήχθη καὶ τὰ περὶ τὴν ἐντολὴν εἰπεῖν, πίστιν αὐτὰ ποιούμενος ὡς οὔτε χωρὶς ἐκείνης ζῆν δύναται, κἂν εἰ πάσχοι τι δεινὸν οὐκ ἀξιοῦντος οὐδὲ θανάτῳ διαζευχθῆναι. ⟨70⟩ ταῦτα μὲν ὁ Ἰώσηπος· αἱ δὲ γυναῖκες, ὡς εἰκός, οὐ τὸ φιλόστοργον τῆς περὶ τὸν Ἡρώδην διαθέσεως, τὸ δὲ χαλεπόν, εἰ μηδ' ἀποθνήσκοντος ὑστερήσειαν ἀπωλείας καὶ θανάτου τυραννικοῦ, προλαμβάνουσαι, χαλεπὴν τὴν ὑπόνοιαν τοῦ ῥηθέντος εἶχον.

7 ⟨71⟩ ἐν δὲ τούτῳ καὶ λόγος ἐγένετο κατὰ τὴν πόλιν τῶν Ἱεροσολυμιτῶν παρὰ τῶν ἐν ἔχθει τὸν Ἡρώδην ἐχόντων, ὡς Ἀντώνιος αἰκισάμενος αὐτὸν ἀποκτείνειεν. ἡ δὲ φήμη πάντας μὲν ἐτάραξεν, ὡς εἰκός, τοὺς περὶ τὸ βασίλειον, μάλιστα δὲ τὰς γυναῖκας. ⟨72⟩ Ἀλεξάνδρα δὲ καὶ τὸν Ἰώσηπον ἀναπείθει τῶν βασιλείων ἐξελθόντα σὺν αὐταῖς προσφυγεῖν τοῖς σημείοις τοῦ Ῥωμαϊκοῦ τάγματος, ὃ τότε περὶ τὴν πόλιν ἐπὶ φρουρᾷ τῆς βασιλείας ἐστρατοπέδευεν ἡγουμένου Ἰουλίου· ⟨73⟩ διὰ γὰρ τοῦτο πρῶτον μέν, εἰ καί τις

ἀπαντήσειε ταραχὴ περὶ τὴν αὐλήν, ἐν ἀσφαλεστέρῳ διάξειν αὐτοὶ Ῥωμαίους εὐμενεῖς ἔχοντες· ἔπειτα καὶ τεύξεσθαι παντὸς ἠλπικέναι, τὴν Μαριάμμην Ἀντωνίου θεασαμένου, δι' οὗ καὶ τὴν ἀρχὴν ἀναλήψεσθαι καὶ μηδενὸς ὑστερήσειν ὧν εἰκὸς τοῖς ἐν εὐγενείᾳ βασιλικῇ γεγονόσιν.

⟨74⟩ ἐπὶ τούτων δὲ τῶν λογισμῶν τετυχηκόσιν 8
αὐτοῖς γράμματα παρ' Ἡρώδου περὶ τῶν ὅλων ἀφίκετο, τῆς φήμης ἐναντία καὶ τῶν προλαληθέντων. ⟨75⟩ ἐπειδὴ γὰρ ἐγένετο παρ' Ἀντωνίῳ, ταχὺ μὲν αὐτὸν ἀνεκτήσατο τοῖς δώροις ἃ φέρων ἧκεν ἐκ τῶν Ἱεροσολύμων, ταχὺ δὲ ταῖς ὁμιλίαις παρεστήσατο μὴ χαλεπῶς ἔχειν πρὸς αὐτόν, οἵ τε τῆς Κλεοπάτρας λόγοι πρὸς τὴν ἐξ ἐκείνου θεραπείαν ἧττον ἠδυνήθησαν. ⟨76⟩ οὐ γὰρ ἔφη καλῶς ἔχειν Ἀντώνιος βασιλέα περὶ τῶν κατὰ τὴν ἀρχὴν γεγενημένων εὐθύνας ἀπαιτεῖν (οὕτω γὰρ ἂν οὐδὲ βασιλεὺς εἴη), δόντας δὲ τὴν τιμὴν καὶ τῆς ἐξουσίας καταξιώσαντας ἐᾶν αὐτῇ χρῆσθαι. τὸ δ' αὐτὸ καὶ τῇ Κλεοπάτρᾳ μὴ πολυπραγμονεῖσθαι τὰ περὶ τὰς ἀρχὰς ἔλεγε συμφέρειν. ⟨77⟩ ὑπὲρ τούτων ἔγραφεν Ἡρώδης, καὶ τὰς ἄλλας διεξῄει τιμὰς ἃς ἔχοι παρ' Ἀντωνίῳ, συνθακῶν ἐν ταῖς διαγνώσεσι καὶ συνεστιώμενος ἐφ' ἑκάστης ἡμέρας, καὶ τούτων ὅπως τυγχάνοι χαλεπῆς εἰς τὰς διαβολὰς αὐτῷ τῆς Κλεοπάτρας οὔσης, ἣ πόθῳ τῆς χώρας ἐξαιτουμένη τὴν βασιλείαν αὐτῇ προσγενέσθαι, πάντα τρόπον ἐσπουδάκει ἐκποδὼν αὐτὸν ποιῆσαι. ⟨78⟩ δικαίου μέντοι τυγχάνων Ἀντωνίου μηδὲν ἔτι προσδοκᾶν δυσχερές, ἀλλὰ καὶ θᾶττον ἥξειν, βεβαιοτέραν τὴν εὔνοιαν τὴν παρ' αὐτοῦ προσειληφὼς τῇ βασιλείᾳ καὶ τοῖς πράγμασιν, ⟨79⟩ καὶ τῇ Κλεοπάτρᾳ μηκέτι προσεῖναι τὴν ἐλπίδα τῆς πλεονεξίας,

δόντος Ἀντωνίου ἀνθ' ὧν ἠξίου τὴν Κοίλην Συρίαν, καὶ διὰ τούτου παρηγορήσαντος ὁμοῦ καὶ ἀποσκευασαμένου τὰς ἐντεύξεις ἃς ὑπὲρ τῆς Ἰουδαίας ἐποιεῖτο.

9 ⟨80⟩ τούτων τῶν γραμμάτων ἀπενεχθέντων ἐπαύσαντο μὲν ἐκεῖναι τῆς ὁρμῆς, ἣν ὡς ἀπολωλότος εἶχον καταφυγεῖν ἐπὶ τοὺς Ῥωμαίους· οὐ μὴν ἔλαθεν αὐτῶν ἡ προαίρεσις, ἀλλ' ἐπεὶ παραπέμψας ὁ βασιλεὺς Ἀντώνιον ἐπὶ Πάρθους εἰς τὴν Ἰουδαίαν ὑπέστρεψεν, εὐθὺς μὲν ἥ τ' ἀδελφὴ Σαλώμη καὶ ἡ μήτηρ αὐτῷ τὴν διάνοιαν, ἣν ἔσχον οἱ περὶ τὴν Ἀλεξάνδραν, ἀπεσήμηναν, ⟨81⟩ ἡ δὲ Σαλώμη καὶ κατὰ τἀνδρὸς Ἰωσήπου λόγον εἶπεν, ἐν διαβολῇ ποιοῦσα καὶ τὸ Μαριάμμῃ συγγιγνόμενον διατελεῖν. ἔλεγε δὲ ταῦτα χαλεπῶς ἔχουσα πρὸς αὐτὴν ἐκ πλείονος, ὅτι κατὰ τὰς διαφορὰς φρονήματι χρωμένη μείζονι τὴν ἐκείνων ἐξωνείδιζε δυσγένειαν. ⟨82⟩ Ἡρώδης δὲ θερμῶς ἀεὶ καὶ λίαν ἐρωτικῶς πρὸς τὴν Μαριάμμην ἔχων, εὐθὺς μὲν ἐξετετάρακτο καὶ τὴν ζηλοτυπίαν οὐκ ἔφερεν, ἐπικρατούμενος δ' ἀεὶ τοῦ μὴ προπεπές τι ποιῆσαι διὰ τὸν ἔρωτα, συντόνῳ τῷ πάθει καὶ τῷ ζήλῳ παρωξυμμένος, ἰδίᾳ τὴν Μαριάμμην ἀνέκρινεν ὑπὲρ τῶν πρὸς τὸν Ἰώσηπον. ⟨83⟩ ἀπομνυμένης δ' ἐκείνης καὶ πάνθ' ὅσα μηδὲν ἁμαρτούσῃ προσῆν εἰς ἀπολογίαν καταλογιζομένης, ἀνεπείθετο κατὰ μικρὸν ὁ βασιλεὺς καὶ μετέβαινεν ἐκ τῆς ὀργῆς, ἡττώμενος τῆς περὶ τὴν γυναῖκα φιλοστοργίας, ὡς ἀπολογεῖσθαι περὶ ὧν ἔδοξεν ἀκούσας πεπιστευκέναι. καὶ περὶ τῆς κοσμιότητος αὐτῇ πολλὴν ὡμολόγει χάριν, ⟨84⟩ αὐτός θ' ὅπως ἔχοι στοργῆς καὶ εὐνοίας πρὸς αὐτὴν ἀνωμολόγει. καὶ τέλος, ὡς ἐν τοῖς ἐρωτικοῖς φιλεῖ, προύπιπτον εἰς δάκρυα μετὰ πολλῆς σπου-

§ 83 = Bell. Iud. I 22. 5.

δῆς ἐμπεφυκότες ἀλλήλοις. ⟨85⟩ ἀεὶ δὲ καὶ μᾶλλον τοῦ βασιλέως πιστουμένου καὶ ἐπὶ τὴν αὐτοῦ διάθεσιν ἕλκοντος, ‛οὐ φιλοῦντος’ εἶπεν ἡ Μαριάμμη ‛τὸ κατὰ τὴν ἐντολήν, εἰ πάσχοις τι χαλεπὸν ὑπ’ Ἀντωνίου, κἀμὲ συναπολέσαι τὴν οὐδενὸς αἰτίαν.’ ⟨86⟩ τούτου προπεσόντος τοῦ λόγου περιπαθήσας ὁ βασιλεὺς εὐθὺς μὲν ἐκ τῶν χειρῶν αὐτὴν ἀφῆκεν, ἐβόα δὲ καὶ τῶν αὐτὸς ἑαυτοῦ τριχῶν ἐδράττετο, περιφανὲς φώριον ἔχειν τῆς τοῦ Ἰωσήπου πρὸς αὐτὴν κοινωνίας λέγων· ⟨87⟩ οὐ γὰρ ἂν ἐξειπεῖν ἃ κατ’ ἰδίαν ἤκουσε, μὴ μεγάλης αὐτοῖς πίστεως ἐγγενομένης. οὕτω δ’ ἔχων ὀλίγου μὲν ἀπέκτεινε τὴν γυναῖκα, νικώμενος δὲ τῷ πρὸς αὐτὴν ἔρωτι ταύτην μὲν τὴν ὁρμὴν ἐκράτησεν ἑαυτοῦ, διακαρτερήσας ὀδυνηρῶς καὶ δυσχερῶς, τὸν μέντοι Ἰώσηπον οὐδ’ εἰς ὄψιν ἐλθόντα διαχρήσασθαι προσέταξε, καὶ τὴν Ἀλεξάνδραν ὡς ἁπάντων παραιτίαν δήσας ἐφύλαττεν.

⟨88⟩ ἐν δὲ τούτῳ καὶ τὰ περὶ τὴν Συρίαν ταραχὰς 4
εἶχεν, οὐκ ἀνιείσης τῆς Κλεοπάτρας τὸν Ἀντώνιον μὴ πᾶσιν ἐπιχειρεῖν. ἔπειθε γὰρ ἀφαιρούμενον ἑκάστων τὰς δυναστείας αὐτῇ διδόναι, καὶ πλεῖστον ἴσχυεν ἐκ τῆς ἐκείνου πρὸς αὐτὴν ἐπιθυμίας, ⟨89⟩ φύσει δὲ πλεονεξίᾳ χαίρουσα παρανομίας οὐδὲν ἐνέλιπε, τὸν μὲν ἀδελφόν, ᾧ τὴν βασιλείαν ᾔδει γενησομένην, προανελοῦσα φαρμάκοις πεντεκαιδέκατον ἔτος ἔχοντα, τὴν δ’ ἀδελφὴν Ἀρσινόην ἱκετεύουσαν ἐν Ἐφέσῳ πρὸς τῷ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερῷ ἀποκτείνασα δι’ Ἀντωνίου. ⟨90⟩ χρημάτων γὰρ ἕνεκεν, εἴ που μόνον ἐλπισθείη, καὶ ναοὶ καὶ τάφοι παρενομήθησαν, οὐθ’ ἱεροῦ τινος οὕτως ἀσύλου δόξαντος ὡς μὴ περιαιρεθῆναι τὸν ἐν

§ 88 = Bell. Iud. I 18. 4.

αὐτῷ κόσμον, οὔτε βεβήλου μὴ πᾶν ὁτιοῦν τῶν ἀπηγορευμένων παθόντος, εἴ μέλλοι μόνον εἰς εὐπορίαν... τῇ τῆς ἀδικούσης πλεονεξίᾳ. ⟨91⟩ τὸ δ' ὅλον οὐδὲν αὔταρκες ἦν γυναικὶ πολυτελεῖ καὶ δουλευούσῃ ταῖς ἐπιθυμίαις, μὴ καὶ τὰ πάντα πρὸς τὴν ἐπίνοιαν ἐνδεῖν ὧν ἐσπουδάκει. διὰ ταῦτα καὶ τὸν Ἀντώνιον ἤπειγεν ἀεὶ τὰ τῶν ἄλλων ἀφαιρούμενον αὐτῇ χαρίζεσθαι, καὶ διαβᾶσα σὺν ἐκείνῳ τὴν Συρίαν ἐπενόει κτῆμα ποιήσασθαι. ⟨92⟩ Λυσανίαν μὲν οὖν τὸν Πτολεμαίου Πάρθους αἰτιασαμένη τοῖς πράγμασιν ἐπάγειν ἀποκτίννυσιν, ᾔτει δὲ παρ' Ἀντωνίου τήν τε Ἰουδαίαν καὶ τὴν τῶν Ἀράβων, ἀξιοῦσα τοὺς βασιλεύοντας αὐτῶν ἀφελέσθαι. ⟨93⟩ τῷ δ' Ἀντωνίῳ τὸ μὲν ὅλον ἡττᾶσθαι συνέβαινε τῆς γυναικός, ὡς μὴ μόνον ἐκ τῆς ὁμιλίας ἀλλὰ καὶ φαρμάκοις δοκεῖν ὑπακούειν εἰς ὅ τι ἂν ἐκείνη θέλῃ· τὸ μέντοι περιφανὲς τῆς ἀδικίας ἐξεδυσώπει μὴ μέχρι τοσούτου κατήκοον γενόμενον ἐπὶ μεγίστοις ἐξαμαρτάνειν. ⟨94⟩ ἵν' οὖν μήτ' ἀρνηθείη παντάπασι μήθ' ὅσα προσέταττεν ἐκείνη διαπραξάμενος ἐκ φανεροῦ δόξειε κακός, μέρη τῆς χώρας ἑκατέρου παρελόμενος τούτοις αὐτὴν ἐδωρήσατο. ⟨95⟩ δίδωσι δὲ καὶ τὰς ἐντὸς Ἐλευθέρου ποταμοῦ πόλεις ἄχρι Αἰγύπτου, χωρὶς Τύρου καὶ Σιδῶνος, ἐκ προγόνων εἰδὼς ἐλευθέρας, πολλὰ λιπαρούσης αὐτῇ δοθῆναι.

2 *⟨96⟩ τούτων ἡ Κλεοπάτρα τυχοῦσα, καὶ παραπέμψασα μέχρι Εὐφράτου τὸν Ἀντώνιον ἐπ' Ἀρμενίαν στρατευόμενον, ἀνέστρεψε, καὶ γίγνεται μὲν ἐν Ἀπαμείᾳ καὶ Δαμασκῷ, παρῆλθε δὲ καὶ εἰς τὴν Ἰουδαίαν, Ἡρώδου συντυχόντος αὐτῇ καὶ τῆς τε Ἀραβίας τὰ δοθέντα καὶ τὰς περὶ τὴν Ἱεριχοῦντα προσόδους μισθω-*

§ 96 = Bell. Iud. I 18. 5.

σαμένου. φέρει δ' ἡ χώρα τὸ βάλσαμον, ὃ τιμιώτατον τῶν ἐκεῖ καὶ παρὰ μόνοις φύεται, τόν τε φοίνικα πολὺν καὶ καλόν. ⟨97⟩ ἐν τούτοις οὖσα, καὶ πλείονος αὐτῇ συνηθείας πρὸς τὸν Ἡρώδην γιγνομένης, διεπείραξεν εἰς συνουσίαν ἐλθεῖν τῷ βασιλεῖ, φύσει μὲν ἀπαρακαλύπτως ταῖς ἐντεῦθεν ἡδοναῖς χρωμένη, τάχα δέ τι καὶ παθοῦσα πρὸς αὐτὸν ἐρωτικόν, ἢ καὶ τὸ πιθανώτερον ἐνέδρας ἀρχὴν τὴν ἐπ' αὐτῇ γενησομένην ὕβριν ὑποκατασκευάζουσα· τὸ δὲ σύμπαν ἐξ ἐπιθυμίας ἡττᾶσθαι διέφαινεν. ⟨98⟩ Ἡρώδης δὲ καὶ πάλαι μὲν οὐκ εὔνους ἦν τῇ Κλεοπάτρᾳ, χαλεπὴν εἰς ἅπαντας ἐπιστάμενος, τότε δὲ καὶ μισεῖν ἀξιῶν εἰ δι' ἀσέλγειαν εἰς τοῦτο πρόεισι, καὶ φθῆναι τιμωρούμενος εἰ ἐνεδρεύουσα τοιούτοις ἐγχειροίη, τοὺς μὲν λόγους αὐτῆς διεκρούσατο, βουλὴν δ' ἐποιήσατο σὺν τοῖς φίλοις ὑποχείριον ἔχων ἀποκτεῖναι· ⟨99⟩ πολλῶν γὰρ ἀπαλλάξειν κακῶν ἅπαντας οἷς ἐγένετό τ' ἤδη χαλεπὴ καὶ προσεδοκᾶτο· τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ Ἀντωνίῳ λυσιτελήσειν, οὐδ' ἐκείνῳ πιστῆς ἐσομένης, εἴ τις αὐτὸν καιρὸς ἢ χρεία κατάσχοι τοιούτων δεησόμενον. ⟨100⟩ ταῦτα βουλευόμενον ἐκώλυον οἱ φίλοι, πρῶτον μὲν διδάσκοντες ὡς οὐκ ἄξιον μείζω πράττοντα κινδύνων τὸν φανερώτατον ἀναλαμβάνειν, ἐγκείμενοι δὲ καὶ δεόμενοι μηδὲν ἐκ προπετείας ἐπιτηδεύειν· ⟨101⟩ οὐ γὰρ ἂν ἀνασχέσθαι τὸν Ἀντώνιον, οὐδ' εἰ σφόδρα τις αὐτῷ τὸ συμφέρον στήσειε πρὸ τῶν ὀμμάτων· τόν τε γὰρ ἔρωτα μᾶλλον ὑπεκκαύσειν τὸ δοκεῖν βίᾳ καὶ κατ' ἐπιβουλὴν αὐτὸν αὐτῆς στέρεσθαι, μέτριόν τ' οὐδὲν εἰς τὴν ἀπολογίαν φανεῖσθαι, τοῦ μὲν ἐπιχειρήματος εἰς γυναῖκα γεγενημένου μέγιστον ἀξίωμα τῶν κατ' ἐκεῖνον ἐσχηκυῖαν τὸν χρόνον, τῆς δ' ὠφελείας, εἰ καὶ

ταύτην τις οἰηθείη, σὺν αὐθαδείᾳ καὶ καταγνώσει τῆς ἐκείνου διαθέσεως φανουμένης. ⟨102⟩ *ἐξ ὧν οὐκ ἄδηλον ὡς μεγάλων καὶ ἀπαύστων κακῶν ἀναπλησθήσεται τὰ περὶ τὴν ἀρχὴν αὐτῷ καὶ τὸ γένος, ἐξὸν ἀποκρουσάμενον τὴν ἁμαρτίαν εἰς ἣν ἐκείνη παρεκάλει, θέσθαι τὸν καιρὸν εὐσχημόνως.* ⟨103⟩ *τοιαῦτα δεδιττόμενοι καὶ τὸ κινδυνῶδες ἐξ εἰκότων παραδηλοῦντες ἐπέσχον αὐτὸν τῆς ἐπιχειρήσεως· ὃ δὲ τὴν Κλεοπάτραν δωρεαῖς θεραπεύσας ἐπ' Αἰγύπτου προύπεμψεν.*

3 ⟨104⟩ *Ἀντώνιος μὲν οὖν τὴν Ἀρμενίαν καταλαβών, Ἀρταβάζην τὸν Τιγράνου σὺν τοῖς παισὶ καὶ σατράπαις δέσμιον εἰς Αἴγυπτον ἀποπέμπει, δωρούμενος τούτοις τὴν Κλεοπάτραν καὶ τῷ παντὶ κόσμῳ τῆς βασιλείας ὃν ἐξ αὐτῆς ἔλαβεν.* ⟨105⟩ *Ἀρμενίας δ' ἐβασίλευσεν Ἀρταξίας ὁ πρεσβύτατος τῶν ἐκείνου παίδων, διαδρὰς ἐν τῷ τότε· καὶ τοῦτον Ἀρχέλαος καὶ Νέρων Καῖσαρ ἐκβαλόντες Τιγράνην τὸν νεώτερον ἀδελφὸν ἐπὶ τὴν βασιλείαν κατήγαγον.*

4 ⟨106⟩ *ταῦτα μὲν οὖν ἐν ὑστέρῳ· περὶ δὲ τοὺς φόρους, οὓς ἔδει τελεῖν τῆς ὑπ' Ἀντωνίου δοθείσης χώρας, ὁ μὲν Ἡρώδης δίκαιος ἦν, οὐκ ἀσφαλὲς ἡγούμενος διδόναι τῇ Κλεοπάτρᾳ μίσους αἰτίαν,* ⟨107⟩ *ὁ δ' Ἄραψ Ἡρώδου τὴν φορὰν ἐπιδεξαμένου χρόνον μέν τινα παρεῖχεν ἐκείνῳ τὰ διακόσια τάλαντα, μετὰ δὲ ταῦτα κακοήθης ἦν καὶ βραδὺς εἰς τὰς ἀποδόσεις, καὶ μόλις εἰ καὶ μέρη τινὰ διαλύσειεν, οὐδὲ ταῦτα*
5 *διδόναι δοκῶν ἀζημίως.* ⟨108⟩ *Ἡρώδης δέ, τοῦτον τὸν τρόπον ἀγνωμονοῦντος καὶ τελευταῖον οὐδὲν ἔτι τῶν δικαίων ποιεῖν ἐθέλοντος, εἶχε μὲν ὡς ἐπεξελευσόμενος, προθεσμίᾳ δ' ἐχρήσατο τῷ Ῥωμαϊκῷ πολέμῳ.*

§ 106 = Bell. Iud. I 19. 1.

⟨109⟩ τῆς γὰρ ἐπ' Ἀκτίῳ μάχης προσδοκωμένης, ἣν ἐπὶ τῆς ἑβδόμης καὶ ὀγδοηκοστῆς πρὸς ταῖς ἑκατὸν ὀλυμπιάδος γενέσθαι συνέβη, Καῖσαρ μὲν Ἀντωνίῳ περὶ τῶν ὅλων ἔμελλεν ἀγωνιεῖσθαι πραγμάτων, Ἡρώδης δέ, καὶ τῆς χώρας εὐβοτουμένης αὐτῷ πολὺν ἤδη χρόνον καὶ προσόδων καὶ δυνάμεων ηὐξημένων, Ἀντωνίῳ συμμαχίαν κατέλεξεν, ἐπιμελέστατα ταῖς παρασκευαῖς χρησάμενος. ⟨110⟩ Ἀντώνιος δὲ τῆς μὲν ἐκείνου συμμαχίας οὐδὲν ἔφη δεῖσθαι, τὸν δ' Ἄραβα (καὶ γὰρ ἠκηκόει παρά τ' αὐτοῦ καὶ τῆς Κλεοπάτρας τὴν ἀπιστίαν) ἐπεξελθεῖν προσέταττεν· ἠξίου γὰρ ἡ Κλεοπάτρα ταῦτα, λυσιτελεῖν αὐτῇ τὸν ἕτερον ὑπὸ θατέρου κακῶς πάσχειν ἡγουμένη. ⟨111⟩ τούτων αὐτῷ παρ' Ἀντωνίου λεχθέντων, ὑποστρέψας Ἡρώδης συνεῖχε τὸ στρατιωτικὸν ὡς εὐθὺς εἰς τὴν Ἀραβίαν ἐμβαλῶν. καὶ παρασκευασθέντος ἱππικοῦ καὶ πεζῆς δυνάμεως εἰς Διόσπολιν ἀφικνεῖται, τῶν Ἀράβων ἐκεῖ συναντώντων· οὐ γὰρ ἐλελήθει τὰ περὶ τὸν πόλεμον αὐτούς. καὶ μάχης καρτερᾶς γενομένης ἐκράτησαν οἱ Ἰουδαῖοι. ⟨112⟩ μετὰ δὲ ταῦτα πολλὴ στρατιὰ τῶν Ἀράβων εἰς Κανᾶ συνῄει· χωρία δ' ἔστι ταῦτα τῆς Κοίλης Συρίας. Ἡρώδης δὲ προπεπυσμένος ἧκεν ἄγων ἐπ' αὐτοὺς τὸ πλεῖστον ἧς εἶχε δυνάμεως, καὶ πλησιάσας ἐν Κανᾶ στρατοπεδεύεσθαι διεγνώκει, χάρακά τε βαλόμενος ἐξ εὐκαίρου ταῖς μάχαις ἐπιχειρεῖν. ⟨113⟩ ταῦτα δ' αὐτοῦ ἐπιτάττοντος, ἐβόα τὸ πλῆθος τῶν Ἰουδαίων παρελόμενον τῆς τριβῆς ἄγειν ἐπὶ τοὺς Ἄραβας. ὥρμητο δὲ καὶ τῷ συντετάχθαι πιστεύειν καλῶς, καὶ ταῖς προθυμίαις ἄμεινον ἐχόντων ὅσοι τὴν πρώτην μάχην νενικήκεσαν, οὐδ' εἰς χεῖρας ἐλθεῖν ἐπιτρέψοντες τοῖς

§ 111 = Bell. Iud. I 19. 2.

πολεμίοις. ⟨114⟩ θορυβούντων οὖν καὶ πᾶσαν ἐπιδεικνυμένων σπουδήν, ἔγνω τῇ προθυμίᾳ τοῦ πλήθους ὁ βασιλεὺς ἀποχρήσασθαι, καὶ προειπὼν ὡς οὐ λελείψεται τῆς ἐκείνων ἀρετῆς, πρῶτος αὐτὸς ἐν τοῖς ὅπλοις ἡγήσατο, πάντων κατ' οἰκεῖα τέλη συνακολουθησάντων. ⟨115⟩ ἔκπληξις δ' εὐθὺς ἐμπίπτει τοῖς Ἄραψιν· ἀντιστάντες γὰρ πρὸς ὀλίγον, ὡς ἑώρων ἀμάχους ὄντας καὶ μεστοὺς φρονήματος, ἔφυγον οἱ πλείους ἐγκλίναντες. κἂν διεφθάρησαν, Ἀθηνίωνος μὴ κακώσαντος Ἡρώδην καὶ τοὺς Ἰουδαίους. ⟨116⟩ οὗτος γὰρ ὢν στρατηγὸς μὲν Κλεοπάτρας ἐπὶ τῶν ἐκεῖ, διάφορος δὲ Ἡρώδῃ, τὸ μέλλον οὐκ ἀπαρασκεύως ἐσκόπει, δρασάντων μέν τι λαμπρὸν τῶν Ἀράβων ἐγνωκὼς ἡσυχίαν ἄγειν, ἡττωμένων δ', ὃ καὶ συνέβη, τοῖς ἀπὸ τῆς χώρας συνεληλυθόσι τῶν οἰκείων παρεσκευασμένος ἐπιτίθεσθαι τοῖς Ἰουδαίοις. ⟨117⟩ καὶ τότε κεκμηκόσι τε καὶ νικᾶν οἰομένοις ἀπροσδοκήτως ἐπιπεσὼν πολὺν ἐποίει φόνον· τάς τε γὰρ προθυμίας εἰς τοὺς ὁμολογουμένως ἐχθροὺς ἐκδαπανήσαντες οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ τῷ νικᾶν ἐπ' ἀδείας χρώμενοι, ταχὺ τῶν ἐπιχειρησάντων ἡττῶντο, καὶ πολλὰς ἐλάμβανον πληγὰς ἐν χωρίοις ἀφίπποις καὶ πετρώδεσιν, ὧν πλείω τὴν ἐμπειρίαν εἶχον οἱ τὴν ἐπίθεσιν ποιησάμενοι. ⟨118⟩ κακῶς δὲ πασχόντων οἵ τ' Ἄραβες ἑαυτοὺς ἀνειλήφεσαν καὶ πάλιν ὑποστρέψαντες ἔκτεινον ἤδη τετραμμένους. ἐγένοντο δὲ παντοδαπαὶ κτιννυμένων ἀπώλειαι, καὶ τῶν διαπιπτόντων οὐ πολλοὶ συνέφυγον εἰς τὸ στρατόπεδον. ⟨119⟩ ὁ δὲ βασιλεὺς Ἡρώδης ἀπεγνωκὼς τὰ κατὰ τὴν μάχην, ἀφιππάζεται βοήθειαν ἄξων. οὐ μὴν ἔφθη καίπερ ἐσπουδακὼς ἐπαρκεῖν, ἀλλὰ τὸ μὲν στρατόπεδον ἥλω τῶν Ἰουδαίων, οἱ δ' Ἄραβες οὐ μετρίως

ηὐτυχήκεσαν, ἐκ παραλόγου νίκην θ' ἧς πλεῖστον ἀπεδέησαν ἀνειληφότες καὶ πολλὴν τῶν ἐναντίων ἀφῃρημένοι δύναμιν. ⟨120⟩ *τοὐντεῦθεν ὁ μὲν Ἡρώδης λῃστείαις ἐχρῆτο, καὶ τὰ πολλὰ κατατρέχων τὴν τῶν Ἀράβων ἐκάκου ταῖς ἐπιδρομαῖς, στρατοπεδευόμενος ἐπὶ τῶν ὀρῶν, καὶ τὸ μὲν σύμπαν ἐξίστατο κατὰ τοὐμφανὲς εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, οὐκ ἀζήμιος δὲ γιγνόμενος τῇ συνεχείᾳ καὶ τῷ φιλοπόνῳ τῶν* [*τε*] *οἰκείων ἐπεμελεῖτο, παντὶ τρόπῳ τὸ πταῖσμα διορθούμενος.*

2 ⟨121⟩ *ἐν τούτῳ καὶ τῆς ἐπ' Ἀκτίῳ μάχης συνεσταμένης Καίσαρι πρὸς Ἀντώνιον, ἑβδόμου ὄντος Ἡρώδη τῆς βασιλείας ἔτους, σεισθεῖσα ἡ γῆ τῶν Ἰουδαίων, ὡς οὐκ ἄλλοτ' ἐδόκει, τῶν ἐν τῇ χώρᾳ κτηνῶν πολλὴν φθορὰν ἐποίησεν,* ⟨122⟩ *ἐφθάρησαν δὲ καὶ τῶν ἀνθρώπων ὑπὸ ταῖς πεπτωκυίαις οἰκίαις περὶ τρισμυρίους· τὸ μέντοι στρατιωτικὸν ἐν ὑπαίθρῳ διαιτώμενον οὐδὲν ὑπὸ τοῦ πάθους κατεβλάβη.* ⟨123⟩ *ταῦτα πυνθανομένοις τοῖς Ἄραψιν, καὶ μᾶλλον ἢ κατ' ἀλήθειαν ἐξαγγελλόντων αὐτοῖς ὅσοι τοὺς ὑπὲρ τῶν γεγονότων λόγους τῷ μίσει τῶν ἀκουσομένων ἐχαρίζοντο, μεῖζον ἐπῄει φρονεῖν, ὡς τῆς τε χώρας ἀνατετραμμένης τοῖς πολεμίοις καὶ διεφθορότων τῶν ἀνθρώπων μηδὲν ἔτι μηδ' εἰς αὐτοὺς ἀντίπαλον καταλελεῖφθαι δοκεῖν.* ⟨124⟩ *καὶ τῶν τε Ἰουδαίων τοὺς πρέσβεις (ἧκον γὰρ ἐπὶ τοῖς γεγενημένοις εἰρήνην ποιησόμενοι) συλλαβόντες ἀπέκτειναν, καὶ μετὰ πάσης προθυμίας ἐχώρουν ἐπὶ τὸ στρατιωτικὸν αὐτῶν.* ⟨125⟩ *οἳ δ' οὔτε τὴν ἔφοδον ἐξεδέξαντο καὶ πρὸς τὰς συμφορὰς ἀθύμως διακείμενοι προΐεντο τὰ πράγματα, πλεῖστον ἀπογνώσεως ἐπ' αὐτοῖς πεπονθότες· οὐ γὰρ ἦν οὔτ'*

§ 121 = Bell. Iud. I 19. 3.

ἰσοτιμίας ἐλπὶς προηττημένοις ἐν ταῖς μάχαις οὔτε βοηθείας κεκακωμένων αὐτοῖς τῶν οἴκοι πραγμάτων. ⟨126⟩ οὕτως οὖν ἐχόντων, ἐπῆγεν ὁ βασιλεὺς λόγῳ τε πείθων τοὺς ἡγεμόνας καὶ πειρώμενος ἀναλαμβάνειν αὐτῶν πεπτωκότα τὰ φρονήματα. προδιακινήσας δὲ καὶ παραθαρρύνας τινὰς τῶν ἀμεινόνων, ἐτόλμησεν ἤδη καὶ τῷ πλήθει διαλέγεσθαι, πρότερον ὀκνῶν αὐτό, μὴ καὶ χαλεπῷ χρήσηται διὰ τὰς ἀτυχίας. παρεκάλει δὲ τοιούτους ποιούμενος πρὸς τὸν ὄχλον τοὺς λόγους.

3 ⟨127⟩ ʽοὐκ ἀγνοῶ μέν, ὦ ἄνδρες, ὅτι πολλὰ παρὰ τόνδε τὸν καιρὸν γεγένηται πρὸς τὰς πράξεις ἡμῖν ἐναντιώματα, καὶ θαρρεῖν εἰκὸς ἐν τοῖς τοιούτοις οὐδὲ τοὺς πλεῖστον ἀνδραγαθίᾳ διενηνοχότας. ⟨128⟩ ἀλλ' ἐπειδὴ κατεπείγει τὸ πολεμεῖν, καὶ τῶν γεγονότων οὐδέν ἐστι τοιοῦτον ὃ μὴ δι' ἑνὸς ἔργου καλῶς πραχθέντος ἐπανορθώσεται, παρακαλέσαι προειλόμην ὑμᾶς ἅμα καὶ διδάξαι δι' ὧν ἂν ἐμμείναιτε τοῖς οἰκείοις φρονήμασιν. ⟨129⟩ βούλομαι δὲ πρῶτον μὲν ὑπὲρ τοῦ πολεμεῖν ὡς δικαίως αὐτὸ ποιοῦμεν ἐπιδεῖξαι, διὰ τὴν ὕβριν τῶν ἐναντίων ἠναγκασμένοι· μέγιστον γάρ, εἰ μάθοιτε τοῦτο, προθυμίας αἴτιον ὑμῖν ἔσται· μετὰ δὲ τοῦτο δεῖξαι διότι καὶ τῶν ἐν ἡμῖν δεινὸν οὐδέν ἐστι καὶ πλείστας εἰς τὸ νικᾶν ἔχομεν τὰς ἐλπίδας. ⟨130⟩ ἄρξομαι δ' ἀπὸ τοῦ πρώτου, μάρτυρας ὑμᾶς ποιούμενος ὧν λέγω. τὴν γὰρ τῶν Ἀράβων παρανομίαν ἴστε μὲν δήπου, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας οὕτως ἀπίστως διακειμένων ὡς εἰκὸς ἔχειν τὸ βάρβαρον καὶ ἀνεννόητον θεοῦ. πλεῖστα μέντοι προσέκρουσαν ἡμῖν πλεονεξίᾳ καὶ φθόνῳ, καὶ ταῖς ταραχαῖς ἐφεδρεύοντες ἐξ ὑπογύου. ⟨131⟩ καὶ τὰ μὲν πολλὰ τί δεῖ λέγειν;

§ 127 = Bell. Iud. I 19. 4.

ἀλλὰ κινδυνεύοντας αὐτοὺς τῆς οἰκείας ἀρχῆς ἐκπεσεῖν καὶ δουλεύειν Κλεοπάτρᾳ τίνες ἄλλοι τοῦ δέους ἀπήλλαξαν; ἡ γὰρ ἐμὴ πρὸς Ἀντώνιον φιλία κἀκείνου πρὸς ἡμᾶς διάθεσις αἰτία γεγένηται μηδὲ τούτους ἀνήκεστόν τι παθεῖν, φυλαττομένου τἀνδρὸς μηδὲν ἐπιτηδεύειν ὃ δύναιτ' ἂν ὕποπτον ἡμῖν γενέσθαι. ⟨132⟩ βουληθέντος δ' ὅμως Κλεοπάτρᾳ μέρη τινὰ παρασχεῖν ἀφ' ἑκατέρας τῆς ἀρχῆς, καὶ τοῦτο διῳκησάμην ἐγώ, καὶ πολλὰ δῶρα δοὺς ἰδίᾳ τὸ μὲν ἀσφαλὲς ἀμφοτέροις ἐπορισάμην, τὰς δὲ δαπάνας αὐτὸς ἀνέλαβον, διακόσια μὲν διδοὺς τάλαντα, διακοσίων δ' ἐγγυητὴς γενόμενος, ἃ τῇ μὲν προσοδευομένῃ γέγονεν, αὐτοὶ δ' ὑπὸ τούτων ἀπεστερήμεθα. ⟨133⟩ καίτοι γ' ἄξιον μὲν ἦν μηδενὶ τῶν ὄντων Ἰουδαίους φόρον ἢ τῆς χώρας ἀπόμοιραν τελεῖν· εἰ δ' οὖν, ἀλλ' οὐχ ὑπέρ γε τούτων οὓς αὐτοὶ σεσώκαμεν· οὐδὲ τοὺς Ἄραβας ὁμολογήσαντας μετὰ πολλῆς ἐντεύξεως καὶ χάριτος ὅτι τὴν ἀρχὴν ἐδόκουν τυγχάνειν, ἀδικεῖν ἡμᾶς ἀποστεροῦντας, καὶ ταῦτ' οὐ πολεμίους ὄντας ἀλλὰ φίλους; ⟨134⟩ ὡς ἥ γε πίστις ἔχουσα καὶ πρὸς τοὺς πολεμιωτάτους τόπον τοῖς γε φίλοις ἀναγκαιοτάτη τετηρῆσθαι, ἀλλ' οὐ παρὰ τούτοις οἳ τὸ μὲν κερδαίνειν ἐκ παντὸς τρόπου κάλλιστον ὑπειλήφασιν, τὸ δ' ἀδικεῖν οὐκ ἐπιζήμιον εἰ μόνον κερδαίνειν δυνηθεῖεν. ⟨135⟩ ἔστιν οὖν ἔτι ζήτησις ὑμῖν εἰ δεῖ τοὺς ἀδίκους τιμωρήσασθαι, τοῦτο καὶ τοῦ θεοῦ βουλομένου καὶ παραγγέλλοντος ἀεὶ μισεῖν τὴν ὕβριν καὶ τὴν ἀδικίαν, καὶ ταῦτ' οὐ μόνον δίκαιον ἀλλὰ καὶ ἀναγκαῖον πόλεμον ἐπεξιόντων; ⟨136⟩ ἃ γὰρ ὁμολογεῖται παρανομώτατα τοῖς θ' Ἕλλησι καὶ τοῖς βαρβάροις, ταῦτ' ἔπραξαν εἰς τοὺς ἡμετέρους πρέσβεις, ἀποσφάξαντες αὐτούς, τῶν μὲν

Ἑλλήνων ἱεροὺς καὶ ἀσύλους εἶναι τοὺς κήρυκας φαμένων, ἡμῶν δὲ τὰ κάλλιστα τῶν δογμάτων καὶ τὰ ὁσιώτατα τῶν ἐν τοῖς νόμοις δι' ἀγγέλων παρὰ τοῦ θεοῦ μαθόντων· τοῦτο γὰρ τοὔνομα καὶ ἀνθρώποις θεὸν εἰς ἐμφάνειαν ἄγειν καὶ πολεμίους πολεμίοις διαλλάττειν δύναται. ⟨137⟩ ποῖον οὖν μεῖζον ἂν γένοιτο ἀσέβημα ἢ πρέσβεις ἀποκτεῖναι τοὺς ὑπὲρ τοῦ δικαίου διαλεγομένους; πῶς δ' ἂν ἔτι δύναιντο ἢ περὶ τὸν βίον εὐσταθεῖν ἢ περὶ τὸν πόλεμον εὐτυχεῖν τοιούτων αὐτοῖς πεπραγμένων; ἐμοὶ μὲν οὐδαμῶς δοκοῦσιν. ⟨138⟩ ἴσως τοίνυν ἐρεῖ τις, τὸ μὲν ὅσιον καὶ δίκαιον μεθ' ἡμῶν, ἀνδρειότεροι δὲ καὶ πλείους ἐκεῖνοι τετυχήκασιν. ἀλλὰ πρῶτον μὲν ἀνάξιον ὑμῖν ταῦτα λέγειν· μεθ' ὧν γὰρ τὸ δίκαιόν ἐστι, μετ' ἐκείνων ὁ θεός, θεοῦ δὲ παρόντος καὶ πλῆθος καὶ ἀνδρεία πάρεστιν. ⟨139⟩ ἵνα δὲ καὶ τὰ καθ' ἑαυτοὺς ἐξετάσωμεν, ἐνικήσαμεν τῇ πρώτῃ μάχῃ. συμβαλόντες τὴν δευτέραν οὐδ' ἀντέσχον ἡμῖν, ἀλλ' ἔφυγον εὐθύς, οὐχ ὑπομείναντες τὴν ἔφοδον καὶ τὰ φρονήματα· νικῶσι δ' ἡμῖν Ἀθηνίων ἐπέθετο, πόλεμον ἀκήρυκτον ἐπάγων. ⟨140⟩ πότερον ἀνδραγαθία τοῦτ' ἐστὶν ἐκείνων, ἢ δευτέρα παρανομία καὶ ἐνέδρα; τί οὖν ἔλαττον φρονοῦμεν ἐφ' οἷς μείζους ἔχειν δεῖ τὰς ἐλπίδας; πῶς δ' ἂν καταπλαγείημεν τούς, ὅταν μὲν ἐξ ἀληθείας ἀγωνίζωνται, πάντοτε νικωμένους, ὅταν δὲ κρατεῖν νομισθῶσιν, ἐξ ἀδικίας αὐτὸ ποιοῦντας; ⟨141⟩ πῶς δ' ἄν, εἰ καὶ γενναίους ἥγηταί τις αὐτούς, οὐ παρ' αὐτὸ τοῦτο καὶ μᾶλλον ὁρμηθείη; τὸ γὰρ εὔψυχον οὐκ ἐν τῷ τοῖς ἀσθενεστέροις ἐπιχειρεῖν, ἀλλ' ἐν τῷ δύνασθαι καὶ τῶν ἰσχυροτέρων κρατεῖν. ⟨142⟩ εἰ δέ τινα καταπλήττει τὰ οἰκεῖα πάθη καὶ τὰ περὶ τὸν σεισμὸν συμ-

βεβηκότα, πρῶτον μὲν ἐννοηθήτω διότι τοῦτ' αὐτὸ καὶ τοὺς Ἄραβας ἐξαπατᾷ, μείζω τὰ γενόμενα τῆς ἀληθείας ὑπειληφότας, ἔπειθ' ὡς οὐ καλὸν ἐκείνοις τε τόλμης καὶ ἡμῖν δειλίας τὴν αὐτὴν αἰτίαν γενέσθαι. ⟨143⟩ οἳ μὲν γὰρ οὐκ ἐξ οἰκείου τινὸς ἀγαθοῦ τὸ εὔψυχον ἔχουσιν, ἀλλ' ἐκ τῆς περὶ ἡμᾶς ὡς κάμνοντας ἤδη τοῖς κακοῖς ἐλπίδος· ἡμεῖς δὲ χωρήσαντες ἐπ' αὐτοὺς παραιρησόμεθα μὲν ἐκείνων τὸ μεῖζον φρονεῖν, ἀναληψόμεθα δ' αὐτοὶ τὸ μηκέτι θαρροῦσι μάχεσθαι. ⟨144⟩ καὶ γὰρ οὔτε κεκακώμεθα τοσοῦτον οὔθ', ὅπερ οἴονταί τινες, ὀργὴν θεοῦ παρέχει τὸ γεγονός, ἀλλὰ ταῦτα συμπτώματα γίγνεται καὶ πάθη τινά. καὶ εἰ κατὰ θεοῦ γνώμην πέπρακται, δῆλον ὡς καὶ πέπαυται κατὰ τὴν ἐκείνου γνώμην ἀρκουμένου τοῖς γεγονόσι· βουλόμενος γὰρ ἔτι μᾶλλον ἀδικεῖν οὐκ ἂν μετεβάλετο. ⟨145⟩ τὸν δὲ πόλεμον ὅτι καὶ θέλει τοῦτον ἐνεργεῖσθαι καὶ δίκαιον οἶδεν, δεδήλωκεν αὐτός· ἐνίων γὰρ ἐν τῷ σεισμῷ περὶ τὴν χώραν ἀπολομένων, οὐδεὶς οὐδὲν ἔπαθε τῶν ἐν τοῖς ὅπλοις, ἀλλὰ πάντες ἐσώθητε, φανερὸν ποιοῦντος τοῦ θεοῦ διότι κἂν εἰ πανδημεὶ μετὰ τέκνων καὶ γυναικῶν ἐστρατεύσθε, περιῆν ἂν ὑμῖν μηδὲν ἀνήκεστον παθεῖν. ⟨146⟩ ταῦτ' ἐνθυμηθέντες, καὶ τὸ μεῖζον ὅτι παρὰ πάντα καιρὸν προϊστάμενον ἔχετε τὸν θεόν, ἐπεξέλθετε δικαίαις ἀνδραγαθίαις τοὺς ἀδίκους μὲν πρὸς φιλίαν, ἀσπόνδους δ' ἐν ταῖς μάχαις, ἀνοσίους δ' εἰς πρέσβεις, ἀεὶ δὲ τῆς ὑμετέρας ἀρετῆς ἡττημένους.'

⟨147⟩ ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ Ἰουδαῖοι πολὺ τὰς 4
ψυχὰς ἀμείνους ἐγένοντο πρὸς τὴν μάχην. Ἡρώδης δὲ θυσίας κατὰ τὰ νομιζόμενα ποιήσας καὶ μετὰ σπου-

§ 147 = Bell. Iud. I 19. 5.

δῆς ἀναλαβὼν αὐτοὺς ἦγεν ἐπὶ τοὺς Ἄραβας, διαβὰς τὸν Ἰορδάνην ποταμόν. ⟨148⟩ καὶ τῶν μὲν πολεμίων στρατοπεδεύεται πλησίον, ἐδόκει δ' αὐτῷ φρούριον ἐν μέσῳ κείμενον καταλαβεῖν· οὕτω γὰρ αὐτὸς μὲν ὠφελήσεσθαι καὶ πρὸς τὸ θᾶττον συνάψαι τὴν μάχην, κἂν εἰ παρέλκειν δέοι, ἐρυμνὸν αὐτῷ πεπορισμένος τὸ στρατόπεδον. ⟨149⟩ τοῦ δ' αὐτοῦ καὶ τῶν Ἀράβων προνοούντων, ἅμιλλα γίγνεται περὶ τοῦ χωρίου. καὶ πρῶτον μὲν ἐν ἀκροβολισμοῖς ἦσαν, εἶτ' ἤδη καὶ πλείους εἰς χεῖρας ἐρχόμενοι παρ' ἀμφοτέρων ἔπιπτον, ἕως ἡττηθέντες οἱ παρὰ τῶν Ἀράβων ἀπεχώρουν. ⟨150⟩ τοῦτ' εὐθὺς εἰς ἐλπίδας τοῖς Ἰουδαίοις οὐ μικρὸν ἐγεγόνει. . . καὶ τὴν δύναμιν αὐτῶν ἐννοούμενος πάντα μᾶλλον ἢ πρὸς μάχην ἰέναι βουλομένην, θρασύτερον ἐπεχείρησεν αὐτῶν τὸν χάρακα διασπᾶν καὶ τοῦ στρατοπέδου προσάγων ἅπτεσθαι· τούτοις γὰρ ἐκβιασθέντες προῆσαν ἄτακτοι καὶ προθυμίας ἢ τῆς εἰς τὸ νικᾶν ἐλπίδος οὐδ' ὁτιοῦν ἐσχηκότες. ⟨151⟩ ὅμως δ' οὖν εἰς χεῖρας ἦσαν, πλείους τ' ὄντες καὶ διὰ τὸ κατεπείγειν ἐπὶ τὸ τολμηρὸν ὑπὸ τῆς ἀνάγκης στρατηγούμενοι· καὶ μάχη γίγνεται καρτερά, πιπτόντων ἑκατέρωθεν οὐκ ὀλίγων. τέλος δὲ τραπέντες οἱ Ἄραβες ἔφυγον. ⟨152⟩ ἦν δὲ τοσοῦτος φόνος ἐγκλινάντων ὡς μὴ μόνον ὑπὸ τῶν πολεμίων θνήσκειν, ἀλλὰ καὶ σφίσιν αὐτοῖς παραιτίους γίνεσθαι τῶν κακῶν, ὑπό τε πλήθους καὶ φορᾶς ἀτάκτου συμπατουμένων καὶ περιπιπτόντων τοῖς οἰκείοις ὅπλοις. ⟨153⟩ πεντακισχίλιοι γοῦν αὐτῶν ἐγένοντο νεκροί, τὸ δ' ἄλλο πλῆθος ἔφθη μὲν εἰς τὸ χαράκωμα συμφυγόν, εἶχε δ' οὐκ ἐν βεβαίῳ τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας ἀπορίᾳ τῶν ἐπιτηδείων, καὶ μᾶλλον ὕδατος. ⟨154⟩ οἵ τε

Ἰουδαῖοι διώκοντες συνεισπεσεῖν μὲν οὐ κατίσχυσαν, περικαθεζόμενοι δὲ τὸν χάρακα καὶ παρατηροῦντες εἰσόδου τε τοὺς ἐπαρκοῦντας καὶ ἐξόδου τοὺς φυγεῖν βουλομένους εἶργον.

⟨155⟩ ἐν τούτοις οὖν ὄντες οἱ Ἄραβες ἐπρεσβεύοντο πρὸς τὸν Ἡρώδην, τὸ μὲν πρῶτον ὑπὲρ διαλύσεως, ἔπειτα (τὸ γὰρ δίψος ἤπειγε) πᾶν ὁτιοῦν ὑφιστάμενοι καὶ τυχεῖν εἰς τὸ παρὸν ἀδείας ἠξιωκότες. ⟨156⟩ ὃ δ' οὔτε πρέσβεις οὔτε λύτρα τῶν ἡλωκότων οὔτ' ἄλλο τι μέτριον προσίετο, φιλόνικος ὢν ἐκδικῆσαι τὰς παρανομίας τὰς εἰς αὐτοὺς ἐξ ἐκείνων γεγενημένας. καταναγκαζόμενοι οὖν τοῖς τ' ἄλλοις καὶ τῷ δίψει προϊόντες αὑτοὺς ἐνεχείριζον ἄγειν καὶ δεῖν. ⟨157⟩ καὶ πέντε μὲν ἡμέραις τετρακισχίλιοι τὸ πλῆθος οὕτως ἑάλωσαν, τῇ δ' ἕκτῃ πάντες οἱ λοιποὶ διέγνωσαν ἐξιέναι πολέμου νόμῳ χωρήσοντες ἐπὶ τοὺς ἐναντίους, ἐγχειρεῖν, εἰ καὶ δέοι τι πάσχειν, αἱρούμενοι καὶ μὴ διαφθείρεσθαι κατ' ὀλίγους ἀδόξως. ⟨158⟩ ταῦτα δὲ γνόντες ἐξῆλθον μὲν τοῦ χαρακώματος, διήρκεσαν δ' οὐδαμῶς τῇ μάχῃ, λαμπρῶς μὲν ἀγωνίσασθαι κεκακωμένοι καὶ τὰς ψυχὰς καὶ τὰ σώματα τόπον οὐκ ἔχοντες, κέρδος δ' εἰ θνήσκοιεν, ἐν συμφορᾷ τὸ ζῆν ποιούμενοι· καὶ πίπτουσιν αὐτῶν ἐν τῇ προτέρᾳ μάχῃ περὶ ἑπτακισχιλίους. ⟨159⟩ τοιαύτῃ δὲ πληγῇ χρησαμένων, φρονήματος μὲν ὅσον ἦν αὐτοῖς πρότερον ἀφῄρηντο, τεθαυμακότες δ' ἐν ταῖς οἰκείαις συμφοραῖς τὴν Ἡρώδου στρατηγίαν, εἴς τε τὸ λοιπὸν εἶξαν καὶ προστάτην ἀπέφηναν τοῦ ἔθνους. ⟨160⟩ ὃ δὲ πλεῖστον ἐπὶ τοῖς εὐημερήμασιν ἠξιωκὼς φρονεῖν ἀνέστρεψεν εἰς τὴν οἰκείαν, μέγα προσειληφὼς ἀξίωμα καὶ διὰ ταύτην τὴν ἀνδραγαθίαν.

6 ⟨161⟩ τὰ μὲν οὖν ἄλλα καλῶς εἶχεν αὐτῷ, δυσεπιχειρήτῳ κατὰ πάντα γεγενημένῳ, κίνδυνος δ' ἐμπίπτει τὴν ὑπὲρ τῶν ὅλων κρίσιν ἐπάγων, Ἀντώνιον Καίσαρος ἐν τῇ κατ' Ἄκτιον μάχῃ νενικηκότος. ⟨162⟩ τότε γὰρ ἀπέγνωστο αὐτῷ τε Ἡρώδῃ τὰ πράγματα καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν ὁμοίως ἐχθροῖς τε καὶ φίλοις· οὐ γὰρ ἦν εἰκὸς ἀτιμώρητον μενεῖν τοσαύτης αὐτῷ πρὸς Ἀντώνιον φιλίας γεγενημένης. ⟨163⟩ ἦν μὲν οὖν τοῖς μὲν φίλοις ἀπόγνωσις τῶν κατ' αὐτὸν ἐλπίδων, ὅσοι δ' ἐχθρωδῶς εἶχον, ἐδόκουν μὲν ἐξ ἐμφανοῦς συνάχθεσθαι, πάθος δὲ λεληθὸς ἐφηδομένων εἶχον ὡς ἀμείνονος τευξόμενοι τῆς μεταβολῆς. ⟨164⟩ αὐτός τε Ἡρώδης τὸν Ὑρκανὸν ὁρῶν μόνον ἐπ' ἀξιώματος βασιλικοῦ, συμφέρειν ᾤετο μηκέτ' ἐμποδὼν ἐᾶν, εἰ μὲν περισωθείη καὶ διαφύγοι τὸν κίνδυνον, ἀσφαλὲς ἡγούμενος πρὸς τὸ μὴ τοῖς τοιούτοις αὐτοῦ καιροῖς ἐφορμεῖν ἄνδρα τυχεῖν τῆς βασιλείας ἀξιώτερον, εἰ δὲ καὶ πάσχοι τι ὑπὸ Καίσαρος, φθόνῳ τὸν μόνον ἐπὶ τῆς βασιλείας γενησόμενον ἐπιθυμῶν ἐξελεῖν.

2 ⟨165⟩ ταῦτα δ' αὐτοῦ δι' ἐννοίας ἔχοντος ἐνεδόθη τι καὶ παρ' ἐκείνων. ὁ μὲν γὰρ Ὑρκανὸς ἐπιεικείᾳ τρόπου καὶ τότε καὶ τὸν ἄλλον χρόνον οὐκ ἠξίου πολυπραγμονεῖν οὐδὲ νεωτέρων ἅπτεσθαι, συγχωρῶν τῇ τύχῃ πᾶν τὸ δι' ἐκείνης γενόμενον ἠγαπηκέναι· ⟨166⟩ φιλόνικος δ' ἦν Ἀλεξάνδρα, καὶ τὴν ἐλπίδα τῆς μεταβολῆς ἀκρατῶς φέρουσα λόγους ἐποιεῖτο πρὸς τὸν πατέρα, μὴ μέχρι παντὸς ἀναμεῖναι τὴν τοῦ Ἡρώδου παρανομίαν εἰς τὸν αὐτοῦ οἶκον, ἀλλὰ προλαβεῖν ἀσφαλείᾳ τὰς αὖθις ἐλπίδας. ⟨167⟩ ἠξίου τε περὶ τούτων Μάλχῳ γράφειν τῷ τὴν ἀραβαρχίαν ἔχοντι,

§ 161 = Bell. Iud. I 20. 1.

δέξασθαί τ' αὐτοὺς καὶ δι' ἀσφαλείας ἄγειν· ὑπεξελθόντων γὰρ εἰ τὰ περὶ τὸν Ἡρώδην οὕτω χωρήσειεν ὡς εἰκὸς ἐν ἔχθρᾳ Καίσαρος αὐτοὺς ἔσεσθαι τοὺς τὴν ἀρχὴν ἀπολαμβάνοντας μόνους καὶ διὰ τὸ γένος καὶ διὰ τὴν εὔνοιαν τῶν ὄχλων. ⟨168⟩ ταῦτα πειθούσης ὁ μὲν Ὑρκανὸς διεωθεῖτο τοὺς λόγους, φιλόνικον δέ τι καὶ γυναικεῖον αὐτῆς πεπονθυίας, καὶ μήτε νύκτα μήθ' ἡμέραν ἀπολειπομένης, ἀλλ' ἀεὶ περὶ τούτων καὶ τῆς Ἡρώδου πρὸς αὐτοὺς ἐπιβουλῆς διαλεγομένης, ἀνεπείσθη τέλος ἐπιστολὴν δοῦναι Δωσιθέῳ τινὶ τῶν περὶ αὐτὸν φίλων, ἐν ᾗ συντέτακτο πέμπειν αὐτῷ τὸν Ἄραβα τοὺς ἀναληψομένους καὶ παραπέμψοντας ἱππέας ἐπὶ τὴν Ἀσφαλτῖτιν λίμνην· αὕτη δ' ἀπέχει τῶν Ἱεροσολυμιτῶν ὅρων σταδίους τριακοσίους. ⟨169⟩ ἐπίστευε δὲ τῷ Δωσιθέῳ, θεραπεύοντος αὐτοῦ καὶ αὐτὸν καὶ τὴν Ἀλεξάνδραν, καὶ τῆς πρὸς Ἡρώδην δυσνοίας οὐ μικρὰς αἰτίας ἔχοντος· Ἰωσήπου τε γάρ, ὃν ἐκεῖνος ἀνῃρήκει, συγγενὴς ἦν καὶ τῶν ἐν Τύρῳ φονευθέντων ὑπ' Ἀντωνίου πρότερον ἀδελφός. ⟨170⟩ οὐ μὴν ἐπήγαγε ταῦτα τὸν Δωσίθεον Ὑρκανῷ πιστὸν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν γενέσθαι, προτιμήσας δὲ τῶν ἐκείνου τὰς ἐκ τοῦ βασιλεύοντος ἐλπίδας ἐπιδίδωσιν Ἡρώδῃ τὴν ἐπιστολήν. ⟨171⟩ ὃ δὲ τῆς εὐνοίας ἀποδεξάμενος, ἔτι καὶ τοῦτο προσυπουργῆσαι παρεκελεύσατο, πτύξαντα τὴν ἐπιστολὴν καὶ κατασημηνάμενον ἀποδοῦναι τῷ Μάλχῳ καὶ τὰ παρ' ἐκείνου γράμματα λαβεῖν· οὐ γὰρ μικρὸν τὸ διάφορον καὶ τὴν ἐκείνου γνώμην αὐτὸν εἰδέναι. ⟨172⟩ ταῦτα δὲ τοῦ Δωσιθέου προθύμως ὑπουργήσαντος, ὁ μὲν Ἄραψ ἀντεπέστειλεν αὐτόν τε Ὑρκανὸν δέξεσθαι καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ πάντας, καὶ Ἰουδαίων ὅσοι τὰ ἐκείνου φρονοῦσι, δύναμίν τε πέμ-

ψειν τὴν μετ᾽ ἀσφαλείας αὐτοὺς κομιοῦσαν, καὶ πρὸς μηδὲν ἐνδεήσειν ὧν ἠξίου. ⟨173⟩ ὡς δὲ καὶ ταύτην Ἡρώδης ἐδέξατο τὴν ἐπιστολήν, εὐθὺς μεταπέμπεται τὸν Ὑρκανὸν καὶ περὶ τῶν γενομένων αὐτῷ συνθηκῶν πρὸς τὸν Μάλχον ἀνέκρινεν. ἀρνησαμένου δὲ τὰς ἐπιστολὰς δείξας τῷ συνεδρίῳ διεχρήσατο τὸν ἄνδρα.

3 ⟨174⟩ ταῦτα δὲ γράφομεν ἡμεῖς ὡς ἐν τοῖς ὑπομνήμασι τοῖς τοῦ βασιλέως Ἡρώδου περιείχετο. τοῖς δ᾽ ἄλλοις οὐ κατὰ ταῦτα συμφωνεῖ· τὸν γὰρ Ἡρώδην οὐκ ἐπὶ τοιούτοις δοκοῦσιν, ἀλλ᾽ ἐξ ἐπιβουλῆς μᾶλλον Ὑρκανῷ τὴν αἰτίαν ἐπαγαγόντα κατὰ τὸν αὑτοῦ τρόπον ἀποκτεῖναι. ⟨175⟩ γράφουσι γὰρ οὕτως, ἐν συμποσίῳ τινὶ μηδὲν ὑποψίας ἐνδόντα λόγον Ὑρκανῷ προσφέρειν, εἴ τινας ἐπιστολὰς παρὰ τοῦ Μάλχου λάβοι· καὶ τὸν μὲν ὁμολογῆσαι προσαγορευτικὰ γράμματα κομίσασθαι, ⟨176⟩ τὸν δ᾽ εἰ καί τινα δωρεὰν εἰληφὼς εἴη πάλιν ἐπερέσθαι· τοῦ δὲ μηδὲν πλέον ἢ κτηνῶν ἀναβατικῶν τέτταρα πέμψαντος αὐτῷ λαβεῖν, εἰς αἰτίαν τὸ τοιοῦτον ἐπαναφέροντα δωροδοκίας καὶ προδοσίας, ἀπάγχειν προστάξαι τὸν ἄνδρα. ⟨177⟩ τεκμήρια δὲ τοῦ μηδὲν ἁμαρτόντα τοιούτῳ τέλει περιπεσεῖν καταλογίζονται τὴν ἐπιείκειαν τοῦ τρόπου καὶ τὸ μήτ᾽ ἐν νεότητι θράσους ἢ προπετείας ἐπίδειξιν πεποιῆσθαι μήθ᾽ ὅτε τὴν βασιλείαν αὐτὸς εἶχεν, ἀλλὰ κἂν ταύτῃ τὰ πλεῖστα τῶν κατὰ τὴν διοίκησιν Ἀντιπάτρῳ παρακεχωρηκέναι. ⟨178⟩ τότε δ᾽ ἑνὸς πλείω μὲν ἢ ὀγδοήκοντα γεγονὼς ἐτύγχανεν ἔτη, κρατοῦντα δὲ μετὰ πάσης ἀσφαλείας τὸν Ἡρώδην ἠπίστατο, διεβεβήκει δὲ καὶ τὸν Εὐφράτην, τοὺς ἐν τῷ πέραν τιμῶντας αὐτὸν καταλιπών, ὡς ὅλως ἐπ᾽ ἐκείνῳ γενησόμενος. ἐγχειρεῖν οὖν τι καὶ καινοτέρων ἅπτεσθαι

πάντων ἀπιθανώτατον καὶ οὐ πρὸς τῆς ἐκείνου φύσεως, ἀλλὰ ταῦτα σκῆψιν Ἡρώδου γενέσθαι.

⟨179⟩ τοῦτο μὴν τὸ τέλος Ὑρκανῷ συνέπεσε τοῦ 4
βίου ποικίλαις καὶ πολυτρόποις χρησαμένῳ ταῖς ἐν τῷ ζῆν τύχαις. εὐθὺς μὲν γὰρ ἐν ἀρχῇ βασιλευούσης αὐτοῦ τῆς μητρὸς Ἀλεξάνδρας ἀρχιερεὺς καταστὰς τοῦ Ἰουδαίων ἔθνους ἔτεσιν ἐννέα τὴν τιμὴν κατέσχε. ⟨180⟩ παραλαβὼν δὲ τὴν βασιλείαν ἀποθανούσης τῆς μητρὸς αὐτῷ, καὶ ταύτην κατασχὼν τρεῖς μῆνας, ἐκπίπτει μὲν ὑπ' Ἀριστοβούλου τἀδελφοῦ, κατάγεται δ' αὖθις ὑπὸ Πομπηίου, καὶ πάσας τὰς τιμὰς ἀπολαβὼν ἔτη τετταράκοντα διετέλεσεν ἐν αὐτοῖς. ⟨181⟩ ἀφαιρεθεὶς δὲ τὸ δεύτερον ὑπ' Ἀντιγόνου, καὶ λωβηθεὶς τὸ σῶμα, παρὰ Πάρθοις αἰχμάλωτος ἐγένετο. κἀκεῖθεν εἰς τὴν οἰκείαν ἐπανήει χρόνῳ διὰ τὰς ἐξ Ἡρώδου προτεινομένας ἐλπίδας. ὧν οὐδὲν αὐτῷ κατὰ προσδοκίαν ἀπήντα, πολυπαθείᾳ βίου χρησαμένῳ· τὸ δυσχερέστατον δ', ὡς προειρήκαμεν, ἐν γήραι τοιούτου τέλους τυχεῖν. ⟨182⟩ δοκεῖ γὰρ ἐπιεικὴς καὶ μέτριος ἐν πᾶσι γενέσθαι καὶ τὰ πλεῖστα τῆς ἀρχῆς ὑπὸ διοικηταῖς ἀγαγεῖν, οὐ πολυπράγμων οὐδὲ δεινὸς ὢν βασιλείας ἐπιστατεῖν. Ἀντιπάτρῳ δὲ καὶ Ἡρώδῃ μέχρι τοῦδε προελθεῖν ἐγένετο διὰ τὴν ἐπιείκειαν τὴν ἐκείνου, καὶ τὸ πέρας οὔτε δίκαιον οὔτ' εὐσεβὲς ἐξ αὐτῶν ηὕρετο [τοιούτου τέλους].

⟨183⟩ ὁ δ' Ἡρώδης ὡς καὶ τὸν Ὑρκανὸν ἐκποδὼν 5
ἐποιήσατο, σπεύδων πρὸς Καίσαρα, καὶ μηδὲν ἐλπίσαι περὶ τῶν αὐτοῦ πραγμάτων δυνάμενος χρηστὸν ἐκ τῆς γενομένης αὐτῷ πρὸς Ἀντώνιον φιλίας, ὕποπτον μὲν εἶχε τὴν Ἀλεξάνδραν μὴ τῷ καιρῷ συνεπιθεμένη τό τε πλῆθος ἀποστήσῃ καὶ στασιάσῃ τὰ περὶ τὴν βασι-

λείαν πράγματα, ⟨184⟩ παρετίθετο δὲ πάντα Φερώρᾳ τἀδελφῷ, καὶ τὴν μητέρα Κύπρον καὶ τὴν ἀδελφὴν καὶ τὴν γενεὰν ἅπασαν ἐν Μασάδοις κατεστήσατο, παρακελευσάμενος, εἴ τι περὶ αὐτοῦ ἀκούσειε δυσχερές, ἔχεσθαι τῶν πραγμάτων. ⟨185⟩ Μαριάμμην δὲ τὴν 5
αὐτοῦ γυναῖκα (δυνατὸν γὰρ οὐκ ἦν ἐν διαφορᾷ τῇ πρὸς τὴν ἀδελφὴν καὶ τὴν μητέρα τὴν ἐκείνου δίαιταν τὴν αὐτὴν ἔχειν), ἐν Ἀλεξανδρείῳ σὺν Ἀλεξάνδρᾳ τῇ μητρὶ κατεστήσατο, Ἰώσηπον τὸν ταμίαν καὶ τὸν Ἰτουραῖον Σόαιμον ἐπ' αὐτῷ καταλιπών, πιστοτάτους μὲν ἐξ ἀρχῆς γενομένους αὐτῷ, τότε δὲ προφάσει τιμῆς φρουρεῖν ἀπολειφθέντας τὰς γυναῖκας. ⟨186⟩ ἦν δὲ κἀκείνοις ἐντολή, μαθόντας τι περὶ αὐτοῦ δυσχερὲς ἐξ αὐτῆς ἀμφοτέρας διαχρήσασθαι, τήν τε βασιλείαν εἰς δύναμιν τοῖς παισὶν αὐτοῦ σὺν τἀδελφῷ Φερώρᾳ διατηρεῖν.

6 ⟨187⟩ ταύτας δοὺς τὰς ἐντολὰς αὐτὸς εἰς Ῥόδον ἠπείγετο Καίσαρι συντυχεῖν, κἀπειδὴ κατέπλευσεν εἰς τὴν πόλιν, ἀφῃρεῖτο μὲν τὸ διάδημα, τοῦ δ' ἄλλου περὶ αὐτὸν ἀξιώματος οὐδὲν ὑφεικώς, ὅτε δὲ κοινωνῆσαι λόγου κατὰ τὴν συντυχίαν ἠξιώθη, πολὺ μᾶλλον ἐνέφηνε τὸ μεγαλεῖον τοῦ κατ' αὐτὸν φρονήματος, ⟨188⟩ οὔτ' εἰς ἱκετείας, ὡς εἰκὸς ἐπὶ τοιούτοις, τραπόμενος οὔτε δέησίν τινα προτείνων ὡς ἐφ' ἡμαρτημένοις, ἀποδοὺς δὲ τὸν λογισμὸν τῶν πεπραγμένων ἀνυποτιμήτως. ⟨189⟩ ἔλεγε γὰρ τῷ Καίσαρι καὶ φιλίαν αὐτῷ μεγίστην γενέσθαι πρὸς Ἀντώνιον, καὶ πάντα πρᾶξαι κατὰ τὴν αὐτοῦ δύναμιν ὡς ἐπ' ἐκείνῳ γενήσεται τὰ πράγματα, στρατείας μὲν οὐ κοινωνήσας κατὰ περιολκὰς τῶν Ἀράβων, πέμψας δὲ καὶ χρήματα καὶ

§ 187 = Bell. Iud. I 20. 1.

σῖτον ἐκείνῳ. ⟨190⟩ καὶ ταῦτ᾽ εἶναι μετριώτερα τῶν ἐπιβαλλόντων αὐτῷ γενέσθαι· τὸν γὰρ ὁμολογοῦντα μὲν εἶναι φίλον, εὐεργέτην δ᾽ ἐκεῖνον ἐπιστάμενον παντὶ μέρει καὶ ψυχῆς καὶ σώματος καὶ περιουσίας συγκινδυνεύειν δέον. ὧν αὐτὸς ἔλαττον ἢ καλῶς εἶχεν ἀναστραφείς, ⟨191⟩ ἀλλ᾽ ἐκεῖνό γε συνειδέναι καλῶς ἑαυτῷ πεποιηκότι, τὸ μήθ᾽ ἡττηθέντα τὴν ἐν Ἀκτίῳ μάχην καταλιπεῖν, μήτε συμμεταβῆναι ταῖς ἐλπίσι φανερῶς ἤδη μεταβαινούσης τῆς τύχης, φυλάξαι δ᾽ αὐτὸν εἰ καὶ μὴ συναγωνιστὴν ἀξιόχρεων, ἀλλὰ σύμβουλόν γ᾽ ἀξιώτατον Ἀντωνίῳ, τὴν μίαν αἰτίαν τοῦ καὶ σώζεσθαι καὶ μὴ τῶν πραγμάτων ἐκπεσεῖν ὑποδεικνύντα, Κλεοπάτραν ἐπανελέσθαι· ⟨192⟩ ‘προανῃρημένης γὰρ ἐκείνης αὐτῷ τε τῶν πραγμάτων ἄρχειν ὑπεῖναι καὶ τὰς πρὸς σὲ συμβάσεις ῥᾷον εὑρίσκεσθαι τῆς ἔχθρας. ὧν οὐδὲν ἐκεῖνος ἐννοηθεὶς ἀλυσιτελῶς μὲν αὐτῷ, συμφερόντως δὲ σοὶ προυτίμησε τὴν ἀβουλίαν. ⟨193⟩ νῦν οὖν εἰ μὲν τῇ πρὸς Ἀντώνιον ὀργῇ κρίνεις καὶ τὴν ἐμὴν προθυμίαν, οὐκ ἂν εἴη μοι τῶν πεπραγμένων ἄρνησις, οὐδ᾽ ἀπαξιώσω τὴν ἐμαυτοῦ πρὸς ἐκεῖνον εὔνοιαν ἐκ τοῦ φανεροῦ λέγειν· εἰ δὲ τὸ πρόσωπον ἀνελὼν τίς εἰμὶ πρὸς τοὺς εὐεργέτας καὶ ποῖος φίλος ἐξετάζεις, ἔσται σοι πείρᾳ τῶν ἤδη γεγενημένων ἡμᾶς εἰδέναι. τοῦ γὰρ ὀνόματος ὑπαλλαγέντος, οὐδὲν ἔλαττον αὐτὸ τὸ τῆς φιλίας βέβαιον ἐν ἡμῖν εὐδοκιμεῖν δυνήσεται.’

⟨194⟩ τοιαῦτα λέγων καὶ παράπαν ἐμφαίνων τὸ 7
τῆς ψυχῆς ἐλευθέριον, οὐ μετρίως ἐπεσπάσατο τὸν Καίσαρα φιλότιμον ὄντα καὶ λαμπρόν, ὥστ᾽ αὐτῷ τὰς τῶν ἐγκλημάτων αἰτίας σύστασιν ἤδη τῆς πρὸς ἐκεῖνον

§ 194 = Bell. Iud. I 20. 2.

εὐνοίας πραγματεύεσθαι. ⟨195⟩ καὶ τό τε διάδημα πάλιν ἀποκαθίστησιν αὐτῷ, καὶ προτρεψάμενος μηδὲν ἐλάττω περὶ αὐτὸν ἢ πρότερον ἦν περὶ τὸν Ἀντώνιον φαίνεσθαι, διὰ πάσης ἦγε τιμῆς, προσθεὶς ὅτι Κόιντος Δίδιος γράψειεν ἀπάσῃ προθυμίᾳ τὰ πρὸς τοὺς μονομάχους αὐτῷ συλλαβέσθαι τὸν Ἡρώδην. ⟨196⟩ τοσαύτης ἀποδοχῆς ἠξιωμένος, καὶ παρ' ἐλπίδας ὁρῶν αὐτῷ πάλιν ἐξ ὑπαρχῆς βεβαιοτέραν τὴν βασιλείαν δόσει Καίσαρος καὶ δόγματι Ῥωμαίων, ὅπερ ἐκεῖνος αὐτῷ πρὸς τὸ βέβαιον ἐπραγματεύσατο, παρέπεμψεν ἐπ' Αἰγύπτου Καίσαρα, δωρησάμενος ὑπὲρ δύναμιν αὐτόν τε καὶ τοὺς φίλους, καὶ πᾶσαν ἐμφαίνων μεγαλοψυχίαν. ⟨197⟩ ᾐτεῖτο δὲ καὶ τῶν Ἀντωνίῳ συνήθων Ἀλέξανδρον, ὡς μηδὲν ἀνήκεστον παθεῖν· ἀλλὰ τούτου μὲν οὐκ ἔτυχεν, ὅρκῳ προκατειλημμένου Καίσαρος, ⟨198⟩ ἐπανήει δὲ πάλιν εἰς τὴν Ἰουδαίαν πλείονί τε τιμῇ καὶ παρρησίᾳ, καὶ τοῖς τἀναντία προσδοκήσασιν ἔκπληξιν παρέσχεν, ὡς ἀεὶ τὸ λαμπρότερον ἐκ τῶν κινδύνων κατ' εὐμένειαν τοῦ θεοῦ προσεπικτώμενος. εὐθὺς οὖν περὶ τὴν ὑποδοχὴν ἐγεγόνει Καίσαρος ἀπὸ Συρίας εἰς Αἴγυπτον εἰσβαλεῖν μέλλοντος. ⟨199⟩ κἀπειδὴ παρῆν, δέχεται μὲν αὐτὸν ἐν Πτολεμαΐδι πάσῃ τῇ βασιλικῇ θεραπείᾳ, παρέσχε δὲ καὶ τῷ στρατεύματι ξένια καὶ τῶν ἐπιτηδείων ἀφθονίαν. κἀν τοῖς εὐνουστάτοις ἐξητάζετο, τάς τε δυνάμεις ἐκτάττοντος συνιππαζόμενος καὶ δεχόμενος αὐτὸν καὶ φίλους ἀνδρῶσιν ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα, πᾶσιν εἰς πολυτέλειαν καὶ πλοῦτον ὑπηρεσίας ἠσκημένοις. ⟨200⟩ παρέσχε δὲ καὶ τὴν ἄνυδρον διερχομένοις τὴν τῶν ἐπειγόντων χορηγίαν, ὡς μήτ' οἴνου μήθ' ὕδατος, ὃ καὶ μᾶλλον ἦν ἐν χρείᾳ τοῖς στρατιώταις, ὑστερηθῆναι. αὐτόν γε μὴν

Καίσαρα ταλάντοις ὀκτακοσίοις ἐδωρήσατο, καὶ παρέστησεν ἅπασιν ἔννοιαν λαβεῖν ὅτι τῆς βασιλείας ἧς εἶχε πολὺ μείζω καὶ λαμπρότερα τὰ κατὰ τὰς ὑπουργίας ἐπεδείκνυτο. ⟨201⟩ τοῦτ' αὐτὸν καὶ μᾶλλον εἰς πίστιν εὐνοίας καὶ προθυμίας ἐπισυνίστη, καὶ πλεῖστον ἠνέγκατο τῇ χρείᾳ τοῦ καιροῦ τὸ μεγαλόψυχον ἁρμόσας. ὁ δέ, καὶ πάλιν ἐπανιόντων ἀπ' Αἰγύπτου, τῶν πρώτων οὐδὲν εἰς τὰς ὑπηρεσίας ἥττων ἐφάνη.

⟨202⟩ τότε μέντοι γενόμενος ἐν τῇ βασιλείᾳ τετα- 7
ραγμένην αὐτῷ τὴν οἰκίαν καταλαμβάνει καὶ χαλεπῶς ἐχούσας τήν τε γυναῖκα Μαριάμμην καὶ τὴν μητέρα τὴν ἐκείνης Ἀλεξάνδραν. ⟨203⟩ οἰηθεῖσαι γάρ, ὅπερ ἦν ὕποπτον, οὐκ εἰς ἀσφάλειαν τῶν σωμάτων εἰς ἐκεῖνο κατατεθῆναι τὸ χωρίον, ἀλλ' ὡς ἐν φρουρᾷ μηδενὸς μήτε τῶν ἄλλων μήθ' αὑτῶν ἐξουσίαν ἔχοιεν, χαλεπῶς ἔφερον. ⟨204⟩ ἥ τε Μαριάμμη τὸν μὲν ἔρωτα τοῦ βασιλέως ὑπόκρισιν ἄλλως καὶ πρὸς τὸ συμφέρον αὐτῷ γιγνομένην ἀπάτην ὑπελάμβανεν, ἤχθετο δὲ τῷ μηδ' εἰ πάσχοι τι δεινὸν ἐκεῖνος ἐλπίδα τοῦ βιώσεσθαι δι' αὐτὸν ἐσχηκέναι, καὶ τὰς Ἰωσήπῳ δοθείσας ἐντολὰς ἀπεμνημόνευεν, ὥστ' ἤδη διὰ θεραπείας εἶχε τοὺς φρουροὺς καὶ μᾶλλον τὸν Σόαιμον, ἐν ἐκείνῳ τὸ πᾶν ἐπισταμένη. ⟨205⟩ Σόαιμος δὲ κατὰ μὲν τὰς ἀρχὰς πιστὸς ἦν, οὐδὲν ὧν Ἡρώδης ἐνετέταλτο παριείς, λόγοις δὲ καὶ δωρεαῖς λιπαρέστερον τῶν γυναικῶν ἐκθεραπευουσῶν αὐτὸν ἡττᾶτο κατὰ μικρὸν ἤδη, καὶ τέλος ἐξεῖπεν ἁπάσας τὰς ἐντολὰς τοῦ βασιλέως, μάλιστα μὲν οὐδ' ἐλπίσας αὐτὸν ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὑποστρέψειν ἐξουσίας· ⟨206⟩ ἐν ᾧ καὶ μᾶλλον ἐκφυγὼν τὸν ἀπ' αὐτοῦ κίνδυνον οὐ μικρὰ χαριεῖσθαι ταῖς γυναιξὶν ὑπελάμβανεν, ἃς ἦν εἰκὸς οὐκ ἀποτεύξεσθαι τοῦ πε-

ριόντος ἀξιώματος, ἀλλὰ καὶ πλέον εἰς τὴν ἀμοιβὴν ἕξειν βασιλευούσας ἢ τοῦ βασιλεύοντος ἀγχοῦ γενησομένας. ⟨207⟩ ἐπήλπιζε δ' αὐτὸν οὐχ ἧττον, εἰ καὶ πάντα κατὰ νοῦν πράξας ὑποστρέψειεν Ἡρώδης, τὸ μηδὲν τῇ γυναικὶ δυνήσεσθαι βουλομένῃ γ' ἀντειπεῖν· ἠπίστατο γὰρ τὸν πρὸς τὴν Μαριάμμην ἔρωτα μείζονα λόγου τῷ βασιλεῖ. ⟨208⟩ ταῦτ' ἦν τὰ προσελκύσαντα τὰς ἐντολὰς ἐξαγγεῖλαι. Μαριάμμη δὲ χαλεπῶς μὲν ἤκουσεν, εἰ μηδὲν πέρας αὐτῇ τῶν ἐξ Ἡρώδου κινδύνων ἔσται, χαλεπῶς δὲ διέκειτο, μηδενὸς μὲν τυχεῖν αὐτὸν τῶν ἴσων εὐχομένη, δυσύποιστον δ', εἰ τύχοι, τὸν μετ' αὐτοῦ βίον κρίνουσα. καὶ τοῦτο διέδειξεν ἐν ὑστέρῳ, μηδὲν ἐπικρυψαμένη τοῦ καθ' αὑτὴν πά-
2 θους. ⟨209⟩ ὁ μὲν γὰρ ἐπὶ μεγάλοις οἷς παρ' ἐλπίδας ηὐτυχήκει καταπεπλευκὼς πρώτῃ μέν, ὡς εἰκός, τῇ γυναικὶ περὶ τούτων εὐηγγελίζετο, μόνην δ' ἐκ πάντων διὰ τὸν ἔρωτα καὶ τὴν οὖσαν αὐτῷ συνήθειαν προτιμῶν ἠσπάζετο· ⟨210⟩ τῇ δ' οὔτε τὰς εὐημερίας διηγουμένου χαίρειν μᾶλλον ἢ χαλεπῶς φέρειν συνέβαινεν, οὔτ' ἐπικρύπτεσθαι τὸ πάθος δυνατὸν ἦν, ἀλλ' ὑπ' ἀξίας καὶ τῆς περιούσης εὐγενείας πρὸς μὲν τοὺς ἀσπασμοὺς ἀνέστενε, τοῖς δὲ διηγήμασιν ἄχθεσθαι μᾶλλον ἢ συγχαίρειν ἐνέφαινεν, ὥστ' οὐχ ὕποπτα μόνον ἀλλὰ καὶ καταφανῆ γιγνόμενα τὸν Ἡρώδην ἐπιταράττειν. ⟨211⟩ ἠδημόνει μὲν γὰρ ὁρῶν τὸ παράλογον τῆς γυναικὸς εἰς αὐτὸν μῖσος οὐκ ἀποκεκρυμμένον, ἤχθετο δὲ τῷ πράγματι καὶ τὸν ἔρωτα φέρειν ἀδυνατῶν ταῖς τ' ὀργαῖς καὶ ταῖς διαλλαγαῖς οὐκ ἐνέμενεν, ἀεὶ δ' ἀπὸ θατέρου μεταβαίνων εἰς θάτερον ἐφ' ἑκατέρῳ πολλὴν εἶχεν ἀπορίαν. ⟨212⟩ οὕτως οὖν ἐν μέσῳ τοῦ στυγεῖν καὶ στέργειν ἀποληφθείς, καὶ πολλάκις

ἕτοιμος ὢν ἀμύνασθαι τῆς ὑπερηφανίας αὐτήν, διὰ τὸ προκατειλῆφθαι τὴν ψυχὴν ἀσθενέστερος εἰς τὸ μεταστήσασθαι τὴν ἄνθρωπον ἐγένετο. τὸ δὲ σύμπαν ἡδέως ἂν ἐκείνην κολάσας, ἐδεδοίκει μὴ λάθῃ παρ' αὐτῆς μείζονα τὴν τιμωρίαν ἀποθανούσης εἰσπραττόμενος.

⟨213⟩ συνιδοῦσαι δ' αὐτὸν οὕτως ἔχοντα πρὸς 3
τὴν Μαριάμμην ἥ τ' ἀδελφὴ καὶ ἡ μήτηρ, κάλλιστον ᾠήθησαν τὸν καιρὸν τοῦ πρὸς ἐκείνην μίσους εἰληφέναι, καὶ διελάλουν οὐ μικραῖς παροξύνουσαι τὸν Ἡρώδην διαβολαῖς, μῖσος ὁμοῦ καὶ ζηλοτυπίαν ἐμποιεῖν δυνησομέναις. ⟨214⟩ ὃ δ' οὔτε τῶν τοιούτων ἀηδῶς ἤκουε λόγων, οὔτε δρᾶν τι κατὰ τῆς γυναικὸς ὡς πεπιστευκὼς ἀπεθάρρει. χεῖρον μέντοι πρὸς αὐτὴν εἶχεν ἀεί, καὶ τὸ πάθος ἀντεξεκαίετο, τῆς μὲν οὐκ ἀποκρυπτομένης τὴν διάθεσιν, τοῦ δὲ τὸν ἔρωτα πρὸς ὀργὴν ἀεὶ μεταβάλλοντος. ⟨215⟩ κἂν εὐθὺς ἐπράχθη τι τῶν ἀνηκέστων· νῦν δὲ Καίσαρος ἀγγελθέντος κρατεῖν τῷ πολέμῳ καὶ τεθνηκότων Ἀντωνίου καὶ Κλεοπάτρας ἔχειν Αἴγυπτον, ἐπειγόμενος εἰς τὸ Καίσαρι ἀπαντᾶν, κατέλιπεν ὡς εἶχε τὰ περὶ τὴν οἰκίαν. ⟨216⟩ ἐξιόντι δὲ Μαριάμμη παραστησαμένη τὸν Σόαιμον πολλήν τε χάριν τῆς ἐπιμελείας ὡμολόγει, καὶ μεριδαρχίαν αὐτῷ παρὰ τοῦ βασιλέως ᾐτήσατο. κἀκεῖνος μὲν τυγχάνει τῆς τιμῆς, ⟨217⟩ Ἡρώδης δὲ γενόμενος ἐν Αἰγύπτῳ Καίσαρί τε μετὰ πλείονος παρρησίας εἰς λόγους ἦλθεν ὡς ἤδη φίλος, καὶ μεγίστων ἠξιώθη· τῶν τε γὰρ Κλεοπάτραν δορυφορούντων Γαλατῶν τετρακοσίοις αὐτὸν ἐδωρήσατο, καὶ τὴν χώραν ἀπέδωκεν αὐτῷ πάλιν ἣν δι' ἐκείνης ἀφῃρέθη, προσέθηκε δὲ καὶ τῇ βασιλείᾳ Γάδαρα καὶ Ἵππον καὶ Σαμάρειαν, ἔτι δὲ

§ 213 = Bell. Iud. I 20. 3.

τῆς παραλίου Γάζαν καὶ Ἀνθηδόνα καὶ Ἰόπην καὶ Στράτωνος πύργον.

4 ⟨218⟩ ἐπιτυχὼν δὲ καὶ τούτων λαμπρότερος ἦν, καὶ τὸν μὲν Καίσαρα παρέπεμψεν ἐπ' Ἀντιοχείας, αὐτὸς δ' ἐπανελθών, ὅσον ᾤετο τὰ πράγμαθ' αὑτῷ διὰ τῶν ἔξωθεν ἐπιδιδόναι πρὸς εὐδαιμονίαν, τοσοῦτον ἔκαμνε τοῖς οἰκείοις, καὶ μάλιστα περὶ τὸν γάμον, ἐν ᾧ καὶ μᾶλλον εὐτυχεῖν ἐδόκει πρότερον. ἔρωτα γὰρ οὐδενὸς ἐλάττω τῶν ἱστορουμένων ἐπεπόνθει μετὰ τοῦ δικαίου τῆς Μαριάμμης· ⟨219⟩ ἡ δὲ τὰ μὲν ἄλλα σώφρων καὶ πιστὴ πρὸς αὐτὸν ἦν, εἶχε δέ τι γυναικεῖον ὁμοῦ καὶ χαλεπὸν ἐκ φύσεως, ἱκανῶς μὲν ἐντρυφῶσα δεδουλωμένῳ διὰ τὴν ἐπιθυμίαν, καὶ τὸ βασιλεύεσθαι καὶ κρατεῖν ἄλλον αὐτῆς οὐ συγκαταλογιζομένη τῷ καιρῷ, πολλάκις μὲν ὑβριστικῶς αὐτῷ προσηνέχθη, καὶ τοῦτ' ἐκεῖνος ἐξειρωνευόμενος ἔφερεν ἐγκρατῶς καὶ μειζόνως· ⟨220⟩ ἀναφανδὸν δὲ τήν τε μητέρα καὶ τὴν ἀδελφὴν ἐπὶ τῇ δυσγενείᾳ διεχλεύαζε καὶ κακῶς ἔλεγεν, ὥστ' ἤδη στάσιν ἐν ταῖς γυναιξὶν εἶναι καὶ μῖσος ἄσπονδον, ἐν δὲ τῷ τότε καὶ διαβολὰς μείζονας. ⟨221⟩ ἥ θ' ὑποψία τρεφομένη παρέτεινεν ἐνιαυτοῦ μῆκος, ἐξ οὗ παρὰ Καίσαρος Ἡρώδης ὑπεστρόφει. τέλεον μέντοι προοικονομούμενον ἐκ πλείονος ἐξερράγη, τοιαύτης ἀφορμῆς ἐγγενομένης. ⟨222⟩ κατακλινόμενος ὁ βασιλεὺς ὡς ἀναπαύσασθαι μεσημβρίας οὔσης, ἐκάλει τὴν Μαριάμμην ὑπὸ φιλοστοργίας ἧς ἀεὶ περὶ αὐτὴν εἶχεν. ἡ δ' εἰσῆλθε μέν, οὐ μὴν καὶ κατεκλίθη σπουδάζοντος, ἐκφαυλίσασα καὶ προσλοιδορηθεῖσα τόν τε πατέρα καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτῆς ὡς ἀπεκτόνοι. ⟨223⟩ χαλεπῶς δ' ἐκείνου τὴν ὕβριν ἐνηνοχότος καὶ γεγονότος εἰς προπέτειαν ἑτοίμου, τῆς

ταραχῆς αἰσθανομένη μείζονος ἡ τοῦ βασιλέως ἀδελφὴ Σαλώμη παρεσκευασμένον ἐκ πλείστου τὸν οἰνοχόον εἰσπέμπει, κελεύουσα λέγειν ὡς πείθοι Μαριάμμη φίλτρον αὐτῇ συγκατασκευάσαι τῷ βασιλεῖ· ⟨224⟩ κἂν ταραχθῇ καὶ πυνθάνηται τί ποτε τοῦτ' ἦν, λέγειν ὅτι... φάρμακον μὲν ἐκείνης ἐχούσης, αὐτοῦ δὲ διακονῆσαι παρακαλουμένου· μὴ κινηθέντος δ' ἐπὶ τῷ φίλτρῳ τὸν λόγον ἀργὸν ἐᾶν· οὐδένα γὰρ αὐτῷ κίνδυνον φέρειν. τοιαῦτα προδιδάξασα κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν εἰσπέμπει διαλεξόμενον. ⟨225⟩ ὃ δὲ πιθανῶς ἅμα καὶ μετὰ σπουδῆς εἰσῄει, δῶρα μὲν αὐτῷ τὴν Μαριάμμην παρεσχῆσθαι λέγων, ἀναπείθειν δὲ φίλτρον αὐτῷ διδόναι. πρὸς τοῦτο διακινηθέντος καὶ τί τὸ φίλτρον εἴη ἐρωτήσαντος, φάρμακον εἶπεν ὑπ' ἐκείνης δεδομένον, οὗ τὴν δύναμιν αὐτὸς οὐκ εἰδέναι· διὸ καὶ προσαγγεῖλαι, τοῦτ' ἀσφαλέστερον αὐτῷ καὶ τῷ βασιλεῖ διειληφότα. ⟨226⟩ τοιούτων ἀκούσας ὁ Ἡρώδης λόγων, καὶ πρότερον κακῶς διακείμενος, ἔτι μᾶλλον ἀνηρεθίσθη, τόν τ' εὐνοῦχον ὃς ἦν τῇ Μαριάμμῃ πιστότατος ἐβασάνιζεν ὑπὲρ τοῦ φαρμάκου, γιγνώσκων ὡς χωρὶς ἐκείνου οὐ δυνατὸν ἦν οὔτε μεῖζον οὔτ' ἔλαττόν τι πεπρᾶχθαι. ⟨227⟩ γενόμενος δ' ἐν ταῖς ἀνάγκαις ἄνθρωπος οὐδὲν μὲν ὧν ἕνεκεν ἐβασανίζετο λέγειν εἶχε, τὸ μέντοι τῆς γυναικὸς ἔχθος εἰς αὐτὸν ἔφη γενέσθαι διὰ τοὺς λόγους οὓς ὁ Σόαιμος αὐτῇ φράσειεν. ⟨228⟩ ταῦτα δ' ἔτι λέγοντος μέγα βοήσας ὁ βασιλεὺς οὐκ ἂν ἔφη Σόαιμον, πιστότατον ὄντα τόν γ' ἄλλον χρόνον αὐτῷ τε καὶ τῇ βασιλείᾳ, καταπροδοῦναι τὰς ἐντολάς, εἰ μὴ καὶ περαιτέρω προεληλύθει τῆς πρὸς τὴν Μαριάμμην κοινωνίας. ⟨229⟩ καὶ τὸν μὲν Σόαιμον εὐθὺς ἐκέλευσεν ἀποκτεῖναι συλλαβόντας, τῇ δὲ γυναικὶ κρίσιν

ἀπεδίδου, συναγαγὼν τοὺς οἰκειοτάτους αὐτῷ, καὶ τὴν κατηγορίαν ἐσπουδασμένως ποιούμενος ὑπὲρ τῶν κατὰ τὰς διαβολὰς φίλτρων καὶ φαρμάκων. ἦν δ' ἀκρατὴς ἐν τῷ λόγῳ καὶ κρίσεως ὀργιλώτερος· καὶ τέλος οὕτως ἔχοντα γιγνώσκοντες αὐτὸν οἱ παρόντες θάνατον αὐτῆς κατεψηφίσαντο. ⟨230⟩ *διενεχθείσης δὲ τῆς γνώμης ὑπεγίγνετο μέν τι καὶ τοιοῦτον αὐτῷ τε καί τισι τῶν παρόντων, μὴ προπετῶς οὕτως ἀναιρεῖν, καταθέσθαι δ' εἴς ἕν τι τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ φρουρίων·* ⟨231⟩ *ἐσπουδάσθη δὲ ταῖς περὶ τὴν Σαλώμην ἐκποδὼν ποιήσασθαι τὴν ἄνθρωπον, καὶ μᾶλλον ἔπεισαν τὸν βασιλέα, τὰς ταραχὰς τοῦ πλήθους, εἰ ζῶσα τύχοι, φυλάξασθαι συμβουλεύουσαι.*

⟨232⟩ *Μαριάμμη μὲν οὖν οὕτως ἤγετο τὴν ἐπὶ θανάτῳ· συνθεωρήσασα δὲ τὸν καιρὸν ἡ Ἀλεξάνδρα καὶ ὅτι μικρὰς ἐλπίδας ἔχει μὴ καὶ αὐτὴ τῶν ὁμοίων ἐξ Ἡρώδου τυχεῖν, ἐναντίως πρὸς τὸ πρῶτον θράσος καὶ λίαν ἀπρεπῶς μετεβάλλετο.* ⟨233⟩ *βουλομένη γὰρ ἐμφῆναι τὴν ἄγνοιαν ὧν ἐκείνη τὰς αἰτίας εἶχεν, ἐκπηδήσασα καὶ λοιδορουμένη τῇ θυγατρὶ πάντων ἀκουόντων ἐβόα κακὴν καὶ ἀχάριστον πρὸς τὸν ἄνδρα γενέσθαι, καὶ δίκαια πάσχειν ἐπὶ τοιούτοις τολμήμασιν· οὐ γὰρ ἀμείψασθαι δεόντως τὸν πάντων αὐτῶν εὐεργέτην.* ⟨234⟩ *τοιαῦτα μεταξὺ καθυποκρινομένης ἀσχημόνως καὶ τολμώσης ἐφάπτεσθαι καὶ τῶν τριχῶν, πολλὴ μέν, ὡς εἰκός, καὶ παρὰ τῶν ἄλλων ἡ κατάγνωσις ἦν τῆς ἀπρεποῦς προσποιήσεως,* ⟨235⟩ *μᾶλλον δ' ἐνεφάνη παρ' αὐτῆς τῆς ἀπολλυμένης· οὔτε γὰρ λόγον δοῦσα τὴν ἀρχὴν οὔτε ταραχθεῖσα πρὸς τὴν ἐκείνης δυσχέρειαν ἀπέβλεπεν, ἀλλ' ὡς ὑπὸ φρονήματος τὴν ἁμαρτίαν καὶ μᾶλλον ἄχθεσθαι περιφανῶς ἀσχημονού-*

σης ἐνεφηνεν. ⟨236⟩ αὐτή γε μὴν ἀτρεμαίῳ τῷ καταστήματι καὶ τῇ χρόᾳ τῆς σαρκὸς ἀμεταβλήτῳ πρὸς τὸν θάνατον ἀπῄει, τὴν εὐγένειαν οὐδ' ἐν τοῖς ἐσχάτοις ἄδηλον τοῖς ἐπιθεωροῦσιν αὐτὴν ἐμφαίνουσα.

⟨237⟩ κἀκείνη μὲν οὕτως ἀπέθανεν, γυνὴ καὶ πρὸς 6
ἐγκράτειαν καὶ πρὸς μεγαλοψυχίαν ἄριστα γενενημένη· τὸ δ' ἐπιεικὲς ἔλειπεν αὐτῇ, καὶ πλέον ἦν ἐν τῇ φύσει τὸ φιλόνικον, κάλλει δὲ σώματος καὶ τῷ περὶ τὰς ἐντεύξεις ἀξιώματι μειζόνως ἢ φράσαι τὰς κατ' αὐτὴν ὑπερῆρεν, ⟨238⟩ ἥ τε πλείων ἀφορμὴ τοῦ μὴ κεχαρισμένως τῷ βασιλεῖ μηδὲ πρὸς ἡδονὴν ζῆν ἐντεῦθεν ἐγεγόνει. θεραπευομένη γὰρ ἀεὶ διὰ τὸν ἔρωτα, καὶ δυσχερὲς οὐδὲν ἐξ ἐκείνου προσδοκῶσα, τὴν παρρησίαν ἀσύμμετρον εἶχεν· ⟨239⟩ ἠνία δ' αὐτὴν καὶ τὰ περὶ τοὺς οἰκείους, καὶ ταῦτα πάντα πρὸς ἐκεῖνον ὡς ἐπεπόνθει λέγειν ἠξίου, καὶ πέρας ἐξενίκησεν ἐχθρὰς αὐτῇ γενέσθαι τήν τε μητέρα καὶ τὴν ἀδελφὴν τοῦ βασιλέως, κἀκεῖνον αὐτὸν ᾧ μόνῳ τὸ μὴ παθεῖν τι δυσχερὲς ἀπεπίστευεν.

⟨240⟩ ἀναιρεθείσης δὲ τότε καὶ μᾶλλον ἐξήφθη 7
τὰ περὶ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ βασιλέως, ἔχοντος μὲν οὕτως καὶ πρότερον, ὡς ἐδηλώσαμεν· οὐ γὰρ ἀπαθὴς οὐδ' οἷος ἂν ἐκ συνηθείας ἦν ὁ πρὸς αὐτὴν ἔρως, ἀλλὰ καὶ [πρότερον] ἦρξεν ἐνθουσιαστικῶς, καὶ τῇ παρρησίᾳ τῆς συμβιώσεως οὐκ ἀπενικήθη μὴ πλείων ἀεὶ γίγνεσθαι. ⟨241⟩ τότε μέντοι καὶ μᾶλλον ἐδόκει κατὰ νέμεσίν τινα τῆς κατὰ τὴν Μαριάμμην ἀπωλείας ἐπιθέσθαι, καὶ πολλάκις μὲν ἀνακλήσεις ἦσαν αὐτῆς, πολλάκις δὲ καὶ θρῆνος ἀσχήμων, ἐπενόει δὲ πᾶν ὅ τι δυνατὸν εἰς ψυχαγωγίαν, πότους καὶ συνουσίας

§ 240 = Bell. Iud. I 22. 5.

αὐτῷ πραγματευόμενος. καὶ τούτων οὐδὲν ἤρκει. ⟨242⟩ τὰς οὖν διοικήσεις τῶν κατὰ τὴν βασιλείαν παρῃτεῖτο, καὶ τοσοῦτον ἥττητο τοῦ πάθους ὥστ' αὐτὸν ἤδη καὶ καλεῖν τὴν Μαριάμμην προστάξαι τοῖς ὑπηρέταις ὡς ζῶσαν ἔτι καὶ δυναμένην ὑπακούειν. ⟨243⟩ οὕτω δ' ἔχοντος ἐπιγίγνεται λοιμώδης νόσος, ἣ καὶ τῶν ὄχλων τοὺς πλείους καὶ τῶν φίλων τοὺς ἐντιμοτάτους διέφθειρε, καὶ παρέσχεν ἅπασιν ἐξυπονοῆσαι κατὰ μῆνιν τοῦ θεοῦ τοῦτο συνενεχθῆναι διὰ τὴν γεγενημένην παρανομίαν ἐπὶ τῇ Μαριάμμῃ. ⟨244⟩ χεῖρον οὖν διετίθει καὶ τοῦτ' αὐτὸν τὸν βασιλέα, καὶ τέλος εἰς τὰς ἐρημίας αὐτὸν διδοὺς καὶ προφάσει κυνηγεσίων ταύταις ἐναδημονῶν οὐκ ἔφθη πλείους διενεγκεῖν ἡμέρας, καὶ περιπίπτει νόσῳ δυσχερεστάτῃ. ⟨245⟩ φλόγωσις γὰρ ἦν καὶ πῦσις τοῦ ἰνίου καὶ διανοίας παραλλαγή, τῶν τε θεραπευμάτων οὐδὲν ὅ τι καὶ πρὸς ὠφέλειαν ἐξήνυεν, ἀλλ' ἐναντιούμενα τέλος εἰς ἀπόγνωσιν ἦγεν. ⟨246⟩ ὅσοι τε περὶ αὐτὸν ἦσαν ἰατροί, τὰ μὲν οἷς αὐτοὶ προσέφερον βοηθήμασιν οὐδὲν ὑπεικούσης τῆς νόσου, τὰ δὲ καὶ τοῦ βασιλέως οὐκ ἔχοντος ἄλλως ἢ κατὰ τὸ βιαζόμενον τῆς ἀρρωστίας διαιτᾶσθαι, πάνθ' οἷς ἐκεῖνος ἐπειχθείη παρέχειν ἠξίουν, τὸ δύσελπι τῆς σωτηρίας ἐν ἐξουσίᾳ τῆς διαίτης ἀνατιθέντες τῇ τύχῃ.

⟨247⟩ κἀκεῖνος μὲν ἐν Σαμαρείᾳ τῇ κληθείσῃ Σε-
8 βαστῇ τοῦτον τὸν τρόπον ἐνοσηλεύετο· διατρίβουσα δ' ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις Ἀλεξάνδρα, καὶ πυθομένη τὰ κατ' αὐτόν, ἐσπουδάκει τῶν περὶ τὴν πόλιν φρουρίων ἐγκρατὴς γενέσθαι. ⟨248⟩ δύο δ' ἦν, ἓν μὲν αὐτῆς τῆς πόλεως ἕτερον δὲ τοῦ ἱεροῦ, καὶ τούτων οἱ κρατοῦντες ὑποχείριον τὸ πᾶν ἔθνος ἐσχήκασι· τὰς μὲν

γὰρ θυσίας οὐκ ἄνευ τούτων οἷόν τε γενέσθαι, τὸ δὲ μὴ ταύτας συντελεῖν οὐδενὶ Ἰουδαίων δυνατόν, τοῦ ζῆν ἑτοιμότερον ἂν παραχωρησάντων ἢ τῆς θρησκείας ἣν εἰς τὸν θεὸν εἰώθασι συντελεῖν. ⟨249⟩ *τοῖς οὖν ἐπὶ τούτων τῶν φυλακτηρίων Ἀλεξάνδρα προσήνεγκε τοὺς λόγους, ὡς δέον αὐτῇ καὶ τοῖς ἐξ Ἡρώδου παραδοῦναι παιδίοις, μὴ καὶ φθῇ τις ἐκείνου μεταλλάξαντος ἕτερος ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν πραγμάτων· ῥωσθέντι μὲν γὰρ οὐδεὶς ἀσφαλέστερον τῶν οἰκειοτάτων διατηρήσει.* ⟨250⟩ *τούτους τοὺς λόγους αὐτῆς οὐκ ἐπιεικῶς ἤνεγκον, ἀλλὰ πιστοὶ καὶ τὸν ἔμπροσθεν χρόνον ὄντες ἔτι μᾶλλον ἐν τῷ τότε διέμειναν, μίσει τε τῆς Ἀλεξάνδρας καὶ τῷ μηδ' ὅσιον ὑπολαμβάνειν ζῶντα τὸν Ἡρώδην ἀπεγνωκέναι· φίλοι γὰρ ἄνωθεν ἦσαν, εἷς δ' αὐτῶν καὶ ἀνεψιὸς τοῦ βασιλέως Ἀχίαβος ἦν.* ⟨251⟩ *εὐθὺς οὖν ἐξήγγειλαν πέμψαντες ἐκείνῳ τὴν γνώμην τῆς Ἀλεξάνδρας. ὃ δὲ τὴν μὲν οὐδὲν ἀναβαλλόμενος ἀποκτεῖναι προσέταξεν, αὐτὸς δὲ μόλις καὶ σὺν κακοπαθείᾳ διαφυγὼν τὴν νόσον χαλεπὸς ἦν, ψυχῇ καὶ σώματι κεκακωμένος ὁμοῦ πρὸς τὸ δυσάρεστον, καὶ πάσαις ταῖς αἰτίαις ἑτοιμοτέρως εἰς τιμωρίαν τῶν ὑποπεσόντων ἐχρῆτο.* ⟨252⟩ *φονεύει δὲ καὶ τοὺς ἀναγκαιοτάτους αὐτῷ φίλους, Κοστόβαρον καὶ Λυσίμαχον καὶ τὸν Γαδίαν καλούμενον Ἀντίπατρον, ἔτι δὲ Δωσίθεον, ἐξ αἰτίας τοιᾶσδε.*

⟨253⟩ *Κοστόβαρος ἦν γένει μὲν Ἰδουμαῖος, ἀξιώ-* 9
ματος τῶν πρώτων παρ' αὐτοῖς, καὶ προγόνων ἱερατευσάντων τῷ Κοζέ. θεὸν δὲ τοῦτον Ἰδουμαῖοι νομίζουσιν. ⟨254⟩ *Ὑρκανοῦ δὲ τὴν πολιτείαν αὐτῶν εἰς τὰ Ἰουδαίων ἔθη καὶ νόμιμα μεταστήσαντος, Ἡρώδης τὴν βασιλείαν παραλαβὼν ἄρχοντα τῆς Ἰδουμαίας καὶ*

Γάζης ἀποδείκνυσι τὸν Κοστόβαρον, καὶ δίδωσιν αὐτῷ τὴν ἀδελφὴν Σαλώμην, Ἰώσηπον ἀνελὼν τὸν εἰληφότα πρότερον αὐτήν, ὡς ἐδηλώσαμεν. ⟨255⟩ Κοστόβαρος δὲ τούτων τυχὼν ἀσμένως καὶ παρὰ δόξαν ἤρθη μᾶλλον ὑπὸ τῆς εὐτυχίας, καὶ κατὰ μικρὸν ἐξέβαινεν, οὔθ' αὑτῷ καλὸν ἡγούμενος ἄρχοντος Ἡρώδου τὸ προσταττόμενον ποιεῖν, οὔτε τοῖς Ἰδουμαίοις τὰ Ἰουδαίων ἔθη μεταλαβοῦσιν ὑπ' ἐκείνοις εἶναι. ⟨256⟩ διαπέμπεται οὖν πρὸς Κλεοπάτραν, τὴν Ἰδουμαίαν φάμενος ἀεὶ τῶν ἐκείνης προγόνων γεγενῆσθαι, καὶ διὰ τοῦτ' εἶναι δίκαιον αἰτεῖσθαι παρ' Ἀντωνίου τὴν χώραν· αὐτὸς γὰρ ἕτοιμος εἶναι μεταφέρειν τὴν εὔνοιαν εἰς ἐκείνην. ⟨257⟩ ἔπραττε δὲ ταῦτα τῇ Κλεοπάτρᾳ μὲν οὐδέν τι μᾶλλον εἰς τὴν ἀρχὴν ἀρεσκόμενος, εἰ δὲ περιαιρεθείη τῶν πλειόνων Ἡρώδης, εὐεπιχείρητον ἤδη νομίζων καθ' αὑτὸν ἄρξειν τοῦ τῶν Ἰδουμαίων γένους καὶ μεῖζον πράξειν. ἐπιδιέβαινε γὰρ ταῖς ἐλπίσιν, οὐκ ὀλίγας ἀφορμὰς ἔχων καὶ γένους καὶ χρημάτων, ἃ μετὰ διηνεκοῦς αἰσχροκερδείας ἐπεπόριστο, καὶ μικρὸν οὐδὲν ἐπενόει. ⟨258⟩ Κλεοπάτρα μὲν οὖν Ἀντωνίου δεηθεῖσα περὶ τῆς χώρας ταύτης ἀποτυγχάνει, λέγονται δὲ πρὸς Ἡρώδην οἱ λόγοι, κἀκεῖνος ἕτοιμος ἦν ἀποκτεῖναι τὸν Κοστόβαρον. ὅμως τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ δεηθείσης καὶ τῆς μητρὸς ἀφίησι καὶ συγγνώμης ἠξίωσεν, οὐκ ἀνύποπτον αὐτὸν εἰς τὸ λοιπὸν ἔχων τῆς ἐπιχειρήσεως τῆς τότε. ⟨259⟩ χρόνου δὲ διελθόντος, ἐπεὶ συνέβη τὴν Σαλώμην στασιάσαι πρὸς τὸν Κοστόβαρον, πέμπει μὲν εὐθὺς αὐτῷ γραμματεῖον, ἀπολυομένη τὸν γάμον, οὐ κατὰ τοὺς Ἰουδαίων νόμους· ἀνδρὶ μὲν γὰρ ἔξεστι παρ' ἡμῖν τοῦτο ποιεῖν, γυναικὶ δ' οὐδὲ διαχωρισθείσῃ καθ' αὑτὴν γαμηθῆναι,

μὴ τοῦ πρότερον ἀνδρὸς ἐφιέντος. ⟨260⟩ οὐ μὴν ἡ Σαλώμη τὸν ἐγγενῆ νόμον ἀλλὰ τὸν ἐπ' ἐξουσίας ἑλομένη, τήν τε συμβίωσιν προαπηγόρευσε καὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν Ἡρώδην ἔλεγεν ὑπὸ τῆς εἰς ἐκεῖνον εὐνοίας ἀποστῆναι τἀνδρός· ἐγνωκέναι γὰρ αὐτὸν μετ' Ἀντιπάτρου καὶ Λυσιμάχου καὶ Δωσιθέου νεωτέρων ἐφιέμενον. καὶ πίστιν παρεῖχε τοῦ λόγου τοὺς Βάβα παῖδας, ὅτι διασώζοιντο παρ' αὐτῷ χρόνον ἐνιαυτῶν ἤδη δώδεκα. ⟨261⟩ τοῦτο δ' εἶχεν οὕτως· ὃ καὶ πολλὴν ἔκπληξιν ἐνεποίησε τῷ βασιλεῖ παρ' ἐλπίδας ἀκουσθέν, ἐκεκίνητό τε μᾶλλον ἐπὶ τῷ παραδόξῳ τοῦ λόγου. τὰ γὰρ περὶ τοὺς Βάβα παῖδας ἐσπουδάσθη μὲν αὐτῷ πρότερον ἐπεξελθεῖν, δυσμενεῖς γενομένους τῇ διαθέσει, τότε δὲ διὰ τὸ μῆκος τοῦ χρόνου καὶ τῆς μνήμης ἐξεληλύθεσαν. ⟨262⟩ ἡ δ' ἔχθρα πρὸς αὐτοὺς καὶ τὸ μῖσος ἀπὸ τοιούτων ἦν. Ἀντιγόνου τὴν βασιλείαν ἔχοντος Ἡρώδης μὲν ἐπολιόρκει δυνάμει τὴν τῶν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν, ὑπὸ δὲ χρείας κακῶν, ὅσα τοῖς πολιορκουμένοις παρίσταται, πλείους ἦσαν οἱ τὸν Ἡρώδην ἐπικαλούμενοι καὶ πρὸς ἐκεῖνον ἀπονεύοντες ἤδη ταῖς ἐλπίσιν. ⟨263⟩ ὄντες δ' ἐπ' ἀξιώματος οἱ τοῦ Βάβα παῖδες καὶ παρὰ τῷ πλήθει δυνατοὶ πιστοὶ διετέλουν Ἀντιγόνῳ, τόν τε Ἡρώδην διέβαλλον ἀεί, καὶ συμφυλάττειν τοῖς βασιλεῦσι τὴν ἐκ γένους ἀρχὴν προύτρεπον. ἐκεῖνοι μὲν οὖν, ἅμα καὶ συμφέρειν αὐτὰ νομίζοντες, ἐπὶ τοιούτων ἐπολιτεύοντο· ⟨264⟩ τῆς δὲ πόλεως ἁλισκομένης καὶ κρατοῦντος τῶν πραγμάτων Ἡρώδου, Κοστόβαρος ἀποδειχθεὶς τὰς διεκβολὰς ἀναφράττειν καὶ φρουρεῖν τὴν πόλιν ὡς μὴ διαπίπτειν ἐξ αὐτῆς τοὺς ὑπόχρεως τῶν πολιτῶν ἢ τἀναντία τῷ βασιλεῖ πολιτευομένους, εἰδὼς δ' ἐν ὑπολήψει καὶ τιμῇ

τοὺς τοῦ Βάβα τῷ παντὶ πλήθει, καὶ νομίζων μέγα μέρος αὐτῷ γενήσεσθαι πρὸς τὰς μεταβολὰς τῶν πραγμάτων τὴν ἐκείνων σωτηρίαν, ὑπεξέθετο καὶ κατέκρυψεν ἐν οἰκείοις χωρίοις. ⟨265⟩ καὶ τότε μὲν Ἡρώδην (διελύθη γὰρ ἡ τῆς ἀληθείας ὑποψία) πιστωσάμενος ὅρκοις, ἦ μὴν οὐδὲν εἰδέναι τῶν κατ᾽ ἐκείνους, ἀφεῖτο τῆς ὑπονοίας· αὖθις δὲ κηρύγματα καὶ μήνυτρα τοῦ βασιλέως ἐκτιθέντος καὶ πάντα τρόπον ἐρεύνης ἐπινοοῦντος οὐκ ἦλθεν εἰς ὁμολογίαν, ἀλλὰ τῷ τὸ πρῶτον ἔξαρνος γενέσθαι τὸ φωραθῆναι τοὺς ἄνδρας οὐκ ἀνυποτίμητον αὐτῷ πεπεισμένος, οὐ μόνον ἐκ τῆς εὐνοίας ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἀνάγκης ἤδη τοῦ λανθάνειν αὐτοὺς περιείχετο. ⟨266⟩ τούτων ἐξαγγελθέντων αὐτῷ διὰ τῆς ἀδελφῆς, ὁ βασιλεὺς πέμψας εἰς τοὺς τόπους ἐν οἷς διατρίβειν ἐμηνύθησαν, ἐκείνους τε καὶ τοὺς συγκαταιτιαθέντας ἀπέκτεινεν, ὥστ᾽ εἶναι μηδὲν ὑπόλοιπον ἐκ τῆς Ὑρκανοῦ συγγενείας, ἀλλὰ τὴν βασιλείαν αὐτεξούσιον αὐτῷ τυγχάνειν, μηδενὸς ὄντος ἐπ᾽ ἀξιώματος ἐμποδὼν ἵστασθαι τοῖς παρανομουμένοις.

8 ⟨267⟩ διὰ τοῦτο καὶ μᾶλλον ἐξέβαινε τῶν πατρίων ἐθῶν, καὶ ξενικοῖς ἐπιτηδεύμασιν ὑποδιέφθειρε τὴν πάλαι κατάστασιν ἀπαρεγχείρητον οὖσαν. ἐξ ὧν οὐ μικρὰ καὶ πρὸς τὸν αὖθις χρόνον ἠδικήθημεν, ἀμεληθέντων ὅσα πρότερον ἐπὶ τὴν εὐσέβειαν ἦγε τοὺς ὄχλους. ⟨268⟩ πρῶτον μὲν γὰρ ἀγῶνα πεντετηρικὸν ἀθλημάτων κατεστήσατο Καίσαρι, καὶ θέατρον ἐν Ἱεροσολύμοις ᾠκοδόμησεν, αὖθίς τ᾽ ἐν τῷ πεδίῳ μέγιστον ἀμφιθέατρον, περίοπτα μὲν ἄμφω τῇ πολυτελείᾳ, τοῦ δὲ κατὰ τοὺς Ἰουδαίους ἔθους ἀλλότρια· χρῆσίς τε γὰρ αὐτῶν καὶ θεαμάτων τοιούτων ἐπίδειξις οὐ παραδέδοται. ⟨269⟩ τὴν μέντοι πανήγυριν ἐκεῖνος ἐπι-

φανεστάτην τὴν τῆς πεντετηρίδος συνετέλει, καταγγείλας τε τοῖς πέριξ καὶ συγκαλῶν ἀπὸ τοῦ παντὸς ἔθνους. οἱ δ' ἀθληταὶ καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἀγωνισμάτων ἀπὸ πάσης γῆς ἐκαλοῦντο κατ' ἐλπίδα τῶν προκειμένων καὶ τῆς νίκης εὐδοξίᾳ, συνελέγησάν θ' οἱ κορυφαιότατοι τῶν ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν· ⟨270⟩ οὐ γὰρ μόνον τοῖς περὶ τὰς γυμνικὰς ἀσκήσεις ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐν τῇ μουσικῇ διαγιγνομένοις καὶ θυμελικοῖς καλουμένοις προυτίθει μέγιστα νικητήρια, καὶ διεσπούδαστο πάντας τοὺς ἐπισημοτάτους ἐλθεῖν ἐπὶ τὴν ἅμιλλαν. ⟨271⟩ προύθηκε δὲ καὶ τεθρίπποις καὶ συνωρίσι καὶ κέλησιν οὐ μικρὰς δωρεάς· καὶ πάνθ' ὅσα κατὰ πολυτέλειαν ἢ σεμνοπρέπειαν παρ' ἑκάστοις ἐσπούδαστο, φιλοτιμίᾳ τοῦ διάσημον αὐτῷ γενέσθαι τὴν ἐπίδειξιν ἐξεμιμήσατο. ⟨272⟩ τό γε μὴν θέατρον ἐπιγραφαὶ κύκλῳ περιεῖχον Καίσαρος, καὶ τρόπαια τῶν ἐθνῶν ἃ πολεμήσας ἐκεῖνος ἐκτήσατο, χρυσοῦ τ' ἀπέφθου καὶ ἀργύρου πάντων αὐτῷ πεποιημένων. ⟨273⟩ τὰ δ' εἰς ὑπηρεσίαν οὐδὲν οὕτως ἦν οὔτ' ἐσθῆτος τίμιον οὔτε σκευῆς λίθων, ὃ μὴ τοῖς δρωμένοις ἀγωνίσμασι συνεπεδείκνυτο. παρασκευὴ δὲ καὶ θηρίων ἐγίγνετο, λεόντων τε πλείστων αὐτῷ συναχθέντων καὶ τῶν ἄλλων ὅσα καὶ τὰς ἀλκὰς ὑπερβαλλούσας ἔχει καὶ τὴν φύσιν ἐστὶ σπανιώτερα. ⟨274⟩ τούτων αὐτῶν τε πρὸς ἄλληλα συμπλοκαὶ καὶ μάχαι πρὸς αὐτὰ τῶν κατεγνωσμένων ἀνθρώπων ἐπετηδεύοντο, τοῖς μὲν ξένοις ἔκπληξις ὁμοῦ τῆς δαπάνης καὶ ψυχαγωγία τῶν περὶ τὴν θέαν κινδύνων, τοῖς δ' ἐπιχωρίοις φανερὰ κατάλυσις τῶν τιμωμένων παρ' αὐτοῖς ἐθῶν. ⟨275⟩ ἀσεβὲς μὲν γὰρ ἐκ προδήλου κατεφαίνετο θηρίοις ἀνθρώπους ὑπορρίπτειν ἐπὶ τέρψει τῆς ἀνθρώπων θέας,

ἀσεβὲς δὲ ξενικοῖς ἐπιτηδεύμασιν ἐξαλλάττειν τοὺς ἐθισμούς. ⟨276⟩ πάντων δὲ μᾶλλον ἐλύπει τὰ τρόπαια· δοκοῦντες γὰρ εἰκόνας εἶναι [τὰς] τοῖς ὅπλοις περιειλημμένας, ὅτι μὴ πάτριον ἦν αὐτοῖς τὰ τοιαῦτα σέβειν, οὐ μετρίως ἐδυσχέραινον.

2 ⟨277⟩ ἐλάνθανον δ' οὐδὲ τὸν Ἡρώδην ἐκταραττόμενοι, καὶ βίαν μὲν ἐπάγειν ἄκαιρον ᾤετο, καθωμίλει δ' ἐνίους καὶ παρηγόρει, τῆς δεισιδαιμονίας ἀφαιρούμενος, οὐ μὴν ἔπειθεν, ἀλλ' ὑπὸ δυσχερείας ὧν ἐδόκουν ἐκεῖνον πλημμελεῖν, ὁμοθυμαδὸν ἐξεβόων, εἰ καὶ πάντα δοκοῖεν οἰστά, μὴ φέρειν εἰκόνας ἀνθρώπων ἐν τῇ πόλει, τὰ τρόπαια λέγοντες· οὐ γὰρ εἶναι πάτριον αὐτοῖς. ⟨278⟩ Ἡρώδης δὲ τεταραγμένους ὁρῶν καὶ μὴ ῥᾳδίως ἂν μεταπεσόντας, εἰ μὴ τύχοιεν παρηγορίας, καλέσας αὐτῶν τοὺς ἐπιφανεστάτους εἰς τὸ θέατρον παρήγαγε καὶ δείξας τὰ τρόπαια, τί ποτε δοκεῖ αὐτοῖς ταῦτα, ἐπύθετο. ⟨279⟩ τῶν δ' ἐκβοησάντων ἀνθρώπων εἰκόνας, ἐπιτάξας ἀφαιρεθῆναι τὸν περιθέσιμον κόσμον, ἐπιδείκνυσιν αὐτοῖς γυμνὰ τὰ ξύλα. τὰ δ' εὐθὺς ἦν ἀποσυληθέντα γέλως, καὶ πλεῖστον εἰς διάχυσιν ἐδυνήθη τὸ καὶ πρότερον αὐτοὺς ἐν εἰρωνείᾳ τίθεσθαι τὰς κατασκευὰς τῶν ἀγαλμάτων.

3 ⟨280⟩ τοῦτον δὲ τὸν τρόπον αὐτοῦ παρακρουσαμένου τὸ πλῆθος, καὶ τὴν ὁρμὴν ἣν ἐπεπόνθεσαν ἐξ ὀργῆς διαχέαντος, οἱ πλείους μὲν εἶχον οὕτως ὡς μεταβεβλῆσθαι καὶ μὴ χαλεπαίνειν ἔτι, ⟨281⟩ τινὲς δ' αὐτῶν ἐπέμενον τῇ δυσχερείᾳ τῶν οὐκ ἐξ ἔθους ἐπιτηδευμάτων, καὶ τὸ καταλύεσθαι τὰ πάτρια μεγάλων ἡγούμενοι ἀρχὴν κακῶν, ὅσιον ᾠήθησαν ἀποκινδυνεῦσαι μᾶλλον ἢ δοκεῖν, ἐξαλλαττομένης αὐτοῖς τῆς πολιτείας, περιορᾶν Ἡρώδην πρὸς βίαν ἐπεισάγοντα τὰ

μὴ δι' ἔθους ὄντα, καὶ λόγῳ μὲν βασιλέα τῷ δ' ἔργῳ πολέμιον φαινόμενον τοῦ παντὸς ἔθνους. ⟨282⟩ ἐκ δὴ τούτου συνομοσάμενοι πάντα κίνδυνον ὑποδύσεσθαι δέκα τῶν πολιτῶν ἄνδρες, καὶ ξιφίδια τοῖς ἱματίοις ὑποβαλόντες ⟨283⟩ (ἦν δ' αὐτοῖς δι' ἀναξιοπαθείας ὧν ἤκουεν καὶ τῶν διεφθορότων τις τοὺς ὀφθαλμοὺς συνομωμοσμένος, οὐχ ὡς ἐνεργῆσαί τι καὶ δρᾶν εἰς τὴν ἐπιχείρησιν ἱκανός, ἀλλ' ἐν ἑτοίμῳ κατατιθεὶς αὑτὸν παθεῖν εἴ τι κἀκείνοις συμβαίνοι δυσχερές, ὥστε μὴ μετρίαν τὴν ὁρμὴν τοῖς ἐπιχειροῦσι δι' αὐτὸν γενέσθαι), ⟨284⟩ ταῦτα γνόντες ἀπὸ συν- 4
θήματος εἰς τὸ θέατρον ἐχώρουν, ἐλπίσαντες μὲν οὐδ' αὐτὸν Ἡρώδην διαφεύξεσθαι προσπεσόντων ἐξ ἀφανοῦς, πολλοὺς δ', εἰ καὶ μὴ τυγχάνοιεν ἐκείνου, τῶν περὶ αὐτὸν ἀναιρήσειν οἰόμενοι, καὶ ταῦτ' αὐτοῖς ἀρκέσειν, εἰ καὶ θνήσκοιεν, εἰς ἔννοιαν ὧν ὁ βασιλεὺς ἐξυβρίζειν ἐδόκει τὸ πλῆθος καὶ αὐτὸν ἐκεῖνον ἀγαγεῖν. ἐκεῖνοι μὲν οὖν προκαταστάντες ἐπὶ τοιαύτης ἦσαν προθυμίας, ⟨285⟩ εἷς δὲ τῶν ὑφ' Ἡρώδου πολυπραγμονεῖν καὶ διαγγέλλειν τὰ τοιαῦτα τεταγμένων ἐξευρηκὼς ὅλην τὴν ἐπίθεσιν εἰς τὸ θέατρον εἰσιέναι μέλλοντι τῷ βασιλεῖ κατεμήνυσεν. ⟨286⟩ ὁ δ' (οὐ γὰρ ἀνοίκειον ᾠήθη τὸν λόγον, εἴς τε τὸ μῖσος ἀφορῶν ὃ συνῄδει παρὰ τῶν πλειόνων αὐτῷ, καὶ τὰς ταραχὰς τὰς ἐπὶ τοῖς καθ' ἕκαστα γιγνομένοις παρυφισταμένας) ἀναχωρήσας εἰς τὸ βασίλειον ὀνομαστὶ τοὺς ἐν ταῖς αἰτίαις ἐκάλει. ⟨287⟩ προσπιπτόντων δ' αὐτοῖς τῶν ὑπηρετῶν αὐτόφωροι λαμβανόμενοι, τὸ μὲν ὡς οὐκ ἂν διαφύγοιεν ᾔδεσαν, ἐπεκόσμησαν δὲ τὴν ἀναγκαίαν καταστροφὴν τοῦ τέλους τῷ μηδὲν ὑφιέναι τοῦ φρονήματος. ⟨288⟩ οὐ γὰρ ἐντραπέντες οὐδ' ἀρνησάμενοι

τὴν πρᾶξιν ἀνέδειξαν μὲν ἤδη κρατούμενοι τὰ ξίφη, διωμολογήσαντο δὲ καλῶς καὶ σὺν εὐσεβείᾳ τὴν συνωμοσίαν αὐτοῖς γενέσθαι, κέρδους μὲν οὐδενὸς οὐδ' οἰκείων ἕνεκεν παθῶν, τὸ δὲ πλέον ὑπὲρ τῶν κοινῶν ἐθῶν, ἃ καὶ πᾶσιν ἢ φυλάττειν ἢ θνήσκειν πρὸ αὐτῶν ἄξιον. ⟨289⟩ τοιαῦτα μὲν ἐκεῖνοι τῇ προαιρέσει τῆς ἐπιβουλῆς ἐμπαρρησιασάμενοι, περιστάντων αὐτοῖς τῶν βασιλικῶν ἤγοντο, καὶ πᾶσαν αἰκίαν ὑπομείναντες διεφθάρησαν· μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ τὸν ταῦτα μηνύσαντα κατὰ μῖσος ἁρπασάμενοί τινες οὐκ ἀπέκτειναν μόνον, ἀλλὰ καὶ μελεϊστὶ διελόντες προύθεσαν κυσίν. ⟨290⟩ ἑωρᾶτο δὲ πολλοῖς τῶν πολιτῶν ταῦτα γιγνόμενα, καὶ κατεμήνυσεν οὐδείς, ἕως Ἡρώδου πικροτέραν καὶ φιλόνικον ποιουμένου τὴν ἔρευναν, ἐκβασανισθεῖσαι γυναῖκές τινες ὡμολόγησαν ἃ πραχθέντα εἶδον. καὶ τῶν μὲν ἐνεργησάντων ἐγένετο τιμωρία, πανοικὶ τὴν προπέτειαν αὐτῶν ἐπεξιόντος, ⟨291⟩ ἡ δ' ἐπιδρομὴ τοῦ πλήθους καὶ τὸ τῆς ὑπὲρ τῶν νόμων πίστεως ἀκατάπληκτον οὐ ῥᾴδιον ἐποίει τὸν Ἡρώδην, εἰ μὴ μετὰ πλείονος ἀσφαλείας κρατοίη. καὶ διέγνω πάντοθεν περιειληφέναι τὸ πλῆθος, ὡς μὴ νεωτεριζόντων φανερὰν γενέσθαι τὴν ἀπόστασιν.

5 ⟨292⟩ ἐξωχυρωμένης οὖν αὐτῷ τῆς πόλεως μὲν ὑπὸ τῆς αὐλῆς ἐν ᾗ διῃτᾶτο, τοῦ δ' ἱεροῦ τῇ περὶ τὸ φρούριον ὀχυρότητι τὸ καλούμενον Ἀντωνίαν, τὸ κατασκευασθὲν ὑπ' αὐτοῦ, τρίτον παντὶ τῷ λαῷ τὴν Σαμάρειαν ἐπενόησεν ἐπιτείχισμα, καλέσας μὲν αὐτὴν Σεβαστήν, ⟨293⟩ οἰόμενος δὲ κατὰ τῆς χώρας οὐδὲν ἔλαττον ἰσχυροποιεῖν τὸν τόπον, ἀπέχοντα μὲν Ἱεροσολύμων μιᾶς ὁδὸν ἡμέρας, εὔχρηστον δ' ὄντα καὶ κοινὸν ἐπί τε τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ καὶ τῇ πόλει γενησό-

μενον. τῷ δ' ἔθνει παντὶ φρούριον ἐνῳκοδόμησε τὸ πάλαι μὲν καλούμενον Στράτωνος πύργον, Καισάρειαν δ' ὑπ' αὐτοῦ προσαγορευθέν. ⟨294⟩ *ἔν τε τῷ μεγάλῳ πεδίῳ τῶν ἐπιλέκτων ἱππέων (τῶν) περὶ αὐτὸν ἀποκληρώσας χωρίον συνέκτισεν ἐπί τε τῇ Γαλιλαίᾳ Γάβα καλούμενον καὶ τῇ Περαίᾳ τὴν Ἐσεβωνῖτιν.* ⟨295⟩ *ταῦτα μὲν οὖν ἐν τοῖς κατὰ μέρος, ἀεί τι πρὸς ἀσφάλειαν ἐπεξευρίσκων, καὶ διαλαμβάνων φυλακαῖς τὸ πᾶν ἔθνος, ὡς ἥκιστα μὲν ἐπ' ἐξουσίας εἰς τὰς ταραχὰς προπίπτειν, αἷς καὶ μικροῦ κινήματος ἐγγενομένου συνεχῶς ἐχρῶντο, λανθάνειν δὲ μηδ' εἰ παρακινοῖεν, ἐφεστηκότων ἀεί τινων πλησίον οἳ καὶ γιγνώσκειν καὶ κωλύειν ἐδύναντο.* ⟨296⟩ *τότε δὲ τὴν Σαμάρειαν ὡρμημένος τειχίζειν, πολλοὺς μὲν τῶν συμμαχησάντων αὐτῷ κατὰ τοὺς πολέμους, πολλοὺς δὲ τῶν ὁμόρων συμπολίζειν ἐπετήδευεν, ὑπό τε φιλοτιμίας τοῦ νεὼν ἐγείρειν καὶ δι' αὐτοῦ πρότερον οὐκ ἐν ταῖς ἐπισήμοις οὖσαν, καὶ μᾶλλον ὅτι καὶ πρὸς ἀσφάλειαν αὐτῷ τὸ φιλότιμον ἐπετηδεύετο. τήν τε προσηγορίαν ὑπήλλαττε, Σεβαστὴν καλῶν, καὶ τῆς χώρας ἀρίστην οὖσαν τὴν πλησίον κατεμέριζε τοῖς οἰκήτορσιν, ὡς εὐθὺς ἐν εὐδαιμονίᾳ συνιόντας οἰκεῖν.* ⟨297⟩ *καὶ τείχει καρτερῷ τὴν πόλιν περιέβαλε, τό τε τοῦ χωρίου πρόσαντες εἰς ἐρυμνότητα κατασκευαζόμενος, καὶ μέγεθος οὐχ ὡς τὸ πρῶτον, ἀλλ' ὥστε μηδὲν ἀποδεῖν τῶν ἐλλογιμωτάτων πόλεων περιλαμβάνων· στάδιοι γὰρ ἦσαν εἴκοσιν.* ⟨298⟩ *ἐντὸς δὲ καὶ κατὰ μέσην τριῶν ἡμισταδίων τέμενος ἀνῆκε παντοίως κεκοσμημένον, καὶ ναὸν ἐν αὐτῷ μεγέθει καὶ κάλλει τῶν ἐλλογιμωτάτων ἤγειρεν· ἔν τε τοῖς κατὰ μέρος διὰ πάντων ἐκόσμει τὴν πόλιν, τὸ μὲν ἀναγκαῖον τῆς ἀσφαλείας ὁρῶν καὶ τῇ*

τῶν περιβόλων ἐρυμνότητι φρούριον αὐτὴν ποιούμενος ἐπὶ τῇ μείζονι, τὸ δ' εὐπρεπές, ὡς ἂν ἐκ τοῦ φιλοκαλεῖν καὶ μνημεῖα φιλανθρωπίας καταλιπεῖν ἐν ὑστέρῳ.

9 ⟨299⟩ κατὰ τοῦτον μὲν οὖν τὸν ἐνιαυτόν, τρισκαιδέκατον ὄντα τῆς Ἡρῴδου βασιλείας, πάθη μέγιστα τὴν χώραν ἐπέλαβεν, εἴτε δὴ τοῦ θεοῦ μηνίσαντος, ἢ καὶ κατὰ περιόδους οὕτως ἀπαντήσαντος τοῦ κακοῦ. ⟨300⟩ πρῶτον μὲν γὰρ αὐχμοὶ διηνεκεῖς ἐγένοντο, καὶ διὰ τὸ τοιοῦτον ἄκαρπος ἡ γῆ, μηδ' ὅσα καθ' αὑτὴν εἴωθεν ἀναβλαστάνειν φέρουσα· ἔπειτα καὶ τῆς διαίτης κατὰ τὴν ἔνδειαν τῶν σιτίων ἐξαλλαττομένης νόσοι τῶν σωμάτων καὶ πάθος ἤδη λοιμικὸν ἐκράτει, διηνεκῶς ἀντεφοδιαζομένων αὐτοῖς τῶν κακῶν. ⟨301⟩ τό τε γὰρ ἠπορῆσθαι θεραπείας καὶ τροφῆς ἐπέτεινεν εἰς πλέον ἀρξαμένην ἰσχυρῶς τὴν λοιμώδη νόσον, ἥ τε φθορὰ τῶν οὕτως ἀπολλυμένων ἀφῃρεῖτο καὶ τοὺς περιόντας εὐθυμίας, ἐπεὶ προσαρκεῖν ταῖς ἀπορίαις ἐξ ἐπιμελείας οὐκ ἐδύναντο. ⟨302⟩ φθαρέντων γε μὴν τῶν ἐπ' ἔτος καρπῶν, καὶ τῶν ὅσοι πρότερον ἀπέκειντο δεδαπανημένων, οὐδὲν εἰς ἐλπίδα χρηστὴν ὑπελείπετο, μᾶλλον ἢ κατὰ προσδοκίαν ἐπιτείνοντος τοῦ κακοῦ, καὶ οὐδὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν ἐνιαυτὸν μόνον, ὥστ' αὐτοῖς εἶναι μὲν οὐδὲν ὑπόλοιπον, ἀπολωλέναι δὲ κἀκ τῶν περιόντων τὰ σπέρματα, μηδὲ τὸ δεύτερον ἀνιείσης τῆς γῆς. ⟨303⟩ ἥ τ' ἀνάγκη πολλὰ διὰ τὰς χρείας ἐκαινούργει, καὶ τὰς ἀπορίας οὐκ ἐλάττους εἶναι συνέβαινεν αὐτῷ τῷ βασιλεῖ, τῶν τε φόρων οὓς ἐλάμβανεν ἀπὸ τῆς γῆς ἀφῃρημένῳ, καὶ τὰ χρήματα δεδαπανηκότι πρὸς φιλοτιμίαν ὧν τὰς πόλεις ἐπεσκεύαζεν. ⟨304⟩ ἦν τ' οὐδὲν ὅ τι καὶ βοηθείας ἄξιον ἐδόκει,

προκατειληφότος τοῦ κακοῦ καὶ μῖσος εἰς αὐτὸν ἐκ τῶν ἀρχομένων· τὸ γὰρ οὐκ εὖ πρᾶττον φιλαίτιον ἀεὶ κατὰ τῶν προεστηκότων.

⟨305⟩ ἐν τοιούτοις ὢν διενοεῖτο βοηθεῖν τῷ καιρῷ. 2
χαλεπὸν δ' ἦν, οὔτε τῶν πλησίον ἐχόντων ἀποδίδοσθαι σιτία τῷ μηδ' αὐτοὺς ἐλάττω πεπονθέναι, χρημάτων τ' οὐκ ὄντων, εἰ καὶ δυνατὸν ὀλίγων ἐπὶ πολλοῖς εὐπορηθῆναι. ⟨306⟩ καλῶς μέντοι νομίζων ἔχειν πάντως εἰς τὴν βοήθειαν μὴ ἀμελεῖν, τὸν ὄντα κόσμον ἐν τοῖς βασιλείοις αὐτοῦ συνέκοψεν ἀργυρίου καὶ χρυσίου, μήτε τῆς ἐν ταῖς κατασκευαῖς ἐπιμελείας μήτ' εἴ τι τέχνῃ τίμιον ἦν, τούτου φεισάμενος. ⟨307⟩ ἔπεμπε δ' ἐπ' Αἰγύπτου τὰ χρήματα, Πετρωνίου τὴν ἐπαρχίαν παρὰ Καίσαρος εἰληφότος. οὗτος οὐκ ὀλίγων ἐπ' αὐτὸν καταπεφευγότων διὰ τὰς αὐτὰς χρείας, ἰδίᾳ τε φίλος ὢν Ἡρώδῃ καὶ διασώσασθαι θέλων τοὺς ὑπ' αὐτῷ, πρώτοις μὲν ἔδωκεν ἐξάγειν τὸν σῖτον, εἰς ἅπαντα δὲ κατὰ τὴν ὠνὴν καὶ τὸν ἔκπλουν συνήργησεν, ὡς μέγα μέρος ἢ τὸ πᾶν γενέσθαι ταύτης τῆς βοηθείας. ⟨308⟩ ὁ γὰρ Ἡρώδης, τούτων ἀφικομένων ἐν ἀφορμῇ τὴν ἐπιμέλειαν τὴν αὐτοῦ προστιθείς, οὐ μόνον ἀντιμετέστησε τὰς γνώμας τῶν πρότερον χαλεπῶς ἐχόντων, ἀλλὰ καὶ μεγίστην ἐποιήσατο τὴν ἐπίδειξιν τῆς εὐνοίας καὶ τῆς προστασίας. ⟨309⟩ πρῶτον μὲν γὰρ ὅσοις οἷόν τε καὶ δι' αὐτῶν τὰ περὶ τὰς τροφὰς ἐκπονεῖν ἔνειμε τοῦ σίτου, τὴν ἐξέτασιν ἀκριβεστάτην ποιούμενος· ἔπειτα πολλῶν ὄντων οἳ κατὰ γῆρας ἤ τινα προσοῦσαν ἄλλην ἀσθένειαν οὐχ ἱκανῶς εἶχον αὐτοῖς παρασκευάζειν τὰ σιτία, προυνόει καταστήσας ἀρτοποιοὺς καὶ παρέχων ἑτοίμας τὰς τροφάς. ⟨310⟩ ἐπιμέλειαν δὲ καὶ τοῦ μὴ διαχειμάσαι μετὰ

κινδύνων αὐτοὺς ἐποιήσατο, συγκατειληφυίας καὶ τῆς περὶ τὰς ἐσθῆτας ἀπορίας, ἐφθαρμένων καὶ παντάπασιν ἐξαναλωθέντων τῶν βοσκημάτων, ὡς οὔτ' ἐρίων εἶναι χρῆσιν οὔτε τῶν ἄλλων σκεπασμάτων. ⟨311⟩ ἐκποριςθέντων δ' αὐτῷ καὶ τούτων, ταῖς πλησίον ἤδη πόλεσιν ἐπεβάλλετο τὰς ὠφελείας παρέχειν, σπέρματα τοῖς ἐν Συρίᾳ διδούς. καὶ τοῦτ' ὤνησεν οὐχ ἧττον αὐτόν, εὐστοχηθείσης εἰς εὐφορίαν τῆς χάριτος, ὡς ἅπασιν ἱκανὰ τὰ περὶ τὰς τροφὰς γενέσθαι. ⟨312⟩ τὸ δὲ σύμπαν ἀμήτου περὶ τὴν γῆν ὑποφανέντος, οὐκ ἔλαττον ἢ πέντε μυριάδας ἀνθρώπων, οὓς αὐτὸς ἔθρεψε καὶ περιεποίησεν, εἰς τὴν χώραν διέπεμψε, καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ κακωθεῖσαν αὐτῷ τὴν βασιλείαν ὑπὸ πάσης φιλοτιμίας καὶ σπουδῆς ἀναλαβὼν οὐχ ἥκιστα καὶ τοὺς πέριξ, ἐν ταῖς αὐταῖς κακοπαθείαις ὄντας, ἐπεκούφισεν. ⟨313⟩ οὐ γάρ ἐσθ' ὅστις ὑπὸ χρείας ἐντυχὼν ἀπελείφθη μὴ βοήθειαν εὑρέσθαι κατὰ τὴν ἀξίαν, ἀλλὰ καὶ δῆμοι καὶ πόλεις, καὶ τῶν ἰδιωτῶν ὅσοις ἀπορία διὰ τὸ πλειόνων προΐστασθαι συνετύγχανεν, ἐπ' αὐτὸν καταφεύγοντες εἶχον ὧν ἐδεήθησαν, ⟨314⟩ ὥστε γενέσθαι λογιζομένῳ τοὺς μὲν ἔξω τῆς ἀρχῆς δοθέντας σίτου κόρους μυρίους (ὁ δὲ κόρος δύναται μεδίμνους Ἀττικοὺς δέκα), τοὺς δ' εἰς αὐτὴν τὴν βασιλείαν περὶ ὀκτακισμυρίους. ⟨315⟩ ταύτην δ' αὐτοῦ τὴν ἐπιμέλειαν καὶ τὴν τῆς χάριτος εὐκαιρίαν οὕτως ἐν αὐτοῖς τε τοῖς Ἰουδαίοις ἰσχῦσαι συνέβη καὶ διαβοηθῆναι παρὰ τοῖς ἄλλοις, ὥστε τὰ μὲν πάλαι μίση κινηθέντα διὰ τὸ παραχαράττειν ἔνια τῶν ἐθῶν καὶ τῆς βασιλείας ἐξαιρεθῆναι τοῦ παντὸς ἔθνους, ἀντικατάλλαγμα δὲ φαίνεσθαι τὴν ἐν τῇ βοηθείᾳ τῶν δεινοτάτων φιλοτιμίαν. ⟨316⟩ εὔκλεια δὲ καὶ παρὰ τῶν ἔξωθεν ἦν,

καὶ δοκεῖ τὰ δυσχερῆ συμβῆναι μὲν αὐτῷ μείζω λόγου, κακώσαντα δὲ τὴν βασιλείαν οὐχ ἥκιστα πρὸς εὐδοξίαν ὠφελῆσαι. τὸ γὰρ ἐν ταῖς ἀπορίαις μεγαλόψυχον παρὰ δόξαν ἐπιδειξάμενος ἀντιμετέστησε τοὺς ὄχλους, ὡς ἐξ ὑπαρχῆς δοκεῖν οὐχ οἷον ἡ πεῖρα τῶν πάλαι γεγενημένων, ἀλλ' οἷον ἡ μετὰ τῆς χρείας ἐπιμέλεια παρεστήσατο.

⟨317⟩ περὶ δὲ τὸν χρόνον ἐκεῖνον καὶ συμμαχικὸν 3
ἔπεμψε Καίσαρι πεντακοσίους ἐπιλέκτους τῶν σωματοφυλάκων, οὓς Γάλλος Αἴλιος ἐπὶ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν ἦγεν, εἰς πολλὰ χρησίμους αὐτῷ γενομένους. ⟨318⟩ πάλιν οὖν αὐτῷ τῶν πραγμάτων πρὸς ἐπίδοσιν εὐθηνουμένων, βασίλειον ἐξῳκοδόμει περὶ τὴν ἄνω πόλιν, ὑπερμεγέθεις οἴκους ἐγείρων καὶ κόσμῳ κατασκευάζων πολυτελεστάτῳ χρυσοῦ καὶ λίθων καὶ περιαλειμμάτων, ὡς ἕκαστον αὐτῶν κλισίας μὲν ἔχειν παμπόλλους ἄνδρας ὑποδέχεσθαι, κατὰ τὰ μέτρα δὲ καὶ τὰς προσηγορίας· ὁ μὲν γὰρ Καίσαρος ὁ δὲ Ἀγρίππα ἐκέκλητο. ⟨319⟩ προσελάμβανε δὲ καὶ γάμον αὐτῷ, κινηθεὶς ἐξ ἐρωτικῆς ἐπιθυμίας, μηδένα τοῦ κατὰ τὴν οἰκείαν ἡδονὴν ζῆν ὑπολογισμὸν ποιούμενος. ἀρχὴ δ' αὐτῷ τῶν γάμων ἐγένετο τοιάδε. ⟨320⟩ Σίμων ἦν Ἱεροσολυμίτης, υἱὸς Βοηθοῦ τινὸς Ἀλεξανδρέως, ἱερεὺς ἐν τοῖς γνωρίμοις, εἶχε δὲ θυγατέρα καλλίστην τῶν τότε νομιζομένην. ⟨321⟩ ὄντος οὖν λόγου παρὰ τοῖς Ἱεροσολυμίταις περὶ αὐτῆς, τὸ μὲν πρῶτον ὑπὸ τῆς ἀκοῆς κεκινῆσθαι τὸν Ἡρώδην συνέβαινεν, ὡς δὲ καὶ θεασάμενον ἡ τῆς παιδὸς ἐξέπληττεν ὥρα, τὸ μὲν ἐπ' ἐξουσίας χρώμενον διατελεῖν ἅπαν ἀπεδοκίμαζεν, ὑποπτεύων, ὅπερ ἦν, εἰς βίαν καὶ τυραννίδα διαβληθήσεσθαι, βέλτιον δ' ᾤετο γάμῳ τὴν κόρην λαβεῖν.

⟨322⟩ καὶ τοῦ Σίμωνος ὄντος ἀδοξοτέρου μὲν ἢ πρὸς οἰκειότητα, μείζονος δ' ἢ καταφρονεῖσθαι, τὸν ἐπιεικέστερον τρόπον μετῄει τὴν ἐπιθυμίαν, αὔξων αὐτοὺς καὶ τιμιωτέρους ἀποφαίνων. αὐτίκα γοῦν Ἰησοῦν μὲν τὸν τοῦ Φάβητος ἀφαιρεῖται τὴν ἀρχιερωσύνην, Σίμωνα δὲ καθίστησιν ἐπὶ τῆς τιμῆς, καὶ τὸ κῆδος πρὸς αὐτὸν συνάπτεται.

4 ⟨323⟩ τελεσθέντος δὲ αὐτῷ τοῦ γάμου, προσκατεσκευάσατο φρούριον ἐπὶ τῶν τόπων ἐν οἷς ἐνίκα Ἰουδαίους, ὅτε τῆς ἀρχῆς ἐκπεσόντος Ἀντίγονος ἐπὶ τῶν πραγμάτων ἦν. ⟨324⟩ τοῦτο δὲ τὸ φρούριον ἀπέχει μὲν Ἱεροσολύμων περὶ ἑξήκοντα σταδίους, φύσει δ' ὀχυρὸν καὶ πρὸς κατασκευὴν ἐπιτηδειότατον. ἔστι γὰρ ἐγγὺς ἐπιεικῶς κολωνός, εἰς ὕψος ἀνιὼν χειροποίητον, ὡς εἶναι μαστοειδῆ τὴν περιφοράν, διείληπται δὲ κυκλοτερέσι πύργοις, ὀρθίαν ἔχων ἄνοδον, ξεσταῖς βαθμῖσιν ἐξῳκοδομημένην εἰς διακοσίας. ἐντὸς δ' αὐτοῦ καταγωγαὶ βασίλειοι πολυτελεῖς, εἰς ἀσφάλειαν ὁμοῦ καὶ κόσμον πεποιημέναι· ⟨325⟩ περὶ δὲ τὴν βάσιν τοῦ λόφου διατριβαὶ κατασκευῆς ἀξιοθεάτου, τά τ' ἄλλα καὶ τῆς εἰσαγωγῆς τῶν ὑδάτων (οὐ γὰρ οὗτος ὁ τόπος ἔσχηκεν) ἐκ μακροῦ καὶ διὰ πλειόνων ἀναλωμάτων πεποιημένης. τὰ δ' ἐπίπεδα περιῳκοδόμηται πόλεως οὐδεμιᾶς ἐλάττω, τὸν λόφον ἀκρόπολιν ἔχοντα τῆς ἄλλης οἰκήσεως.

5 ⟨326⟩ πάντων δ' αὐτῷ προκεχωρηκότων εἰς δέον ὧν ἠλπίκει, τὰς μὲν ἐν αὐτῇ τῇ βασιλείᾳ ταραχὰς οὐδ' ὁπωσοῦν δι' ὑποψίας εἶχεν, ἑκατέρωθεν τοὺς ὑπηκόους παραστησάμενος, φόβῳ μὲν ὢν ἀπαραίτητος εἰς τὰς τιμωρίας, τὴν ἐπιμέλειαν δὲ μεγαλόψυχος ἐν ταῖς περιπετείαις εὑρίσκετο. ⟨327⟩ περιεβάλλετο δὲ τὴν ἔξωθεν

ἀσφάλειαν, ὥσπερ ἐπιτείχισμα τοῦτο τοῖς ἀρχομένοις αὐτοῦ ποιούμενος. πόλεσι μὲν γὰρ ὡμίλει δεξιῶς καὶ φιλανθρώπως, καὶ τοὺς δυνάστας ἐθεράπευεν εὐκαιρίαις ὧν ἑκάστους ἐδωρεῖτο μείζους τὰς χάριτας ἐμποιῶν, καὶ τὸ μεγαλόψυχον φύσει πρὸς τὴν βασιλείαν εὐπρεπῶς ἔχων, ὥστ' αὐτῷ πάντα διὰ πάντων αὔξεσθαι πρὸς τὸ πλέον ἀεὶ προχωρούντων. ⟨328⟩ ὑπὸ δὲ τῆς εἰς τοῦτο φιλοτιμίας καὶ τῆς θεραπείας ἣν ἐθεράπευε Καίσαρα καὶ Ῥωμαίων τοὺς πλεῖστον δυναμένους, ἐκβαίνειν τῶν ἐθῶν ἠναγκάζετο καὶ πολλὰ τῶν νομίμων παραχαράττειν, πόλεις τε κτίζων ὑπὸ φιλοτιμίας καὶ ναοὺς ἐγείρων, οὐκ ἐν τῇ τῶν Ἰουδαίων ⟨329⟩ (οὐδὲ γὰρ ἂν ἠνέσχοντο, τῶν τοιούτων ἀπηγορευμένων ἡμῖν, ὡς ἀγάλματα καὶ τύπους μεμορφωμένους τιμᾶν εἰς τὸν Ἑλληνικὸν τρόπον), τὴν δ' ἔξω χώραν καὶ τὰς πόλεις οὕτω κατεσκευάζετο, ⟨330⟩ Ἰουδαίοις μὲν ἀπολογούμενος μὴ καθ' αὑτὸν ἀλλ' ἐξ ἐντολῆς καὶ προσταγμάτων ταῦτα ποιεῖν, Καίσαρι δὲ καὶ Ῥωμαίοις τὸ μηδὲ τῶν οἰκείων ἐθῶν ὅσον τῆς ἐκείνων τιμῆς ἐστοχάσθαι προφασιζόμενος, αὑτὸς μέντοι τὸ σύμπαν αὑτοῦ στοχαζόμενος, ἢ καὶ φιλοτιμούμενος μείζω τὰ μνημεῖα τῆς ἀρχῆς τοῖς αὖθις ὑπολιπέσθαι. ὅθεν καὶ περὶ τὰς ἐπισκευὰς τῶν πόλεων ἐκεκίνητο, καὶ πλείστας εἰς τοῦτο τὰς δαπάνας ἐποιεῖτο.

⟨331⟩ κατιδὼν δὲ καὶ πρὸς τῇ θαλάττῃ χωρίον 6
ἐπιτηδειότατον δέξασθαι πόλιν, ὃ πάλαι Στράτωνος ἐκαλεῖτο πύργος, τῇ τε διαγραφῇ μεγαλοπρεπῶς ἐπεβάλετο καὶ τοῖς οἰκοδομήμασιν, ἀνιστὰς ἅπασαν οὐ παρέργως ἀλλ' ἐκ λευκῆς πέτρας, καὶ διακοσμῶν βασιλείοις τε πολυτελεστάτοις καὶ διαίταις πολιτικαῖς,

§ 331 = Bell. Iud. I 21. 5.

⟨332⟩ τὸ δὲ μέγιστον καὶ πλείστην ἐργασίαν παρασχόν, ἀκλύστῳ λιμένι, μέγεθος μὲν κατὰ τὸν Πειραιᾶ, καταγωγὰς δ' ἔνδον ἔχοντι καὶ δευτέρους ὑφόρμους, τῇ δὲ δομήσει περίβλεπτον, ὅτι μηδ' ἐκ τοῦ τόπου τὴν ἐπιτηδειότητα τῆς μεγαλουργίας εἶχεν, ἀλλ' ἐπεισάκτοις καὶ πολλαῖς ἐξετελειώθη ταῖς δαπάναις. ⟨333⟩ κεῖται μὲν γὰρ ἡ πόλις ἐν τῇ Φοινίκῃ, κατὰ τὸν εἰς Αἴγυπτον παράπλουν, Ἰόπης μεταξὺ καὶ Δώρων. πολισμάτια ταῦτ' ἐστὶ παράλια, δύσορμα διὰ τὰς κατὰ λίβα προσβολάς, αἳ τὰς ἐκ τοῦ πόντου θῖνας ἐπὶ τὴν ἠόνα σύρουσαι καταγωγὴν οὐ μειλίχιον διδόασιν, ἀλλ' ἔστιν ἀναγκαῖον ἀποσαλεύειν τὰ πολλὰ τοὺς ἐμπόρους ἐπ' ἀγκύρας. ⟨334⟩ τοῦτο τὸ δύσθετον τῆς χώρας διορθούμενος, περιγράψας τὸν κύκλον τοῦ λιμένος ἐφ' ὅσον ἦν αὔταρκες πρὸς τῇ χέρσῳ μεγάλοις στόλοις ἐνορμεῖσθαι, λίθους ὑπερμεγέθεις καθίει τὸ βάθος εἰς ὀργυιὰς εἴκοσιν. πεντήκοντα ποδῶν ἦσαν οἱ πλείους τὸ μῆκος, καὶ πλάτος οὐκ ἔλαττον δεκαοκτώ, τὸ βάθος δ' ἐννέα. τούτων οἳ μὲν μείζους οἳ δ' ἐλάττους· ⟨335⟩ ἡ δὲ ἐνδόμησις, ὅσην ἐνεβάλετο κατὰ τῆς θαλάττης, εἰς διακοσίους πόδας. τούτων τὸ μὲν ἥμισυ προβέβλητο ταῖς κυματωγαῖς ὡς ἀπομάχεσθαι περικλώμενον ἐκεῖ τὸν κλύδωνα (προκυμία γοῦν ἐκαλεῖτο), τὸ δὲ λοιπὸν περιεῖχε λίθινον τεῖχος πύργοις διειλημμένον, ⟨336⟩ ὧν ὁ μέγιστος Δροῦσος ὀνομάζεται, πάνυ καλόν τι χρῆμα, τὴν προσηγορίαν εἰληφὼς ἀπὸ Δρούσου τοῦ Καίσαρος προγόνου, τελευτήσαντος νέου. ⟨337⟩ ψαλίδες δ' ἐνεπεποίηντο συνεχεῖς, καταγωγαὶ τοῖς ναυτίλοις· τὸ δὲ πρὸ αὐτῶν ἀπόβασις πλατεῖ κύκλῳ περιεστεφάνωκε τὸν πάντα λιμένα, περίπατος

§ 334 = Bell. Iud. I 21. 6. § 337 = Bell. Iud. I 21. 7.

τοῖς θέλουσιν ἥδιστος. ὁ δ' εἴσπλους καὶ τὸ στόμα πεποίηται πρὸς βορρᾶν, ὃς ἀνέμων αἰθριώτατος. ⟨338⟩ βάσις δὲ τοῦ περιβόλου παντὸς ἐν ἀριστερᾷ μὲν εἰσπλεόντων πύργος νεναγμένος ἐπὶ πολὺ στερρῶς ἀντέχειν, κατὰ δεξιὰν δὲ δύο λίθοι μεγάλοι καὶ τοῦ κατὰ θάτερα πύργου μείζους, ὀρθοὶ δὲ καὶ συνεζευγμένοι. ⟨339⟩ περίκεινται δ' ἐν κύκλῳ τὸν λιμένα λειοτάτου λίθου κατασκευῇ συνεχεῖς οἰκήσεις, κἂν τῷ μέσῳ κολωνός τις, ἐφ' οὗ νεὼς Καίσαρος ἄποπτος τοῖς εἰσπλέουσιν, ἔχων ἀγάλματα, τὸ μὲν Ῥώμης τὸ δὲ Καίσαρος. ἥ τε πόλις αὐτὴ Καισάρεια καλεῖται, καλλίστης καὶ τῆς ὕλης καὶ τῆς κατασκευῆς τετυχηκυῖα. ⟨340⟩ τὰ δ' ὑπ' αὐτὴν ὑπόνομοί τε καὶ λαῦραι πραγματείαν οὐκ ἐλάττω τῶν ὑπερῳκοδομημένων ἔχουσαι. τούτων αἳ μὲν κατὰ σύμμετρα διαστήματα φέρουσιν εἰς τὸν λιμένα καὶ τὴν θάλατταν, μία δ' ἐγκαρσία πάσας ὑπέζωκεν, ὡς τούς τ' ὄμβρους εὐμαρῶς καὶ τὰ λύματα τῶν οἰκητόρων συνεκδίδοσθαι, τήν τε θάλατταν, ὅταν ἔξωθεν ἐπείγηται, διαρρεῖν καὶ τὴν σύμπασαν ὑποκλύζειν πόλιν. ⟨341⟩ κατεσκεύασε δ' ἐν αὐτῇ καὶ θέατρον ἐκ πέτρας, καὶ πρὸς τῷ νοτίῳ τοῦ λιμένος ὄπισθεν ἀμφιθέατρον, πολὺν ὄχλον ἀνθρώπων δέχεσθαι δυνάμενον καὶ κείμενον ἐπιτηδείως ἀποπτεύειν εἰς τὴν θάλατταν. ἡ μὲν δὴ πόλις οὕτως ἐξετελέσθη δωδεκέτει χρόνῳ, καὶ ταῖς ἐργασίαις οὐκ ἐγκαμόντος καὶ ταῖς δαπάναις ἐπαρκέσαντος τοῦ βασιλέως.

⟨342⟩ ἐπὶ τοιούτοις δ' ὤν, καὶ τῆς Σεβαστῆς ἤδη 10
πεπολισμένης, ἔγνω τοὺς παῖδας αὐτοῦ πέμπειν εἰς Ῥώμην, Ἀλέξανδρον καὶ Ἀριστόβουλον, ἐντευξομένους Καίσαρι. ⟨343⟩ τούτοις ἀνελθοῦσι καταγωγὴ μὲν ἦν

ὁ *Πωλίωνος* οἶκος, ἀνδρὸς τῶν μάλιστα σπουδασάντων περὶ τὴν *Ἡρώδου* φιλίαν, ἐφεῖτο δὲ κἂν τοῖς *Καίσαρος* κατάγεσθαι· καὶ γὰρ ἐδέξατο μετὰ πάσης φιλανθρωπίας τοὺς παῖδας, καὶ δίδωσιν *Ἡρώδῃ* τὴν βασιλείαν ὅτῳ βούλεται βεβαιοῦν τῶν ἐξ αὑτοῦ γεγονότων, καὶ χώραν ἔτι τόν τε *Τράχωνα* καὶ *Βαταναίαν* καὶ *Αὐρανῖτιν*. ἔδωκε δὲ διὰ τοιαύτην αἰτίαν. ⟨344⟩ *Ζηνόδωρός* τις ἐμεμίσθωτο τὸν οἶκον τοῦ *Λυσανίου*. τούτῳ τὰ μὲν κατὰ τὰς προσόδους οὐκ ἤρκει, ληστήρια δ᾽ ἔχων ἐν τῷ *Τράχωνι* πλείω τὴν πρόσοδον ἔφερεν. οἰκοῦσι γὰρ ἄνδρες ἐξ ἀπονοίας ζῶντες τοὺς τόπους, οἳ τὰ *Δαμασκηνῶν* ἐλῄζοντο· καὶ *Ζηνόδωρος* οὔτ᾽ εἶργεν αὐτός τε τῶν ὠφελειῶν ἐκοινώνει. ⟨345⟩ κακῶς δὲ πάσχοντες οἱ πλησιόχωροι *Οὐάρρωνος* κατεβόων τοῦ τότε ἡγεμονεύοντος, καὶ γράφειν ἠξίουν *Καίσαρι* τοῦ *Ζηνοδώρου* τὴν ἀδικίαν. *Καῖσαρ* δ᾽ ἀνενεχθέντων τούτων ἀντέγραφεν ἐξελεῖν τὰ ληστήρια, τὴν δὲ χώραν *Ἡρώδῃ* προσνέμειν, ὡς διὰ τῆς ἐπιμελείας τῆς ἐκείνου μηκέτ᾽ ἂν ὀχληρῶν τῶν περὶ τὸν *Τράχωνα* γενομένων τοῖς πλησίον. ⟨346⟩ οὐδὲ γὰρ ῥᾴδιον ἦν ἐπισχεῖν αὐτούς, ἐν ἔθει τὸ ληστεύειν πεποιημένους καὶ βίον οὐκ ἄλλοθεν ἔχοντας· οὔτε γὰρ πόλις αὐτοῖς οὔτε κτῆσις ἀγρῶν ὑπῆρχεν, ὑποφυγαὶ δὲ κατὰ τῆς γῆς καὶ σπήλαια καὶ κοινὴ μετὰ τῶν βοσκημάτων δίαιτα. μεμηχάνηνται δὲ καὶ συναγωγὰς ὑδάτων καὶ προπαρασκευὰς σιτίων, καὶ δύνανται πλεῖστον ἐξ ἀφανοῦς ἀντέχειν. ⟨347⟩ αἵ γε μὴν εἴσοδοι στεναὶ καὶ καθ᾽ ἕνα παρερχομένων, τὰ δ᾽ ἔνδον ἀπίστως μεγάλα καὶ πρὸς εὐρυχωρίαν ἐξειργασμένα· τὸ δ᾽ ὑπὲρ τὰς οἰκήσεις ἔδαφος οὐχ ὑψηλόν, ἀλλ᾽ οἷον ἐξ ἐπιπέδου. πέτρα δὲ τὸ σύμπαν σκληρὰ καὶ δύσοδος, εἰ

μὴ τρίβῳ χρῷτό τις ἐξ ὁδηγίας· οὐδὲ γὰρ αὗται κατ' ὀρθόν, ἀλλὰ πολλὰς ἕλικας ἐξελίττονται. ⟨348⟩ τούτοις, ἐπειδὴ τῶν εἰς τοὺς πλησίον κακουργημάτων ἐκωλύοντο, κατ' ἀλλήλων ἦν ὁ τῆς λῃστείας τρόπος, ὡς μηδὲν ἀνομίας ἐν τούτῳ λελεῖφθαι. λαβὼν δὲ τὴν χάριν Ἡρώδης παρὰ Καίσαρος, καὶ παρελθὼν εἰς τὴν χώραν, ὁδηγῶν ἐμπειρίᾳ τούς τε πονηρευομένους αὐτῶν κατέπαυσε καὶ τοῖς πέριξ ἀδεᾶ τὴν εἰρήνην παρέσχεν.

⟨349⟩ ὁ δὲ Ζηνόδωρος ἀχθόμενος πρῶτον μὲν ἐπὶ 2
τῇ τῆς ἐπαρχίας ἀφαιρέσει, μᾶλλον δὲ καὶ φθόνῳ τὴν ἀρχὴν Ἡρώδου μετειληφότος, ἀνῆλθεν εἰς Ῥώμην κατηγορήσων αὐτοῦ. κἀκεῖνος μὲν ἄπρακτος ἀναστρέφει, ⟨350⟩ πέμπεται δ' Ἀγρίππας τῶν πέραν Ἰονίου διάδοχος Καίσαρι· καὶ τούτῳ περὶ Μυτιλήνην χειμάζοντι συντυχὼν Ἡρώδης (ἦν γὰρ εἰς τὰ μάλιστα φίλος καὶ συνήθης) εἰς τὴν Ἰουδαίαν πάλιν ἀναστρέφει. ⟨351⟩ Γαδαρέων δέ τινες ἐπ' Ἀγρίππαν ἦλθον κατηγοροῦντες Ἡρώδου, καὶ τούτους ἐκεῖνος, οὐδὲ λόγον αὐτοῖς δούς, ἀναπέμπει τῷ βασιλεῖ δεσμίους. οἵ τ' Ἄραβες καὶ πάλαι δυσμενῶς ἔχοντες πρὸς τὴν ἀρχὴν τὴν Ἡρώδου διεκεκίνηντο, καὶ στασιάζειν ἐπεχείρουν αὐτῷ τὰ πράγματα τότε, καὶ μετ' αἰτίας, ὡς ἐδόκουν, εὐλογωτέρας. ⟨352⟩ ὁ γὰρ Ζηνόδωρος ἀπογιγνώσκων ἤδη τῶν καθ' αὑτόν, ἔφθη τῆς ἐπαρχίας μέρος τι τὴν Αὐρανῖτιν αὐτοῖς ἀποδόσθαι ταλάντων πεντήκοντα. ταύτης ἐμπεριεχομένης τῇ δωρεᾷ Καίσαρος, ὡς μὴ δικαίως ἀφαιρούμενοι διημφισβήτουν, πολλάκις μὲν ταῖς καταδρομαῖς καὶ τῷ βιάζεσθαι θέλειν, ἄλλοτε δὲ καὶ πρὸς δικαιολογίαν ἰόντες. ⟨353⟩ ἀνέπειθον δὲ καὶ τοὺς ἀπόρους τῶν στρατιωτῶν, καὶ δυσμενεῖς ἦσαν,

ἐλπίζοντες ἀεὶ καὶ πρὸς τὸν νεωτερισμὸν ἐνδιδόντες, ᾧ μάλιστα χαίρουσιν οἱ κακῶς πράττοντες τῷ βίῳ. ταῦτ' ἐκ μακροῦ πραττόμενα γιγνώσκων Ἡρώδης ὅμως οὐκ εἰς τὸ δυσμενὲς ἀλλ' ἐξ ἐπιλογισμοῦ παρηγόρει, ταῖς ταραχαῖς οὐκ ἀξιῶν ἀφορμὰς ἐνδιδόναι.

3 ⟨354⟩ ἤδη δ' αὐτοῦ τῆς βασιλείας ἑπτακαιδεκάτου παρελθόντος ἔτους Καῖσαρ εἰς Συρίαν ἀφίκετο. καὶ τότε τῶν Γάδαρα κατοικούντων οἱ πλεῖστοι κατεβόων Ἡρώδου, βαρὺν αὐτὸν ἐν τοῖς ἐπιτάγμασι καὶ τυραννικὸν εἶναι. ⟨355⟩ ταῦτα δ' ἀπετόλμων μάλιστα μὲν ἐγκειμένου καὶ διακινοῦντος αὐτοὺς Ζηνοδώρου, καὶ παρασχόντος ὅρκους ὡς οὐκ ἐγκαταλείψει μὴ πάντα τρόπον ἀφελέσθαι μὲν τῆς Ἡρώδου βασιλείας, προσθήσειν δὲ τῇ διοικήσει τῇ Καίσαρος. ⟨356⟩ τούτοις ἀναπεισθέντες οἱ Γαδαρεῖς οὐ μικρὰν καταβοὴν ἐποιήσαντο, θράσει τοῦ μηδὲ τοὺς ὑπ' Ἀγρίππα παραδοθέντας ἐν τιμωρίᾳ γενέσθαι, διαφέντος Ἡρώδου καὶ μηδὲν κακὸν εἰργασμένου· καὶ γάρ, εἴ τις ἄλλος, ἐδόκει δυσπαραίτητος μὲν ἐπὶ τοῖς οἰκείοις, μεγαλόψυχος δ' ἐπὶ τοῖς ἀλλοτρίοις ἁμαρτόντας ἀφιέναι. ⟨357⟩ κατηγορούντων οὖν ὕβρεις καὶ ἁρπαγὰς καὶ κατασκαφὰς ἱερῶν, ὁ μὲν Ἡρώδης ἀταρακτήσας ἕτοιμος ἦν εἰς τὴν ἀπολογίαν, ἐδεξιοῦτο δὲ Καῖσαρ αὐτόν, οὐδὲν ὑπὸ τῆς ταραχῆς τοῦ πλήθους μεταβαλὼν τῆς εὐνοίας. ⟨358⟩ καὶ κατὰ μὲν τὴν πρώτην ἡμέραν οἱ περὶ τούτων ἐρρήθησαν λόγοι, ταῖς δ' ἑξῆς οὐκέτι προῆλθεν ἡ διάγνωσις· οἱ γὰρ Γαδαρεῖς ὁρῶντες τὴν ῥοπὴν αὐτοῦ τε Καίσαρος καὶ τοῦ συνεδρίου, καὶ προσδοκήσαντες, ὅπερ ἦν εἰκός, ἐκδοθήσεσθαι τῷ βασιλεῖ, κατὰ φόβον αἰκίας οἳ μὲν ἀπέσφαττον αὐτοὺς ἐν τῇ νυκτί, τινὲς δὲ καθ' ὕψους ἀφίεσαν, ἄλλοι δ' εἰς τὸν ποταμὸν ἐμπίπτοντες

ἑκοντὶ διεφθείροντο. ⟨359⟩ ταῦτα δ' ἐδόκει κατάγνωσις εἶναι τῆς προπετείας καὶ ἁμαρτίας· ὅθεν οὐδὲν μελλήσας ὁ Καῖσαρ ἀπέλυε τῶν αἰτιῶν Ἡρώδην. ἐπισυμπίπτει δ' οὐ μέτριον εὐτύχημα τοῖς ἤδη γεγονόσιν· ὁ γὰρ Ζηνόδωρος ῥαγέντος αὐτῷ τοῦ σπλάγχνου, καὶ πολλοῦ κατὰ τὴν ἀσθένειαν ὑποχωροῦντος αἵματος, ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆς Συρίας ἐκλείπει τὸν βίον. ⟨360⟩ Καῖσαρ δὲ καὶ τὴν τούτου μοῖραν, οὐκ ὀλίγην οὖσαν, Ἡρώδῃ δίδωσιν, ἣ μεταξὺ τοῦ Τράχωνος καὶ τῆς Γαλιλαίας ἦν, Οὐλάθαν καὶ Πανειάδα καὶ τὴν πέριξ χώραν. ἐγκαταμίγνυσι δ' αὐτὸν καὶ τοῖς ἐπιτροπεύουσι τῆς Συρίας, ἐντειλάμενος μετὰ τῆς ἐκείνου γνώμης τὰ πάντα ποιεῖν. ⟨361⟩ τό τε σύνολον εἰς τοῦτο προῆλθεν εὐτυχίας ὥστε δύο τούτων τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν διεπόντων, τοσήνδε τὸ μέγεθος οὖσαν, Καίσαρος καὶ μετ' αὐτὸν Ἀγρίππα κατὰ τὴν πρὸς αὐτὸν εὔνοιαν, Καῖσαρ μὲν οὐδένα μετ' Ἀγρίππαν Ἡρώδου προυτίμησεν, Ἀγρίππας δὲ μετὰ Καίσαρα πρῶτον ἀπεδίδου φιλίας τόπον Ἡρώδῃ. ⟨362⟩ τοσαύτης δ' ἐχόμενος παρρησίας τῷ μὲν ἀδελφῷ Φερώρᾳ παρὰ Καίσαρος ᾐτήσατο τετραρχίαν, αὐτὸς ἀπονείμας ἐκ τῆς βασιλείας πρόσοδον ἑκατὸν ταλάντων, ὡς, εἴ καί τι πάσχοι, τὰ κατ' ἐκεῖνον ἀσφαλῶς ἔχειν, καὶ μὴ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ κρατεῖν. ⟨363⟩ Καίσαρα δ' ἐπὶ θάλατταν προπέμψας, ὡς ἐπανῆκεν, ἐν τῇ Ζηνοδώρου περικαλλέστατον αὐτῷ ναὸν ἐγείρει πέτρας λευκῆς, πλησίον τοῦ Πανείου καλουμένου. ⟨364⟩ σπήλαιον ἐν ὄρει περικαλλές ἐστιν, ὑπ' αὐτῷ δὲ γῆς ὀλίσθημα καὶ βάθος ἀπερρωγὸς ἄφατον, ὕδατος ἀκινήτου πλέων, καθύπερθεν δ' ὄρος παμμέγεθες· ὑπὸ δὲ τὸ σπήλαιον ἀνατέλλουσιν αἱ πηγαὶ τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ. τοῦτον ἐπισημότατον

ὄντα τὸν τόπον καὶ τῷ ναῷ προσεκόσμησεν, ὃν ἀφιέρωσε Καίσαρι.

4 ⟨365⟩ τότε καὶ τὸ τρίτον μέρος ἀφῆκε τῶν φόρων τοῖς ἐν τῇ βασιλείᾳ, πρόφασιν μὲν ὡς ἀναλάβοιεν ἐκ τῆς ἀφορίας, τὸ δὲ πλέον ἀνακτώμενος ἔχοντας δυσμενῶς· κατὰ γὰρ τὴν ἐξεργασίαν τῶν τοιούτων ἐπιτηδευμάτων, ὡς ἂν λυομένης αὐτοῖς τῆς εὐσεβείας καὶ μεταπιπτόντων τῶν ἐθῶν, χαλεπῶς ἔφερον, καὶ λόγοι δὲ πάντων ἐγίγνοντο παροξυνομένων ἀεὶ καὶ ταραττομένων. ⟨366⟩ ὁ δὲ καὶ πρὸς τὸ τοιοῦτον πολλὴν ἐπιμέλειαν ἐπῆγεν, ἀφαιρούμενος μὲν τὰς εὐκαιρίας, ἐπιτάττων δ' ἀεὶ γίγνεσθαι πρὸς τοῖς πόνοις· ἦν δ' οὔτε σύνοδος ἐφειμένη τοῖς περὶ τὴν πόλιν οὔτε κοινωνία περιπάτου καὶ διαίτης, ἀλλ' ἐτετήρητο πάντα. καὶ χαλεπαὶ τῶν φωραθέντων ἦσαν αἱ κολάσεις, πολλοὶ δὲ καὶ φανερῶς καὶ λεληθότως εἰς τὸ φρούριον αναγόμενοι, τὴν Ὑρκανίαν, ἐκεῖ διεφθείροντο, κἀν τῇ πόλει κἀν ταῖς ὁδοιπορίαις ἦσαν οἱ τοὺς συνιόντας εἰς ταὐτὸν ἐπισκοποῦντες. ⟨367⟩ ἤδη δέ φασιν οὐδ' αὐτὸν ἀμελεῖν τούτου τοῦ μέρους, ἀλλὰ πολλάκις ἰδιώτου σχῆμα λαμβάνοντα καταμίγνυσθαι νύκτωρ εἰς τοὺς ὄχλους, καὶ πεῖραν αὐτῶν ἣν ἔχουσιν ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς λαμβάνειν. ⟨368⟩ τοὺς μὲν οὖν παντάπασιν ἐξαυθαδιαζομένους πρὸς τὸ μὴ συμπεριφέρεσθαι τοῖς ἐπιτηδεύμασι πάντας ἐπεξῄει τοὺς τρόπους, τὸ δ' ἄλλο πλῆθος ὅρκοις ἠξίου πρὸς τὴν πίστιν ὑπάγεσθαι, καὶ συνηνάγκαζεν αὐτῷ ἐνώμοτον τὴν εὔνοιαν ἦ μὴν διαφυλάξειν ἐπὶ τῆς ἀρχῆς ὁμολογεῖν. ⟨369⟩ οἱ μὲν οὖν πολλοὶ κατὰ θεραπείαν καὶ δέος εἶκον οἷς ἠξίου, τοὺς δὲ φρονήματος μεταποιουμένους καὶ δυσχεραίνοντας ἐπὶ τῷ καταναγκάζεσθαι παντὶ τρόπῳ ἐκποδὼν ἐποι-

εἶτο. ⟨370⟩ συνέπειθε δὲ καὶ τοὺς περὶ Πωλίωνα τὸν Φαρισαῖον καὶ Σαμαίαν καὶ τῶν ἐκείνοις συνδιατριβόντων τοὺς πλείστους ὀμνύειν· οἱ δ' οὔτε συνεχώρησαν οὔθ' ὁμοίως τοῖς ἀρνησαμένοις ἐκολάσθησαν, ἐντροπῆς διὰ τὸν Πωλίωνα τυχόντες. ⟨371⟩ ἀφείθησαν δὲ ταύτης τῆς ἀνάγκης καὶ οἱ παρ' ἡμῖν Ἐσσαῖοι καλούμενοι. γένος δὲ τοῦτ' ἔστιν διαίτῃ χρώμενον τῇ παρ' Ἕλλησιν ὑπὸ Πυθαγόρου καταδεδειγμένῃ. περὶ τούτων μὲν οὖν ἐν ἄλλοις σαφέστερον διέξειμι· ⟨372⟩ τοὺς δὲ Ἐσσηνοὺς ἀφ' οἵας αἰτίας ἐτίμα, μεῖζόν τι φρονῶν ἐπ' αὐτοῖς ἢ κατὰ τὴν θνητὴν φύσιν, εἰπεῖν ἄξιον· οὐ γὰρ ἀπρεπὴς ὁ λόγος φανεῖται τῷ τῆς ἱστορίας γένει, παραδηλῶν καὶ τὴν ὑπὲρ τούτων ὑπόληψιν.

⟨373⟩ ἦν τις τῶν Ἐσσηνῶν Μανάημος ὄνομα, καὶ 5 τἆλλα κατὰ τὴν προαίρεσιν τοῦ βίου καλοκαγαθίᾳ μαρτυρούμενος καὶ πρόγνωσιν ἐκ θεοῦ τῶν μελλόντων ἔχων. οὗτος ἔτι παῖδα τὸν Ἡρώδην εἰς διδασκάλου φοιτῶντα κατιδὼν βασιλέα Ἰουδαίων προσηγόρευσεν. ⟨374⟩ ὁ δ' ἀγνοεῖν ἢ κατειρωνεύεσθαι νομίζων αὐτὸν ἀνεμίμνησκεν ἰδιώτης ὤν. Μανάημος δὲ μειδιάσας ἠρέμα καὶ τύπτων τῇ χειρὶ κατὰ τῶν γλουτῶν, 'ἀλλά τοι καὶ βασιλεύσεις' ἔφη, 'καὶ τὴν ἀρχὴν εὐδαιμόνως ἀπάρξεις· ἠξίωσαι γὰρ ἐκ θεοῦ. καὶ μέμνησο τῶν Μαναήμου πληγῶν, ὥστε καὶ τοῦτό σοι σύμβολον εἶναι τῶν κατὰ τὴν τύχην μεταπτώσεων. ⟨375⟩ ἄριστος γὰρ ὁ τοιοῦτος λογισμός, εἰ καὶ δικαιοσύνην ἀγαπήσειας καὶ πρὸς τὸν θεὸν εὐσέβειαν, ἐπιείκειάν τε πρὸς τοὺς πολίτας· ἀλλ' οὐ γὰρ οἶμαί σε τοιοῦτον ἔσεσθαι, τὸ πᾶν ἐπιστάμενος. ⟨376⟩ εὐτυχίᾳ μὲν γὰρ ὅσον οὐκ ἄλλος διοίσεις, καὶ τεύξει δόξης αἰωνίου, λήθην δ'

εὐσεβείας ἕξεις καὶ τοῦ δικαίου. ταῦτα δ' οὐκ ἂν λάθοι τὸ θεῖον, ἐπὶ τῇ καταστροφῇ τοῦ βίου τῆς ἀντ' αὐτῶν ὀργῆς ἀπομνημονευομένης.' ⟨377⟩ τούτοις αὐτίκα μὲν ἥκιστα τὸν νοῦν προσέσχεν, ἐλπίδι λειπόμενος αὐτῶν, Ἡρώδης· κατὰ μικρὸν δ' ἀρθεὶς ἕως καὶ τοῦ βασιλεύειν καὶ εὐτυχεῖν, ἐν τῷ μεγέθει τῆς ἀρχῆς μεταπέμπεται τὸν Μανάημον, καὶ περὶ τοῦ χρόνου πόσον ἄρξει διεπυνθάνετο. ⟨378⟩ Μανάημος δὲ τὸ μὲν σύμπαν οὐκ εἶπεν· ὡς δὲ σιωπῶντος αὐτοῦ μόνον εἰ δέκα γενήσονται τῆς βασιλείας ἐνιαυτοὶ προσεπύθετο, καὶ εἴκοσι καὶ τριάκοντα εἰπὼν ὅρον οὐκ ἐπέθηκε τῷ τέλει τῆς προθεσμίας. Ἡρώδης δὲ καὶ τούτοις ἀρκεσθεὶς τόν τε Μανάημον ἀφῆκε δεξιωσάμενος, καὶ πάντας ἀπ' ἐκείνου τοὺς Ἐσσηνοὺς τιμῶν διετέλει. ⟨379⟩ ταῦτα μὲν οὖν, εἰ καὶ παράδοξα, δηλῶσαι τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἠξιώσαμεν, καὶ περὶ τῶν παρ' ἡμῖν ἐμφῆναι διότι πολλοὶ τοιούτων ὑπὸ καλοκαγαθίας καὶ τῆς τῶν θείων ἐμπειρίας ἀξιοῦνται.

11 ⟨380⟩ τότε δ' οὖν ὀκτωκαιδεκάτου τῆς Ἡρώδου βασιλείας γεγονότος ἐνιαυτοῦ, μετὰ τὰς προειρημένας πράξεις ἔργον οὐ τὸ τυχὸν ἐπεβάλετο, τὸν νεὼν τοῦ θεοῦ δι' αὑτοῦ κατασκευάσασθαι, μείζω τε τὸν περίβολον καὶ πρὸς ὕψος ἀξιοπρεπέστερον ἐγείρειν, ἡγούμενος ἁπάντων αὐτῷ τῶν πεπραγμένων περισημότατον, ὥσπερ ἦν, ἐκτελεσθήσεσθαι τοῦτο καὶ πρὸς αἰώνιον μνήμην ἀρκέσειν. ⟨381⟩ οὐχ ἕτοιμον δὲ τὸ πλῆθος ἐπιστάμενος οὐδὲ ῥᾴδιον ἔσεσθαι πρὸς τὸ μέγεθος τῆς ἐπιχειρήσεως, ἠξίου λόγῳ προκαταστησάμενος ἐγχειρῆσαι τῷ παντί, καὶ συγκαλέσας αὐτοὺς ἔλεγε τοιάδε. ⟨382⟩ 'τὰ μὲν ἄλλα μοι τῶν κατὰ τὴν βασιλείαν

§ 380 = Bell. Iud. I 21. 1.

πεπραγμένων, ἄνδρες ὁμόφυλοι, περιττὸν ὑπολαμβάνω λέγειν· καίτοι τοῦτον ἐγένετο τὸν τρόπον ὡς ἐλάττω μὲν ἐμοὶ τὸν ἀπ᾽ αὐτῶν κόσμον, πλείω δ᾽ ὑμῖν τὴν ἀσφάλειαν φέρειν. ⟨383⟩ οὔτε γὰρ ἐν τοῖς δυσχερεστάτοις ἀμελήσας τῶν εἰς τὰς ὑμετέρας χρείας διαφερόντων, οὔτ᾽ ἐν τοῖς κατασκευάσμασιν ἐπιτηδεύσας ἐμαυτῷ μᾶλλον ἢ καὶ πᾶσιν ὑμῖν τὸ ἀνεπηρέαστον, οἶμαι σὺν τῇ τοῦ θεοῦ βουλήσει πρὸς εὐδαιμονίαν ὅσον οὐ πρότερον ἀγηοχέναι τὸ Ἰουδαίων ἔθνος. ⟨384⟩ τὰ μὲν οὖν κατὰ μέρος ἐξεργασθέντα περὶ τὴν χώραν, καὶ πόλεις ὅσας ἐν αὐτῇ καὶ τοῖς ἐπικτήτοις ἐγείραντες κόσμῳ τῷ καλλίστῳ τὸ γένος ὑμῶν ηὐξήσαμεν, περίεργά μοι δοκεῖ λέγειν (ἐν) εἰδόσι· τὸ δὲ τῆς ἐπιχειρήσεως ἧς νῦν ἐπιχειρεῖν ἐπιβάλλομαι, παντὸς εὐσεβέστατον καὶ κάλλιστον ἐφ᾽ ἡμῶν γενέσθαι νῦν ἐκφανῶ. ⟨385⟩ τὸν γὰρ ναὸν τοῦτον ᾠκοδόμησαν μὲν τῷ μεγίστῳ θεῷ πατέρες ἡμέτεροι μετὰ τὴν ἐκ Βαβυλῶνος ἐπάνοδον, ἐνδεῖ δ᾽ αὐτῷ πρὸς τὸ μέγεθος εἰς ὕψος ἑξήκοντα πήχεις· τοσοῦτον γὰρ ὑπερεῖχεν ὁ πρῶτος ἐκεῖνος ὃν Σολομὼν ἀνῳκοδόμησε. ⟨386⟩ καὶ μηδεὶς ἀμέλειαν εὐσεβείας τῶν πατέρων καταγνώτω· γέγονε γὰρ οὐ παρ᾽ ἐκείνους ἐλάττων ὁ ναός, ἀλλὰ ταῦτα καὶ Κῦρος καὶ Δαρεῖος ὁ Ὑστάσπου τὰ μέτρα τῆς δομήσεως ἔδοσαν, οἷς ἐκεῖνοι καὶ τοῖς ἀπογόνοις δουλεύσαντες, καὶ μετ᾽ ἐκείνους Μακεδόσιν, οὐκ ἔσχον εὐκαιρίαν τὸ πρῶτον τῆς εὐσεβείας ἀρχέτυπον εἰς ταὐτὸν ἀναγαγεῖν μέγεθος. ⟨387⟩ ἐπειδὴ δὲ νῦν ἐγὼ μὲν ἄρχω θεοῦ βουλήσει, περίεστι δὲ καὶ μῆκος εἰρήνης καὶ κτῆσις χρημάτων καὶ μέγεθος προσόδων, τὸ δὲ μέγιστον, φίλοι καὶ δι᾽ εὐνοίας οἱ πάντων ὡς ἔπος εἰπεῖν κρατοῦντες Ῥωμαῖοι, πειράσομαι τὸ παρημελη-

μένον ἀνάγκῃ καὶ δουλείᾳ τοῦ πρότερον χρόνου διορθούμενος τελείαν ἀποδοῦναι τῷ θεῷ τὴν ἀνθ' ὧν ἔτυχον τῆσδε τῆς βασιλείας εὐσέβειαν.'

2 ⟨388⟩ ὁ μὲν Ἡρώδης ταῦτ' εἶπεν, ἐξέπληττε δὲ τοὺς πολλοὺς ὁ λόγος παρὰ δόξαν ἐμπεσών· καὶ τὸ μὲν τῆς ἐλπίδος ἄπιστον οὐκ ἐπήγειρεν αὐτούς, ἠδημόνουν δὲ μὴ φθάσας καταλῦσαι τὸ πᾶν ἔργον οὐκ ἐξαρκέσῃ πρὸς τέλος ἀγαγεῖν τὴν προαίρεσιν· ὅ τε κίνδυνος αὐτοῖς μείζων ἐφαίνετο, καὶ δυσεγχείρητον ἐδόκει τὸ μέγεθος τῆς ἐπιβολῆς. ⟨389⟩ οὕτω δ' αὐτῶν διακειμένων παρεθάρρυνεν ὁ βασιλεύς, οὐ πρότερον καθαιρήσειν φάμενος τὸν νεὼν ἢ πάντων αὐτῷ τῶν εἰς τὴν συντέλειαν παρεσκευασμένων. καὶ ταῦτα προειπὼν οὐκ ἐψεύσατο· ⟨390⟩ χιλίας γὰρ εὐτρεπίσας ἁμάξας αἳ βαστάσουσι τοὺς λίθους, ἐργάτας δὲ μυρίους τοὺς ἐμπειροτάτους ἐπιλεξάμενος, καὶ ἱερεῦσι τὸν ἀριθμὸν χιλίοις ἱερατικὰς ὠνησάμενος στολάς, καὶ τοὺς μὲν διδάξας οἰκοδόμους ἑτέρους δὲ τέκτονας, ἥπτετο τῆς κατασκευῆς ἁπάντων αὐτῷ προθύμως προηυτρεπισμένων.

3 ⟨391⟩ ἀνελὼν δὲ τοὺς ἀρχαίους θεμελίους καὶ καταβαλόμενος ἑτέρους ἐπ' αὐτῶν τὸν ναὸν ἤγειρε, μήκει μὲν ἑκατὸν ὄντα πήχεων, τὸ δ' ὕψος εἴκοσι... περιττοῖς, οὓς τῷ χρόνῳ συνιζησάντων τῶν θεμελίων ὑπέβη. καὶ τοῦτο μὲν κατὰ τοὺς Νέρωνος καιροὺς ἐπεγείρειν ἐγνώκαμεν, ⟨392⟩ ᾠκοδομήθη δ' ὁ ναὸς ἐκ λίθων μὲν λευκῶν τε καὶ κραταιῶν, τὸ μέγεθος ἑκάστων περὶ πέντε καὶ εἴκοσι πήχεις ἐπὶ μῆκος, ὀκτὼ δὲ ὕψος, εὖρος δὲ περὶ δώδεκα. ⟨393⟩ καὶ παντὸς αὐτοῦ, καθότι καὶ τῆς βασιλείου στοᾶς, τὸ μὲν ἔνθεν καὶ ἔνθεν ταπεινότατον, ὑψηλότατον δὲ τὸ μεσαίτατον,

ὡς περίοπτον ἐκ πολλῶν σταδίων εἶναι τοῖς τὴν χώραν νεμομένοις, μᾶλλον δ' εἴ τινες κατ' ἐναντίον οἰκοῦντες ἢ προσιόντες τύχοιεν. ⟨394⟩ θύρας δ' ἐπὶ ταῖς εἰσόδοις σὺν τοῖς ὑπερθυρίοις ἴσον ἐχούσας τῷ ναῷ ποικίλοις ἐμπετάσμασι κεκόσμητο, τὰ μὲν ἄνθη ἁλουργέσι, κίονας δ' ἐνυφασμένοις. ⟨395⟩ καθύπερθεν δ' αὐτῶν ὑπὸ τοῖς θριγκώμασιν ἄμπελος διετέτατο χρυσῆ, τοὺς βότρυς ἀπαιωρουμένους ἔχουσα, θαῦμα καὶ τοῦ μεγέθους καὶ τῆς τέχνης τοῖς ἰδοῦσιν, οἷον ἐν πολυτελείᾳ τῆς ὕλης τὸ κατασκευασθὲν ἦν. ⟨396⟩ περιελάμβανε δὲ καὶ στοαῖς μεγίσταις τὸν ναόν, ἅπαντα πρὸς τὴν ἀναλογίαν ἐπιτηδεύων, καὶ τὰς δαπάνας τῶν πρὶν ὑπερβαλλόμενος, ὡς οὐκ ἄλλος τις ἐδόκει ἐπικεκοσμηκέναι τὸν ναόν. ἄμφω δ' ἦσαν μεγάλου τείχους, αὐτὸ δὲ τὸ τεῖχος ἔργον μέγιστον ἀνθρώποις ἀκουσθῆναι. ⟨397⟩ λόφος ἦν πετρώδης ἀνάντης, ἠρέμα πρὸς τοῖς ἑῴοις μέρεσι τῆς πόλεως ὑπτιούμενος ἐπὶ τὴν κορυφὴν ἄκραν. ⟨398⟩ τοῦτον ὁ πρῶτος ἡμῶν βασιλεύσας Σολομών, κατ' ἐπιφροσύνην τοῦ θεοῦ, μεγάλαις ἐργασίαις ἀπετείχιζε μὲν ἄνωθεν τὰ περὶ τὴν ἄκραν, ἀπετείχιζε δὲ κάτωθεν ἀπὸ τῆς ῥίζης ἀρχόμενος, ἣν βαθεῖα περιθεῖ φάραγξ κατὰ λίβα, ταῖς πέτραις μολίβδῳ δεδεμέναις πρὸς ἀλλήλας ἀπολαμβάνων ἀεί τι τῆς ἔσω χώρας, καὶ προβαίνων εἰς βάθος, ⟨399⟩ ὥστ' ἄπειρον εἶναι τό τε μέγεθος τῆς οἰκοδομήσεως καὶ τὸ ὕψος τετραγώνου γεγενημένης, ὡς τὰ μὲν μεγέθη τῶν λίθων ἀπὸ μετώπου κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν ὁρᾶσθαι, τὰ δ' ἐντὸς σιδήρῳ διησφαλισμένα συνέχειν τὰς ἁρμογὰς ἀκινήτους τῷ παντὶ χρόνῳ. ⟨400⟩ τῆς δ' ἐργασίας οὕτω συναπτούσης εἰς ἄκρον τὸν λόφον, ἀπεργασάμενος αὐτοῦ τὴν κορυφήν, καὶ τὰ κοῖλα τῶν περὶ τὸ

τεῖχος ἐμπλήσας, ἰσόπεδον τοῖς κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν τὴν ἄνω καὶ λεῖον ἐποίησε. τοῦτο δ' ἦν τὸ πᾶν περίβολος, τεττάρων σταδίων τὸν κύκλον ἔχων, ἑκάστης γωνίας στάδιον μῆκος ἀπολαμβανούσης. ⟨401⟩ ἐνδοτέρω δὲ τούτου καὶ παρ' αὐτὴν τὴν ἄκραν ἄλλο τεῖχος ἄνω λίθινον περιθεῖ, κατὰ μὲν τὴν ἑῴαν ῥάχιν ἰσομήκη τῷ τείχει στοὰν ἔχον διπλῆν, ἐν μέσῳ τοῦ νεὼ τετυχηκότος, ἀφορῶσαν εἰς τὰς θύρας αὐτοῦ. ⟨402⟩ ταύτην πολλοὶ βασιλεῖς οἱ πρόσθεν κατεσκεύασαν. τοῦ δ' ἱεροῦ παντὸς ἦν ἐν κύκλῳ πεπηγότα σκῦλα βαρβαρικά, καὶ ταῦτα πάντα βασιλεὺς Ἡρώδης ἀνέθηκε προσθεὶς ὅσα καὶ τῶν Ἀράβων ἔλαβεν.

4 ⟨403⟩ κατὰ δὲ τὴν βόρειον πλευρὰν ἀκρόπολις ἐγγώνιος εὐερκὴς ἐτετείχιστο, διάφορος ὀχυρότητι. ταύτην οἱ πρὸ Ἡρώδου τοῦ Ἀσαμωναίων γένους βασιλεῖς καὶ ἀρχιερεῖς ᾠκοδόμησαν καὶ Βᾶριν ἐκάλεσαν, ὡς ἐκεῖ τὴν ἱερατικὴν αὐτοῖς ἀποκεῖσθαι στολήν, ἥν, ὅταν δέῃ θύειν, τότε μόνον ὁ ἀρχιερεὺς ἀμφιέννυται. ⟨404⟩ ταύτην Ἡρώδης ἐφύλαξεν ἐν τῷ τόπῳ, καὶ μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτὴν ὑπὸ Ῥωμαίοις ἦν μέχρι τῶν Τιβερίου Καίσαρος χρόνων. ⟨405⟩ ἐπὶ τούτου δὲ Ὀιτέλλιος ὁ τῆς Συρίας ἡγεμὼν ἐπιδημήσας τοῖς Ἱεροσολύμοις, δεξαμένου τοῦ πλήθους αὐτὸν λαμπρότατα πάνυ, θέλων αὐτοὺς τῆς εὐποιίας ἀμείψασθαι, ἐπεὶ παρεκάλεσαν τὴν ἱερὰν στολὴν ὑπὸ τὴν αὐτῶν ἐξουσίαν ἔχειν, ἔγραψε περὶ τούτων Τιβερίῳ Καίσαρι, κἀκεῖνος ἐπέτρεψε, καὶ παρέμεινεν ἡ ἐξουσία τῆς ἱερατικῆς στολῆς τοῖς Ἰουδαίοις μέχρι ἐτελεύτησεν ὁ βασιλεὺς Ἀγρίππας. ⟨406⟩ μετὰ τοῦτον δὲ Κάσσιος Λογγῖνος ὁ τὴν Συρίαν τότε διοικῶν καὶ Κούσπιος Φᾶδος ὁ τῆς Ἰουδαίας ἐπίτροπος κελεύουσι τοὺς Ἰουδαίους εἰς τὴν

Ἀντωνίαν καταθέσθαι τὴν στολήν· Ῥωμαίους γὰρ αὐτῆς εἶναι δεῖν κυρίους, καθὼς καὶ πρότερον ἦσαν. ⟨407⟩ πέμπουσιν οὖν Ἰουδαῖοι πρέσβεις πρὸς Κλαύδιον Καίσαρα περὶ τούτων παρακαλέσοντας· ὧν ἀναβάντων ὁ νεώτερος βασιλεὺς Ἀγρίππας, ἐν Ῥώμῃ τυγχάνων, αἰτησάμενος παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος τὴν ἐξουσίαν ἔλαβεν, ἐντειλαμένου Οὐιτελλίῳ τῷ τῆς Συρίας ἀντιστρατήγῳ. ⟨408⟩ πρότερον δ' ἦν ὑπὸ σφραγῖδα τοῦ ἀρχιερέως καὶ τῶν γαζοφυλάκων, καὶ πρὸ μιᾶς ἡμέρας τῆς ἑορτῆς ἐπὶ τὸν Ῥωμαίων φρούραρχον ἀναβαίνοντες οἱ γαζοφύλακες καὶ καταμανθάνοντες τὴν ἑαυτῶν σφραγῖδα τὴν στολὴν ἐλάμβανον· εἶτ' αὖθις τῆς ἑορτῆς παρελθούσης εἰς τὸν αὐτὸν κομίσαντες τόπον καὶ τῷ φρουράρχῳ δείξαντες σύμφωνον τὴν σφραγῖδα κατετίθεντο. ⟨409⟩ ταῦτα μὲν οὖν ὑπὸ τοῦ πάθους τῶν ἐπισυμβεβηκότων παρεδηλώθη· τότε δ' οὖν ὁ τῶν Ἰουδαίων βασιλεὺς Ἡρώδης καὶ ταύτην τὴν βᾶριν ὀχυρωτέραν κατασκευάσας ἐπ' ἀσφαλείᾳ καὶ φυλακῇ τοῦ ἱεροῦ, χαριζόμενος Ἀντωνίῳ φίλῳ μὲν αὐτοῦ Ῥωμαίων δ' ἄρχοντι προσηγόρευσεν Ἀντωνίαν.

⟨410⟩ *ἐν δὲ τοῖς ἑσπερίοις μέρεσι τοῦ περιβόλου* 5 *πύλαι τέτταρες ἐφέστασαν, ἡ μὲν εἰς τὰ βασίλεια τείνουσα, τῆς ἐν μέσῳ φάραγγος εἰς δίοδον ἀπειλημμένης, αἱ δὲ δύο εἰς τὸ προάστειον, ἡ λοιπὴ δ' εἰς τὴν ἄλλην πόλιν, βαθμῖσι πολλαῖς κάτω τ' εἰς τὴν φάραγγα διειλημμένη καὶ ἀπὸ ταύτης ἄνω πάλιν ἐπὶ τὴν πρόσβασιν. ἄντικρυς γὰρ ἡ πόλις ἔκειτο τοῦ ἱεροῦ, θεατροειδὴς οὖσα, περιεχομένη βαθείᾳ φάραγγι κατὰ πᾶν τὸ νότιον κλῖμα.*

⟨411⟩ *τὸ δὲ τέταρτον αὐτοῦ μέτωπον, τὸ πρὸς μεσημβρίαν, εἶχε μὲν καὶ αὐτὸ πύλας κατὰ μέσον, ἐπὶ*

αὐτοῦ δὲ τὴν βασίλειον στοάν, τριπλῆν κατὰ μῆκος διιοῦσαν ἀπὸ τῆς ἑῴας φάραγγος ἐπὶ τὴν ἑσπέριον· οὐ γὰρ ἦν ἐκτεῖναι προσωτέρω δυνατόν. <412> ἔργον δ' ἦν ἀξιαφηγητότατον τῶν ὑφ' ἡλίῳ. μεγάλου γὰρ ὄντος τοῦ τῆς φάραγγος ἀναλήμματος, καὶ οὐδ' ἀνεκτοῦ κατιδεῖν εἴ τις ἄνωθεν εἰς τὸν βυθὸν εἰσκύπτοι, παμμέγεθες ὕψος ἐν αὐτῷ τὸ τῆς στοᾶς ἀνέστηκεν, ὡς εἴ τις ἀπ' ἄκρου τοῦ ταύτης τέγους ἄμφω συντιθεὶς τὰ βάθη διοπτεύοι σκοτιδινιᾶν, οὐκ ἐξικνουμένης τῆς ὄψεως εἰς ἀμέτρητον τὸν βυθόν. <413> κίονες δ' ἐφέστασαν κατ' ἀντίστοιχον ἀλλήλοις ἐπὶ μῆκος τέτραχα (συνεδέδετο γὰρ ὁ τέταρτος στοῖχος λιθοδομήτῳ τείχει), καὶ πάχος ἦν ἑκάστου κίονος ὡς τρεῖς ἐπισυναπτόντων ἀλλήλοις τὰς ὀργυιὰς περιλαβεῖν, μῆκος δὲ ποδῶν ἑπτὰ καὶ εἴκοσι, διπλῆς σπείρας ὑπειλημμένης. <414> πλῆθος δὲ συμπάντων δύο καὶ ἑξήκοντα καὶ ἑκατόν, κιονοκράνων αὐτοῖς κατὰ τὸν Κορίνθιον τρόπον ἐπεξειργασμένων γλυφαῖς, ἔκπληξιν ἐμποιούσαις διὰ τὴν τοῦ παντὸς μεγαλουργίαν. <415> τεττάρων δὲ στοίχων ὄντων, τρεῖς ἀπολαμβάνουσι τὰς διὰ μέσου χώρας ταῖς στοαῖς. τῶν δ' αἱ μὲν δύο παράλληλοι τὸν αὐτὸν γεγόνασι τρόπον, εὖρος ἑκατέρας πόδας τριάκοντα, μῆκος δὲ στάδιον, ὕψος δὲ πόδας ὑπὲρ πεντήκοντα· τῆς δὲ μέσης εὖρος μὲν ἡμιόλιον, ὕψος δὲ διπλάσιον· ἀνεῖχε γὰρ πλεῖστον παρὰ τὰς ἑκατέρωθεν. <416> αἱ δ' ὀροφαὶ βαθυξύλοις ἐξήσκηντο γλυφαῖς, πολυτρόποις σχημάτων ἰδέαις. καὶ τὸ τῆς μέσης βάθος ἐπὶ μεῖζον ἐγήγερτο, περιτετμημένου τοῖς ἐπιστυλίοις προμετωπιδίου τοίχου, κίονας ἔχοντος ἐνδεδομημένους καὶ ξεστοῦ παντὸς ὄντος, ὡς ἄπιστα τοῖς οὐκ ἰδοῦσι καὶ σὺν ἐκπλήξει θεατὰ τοῖς ἐντυγχάνουσιν εἶναι. τοιοῦτος

μὲν ὁ πρῶτος περίβολος ἦν, ⟨417⟩ ἐν μέσῳ δ' ἀπέχων οὐ πολὺ δεύτερος, προσβατὸς βαθμῖσιν ὀλίγαις, ὃν περιεῖχε ἑρκίον λιθίνου δρυφάκτου, γραφῇ κωλῦον εἰσιέναι τὸν ἀλλοεθνῆ, θανατικῆς ἀπειλουμένης τῆς ζημίας. ⟨418⟩ εἶχε δ' ὁ μὲν ἐντὸς περίβολος κατὰ μὲν τὸ νότιον καὶ βόρειον κλῖμα τριστοίχους πυλῶνας, ἀλλήλων διεστῶτας, κατὰ δ' ἡλίου βολὰς ἕνα τὸν μέγαν, δι' οὗ παρῆμεν ἁγνοὶ μετὰ γυναικῶν. ⟨419⟩ ἐσωτέρω δὲ κἀκείνου γυναιξὶν ἄβατον ἦν τὸ ἱερόν. ἐκείνου δ' ἐνδοτέρω τρίτον, ὅπου τοῖς ἱερεῦσιν εἰσελθεῖν ἐξὸν ἦν μόνοις. ὁ ναὸς ἐν τούτῳ καὶ πρὸ αὐτοῦ βωμὸς ἦν, ἐφ' οὗ τὰς θυσίας ὁλοκαυτοῦμεν τῷ θεῷ. ⟨420⟩ τούτων εἰς οὐδένα τῶν τριῶν ὁ βασιλεὺς Ἡρώδης παρῆλθεν (ἐκεκώλυτο γὰρ οὐκ ὢν ἱερεύς), ἀλλὰ κἀν τοῖς ἔργοις τὰ περὶ τὰς στοὰς καὶ τοὺς ἔξω περιβόλους ἐπραγματεύετο, καὶ ταῦτ' ᾠκοδόμησεν ἐν ἔτεσιν ὀκτώ.

⟨421⟩ τοῦ δὲ ναοῦ διὰ τῶν ἱερέων οἰκοδομηθέν- 6
τος ἐνιαυτῷ καὶ μησὶν ἕξ, ἅπας ὁ λαὸς ἐπληρώθη χαρᾶς, καὶ τοῦ τάχους πρῶτον μὲν τῷ θεῷ τὰς εὐχαριστίας ἐποιοῦντο, μετὰ δὲ καὶ τῇ προθυμίᾳ τοῦ βασιλέως, ἑορτάζοντες καὶ κατευφημοῦντες τὴν ἀνάκτισιν. ⟨422⟩ ὁ δὲ βασιλεὺς τριακοσίους ἔθυσε τῷ θεῷ βοῦς, καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστοι κατὰ δύναμιν, ὧν οὐχ οἷόν τε τὸν ἀριθμὸν εἰπεῖν· ἐκφεύγει γὰρ τὸ δύνασθαι πρὸς ἀλήθειαν εἰπεῖν. ⟨423⟩ συνεπεπτώκει γὰρ τῇ προθεσμίᾳ τοῦ περὶ τὸν ναὸν ἔργου καὶ τὴν ἡμέραν τῷ βασιλεῖ τῆς ἀρχῆς, ἣν ἐξ ἔθους ἑώρταζεν, εἰς ταὐτὸν ἐλθεῖν, καὶ περισημοτάτην ἐξ ἀμφοῖν τὴν ἑορτὴν γενέσθαι.

⟨424⟩ κατεσκευάσθη δὲ καὶ κρυπτὴ διῶρυξ τῷ 7

βασιλεῖ, φέρουσα μὲν ἀπὸ τῆς Ἀντωνίας μέχρι τοῦ ἔσωθεν ἱεροῦ πρὸς τὴν ἀνατολικὴν θύραν, ἐφ' ἧς αὐτῷ καὶ πύργον κατεσκεύασεν, ἵνα ἔχῃ διὰ τῶν ὑπογείων εἰς αὐτὸν ἀνιέναι, τὸν ἐκ τοῦ δήμου νεωτερισμὸν ἐπὶ τοῖς βασιλεῦσι φυλαττόμενος. ⟨425⟩ λέγεται δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν οἰκοδομουμένου τοῦ ναοῦ τὰς μὲν ἡμέρας οὐχ ὕειν, ἐν δὲ ταῖς νυξὶ γίγνεσθαι τοὺς ὄμβρους, ὡς μὴ κωλυσιεργεῖν. καὶ τοῦτον τὸν λόγον οἱ πατέρες ἡμῖν παρέδωκαν, οὐδ' ἔστιν ἄπιστον, εἰ καὶ πρὸς τὰς ἄλλας ἀπίδοι τις ἐμφανείας τοῦ θεοῦ.

τὰ μὲν οὖν περὶ τὸν ναὸν ἐξῳκοδομήθη τοῦτον τὸν τρόπον.

B. G. TEUBNER
IN LEIPZIG UND BERLIN.

Januar 1910.

. Ausgaben griechischer und lateinischer Schriftsteller.

1a. Bibliotheca scriptorum Graecorum et Romanorum Teubneriana. [8.]

Diese Sammlung hat die Aufgabe, die gesamten noch vorhandenen Erzeugnisse r griechischen und römischen Literatur in neuen, wohlfeilen Ausgaben zu veröffent-hen, soweit dies zugunsten der Wissenschaft oder der Schule wünschenswert ist. e Texte der Ausgaben beruhen auf den jeweils neuesten Ergebnissen der kritischen rschung, über die die beigefügte adnotatio critica, die sich teils in der praefatio, ils unter dem Text befindet, Auskunft gibt. Die Sammlung wird ununterbrochen rtgesetzt werden und in den früher erschienenen Bänden durch neue, verbesserte Aus-ben stets mit den Fortschritten der Wissenschaft Schritt zu halten suchen.

e Sammlung umfaßt zurzeit gegen 550 Bände, die bei einmaligem Bezuge statt . 1800 Mark geheftet, 2050 Mark gebunden zum Vorzugspreise von ca. 1350 Mark, bzw. 1600 Mark abgegeben werden.

Alle Ausgaben sind auch gleichmäßig in Leinwand gebunden käuflich!

Textausgaben der griechischen und lateinischen Klassiker.

Die mit einem * bezeichneten Werke sind Neuerscheinungen seit Anfang 1909.

a. Griechische Schriftsteller.

eliani de nat. anim. ll. XVII, var. hist., epistt., fragmm. Rec. R. Hercher. 2 voll. ℳ 12.20 **13.20.**
— **varia historia.** Rec. R. Hercher. ℳ 1.50 **1.90.**
eneae commentarius poliorceticus. Rec. A. Hug. ℳ 1.35 **1.75.**
— **tacticus.** Ed. B. Schöne. [U. d. Pr.]
eschinis orationes. Ed. Fr. Blass. Ed. II. min. ℳ 2.80 **3.30.**
— — — Ed. maior (m. Index v. Preuss). ℳ 9.20 **9.80.**
eschyli tragoediae. Iter. ed. H. Weil. ℳ 2.40 **3.—**
Einzeln jede Tragödie (Agamemnon. Choëphorae. Eumenides. Persae. Prometheus. Septem c. Th. Supplices) ℳ —.40 **—.70.**
— **cantica.** Dig. O. Schroeder. ℳ 2.40 **2.80.**
—] **Scholia in Persas.** Rec. O. Dähnhardt. ℳ 3.60 **4.20.**
esopicae fabulae. Rec. C. Halm. ℳ —.90 **1.30.**
lciphronis Rhetoris epistularum lib. IV. Ed. M. A. Schepers. ℳ 3.20 **3.60.**
lexandri Lycopol. c. Manich. Ed. A. Brinkmann. ℳ 1.— **1.25.**
lypius: *s. Musici.*
Ammo: s. Maximus.
Anacreontis carmina. Ed. V. Rose. Ed. II. ℳ 1.— **1.40.**
Anaritius: s. Euclid. suppl.
Andocidis orationes. Ed. Fr. Blass. Ed. III. ℳ 1.40 **1.80.**
Annae Comnenae Alexias. Rec. A. Reifferscheid. 2 voll. ℳ 7.50 **8.60.**
***Anonymi chronographia syntomos** e cod. Matrit. No. 121 (nunc 4701). Ed. Ad. Bauer. ℳ 2.— **2.40.**
Anonymus de incredibilibus: s. Mythographi.
Anthologia Graeca epigr. Palat. c. Plan. Ed. H. Stadtmueller.
Vol. I: Pal. l. I—VI (Plan. l. V—VII). ℳ 6.— **6.60.**
Vol. II. P. 1: Pal. l. VII (Plan. l. III). ℳ 8.— **8.60.** [P. 2 in Vorb.]
*Vol. III. P. 1: Pal. l. IX. (Epp. 1—563. Plan. l. I) ℳ 8.— **8.60.** [P. 2 in Vorb.]
— **lyrica** s. lyr. Graec. rell. Ed. Th. Bergk. Ed. IV cur. E. Hiller et O. Crusius. ℳ 3.— **3.60.**
Antiphontis orationes et fragmenta. Ed. Fr. Blaß. Ed. II. ℳ 2.10 **2.50.**
Antonini, M. Aurel., commentarr. ll. XII. Rec. I. Stich. Ed. II. ℳ 2.40 **2.80.**

*Die **fetten** Ziffern* verstehen sich für **gebundene** Exemplare.

Antoninus Liberalis: s. Mythographi.
Apocalypsis Anastasiae. Ed. R. Homburg. ℳ 1.20 **1.60.**
Apollodori bibliotheca: s. Mythographi. Vol. I.
Apollonius Pergaeus. Ed. et Lat. interpr. est I. L. Heiberg. 2 voll. ℳ 9.— **10.—**
Apollonii Rhodii Argonautica. Rec. R. Merkel. ℳ 1.50 **1.90.**
Appiani hist. Rom. Ed. L. Mendelssohn. 2 voll. [Vol. I. ℳ 4.50 **5.—** Vol. II. Ed. P. Viereck. Ed. II. ℳ 6.— **6.60.**] ℳ 10.50 **11.60.**
Archimedis opera omnia. Ed. I. L. Heiberg. 3 voll. ℳ 18.— **19.80.**
Aristeae ad Philocratem epistula c. cet. de vers. LXX interpr. testim. Ed. P. Wendland. ℳ 4.— **4.50.**
Aristophanis comoediae. Ed. Th. Bergk. 2 voll. Ed. II. ℳ 4.— **5.—**
Vol. I: Acharn., Equites, Nubes, Vespae, Pax. ℳ 2.—, **2.50.**
— II: Aves, Lysistrata, Thesmoph., Ranae, Eccles., Plutus. ℳ 2.— **2.50.**
Einzeln jedes Stück ℳ —.60 **—.90.**
*— **cantica.** Dig. O. Schroeder. ℳ 2.40 **2.80.**
Aristotelis ars rhetorica. Ed. A. Roemer. Ed. II. ℳ 3.60 **4.—**
— **de arte poetica l.** Rec. W. Christ. ℳ —.60 **—.90.**
— **ethica Nicomachea.** Rec. Fr. Susemihl. Ed. II cur. O. Apelt. ℳ 2.40 **2.80.**
— **magna moralia.** Rec. Fr. Susemihl. ℳ 1.20 **1.60.**
[— **ethica Eudemia.**] Eudemi Rhodii ethica. Adi. **de virtutibus et vitiis l.** rec. Fr. Susemihl. ℳ 1.80 **2.20.**
— **politica.** Post Fr. Susemihlium rec. O. Immisch. ℳ 3.— **3.50.**
— **oeconomica.** Rec. Fr. Susemihl. ℳ 1.50 **1.90.**
— *Πολιτεία Ἀθηναίων.* Ed. Fr. Blass. Ed. IV. ℳ 1.80 **2.20.**
*— — Post Fr. Blassium ed. Th. Thalheim. ℳ 1.50 **1.90.**
— **de animalibus historia.** Ed. L. Dittmeyer. ℳ 6.— **6.60.**
— **de partib. anim. ll. IV.** Ed. B. Langkavel. ℳ 2.80 **3.20.**
*— **de animalium motu.** Ed. Fr. Littig. [In Vorb.]
— **physica.** Rec. C. Prantl. [z. Zt. vergr. Neuaufl. i. Vorb.]
— **de coelo et de generatione et corruptione.** Rec. C. Prantl. ℳ 1.80 **2.20.**
— **quae feruntur de coloribus, de audibilibus, physiognomonica.** Rec. C. Prantl. ℳ —.60 **—.90.**
Aristotelis quae feruntur de plantis, mirab. auscultat., mechanica, de lin. insec., ventorum situs et nomina, Melisso Xenophane Gorgia. Ed. Apelt. ℳ 3.— **3.40.**
— **de anima ll. III.** Rec. Guil. Bi... ℳ 1.20 **1.60.**
— **parva naturalia.** Rec. Guil. ... ℳ 1.80 **2.20.**
— **metaphysica.** Rec. Guil. Chr... Ed. II. ℳ 2.40 **2.80.**
— **qui fereb. libror. fragmenta.** ... V. Rose. ℳ 4.50 **5.—**
[— —] **Divisiones** quae vulgo d... **Aristoteleae.** Ed. H. Mutschm... ℳ 2.80 **3.20.**
—: s. a. Musici.
Arriani Anabasis. Rec. Car. Abi... [z. Zt. vergr.]
— **quae exstant omnia.** Ed. A. G. Ro... Vol. I. Anabasis. Ed. maior. Mit 1 T... ℳ 3.60 **4.20.**
— **Anabasis.** Ed. A. G. Roos. Ed. ... ℳ 1.80 **2.20.**
— **scripta minora.** Edd. R. Herch... et A. Eberhard. Ed. II. ℳ 1.80 **2.2...**
Athenaei dipnosophistae ll. XV. Rec. G. Kaibel. 3 voll. ℳ 17.10 **18.90.**
Autolyci de sphaera quae movetur l., de ortibus et occasibus ll. II. Ed. Fr. Hultsch. ℳ 3.60 **4.—**
Babrii fabulae Aesopeae. Rec. O. Crusi... Acc. fabul. dactyl. et iamb. rell. Ignatii ... al. testrast. iamb. rec. a C. Fr. Mueller. Ed. maior. ℳ 8.40 **9.—** Rec. O. Crusius. Ed. minor. ℳ 4.— **4.60.**
— — Ed. F. G. Schneidewi... ℳ —.60 **1.—**
Bacchius: s. Musici.
Bacchylidis carmina. Ed. Fr. Bla... Ed. III. ℳ 2.40 **2.90.**
Batrachomyomachia: s. Hymni Homerici.
Bio: s. Bucolici.
Blemyomachia: s. Eudocia Augusta.
Bucolicorum Graecorum Theocriti, Bionis, Moschi reliquiae. Rec. H. L. Ahrens. Ed. II. ℳ —.60 **1.—**
Caecilii Calactini fragmenta. Ed. E. Ofenloch. ℳ 6.— **6.60.**
Callistratus: s. Philostratus (min.)
Callinici de vita S. Hypatii l. Edd. Sem. Philol. Bonn. sodales. ℳ 3.— **3.40.**
Cassianus Bassus: s. Geoponica.
Cebetis tabula. Ed. C. Praechter. ℳ —.60 **—.90.**
Chronica minora. Ed. C. Frick. Vol. I. Acc. **Hippolyti Romani** praeter Canonem Paschalem fragmm. chronol. ℳ 6.80 **7.40.**
Claudianus: s. Eudocia Augusta.

*Die **fetten** Ziffern verstehen sich für **gebundene** Exemplare.*

Cleomedis de motu circulari corporum caelestium ll. II. Ed. H. Ziegler. ℳ 2.70 **3.20.**

Colluthus: s. Tryphiodorus.

Cornuti theologiae Graecae compendium. Rec. C. Lang. ℳ 1.50 **2.—**

Corpusculum poesis epicae Graecae ludibundae. Edd. P. Brandt et C. Wachsmuth. 2 fascc. ℳ 6.— **7.—**

Damascii vita Isidori. Ed. J. Hardy. [In Vorb.]

Demades: s. Dinarchus.

Demetrii Cydon. de contemn. morte or. Ed. H. Deckelmann. ℳ **1.— 1.40.**

Demosthenis orationes. Rec. G. Dindorf. Ed. IV. cur. Fr. Blass. Ed. maior. [Mit adnot. crit.] 3 voll. je ℳ 2.80 **3.20.** Ed. minor. [Ohne die adnot. crit.] 3 voll. je ℳ 1.80 **2.20.** 6 partes. je ℳ —.90 **1.20.**

- Vol. I. Pars 1. Olynthiacae III. Philippica I. De pace. Philippica II. De Halonneso. De Chersoneso. Philippicae III. IV. Adversus Philippi epistolam. Philippi epistola. De contributione. De symmoriis. De Rhodiorum libertate. De Megalopolitis. De foedere Alexandri. ℳ —.90 **1.20.**
- — I. Pars 2. De corona. De falsa legatione. ℳ —.90 **1.20.**
- — II. Pars 1. Adversus Leptinem. Contra Midiam. Adversus Androtionem. Adversus Aristocratem. ℳ —.90 **1.20.**
- — II. Pars 2. Adversus Timocratem. Adversus Aristogitonem II. Adversus Aphobum III. Adversus Onetorem II. In Zenothemin. In Apaturium. In Phormionem. In Lacritum. Pro Phormione. In Pantaenetum. In Nausimachum. In Boeotum de nomine. In Boeotum de dote. ℳ —.90 **1.20.**
- — III. Pars 1. In Spudiam. In Phaenippum. In Macartatum. In Leocharem. In Stephanum II. In Euergum. In Olympiodorum. In Timotheum. In Polyclem. Pro corona trierarchica. In Callippum. In Nicostratum. In Cononem. In Calliclem. ℳ —.90 **1.20.**
- — III. Pars 2. In Dionysodorum. In Eubulidem. In Theocrinem. In Neaeram. Oratio funebris. Amatoria. Prooemia. Epistolae. Index historicus. ℳ —.90 **1.20.**

Didymus de Demosthene. Recc. H. Diels et W. Schubart. ℳ 1.20 **1.50.**

Dinarchi orationes adiectis Demadis qui fertur fragmentis ὑπὲρ τῆς δωδεκαετίας. Ed. Fr. Blass. Ed. II. ℳ **1.— 1.40.**

Diodori bibliotheca hist. Edd. Fr. Vogel et C. Th. Fischer. 6 voll. Voll. I—III. je ℳ 6.— **6.60.** Vol. IV. ℳ 6.80 **7.40.** *Vol. V. ℳ 5.— **5.60.** [Vol. VI in Vorb.]*

Diodori bibliotheca hist. Ed. L. Dindorf. 5 voll. Vol. I u. II. [Vergr.] Vol. III u. IV. je ℳ 3.—. Vol. V. ℳ 3.75.

Diogenis Oenoandensis fragmenta. Ord. et expl. J. William. ℳ 2.40 **2.80.**

Dionis Cassii Cocceiani historia Romana. Ed. J. Melber. 5 voll. Vol. I. ℳ 6.— **6.60.** Vol. II. ℳ 4.80 **5.40.** [Die weiteren Bände in Vorb.]

—— —— Ed. L. Dindorf. 5 voll. je ℳ 2.70. [Vol. I—III vergr.]

Dionis Chrysostomi orationes. Rec. L. Dindorf. 2 voll. Vol. I. [Vergr.] Vol. II. ℳ 2.70 **3.60.** [Neubearbeitung von A. Sonny in Vorb.]

Dionysi Halic. antiquitates Romanae. Ed. C. Jacoby. 4 voll. ℳ 16.— **18.40.**

—— **opuscula.** Edd. H. Usener et L. Radermacher. Vol. I. ℳ 6.— **6.60.**

—— —— Vol. II. Fasc. I ℳ 7.—

*—— —— Vol. II. Fasc. II. [In Vorb.]

Diophanti opera omnia c. Gr. commentt. Ed. P. Tannery. 2 voll. ℳ 10.— **11.—**

Divisiones Aristoteleae, s. Aristoteles.

Eclogae poetarum Graec. Ed. H. Stadtmueller. ℳ 2.70 **3.20.**

Epicorum Graec. fragmenta. Ed. G. Kinkel. Vol. I. ℳ **3.— 3.50.**

Epicteti dissertationes ab Arriano dig. Rec. H. Schenkl. Acc. fragmm., enchiridion, gnomolog. Epict., rell., indd. Ed. maior. ℳ **10.— 10.80.** Ed. minor. ℳ 6.— **6.60.**

Epistulae privatae graecae in pap. aet. Lagid. serv. Ed. St. Witkowski. ℳ 3.20 **3.60.**

Eratosthenis catasterismi: s. Mythographi III. 1.

***Erotici scriptores Graeci.** Ed. A. Mewaldt. [In Vorb.]

Euclidis opera omnia. Edd. I. L. Heiberg et H. Menge.

- Voll. I-V. **Elementa.** Ed. et Lat. interpr. est Heiberg. ℳ 24.60 **27.60.**
- — **VI. Data.** Ed. H. Menge. ℳ **5.— 5.60.**
- — **VII. Optica, Opticor. rec. Theonis, Catoptrica,** c. scholl. ant. Ed. Heiberg. ℳ **5.— 5.60.** [Forts. in Vorb.]

—— —— —— Supplem.: **Anaritii comm.** ex interpr. Gher. Crem. ed. M. Curtze. ℳ 6.— **6.60.**

——: s. a. Musici.

Eudociae Augustae, Procli Lycii, Claudiani carmm. Graec. rell. Acc. **Blemyomachiae** fragmm. Rec. A. Ludwich. ℳ **4.— 4.40.**

—— **violarium.** Rec. I. Flach. ℳ 7.50 **8.10.**

*Die **fetten** Ziffern verstehen sich für **gebundene** Exemplare*

Euripidis tragoediae. Rec. A. Nauck. Ed. III. 3 voll. *M.* 7.80 **9.30.**

Vol. I: Alcestis. Andromacha. Bacchae Hecuba. Helena. Electra. Heraclidae Hercules furens. Supplices. Hippolytus. *M.* 2.40 **2.90.**

— II: Iphigenia Aulidensis. Iphigenia Taurica. Ion. Cyclops. Medea. Orestes. Rhesus. Troades. Phoenissae. *M.* 2.40 **2.90.**

— III: Perditarum tragoediarum fragmenta. *M.* 3.— **3.50.**

Einzeln jede Tragödie *M.* —.40 **—.70.**

Eusebii opera. Rec. G. Dindorf. 4 voll. *M.* 23.60 **25.80.**

Fabulae Aesopicae: s. Aesop. fab.

Fabulae Romanenses Graec. conscr. Rec. A. Eberhard. Vol. I. [Vergr. Forts. erscheint nicht.]

Favonii Eulogii disp. de somnio Scipionis. Ed. A. Holder. *M.* 1.40 **1.80.**

Florilegium Graecum in usum primi gymnasiorum ordinis collectum a philologis Afranis. kart. Fasc. 1—10 je *M.* **—.50;** Fasc. 11—15 je *M.* **—.60.**

Hierzu unentgeltlich an Lehrer: Index argumentorum et locorum.

Außer der Verwendung bei den Maturitätsprüfungen hat diese Sammlung den Zweck, dem Primaner das Beste und Schönste aus der griech. Literatur auf leichte Weise zugänglich zu machen und den Kreis der Altertumsstudien zu erweitern.

Galeni Pergameni scripta minora. Recc. I. Marquardt, I. Müller, G. Helmreich. 3 voll. *M.* 7.50 **9.20.**

—— **institutio logica.** Ed. C. Kalbfleisch. *M.* 1.20 **1.60.**

—— **de victu attenuante l.** Ed. C. Kalbfleisch. *M.* 1.40 **1.80.**

—— **de temperamentis.** Ed. G. Helmreich. *M.* 2.40 **2.80.**

—— **de usu partium ll. XVII.** Rec. G. Helmreich. 2 voll. Vol. I. Libb. I—VIII. Vol. II. Libb. IX—XVII. je *M.* 8.— **8.60.**

Gaudentius: s. Musici.

Geoponica sive Cassiani Bassi Schol. de re rustica eclogae. Rec. H. Beckh. *M.* 10.— **10.80.**

Georgii Acropol. annales. Rec. A. Heisenberg. Vol. I. II. 11.60 **14.—**

Georgii Cypri descriptio orbis Romani. Acc. **Leonis imp. diatyposis genuina.** Ed. H. Gelzer. Adi. s. 4 tabb. geograph. *M.* 3.— **3.50.**

Georgii Monachi Chronicon. Ed. C. de Boor. Vol. I. II. *M.* 18.— **19.20.**

Heliodori Aethiopic. ll. X. Ed. I. Bekker. *M.* 2.40 **2.90.**

Hephaestionis enchiridion. c. comm. ... ed. M. Consbruch. *M.* 8.— **8.60.**

***Heracliti quaestiones Homericae.** ... Societatis Philologae Bonnensis sod... *M.* 3.60 **4.—**

——: s. a. Mythographi.

Hermippus, anon. christ. de astrol... dialogus. Edd. C. Kroll et P. Viereck. *M.* 1.80 **2.20.**

Herodiani ab excessu divi Marci ll. VIII. Ed. I. Bekker. *M.* 1.20 **1.60.**

Herodoti historiarum ll. IX. Ed. H. Dietsch. Ed. II cur. H. Kallenberg. 2 voll. [je *M.* 1.35 **1.80**] *M.* 2.70 **3.6...**

Vol. I: Lib. 1—4. Fasc. I: Lib. 1. *M.* —.80 **1.10.**

Fasc. II: Lib. 3. 4. *M.* —.80 **1.1...**

— II: Lib. 5—9. Fasc. I: Lib. 5. *M.* —.60 **—.90.**

Fasc. II: Lib. 7. *M.* —.45 **—.70.**

Fasc. III: Lib. 8. 9. *M.* —.60 **—.90.**

***Herondae mimiambi.** Acc. Phoenicis Coronistae, **Mattii** mimiamb. fragm. Ed. O. Crusius. Ed. IV minor. *M.* 2.40 **2.8...** Ed. maior. [U. d. Pr.]

Heronis Alexandrini opera. Vol. I Druckwerke u. Automatentheater, gr. u. dt. v. W. Schmidt. Im Anh. Herons Fragm. üb. Wasseruhren, **Philons Druckw.,** Vitruv üb. Pneumatik. *M.* 9.— **9.80.** Suppl.: D. Gesch. d. Textüberliefrg. Gr. Wortregister. *M.* 3.— **3.40.**

—— —— Vol. II. Fasc. I. Mechanik u. Katoptrik, hrsg. u. übers. von L. Nix u. W. Schmidt. Im Anh. Excerpte aus **Olympiodor, Vitruv, Plinius,** Cato, **Pseudo-Euclid.** Mit 101 Fig. *M.* 8.— **8.80.**

—— —— Vol. III. Vermessungslehre u. Dioptra, griech. u. deutsch hrsg. von H. Schöne. M. 116 Fig. *M.* 8.— **8.80.**

Hesiodi carmina. Rec. A. Rzach. Ed. II. *M.* 1.80 **2.30.**

Hesychii Milesii qui fertur de viris ill. l. Rec. I. Flach. *M.* —.80 **1.10.**

Hieroclis synecdemus. Acc. fragmenta ap. Constantinum Porphyrog. servata et nomina urbium mutata. Rec. A. Burckhardt. *M.* 1.20 **1.60.**

Hipparchi in Arati et Eudoxi Phaenomena comm. Rec. C. Manitius. *M.* 4.— **4.60.**

Hippocratis opera. 7 voll. Recc. H. Kuehlewein et I. Ilberg. Vol. I (cum tab. phototyp.). *M.* 6.— **6.60.** Vol. II. *M.* 5.— **5.50.** [Fortsetz. noch unbestimmt]

Historici Graeci minores. Ed. L. Dindorf. 2 voll. [z. Zt. vergr. Neubearb. in Vorb.]

i carmina. Ed. Guil. Dindorf: . Ed. Guil. Dindorf. Ed. V cur. entze. 2 partes. [je ℳ —.75 **1.10.**] 50 **2.20.** [In 1 Band geb. ℳ 2.—] rs I: Il. 1—12. Pars II: Il. 13—24.

sea. Ed. Guil. Dindorf. Ed. V cur. entze. 2 partes. [je ℳ —.75 **1.10.**] 50 **2.20.** [In 1 Band geb. ℳ 2.—] rs I: Od. 1—12. Pars II: Od. 13—24.

— Rec. A. Ludwich. 2 voll. Ed. [je ℳ —.75 **1.10.**] ℳ 1.50 **2.20.**

Homerici acc. **epigrammatis** et **achomyomachia.** Rec. A. Baumter. ℳ —.75 **1.10.**

dis orationes. Ed. Fr. Blaß. Ed. Vergr. Neubearb. v. Jensen in Vorb.]

chi protrepticus. Ed. H. Pistelli. 80 **2.20.**

e communi math. scientia l. Ed. esta. ℳ 1.80 **2.20.**

Nicomachi arithm. introduct. l. Ed. istelli. ℳ 2.40 **2.80.**

ita Pythagorae. Ed. L. Deubner. 'orb.]

us Diaconus: s. Babrius u. Nicerus.

uct. Byzant. de re milit. l. Rec. ári. ℳ 2.40 **2.80.**

tiones Graecae ad inlustrandas ctos selectae. Ed. F. Solmsen. I. ℳ 1.60 **2.—**

atinae Graecae bilingues. Ed. F. en. [In Vorb.]

s Philoponus: s. Philoponus.

i opera. Rec. S. Q. Naber. 6 voll. .— **29.—**

rationes. Ed. C. Scheibe. ℳ 1.20

l. Th. Thalheim. ℳ 2.40 **2.80.**

is orationes. Rec. H. Benseler. I cur. Fr. Blass. 2 voll. ℳ 4.—

i imp. quae supers. omnia. Rec. Hertlein. 2 voll. [Vergr. Neueit. von Fr. Cumont u. J. Bidez orb.]

ani imp. novellae. Ed. C. E. Zaiae a Lingenthal. 2 partes. .50 **11.60.**

— — Appendix (I). ℳ —.60 **1.—**

— — Appendix (II). **De dioecesi ptiaca lex ab imp. Iustiniano anno** ita. ℳ 1.20 **1.60.**

diatyposis: s. Georgius Cyprius.

i opera. Rec. R. Foerster. Vol. I—V. — **59.40.** Vol. VI. [Unter d. Presse.]

i opera. Rec. C. Jacobitz. [6 part. 1.05 **1.40.**] 3 voll. ℳ 6.30 **7.80.**

d. N. Nilén. Vol. I. Fasc. I. —XIV. ℳ 2.80 **3.20.** Fasc. II. *Pr.]*

Luciani opera Prolegg. ℳ 1.— **1.25.**

[——] **Scholia in Lucianum.** Ed. H. Rabe. ℳ 6.— **6.60.**

Lycophronis Alexandra. Rec. G. Kinkel. ℳ 1.80 **2.20.**

Lycurgi or. in Leocratem. Ed. Fr. Blass. Ed. maior. ℳ —.90 **1.30.** Ed. minor ℳ —.60 **—.90.**

Lydi l. de ostentis et Calendaria Graeca omnia. Ed. C. Wachsmuth. Ed. II. ℳ 6.— **6.60.**

— **de mensibus l.** Ed. R. Wünsch ℳ 5.20 **5.80.**

— **de magistratibus l.** Ed. R. Wünsch ℳ 5.— **5.60.**

Lysiae orationes. Rec. Th. Thalheim Ed. maior. ℳ 3.— **3.60.** Ed. minor. ℳ 1.20 **1.60.**

Marci Diaconi vita Porphyrii, episcopi Gazensis. Edd. soc. philol. Bonn. sodales. ℳ 2.40 **2.80.**

Maximi et Ammonis carminum de actionum auspiciis rell. Acc. anecdota astrologica. Rec. A. Ludwich. ℳ 1.80 **2.20.**

***Maximi Tyrii philosophumena.** Ed. H. Hobein. [U. d. Pr.]

***Menandrea.** Ed. A. Körte. Ed. maior ℳ 3.— **3.40.** Ed. minor ℳ 2.— **2.40.**

Metrici scriptores Graeci. Ed. R. Westphal. Vol. I: Hephaestion. ℳ 2.70 **3.20.**

Metrologicorum scriptorum reliquiae. Ed. F. Hultsch. 2 voll. Vol. I: Scriptores Graeci. ℳ 2.70 **3.20.** [Vol. II: Scriptores Romani. ℳ 2.40 **2.80.**] ℳ 5.10 **6.—**

Moschus: s. Bucolici.

Musici scriptores Graeci. Aristoteles, Euclides, Nicomachus, Bacchius, Gaudentius, Alypius et melodiarum veterum quidquid exstat. Rec. C. Ianus. Ann. s. tabulae. ℳ 9.— **9.80.**

— — — Supplementum: Melodiarum rell. ℳ 1.20 **1.60.**

Musonii Rufi reliquiae. Ed. O. Hense. ℳ 3.20 **3.80.**

Mythographi Graeci. Vol. I: **Apollodori bibliotheca, Pediasimi** lib. de Herculis laboribus. Ed. R. Wagner. ℳ 3.60 **4.20.**

— Vol. II. Fasc. I: **Parthenii** lib. περὶ ἐρωτικῶν παθημάτων, ed. P. Sakolowski. **Antonini Liberalis** μεταμορφώσεων συναγωγή, ed. E. Martini. ℳ 2.40 **2.80.** Suppl.: **Parthenius,** ed. E. Martini. ℳ 2.40 **2.80.**

— Vol. III. Fasc. I: **Eratosthenis catasterismi.** Ed. Olivieri. ℳ 1.20 **1.60.**

— Vol. III. Fasc. II: **Palaephati** περὶ ἀπίστων, **Heracliti** lib. περὶ ἀπίστων, **Excerpta Vaticana** (vulgo Anonymus de incredibilibus). Ed. N. Festa. ℳ 2.80 **3.20.**

Euripidis tragoediae. Rec. A. Nauck. Ed. III. 3 voll. *M.* 7.80 **9.30.**
Vol. I: Alcestis. Andromacha. Bacchae Hecuba. Helena. Electra. Heraclidae Hercules furens. Supplices. Hippolytus. *M.* 2.40 **2.90.**
— II: Iphigenia Aulidensis. Iphigenia Taurica. Ion. Cyclops. Medea. Orestes. Rhesus. Troades. Phoenissae. *M.* 2.40 **2.90.**
— III: Perditarum tragoediarum fragmenta. *M.* 3.— **3.50.**
Einzeln jede Tragödie *M.* —.40 **—.70.**

Eusebii opera. Rec. G. Dindorf. 4 voll. *M.* 23.60 **25.80.**

Fabulae Aesopicae: s. Aesop. fab.

Fabulae Romanenses Graec. conscr. Rec. A. Eberhard. Vol. I. [Vergr. Forts. erscheint nicht.]

Favonii Eulogii disp. de somnio Scipionis. Ed. A. Holder. *M.* 1.40 **1.80.**

Florilegium Graecum in usum primi gymnasiorum ordinis collectum a philologis Afranis. kart. Fasc. 1—10 je *M.* **—.50;** Fasc. 11—15 je *M.* **—.60.**
Hierzu unentgeltlich an Lehrer: Index argumentorum et locorum.
Außer der Verwendung bei den Maturitätsprüfungen hat diese Sammlung den Zweck, dem Primaner das Beste und Schönste aus der griech. Literatur auf leichte Weise zugänglich zu machen und den Kreis der Altertumsstudien zu erweitern.

Galeni Pergameni scripta minora. Recc. I. Marquardt, I. Müller, G. Helmreich. 3 voll. *M.* 7.50 **9.20.**

—— **institutio logica.** Ed. C. Kalbfleisch. *M.* 1.20 **1.60.**

—— **de victu attenuante l.** Ed. C. Kalbfleisch. *M.* 1.40 **1.80.**

—— **de temperamentis.** Ed. G. Helmreich. *M.* 2.40 **2.80.**

—— **de usu partium ll. XVII.** Rec. G. Helmreich. 2 voll. Vol. I. Libb. I—VIII. Vol. II. Libb. IX—XVII. je *M.* 8.— **8.60.**

Gaudentius: s. Musici.

Geoponica sive Cassiani Bassi Schol. de re rustica eclogae. Rec. H. Beckh. *M.* 10.— **10.80.**

Georgii Acropol. annales. Rec. A. Heisenberg. Vol. I. II. 11.60 **14.—**

Georgii Cypri descriptio orbis Romani. Acc. Leonis imp. diatyposis genuina. Ed. H. Gelzer. Adi. s. 4 tabb. geograph. *M.* 3.— **3.50.**

Georgii Monachi Chronicon. Ed. C. de Boor. Vol. I. II. *M.* 18.— **19.20.**

Heliodori Aethiopicorum ll. X. Ed. I. Bekker. *M.* 2.40 **2.[illegible]**

Hephaestionis enchiridion. c. comm. vet. ed. M. Consbruch. *M.* 8.— **8.60.**

Heracliti quaestiones Homericae. Edd. Societatis Philologae Bonnensis sodales. *M.* 3.60 **4.—**

——: s. a. Mythographi.

Hermippus, anon. christ. de astrologia dialogus. Edd. C. Kroll et P. Viereck. *M.* 1.80 **2.20.**

Herodiani ab excessu divi Marci ll. VIII. Ed. I. Bekker. *M.* 1.20 **1.60.**

Herodoti historiarum ll. IX. Ed. H. R. Dietsch. Ed. II cur. H. Kallenberg. 2 voll. [je *M.* 1.35 **1.80**] *M.* 2.70 **3.60.**
Vol. I: Lib. 1—4. Fasc. I: Lib. 1. 2. *M.* —.80 **1.10.**
Fasc. II: Lib. 3. 4. *M.* —.80 **1.10.**
— II: Lib. 5—9. Fasc. I: Lib. 5. 6. *M.* —.60 **—.90.**
Fasc. II: Lib. 7. *M.* —.45 **—.75.**
Fasc. III: Lib. 8. 9. *M.* —.60 **—.90.**

Herondae mimiambi. Acc. Phoenicis Coronistae, Mattii mimiamb. fragmm. Ed. O. Crusius. Ed. IV minor. *M.* 2.40 **2.80.** Ed. maior. [U. d. Pr.]

Heronis Alexandrini opera. Vol. I. Druckwerke u. Automatentheater, gr. u. dtsch. v. W. Schmidt. Im Anh. Herons Fragm. üb. Wasseruhren, **Philons Druckw., Vitruv** z. Pneumatik. *M.* 9.— **9.80.** Suppl.: D. Gesch. d. Textüberliefrg. Gr. Wortregister. *M.* 3.— **3.40.**

—— —— Vol. II. Fasc. I. Mechanik u. Katoptrik, hrsg. u. übers. von L. Nix u. W. Schmidt. Im Anh. Excerpte aus **Olympiodor, Vitruv, Plinius, Cato, Pseudo-Euclid.** Mit 101 Fig. *M.* 8.— **8.80.**

—— —— Vol. III. Vermessungslehre u. Dioptra, griech. u. deutsch hrsg. von H. Schöne. M. 116 Fig. *M.* 8.— **8.80.**

Hesiodi carmina. Rec. A. Rzach. Ed. II. *M.* 1.80 **2.30.**

Hesychii Milesii qui fertur de viris ill. l. Rec. I. Flach. *M.* —.80 **1.10.**

Hieroclis synecdemus. Acc. fragmenta ap. Constantinum Porphyrog. servata et nomina urbium mutata. Rec. A. Burckhardt. *M.* 1.20 **1.60.**

Hipparchi in Arati et Eudoxi Phaenomena comm. Rec. C. Manitius. *M.* 4.— **4.[illegible]**

Hippocratis opera. 7 voll. Recc. H. Kuehlewein et I. Ilberg. Vol. I (cum tab. phototyp.). *M.* 6.— **6.60.** Vol. II. *M.* 5.— **5.50.** [Fortsetz. noch unbestimmt.]

Historici Graeci minores. Ed. L. Dindorf. 2 voll. [z. Zt. vergr. Neubearb. in Vorb.]

Homeri carmina. Ed. Guil. Dindorf: **Ilias.** Ed. Guil. Dindorf. Ed. V cur. C. Hentze. 2 partes. [je M —.75 **1.10.**] M 1.50 **2.20.** [In 1 Band geb. M 2.—.] Pars I: Il. 1—12. Pars II: Il. 13—24.
Odyssea. Ed. Guil. Dindorf. Ed. V cur. C. Hentze. 2 partes. [je M —.75 **1.10.**] M 1.50 **2.20.** [In 1 Band geb. M 2.—.] Pars I: Od. 1—12. Pars II: Od. 13—24.
—— —— Rec. A. Ludwich. 2 voll. Ed. min. [je M —.75 **1.10.**] M 1.50 **2.20.**
Hymni Homerici acc. **epigrammatis et Batrachomyomachia.** Rec. A. Baumeister. M —.75 **1.10.**
Hyperidis orationes. Ed. Fr. Blaß. Ed. III. [Vergr. Neubearb. v. Jensen in Vorb.]
Iamblichi protrepticus. Ed. H. Pistelli. M 1.80 **2.20.**
—— **de communi math. scientia l.** Ed. N. Festa. M 1.80 **2.20.**
—— **in Nicomachi arithm. introduct. l.** Ed. H. Pistelli. M 2.40 **2.80.**
*—— **vita Pythagorae.** Ed. L. Deubner. [In Vorb.]
Ignatius Diaconus: s. Babrius u. Nicephorus.
Inc. auct. Byzant. de re milit. l. Rec. R. Vári. M 2.40 **2.80.**
Inscriptiones Graecae ad inlustrandas dialectos selectae. Ed. F. Solmsen. Ed. II. M 1.60 **2.—**
*—— **Latinae Graecae bilingues.** Ed. F. Zilken. [In Vorb.]
Ioannes Philoponus: s. Philoponus.
Iosephi opera. Rec. S. Q. Naber. 6 voll. M 26.— **29.—**
Isaei orationes. Ed. C. Scheibe. M 1.20 **1.60.**
—— Ed. Th. Thalheim. M 2.40 **2.80.**
Isocratis orationes. Rec. H. Benseler. Ed. II cur. Fr. Blass. 2 voll. M 4.— **4.80.**
***Iuliani imp. quae supers. omnia.** Rec. C. F. Hertlein. 2 voll. [Vergr. Neubearbeit. von Fr. Cumont u. J. Bidez in Vorb.]
Iustiniani imp. novellae. Ed. C. E. Zachariae a Lingenthal. 2 partes. M 10.50 **11.60.**
—— —— —— Appendix (I). M —.60 **1.—**
—— —— —— Appendix (II). **De dioecesi Aegyptiaca lex ab imp. Iustiniano anno 554 lata.** M 1.20 **1.60.**
Leonis diatyposis: s. Georgius Cyprius.
***Libanii opera.** Rec. R. Foerster. Vol. I–V. M 55.— **59.40.** Vol. VI. [Unter d. Presse.]
Luciani opera. Rec. C. Jacobitz. [6 part. je M 1.05 **1.40.**] 3 voll. M 6.30 **7.80.**
—— Ed. N. Nilén. Vol. I. Fasc. I. lib. I—XIV. M 2.80 **3.20.** Fasc. II. *[U. d. Pr.]*

Luciani opera Prolegg. M 1.— **1.25.**
[——] **Scholia in Lucianum.** Ed. H. Rabe. M 6.— **6.60.**
Lycophronis Alexandra. Rec. G. Kinkel. M 1.80 **2.20.**
Lycurgi or. in Leocratem. Ed. Fr. Blass. Ed. maior. M —.90 **1.30.** Ed. minor M —.60 **—.90.**
Lydi l. de ostentis et Calendaria Graeca omnia. Ed. C. Wachsmuth. Ed. II. M 6.— **6.60.**
—— **de mensibus l.** Ed. R. Wünsch M 5.20 **5.80.**
—— **de magistratibus l.** Ed. R. Wünsch M 5.— **5.60.**
Lysiae orationes. Rec. Th. Thalheim Ed. maior. M 3.— **3.60.** Ed. minor. M 1.20 **1.60.**
Marci Diaconi vita Porphyrii, episcopi Gazensis. Edd. soc. philol. Bonn. sodales. M 2.40 **2.80.**
Maximi et Ammonis carminum de actionum auspiciis rell. Acc. anecdota astrologica. Rec. A. Ludwich. M 1.80 **2.20.**
***Maximi Tyrii philosophumena.** Ed. H. Hobein. [U. d. Pr.]
***Menandrea.** Ed. A. Körte. Ed. maior M 3.— **3.40.** Ed. minor M 2.— **2.40.**
Metrici scriptores Graeci. Ed. R. Westphal. Vol. I: Hephaestion. M 2.70 **3.20.**
Metrologicorum scriptorum reliquiae. Ed. F. Hultsch. 2 voll. Vol. I: Scriptores Graeci. M 2.70 **3.20.** [Vol. II: Scriptores Romani. M 2.40 **2.80.**] M 5.10 **6.—**
Moschus: s. Bucolici.
Musici scriptores Graeci. Aristoteles, Euclides, Nicomachus, Bacchius, Gaudentius, Alypius et melodiarum veterum quidquid exstat. Rec. C. Ianus. Ann. s. tabulae. M 9.— **9.80.**
—— —— —— Supplementum: **Melodiarum rell.** M 1.20 **1.60.**
Musonii Rufi reliquiae. Ed. O. Hense. M 3.20 **3.80.**
Mythographi Graeci. Vol. I: **Apollodori bibliotheca, Pediasimi** lib. de Herculis laboribus. Ed. R. Wagner. M 3.60 **4.20.**
—— Vol. II. Fasc. I: **Parthenii** lib. περὶ ἐρωτικῶν παθημάτων, ed. P. Sakolowski. **Antonini Liberalis** μεταμορφώσεων συναγωγή, ed. E. Martini. M 2.40 **2.80.** Suppl.: **Parthenius,** ed. E. Martini. M 2.40 **2.80.**
—— Vol. III. Fasc. I: **Eratosthenis** catasterismi. Ed. Olivieri. M 1.20 **1.60.**
—— Vol. III. Fasc. II: **Palaephati** περὶ ἀπίστων, **Heracliti** lib. περὶ ἀπίστων, **Excerpta Vaticana** (vulgo Anonymus de incredibilibus). Ed. N. Festa. M 2.80 **3.20.**

*Die **fetten** Ziffern verstehen sich für **gebundene** Exemplare.*

Naturalium rerum scriptores Graeci minores. Vol. I: Paradoxographi, Antigonus, Apollonius, Phlegon, Anonymus Vaticanus. Rec. O. Keller. ℳ 2.70 **3.10.**

Nicephori archiepiscopi opuscc. hist. Ed C. de Boor. Acc. **Ignatii Diaconi vita Nicephori.** ℳ 3.30 **3.70.**

— **Blemmydae curr. vitae et carmina.** Ed. A. Heisenberg. ℳ 4.— **4.40**

Nicomachi Geraseni introductionis arithm. ll. II. Rec. R. Hoche. ℳ 1.80 **2.20.**

— : s. a. Musici.

Nonni Dionysiacorum ll. XLVIII. Rec. A. Koechly. Voll. I u. II. je ℳ 6.— **6.50.**

*— — Rec. A. Ludwich. Vol. I. Libri I—XXIV. ℳ 6.— **6.60.**

— **paraphrasis s. evangelii Ioannei.** Ed. A. Scheindler. ℳ 4.50 **5.—**

***Olympiodori in Plat. Phaedon.** Ed. W. Norvin. [In Vorb.]

Palaephatus: s. Mythographi.

Parthenius: s. Mythographi.

Patrum Nicaenorum nomina Graece, Latine, Syriace, Coptice, Arabice, Armeniace. Edd. H. Gelzer, H. Hilgenfeld, O. Cuntz. ℳ 6.— **6.60.**

Pausaniae Graeciae descriptio. Rec. Fr. Spiro. Voll. I—III. ℳ 7.60 **9.—**

Pediasimus: s. Mythographi.

Philodemi volumina rhetorica. Ed. S. Sudhaus. 2 voll. u. Suppl. ℳ 11.— **12.60.**

— **de musica ll.** Ed. I. Kempe. ℳ 1.50 **2.—**

— *π. οἰκονομίας* lib. Ed. Chr. Jensen. ℳ 2.40 **2.80.**

*— *π. τοῦ καθ' Ὅμηρον ἀγαθοῦ βασιλέως* lib. Ed. Al. Olivieri. ℳ 2.40 **2.80.**

Philoponi de opificio mundi ll. Rec. W. Reichardt. ℳ 4.— **4.60.**

— **de aeternitate mundi c. Proclum.** Ed. H. Rabe. ℳ 10.— **10.80.**

Philostrati (mai.) opera. Ed. C. L. Kayser. 2 voll. [z. Zt. vergr.]

— **imagines.** Recc. O. Benndorf et C. Schenkl. ℳ 2.80 **3.20.**

Philostrati (min.) imagines et Callistrati descriptiones. Recc. C. Schenkl et Aem. Reisch. ℳ 2.40 **2.80.**

Physiognomonici scriptores Graeci et Latini. Rec. R. Foerster. 2 voll. Vol. I. II. ℳ 14.— **15.20.**

Phoenix Coloph.: s. Herondas.

Pindari carmina. Ed. W. Christ. Ed. II. ℳ 1.80 **2.20.**

— — ed O. Schroeder. ℳ 2.40 **2.80.**

[—] Scholia vetera in Pindari carmina. 2 voll. Vol. I. Scholia in Olympionicas. *Rec.* A. B. Drachmann. ℳ 8.— **8.60.** *[Vol. II in Vorb.]*

Platonis dialogi secundum Thrasylli tetra**logias dispositi.** Ex recogn. C. F. Her**manni et M. Wohlrab.** 6 voll. ℳ **17.50.** [Voll. I. III. IV. V. VI. je ℳ 2.50 **3.—** Vol. II. ℳ 2.— **2.50.**]

Auch in folgenden einzelnen Abteilu[ngen:]

Nr. 1. Euthyphro. Apologia So[cratis.] Crito. Phaedo. ℳ —.70 **1.—**

— 2. Cratylus. Theaetetus. ℳ 1.—

— 3. Sophista. Politicus. ℳ 1.—

— 4. Parmenides. Philebus. ℳ —.90

— 5. Convivium. Phaedrus. ℳ **1.—**

— 6. Alcibiades I et II. Hippa[rchus.] Erastae. Theages. ℳ —.70 **1.**

— 7. Charmides. Laches. ℳ —.70 **1.—**

— 8. Euthydemus. Protagoras. ℳ **1.—**

— 9. Gorgias. Meno. ℳ 1.— **1.**

— 10. Hippias I et II. Io. Mene[xenus.] Clitophon. ℳ —.70 **1.—**

— 11. Rei publicae libri decem. ℳ **2.20.**

— 12. Timaeus. Critias. ℳ 1.— **1.40.**

— 13. Legum libri XII. Epi[nomis.] ℳ 2.40 **3.—**

— 14. Platonis quae feruntur ep[istolae] XVIII. Acc. definitiones et dialogi spurii. ℳ 1.20 **1.60.**

— 15. Appendix Platonica con[tinens] isagogas vitasque antiquas, Timaei glossar., indices. ℳ 2.—

Inhalt von Nr. 1— 3 = Vol. I.
— 4— 6 = Vol. II.
— 7—10 = Vol. III.
— 11. 12 = Vol. IV.
— 13 = Vol. V.
— 14. 15 = Vol. VI.

Plotini Enneades praem. Porphyrii [de vita] Plotini deque ordine librorum eius Ed. R. Volkmann. 2 voll. ℳ 9.—

Plutarchi vitae parallelae. Rec. C. S[inte]nis. 5 voll. Ed. II. ℳ 13.60 **16.10.** ℳ 2.80 **3.30.** Vol. II. ℳ 3.40 **4.—** III—IV. je ℳ 2.50 **3.—**. Vol. V. **2.80.**

Auch in folgenden einzelnen Abteil[ungen:]

Nr. 1. Theseus et Romulus, Lycu[rgus et] Numa, Solon et Publicola. ℳ 1.5

— 2. Themistocles et Camillus, P[ericles] et Fabius Maximus, Alcibia[des et] Coriolanus. ℳ 1.50 **1.90.**

— 3. Timoleon et Aemilius Paulus[, Pelo]pidas et Marcellus. ℳ 1.20 **1.**

— 4. Aristides et Cato, Philop[oemen] et Flamininus, Pyrrhus et M[arius.] ℳ 1.40 **1.80.**

Plutarchi vitae parallelae.
Nr. 5. Lysander et Sulla, Cimon et Lucullus. ℳ 1.20 **1.60.**
— 6. Nicias et Crassus, Sertorius et Eumenes. ℳ 1.— **1.40.**
— 7. Agesilaus et Pompeius. ℳ 1.— **1.40.**
— 8. Alexander et Caesar. ℳ 1.— **1.40.**
— 9. Phocion et Cato minor. ℳ —.80 **1.10.**
— 10. Agis et Cleomenes, Tib. et C. Gracchi. ℳ —.80 **1.10.**
— 11. Demosthenes et Cicero. ℳ —.80 **1.10.**
— 12. Demetrius et Antonius. ℳ —.80 **1.10.**
— 13. Dio et Brutus. ℳ 1.20 **1.60.**
— 14. Artaxerxes et Aratus, Galba et Otho. ℳ 1.40 **1.80.**
Inhalt von Nr. 1. 2 = Vol. I.
— 3—5 = Vol. II.
— 6—8 = Vol. III.
— 9—12 = Vol. IV.
— 13. 14 = Vol. V.

*—— —— Edd. Cl. Lindskog, J. Mewaldt et K. Ziegler. 3 Bde. [In Vorb.]

—— **moralia.** Rec. G. N. Bernardakis 7 voll. je ℳ 5.— **5.60.**

Polemonis declamationes duae. Rec. H. Hinck. ℳ 1.— **1.40.**

Polyaeni strategematicon ll. VIII. Rec. E. Woelfflin. Ed. II cur. J. Melber. ℳ 7.50 **8.—**

Polybii historiae. Rec. L. Dindorf. Ed. II cur. Th. Büttner-Wobst. 5 voll. ℳ 20.60 **23.60.**

Polystrati Epic. *π. ἀλόγου καταφρονήσεως.* Ed. C. Wilke. ℳ 1.20 **1.60.**

Porphyrii opuscc. sel. Rec. A. Nauck. Ed. II. ℳ 3.— **3.50.**

—— **sententia ad intelligibilia ducentes.** Ed. B. Mommert. ℳ 1.40 **1.80.**

——: s. a. Plotinus.

Procli Lycii carmina: s. Eudocia Augusta.

Procli Diadochi in primum Euclidis elementorum librum commentarii. Rec. G. Friedlein. ℳ 6.75 **7.30.**

—— **in Platonis rem publicam commentarii.** Ed. G. Kroll. 2 voll. Vol. I. ℳ 5.— **5.60.** Vol. II. ℳ 8.— **8.60.**

—— **in Platonis Timaeum commentaria.** Ed. E. Diehl. Vol. I—III. ℳ 30.— **32.20.**

—— **in Platonis Cratylum commentaria.** Ed. G. Pasquali. ℳ 3.— **3.40.**

*—— **hypotyposis astronomicarum positionum.** Ed. C. Manitius. ℳ 8.— **8.60.**

Procopii Caesariensis opera omnia. Rec. I. Haury. Voll. I. II. je ℳ 12.— **12.80.** Vol. III 1. ℳ 3.60 **4.—**

Prophetarum vitae fabulosae. Edd. H. Gelzer et Th. Schermann. ℳ 5.60 **6.—**

Ptolemaei opera. Ed. I. L. Heiberg. Vol. I. Syntaxis. P. I. libri I—VI. ℳ 8.— **8.60.** P. II. libri VII—XIII. ℳ 12.— **12.60.** Vol. II. Op. astron. min. ℳ 9.— **9.60.**

Quinti Smyrnaei Posthomericorum ll. XIV. Rec. A. Zimmermann. ℳ 3.60 **4.20.**

Repertorium griech. Wörterverzeichnisse u. Speziallexika v. H. Schöne. ℳ —.80 **1.—**

Rhetores Graeci. Rec. L. Spengel. 3 voll. Vol. I. Ed. C. Hammer. ℳ 4.20 **4.80.** [Voll. II u. III vergr. Neubearb. in Vorb.]

Scriptores erotici s. Erotici scriptores.

—— **metrici,** siehe: Metrici scriptores.

—— **metrologici,** siehe: Metrologici scriptores.

—— **originum Constantinopolit.** Rec. Th. Preger. 2 fascc. ℳ 10.— **11.20.**

—— **physiognomonici,** siehe: Physiognomonici scriptores.

—— **sacri et profani.**
Fasc. I: s. Philoponus.
Fasc. II: s. Patrum Nicaen. nomm.
Fasc. III: s. Zacharias Rhetor.
*Fasc. IV: s. Stephanus von Taron.
Fasc. V: E. Gerland, Quellen z. Gesch. d. Erzbist. Patras. ℳ 6.— **6.60.**

Sereni Antinoensis opuscula. Ed. I. L. Heiberg. ℳ 5.— **5.50.**

***Sextus Empiricus.** Ed. H. Mutschmann. 3 voll. [In Vorb.]

Simeonis Sethi syntagma. Ed. B. Langkavel. ℳ 1.80 **2.20.**

Sophoclis tragoediae. Rec. Guil. Dindorf. Ed. VI cur. S. Mekler. Ed. maior. ℳ 1.65 **2.20.** Ed. minor. ℳ 1.35 **1.80.** Einzeln jede Tragödie (Aiax. Antigone. Electra. Oedipus Col. Oedipus Tyr. Philoctetes. Trachiniae) ℳ —.30 **—.60.**

Sophoclis cantica. Dig. O. Schroeder. ℳ 1.40 **1.80.**

[——] **Scholia in S. tragoedias vetera.** Ed. P. N. Papageorgios. ℳ 4.80 **5.40.**

Stephanus von Taron. Edd. H. Gelzer et A. Burckhardt. ℳ 5.60 **6.—**

Stobaei florilegium. Rec. A. Meineke. 4 voll. [vergr.]

—— **eclogae.** Rec. A. Meineke. 2 voll. [z. Zt. vergr.]

Strabonis geographica. Rec. A. Meineke. 3 voll. ℳ 10.80 **12.60**

***Synkellos.** Ed. W. Reichardt. [U. d. Pr.]

Die **fetten** *Ziffern* verstehen sich für **gebundene** Exemplare.

Syriani in Hermogenem comm. Ed. H. Rabe. 2 voll. ℳ 3.20 **4.10.**

Testamentum Novum Graece ed. Ph. Buttmann. Ed. IV. ℳ 2.25 **2.75.**

Themistii paraphrases Aristotelis ll. Ed. L. Spengel. 2 voll. ℳ 9.— **10.20.**

Theocritus: s. Bucolici.

Theodoreti Graec. affect. curatio. Rec. H. Raeder. ℳ 6.— **6.60.**

Theodori Prodromi catomyomachia. Ed. R. Hercher. ℳ —.50 **—.75.**

Theonis Smyrnaei expositio rer. mathemat. ad leg. Platonem util. Rec. E. Hiller. ℳ 3.— **3.50.**

Theophrasti Eresii opera. Rec. F. Wimmer. 3 voll. [Vol. I. II. vergr.] Vol. III. ℳ 2.40.

*— π. λέξεως libri fragmenta. Coll. A. Mayer. [Unter der Presse.]

Theophylacti Simocattae historiae. Ed. K. de Boor. ℳ 6.— **6.60.**

Thucydidis de bello Peloponnesiaco ll. VIII. Rec. C. Hude. Ed. maior. 2 voll. [je ℳ 2.40 3.—] ℳ 4.80 6.— Ed 2 voll. [je ℳ 1.20 **1.80**] ℳ 2.4

Tryphiodori et Colluthi carmm. Weinberger. ℳ 1.40 **1.80.**

***Xenophontis expeditio Cyri.** R Gemoll. Ed. maior. ℳ 2.40 3.- minor. ℳ —.80 **1.10.**

— **historia Graeca.** Rec. O. K Ed. minor. ℳ —.90 **1.30.**

— — Rec. L. Dindorf. ℳ —

— **institutio Cyri.** Rec. A. Hu maior ℳ 1.50 **2.—** Ed. minor ℳ —

— **commentarii.** Rec. W. Gilber maior ℳ 1.— **1.40.** Ed. minor —**.75.**

— **scripta minora.** Rec. L. Di 2 fascc. ℳ 1.40 **2.10.**

*— P. I: Oeconomicus, Symposion, Agesilaus, Apologia. Ed. Th heim. [Unter der Presse.]

Zacharias Rhetor, Kirchengesch Deutsch hrsg. v. K. Ahrens u. G. K ℳ 10.— **10.80.**

Zonarae epitome historiarum. Dindorf. 6 voll. ℳ 27.20 **30.8**

b. Lateinische Schriftsteller.

[Acro.] **Pseudacronis scholia in Horatium vetustiora.** Rec. O. Keller. Vol. I/II. ℳ 21.— **22.60.**

Ammiani Marcellini rer. gest. rell. Rec. V. Gardthausen. 2 voll. [z. Zt. vergr. Neubearb. in Vorb.]

Ampelius, ed. Woelfflin, siehe: Florus.

Anthimi de observatione ciborum epistola. Ed. V. Rose. Ed. II. ℳ 1.— **1.25.**

Anthologia Latina sive poesis Latinae supplementum.

Pars I: Carmm. in codd. script. rec. A. Riese. 2 fascc. Ed. II. ℳ 8.80 **10.—**

— II: Carmm. epigraphica conl. Fr. Buecheler. 3 fascc. Fasc. I. ℳ 4.— **4.60.** Fasc. II. ℳ 5.20 **5.80.** [Fasc. III. Ed. Lommatzsch in Vorb.]

Suppl.: s. Damasus.

Anthologie a. röm. Dichtern v. O. Mann. ℳ —.60 **—.90.**

***Apulei opera.** Vol. I. Metamorphoses. Ed. R. Helm. ℳ 3.— **3.40.** Vol. II. Fasc. I. Apologia. Rec. R. Helm. ℳ 2.40 **2.80.** Vol. II. Fasc. II. Florida. Ed. R. Helm. ℳ 2.40. **2.80.** Vol. III. De philosophia ll. Ed. P. Thomas. ℳ 4.— **4.40.**

— **apologia et florida.** Ed. J. v. d. Vliet. ℳ 4.— **4.50.**

***Augustini de civ. dei ll. XXII.** Rec. B. Dombart. Ed. III. 2 voll. Vol. I. Lib. I—XIII. ℳ 5.— **5.60.** Vol. II. Lib. XIV—XXII. ℳ 4.20 **4.80.**

Augustini confessionum ll. XIII. P. Knöll. ℳ 2.70 **3.20.**

Aulularia sive Querolus comoedia R. Peiper. ℳ 1.50 **2.—**

Ausonii opuscula. Rec. R. Peiper est tabula. ℳ 8.— **8.60.**

Avieni Aratea. Ed. A. Breysig. ℳ 1.-

Benedicti regula monachorum. Ed. Woelfflin. ℳ 1.60 **2.—**

Boetii de instit. arithmetica ll. instit. musica ll. V. Ed. G. Frie ℳ 5.10 **5.60.**

— **commentarii in l. Aristoteli** ἑρμηνείας. Rec. C. Meiser. 2 ℳ 8.70 **9.70.**

Caesaris comment. cum **A. Hirti alior** supplementis. Rec. B. Kübler. 3

Vol. I: **de bello Gallico.** Ed ℳ —.75 **1.10.** Ed. mai. ℳ 1.4

— II: **de bello civili.** Ed. min. —**.90.** Ed. mai. ℳ 1.— **1.4**

— III. P. I: **de b. Alex., de b. Af** E. Woelfflin. Ed. min. ℳ **1.—** Ed. mai. ℳ 1.10 **1.50.**

— III. P. II: **de b. Hispan., frag indices.** ℳ 1.50 **1.90.**

— — — Rec. B. Dinter. A 1 Bd. (ohne d. krit. praefatio). ℳ 1.5

— — **de bello Gallico.** Ed. Ed. II. ℳ —.75 **1.10.**

— — **de bello civili.** Ed. Ed. II. ℳ —.60 **—.90.**

Calpurni Flacci declamationes. G. Lehnert. ℳ 1.40 **1.80.**

*Cassiodorii institutiones divinarum et saecularium artium.** Ed. Ph. Stettner. [In Vorb.]

Cassii Felicis de medicina l. Ed. V. Rose. ℳ 3.— **3.40.**

Catonis de agri cultura l. Rec. H. Keil. ℳ 1.— **1.40.**

Catulli carmina. Recens. L. Mueller. ℳ —.45 **—.75.**

—, **Tibulli, Propertii carmina.** Rec. L. Mueller. ℳ 2.70 **3.20.**

Celsi de medicina ll. Ed. C. Daremberg. ℳ 3.— **3.50.**

Censorini de die natali l. Rec. Fr. Hultsch. ℳ 1.20 **1.60.**

Ciceronis scripta. Edd. F. W. Müller et G. Friedrich. 4 partes. 10 voll. ℳ 26.20 **30.60.**

Pars I: **Opera rhetorica,** ed. Friedrich. 2 voll. Vol. I. ℳ 1.60 **2.—** Vol. II. ℳ 2.40 **2.80.**

— II: **Orationes,** ed. Müller. 3 voll. je ℳ 2.40 **2.80.**

— III: **Epistulae,** ed. Müller. 2 voll. [Vol. I. ℳ 3.60 **4.20.** Vol. II. ℳ 4.20 **4.80.**] ℳ 7.80 **9.—**

— IV: **Scripta philosophica,** ed. Müller. 3 voll. je ℳ 2.40 **2.80.**

— V: **Indices.** [Vergr., Neubearbeitung in Vorb.]

Auch in folgenden einzelnen Abteilungen:

Nr. 1. Rhetorica ad Herennium, ed. Friedrich. ℳ —.80 **1.10.**

— 2. De inventione, ed. Friedrich. ℳ —.80 **1.10.**

— 3. De oratore, ed. Friedrich. ℳ 1.10 **1.50.**

— 4. Brutus, ed. Friedrich. ℳ —.70 **1.—**

— 5. Orator, ed. Friedrich. ℳ —.50 **—.75.**

— 6. De optimo genere oratorum, partitiones et topica, ed. Friedrich. ℳ —.50 **—.75.**

— 7. Orationes pro P. Quinctio, pro Sex. Roscio Amerino, pro Q. Roscio comoedo, ed. Müller. ℳ —.70 **1.—**

— 8. Divinatio in Q. Caecilium, actio in C. Verrem I, ed. Müller. ℳ —.50 **—.75.**

— 9a. Actionis in C. Verrem II sive accusationis ll. I—III, ed. Müller. ℳ 1.— **1.40.**

— 9b. —— —— ll. IV. V, ed. Müller. ℳ —.50 **—.75.**

— 10. Orationes pro M. Tullio, pro M. Fonteio, pro A. Caecina, de imperio Cn. Pompeii (pro lege Manilia), ed. Müller. ℳ —.50 —.75.

Ciceronis scripta. Edd. F. W. Müller et G. Friedrich.

Nr. 11. Orationes pro A. Cluentio Habito, de lege agr. tres, pro C. Rabirio perduellionis reo, ed. Müller. ℳ —.80 **1.10.**

— 12. Orationes in L. Catilinam, pro L. Murena, ed. Müller. ℳ —.70 **1.—**

— 13. Orationes pro P. Sulla, pro Archia poeta, pro Flacco, ed. Müller. ℳ —.50 **—.75.**

— 14. Orationes post reditum in senatu et post reditum ad Quirites habitae, de domo sua, de haruspicum responso, ed. Müller. ℳ —.70 **1.—**

— 15. Orationes pro P. Sestio, in P. Vatinium, pro M. Caelio, ed. Müller. ℳ —.70 **1.—**

— 16. Orationes de provinciis consularibus, pro L. Cornelio Balbo, in L. Calpurnium Pisonem, pro Cn. Plancio, pro Rabirio Postumo, ed. Müller. ℳ —.70 **1.—**

— 17. Orationes pro T. Annio Milone, pro M. Marcello, pro Q. Ligario, pro rege Deiotaro, ed. Müller. ℳ —.50 **—.75.**

— 18. Orationes in M. Antonium Philippicae XIV, ed. Müller. ℳ —.90 **1.30.**

— 19. Epistt. ad fam. l. I—IV, ed. Müller. ℳ —.90 **1.30.**

— 20. Epistt. ad fam. l. V—VIII, ed. Müller. ℳ —.90 **1.30.**

— 21. Epistt. ad fam. l. IX—XII, ed Müller. ℳ —.90 **1.30.**

— 22. Epistt. ad fam. l. XIII—XVI, ed. Müller. ℳ —.90 **1.30.**

— 23. Epistulae ad Quintum fratrem, Q. Ciceronis de petitione ad M. fratrem epistula, eiusdem versus quidam de signis XII, ed. Müller. ℳ —.60 **—.90.**

— 24. Epistt. ad Att. l. I—IV, ed. Müller. ℳ 1.— **1.40.**

— 25. Epistt. ad Att. l. V—VIII, ed. Müller. ℳ 1.— **1.40.**

— 26. Epistt. ad Att. l. IX—XII, ed. Müller. ℳ 1.— **1.40.**

— 27. Epistt. ad Att. l. XIII—XVI, ed. Müller. ℳ 1.— **1.40.**

— 28. Epistt. ad Brutum et epist. ad Octavium, ed. Müller. ℳ —.60 **—.90.**

— 29. Academica, ed. Müller. ℳ —.70 **1.—**

— 30. De finibus, ed. Müller. ℳ 1.— **1.40.**

— 31. Tusculanae disputationes, ed. Müller. ℳ —.80 **1.10.**

— 32. De natura deorum, ed. Müll[er]. ℳ —.70 **1.—**

Ciceronis scripta. Edd. F. W. Müller et G. Friedrich.

Nr. 33. De divinatione, de fato, ed Müller. ℳ —.70 **1.—**

— 34. De re publica, ed. Müller ℳ —.70 **1.—**

— 35. De legibus, ed. Müller. ℳ —.70 **1.—**

— 36. De officiis, ed. Müller. ℳ —.70 **1.—**

— 37. Cato Maior de senectute, Laelius de amicitia, Paradoxa, ed. Müller. ℳ —.50 **—.75.**

Inhalt von
Nr. 1. 2 = Pars I, vol. I.
— 3— 6 = Pars I, vol. II.
— 7— 9 = Pars II, vol. I.
— 10—14 = Pars II, vol. II.
— 15—18 = Pars II, vol. III.
— 19—23 = Pars III, vol. I.
— 24—28 = Pars III, vol. II.
— 29—31 = Pars IV, vol. I.
— 32—35 = Pars IV, vol. II.
— 36. 37 u. Fragm. = Pars IV, vol. III.

—— **orationes selectae XXI.** Rec. C. F. W. Müller. 2 partes. ℳ 1.70 **2.30.**

Pars I: Oratt. pro Roscio Amerino, in Verrem ll. IV et V, pro lege Manilia, in Catilinam, pro Murena. ℳ —.80 **1.10.**

— II: Oratt. pro Sulla, pro Archia, pro Sestio, pro Plancio, pro Milone, pro Marcello, pro Ligario, pro Deiotaro, Philippicae I. II. XIV. ℳ —.90 **1.20.**

—— **orationes selectae XIX.** Edd., indices adiecc. A. Eberhard et C. Hirschfelder. Ed. II. ℳ 2.— **2.50.**

Oratt. pro Roscio Amerino, in Verrem ll. IV. V, de imperio Pompei, in Catilinam IV, pro Murena, pro Ligario, pro rege Deiotaro, in Antonium Philippicae I. II, divinatio in Caecilium.

—— **epistolae.** Rec. A. S. Wesenberg. 2 voll. [je ℳ 3.— **3.60.**] ℳ 6.— **7.20.**

—— **epistolae selectae.** Ed. R. Dietsch. 2 partes. [P. I. ℳ 1.— **1.40.** P. II. ℳ 1.50 **2.—**] ℳ 2.50 **3.40.**

—— **de virtut. l. fr.** Ed. H. Knoellinger. ℳ 2.— **2.40.**

[——] **Scholia in Ciceronis orationis Bobiensia** ed. P. Hildebrandt. ℳ 8.— **8.60.**

Claudiani carmina. Rec. J. Koch. ℳ 3.60 **4.20.**

Claudii Hermeri mulomedicina Chironis. Ed. E. Oder. ℳ 12.— **12.80.**

Commodiani carmina. Rec. E. Ludwig. 2 partt. ℳ 2.70 **3.50.**

[Constantinus.] Inc. auct. de C. Magno eiusque matre Helena libellus. Ed. *E. Heydenreich.* ℳ —.60 **—.90.**

Cornelius Nepos: s. Nepos.

***Curtii Rufi hist. Alexandri Magni.** Iterum rec. E. Hedicke. Ed. maior ℳ 3.60 **4.20.** Ed. minor ℳ 1.20 **1.60.**

—— Rec. Th. Vogel. [vergr.]

Damasi epigrammata. Acc. Pseudodamasiana. Rec. M. Ihm. Adi. est tabula. ℳ 2.40 **2.80.**

Dictys Cretensis ephem. belli Troiani ll. VI. Rec. F. Meister. [z. Zt. vergr. Neubearb. in Vorb.]

Donati comm. Terenti. Acc. Eugraphi commentum et **scholia Bembina.** Ed. P. Wessner. I. ℳ 10 — **10.80.** Vol. II. ℳ 12.— **12.80.** *Vol. III, 1. ℳ 8.— **8.50.**

—— **interpretat. Vergil.** Ed. H. Georgii. 2 voll. ℳ 24.— **26.—**

Dracontii carmm. min. Ed. Fr. de Duhn. ℳ 1.20 **1.60.**

Eclogae poetar. Latin. Ed. S. Brandt. Ed. II. ℳ 1.— **1.40.**

Eugraphius: s. Donatus.

Eutropii breviarium hist. Rom. Rec. Fr. Ruehl. ℳ —.45 **—.75.**

Firmici Materni matheseos ll. VIII. Edd. W. Kroll et F. Skutsch. Fasc. I. ℳ 4.— **4.50.** Fasc. II. [U. d. Pr.]

—— —— **de errore profan. relig.** Ed. K. Ziegler. ℳ 3.20 **3.60.**

Flori, L., Annaei, epitomae ll. II et P. Annii Flori fragmentum de Vergilio. Ed. O. Rossbach. ℳ 2.80 **3.20.**

Frontini strategematon ll. IV. Ed. G. Gundermann. ℳ 1.50 **1.90.**

Fulgentii, Fabii Planciadis, opera. Acc. Gordiani Fulgentii de aetatibus mundi et hominis et S. Fulgentii episcopi super Thebaiden. Rec. R. Helm. ℳ 4.— **4.50.**

Gai institutionum commentt. quattuor. Rec. Ph. Ed. Huschke. Ed. II cur. E. Seckel et B. Kübler ℳ 2.80 **3.20.**

Gelli noctium Attic. ll. XX. Rec. C. Hosius. 2 voll. ℳ 6.80 **8.—**

Gemini elementa astronomiae. Rec. C. Manitius. ℳ 8.— **8.60.**

Germanici Caesaris Aratea. Ed. A. Breysig. Ed. II. Acc. Epigramm. ℳ 2 — **2.40.**

Grammaticae Romanae fragm. Coll. rec. H. Funaioli. Vol. I. ℳ 12.— **12.60.**

Grani Liciniani quae supersunt. Rec. M. Flemisch. ℳ 1.— **1.30.**

Hieronymi de vir. inlustr. l. Acc. **Gennadi catalogus viror. inlustr.** Rec. G. Herding. ℳ 2.40 2.80.

Historia Apollonii, regis Tyri. Rec. A. Riese. Ed. II. ℳ 1.40 **1.80.**

Historicorum Roman. fragmenta. Ed. H. Peter. ℳ 4.50 **5.—**

Horatii Flacci opera. Rec. L. Mueller. Ed. maior [vergr.] Ed. minor [vergr.]

—— —— Rec. F. Vollmer. Ed. maior. ℳ 2.— **2.40.** Ed. minor. ℳ 1.— **1.40.**

Hygini grammatici l. de munit. castr. Rec. G. Gemoll. ℳ —.75 **1.10.**

***Imperatorum romanorum acta.** P. I. Inde ab Augusto usque ad Hadriani mortem. Coll. O. Haberleitner. [Unter d. Presse.]

Incerti auctoris de Constantino Magno eiusque matre Helena libellus prim. Ed. E. Heydenreich. ℳ —.60 **—.90.**

***Inscriptiones Latinae Graecae bilingues.** Ed. F. Zilken. [In Vorb.]

*— **Latinae Caesaris morte antiquiores.** Ed. K. Witte. [In Vorb.]

Iurisprudentiae anteiustinianae quae supersunt. In usum maxime academicum rec., adnot. Ph. Ed. Huschke. Ed. V. ℳ 6.75 **7.40.**

*— — Ed. VI auct. et emend. edd. E. Seckel et B. Kübler. 2 voll. Vol. I. ℳ 4.40 **5.—** [Vol. II in Vorb.]

— — Supplement: Bruchstücke a. Schriften röm. Juristen. Von E. Huschke. ℳ —.75 **1.—**

Iurisprudentiae antehadrianae quae supersunt. Ed. F. P. Bremer. Pars I. ℳ 5.— **5.60.** Pars II. Sectio I. ℳ 8.— **8.60.** II. ℳ 8.— **8.80.**

Iustiniani institutiones. Ed. Ph. Ed. Huschke. ℳ 1.— **1.40.**

Iustini epitoma hist. Philipp. Pompei Trogi ex rec. Fr. Ruehl. Acc. prologi in Pompeium Trogum ab A. de Gutschmid rec. ℳ 1.60 **2.20.**

Iuvenalis satirarum ll. Rec. C. F. Hermann. ℳ —.60 **—.90.**

Iuvenci ll. evangelicorum IV. Rec. C. Marold. ℳ 1.80 **2.20.**

Lactantius Placidus: s. Statius. Vol. III.

Livi ab urbe condita libri. Recc. G. Weissenborn et M. Müller. 6 partes. ℳ 8.10 **11.10.** Pars I—III. Ed. II c. M. Müller je ℳ 1.20 **1.70.** Pars IV. Ed. II c. M. Müller. Pars V—VI je ℳ 1.50 **2.—**

Pars I—V auch in einzelnen Heften:

Pars I fasc. I: Lib. 1— 3. ℳ —.70 **1.10.**
— I fasc. II: Lib. 4— 6. ℳ —.70 **1.10.**
— II fasc. I: Lib. 7—10. ℳ —.70 **1.10.**
— II fasc. II: Lib. 21—23. ℳ —.70 **1.10.**
— III fasc. I: Lib. 24—26. ℳ —.70 **1.10.**
— III fasc. II: Lib. 27—30. ℳ —.70 **1.10.**
— IV fasc. I: Lib. 31—35. ℳ —.85 **1.25.**
— IV fasc. II: Lib. 36—38. ℳ —.85 **1.25.**
— V fasc. I: Lib. 39—40. ℳ —.85 **1.25.**
— — Ed. II ed. G. Heraeus. ℳ —.85 **1.25.**
Pars V fasc. II: Lib. 41—140. ℳ —.85 **1.25.**
*— VI: Fragmenta et index. [In Vorb.]

*— **periochae, fragmenta Oxyrhynchi reperta et Iulii Obsequentis prodigiorum liber.** Ed. O. Rossbach. [U. d. Pr.]

Lucani de bello civ. ll. X. *It.* Ed. C. Hosius. *ℳ 4.40 5.—*

*[**Lucanus.**] **Adnotationes super Lucanum.** Ed. J. Endt. ℳ 8.— **8.60.**

Lucreti Cari de rerum natura ll. VI. Ed. A. Brieger. Ed. II. ℳ 2.10 **2.50.** Appendix einzeln ℳ —.30.

Macrobius. Rec. F. Eyssenhardt. Ed. II. ℳ 8.— **8.60.**

Marcelli de medicamentis. Ed. G. Helmreich. ℳ 3.60 **4.20.**

Martialis epigrammaton ll. Rec. W. Gilbert. ℳ 2.70 **3.20.**

***Martianus Capella.** Ed. A. Dick. [In Vorb.]

Melae, Pomponii, de chorographia libri. Ed. C. Frick. ℳ 1.20 **1.60.**

Metrologicorum scriptorum reliquiae. Ed. F. Hultsch. Vol. II: Scriptores Romani. ℳ 2.40 **2.80.** [Vol. I: Scriptores Graeci. ℳ 2.70 **3.20.**] 2 voll. ℳ 5.10 **6.—**

Minucii Felicis Octavius. Rec. Herm. Boenig. ℳ 1.60 **2.—**

Mulomedicina Chironis: s. Claudius.

Nepotis vitae. Ed. C. Halm. Ed. II cur. A. Fleckeisen. ℳ —.30 **—.60.**

— — m. Schulwörterbuch v. H. Haacke-Stange. 15. Auflage. ℳ **1.75.**

Nonii Marcelli de conpendiosa doctrina libb. XX. Ed. W. M. Lindsay. Vol. I—III: lib. I—XX et ind. ℳ 17.20 **19.—**

Orosii hist. adv. paganos ll. VII. Rec. C. Zangemeister. ℳ 4.— **4.50.**

Ovidius Naso. Rec. R. Merkel. 3 tomi. ℳ 2.90 **4.10.**

Tom. I: Amores. Heroides. Epistulae. Medicamina faciei femineae. Ars amatoria. Remedia amoris. Ed. II cur. R. Ehwald. ℳ 1.— **1.40.**

Tom. II: Metamorphoses. Ed. II. ℳ —.90 **1.30.**

Tom. III: Tristia. Ibis. Ex Ponto libri. Fasti. Ed. II. ℳ 1.— **1.40.**

— **tristium ll. V.** Ed. R. Merkel. ℳ —.45 **—.75.**

— **fastorum ll. VI.** Ed. R. Merkel. ℳ —.60 **—.90.**

— **metamorphoseon delectus Siebelisianus.** Ed. Fr. Polle. Mit Index. ℳ —.70 **1.—.**

Palladii opus agriculturae. Rec. J. C. Schmitt. ℳ 5.20 **5.60.**

Panegyrici Latini XII. Rec. Aem. Baehrens. ℳ 3.60 **4.20.**

Patrum Nicaenorum nomina Graece, Latine, Syriace, Coptice, Arabice, Armeniace. Edd. H. Gelzer, H. Hilgenfeld, O. Cuntz. ℳ 6.— **6.60.**

Pelagonii ars veterinaria. Ed. M. Ihm. ℳ 2.40 **2.80.**

Persii satirarum l. Rec. C. Hermann. ℳ —.30 **—.60.**

Phaedri fabulae Aesopiae. Rec. L. Mueller. ℳ —.30 **—.60.**

— — mit Schulwörterbuch von Schaubach. 3. Aufl. ℳ —.90 **1.3**

Die **fetten** *Ziffern verstehen sich für* **gebundene** Exemplar

Physiognomonici scriptores Graeci et Latini. Rec. R. Foerster. 2 voll. [Vol. I. ℳ 8.— **8.60.** Vol. II. ℳ 6.— **6.60.**] ℳ 14.— **15.20.**

Plauti comoediae. Recc. F. Goetz et Fr. Schoell. 7 fascc. ℳ 10.50 **14.—**
- Fasc. I. Amphitruo, Asinaria, Aulularia. Praec. de Plauti vita ac poesi testim. vet. ℳ 1.50 **2.—**
- — II. Bacchides, Captivi, Casina. Ed. II. ℳ 1.50 **2.—**
- — III. Cistellaria, Curculio, Epidicus. ℳ 1.50 **2.—**
- — IV. †Menaechmi, Mercator, †Miles glor. ℳ 1.50 **2.—**
- — V. †Mostellaria, Persa, †Poenulus. ℳ 1.50 **2.—**
- — VI. †Pseudolus, †Rudens, Stichus. ℳ 1.50 **2.—**
- — VII. †Trinummus, Truculentus, fragmenta. Acc. conspectus metrorum. ℳ 1.50 **2.—**

Einzeln die mit † bezeichneten Stücke je ℳ —.60 **—.90,** die übrigen je ℳ —.45 **—.75.** Supplementum (De Plauti vita ac poesi testimonia veterum. Conspectus metrorum) ℳ —.45 **—.75.**

***Plini naturalis historia.** Rec. C. Mayhoff. 6 voll. Ed. II. [Vol. I. ℳ 8.— **8.60.** Vol. II. Ed. III. ℳ 8.— **8.60.** Vol. III. ℳ 4.— **4.50.** Voll. IV. V. je ℳ 6.— **6.60.** Vol. VI. (Index.) Ed. Jan. ℳ 3.— **3.50.**] ℳ 35.— **38.40.**

— **ll. dubii sermonis VIII rell.** Coll. I. W. Beck. ℳ 1.40 **1.80.**

— **(iun.) epistulae.** [vergr.]

— Rec. R. C. Kukula. ℳ 3.— **3.60.**

Plinii Secundi quae fertur una cum Gargilii Martialis medicina. Ed. V. Rose. ℳ 2.70 **3.10.**

Poetae Latini minores. Rec. Aem. Baehrens. 6 voll. [Voll. II u. VI vergr.] ℳ 20.10 **23.40.**

*— — Rec. F. Vollmer. Vol. I. Appendix Vergiliana. ℳ 2.40 **2.80.**

Pomponius Mela: s. Mela.

Porphyrionis commentarii in Horatium. Rec. G. Meyer. ℳ 5.— **5.60.**

Prisciani euporiston ll. III. Ed. V. Rose. Acc. **Vindiciani Afri quae feruntur rell.** ℳ 7.20 **7.80.**

Propertii elegiae. Rec. L. Mueller. ℳ —.60 **—.90.**

*— — Ed. K. Hosius. [In Vorb.]

Pseudacronis scholia in Horatium. Ed. O. C. Keller. Vol. I. ℳ 9.— **9.80** vol. II. ℳ 12.— **12.80.**

Quintiliani instit. orat. ll. XII. Rec. Ed. Bonnell. 2 voll. [vol. I vergr.] je ℳ 1.80 **2.20.**

— — *liber X.* Rec. C. Halm. ℳ —.30 ***—.60.***

Quintiliani instit. Ed. L. Radermacher. Pars I. ℳ 3.— **3.50.** [Pars II in Vorb.]

— **declamationes.** Rec. C. Ritter. ℳ 4.80 **5.40.**

— **decl. XIX maiores.** Ed. G. Lehnert. ℳ 12.— **12.60.**

Remigii Autissiodor. in art. Donati min. commentum. Ed. W. Fox. ℳ 1.80 **2.20.**

Sallusti Catilina, Iugurtha, ex historiis orationes et epistulae. Ed. A. Eussner. ℳ —.45 **—.75.**

Scaenicae Romanorum poesis fragmenta. Rec. O. Ribbeck. Ed. III. Vol. I Tragicorum fragmm. ℳ 4.— **4.60.** Vol. II Comicorum fragmm. ℳ 5.— **5.60.**

Scribonii Largi compositiones. Ed. G. Helmreich. ℳ 1.80 **2.20.**

Scriptores historiae Augustae. Iterum rec. H. Peter. 2 voll. ℳ 7.50 **8.60.**

Senecae opera quae supersunt. Vol. I. Fasc. I. **Dialog. ll. XII.** Ed. E. Hermes. ℳ 3.20 **3.80.** Vol. I. Fasc. II. **De beneficiis. De clementia.** Ed. C. Hosius. ℳ 2.40 **2.80.** Vol. II. **Naturalium quaest. ll. VIII.** Ed. A. Gercke. ℳ 3.60 **4.20.** Vol. III. **Ad Lucil. epist. mor.** Ed. O. Hense. ℳ 5.60 **6.20.** Vol. IV ***Fragm., Ind.** Ed. E. Bickel. [In Vorb.]

— **Suppl.** Rec. Fr. Haase. ℳ 1.80 **2.40.**

— **tragoediae.** Recc. R. Peiper et G. Richter. Ed. II. ℳ 5.60 **6.20.**

Senecae (rhetoris) **oratorum et rhetorum sententiae, divisiones, colores.** Ed. A. Kiessling. ℳ 4.50 **5.—**

Sidonius Apollin. Rec. P. Mohr. ℳ 5.60 **6.20.**

Sili Italici Punica. Ed. L. Bauer. 2 voll. je ℳ 2.40 **2.80.**

Sorani gynaeciorum vetus translatio Latina cum add. Graeci textus rell. Ed. V. Rose. ℳ 4.80 **5.40.**

Statius. Edd. A. Klotz et R. Jahnke.
- Vol. I: Silvae. Rec. A. Klotz. ℳ 2.— **2.50.**
- — II. Fasc. I: Achilleis. Rec. A. Klotz et O. Müller. ℳ 1.20 **1.60.**
- — II. Fasc. II: Thebais. Rec. A. Klotz. ℳ 8.— **8.60.**
- — III: Lactantii Placidi scholia in Achilleidem. Ed. R. Jahnke. ℳ 8.— **8.60.**

Suetoni Tranquilli opera. Rec. M. Ihm. Ed. minor. 2 voll. Vol. I. De vita Caesarum libri VIII. ℳ 2.40 **2.80.** [Vol. II in Vorb.]

— — Rec. C. L. Roth. 2 fascc. [Fasc. I vergr.] Fasc. II. De grammaticis et rhetoribus. ℳ —.80 **1.20.**

Tacitus. Rec. C. Halm. Ed. IV. 2 tomi ℳ 2.40 **3.20.**
Tomus I. Libb. ab excessu divi Augusti. ℳ 1.20 **1.60.** [Fasc. I: Lib. I—VI. ℳ —.75 **1.10.** Fasc. II: Lib. XI—XVI. ℳ —.75 **1.10.**]

Tacitus. Tomus II. Historiae et libb. minores. ℳ 1.20 **1.60.** [Fasc. I: Historiae. ℳ —.90 **1.30.** Fasc. II: Germania. Agricola. Dialogus. ℳ —.45 **—.75.**

Terenti comoediae. Rec. A. Fleckeisen. Ed. II. ℳ 2.10 **2.60.**

Jedes Stück (Adelphoe, Andria, Eunuchus, Hauton Timorumenos, Hecyra, Phormio) ℳ —.45 **—.75.**

—] **Scholia Terentiana.** Ed. Fr. Schlee. ℳ 2.— **2.40.**

Tibulli ll. IV. Rec. L. Mueller. ℳ —.45 **—.75.**

Ulpiani fragmenta. Ed. E. Huschke. Ed. V. ℳ —.75 **1.10.**

Valeri Alexandri Polemi res gestae Alexandri Macedonis. Rec. B. Kuebler. ℳ 4.— **4.50.**

Valerii Flacci Argonautica. Rec. Aem. Baehrens. [Vergr.]

*— — Ed. S. Sudhaus. [In Vorb.]

Valeri Maximi factorum et dictorum memorab. ll. IX. Cum Iulii Paridis et Ianuarii Nepotiani epitomis. Rec. C. Kempf. Ed. II. ℳ 7.20 **7.80.**

Varronis rer. rustic. rell. Rec. H. Keil. ℳ 1.60 **2.—**

Vegeti Renati digestorum artis mulomedicinae libri. Ed. E. Lommatzsch. ℳ 6.— **6.60.**

— — **epitoma rei milit.** Rec. C. Lang. Ed. II. ℳ 3.90 **4.40.**

***Vellei Paterculi hist. Roman. rell.** Ed. C. Halm. ℳ 1.— **1.40.**

— — Rec. Fr. Haase. ℳ —.60 **—.90.**

Vergili Maronis opera. Rec. O. Ribbeck. Ed. II. ℳ 1.50 **2.—**

— **Aeneis.** Rec. O. Ribbeck. ℳ —.90 **1.30.**

— **Bucolica et Georgica.** Rec. O. Ribbeck. ℳ —.45 **—.75.**

— **Bucolica, Georgica, Aeneis.** Rec. O. Güthling. 2 tomi. ℳ 1.35 **2.05.**

Tom. I: Bucolica. Georgica. ℳ —.45 **—.75.** — II: Aeneis. ℳ —.90 **1.30.**

*[—] **Scholia in Vergilii Bucolica etc.** Ed. Funaioli. [In Vorb.]

Virgili Grammatici opera. Ed. J. Huemer. ℳ 2.40 **2.80.**

Vitruvii de architectura ll. X. Ed. V. Rose. Ed. II. ℳ 5.— **5.60.**

1b. Bibliotheca scriptorum medii aevi Teubneriana. [8.]

Alberti Stadensis Troilus. Ed. Th. Merzdorf. ℳ 3.— **3.40.**

Amarcii sermonum ll. IV. Ed. M. Manitius. ℳ 2.25 **2.60.**

Canabutzae in Dionysium Halic. comm. Ed. M. Lehnerdt. ℳ 1.80 **2.20.**

Christus patiens. Tragoedia Gregorio Nazianzeno falso attributa. Rec. I. G. Brambs. ℳ 2.40 **2.80.**

Comoediae Horatianae tres. Ed. R. Jahnke. ℳ 1.20 **1.60.**

Egidii Corboliensis viaticus de signis et sympt. aegritud. ed. V. Rose. ℳ 2.80 **3.20.**

Guilelmi Blesensis Aldae comoedia. Ed. C. Lohmeyer. ℳ —.80 **1.20.**

Hildegardis causae et curae. Ed. P. Kaiser. ℳ 4.40 **5.—**

Horatii Romani porcaria. Ed. M. Lehnerdt. ℳ 1.20 **1.60.**

Hrotsvitae opera. Ed. K. Strecker. ℳ 4.— **4.60.**

Odonis abbatis Cluniacensis occupatio. Ed. A. Swoboda. ℳ 4.— **4.60.**

Thiofridi Epternacensis vita Willibrordi metrica. Ed. K. Rossberg. ℳ 1.80 **2.20.**

Vitae sanctorum novem metricae. Ed. Guil. Harster. ℳ 3.— **3.50.**

1c. Bibliotheca scriptorum Latinorum recentioris aetatis. Edidit Iosephus Frey. [8.]

Epistolae sel. viror. clar. saec. XVI. XVII. Ed. E. Weber. ℳ 2.40 **2.80.**

Manutii, Pauli, epistulae sel. Ed. M. Fickelscherer. ℳ 1.50 **2.—**

Mureti scripta sel. Ed. I. Frey. 2 voll. ℳ 2.40 **3.20.**

Ruhnkenii elogium Tib. Hemsterhusii. Ed. I. Frey. ℳ —.45 **—.70.**

---

2. Sammlung wissenschaftlicher Kommentare zu griechischen und römischen Schriftstellern. [gr. 8.]

Mit der Sammlung wissenschaftlicher Kommentare zu griechischen und römischen Literaturwerken hofft die Verlagsbuchhandlung einem wirklichen Bedürfnis zu begegnen. Das Unternehmen soll zu einer umfassenderen und verständnisvolleren Beschäftigung mit den Hauptwerken der antiken Literatur als den vornehmsten Äußerungen des klassischen Altertums auffordern und anleiten.

Apologeten, zwei griechische. Von J. Geffcken. *M.* 10.— **11.—**
Aetna. Von S. Sudhaus. *M.* 6.— **7.—**
Catulli Veronensis liber. Von G. Friedrich. *M.* 12.— **13.—**
Lucretius de rer. nat. Buch III. Von R. Heinze. *M.* 4.— **5.—**
***Philostratos über Gymnastik.** Von J. Jüthner. *M.* 10.— **11.—**
Sophokles Elektra. Von G. Kaibel. *M.* 6.— **7.—**
Vergilius Aeneis Buch VI. Von E. Norden. *M.* 12.— **13.—**

In Vorbereitung:

Clemens Alex. Paidagogos. Von Schwartz.
Lukian Philopseudes. Von R. Wünsch.
Ovid Heroiden. Von R. Ehwald.
Pindar Pythien. Von O. Schröder.
Properz. Von Jacoby.
Tacitus Germania. Von G. Wissowa.

3. Einzeln erschienene Ausgaben.

[gr. 8, wenn nichts anderes bemerkt.]

Die meisten der nachstehend aufgeführten Ausgaben sind bestimmt, wissenschaftlichen Zwecken zu dienen. Sie enthalten daher mit wenigen Ausnahmen den vollständigen kritischen Apparat unter dem Texte; zum großen Teil sind sie — wie dies dann in der Titelangabe bemerkt ist — mit kritischem und exegetischem Kommentar versehen.

a. Griechische Schriftsteller.

Acta apostolorum: s. Lucas.

Aeschinis orationes. Ed., scholia adi. F. Schultz. *M.* 8.—

— **orat. in Ctesiphontem.** Rec., expl. A. Weidner. *M.* 3.60.

Aeschyli Agamemnon. Ed. R. H. Klausen. Ed. alt. cur. R. Enger. *M.* 3.75.

— **Agamemnon.** Griech. u. deutsch mit Komm. von K. H. Keck. *M.* 9.—

— **fabulae et fragmm.** Rec. G. Dindorf. 4. *M.* 4.—

— **Septem ad Thebas.** Rec. Fr. Ritschelius. Ed. II. *M.* 3.—

Alciphronis rhet. epistolae. Ed. A. Meineke. *M.* 4.—

Ἀλφάβητος τῆς ἀγάπης. Das ABC der Liebe. E. Sammlung rhod. Liebeslieder. Hrsg. v. W. Wagner. *M.* 2.40.

Anthologiae Planudeae appendix Barberino-Vaticana. Rec. L. Sternbach. *M.* 4.—

Apollonius' von Kitium illustr. Kommentar z. d. Hippokrat. Schrift *π. ἄρθρων.* *Hrsg. v. H. Schöne.* Mit 31 Tafeln in *Lichtdr.* 4. *M.* 10.—

Aristophanis fabulae et fragmm. Rec. G. Dindorf. 4. *M.* 6.—

— **ecclesiazusae.** Rec. A. von Velsen. *M.* 2.40.

— **equites.** Rec. A. von Velsen. Ed. II cur. K. Zacher. *M.* 3.—

*— **pax.** Ed. K. Zacher. *M.* 5.— **6.—**

— **Plutus.** Rec. A. von Velsen. *M.* 2.—

— **thesmophoriazusae.** Rec. A. von Velsen. Ed. II. *M.* 2.—

Aristotelis ars rhet. cum adnotatione L. Spengel. Acc. vet. translatio Latina. 2 voll. *M.* 16.—

— **politica** cum vet. translatione G. de Moerbeka. Rec. Fr. Susemihl. *M.* 18.—

— **ethica Nicomachea.** Ed. et comment. instr. G. Ramsauer. Adi. est Fr. Susemihlii epist. crit. *M.* 12.—

Artemidori onirocritica. Rec. R. Hercher. *M.* 8.—

Bionis epitaphius Adonidis. Ed. H. L. Ahrens. *M.* 1.50.

Bucolicorum Graec. Theocriti, Bionis et Moschi reliquiae. Ed. H. L. Ahrens. 2 tomi. *M.* 21.60.

Callimachea. Ed. O. Schneider. 2 voll. ℳ 33.—
Vol. I. Hymni cum scholiis vet. ℳ 11.—
— II. Fragmenta. Indices. ℳ 22.—

Carmina Graeca medii aevi. Ed. G. Wagner. ℳ 9.—

—— **popularia Graeciae recentioris.** Ed. A. Passow. ℳ 14.—

Christianor. carmm. Anthologia Graeca. Edd. W. Christ et M. Paranikas. ℳ 10.—

Comicorum Atticorum fragmenta. Ed. Th. Kock. 3 voll. ℳ 48.—
Vol. I. Antiquae comoediae fragmenta. ℳ 18.—
— II. Novae comoediae fragmenta. Pars I. ℳ 14.—
— III. Novae comoediae fragmenta. P. II. Comic. inc. aet. fragm. Fragm. poet. Indices. Suppl. ℳ 16.—

***Corpus fabularum Aesopicarum.** Ed. O. Crusius, A. Hausrath, P. Knoell, P. Marc. [In Vorb.]

—— **medicorum Graecorum.** Vol. X 1, 1. Philumeni de venenatis animalibus eorumque remediis ed. M. Wellmann. ℳ 2.80.

Demetrii Phalerei de elocutione libellus. Ed. L. Radermacher. ℳ 5.—

Demosthenis oratt. de corona et de falsa legatione. Cum argumentis Graece et Latine ed. I. Th. Voemelius. ℳ 16.—

—— **orat. adv. Leptinem.** Cum argumentis Graece et Latine ed. I. Th. Voemel. ℳ 4.—

—— **de corona oratio.** In usum schol. ed. I. H. Lipsius. Ed. II. ℳ 1.60.

Περὶ διαλέκτων excerptum ed. R. Schneider. ℳ —.60.

Didymi Chalcenteri fragmenta. Ed. M. Schmidt. ℳ 9.—

Dionysii Thracis ars grammatica. Ed. G. Uhlig. ℳ 8.—

Διονυσίου ἢ Λογγίνου περὶ ὕψους. **De sublimitate libellus.** Ed. O. Iahn. Tert. ed. I. Vahlen. ℳ 2.80 **3.20.**

Epicurea. Ed. H. Usener (Anast. Neudruck.) ℳ 12.— **13.—.**

***[Epiphanius.]** Quaestiones Epiphanianae metrologicae et criticae. Scr. O. Viedebantt. [U. d. Pr.]

Eratosthenis carminum reliquiae. Disp. et expl. Ed. E. Hiller. ℳ 3.—

—— geographische Fragmente, hrsg. von Berger. ℳ 8.40.

Etymologicum Gudianum quod vocatur. Rec. et apparatum criticum indicesque adi. Al. de Stefani. Fasc. I: Litteras A-B cont. ℳ 10.—

Euripidis fabulae et fragmenta. Rec. *G. Dindorf.* 4. ℳ 9.—

Euripidis fabulae. Edd. R. Prinz et N. Wecklein. ℳ 46.60.
Vol. I. Pars I. Medea. Ed. II. ℳ 2.40.
— I. — II. Alcestis. Ed. II. ℳ 1.80.
— I. — III. Hecuba. Ed. II. ℳ 2.40.
— I. — IV. Electra. ℳ 2.—
— I. — V. Ion. ℳ 2.80.
— I. — VI. Helena. ℳ 3.—
— I. — VII. Cyclops. Ed. II. ℳ 1.40.
— II. — I. Iphigenia Taurica. ℳ 2.40.
— II. — II. Supplices. ℳ 2.—
— II. — III. Bacchae. ℳ 2.—
— II. — IV. Heraclidae. ℳ 2.—
— II. — V. Hercules. ℳ 2.40.
— II. — VI. Iphigenia Aulidensis. ℳ 2.80.
— III. — I. Andromacha. ℳ 2.40.
— III. — II. Hippolytus. ℳ 2.80.
— III. — III. Orestes. ℳ 2.80.
— III. — IV. Phoenissae. ℳ 2.80.
— III. — V. Troades. ℳ 2.80.
— III. — VI. Rhesus. ℳ 3.60.

—— **tragoediae.** Edd. A. J. E. Pflugk, R. Klotz et N. Wecklein. (Mit latein. Kommentar.)
Medea. Ed. III. ℳ 1.50. — Hecuba. Ed. III. ℳ 1.20. — Andromacha. Ed. II. ℳ 1.20. — Heraclidae. Ed. II. ℳ 1.20. — Helena. Ed. II. ℳ 1.20. — Alcestis. Ed. II. ℳ 1.20. — Hercules furens. Ed. II. ℳ 1.80. — Phoenissae. Ed. II. ℳ 2.25. — Orestes. ℳ 1.20. — Iphigenia Taurica. ℳ 1.20. — Iphigenia quae est Aulide. ℳ 1.20.

Eusebii canonum epitome ex Dionysii Telmaharensis chronico petita. Verterunt notisque illustrarunt C. Siegfried et H. Gelzer. 4. ℳ 6.—

Galeni de placitis Hippocratis et Platonis. Rec. I. Müller. Vol. I. Prolegg., text. Graec., adnot. crit., vers. Lat. ℳ 20.—

Gnomica I. Sexti Pythagorici, Clitarchi, Euagrii Pontici sententiae. Ed. A. Elter. gr. 4. ℳ 2.40.

—— **II. Epicteti et Moschionis sententiae.** Ed. A. Elter. gr. 4. ℳ 1.60.

Grammatici Graeci recogniti et apparatu critico instructi. 8 partes. 15 voll. Lex.-8.
Pars I. Vol. I. Dionysii Thracis ars grammatica. Ed. G. Uhlig. ℳ 8.—
Pars I. Vol. III. Scholia in Dionysii Thracis artem grammaticam. Rec. A. Hilgard. ℳ 36.—
Pars II. Vol. I. Apollonii Dyscoli quae supersunt. Ed. R. Schneider und G. Uhlig. 2 Fasc. ℳ 26.—
*Pars II. Vol. II. Syntax des Apollonius. Ed. G. Uhlig. [U. d. Pr.]
*Pars II. Vol. III. Librorum Apollonii deperditorum fragmm. [In Vorb.]
Pars III. Vol. I. Herodiani techni[cae] reliquiae. Ed. A. Lentz. Tom. I. ℳ 2[...]

Die **fetten** *Ziffern* verstehen sich für **gebundene** Exempla[re]

Grammatici Graeci recogniti et apparatu critico instructi. 8 partes. 15 voll. Lex.-8.
Pars III. Vol. II. Herodiani technici reliquiae. Ed. A. Lentz. Tom. II. 2 Fasc. ℳ 34.—
Pars IV. Vol. I. Theodosii canones et Choerobosci scholia in canones nominales. Rec. A. Hilgard. ℳ 14.—
Pars IV. Vol. II. Choerobosci scholia in canones verbales et Sophronii excerpta e Characis commentario. Rec. A. Hilgard. ℳ 22.—
[Fortsetzung in Vorb.]

Herodas' Mimiamben, hrsg. v. R. Meister. Lex.-8. [Vergr. Neue Aufl. in Vorb.]

Herodiani ab excessu d. Marci ll. VIII. Ed. L. Mendelssohn. ℳ 6.80.

— **technici rell.** Ed., expl. A. Lentz. 2 tomi. Lex.-8. ℳ 54.—

Herodots II. Buch m. sachl. Erläut. hrsg. v. A. Wiedemann. ℳ 12.—

Ἡσιόδου τὰ ἅπαντα ἐξ ἑρμηνείας Κ. Σίττλ. ℳ 10.—

Hesiodi quae fer. carmina. Rec. R. Rzach. Acc. Homeri et Hesiodi certamen. ℳ 18.—

— — Rec. A. Köchly, lect. var. subscr. G. Kinkel. Pars I. ℳ 5.— [Fortsetzung erscheint nicht.]

— — Rec. et ill. C. Goettling. Ed. III. cur. I. Flach. ℳ 6.60.

[—] **Glossen und Scholien** zur Hesiodischen Theogonie mit Prolegomena von J. Flach. ℳ 8.—

Hesychii Milesii onomatologi rell. Ed. I. Flach. Acc. appendix Pseudohesychiana, indd., spec. photolithogr. cod. A. ℳ 9.—

Hipparch, geograph. Fragmente, hrsg. von H. Berger. ℳ 2.40.

Homeri carmina. Rec. A. Ludwich. Pars I. Ilias. 2 voll. Vol. I. ℳ 16.— **18.**— Vol. II. ℳ 20.— **23.**—. Pars II. Odyssea. 2 voll. ℳ 16.— **20.**—

— **Odyssea.** Ed. I. La Roche. 2 partt. ℳ 13.—

— **Ilias.** Ed. I. La Roche. 2 partt. ℳ 22.—

— **Iliadis carmina seiuncta,** discreta, emendata, prolegg. et app. crit. instructa ed. G. Christ. 2 partt. ℳ 16.—

[—] **D. Homer. Hymnen** hrsg. u. erl. v. A. Gemoll. ℳ 6.80.

[—] **D. Homer. Batrachomachia** des Pigres nebst Scholien u. Paraphrase hrsg. u. erl. v. A. Ludwich. ℳ 20.—

Incerti auctoris epitome rerum gestarum Alexandri Magni. Ed. O. Wagner. ℳ 3.—

***Inscriptiones Graecae* metricae** ex scriptoribus praeter Anthologiam collectae. Ed. Th. Preger. ℳ 8.—

Inventio sanctae crucis. Ed. A. Holder. ℳ 2.80.

[**Iohannes.**] **Evangelium sec. Iohannem.** Ed. F. Blass. ℳ 5.60.

Iohannes Kamateros, *εἰσαγωγὴ ἀστρονομίας.* Bearb. v. L. Weigl. ℳ 3.—

Iuliani II. contra Christianos: s. Scriptorum Graecorum e. q. s.

— — deutsch v. J. Neumann. ℳ 1.—

Kosmas und Damian. Texte und Einleitung von L. Deubner. ℳ 8.— **9.**—

Kyrillos, d. h. Theodosios: s. Theodosios.

Leges Graecorum sacrae e titulis coll. Edd. J. de Prott et L. Ziehen. 2 fasc. Fasc. I. Fasti sacri. Ed. J. de Prott. ℳ 2.80. Fasc. II. 1. Leges Graeciae et insularum. Ed. L. Ziehen. ℳ 12.—

Lesbonactis Sophistae quae supersunt. Ed. Fr. Kiehr. ℳ 2.—

Lexicographi Graeci recogniti et apparatu critico instructi. Etwa 10 Bände. gr. 8. [In Vorbereitung.]
I. Lexika zu den zehn Rednern (G. Wentzel).
II. Phrynichus, Aelius Dionysius, Pausanias und and. Atticisten (L. Cohn).
III. Homerlexika (A. Ludwich).
IV. Stephanus von Byzanz.
V. Cyrill, Bachmannsches Lexikon und Verwandtes, insbesond. Bibelglossare (G. Wentzel.)
VI. Photios.
VII. Suidas (G. Wentzel).
VIII. Hesych.
IX. Pollux. Ed. E. Bethe. Fasc. I. ℳ 14.—
X. Verschiedene Spezialglossare, namentlich botanische, chemische, medizinische u. dgl.
[Näheres s. Teubners Mitteilungen 1897 No. 1 S. 2.]

[**Lucas.**] **Acta apostolorum.** Ed. F. Blaß. ℳ 2.—

[—] **Evangelium sec. Lucam.** Ed. F. Blaß. ℳ 4.—

***Luciani quae feruntur Podagra et Ocypus** ed. J. Zimmermann. ℳ 3.— **4.**—

Lykophron's Alexandra. Hrsg., übers. u. erklärt von C. v. Holzinger. ℳ 15.—

[**Lysias.**] **Pseudol. oratio funebris.** Ed. M. Erdmann. ℳ —.80.

[**Matthaeus.**] **Evangelium sec. Matthaeum.** Ed. F. Blaß. ℳ 3.60.

Metrodori Epicurei fragmenta coll., script. inc. Epicurei comment. moralem subi. A. Koerte. ℳ 2.40.

Musäos, Hero u. Leander. Eingel. u. übers. v. H. Oelschläger. 16. ℳ 1.—

Nicandrea theriaca et alexipharmaca. Rec. O. Schneider. Acc. scholia. M 9.—

Περὶ παθῶν excerpta ed. R. Schneider. M —.80.

***Papyri, Giessener.** 3 Hefte. 1. Heft von E. Kornemann und O. Eger. 2. Heft von P. M. Meyer. [Unter der Presse.]

Papyrus magica mus. Lugd. Bat. a C. Leemans ed. denuo ed. A. Dieterich. M 2.—

Papyrusurkunden: s. Urkunden.

Philodemi Epicurei de ira l. Ed. Th. Gomperz. Lex.-8. M 10.80.

—— *περὶ ποιημάτων* l. II fragmm. Ed. A. Hausrath. M 2.—

Philumenos s. Corpus medicorum Graecor.

***Phoinix von Kolophon.** Texte und Untersuchungen. Von G. A. Gerhard. M 12.— **15.—**

[**Photios.**] **Reitzenstein, R.,** der Anfang des Lexikons des Photios. M 7.— **9.50.**

Pindari carmina rec. O. Schroeder. (Poet. lyr. Graec. coll. Th. Bergk. Ed. V. I, 1.) M 14.—

—— **Siegeslieder,** erkl. v. Fr. Mezger. M 8.—

—— **carmina** prolegomenis et commentariis instructa ed. W. Christ. M 14.— **16.—**

—— **versezetei kritikai** és Magyarázó jegyzetekkel kiadta Hómann Ottó. I. Kötet. M 4.— [Ohne Fortsetzung.]

Platonis opera omnia. Rec., prolegg. et commentt. instr. G. Stallbaum. 10 voll. (21 sectiones.) (Mit latein. Kommentar.)

Die nicht aufgeführten Schriften sind vergriffen.

Apologia Socratis et Crito. Ed. V cur. M. Wohlrab. M 2.40. — Protagoras. Ed. IV cur. I. S. Kroschel. M 2.40. — Phaedrus. Ed. II. M 2.40. — Menexenus, Lysis, Hippias uterque, Io. Ed. II. M 2.70. — Laches, Charmides, Alcibiades I. II. Ed. II. M 2.70. — *Cratylus. M 2.70. — Meno et Euthyphro itemque incerti scriptoris Theages, Erastae et Hipparchus. Ed. II. cur. A. R. Fritzsche. M 6.— — Theaetetus. Ed. M. Wohlrab. Ed. II. M 3.60. — Sophista. Ed. II cur. O. Apelt. M 5.60. — Politicus et incerti auctoris Minos. M 2.70. — Philebus. M 2.70. — Leges. 3 voll. [je M 3.60.] M 10.80. [Vol. I. Lib. I—IV. Vol. II. Lib. V—VIII. Vol. III. Lib. IX—XII et Epinomis.]

—— **Timaeus** interprete Chalcidio cum eiusdem commentario. Ed. I. Wrobel. M 11.20.

Plutarchi de musica. Ed. R. Volkmann. M 3.60.

—— **de proverbiis Alexandrinorum.** Rec. O. Crusius. Fasc. I. 4. M 2.80.

Plutarchi de proverbiis Alexandrinorum. Fasc. II. Commentarius. 4. M 3.—

Plutarchi Themistokles. Für quellenkritische Übungen comm. u. hrsg. v. A. Bauer. M 2.—

—— *τὸ ἐν Δελφοῖς E.* Ed. G. N. Bernardakis. M 1.50.

—— **vitae parallelae Agesilai et Pompeii.** Rec. Cl. Lindskog. M 3.60 **4.40.**

Poetae lyrici Graeci. Ed. V. 2 voll.

Vol. I. 1. Pindari carmina. Recens. O. Schröder. M 14.—

— II. Poetae eleg. et iambogr. Rec. O. Crusius. [In Vorb.]

Poetarum scenicorum Graecorum Aeschyli, Sophoclis, Euripidis et Aristophanis fabulae et fragmenta. Rec. Guil. Dindorf. Ed. V. 4. M 20.—

Pollucis onomasticon. Rec. E. Bethe. (Lexicographi Graeci IX.) Fasc. I. M 14.—

Porphyrii quaestt. Homer. ad Iliadem pertin. rell. Ed. H. Schrader. 2 fascc. Lex.-8. M 16.—

—— —— ad Odysseam pertin. rell. Ed. H. Schrader. Lex.-8. M 10.—

Ptolemaei *περὶ κριτηρίου καὶ ἡγεμονικοῦ* lib. Rec. Fr. Hanow. gr. 4. M 1.—

[**Scylax.**] **Anonymi** vulgo Scylacis Caryandensis **periplum maris interni** cum appendice. Rec. B. Fabricius. Ed. II. M 1.20.

Scriptorum Graecorum qui christ. impugn. relig. quae supers. Fasc. III: **Iuliani imp.** contra Christianos quae supers. Ed. C. I. Neumann. Insunt **Cyrilli Alex.** fragmm. Syriaca ab E. Nestle edita. M 6.—

Sophoclis tragoediae et fragmm. Rec. G. Dindorf. 4. M 5.—

—— —— Recc. et explann. E. Wunder et N. Wecklein. 2 voll. M 10.80.

Philoctetes. Ed. IV. M 1.50. — Oedipus Rex. Ed. V. M 1.50. — Oedipus Coloneus. Ed. V. M 1.80. — Antigona. Ed. V. M 1.50. — Electra. Ed. IV. M 1.80. — Aiax. Ed. III. M 1.20. — Trachiniae. Ed. III. M 1.50.

—— **König Oidipus.** Griechisch u. deutsch m. Kommentar von F. Ritter. M 5.—

—— **Antigone.** Griech. u. deutsch hrsg. v. A. Böckh. Nebst 2 Abhandl. üb. diese Tragödie. (Mit Porträt Aug. Böckhs.) 2. Aufl. M 4.40.

Staatsverträge des Altertums. Hrsg. v. R. von Scala. I. Teil. M 8.—

Stoicorum veterum fragmenta. Ed. J. v. Arnim. Vol. I. M 8.— Vol. II. M 14.— Vol. III. M 12.— Vol. IV. Indices. [In Vorb.]

***Terentii comoediae.** Hrsg. v. M. Warren, E. Hauler u. R. Kauer. [In Vorb.]

Die **fetten** *Ziffern verstehen sich für* **gebundene** *Exemplare*

Theodoros, der h. Theodosios: s. Theodosios.

[Theodosios.] D. heil. Theodosios. Schriften d. Theodoros u. Kyrillus, hrsg. von H. Usener. M 4.—

Theophanis chronographia. Rec. C. de Boor. 2 voll. M 50.—

Theophrasts Charaktere. Hrsg. v. d. Philol. Gesellschaft zu Leipzig. M 6.—

Thucydidis historiae. Recens. C. Hude. Tom. I: Libri I—IV. M 10.—
— II: Libri V—VIII. Indices. M 12.—

— **de bello Peloponnesiaco ll. VIII.** Explann. E. F. Poppo et I. M. Stahl. 4 voll. [8 sectiones.] M 22.80.
Lib. 1. Ed. III. M 4.50. — Lib. 2. Ed. II. M 3.—. — Lib. 3. Ed. II. M 2.40. — Lib. 4. Ed. II. M 2.70. — Lib. 5. Ed. II. M 2.40. — Lib. 6. Ed. II. M 2.40. — Lib. 7. Ed. II. M 2.70. — Lib. 8 Ed. II. M 2.70.

Tragicorum Graecorum fragmenta. Rec. A. Nauck. Ed. II. M 26.—

Urkunden, griechische, d. Papyruslung zu Leipzig. I. Band. Mit Be von U. Wilcken herausg. von L. M Mit 2 Tafeln in Lichtdruck. 4.

*[—] Chrestomathie griechischer P urkunden. Von L. Mitteis u. U. Wi [In Vorb.]

Xenokrates. Darstellg. d. Lehre u. S d. Fragmente. V. R. Heinze.

Xenophontis hist. Graeca. Rec. O. K Ed. maior. M 10.—

Xenophontis opera omnia, recen commentariis instructa.
De Cyri Minoris expeditione (Anabasis), rec. R. Kühner. Pars I. M 1.80. [Pars II v
Oeconomicus, rec. L. Breiten M 1.50.
Hellenica, rec. L. Breiten 2 partt. M 6.60.
Pars I. Libri I et II. Ed. II.
— II. Libri III—VII. M 4.80

Zosimi historia nova. Ed. L. Men sohn. M 10.—

b. Lateinische Schriftsteller.

Anecdota Helvetica. Rec. H. Hagen. Lex.-8. M 19.—

Aurelii imp. epistt.: s. Fronto, ed. Naber.

Averrois paraphrasis in l. poeticae Aristotelis. Ed. F. Heidenhain. Ed. II. M 1 —

Aviani fabulae. Ed. G. Froehner. gr. 12. M 1.20.

[Caesar.] Polionis de b. Africo comm.: s. Polio.

Caesii Bassi, Atilii Fortunatiani de metris ll. Rec. H. Keil. gr. 4. M 1.60.

Catonis praeter libr. de re rust. quae extant. Rec. H. Jordan. M 5.—

— **de agri cult. l., Varronis rer. rust. ll. III.** Rec. H. Keil. 3 voll. M 33.40.
Vol. I. Fasc. I. Cato. M 2.40.
— I. — II. Varro. M 6.—
— II. — I. Comm. in Cat. M 6.—
— II. — II. Comm. in Varr. M 8.—
— III. — I. Ind. in Cat. M 3.—
— III. — II. Ind. in Varr. M 8.—

Catulli l. Recensuit et interpretatus est Aem. Baehrens. 2 voll. M 16.40.
Vol. I. Ed. II cur. K. P. Schulze. M 4.—
— II. Commentarius. 2 fascc. M 12.40.

Ciceronis, M. Tullii, epistularum ll. XVI. Ed. L. Mendelssohn. Acc. tabulae chronolog. ab Aem. Koernero et O. E. Schmidtio confectae. M 12.—

— **ad M. Brut. orator.** Rec. F. Heerdegen. M 3.20.

— — **Paradoxa Stoicor., academic. rel. cum Lucullo, Timaeus, de nat. deor., de divinat., de fato.** Ed. O. Plasberg. *Fasc. I.* M 8.—

[Ciceronis] ad Herennium ll. VI: s. C ficius und [Herennius].

— **Q. Tullii, rell.** Rec. Fr. Buec M 1.60.

Claudiani carmina. Rec. L. Jeep. M 20.40.

Commentarii notarum Tironianarum prolegg., adnott. crit. et exeget. notar indice alphabet. Ed. Guil. Sch [132 autograph. Tafeln.] Folio. In M 40.—

Cornifici rhetoricorum ad C. Herenn VIII. Rec. et interpret. est C. L. K M 8.—

Corpus glossarior. Latinor. a G. L incohatum auspiciis Societatis litt regiae Saxonicae comp., rec., ed. G. 7 voll. Lex.-8.
Vol. I. [In Vorb.]
— II. Glossae Latinograecae et G latinae. Edd. G. Goetz et G. Gu mann. Acc. minora utriusque glossaria. Adiectae sunt 3 tabb. typ. M 20.—
— III. Hermeneumata Pseudodosit Ed. G. Goetz. Acc. hermene medicobotanica vetustiora.
— IV. Glossae codicum Vatican Sangallensis 912, Leidensis 67 G. Goetz. M 20.—
— V. Placidi liber glossarum, gl reliqua. Ed. G. Goetz.
— VI. Thesaurus glossarum e tarum. Conf. G. Goetz. 2 fa M 18.—

Corpus glossarior. Latinor. a G. Loewe incohatum auspiciis Societatis litterarum regiae Saxonicae comp., rec., ed. G. Goetz.
Vol. VII. Thesaurus gloss. emendatarum. Conff. G. Goetz et G. Heraeus. 2 fascc. Fasc. I. ℳ 24.— Fasc. II. ℳ 12.—

Didascaliae apostolorum fragmenta Veronensia Latina. Acc. canonum qui dic. apostolorum et Aegyptiorum reliquiae. Prim. ed. E. Hauler. Fasc. I. Praefatio, fragmenta. Mit 2 Tafeln. ℳ 4.—

Ennianae poesis reliquiae. Rec. I. Vahlen. Ed. II. ℳ 16.— **18.—**

Exuperantius, Epitome. Hrsg. v. G. Landgraf u. C. Weyman. ℳ —.60.

Fragmentum de iure fisci. Ed. P. Krueger. ℳ 1.60.

Frontonis et M. Aurelii imp. epistulae. Rec. S. A. Naber. ℳ 8.—
—— Ed. H. Hauler. [In Vorb.]

Gedichte, unedierte lateinische, hrsg. von E. Baehrens. ℳ 1.20.

Glossae nominum. Ed. G. Loewe. Acc. eiusdem opuscula glossographica coll. a G. Goetz. ℳ 6.—

Grammatici Latini ex rec. H. Keil. 7 voll. Lex.-8. ℳ 139.20.
Vol. I. Fasc. 1. Charisii ars gramm. ex rec. H. Keil. [Vergr.]
— I. Fasc. 2. Diomedis ars gramm. ex Charisii arte gramm. excerpta ex rec. H. Keil. ℳ 10.—
— II. Fasc. 1 et 2. Prisciani institutiones gramm. ex rec. M. Hertz. Vol. I. [Vergr.]
— III. Fasc. 1. Prisciani institutiones gramm. ex rec. M. Hertz. Vol. II. ℳ 12.—
— III. Fasc. 2. Prisciani de figuris numerorum, de metris Terentii, de praeexercitamentis rhetoricis libri, institutio de nomine et pronomine et verbo, partitiones duodecim versuum Aeneidos principalium, accedit Prisciani qui dic. liber de accentibus ex rec. H. Keil. [Vergr.]
— IV. Fasc. 1. Probi catholica, instituta artium, de nomine excerpta, de ultimis syllabis liber ad Caelestinum ex rec. H. Keil. — Notarum laterculi edente Th. Mommsen. ℳ 11.—
— IV. Fasc. 2. Donati ars grammatica, Marii Servii Honorati commentarius in artem Donati, de finalibus, de centum metris, de metris Horatii, Sergii de littera, de syllaba, de pedibus, de accentibus, de distinctione commentarius, explanationes artis Donati, de idiomatibus ex rec. H. Keil. ℳ 8.—

Grammatici Latini ex rec. H. Keil.
Vol. V. Fasc. 1. Cledonii ars gramm., Pompeii commentum artis Donati, excerpta ex commentariis in Donatum ex rec. H. Keil. ℳ 9.—
— V. Fasc. 2. Consentius, Phocas, Eutyches, Augustinus, Palaemon, Asper, de nomine et pronomine, de dubiis nominibus, Macrobii excerpta ex rec. H. Keil. ℳ 10.—
— VI. Fasc. 1. Marius Victorinus, Maximus Victorinus, Caesius Bassus, Atilius Fortunatianus ex rec. H. Keil. ℳ 9.—
— VI. Fasc. 2. Terentianus Maurus, Marius Plotius Sacerdos, Rufinus, Mallius Theodorus, fragmenta et excerpta metrica ex rec. H. Keil. ℳ 14.—
— VII. Fasc. 1. Scriptores de orthographia Terentius Scaurus, Velius Longus, Caper, Agroecius, Cassiodorius, Martyrius, Beda, Albinus ex rec. H. Keil. ℳ 10.—
— VII. Fasc. 2. Audacis de Scauri et Palladii libris excerpta, Dosithei ars gramm., Arusiani Messii exempla elocutionum, Cornelii Frontonis liber de differentiis, fragmenta gramm., index scriptorum ex rec. H. Keil. ℳ 11.20.
Supplementum continens anecdota Helvetica ex rec. H. Hagen. Lex.-8. ℳ 19.—

[Herennius.] Incerti auctoris **de ratione dicendi ad C. H. ll. IV.** [M. Tulli Ciceronis ad Herennium libri VI.] Rec. F. Marx. ℳ 14.—

Historicorum Romanorum reliquiae. Ed. H. Peter. 2 voll. ℳ 28.—

Horatii opera. Rec O. Keller et A. Holder. 2 voll. gr. 8.
Vol. I. Carmina, epodi, carmen saec Iterum rec. O. Keller. ℳ 12.—
[Vol. II vergr.]
—— —— —— Editio minor. ℳ 4.—
—— **carmina.** Rec. L. Mueller. 16. ℳ 2.40 **3.60.**
—— **Satiren.** Kritisch hergestellt, metrisch übersetzt u. mit Kommentar versehen von C. Kirchner u. W. S. Teuffel. 2 voll. ℳ 16.40.
—— —— Lat. u. deutsch m. Erläuter. von L. Döderlein. ℳ 7.—
—— —— siehe auch: Satura, v. Blümner.
—— **Episteln.** Lat. u. deutsch m. Erläut. von L. Döderlein. [B. I vergr.] B. II. ℳ 3.—
—— **Briefe**, im Versmaß der Urschrift verdeutscht von A. Bacmeister u. O. Kelle 8. ℳ 2.40 **3.20.**

Institutionum et regularum iuris Romani syntagma. Ed. R. Gneist. Ed. II. ℳ 5.20.

[Iuris consulti.] Kalb, W., Roms Juristen nach ihrer Sprache. ℳ 4.—

Iuvenalis saturae. Erkl. v. A. Weidner. 2. Aufl. ℳ 4.40.

—— —— siehe auch: Satura, v. Blümner.

[Lucanus.] Scholia in L. bellum civile ed. H. Usener. Pars I. ℳ 8.— [Fortsetzung erscheint nicht.]

Lucilii carminum reliquiae. Rec. F. Marx. Vol. I.: Proleg., testim., fasti L., carm. rel., indices, tab. geogr. ℳ 8.— **10.60.**

—— —— Vol. II. (Komment.) ℳ 14.— **17.—**

Nepotis quae supersunt. Ed. C. Halm. ℳ 2.40.

Nonii Marcelli compendiosa doctrina. Emend. et adnot. L. Mueller. 2 partt. ℳ 32.—

Novatiani epist. de cibis Iudaicis. Hrsg. v. G. Landgraf u. C. Weyman. ℳ 1.20.

Optatiani Porfyrii carmina. Rec. L. Mueller. ℳ 3.60.

Orestis tragoedia. Ed. I. Maehly. 16. ℳ 1.20.

Ovidii ex Ponto ll. Ed. O. Korn. ℳ 5.—

—— **Elegien der Liebe.** Deutsch von H. Oelschläger. 2. Aufl. Min.-Ausg. ℳ 2.40 **3.20.**

Persius, siehe: Satura, v. Blümner.

Phaedri fabulae Aesopiae. Ed. L. Müller. ℳ 3.—

Placidi glossae. Rec. et illustr. A. Deuerling. ℳ 2.80.

Plauti comoediae. Recensuit, instrumento critico et prolegomenis auxit F. Ritschelius sociis operae adsumptis G. Loewe, G. Goetz, F. Schoell. 4 tomi. ℳ 92.20.

- Tom. I fasc. I. Trinummus. Rec. F. Ritschl. Ed. III cur. F. Schoell. ℳ 5.60.
- — I fasc. II. Epidicus. Rec. G. Goetz. Ed. II. ℳ 4.—
- — I fasc. III. Curculio. Rec. G. Goetz. ℳ 2.40.
- — I fasc. IV. Asinaria. Recc. G. Goetz et G. Loewe. ℳ 3.60.
- — I fasc. V. Truculentus. Rec. F. Schoell. ℳ 4.80.
- — II fasc. I. Aulularia. Rec. G. Goetz. ℳ 2.40.
- — II fasc. II. Amphitruo. Recc. G. Goetz et G. Loewe. ℳ 3.60.
- — II fasc. III. Mercator. Rec. F. Ritschl. Ed. II cur. G. Goetz. ℳ 3.60.
- — *II fasc. IV.* Stichus. Rec. F. Ritschl. *Ed. II cur. G. Goetz.* ℳ 3.60.

Plauti comoediae.

- Tom. II fasc. V. Poenulus. Recc. F. [Ri]schelii schedis adhibitis G. G[oetz] et G. Loewe. ℳ 5.—
- — III fasc. I. Bacchides. Re[c.] Ritschl. Ed. II cur. G. Go[etz.] ℳ 4.—
- — III fasc. II. Captivi. Rec. F. Sch[oell.] ℳ 4.—
- — III fasc. III. Rudens. Re[c.] Schoell. ℳ 5.60.
- — III fasc. IV. Pseudolus. Re[c.] Ritschl. Ed. II cur. G. Go[etz.] ℳ 5.60.
- — III fasc. V. Menaechmi. Re[c.] Ritschl. Ed. II cur. F. Sch[oell.] ℳ 5.60.
- — IV fasc. I. Casina. Rec. F. Sch[oell.] ℳ 5.60.
- — IV fasc. II. Miles gloriosus. [Rec.] F. Ritschl. Ed. II cur. G. Go[etz.] ℳ 6.—
- — IV fasc. III. Persa. Rec. F. Rit[schl.] Ed. II cur. F. Schoell. ℳ 5.[…]
- — IV fasc. IV. Mostellaria. Re[c.] Ritschl. Ed. II cur. F. Sch[oell.] ℳ 6.—
- — IV fasc. V. Cistellaria. Re[c.] Schoell. Acc. deperditarum fa[bula]rum fragmenta a G. Goetz rece[nsita.] ℳ 5.60.

—— —— Ex rec. et cum app. crit. F. Rit[schl.] [Vergriffen außer:]

- Tom. I. Pars 3. Bacchides. ℳ 3.[…]
- — III. Pars 1. Persa. ℳ 3.—
- — III. Pars 2. Mercator. ℳ 3.[…]

—— —— Scholarum in usum rec. F. Rit[schl.] [Vergr. außer:] Bacchides, Stichus, Pseudolus, Persa, [Mer]cator. Einzeln je ℳ —.50.

—— **miles gloriosus.** Ed. O. Ribb[eck.] ℳ 2.80.

Polemii Silvii laterculus. Ed. Th. Mo[m]sen. Lex.-8. ℳ —.80.

Pollonis de bello Africo comm. Ed[d.] Wölfflin et A. Miodoński. Adi[ecta] tab. photolithograph. ℳ 6.80.

[Probus.] Die Appendix Probi. Hr[sg. v.] W. Heraeus. ℳ 1.20.

Psalterium, das tironische, der Wo[lfen]bütteler Bibliothek. Hrsg. v. Kgl. St[eno]graph. Institut zu Dresden. Mit Einlei[tung] und Übertragung des tiron. Textes [v.] O. Lehmann. ℳ 10.—

Quintiliani institutionis orator. ll. [XII.] Rec. C. Halm. 2 partes. [Pars I ve[rgr.]] Pars II: Libb. VII—XII. ℳ 9.—

Rhetores Latini minores. Ed. C. H[alm.] Lex.-8. 2 fascc. ℳ 17.—

Saliarium carminum rell. Ed. B. Mau[ren]brecher. [Vergr.]

Sallusti Crispi quae supersunt. Rec. Rud. Dietsch. 2 voll. [Vol. I vergr.] Vol. II: Historiarum rell. Index. ℳ 7.20.
— **historiarum fragmenta.** Ed. Fr. Kritz. ℳ 9.—
— **historiarum rell.** Ed. B. Maurenbrecher.
Fasc. I. Prolegomena. ℳ 2.—
Fasc. II. Fragmenta argumentis, commentariis, apparatu crit. instructa. Acc. indices. ℳ 8.—
Satura. Ausgew. Satiren d. Horaz, Persius u. Juvenal in freier metr. Übertragung von H. Blümner. ℳ 5.— **5.80.**
Scaenicae Romanorum poesis fragmenta. Rec. O. Ribbeck. 2 voll. Ed. II. ℳ 23.—
Vol. I. Tragicorum fragmenta. ℳ 9.—
— II. Comicorum fragmenta. ℳ 14.—
Servii grammatici qui fer. in Vergilii carmina commentarii. Recc. G. Thilo et H. Hagen. 3 voll.
Vol. I fasc. I. In Aen. I—III comm. Rec. G. Thilo. ℳ 14.—
— I fasc. II. In Aen. IV—V comm. Rec. G. Thilo. ℳ 10.—
— II fasc. I. In Aen. VI—VIII comm. Rec. G. Thilo. ℳ 10.—
— II fasc. II. In Aen. IX—XII comm. Rec. G. Thilo. ℳ 10.—
— III fasc. I. In Buc. et Georg. comm. Rec. G. Thilo. ℳ 10.40.
— III fasc. II. App. Serviana. ℳ 20.—
[— III fasc. III (Indices) in Vorb.]
Staatsverträge des Altertums. Hrsg. v. R. von Scala. I. Teil. ℳ 8.—
Statii silvae. Hrsg. von Fr. Vollmer. ℳ 16.—
— **Thebais et Achilleis** cum scholiis. Rec. O. Müller. Vol. I: Thebaidos ll. I—VI. ℳ 8.— [Fortsetzung erscheint nicht.]
Suetoni Tranquilli opera. Rec. M. Ihm 3 voll. Vol I: de vita Caesarum libri VIII [Mit 3 Tafeln.] ℳ 12.— **15.—**
Symmachi relationes. Rec. Guil. Meyer ℳ 1.60.
Syri sententiae. Rec. Guil. Meyer. ℳ 2.40.
— — Rec. E. Woelfflin. ℳ 3.60.
Taciti de origine et situ Germanorum l. Rec. A. Holder. ℳ 2.—
— **dialogus de oratoribus.** Rec. Aem. Baehrens. ℳ 2.—
[Tiro.] Comm. not. Tir. ed. Schmitz, siehe: Commentarii.
[—] Das tiron. Psalterium, siehe: Psalterium.
Varronis saturarum Menippearum rell. Rec. A. Riese. ℳ 6.—
— **rerum rusticarum ll. III,** rec. Keil, siehe: Cato.
— **antiquitatum rer. divin. ll. I. XIV. XV. XVI.** Praemissae sunt quaestt. Varr. Ed. R. Agahd. ℳ 9.20.
*— **de lingua latina.** Edd. G. Götz et Fr. Schöll. [In Vorb.]
Vergilii Maronis opera app. crit. in artius contracto iterum rec. O. Ribbeck. IV voll. ℳ 22.40.
Vol. I. Bucolica et Georgica. ℳ 5.—
— II. Aeneidos libri I—VI. ℳ 7.20.
— III. Aeneidos libri VII—XII. ℳ 7.20.
— IV. Appendix Vergiliana. ℳ 3.—
— — Ed. I. [Vergriffen außer:]
Vol. III. Aeneidos lib. VII—XII. ℳ 8.—
— IV. Appendix Vergiliana. ℳ 5.—
*— Jugendverse und Heimatpoesie Vergils. Erklärung des Catalepton. Von Theodor Birt. ℳ 3.60 **4.20.**
[—] **Scholia Bernensia ad Vergilii Buc. et Georg.** Ed. H. Hagen. ℳ 6.—
Volusii Maeciani distributio partium. Ed. Th. Mommsen. ℳ —.30.

---

4. Meisterwerke der Griechen und Römer in kommentierten Ausgaben. [gr. 8.]

Die Ausgaben beabsichtigen, nicht nur den Schülern der oberen Gymnasialklassen, sondern auch angehenden Philologen sowie Freunden des klassischen Altertums, zunächst zu Zwecken privater Lektüre, verläßliche und die neuesten Fortschritte der philologischen Forschung verwertende Texte und Kommentare griechischer und lateinischer, von der Gymnasiallektüre selten oder gar nicht berücksichtigter Meisterwerke darzubieten.

I. **Aischylos' Perser,** von H. Jurenka. 2 Hefte. ℳ 1.40.

II. **Isokrates' Panegyrikos,** von J. Mesk. 2 Hefte. ℳ 1.40.

III. **Auswahl a. d. röm. Lyrikern** (m. griech. Parallel.), von H. Jurenka. 2 Hft. ℳ 1.60.

IV. **Lysias' Reden geg. Eratosthenes und üb. d. Ölbaum,** von E. Sewera. 2 Hefte. ℳ 1.20.

V. **Ausgewählte Briefe Ciceros,** von E. Gschwind. 2 Hefte. ℳ 1.80.

VI. **Amor und Psyche, ein Märchen de[s] Apuleius,** von F. Norden. 2 Hef[te]. ℳ 1.40.

Die **fetten** *Ziffern* verstehen sich für **gebundene** Exempla[re]

VII. **Euripides, Iphigenie in Aulis,** von K. Busche. 2 Hefte. ℳ 1.40.

VIII. **Euripides, Kyklops,** v. N. Wecklein. 2 Hefte. ℳ 1.—

IX. **Briefe des jüngeren Plinius,** von R. C. Kukula. 2 Hefte. ℳ 2.20.

X. **Lykurgos' Rede gegen Leokrat** von E. Sofer. 2 Hefte. ℳ 1.80

XI. **Plutarchs Biographie des Aristei** von J. Simon. 2 Hefte. ℳ 1.60

XII. **Tacitus' Rednerdialog,** v. R. Die 2 Hefte. ℳ 2.—

---

5. B. G. Teubners Schulausgaben griechischer und lateinisch Klassiker mit deutschen erklärenden Anmerkungen. [gr.

Bekanntlich zeichnen diese Ausgaben sich dadurch aus, daß sie das Bedürf der Schule ins Auge fassen, ohne dabei die Ansprüche der Wissenschaft berücksichtigt zu lassen. Die Sammlung enthält fast alle in Schulen gelesen Werke der klassischen Schriftsteller.

a. Griechische Schriftsteller.

Aeschylus' Agamemnon. Von R. Enger. 3. Aufl., von Th. Plüß. ℳ 2.25 **2.75.**

—— **Perser.** Von W. S. Teuffel. 4. Aufl., von N. Wecklein. ℳ 1.50 **2.—**

—— **Prometheus.** Von N. Wecklein. 3. Aufl. ℳ 1.80 **2.25.**

—— —— Von L. Schmidt. ℳ 1.20.

—— **die Sieben geg. Theben.** Von N. Wecklein. ℳ 1.20 **1.50.**

—— **die Schutzflehenden.** Von N. Wecklein. ℳ 1.60 **2.—**

—— **Orestie.** Von N. Wecklein. ℳ 6.— Daraus einzeln: I. Agamemnon. II. Die Choephoren. III. Die Eumeniden. je ℳ 2.—

Aristophanes' Wolken. Von W. S. Teuffel. 2. Aufl., von O. Kaehler. ℳ 2.70 **3.20.**

*—— **Wespen.** Von O. Kaehler. [In Vorber.]

Aristoteles, der Staat der Athener. Der historische Hauptteil (Kap. I—XLI). Von K. Hude. ℳ —.60 **—.85.**

Arrians Anabasis. Von K. Abicht. 2 Hefte. I. Heft. L. I—III. M. Karte. ℳ 1.80 **2.25.** II. Heft. L. IV—VII. ℳ 2.25 **2.75.** ℳ 4.05 **5.—**

Demosthenes' ausgewählte Reden. Von C. Rehdantz u. Fr. Blaß. 2 Teile. ℳ 6.60 **8.55.**

I. Teil. A. u. d. T.: IX Philipp. Reden. 2 Hefte. ℳ 4.70 **6.05.**

*Heft I: I—III. Olynthische Reden. *IV. Erst[illegible] Philippos. 9. Aufl., von K.* [illegible] 1.40 **1.80.**

Demosthenes' ausgewählte Reden.

Heft II. Abt. 1: V. Rede über den Fried VI. Zweite Rede gegen Philipp VII. Hegesippos' Rede über Halon VIII. Rede über die Angelegenhei im Cherrones. IX. Dritte Rede ge Philippos. 6. Aufl., von Fr. Bl ℳ 1.50 **2.—**

— II. Abt. 2: Indices. 4. Aufl., Fr. Blaß. ℳ 1.80 **2.25.**

II. Teil. Die Rede vom Kranze. 2. A Von K. Fuhr. [Unter der Pres

Euripides' ausgewählte Tragödien. N. Wecklein.

*I. Bdch. Medea. 4. Aufl. ℳ 1.80 **2.**

II. Bdch. Iphigenia im Taurierla 3. Aufl. ℳ 1.60 **2.10.**

III. Bdch. Die Bacchen. 2. A ℳ 1.60 **2.10.**

IV. Bdch. Hippolytos. 2. Aufl. ℳ 1 **2.25.**

V. Bdch. Phönissen. ℳ 1.80 **2.25.**

VI. Bdch. Electra. ℳ 1.40 **1.80.**

VII. Bdch. Orestes. ℳ 1.60 **2.—**

VIII. Bdch. Helena. ℳ 1.60 **2.—**

Herodotos. Von K. Abicht. 5 Bän ℳ 12.50 **16.—**

Band I. Heft 1. Buch I nebst E leitung u. Übersicht über den Dial 5. Aufl. ℳ 2.40 **2.90.**

Band I. Heft 2. B. II. 3. A. ℳ 1.50

— II. Heft 1. B. III. 3. A. ℳ 1.50

— II. Heft 2. B. IV. 3. A. ℳ 1.50

— III. B. V u. VI. 4. A. ℳ 2.—

— IV. B. VII. M. 2 K. 4. A. ℳ 1.80

— V. Buch VIII u. IX. Mit 2 Kar 4. Aufl. ℳ 1.80 2.30.

Die fe[illegible] —stehen sich für **gebundene** Exemplar

Homers Ilias, erklärt von J. La Roche. 6 Teile.

Teil I. Ges. 1—4. 3. Aufl. ℳ 1.50 **2.—**
— II. Ges. 5—8. 3. Aufl. ℳ 1.50 **2.—**
— III. Ges. 9—12. 3. Aufl. ℳ 1.50 **2.—**
— IV. Ges. 13—16. 3. Aufl. ℳ 1.50 **2.—**
— V. Ges. 17—20. 2. Aufl. [Vergr.]
— VI. Ges. 21—24. 2. Aufl. [Vergr.]

—— —— Von K. Fr. Ameis u. C. Hentze. 2 Bände zu je 4 Heften.

Band I. H. 1. Ges. 1—3. 6. A. ℳ 1.20 **1.70**
— I. H. 2. Ges. 4—6. 6. A. ℳ 1.40 **1.80**
— I. H. 1/2 zusammen in 1 Band ℳ **3.20**
— I. H. 3. Ges. 7—9. 5. A. ℳ 1.60 **2.—**
— I. H. 4. Ges. 10—12. 5. A. ℳ 1.20 **1.70**
— I. H. 3/4 zusammen in 1 Band ℳ **3.40**
— II. H. 1. Ges. 13—15. 4. A. ℳ 1.20 **1.70**
— II. H. 2. Ges. 16—18. 4. A. ℳ 1.40 **1.80**
— II. H. 1/2 zusammen in 1 Band ℳ **3.20**
— II. H. 3. Ges. 19—21. 4. A. ℳ 1.20 **1.70**
— II. H. 4. Ges. 22—24. 4. A. ℳ 1.60 **2.20**
— II. H. 3/4 zusammen in 1 Band ℳ **3.50**

—— —— —— Anhang. 8 Hefte.

Heft 1. Ges. 1—3. 3. Aufl. ℳ 2.10 **2.60**
— 2. Ges. 4—6. 2. Aufl. ℳ 1.50 **2.—**
— 3. Ges. 7—9. 2. Aufl. ℳ 1.80 **2.30**
— 4. Ges. 10—12. 2. Aufl. ℳ 1.20 **1.70**
— 5. Ges. 13—15. 2. Aufl. ℳ 1.80 **2.30**
— 6. Ges. 16—18. 2. Aufl. ℳ 2.10 **2.60**
— 7. Ges. 19—21. ℳ 1.50 **2.—**
— 8. Ges. 22—24. ℳ 1.80 **2.30**

—— **Odyssee.** Von K. Fr. Ameis und C. Hentze. 2 Bände.

Band I. H. 1. Ges. 1—6. 12. A. ℳ 1.80 **2.30**
— I. H. 2. Ges. 7—12. 11. A. ℳ 1.80 **2.30**
— I. H. 1/2 zusammengeb. ℳ **4.20**
*— II. H. 1. Ges. 13—18. 9. A. v. P. Cauer. ℳ 1.60 **2.—**
— II. H. 2. Ges. 19—24. 9. A. ℳ 1.40 **1.80**
— II. H. 1/2 zusammengeb. ℳ **3.35**

—— —— —— Anhang. 4 Hefte.

Heft 1. Ges. 1—6. 4. Aufl. ℳ 1.50 **2.—**
— 2. Ges. 7—12. 3. Aufl. ℳ 1.20 **1.70**
— 3. Ges. 13—18. 3. Aufl. ℳ 1.20 **1.70**
— 4. Ges. 19—24. 3. Aufl. ℳ 2.10 **2.60**

Isokrates' ausgewählte Reden. Von O. u. M. Schneider. 2 Bändchen. ℳ 3.— **3.95.**

I. Bändchen. Demonicus, Euagoras, Areopagiticus. 3. Aufl., v. M. Schneider. ℳ 1.20 **1.70.**

II. Bändchen. Panegyricus u. Philippus. 3. Aufl. ℳ 1.80 **2.25.**

Lucians ausgewählte Schriften. Von C. Jacobitz. 3 Bändchen.

I. Bändchen. Traum. Timon. Prometheus. Charon. 4. Aufl., von K. Bürger. ℳ 1.50 **2.—** [2. u. 3. Bdch. vergr.]

Lykurgos' Rede gegen Leokrates. Von C. Rehdantz. ℳ 2.25 **2.75.**

[Lyriker.] Anthologie a. d. griech. Lyr. Von E. Buchholz. 2 Bdchn. ℳ 4.20 **5.20.**

I. Bändchen. Elegiker u. Iambographen 5. Aufl., von R. Peppmüller ℳ 2.10 **2.60.**

II. Bändchen. Die melischen und chorischen Dichter. 4. Aufl., von J. Sitzler. ℳ 2.10 **2.60.**

Lysias' ausgew. Reden. Von H. Frohberger. Kleinere Ausg. 2 Hefte.

I. Heft. Prolegomena. — R. gegen Eratosthenes. — R. geg. Agoratos. — Verteidigung geg. die Anklage wegen Umsturzes der demokratischen Verfassung. — R. f. Mantitheos. — R. geg. Philon. 3. Aufl., v. Th. Thalheim. ℳ 1.80 **2.25.**

II. Heft. Reden gegen Alkibiades. — R. geg. Nikomachos. — R. üb. d. Vermögen d. Aristophanes. — R. üb. d. Ölbaum. — R. geg. die Kornhändler. — R. geg. Theomnestos. — R. f. d. Gebrechlichen. — R. geg. Diogeiton. 2. Auflage, von Th. Thalheim. ℳ 1.80 **2.25.**

—— —— —— Größere Ausgabe. 3 Bände. [Bd. II u. III vergr.]

I. Bd. R. geg. Eratosthenes, Agoratos. Verteidigung geg. die Anklage weg. Umsturzes d. Verfassung. 2. Aufl., von G. Gebauer. ℳ 4.50.

Platons ausgew. Schriften. Von Chr. Cron, J. Deuschle u. a.

I. Teil. Die Verteidigungsrede d. Sokrates. Kriton. Von Chr. Cron. 11. Aufl., von H. Uhle. ℳ 1.— **1.40.**

*II. Teil. Gorgias. Von J. Deuschle. 5. Aufl., von W. Nestle. ℳ 2.10 **2.60.**

III. Teil. 1. Heft. Laches. Von Chr. Cron. 5. Aufl. ℳ —.75 **1.20.**

III. Teil. 2. Heft. Euthyphron. Von M. Wohlrab. 4. Aufl. ℳ —.60 **—.90.**

IV. Teil. Protagoras. Von J. Deuschle u. Chr. Cron. 5. A., v. E. Bochmann. ℳ 1.20 **1.70.**

V. Teil. Symposion. Von A. Hug. 3. Aufl. von H. Schöne. ℳ 2.40 **3.—**

*VI. Teil. Phaedon. Von M. Wohlrab. 4. Aufl. ℳ 1.60 **2.10.**

VII. Teil. Der Staat. I. Buch. Von M. Wohlrab. ℳ —.60 **—.90.**

VIII. Teil. Hippias maior. Ed. W. Zilles. [In Vorb.]

Plutarchs ausgew. Biographien. Von O. Siefert und Fr. Blaß. 6 Bändchen. ℳ 6.90 **9.60.**

I. Bändchen. Philopoemen u. Flamininus. Von O. Siefert. 2. Aufl., von Fr. Blaß. ℳ —.90 **1.30.**

Plutarchs ausgew. Biographien. Von O. Siefert und Fr. Blaß.

II. Bändchen. Timoleon u. Pyrrhos. Von O. Siefert. 2. Aufl., von Fr. Blaß. ℳ 1.50 **2.—**

*III. Bändchen. Themistokles u. Perikles. Von Fr. Blaß. 3. Aufl., v. B. Kaiser. ℳ 1.80 **2.25.**

IV. Bändchen. Aristides u. Cato. Von Fr. Blaß. 2. Aufl. ℳ 1.20 **1.70.**

V. u. VI. Bändchen. [Vergr.]

Quellenbuch, histor., zur alten Geschichte. I. Abt. Griechische Geschichte. Von W. Herbst und A. Baumeister. 3. Aufl. 1. Heft. [Vergr.] 2. Heft. ℳ 1.80 **2.30.**

Sophokles. Von G. Wolff und L. Bellermann.

I. Teil. Aias. 5. Aufl. ℳ 1.50 **2.—**
II. — Elektra. 4. Aufl. ℳ 1.50 **2.—**
III. — Antigone. 6. Aufl. ℳ 1.50 **2.—**
IV. — König Oidipus. 5. Aufl. ℳ 1.60 **2.—**
V. — Oidipus auf Kolonos. [Vergr.]

Supplementum lect. Graecae. Von C. A. J. Hoffmann. ℳ 1.50 **2.—**

Testamentum novum Graece. Von Fr. Zelle. 5 Teile.

I. Evangelium d. Matthäus. Von Fr. Zelle 1.80 **2.25.**

IV. Evangelium d. Johannes. Von B. Wohlfahrt. ℳ 1.50 **2.—**

V. Apostelgeschichte. Von B. Wohlfahrt. ℳ 1.80 **2.25.**

[Teil II u. III in Vorb.]

Thukydides. Von G. Böhme u. S. Widmann. 9 Bändchen. ℳ 11.— **15.40.**

1. Bdchn.	1. Bch.	6. Aufl.	ℳ 1.20	**1.70.**
2. —	2. —	6. —	ℳ 1.20	**1.70.**
3. —	3. —	5. —	ℳ 1.20	**1.70.**
4. —	4. —	5. —	ℳ 1.20	**1.70.**
5. Bdchn.	5. Bch.	5. Aufl.	ℳ 1.20	**1.70.**
6. —	6. —	6. —	ℳ 1.20	**1.70.**
*7. —	7. —	6. —	ℳ 1.40	**1.80.**
8. —	8. —	5. —	ℳ 1.20	**1.70.**

9. Bdchn. Einleitung u. Register. 5. Aufl. ℳ 1.20 **1.70.**

Xenophons Anabasis. Von F. Vollbrecht. Ausgabe m. **Kommentar unter d. Text.**

I. Bdchn. B. I. II. 10. Aufl. M. 2 Figurentaf. u. 1 Karte. ℳ 1.40 **2.—**
II. — B. III. IV. 9. u. 8. Aufl. ℳ —.90 **1.20.**
III. — B. V—VII. 8. Aufl. ℳ 1.60 **2.—**

—— —— —— B. I—IV. **Text u. Kommentar getrennt.**

Text. M. e. Übersichtskarte. ℳ —.90 **1.20.**

Kommentar. Mit Holzschnitten und Figurentafeln. ℳ 1.35 **1.80.**

—— **Kyropädie.** Von L. Breitenbach. 2 Hefte. je ℳ 1.50 **2.—**

I. Heft. Buch I—IV. 4. Auflage, von B. Büchsenschütz.
II. — Buch V—VIII. 3. Aufl.

—— **griech. Geschichte.** Von B. Büchsenschütz. 2 Hefte.

*I. Heft. Buch I—IV. 7. Aufl. ℳ 2.— **2.40.**
II. — Buch V—VII. 5. Aufl. ℳ 1.80 **2.20.**

—— **Memorabilien.** Von Raph. Kühner. 6. Aufl., von Rud. Kühner. ℳ 1.60 **2.20.**

—— **Agesilaos.** Von O. Güthling. ℳ 1.50 **2.—**

—— **Anabasis u. Hellenika in Ausw.** Mit Einleitung, Karten, Plänen u. Abbild. Text und Kommentar. Von G. Sorof. 2 Bdchn.

I. Bdchn. Anab. Buch 1—4.
Text. ℳ 1.20 **1.50.**
Kommentar. ℳ 1.20 **1.50.**
II. — Anab. Buch 5—7 u. Hellenika.
Text. ℳ 2.— **2.20.**
Kommentar. ℳ 1.40 **1.60**

b. Lateinische Schriftsteller.

Caesaris belli Gallici libri VII und Hirtii liber VIII. Von A. Doberenz. 9. Aufl., von B. Dinter. 3 Hefte. ℳ 2.55 **4.—**

I. Heft Buch I—III. M. Einleit. u. Karte v. Gallien. ℳ —.90 **1.40.**
II. — Buch IV—VI. ℳ —.75 **1.20.**
III. — Buch VII u. VIII u. Anhang. ℳ —.90 **1.40.**

—— **commentarii de bello civili.** Von *A. Doberenz.* 5. Aufl., von B. Dinter. *ℳ 2.40* **2.90.**

Ciceronis de oratore. Von K. W. Piderit. 6. Aufl., von O. Harnecker. 3 Hefte. ℳ 4.80 **6.25.**

I. Heft. Einleit. u. Buch I. ℳ 1.80 **2.25.**
II. — Buch II. ℳ 1.50 **2.—**
III. — Buch III. M. Indices u. Register z. d. Anmerkungen. ℳ 1.50 **2.—**

Aus Heft III besonders abgedruckt: Erklär. Indices u. Register d. Anmerkgn. ℳ —.45.

—— —— —— 5. Aufl., von Fr. Th. Adler. In 1 Band. ℳ 4.50.

Die **fetten** Z[illegible] [illegible]hen sich für **gebundene** Exemplare.

Ciceronis Brutus de claris oratoribus. Von K. W. Piderit. 3. Aufl., von W. Friedrich. ℳ 2.25 **2.75.**

—— **orator.** Von K. W. Piderit. 2. Aufl. ℳ 2.— **2.60.**

—— **partitiones oratoriae.** Von K. W. Piderit. ℳ 1.— **1.40.**

—— **Rede f. S. Roscius.** Von Fr. Richter u. A. Fleckeisen. 4. Aufl., von G. Ammon. ℳ 1.— **1.40.**

—— **div. in Caecilium.** Von Fr. Richter. 2. Aufl., von A. Eberhard. ℳ —.45 **—.80.**

—— **Reden gegen Verres.** IV. Buch. Von Fr. Richter u. A. Eberhard. 4. Aufl. von H. Nohl. ℳ 1.50 **2.—**

—— —— V. Buch. Von Fr. Richter. 2. Aufl., von A. Eberhard. ℳ 1.20 **1.70.**

—— **Rede üb. d. Imperium d. Cn. Pompejus.** Von Fr. Richter. 5. Aufl., von A. Eberhard. ℳ —.75 **1.20.**

—— **Reden g. Catilina.** Von Fr. Richter. 6. Aufl., von A. Eberhard. ℳ 1.— **1.40.**

—— **Rede f. Murena.** Von H. A. Koch. 2. Aufl., von G. Landgraf. ℳ —.90 **1.30.**

—— **Rede f. Sulla.** Von Fr. Richter. 2. Aufl., von G. Landgraf. ℳ —.75 **1.20.**

—— **Rede f. Sestius.** Von H. A. Koch. 2. Aufl., von A. Eberhard. ℳ 1.— **1.40.**

—— **Rede f. Plancius.** Von E. Köpke. 3. Aufl., von G. Landgraf. ℳ 1.20 **1.70.**

—— **Rede f. Milo.** V. Fr. Richter u. A. Eberhard. 5. Aufl., von H. Nohl. ℳ 1.20 **1.60.**

—— **I. u. II. Philipp. Rede.** Von H. A. Koch. 3. Aufl., v. A. Eberhard. ℳ 1.20 **1.70.**

—— **I., IV. u. XIV. Philipp. Rede.** Von E. R. Gast. ℳ —.60 **—.90.**

—— **Reden f. Marcellus, f. Ligarius u. f. Deiotarus.** Von Fr. Richter. 4. Aufl., von A. Eberhard. ℳ 1.20 **1.70.**

—— **Rede f. Archias.** Von Fr. Richter u. A. Eberhard. 5. Aufl., von H. Nohl. ℳ —.50 **—.80.**

—— **Rede f. Flaccus.** Von A. du Mesnil. ℳ 3.60 **4.10.**

—— **ausgew. Briefe.** Von J. Frey. 6. Aufl. ℳ 2.20 **3.—**

—— **Tusculanae disputationes.** Von O. Heine. 2 Hefte.
I. Heft. Buch I. II. 4. Aufl. ℳ 1.20 **1.70.**
II. — Buch III—V. 4. Aufl. ℳ 1.65 **2.15.**

—— **Cato maior.** Von C. Meißner. 5. Aufl., von Landgraf. ℳ —.60 **1.—**

*—— **somnium Scipionis.** Von C. Meißner. 5. Aufl., von G. Landgraf. ℳ —.50 ***—.80.***

Ciceronis Laelius. Von C. Meißner. 2. Aufl ℳ —.75 **1.20.**

—— **de finibus bon. et mal.** Von H. Holstein. [Vergr.]

—— **de legibus.** Von A. du Mesnil. ℳ 3.90 **4.50.**

—— **de natura deorum.** Von A. Goethe. ℳ 2.40 **2.90.**

[——] **Chrestomathia Ciceroniana.** Ein Lesebuch f. mittlere u. obere Gymnasialklassen. Von C. F. Lüders. 3. Aufl., bearb. v. O. Weißenfels. Mit Titelbild. ℳ **2.80.**

[——] **Briefe Ciceros u. s. Zeitgenossen.** Von O. E. Schmidt. I. Heft. ℳ 1.— **1.40.**

Cornelius Nepos, siehe: Nepos.

Curtius Rufus. Von Th. Vogel und A. Weinhold. 2 Bändchen.
I. Bd. B. III—V. 4. A. ℳ 2.40 **2.80.**
II. — B. VI—X. 3. A. ℳ 2.60 **3.20.**

——: s. a. Orationes sell.

[Elegiker.] Anthologie a. d. El. der Römer. Von C. Jacoby. 2. Aufl. 4 Hft. ℳ 3.50 **5.10.**
1. Heft: Catull. ℳ —.90 **1.30.**
2. Heft: Tibull. ℳ —.60 **1.—**
3. Heft: Properz. ℳ 1.— **1.40.**
4. Heft: Ovid. ℳ 1.— **1.40.**

Horaz, Oden u. Epoden. Von C. W. Nauck. 16. Aufl., v. O. Weißenfels. ℳ 2.25 **2.75.**

[—] **Auswahl a. d. griech. Lyrik z. Gebrauch b. d. Erklärg. Horaz. Oden,** von Großmann. ℳ —.15.

—— **Satiren und Episteln.** Von G. T. A. Krüger. 2 Abteilungen.
I. Abt. Satiren. 15. Aufl., v. G. Krüger. ℳ 1.80 **2.30.**
II. — Episteln. 15. Aufl., v. G. Krüger. ℳ 2.— **2.50.**

—— **Sermonen.** Von A. Th. Fritzsche. 2 Bände. ℳ 4.40 **5.40.**
I. Bd. Der Sermonen Buch I. ℳ 2.40 **2.90.**
II. — Der Sermonen Buch II. ℳ 2.— **2.50.**

Livii ab urbe condita libri.
Lib. 1. Von M. Müller. 2. Aufl. ℳ 1.50 **2.—**
Lib. 2. Von M. Müller ℳ 1.50 **2.—**
Lib. 3. Von F. Luterbacher. ℳ 1.20 **1.70.**
Lib. 4. Von F. Luterbacher. ℳ 1.20 **1.70.**
Lib. 5. Von F. Luterbacher. ℳ 1.20 **1.70.**
Lib. 6. Von F. Luterbacher. ℳ 1.20 **1.70.**
Lib. 7. Von F. Luterbacher. ℳ 1.20 **1.70.**
Lib. 8. Von F. Luterbacher. ℳ 1.20 **1.70.**
Lib. 9. Von F. Luterbacher. ℳ 1.20 **1.70.**
Lib. 10. Von F. Luterbacher. ℳ 1.20 **1.70.**
Lib. 21. Von E. Wölfflin. 5. Aufl. ℳ 1.20 **1.70.**
Lib. 22. Von E. Wölfflin. 4. Aufl. ℳ 1.20 **1.70.**
Lib. 23. Von F. Luterbacher. 2. A[illegible] ℳ 1.20 **1.70.**

Livii ab urbe condita libri.
- Lib. 24. Von H. J. Müller. 2. Aufl. ℳ 1.35 **1.80.**
- Lib. 25. Von H. J. Müller. ℳ 1.20 **1.70.**
- Lib. 26. Von F. Friedersdorff. ℳ 1.20 **1.70.**
- Lib. 27. Von F. Friedersdorff. ℳ 1.20 **1.70.**
- Lib. 28. Von F. Friedersdorff. ℳ 1.20 **1.70.**
- Lib. 29. Von F. Luterbacher. ℳ 1.20 **1.70.**
- Lib. 30. Von F. Luterbacher. ℳ 1.20 **1.70.**

Nepos. Von J. Siebelis-Jancovius. 12. Aufl., von O. Stange. Mit 3 Karten. ℳ 1.20 **1.70.**

— Von H. Ebeling. ℳ —.75.

— Ad historiae fidem rec. et usui scholarum accomm. Ed. E. Ortmann. Editio V. ℳ 1.— **1.40.**

Ovidii metamorphoses. Von J. Siebelis u. Fr. Polle. 2 Hefte. Bearb. v. O. Stange. je ℳ 1.50 **2.—** Zus. in einem Band ℳ **4.—**
- *I. Heft. Buch I—IX. 18. Aufl. Mit Karte.
- II. — Buch X—XV. 14. Aufl.

— **fastorum libri VI.** Von H. Peter. 2 Abteilungen.
- *I. Abt. Text u. Kommentar. 4. Aufl. ℳ 2.80 **3.20.**
- II. — Krit. u. exeget. Ausführungen. 3. Aufl. ℳ —.90 **1.30.**

— **ausgew. Gedichte m. Erläut. für den Schulgebr.** Von H. Günther. ℳ 1.50 **2.—**

Phaedri fabulae. Von J. Siebelis und F. A. Eckstein. 6. Aufl., v. Fr. Polle. ℳ —.75 **1.20.**

Plautus' ausgewählte Komödien. Von E. J. Brix. 4 Bdchn.
- I. Bdchn. Trinummus. 5. Aufl., von M. Niemeyer. ℳ 1.60 **2.—**
- II. — Captivi. 5. Aufl. ℳ 1.— **1.40.**
- III. — Menaechmi. 4. Auflage, von M. Niemeyer. ℳ 1.— **1.40.**
- IV. — Miles gloriosus. 3. Auflage. ℳ 1.80 **2.30.**

Plinius' d. J. ausgewählte Briefe. Von A. Kreuser. ℳ 1.50 **2.—**

Quellenbuch, histor., zur alten Geschichte. II. Abt. Römische Geschichte. Von A. Weidner. 2. Aufl. 1. Heft ℳ 1.80 **2.30.** 2. Heft ℳ 2.40 **3.—** 3. Heft. ℳ 2.70 **3.30.**

Quintiliani institut. orat. liber X. Von G. T. A. Krüger. 3. Aufl., von G. Krüger. ℳ 1.— **1.40.**

Sallusti Crispi bell. Catil., bell. Iugurth., oratt. et epist. ex historiis excerptae. Von Th. Opitz. 3 Hefte. ℳ 2.50 **3.20.**
- *I. Heft: **Bellum Catilinae.** 2. Aufl. ℳ —.60 **1.—**
- *II. — **Bellum Iugurthinum.** 2. Aufl. ℳ 1.— **1.40.**
- III. — **Reden u. Briefe a. d. Historien.** ℳ —.45 **—.80.**

Tacitus' Historien. Von K. Heraeus. 2 Teile. ℳ 4.30 **5.40.**
- I. Teil. Buch I u. II. 5. Aufl., von W. Heraeus. ℳ 2.20 **2.80.**
- II. — Buch III—V. 4. Auflage, von W. Heraeus. ℳ 2.10 **2.60.**

— **Annalen.** Von A. Draeger. 2 Bände. ℳ 5.70 **7.50.**
- I. Band. 1. Heft. (Buch 1 u. 2.) 7. Aufl., von W. Heraeus. ℳ 1.50 **2.—** 2. Heft. [Buch 3—6.] 6. Aufl., von F. Becher. ℳ 1.50 **2.—**
- II. — 2 Hefte: Buch XI—XIII. Buch XIV—XVI. 4. Aufl., von F. Becher. je ℳ 1.35 **1.75.**

— **Agricola.** Von A. Draeger. 6. Aufl., von W. Heraeus. ℳ —.80 **1.20.**

— **dialogus de oratoribus.** Von G. Andresen. 3. Aufl. ℳ —.90 **1.30.**

— **Germania.** Von E. Wolff. 2. Aufl. ℳ 1.40 **1.80.**

Terentius, ausgewählte Komödien. Von C. Dziatzko.
- I. Bändchen. Phormio. 3. Aufl., von E. Hauler. ℳ 2.40. **2.90.**
- II. — Adelphoe. 2. Aufl., von R. Kauer. ℳ 2.40 **2.90.**

Vergils Aeneide. Von K. Kappes. 4 Hefte.
- I. Heft. Buch I—III. 6. Aufl., v. M. Fickelscherer. ℳ 1.40 **1.90.**
- II. — Buch IV, V, VI. 4. Aufl., von E. Wörner. 3 Abt. je ℳ —.50 **—.80.**
- II. — Buch IV—VI (4. Aufl.) in 1 Band ℳ **2.—**
- III. — Buch VII—IX. 3. Aufl. ℳ 1.20 **1.70.**
- IV. — Buch X, XI, XII. 3. Aufl., von M. Fickelscherer. 3 Abt. je ℳ —.50 **—.80.**
- IV. — Buch X—XII. 3. Aufl. 3 Abt. in 1 Band. ℳ **2.—**

Die fetten [...] verstehen sich für **gebundene** Exemplare.

6. Schultexte der „Bibliotheca Teubneriana“. [gr. 8. geb.]

Die Schultexte der „Bibliotheca Teubneriana“ bieten in denkbar bester Ausstattung zu wohlfeilem Preise den Zwecken der Schule besonders entsprechende, in keiner Weise aber der Tätigkeit des Lehrers vorgreifende, unverkürzte und zusatzlose Texte. Sie geben daher einen auf kritischer Grundlage ruhenden, aber aller kritischen Zeichen sich enthaltenden, in seiner inneren wie äußeren Gestaltung vielmehr inhaltliche Gesichtspunkte zum Ausdruck bringenden 'lesbaren' Text. Die Schultexte enthalten als Beigaben eine Einleitung, die in abrißartiger Form das Wichtigste über Leben und Werke des Schriftstellers sowie über sachlich im Zusammenhange Wissenswertes bietet; ferner gegebenenfalls eine Inhaltsübersicht oder Zeittafel (jedoch keine Dispositionen) sowie ein Namenverzeichnis, das außer geographischen und Personennamen auch sachlich wichtige Ausdrücke enthält, bzw. kurz erklärt.

Demosthenes' neun Philippische Reden. Von Th. Thalheim. *M* 1.—
Herodot B. I—IV. Von A. Fritsch. *M* 2.40.
— **B. V—IX.** Von A. Fritsch. *M* 2.—
Lysias' ausgew. Reden. Von Th. Thalheim. *M* 1.—
Thukydides B. I—III. Von S. Widmann. *M* 1.80.
Einzeln: Buch I, Buch II je *M* 1.—
— **B. VI—VIII.** Von S. Widmann. *M* 1.80.
Xenophons Anabasis. Von W. Gemoll. 3. Aufl. *M* 1.60.
— — Buch I—IV. 2. Aufl. *M* 1.10.
— **Memorabilien.** Von W. Gilbert. *M* 1.10.

Caesar de bello Gallico. Von J. H. Schmalz. *M* 1.20.
Ciceros Catilinar. Reden. Von C. F. W. Müller. *M* —.55.
— **Rede üb. d. Oberbefehl des Cn. Pompeius.** Von C. F. W. Müller. *M* —.55.
Ciceros Rede f. Milo. Von C. F. W. Müller. *M* —.55.
— **Rede für Archias.** Von C. F. W. Müller. *M* —.40.
— **Rede für Roscius.** Von G. Landgraf. *M* —.60.
— **Reden geg. Verres. IV. V.** Von C. F. W. Müller. *M* 1.—
Horaz. Von G. Krüger. *M* 1.80.
Livius Buch I u. II (u. Auswahl a. Buch III u. V). Von K. Heraeus. *M* 2.—
— **Buch XXI—XXIII.** Von M. Müller. *M* 1.60.
Ovids Metamorphosen in Auswahl. Von O. Stange. *M* 2.—
Sallusts Catilinar. Verschwörung. Von Th. Opitz. *M* —.55.
— **Jugurthin. Krieg.** Von Th. Opitz, *M* —.80.
Beides zusammengeb. *M* 1.20.
Vergils Äneide. Von O. Güthling. *M* 2.—

---

7. Verschiedene Ausgaben für den Schulgebrauch.

[Lyrik.] Auswahl aus der griech. Lyrik von A. Großmann. Zum Gebrauch bei der Erklärung Horaz. Oden. *M* —.15.

Opitz, Th., u. A. **Weinhold,** Chrestomathie aus Schriftstellern der sogenannten silbernen Latinität. *M* 2.80 **3.40.**

Auch in 5 Heften: Heft I. 2. Aufl. *M* **1.20.** Heft II A 2. Aufl. *M* —.50, Heft II B 2. Aufl. *M* —.40, Heft III—V je *M* —.60 **1.—**

Heft I. Suetonius, Velleius und Florus.
— II A. Tacitus, Iustinus, Curtius, Valerius Maximus.
— II B. Plinius d. J.
III. Heft. Plinius d. Ä. und Vitruvius.
IV. — Seneca und Celsus.
V. — Quintilianus.

Tirocinium poeticum. Erstes Lesebuch aus lateinischen Dichtern. Zusammengestellt und mit kurzen Erläuterungen versehen von Johannes Siebelis. 18. Auflage, von Otto Stange. *M* **1.20.** Mit Wörterbuch von A. Schaubach. *M* **1.60.**

Ciceros philosophische Schriften. Auswahl f. d. Schule nebst einer Einleitung in die Schriftstellerei Ciceros und in die alte Philosophie von Professor Dr. O. Weißenfels. Mit Titelbild. *M* 2.— **2.60.**

Ciceros philosophische Schriften in einzelnen mit Vorbemerkungen usw. versehenen Heften:
1. Heft: Einleitung in die Schriftstellerei Ciceros und die alte Philosophie. Mit Titelbild. kart. *M* —.90.

Die **fetten** *Ziffern* verstehen sich für **gebundene** Exemplare.

Ciceros philosophische Schriften.
2. Heft: De officiis libri III. kart. ℳ —.60.
3. Heft: Cato Maior de senectute. kart. ℳ —.30.
4. Heft: Laelius de amicitia. kart. ℳ —.30.
5. Heft: Tusculanarum disputationum libri V. kart. ℳ —.60.
6. Heft: De natura deorum libri III und de finibus bonorum et malorum I, 9—21. kart. ℳ —.30.
7. Heft: De re publica. kart. ℳ —.30.

Ciceros rhetorische Schriften. Auswahl f. d. Schule nebst Einleitung u. Vorbemerkungen von Prof. Dr. O. Weißenfels. ℳ 1.80 2.40.
— — in einzelnen mit Vorbemerkungen usw. versehenen Heften:
1. Heft: Einleitung in die rhetorischen Schriften Ciceros nebst einem Abriß der Rhetorik. kart. ℳ 1.—
2. Heft: De oratore und Brutus. Ausgewählt, mit Vorbemerkungen und Analysen. kart. ℳ 1.—
3. Heft: Orator. Vollständiger Text und Analyse. kart. ℳ —.60.

8. B. G. Teubners Schülerausgaben griech. u. lat. Schriftsteller.

[gr. 8. geb.]

Jedes Bändchen zerfällt in 3 Hefte:

1. **Text** enthält diesen in übersichtlicher Gliederung, mit Inhaltsangaben über den Hauptabschnitten und am Rande, nebst den Karten und Plänen;
2. **Hilfsheft** enthält die Zusammenstellungen, die die Verwertung der Lektüre unterstützen sollen, nebst den erläuternden Skizzen und Abbildungen.
3. **Kommentar** enthält die fortlaufenden Erläuterungen, die die Vorbereitung erleichtern sollen.

2/3. als **Erklärungen** auch zusammengebunden erhältlich.

Die Sammlung soll wirkliche „Schülerausgaben“ bringen, die den Bedürfnissen der Schule in dieser Richtung in der Einrichtung wie der Ausstattung entgegenkommen wollen, in der Gestaltung des „Textes“, wie der Fassung der „Erklärungen“, die sowohl Anmerkungen als Zusammenfassungen bieten, ferner durch das Verständnis fördernde Beigaben, wie Karten und Pläne, Abbildungen und Skizzen.

Das Charakteristische der Sammlung ist das zielbewußte Streben nach organischem Aufbau der Lektüre durch alle Klassen und nach Hebung und Verwertung der Lektüre nach der inhaltlichen und sprachlichen Seite hin, durch Einheit der Leitung, Einmütigkeit der Herausgeber im ganzen bei aller Selbständigkeit im einzelnen, wie sie deren Namen verbürgen, und ernstes Bemühen, wirklich Gutes zu bieten, seitens des Verlegers.

Ziel und Zweck der Ausgaben sind, sowohl den Fortschritt der Lektüre durch Wegräumung der zeitraubenden und nutzlosen Hindernisse zu erleichtern, als die Erreichung des Endzieles durch Einheitlichkeit der Methode und planmäßige Verwertung der Ergebnisse zu sichern.

a. Griechische Schriftsteller.

Aristoteles (Auswahl), s.: Philosophen.

Demosthenes, ausgew. politische Reden. Von H. Reich.
1. Text. 2. Aufl. ℳ 1.20.
2. Hilfsheft. ℳ 1.— } 2/3. Erklärungen. ℳ 2.20.
3. Kommentar. I. II. steif geh. je ℳ —.80. Zus. in 1 Bd. geb. ℳ 1.40.

Epiktet, Epikur (Auswahl), siehe: Philosophen.

***Herodot* in Auswahl.** Von K. Abicht.
1. Text. 3. Au[illegible] M. Karte u. 4 Plänen *im Text* [illegible]

Herodot in Auswahl. Von K. Abicht.
2. Hilfsh. 2. Aufl. Mit Abb. i. Text. ℳ —.80. } 2/3. Erklärungen. ℳ 2.40.
3. Komment. 2. Aufl. ℳ 1.80.
|| Text B. Mit Einleitung. 3. Aufl. ℳ 2.— Dazu Kommentar. 2. Aufl. ℳ 1.80.

Homer. I: Odyssee. Von O. Henke.
1. Text. 2 Bdchn: B. 1—12. 5. Aufl. B. 13—24. 4. Aufl. Mit 3 Karten. je ℳ 1.60. — B. 1—24 in 1 Band ℳ 3.20.
2. Hilfsheft. 3. Aufl. M. zahlr. Abb. ℳ 2.—
3. Kommentar. 4. Aufl. 2 Hefte. steif geh. je ℳ 1.20. Zus. in 1 Bd. geb. ℳ 2.— Inhaltsübersicht (nur direkt) ℳ —.%

[illegible] n verstehen sich für gebundene Exemplare.

Homer. II: Ilias. Von O. Henke.
1. Text. 3. Aufl. 2 Bdchn.: B. 1—13. — B. 14—24. Mit 3 Karten. je ℳ **2.—** B. 1—24 in 1 Band ℳ **4.—**
2. Hilfsheft. 2. Aufl. Mit zahlr. Abb. ℳ **2.—**
3. Kommentar. 2 Hefte. steif geh.
*1. Heft. 3. Aufl. ℳ 1.60.
*2. Heft. 3. Aufl. ℳ 1.20.
*Zusammen in 1 Bd. 3. Aufl. geb. ℳ **2.40.**

Lucian (Auswahl), siehe: Philosophen.

Marcus Aurelius (Auswahl), siehe: Philosophen.

[Philosophen.] Auswahl a. d. griech. Phil.
I. Teil: Auswahl aus Plato. Von O. Weißenfels.
*Ausgabe A. **Text.** 2. Aufl. v. Grünwald. ℳ **1.80. Kommentar.** ℳ **1.60.**
Ausgabe B (ohne Apologie, Kriton und Protagoras). **Text.** ℳ **1.40. Kommentar.** ℳ **1.40.**
II. Teil: Auswahl aus Aristoteles und den nachfolgenden Philosophen (Aristoteles, Epiktet, Marcus Aurelius, Epikur, Theophrast, Plutarch, Lucian). **Text.** ℳ **1.20. Kommentar.** ℳ **1.20.**

Platons Apologie u. Kriton nebst Abschn. a. d. Phaidon u. Symposion. Von F. Rösiger.
***1. Text.** 2. Aufl. steif geh. ℳ —.80.
2. Hilfsheft. ℳ **1.—** / **3. Kommentar.** steif geh. ℳ —.80. } **2/3. Erklärungen.** ℳ **1.60.**

[——] Auswahl, siehe: Philosophen.

Plutarch (Auswahl), siehe: Philosophen.

Sophokles' Tragödien. Von C. Conradt.
1. Text: I. Antigone. 2. Auflage. Mit Titelbild. ℳ **—.70. II. König Ödipus.** ℳ **—.80. III. Aias.** ℳ **—.80. Text I u. II** zus.-geb. ℳ **1.10.**
***2. Hilfsheft.** 2. Aufl. ℳ **—.70.**

Sophokles' Tragödien. Von C. Conradt.
3. Kommentar: *I. Antigone. 2. Aufl. ℳ **—.70. *II. König Ödipus.** 2. Aufl. ℳ **—.70. III. Aias.** ℳ **—.80.**
2/3. Erklärungen (Hilfsheft u. Kommentar I u. II zus.-geb.). ℳ **1.60.**

Theophrast (Auswahl), s.: Philosophen.

Thukydides i. Ausw. Von E. Lange.
1. Text. 2. Aufl. Mit Titelbild u. 3 Karten. ℳ **2.40.**
2. Hilfsh. Mit Abb. i. Text. ℳ **—.70.** / **3. Komment.** ℳ **1.60.** } **2/3. Erklärungen.** ℳ **2.—**
Ausgabe in 2 Teilen:
I. B. I—V. a. Text. ℳ **1.40.** b. Kommentar. ℳ **1.—**
II. B. VI—VIII. a. Text. 2. Aufl. ℳ **1.10.** b. Kommentar. ℳ **1.—**
III. Zeittafel, Namenverz. u. Karten, z. beid. Teil. 2. Aufl. ℳ **—.50.**
|| **Text B.** Mit Einleit. 2. Aufl. ℳ **2.80.**
Dazu **Kommentar.** ℳ **1.60.**

Xenophon, Anabasis i. Ausw. Von G. Sorof.
1. Text. 6. Aufl. Mit Karte u. Plänen im Text. ℳ **1.80.**
***2. Hilfsheft.** 3. Aufl. Mit Abbildungen. ℳ **—.80.** / ***3. Komment.** 5. Aufl. ℳ **1.50.** } **2/3. Erklärungen.** 2. Aufl. ℳ **1.80.**
|| **Text B.** Mit Einleit. 6. Aufl. ℳ **2.—**
Dazu **Kommentar.** 5. Aufl. ℳ **1.50.**
Wörterbuch. ℳ **1.20.**

—— **Hellenika in Auswahl.** Von G. Sorof.
1. Text. 3. Aufl. Mit Karte u. Plänen im Text. ℳ **1.80.**
2/3. Kommentar. Mit Einleitung. 2. Aufl. ℳ **1.—**

—— **Memorabilien in Auswahl.** Von F. Rösiger.
1. Text. ℳ **1.—**
3. Kommentar. steif geh. ℳ —.80.

b. Lateinische Schriftsteller.

Caesar, Gallischer Krieg. Von F. Fügner.
1. Text. 7. Aufl. Mit 3 Karten und 11 Abb. ℳ **1.80.**
2. Hilfsheft. 5. Aufl. Mit Abb. im Text. ℳ **1.20.** / **3. Komment.** 6. Aufl. ℳ **1.60.** } **2/3. Erklärungen.** ℳ **2.40.**
Auch in 2 Heften. 1. Heft (Buch 1—4). 2. Heft (Buch 5—7). je ℳ —.80.
|| **Text B.** M. Einleitg. 7. Aufl. ℳ **2.—**
Dazu **Kommentar.** 5. Aufl. ℳ **1.60.**

*—— —— Auswahl von F. Fügner und W. Haynel.
1. Text (B). Mit Einleitung u. 3 Karten. ℳ **1.80.**
2. *Kommentar von H. Micha.* [U. d. Pr.]

Caesar, Bürgerkrieg. Von F. Fügner.
***1. Text.** 2. Aufl. Mit 8 Abb. u. 2 Karten. ℳ **1.60.**
2. Hilfsheft: siehe Gall. Krieg.
3. Kommentar. ℳ **1.20.**
*[——] Wörterbuch zu Caesars Komm. über den gall. Krieg u. den Bürgerkrieg. 5. Aufl. ℳ —.60.

Ciceros Catilinar. Reden u. Rede de imperio. Von C. Stegmann.
1. Text. 5. Auflage. Mit Titelbild und 1 Karte. ℳ **1.10.**
2. Hilfsheft. 3. Aufl. ℳ **1.20.** / **3. Kommentar.** 4. Aufl. ℳ **—.90.** } **2/3. Erklärungen.** ℳ **1.80.**
|| ***Text B.** M. Einleit. 5. Aufl. ℳ **1.35.**
*Dazu **Kommentar.** 4. Aufl. ℳ **—.90.**

Ciceros Rede für S. Roscius und Rede für Archias. Von H. Hänsel.
1. **Text.** 2. Aufl. ℳ —.80.
*2/3. **Kommentar.** Mit Einleitung. 2. Aufl. ℳ —.60.
— **Reden für Q. Ligarius und für den König Deiotarus.** Von C. Stegmann.
1. **Text.** ℳ —.60.
3. **Kommentar.** Mit Einleitung. ℳ —.60.
— **Cato maior de senectute.** Von O. Weißenfels.
*1. **Text.** 2. Aufl. v. P. Wessner. ℳ —.60.
3. **Kommentar.** steif geh. ℳ —.50.
— **Philosoph. Schriften in Auswahl.** Von O. Weißenfels.
1. **Text.** 2. Aufl. ℳ 1.60.
2. **Hilfsh.** ℳ —.60. } 2/3. **Erklärungen.**
3. **Komment.** 2. Aufl. ℳ 1.— } ℳ 1.60.
— **Verrinen.** Buch IV u. V. Von C. Bardt.
1. **Text.** ℳ 1.20.
3. **Kommentar.** ℳ 1.40.
[—] **Ausgew. Briefe aus Ciceronischer Zeit.** Von C. Bardt.
1. **Text.** 3. Aufl. Mit Karte. ℳ 1.80.
2. **Hilfsheft.** steif geh. ℳ —.60.
3. **Kommentar** (verkürzte Ausg.). ℳ 2.40.
Kommentar (erweiterte Ausgabe). Mit Einleitung.
I. Heft: Brief 1—61. ℳ 1.80 **2.20.**
II. Heft: Brief 62—114. ℳ 1.60 **2.—**
Horatius, Gedichte. Von G. Schimmelpfeng.
*1. **Text.** 3. Aufl. Mit Karte u. Plan. ℳ 2.—
*2. **Hilfsheft.** [In Vorb.]
3. **Kommentar.** 2. Aufl. ℳ 1.80.
Livius, Römische Geschichte im Auszuge. Von F. Fügner.
I. Der zweite punische Krieg.
1. **Text.** 3. Aufl. Mit 4 Karten. ℳ 2.—
*2. **Hilfsheft.** 2. Aufl. Mit zahlr. Abbild. und Karte. (Zu I u. II). ℳ 2.—
3. **Kommentar.** 2 Hefte.
I. Heft: Buch 21—22. 3. Aufl. ℳ 1.20.
II. Heft: Buch 23—30. 2. Aufl. ℳ 1.40.
II. Auswahl aus der 1. Dekade.
1. **Text.** 2. Aufl. ℳ 1.60.
*2. **Hilfsheft.** 2. Aufl. (zu I u. II). ℳ 2.—
*3. **Komment.** Buch 1—10. 2. Aufl. ℳ 1.60.
Verkürzte Auswahl aus der 1. u. 3. Dekade.
1. **Text.** 2. Aufl. ℳ 2.20.
2. **Hilfsheft.** 2. Aufl. ℳ 2.—
3. **Kommentar.** I. Heft. Buch 1—10. ℳ 1.40. II. Heft. Buch 21—30. ℳ 1.60.
*Auswahl von F. Fügner u. J. Teufer. **Text, Kommentar.** [In Vorb.]

Nepos' Lebensbeschreibungen in A
Von F. Fügner.
*1. **Text.** 6. Aufl. M. 3 Karten.
2. **Hilfsheft.** 5. Aufl. Mit Abbild. i. Text. ℳ 1.— } 2/3. **Erkl**
3. **Komment.** 4. Aufl. ℳ —.90. } ℳ 1.
Ovids Metamorphosen in Auswa
M. Fickelscherer.
*1. **Text.** 6. Auflage. ℳ 1.20.
2. **Hilfsheft.** 3. Aufl. M. Abbild. im Text. ℳ 1.20. } 2/3. **Erkl**
3. **Komment.** 5. Aufl. ℳ 1.40. } ℳ 2.
Wörterbuch. 4. Aufl. steif geh.
|| **Text B.** M. Einleitg. 5. Aufl. ℳ
*Dazu **Kommentar.** 5. Aufl. ℳ
Sallusts Catilinar. Verschwörun
C. Stegmann.
1. **Text.** 2. Aufl. Mit Karte.
2/3. **Erklärungen.** 2. Aufl. ℳ
— **Jugurthin. Krieg.** Von C. Ste
Text. Mit Karte. ℳ —.80.
Kommentar. ℳ 1.—
Tacitus' Annalen i. Ausw. u. d.
aufstand unt. Civilis. Von C. Ste
1. **Text.** Mit 4 Karten u. 1 St
2. Aufl. ℳ 2.40.
2. **Hilfsheft.** ℳ 1.80. } 2/3. **Erkl**
*3. **Komment.** 2. Aufl. ℳ 1.40. } ℳ 2.
Ausgabe in 2 Teilen:
I. Ann. B. 1—6. a) Text ℳ 1.20. b) Kommentar. ℳ 1.—
*II. Ann. B. 11—16. Historien B.
a. Text. 2. Aufl. ℳ 1.—,
mentar. ℳ —.80.
III. Zeittafel, Namenverz. u. Kart
Teilen. ℳ —.80.
— **Agricola.** Von O. Altenbu
1. **Text.** ℳ —.60.
2/3. **Erklärungen.** steif geh.
— **Germania.** Von O. Altenbu
1. **Text.** 2. Aufl. Mit Karte.
2/3. **Erklärungen.** steif geh.
Vergils Aeneide i. Ausw. Von M.
scherer.
1. **Text mit Einleitung.** 4. A
Karte. ℳ 1.40.
3. **Kommentar.** 3. Aufl. ℳ 1.8

Di [illegible] *Z* [illegible] hen sich für **gebundene** Exem

B. Zu den griechischen und lateinischen Schriftstellern.
Auswahl.

1. Zu den griechischen Schriftstellern.

Aeschylus.
Dindorf, Guil., lexicon Aeschyleum. Lex.-8. 1873. M. 16.—
Richter, P., zur Dramaturgie des Ä. gr. 8. 1892. M. 6.50.
Westphal, R., Proleg. z. Ä.' Tragödien. gr. 8. 1869. M. 5.—

Aristarchus.
Ludwich, A., Ar.'s Homer. Textkritik. 2 Teile. gr. 8. 1884/85. M. 28.—

Aristophanes.
Müller-Strübing, Ar. u. d. histor. Kritik. gr. 8. 1873. M. 16.—
Roemer, A., Studien z. Ar. u. den alten Erklärern dess. I. Teil. gr. 8. 1902. M. 8.—
Zacher, K., die Handschriften u. Klassen der Aristophanesscholien. gr. 8. 1889. M. 6.—

Aristoteles.
Heitz, E., die verlorenen Schriften des Ar. gr. 8. 1865. M. 6.—

Bucolici.
Hiller, E., Beiträge z. Textgesch. d. gr. Bukoliker. gr. 8. 1888. M. 3.20.

Demosthenes.
Fox, W., die Kranzrede d. D., m. Rücksicht a. d. Anklage d. Äschines analysiert u. gewürdigt. gr. 8. 1880. M. 5.60.
Preuß, S., index Demosthenicus. gr. 8. 1892. M. 10.—
Schaefer, A., D. und seine Zeit. 2. Ausg. 3 Bände. gr. 8. 1885—1887. M. 30.—

Etymologica.
Reitzenstein, R., Geschichte d. griech. E. gr. 8. 1896. M. 18.—

Herondas.
Crusius, O., Unters. z. d. Mimiamben d. H. gr. 8. 1892. M. 6.—

Hesiodus.
Dimitrijević, M. R., studia Hesiodea. gr. 8. 1900. M. 6 —
Steitz, Aug., die Werke und Tage d. H. nach ihrer Komposition. gr. 8. 1869. M. 4.—

Homerus.
Autenrieth, G., Wörterbuch zu den Homer. Gedichten. 11. Aufl., von Kaegi. gr. 8. 1908. M. **3.60.**
Finsler, G. Homer. gr. 8. 1908. M. 6.— **7.—**
Frohwein, E., verbum Homericum. gr. 8. 1881. M. 3.60.
Gehring, A., index Hom. Lex.-8. 1891. M. 16.—
Gladstone's, W. E., Homerische Studien, frei bearbeitet von A. Schuster. gr. 8. *1863. M. 9.—*

Homerus.
Kammer, E., die Einheit der Odyssee. gr. 8. 1873. M. 16.—
La Roche, J., die Homerische Textkritik im Altertum. gr. 8. 1866. M. 10.—
Lexicon Homericum, ed. H. Ebeling. 2 voll. Lex.-8. 1874/1885. Vol. I. M. 42.—, Vol. II. M. 18.—
Ludwich, A., die Homervulgata als voralexandrinisch erwiesen. gr. 8. 1898. M. 6.—
Noack, F., Homerische Paläste. gr. 8. 1903. M. 2.80 **3.80.**
Nutzhorn, F., die Entstehungsw. d. Hom. Gedichte. gr. 8. 1869. M. 5.—
Volkmann, R., die Wolfschen Prolegomena. gr. 8. 1874. M. 8.—

Isocrates.
Preuß, S., index Isocrateus. gr. 8. 1904. M. 8.—

Lucian.
Helm, R., L. und Menipp. gr. 8. 1906. M. 10.— **13.—**

Oratores.
Blaß, Fr., die attische Beredsamkeit. 3 Abt. 2. Aufl. gr. 8. I. 1887. M. 14.— **16.—** II. 1892. M. 14.— **16.—** III 1. 1893. M. 16.— **18.—** III 2. 1898. M. 12.— M. **14.—**

Pindarus.
Rumpel, J., lexicon Pindaricum. gr. 8. 1883. M. 12.—

Photios.
Reitzenstein, R., Der Anfang des Lexikons des Photios. Mit 2 Tafeln in Lichtdruck. gr. 8. 1907. M. 7.— **9.50.**

Plato.
Finsler, G., Platon und die aristotelische Poetik. gr. 8. 1900. M. 6.—
Immisch, O., philologische Studien zu Pl. I. Heft. Axiochus. gr. 8. 1896. M. 3.— II. Heft. De recens. Platon. praesidiis atque rationibus. gr. 8. 1903. M. 3.60.
Raeder, H., Pl.'s philosophische Entwickl. gr. 8. 1905. M. 8.— **10.—**
Ritter, C., Pl. Gesetze. Darstellung des Inhalts. 8. 1896. M. 3.20. Kommentar zum griech. Text. M. 10.—
Schmidt, H., kritischer Kommentar zu P. Theätet. gr. 8. 1877. M. 4.—
—— exegetischer Komment. z. P. Theätet. gr. 8. 1880. M. 3.20.
Wohlrab, M., vier Vorträge über Pl. 1879. M. 1.60.

Die **fetten** *Ziffern* verstehen sich für **gebundene Ex**

Poetae comici.
Zieliński, Th., Gliederung der altattisch. Komödie. gr. 8. 1885. ℳ 10.—

Sophocles.
Plüß, Th., S.' Elektra. Eine Auslegung. gr. 8. 1891. ℳ 3.—

Theocritus.
Rumpel, J., lexicon Theocriteum. gr. 8. 1879. ℳ 8.—

Thucydides.
Herbst, L., zu Th. Erklärungen u. Wiederherstellungen. I. Reihe. Buch I bis IV. gr. 8. 1892. ℳ 2.80. II. Reihe Buch V—VIII. gr. 8. 1893. ℳ 3.[illegible]
Stahl, I. M., quaestiones grammaticae ad Th. pertinentes. Auctas et correctas iterum edidit St. gr. 8. 1886. ℳ 1.[illegible]

2. Zu den lateinischen Schriftstellern.

Caesar.
Ebeling, H., Schulwörterbuch zu Caesar. 6. Aufl. gr. 8. 1907. ℳ **1.80.**
Menge et Preuß, lexicon Caesarianum. Lex.-8. 1885/90. ℳ 18.—

Cicero.
Schmidt, O. E., der Briefwechsel des C. gr. 8. 1893. ℳ 12.—
Zieliński, Th. Cicero, im Wandel der Jahrhunderte. 8. 2. Aufl. 1907. ℳ 7.— **8.—**

Horatius.
Friedrichs, J. G., Q. Horatius Flaccus. Phil. Unters. gr. 8. 1894. ℳ 6.—
Keller, O., Epilegomena zu H. 3 Teile. gr. 8. (je ℳ 8.—) ℳ 24.— I. Teil. 1879. II. u. III. Teil. 1880.
Müller, L., Q. Horatius Flaccus. 8. 1880. ℳ 2.40.
Plüß, Th., Horazstudien. Alte und neue Aufsätze über Horazische Lyrik. gr. 8. 1882. ℳ 6.—
Stemplinger, Ed., das Fortleben der H.'schen Lyrik seit der Renaissance. gr. 8. 1906. ℳ 8.— **9.—**

Iuris consulti.
Kalb, W., Roms Juristen nach ihrer Sprache. gr. 8. 1890. ℳ 4.—

Lucilius.
Müller, L., Leben u. Werke des C. Lucilius. gr. 8. 1876. ℳ 1.20.

Ovidius.
Siebelis-Polle, Wörterbuch zu O's. Metamorphosen. 5. Aufl. gr. 8. 1893. ℳ 4.40 **4.80.**
Stange, O., kleines Wörterbuch zu O.'s Metamorphosen. gr. 8. 1899. ℳ **2.50.**
Tolkiehn, J., quaest. ad. Heroides O. spect. gr. 8. 1888. ℳ 2.80.

Plautus.
Lexicon Plautinum conscripsit Gonzalez Lodge. gr. 8. Vol. I. Fasc. 1-5 je ℳ 7.[illegible]
Ritschl, Fr., prolegomena de rationibus emendationis Plautinae. gr. 8. 1880. ℳ 4.—
*Sudhaus, S.** Der Aufbau der Plautinischen Cantica. gr. 8. 1909. ℳ 5.— **6.—**

Tacitus.
Draeger, A., über Syntax und Stil des T. 3. Aufl. gr. 8. 1882. ℳ 2.80
Gerber et Greef, lexicon Taciteum. Lex.-8. 1877—1903. ℳ 64.—

Vergilius.
Comparetti, V. im Mittelalter. gr. 8. 1875. ℳ 6.—
Heinze, R., Vergils epische Technik. 2. Aufl. gr. 8. 1908 ℳ 12.— **14.—**
Plüß, V. und die epische Kunst. gr. 8. 1884. ℳ 8.—
Skutsch, F., aus V.'s Frühzeit. gr. 8. 1901. ℳ 4.— **4.60.**
—— Gallus u. V. (A. V.'s Frühzeit, II. Teil). gr. 8. 1906. ℳ 5.— **5.60.**
Sonntag, M., V. als bukolischer Dichter. gr. 8. 1891. ℳ 5.—
Weidner, A., Kommentar zu V.'s Aeneis. B. I u. II. gr. 8. 1869. ℳ 8.—

C. Wichtige Handbücher und neuere Erscheinungen aus dem Gebiete der klassischen Philologie.

Die auf einzelne Schriftsteller (oder Literaturgattungen) bezüglichen Schriften s. o. S. 14 ff.

Archiv für Papyrusforschung und verwandte Gebiete, hrsg. von U. Wilcken. Jährlich 4 Hefte. ℳ 24.—

Archiv für Religionswissenschaft. Nach A. Dieterich. Herausg. von Richard Wünsch. Jährl. 4 Hefte. ℳ 18.—

Neue Jahrbücher für das klassische Altertum, Geschichte und deutsche Literatur und für Pädagogik. Hrsg. von J. Ilberg und B. Gerth. Preis für den Jahrgang von 10 Heften ℳ 30.—

Byzantinische Zeitschrift. Unter Mitwirkung vieler Fachgenossen hrsg. von K. Krumbacher und P. Marc. Preis für den Band von jährlich 4 Heften ℳ 20.—

*—— —— Generalregister zu Band I—XII, 1892—1903. gr. 8. 1909. ℳ 24.—

Die griechische und lateinische Literatur und Sprache. Bearbeitet von U. v. Wilamowitz-Moellendorff, K. Krumbacher, J. Wackernagel, Fr. Leo, E. Norden, Fr. Skutsch. 2. Auflage. (Die Kultur der Gegenwart. Ihre Entwicklung und ihre Ziele. Herausg. von Prof. Paul Hinneberg. Teil I, Abt. 8.) ℳ 10.—, geb. ℳ 12.—

Ausfeld, A., der griechische Alexanderroman. Nach des Verfassers Tode herausgegeben von W. Kroll. ℳ 8.— **10.—**

Bardt, C., zur Technik des Übersetzens lateinischer Prosa. ℳ —.60.

Baumgarten, F., F. Poland und R. Wagner, die hellenische Kultur. 2. Auflage. Mit 7 Tafeln u. 1 Karte in Mehrfarbendruck, 2 Doppeltafeln in Schwarzdruck, 2 Karten und gegen 400 Abbildungen ℳ 10.— **12.—**

Benseler, G. E., und K. Schenkl, griechisch-deutsches und deutsch-griechisches Schulwörterbuch. 2 Teile.
I. Teil. Griechisch-deutsches Schulwörterbuch. 12. Aufl., bearb. von A. Kaegi. ℳ 6.75 **8.—** *II. Teil. Deutsch-griechisches Schulwörterbuch. 6. Auflage, bearb. von K. Schenkl. ℳ 9.— **10.50.**

Birt, Th., die Buchrolle in der Kunst. Archäol.-antiquar. Untersuchungen zum antiken Buchwesen. Mit 190 Abbildungen. ℳ 12.— **15.—**

Blaß, F., die attische Beredsamkeit. 3 Abt. 2. Aufl. ℳ 56.— **64.—**

Blümner, H., Technologie und Terminologie der Gewerbe und Künste bei Griechen und *Römern. 4 Bde.* Mit zahlr. Abb. ℳ 50.40.

Böckh, A., und Ludolf Dissen, Briefwechsel siehe Hoffmann, M.

Bretzl, H., Botanische Forschungen des Alexanderzuges. Mit zahlreichen Abbild. und Kartenskizzen. ℳ 12.— **14.—**

Brunn, H., kleine Schriften. Herausg. von H. Brunn u. H. Bulle. Mit zahlreichen Abbildungen. 3 Bände. I. Band. ℳ 10.— ℳ **13.—** II. Band. ℳ 20.— **23.—** III. Band. ℳ 14.— **17.—**

Cantor, M., Vorlesungen über Geschichte der Mathematik. I. Band. Von den ältesten Zeiten bis 1200 n. Chr. Mit 114 Fig. und 1 lithogr. Tafel. 3. Aufl. ℳ 24.— **26.—**

Crönert, Guil., Memoria Graeca Herculanensis, cum titulorum Aegypti papyrorum codicum denique testimoniis comparatam proposuit G. C. ℳ 12.—

Cumont, F., die Mysterien des Mithra. Ein Beitrag z. Religionsgeschichte der römisch. Kaiserzeit. Autor. deutsche Ausgabe von G. Gehrich. Mit 9 Abbild. im Text und auf 2 Tafeln sowie 1 Karte. ℳ 5.— **5.60.**

*—— Die orientalischen Religionen im römischen Heidentum. Autor. deutsche Ausgabe von G. Gehrig. [U. d. Pr.]

Diels, H., Elementum. Eine Vorarbeit zum griech. u. latein. Thesaurus. ℳ 3.—

Dieterich, A., Nekyia. Beitr. zur Erklärung d. neuentdeckten Petrusapokalypse. ℳ 6.—

*—— eine Mithrasliturgie. 2. Aufl. besorgt von R. Wünsch. ℳ 6.— **7.—**

—— Mutter Erde. Ein Versuch über Volksreligion. ℳ 3.20 **3.80.**

***Domaszewski, A. v.,** Abhandlungen zur römischen Religion. ℳ 6.— **7.—**

Dziatzko, K., Untersuchungen über ausgewählte Kapitel des antiken Buchwesens. ℳ 6.—

***Eger, O.,** Zum ägyptischen Grundbuchwesen in römischer Zeit. ℳ 7.— **8.—**

***Fimmen, D.,** Zeit und Dauer der kretisch-mykenischen Kultur. Mit 1 synchronistischen Tabelle. ℳ 3.—

Gardthausen, V., Augustus und seine Zeit. 2 Teile.
I. Teil. I. Band. ℳ 10.— II. Band. ℳ 12.— III. Band. ℳ 8.— Zusammengeb. ℳ 32.— II. Teil. (Anmerk.) I. Band. ℳ 6.— II. Band ℳ 9.— III. Band. ℳ 7.— Zusammen geb. ℳ 24.—

Die **fetten** *Ziffern* verstehen sich für **gebundene**

Gardthausen, Griechische Paläographie. Mit 12 Tafeln und vielen Illustrat. *M* 18.40.

Geffcken, J., das griechische Drama. Aischylos, Sophokles, Euripides. Mit einem Plane. *M* 1 60 **2.20.**

Gelzer, H., ausgewählte kleine Schriften. Mit einem Porträt Gelzers. *M* 5.— **6.—**

***Gercke,** A., u. Norden, Ed., Einleitung in die Altertumswissenschaft. Unter Mitwirkung von G. Beloch, E. Bethe, E. Bickel, J. L. Heiberg, B. Keil, E. Kornemann, P. Kretschmer, C. F. Lehmann-Haupt, K. J. Neumann, E. Pernice, P. Wendland, S. Wide, Fr. Winter, herausg. von A. Gercke und Ed. Norden. 3 Bände.
I. Band: Methodik. Sprache. Metrik. Griechische Literatur. Römische Literatur. *M* 13 — **15.—**
II. Band: Privataltertümer. Kunst. Religion und Mythologie. Philosophie. Exakte Wissenschaften und Medizin. ca. *M* 9.—, ca *M* **10.50.** [U. d. Presse.]
III. Band: Griechische Geschichte. Hellenistisch-römische Geschichte. Geschichte der römischen Kaiserzeit. Griechische Staatsaltertümer. Römische Staatsaltertümer. Epigraphie, Papyrologie, Paläographie. ca. *M* 8 —, ca. *M* **9.50.** [U. d. Pr.]
Alle 3 Bde. auf einmal bezog *M* 25.— **30.—**

Gilbert, G., Handbuch der griech. Staatsaltertümer. 2 Bände. *M* 13.60.
I. Band. Der Staat d. Lakedaimonier u. d. Athener. 2. Aufl. *M* 8.— II. Band. *M* 5.60.
—— O., Geschichte und Topographie der Stadt Rom im Altertum. 3 Abt. *M* 24.— I. Abteil. *M* 6.— II. Abteil. *M* 8.— III. Abteil. *M* 10.—
—— die meteorologischen Theorien des griechischen Altertums. Mit 12 Figuren im Text. *M* 20.— **22.50.**

Grammatik, historische, der lateinischen Sprache. Unter Mitwirkung von H. Blase, A. Dittmar, J. Golling, G. Herbig, C. F. W. Müller, J. H. Schmalz, Fr Stolz, J. Thüssing und A. Weinold, hrsg. von G. Landgraf. In mehreren Bänden. gr. 8.
I. Band. Von Fr. Stolz. I. Hälfte: Einleitung und Lautlehre. II. Hälfte: Stammbildungslehre. 1894. 1895. je *M* 7.—
III. Band. Syntax des einfachen Satzes. I. Heft: Einleitung, Literatur, Tempora und Modi, Genera Verbi. 1903. *M* 8.— [Fortsetzung u. d. Pr.]
Supplement: Müller, C. F. W., Syndax des Nominativs und Akkusativs im Lateinischen. *M* 6.—

***Gudeman,** A., Grundriß der Geschichte der klass. Philologie. 2. Aufl. *M* 4.40 **5.—**

Hagen, H., gradus ad criticen. Für philologische Seminarien und zum Selbstgebrauch. M 2.80.

***Heinichen,** Fr. A., lateinisch-deutsches und deutsch-latein. Schulwörterbuch. 2 Teile. I. Teil. Lateinisch-deutsches Schulwörterbuch. 8. Aufl., bearbeitet von H. Blase u. W. Reeb. *M* 6.75 **8.—** II. Teil. Deutsch-lateinisches Schulwörterbuch. 6. Aufl., bearbeitet von C. Wagener. *M* 5.75 **7.—**

Helbig, W., Führer durch die öffentlichen Sammlungen der klassischen Altertümer in Rom. 2 Bände. 2. Aufl. geb. *M* 15.— [Die Bände sind nur zusammen käuflich.]
—— —— auf extradünnes Papier gedruckt u. m. Schreibpapier durchschossen, z. Handgebrauch für Fachgelehrte. geb. *M* 17.—

Herkenrath, E., der Enoplios. Ein Beitrag zur griechisch. Metrik. *M* 6.— **8.—**

Herzog, E., Geschichte und System der röm. Staatsverfassung. 2 Bände. *M* 33.—

Hoffmann, M., August Boeckh. Lebensbeschreibung und Auswahl aus seinem wissenschaftlichen Briefwechsel. Ermäß. Preis. *M* 7.— **9.—**
—— Briefwechsel zwischen August Böckh und Ludolf Dissen, Pindar und anderes betreffend. *M* 5.— **6.—**

***Ihm,** M., Palaeographia Latina. Exempla codicum Latinorum phototypice expressa scholarum maxime in usum ed. M. I. Ser. I. In Mappe *M* **5.—**

***Ilberg,** J., u. **Wellmann,** M., Zwei Vorträge zur Geschichte d. antiken Medizin. *M* 1.40.

Imhoof-Blumer, F., Porträtköpfe v. römisch. Münzen der Republik und der Kaiserzeit. Für den Schulgebrauch herausgeg. [Mit 4 Lichtdrucktafeln. 2. Aufl. kart. *M* 3.20.
—— Porträtköpfe auf antiken Münzen hellenischer und hellenisierter Völker. Mit Zeittafeln der Dynastien des Altertums nach ihren Münzen. Mit 296 Bildnissen in Lichtdruck. kart. *M* 10.—
—— und O. **Keller,** Tier- und Pflanzenbilder auf antiken Münzen u. Gemmen. 26 Lichtdrucktafeln mit 1352 Abbild. u. 178 Seiten erläuterndem Text. geb. *M* 24.—

Immisch, O., die innere Entwicklung des griechischen Epos. Ein Baustein zu einer historischen Poetik. *M* 1.—

Kaerst, J., Geschichte des hellenistischen Zeitalters. In 3 Bänden.
I. Band. Die Grundlegung des Hellenismus. *M* 12.— **14.—**
II. Band. 1. Hälfte. Das Wesen des Hellenismus. *M* 12.— **14.—**
—— die antike Idee der Ökumene in ihrer politisch. u. kulturell. Bedeutung *M* 1.20.

Keller, O., lateinische Volksetymologie und Verwandtes. *M* 10.—

Klotz, Reinh., Handbuch der lateinischen Stilistik. Nach des Verf. Tode herausgeg. von Rich. Klotz. *M* 4.80.
—— Grundzüge altröm. Metrik. *M* 12.—

Krumbacher, K., die Photographie i. Dienste der Geisteswissenschaften. Mit 15 Tafeln. ℳ 3.60.

— Populäre Aufsätze. ℳ 6.— **7.—**.

Lehmann, K., die Angriffe der drei Barkiden auf Italien. Drei quellenkritisch-kriegsgeschichtliche Untersuch. Mit 4 Karten, 5 Plänen und 6 Abbild. ℳ 10.— **13.—**

Lehrs, K., populäre Aufsätze aus dem Altertum, vorzugsweise zur Ethik und Religion der Griechen. 2. Aufl. ℳ 11.—

Leo, Fr., die griechisch-römische Biographie nach ihrer literarischen Form. ℳ 7.—

Lexikon, ausführliches, der griechischen und römischen Mythologie. Im Verein mit vielen Gelehrten hrsg. von W. H. Roscher. Mit zahlreichen Abbildungen. 3 Bände. I. Band. (A—H.) ℳ 34.— II. Band. (I—M.) ℳ 38.— III. Band. (N—P.) ℳ 44.— IV. Band. 59. u. 60. Lieferung. (Q—Sandas) Jede Lieferung ℳ 2.— (Fortsetzung unter der Presse.) Supplemente: I. Bruchmann, epitheta deorum quae apud poetas Graecos leguntur. ℳ 10.— II. Carter, epitheta deorum. ℳ 7.— III. Berger, mythische Kosmographie der Griechen. ℳ 1.80.

Lübker's Reallexikon des klass. Altertums für Gymnasien. 7. verb. Auflage, herausgegeben von Erler. Mit zahlreichen Abbildungen. ℳ 14.— **16.50.**

***Friedrich Lübkers** Reallexikon des klass. Altertums. Vollständ. Neubearb. [8. Aufl.] Hrsg. v. J. Geffcken u. E. Ziebarth. [U. d. Pr.]

Ludwich, A., Aristarchs Homerische Textkritik nach den Fragmenten des Didymos dargestellt und beurteilt. Nebst Beilagen. 2 Teile. ℳ 28.— [I. Teil. ℳ 12.— II. Teil. ℳ 16.—]

Masqueray, F., Abriß der griechisch. Metrik. Aus dem Französischen übersetzt von Br. Preßler. ℳ 4.40 **5.—**

Mau, G., die Religionsphilosophie Kaiser Julians in seinen Reden auf König Helios und die Göttermutter. Mit einer Übersetzung der beiden Reden. ℳ 6.— **7.—**

Mayser, E., Grammatik der griechischen Papyri aus der Ptolemäerzeit. Mit Einschluß der gleichzeitigen Ostraka und der in Ägypten verfaßten Inschriften. Laut- und Wortlehre. ℳ 14.— **17.—**

***Meillet, A.** Einführung in die vergleichende Grammatik der indogermanischen Sprachen. ℳ 7.— **8.—**.

Misch, G., Geschichte der Autobiographie. I. Band: Das Altertum. ℳ 8.— **10.—**

Mitteis, L., Reichsrecht und Volksrecht in den östlichen Provinzen des römischen Kaiserreichs. ℳ 14.—

— zur Geschichte der Erbpacht im Altertum. *AG Wph.* XX. ℳ 2.—

— aus den *griechischen Papyrusurkunden.* ℳ *1.20.*

Mommsen, A., Feste der Stadt Athen im Altertum, geordnet nach attischem Kalender. Umarbeitung der 1864 erschienenen Heortologie. ℳ 16.—

Mutzbauer, C., die Grundbedeutung des Konjunktiv und Optativ im Griechischen. ℳ 8.— **9.—**

Nilsson, M. P., griechische Feste von religiöser Bedeutung mit Ausschluß der attischen. ℳ 12.— **15.—**

Noack, F., Ovalhaus und Palast in Kreta. Ein Beitrag zur Frühgeschichte des Hauses ℳ 2.40 **3.20.**

***Norden, Ed.**, die antike Kunstprosa vom VI. Jahrhundert v. Chr. bis in die Zeit der Renaissance. 2. Abdruck. 2 Bände. (Einzeln jed. Bd. ℳ 14.— **16.—**) ℳ 28.— **32.—**

Otto, W., Priester und Tempel im hellenistisch. Ägypten. 2 Bde. je ℳ 14.— **17.—**

***Partsch, I.** Griechisches Bürgschaftsrecht. 2 Teile. I. Teil. Das Recht des altgriechischen Gemeindestaats. ℳ 14.— **17.—**.

Peter, H., die geschichtliche Literatur über die römische Kaiserzeit bis Theodosius I. und ihre Quellen. 2 Bände. je ℳ 12.—

— der Brief in der römischen Literatur. Literaturgeschichtliche Untersuchungen u. Zusammenfassungen. ℳ 6.—

***Poland, F.**, Geschichte des griechischen Vereinswesens. *JG* XXXVIII. ℳ 24.—

Reitzenstein, R. Hellenistische Wundererzählungen. ℳ 5.— **7.—**.

Ribbeck, O., Friedrich Wilhelm Ritschl. Ein Beitrag zur Geschichte der Philologie. 2 Bände. ℳ 19.20.

— Reden und Vorträge. ℳ 6.— **8.—**

Riese, A., das rheinische Germanien in der antiken Literatur. ℳ 14.—

Roßbach, A., und **R. Westphal**, Theorie der musischen Künste der Hellenen. (Als 3. Auflage der Roßbach-Westphalschen Metrik.) 3 Bände. ℳ 36.— I. Band. Griechische Rhythmik von Westphal. ℳ 7.20. II. Band. Griechische Harmonik und Melopöie von Westphal. ℳ 6.80. III. Band. I. Abt. Allgemeine Theorie der griechisch. Metrik von Westphal und Gleditsch. ℳ 8.— II. Abt. Griechische Metrik mit besonderer Rücksicht auf die Strophengattungen und die übrigen melischen Metra von Roßbach und Westphal. ℳ 14.—

Schaefer, A., Demosthenes und seine Zeit. 2., rev. Ausgabe. 3 Bände. ℳ 30.—

Schmidt, J. H. H., Synonymik der griechisch. Sprache. 4 Bände. ℳ 54.—

— Handbuch der lateinischen und griechischen Synonymik. ℳ 12.—

Schmitz, W. Commentarii notarum Tironianarum ed. W. S. Mit 132 Tafeln. Mappe ℳ 40.—

*Die **fetten** Ziffern verstehen sich für **gebundene** Exempl*

Schneider, A., das alte Rom, Entwicklung seines Grundrisses und Geschichte seiner Bauten. Auf 12 Karten und 14 Tafeln dargestellt. geb. *M* 16.—
—— die 12 Pläne auf festem Papier apart. *M* 6.—
Schroeder, O., Vorarbeiten zur griech. Versgeschichte. *M* 5.— **6.—**
Schulz, O. Th., Kaiserhaus der Antonine und der letzte Historiker Roms. Nebst einer Beigabe: das Geschichtswerk des Anonymus. Quellenanalysen und griechische Untersuchungen. *M* 8.— **9.—**
—— Leben des Kaisers Hadrian. *M* 4.—
***Schwartz, E.**, Charakterköpfe aus d. antiken Literatur. 1. Reihe. 1. Hesiod und Pindar, 2. Thukydides und Euripides, 3. Sokrates und Plato, 4. Polybios und Poseidonios, 5. Cicero. 3. Aufl. *M* 2.20 **2.80.**
*—— —— 2. Reihe. 1. Diogenes der Hund und Krates der Kyniker, 2. Epikur, 3. Theokrit, 4. Eratosthenes, 5. Paulus. *M* 2.20 **2.80.**
Sittl, K., die Gebärden der Griechen und Römer. Mit zahlreich. Abbild. *M* 10.—
Sitzler, J., Abriß der griechischen Literaturgeschichte. I. Band: Bis zum Tode Alexanders des Großen. *M* 4.—
Stähelin, F., Geschichte der kleinasiatischen Galater. 2. Aufl. *M* 4.80 **5.60.**
***Stählin, O.** Editionstechnik. Ratschläge f. d. Anlage textkritischer Ausgaben. *M* 1.60
Stemplinger, Ed., das Fortleben der horazischen Lyrik seit der Renaiss. *M* 8.— **9.—**
Stoll, H., die Sagen des klassischen Altertums. 6. Aufl. Neu bearb. von H. Lamer. 2 Bände. Mit 79 Abb. geb. je *M* **3.60**, in 1 Band *M* **6.—**
—— die Götter des klassischen Altertums. 8. Aufl. Neu bearb. von H. Lamer. Mit 92 Abbildungen. *M* **4.50.**
Studniczka, F., die Siegesgöttin. Entwurf der Geschichte einer antiken Idealgestalt. Mit 12 Tafeln. *M* 2.—
Susemihl, F., Geschichte der griechischen Literatur in der Alexandrinerzeit. 2 Bände. I. Bd. *M* 16.— **18.—** II. Bd. *M* 14.— **16.—**
***Teuffel, W. S.**, Geschichte der römischen Literatur. 6. Aufl., von E. Klostermann, W. Kroll, R. Leonhard, F. Skutsch und P. Wessner. 3 Bände. [Band I u. III in Vorbereitung. Bd. II unter d. Presse.]
—— Studien und Charakteristiken zur griechischen und römischen Literaturgeschichte. 2. Auflage. Mit einem Lebensabriß des Verfassers. *M* 12.—
Thesaurus linguae Latinae editus auctoritate et consilio academiarum quinque Germanicarum Berolinensis, Gottingensis, Lipsiensis, Monacensis, Vindobonensis. *1900—1909.* Vol. I. *M* 74.— **82.—** Vol. II. *M* 82.— **90.—** Vol. III. fasc. 1. *M* 7.60. *fasc. 2—5 je *M* 7.20. *Vol. IV, *M* 58.— **66.—**. *Vol. V (in Vorbereitung.)
***Thesaurus linguae Latinae.** Supplementum. Nomina propria latina. fasc. 1. *M* 7.20.
—— —— Index librorum scriptorum inscriptionum ex quibus exempla adferuntur. *M* 7.20.
Einbanddecke *M* 5.—
***Thiersch, H.**, Pharos, Antike, Islam und Occident. Mit 9 Tafeln, 2 Beilagen und 455 Abbildungen. *M* 48.— **56.—**
Troels-Lund, Himmelsbild und Weltanschauung im Wandel der Zeiten. Deutsch von L. Bloch. 2. Auflage. geb. *M* 5.—
Usener, H., Vorträge u. Aufsätze. *M* 5.— **6.—**
—— der heilige Tychon. (Sonderbare Heilige. Texte u. Untersuchungen I.) *M* 5.— **6.—**
Vahlen, I., opuscula academica. 2 partes. Pars I. Prooemia indicibus lectionum praemissa I—XXXIII ab a. MDCCCLXXV ad. a. MDCCCLXXXXI. *M* 12.— **14.50.** Pars II. Prooemia indicibus lectionum praemissa XXXIV—LXIII ab a. MDCCCLXXXXII ad. a. MDCCCCVI. *M* 14.— **16.50.**
Vaniček, Al., etymologisches Wörterbuch der lateinischen Sprache. 2. Aufl. *M* 6.—
—— griechisch-lateinisches etymologisches Wörterbuch. 2 Bände. *M* 24.—
[I. Band. *M* 10.— II. Band. *M* 14.—]
Verhandlungen der 19.—49. Versammlung deutscher Philologen und Schulmänner. (Einzeln käuflich.)
Volkmann, R., Geschichte und Kritik der Wolfschen Prolegomena zu Homer. *M* 8.—
—— die Rhetorik der Griechen und Römer in systemat. Übersicht dargestellt. 2., verbesserte Auflage. *M* 12.—
Wachsmuth, C., die Stadt Athen im Altertum. I. Band. Mit 2 Karten *M* 20.— II. Band. 1. Abteil. *M* 12.— [2. Abteil. in Vorber.]
Waszinsky, S. Die Bodenpacht. I. Band: Die Privatpacht. *M* 6.— **8.—**
Weber, W. Untersuchungen zur Geschichte des Kaisers Hadrianus. *M* 8.— **9.—**
Weicker, G., der Seelenvogel in der alten Literatur und Kunst. Eine mythologisch-archäologische Untersuchung. Mit 103 Abbildungen im Text. *M* 28.—
***Weise, O.**, Charakteristik der lateinischen Sprache. 4. Auflage. *M* 3.— **3.60**
***Willers, H.** Geschichte der römischen Kupferprägung vom Bundesgenossenkrieg bis auf Kaiser Claudius. Mit 33 Abbild. im Text u. 18 Lichtdrucktafeln. *M* 12.— **15.—**
Wislicenus, W. F., astronom. Chronologie. Ein Hilfsbuch für Historiker, Archäologen und Astronomen. *M* 5.—
Witte, C., Singular und Plural. Forschungen über Form und Geschichte der griechischen Poesie. *M* 8.— **9.—**
***Ziebarth, E.**, Aus dem griechischen Schulwesen. Eudemos von Milet und Verwandtes. *M* 4.— **5.—**

Die fetten Z[illegible] verstehen sich für **gebundene** Exemplare.

[illegible]

Systematische christliche Religion. [illegible]

Allgemeine Geschichte der Philosophie. [illegible]

Systematische Philosophie. [illegible]

Die orientalischen Literaturen. [illegible]

Die osteuropäischen Literaturen und die slawischen Sprac[illegible]

Die romanischen Literaturen und Sprachen. Mit Einschluß [illegible]

Staat und Gesellschaft der neueren [illegible]

DIE KUL

In 2., vermehrte

TEIL I. ABT. 8

DIE GRIECHISCHE UND LA
LITERATUR UND SPR

BEARBEITET VON U.
K. KRUMBACHER

